

KÓDEX KÁNONOV VÝCHODNÝCH CIRKVI

PROMULGOVANÝ

PÁPEŽOM JÁNOM PAVLOM II.

Pre

Gréckokatolícku metropolitnú cirkev sui iuris na Slovensku

vydala

Gréckokatolícka teologická fakulta v Prešove

Prešovskej univerzity v Prešove

v spolupráci

s Fakultou práva, kánonického práva a administratívy

Katolíckej univerzity Jána Pavla II. v Lubline,

v arcidiecéznom vydavateľstve Lublinskej arcidiecézy GAUDIUM.

Lublin

2011

Vydané so súhlasom Amministrazione del Pastimonio della Sede Apostolica zo dňa 14. apríla 2001 č.344331.

La Santa Sede, a norma delle convenzioni internazionali, si riserva i diritti esclusivi sul testo, sia per quel che riguarda la sua ristampa nella lingua Latina, sia per quanto concerne le traduzioni e le pubblicazioni dello stesso testo in altre lingue. (Segreteria di Stato, 25 Ottobre 1990)

Latinský originál: CODEX CANONUM ECCLESiarUM ORIENTALIUM, auctoritate Joannis Pauli pp.II promulgatus, Libreria Editrice Vaticana 1990.

Príprava slovenského prekladu:

doc. JCDr. František Čitbaj, PhD.,

pri zohľadnení pripomienok komisie, ktorú tvorili

JCDr. Jozef Ivan, PhD., JCLic. Juraj Popovič a JCLic. Miloš Galajda

Abecedné vysvetlivky:

ks. dr hab. Leszek Adamowicz, prof. KUL.,

doc. JCDr. František Čitbaj, PhD.

Lektorovala

PhDr. Jana Tirpáková

Copyright

Autor originálneho projektu: Ks.dr hab. Leszek Adamowicz, prof. Katolíckej univerzity Jána Pavla II. v Lubline.

Pri preklade bolo využité znenie slovenského prekladu Kódexu kánonického práva, ktoré vydala Konferencia biskupov Slovenska v roku 1996 a ktorý bol revidovaný komisiou pod vedením Mons. JCDr. Petra Holeca, PhD.

Mons. ThDr. Ján Babjak SJ, PhD.
prešovský arcibiskup a metropolita

Boží služobník a nezabudnuteľný pápež Ján Pavol II. odovzdal svojej Cirkvi dve dôležité zbierky kánonického práva. V roku 1983 promulgoval Kódex kánonického práva (CIC) pre latinskú cirkev a v roku 1990 Kódex kánonov východných cirkví (CCEO) pre východné katolícke cirkvi. On sám v svojej Apoštolskej konštitúcii *Sacrae disciplinae leges*, ktorou v roku 1983 promulgoval Kódex kánonického práva pre latinskú cirkev, pripomenul, že celá právna a zákonodarná tradícia Cirkvi vychádza z kníh Starého a Nového zákona, z ktorého čerpá ako zo svojho prvotného prameňa. Pripomenul tiež, že cieľom kódexu nie je nahradiť v živote Cirkvi vieru, milosť, charizmy a najmä vieru veriacich v Krista. Naopak, kódexom sa sleduje skôr to, aby sa v ekleziálnej spoločnosti utvoril taký právny poriadok, ktorý by uprednostňoval lásku, milosť a charizmu, súčasne uľahčoval ich usporiadaný rozvoj tak v živote ekleziálnej spoločnosti, ako aj jednotlivcov, ktorí do nej patria. Známe sú tiež jeho slová, podľa ktorých Kódex kánonov východných cirkví považuje za nové doplnenie učenia, ktoré ponúkol Cirkvi Druhý vatikánsky koncil.

Katolícka cirkev na Slovensku žije v dvoch obradových spoločenstvách. V Rímskokatolíckej cirkvi a Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi sui iuris. Existencia týchto dvoch katolíckych spoločenstiev na jednom území prezentuje katolícku, liturgickú, duchovnú, teologickú, ale aj disciplinárnu rozmanitosť. Sme navonok iní a predsa sme takí istí katolíci, zjednotení pod tou istou viditeľnou hlavou, ktorou je nástupca apoštola Petra, dnes v osobe Benedikta XVI. Práve preto dnes cirkevná disciplína musí byť pertraktovaným termínom, pretože ona je zárukou jednoty katolíckeho spoločenstva, ktoré sa vinie okolo svojej hlavy -

rímskeho veľkňaza. Zachovávanie cirkevnej disciplíny nielen na úrovni jednotlivcov, ale aj inštitúcii však preto dáva charakter vzájomnému spolužitiu obidvoch katolíckych spoločenstiev a ich vzájomnej spolupráci. Pápež preto nádherným prirovnaním pripomenul neustálu vôľu rímskych biskupov, že si chcú zachovať to, čo sa v Cirkvi z Božej prozreteľnosti nachádza, aby zjednotená Svätým Duchom dýchala akoby dvoma pľúcami Východu a Západu a planúc láskou ku Kristovi mala akoby jedno srdce s dvoma komorami (porov. Apoštolská konštitúcia *Sacri canones*).

Okrem toho je právo schválené najvyšším zákonodarcom potrebné aj preto, lebo aj naša metropolitná cirkev je živý, stále sa rozvíjajúci organizmus. Tak jednotlivci, ako aj inštitúcie sú denne konfrontované s rozličnými situáciami, ktoré ponúka svet, ale aj Cirkev pri realizácii svojho poslania. Spomeňme si na vývoj v posledných rokoch, najmä pri vysluhovaní sviatostí. Nemožno však tiež nespomenúť stále silnejší hlas ekumenického hnutia, ktoré si aj na katolíckom Slovensku hľadá svoje miesto.

Už od začiatku svojej služby na prešovskej katedre citlivo vnímam spomenuté fakty. Osobitne túto službu prežívam dnes, keď som bol Božou prozreteľnosťou postavený na čelo našej metropolitnej cirkvi *sui iuris*. Uvedomujem si veľkú potrebu prístupného slovenského prekladu aktuálneho cirkevného zákonníka. Kódex kánonov východných cirkví bude nielen pre mňa, ale aj pre ostatných sufragánnych biskupov a presbyterov pracujúcich v rozličných cirkevných štruktúrach, a v neposlednom rade aj pre veriacich v Krista, ktorí túžia po hlbšom živote v našej cirkvi, veľmi osožnou pomôckou.

Preto veľmi vítam prvé vydanie slovenského prekladu Kódexu kánonov východných cirkví a ďakujem všetkým, ktorí sa na ňom podieľali, menovite ICDr. Františkovi Čitbajovi PhD., ktorý má na tomto preklade hlavný podiel. Kódex kánonov východných cirkví v slovenskom preklade ponúkam aj širokej verejnosti.

Kódexu kánonov východných cirkví v slovenskej reči želim, aby bol prostriedkom na prehĺbenie jednoty nášho cirkevného spoločenstva v oblasti disciplinárneho, duchovného a liturgického života.

Mons. Milan Chatur CSsR
košický eparchiálny biskup

Do rúk sa nám dostáva, spolu s originálnym latinským znením, slovenský preklad Kódexu kánonov východných cirkví. Toto dielo vyšlo v roku dvadsiateho výročia od jeho promulgácie pápežom Jánom Pavlom II. Za jeho pontifikátu bolo spracovanie východného kódexu tiež v prevažnej miere v konečnej podobe realizované. Tento kódex je preto dokladom o veľkej starostlivosti tohto pápeža o východné katolícke cirkvi. On ho sám definoval ako nové doplnenie učenia, predstaveného Druhým vatikánskym koncilom. Zároveň upozornil, že autorita tohto kódexu je taká istá, ako je autorita Kódexu kánonického práva pre latinskú cirkev z r.1983 (Apoštolská konštitúcia *Sacri canones*).

Význam tohto dokumentu pre nás, ktorým je Kódex kánonov východných cirkví adresovaný, spočíva v tom, že dostávame do rúk príručku, ktorá nás učí, ako my gréckokatolíci máme v rámci Katolíckej cirkvi prežívať svoju vieru a aj svoju liturgickú identitu. Dáva teda charakter nášmu konaniu a je návodom, ktorý nám má pomôcť správne sa v rozličných situáciách života orientovať.

Platné kánonické právo k nám neprichádza ako hrozba. Charakter svätých zákonov je iný ako je charakter práva civilného. Nemá donucovací charakter a trestá len najt'ažšie delikty. Platí tu stará latinská zásada, ktorá hovorí: *ubi societas ibi ius*, čiže aké je spoločenstvo, také je aj jej právo. Cirkev je spoločenstvom, ktoré žije Krista, a v ktorom žije Kristus. Preto je charakter Cirkvi skôr charakterom dobrého pastiera, ako despotického vládcu, skôr uzdravujúceho lekára, než prísneho sudcu. Preto aj cirkevné zákony sú pre nás cestou, po ktorej máme ako katolíci kráčať, aby sme boli milí Bohu a ľuďom, a naplnili svoje najväčšie poslanie na zemi, ktorým je záchrana našich duší.

Zároveň však treba poukázať na to, že zachovávanie cirkevných zákonov nás viaže tým najväčším spôsobom, ktorým je naše svedomie. Preto platí prezumpcia, že kto

nezachováva sväté kánony a nežije svoj kresťanský, rehoľný alebo kňazský život podľa práva Cirkvi, pácha ťažký hriech.

Tento charakter cirkevných zákonov a preto aj Kódexu kánonov východných cirkví si treba uvedomiť a tak ho do svojho kresťanského života aj prijať. Dôležitosť našich životných postojov vyniká osobitne dnes, keď sa často stretávame s porušovaním cirkevnej disciplíny.

Treba si uvedomiť, že v konečnom dôsledku je aj tento kódex splnením Ježišových slov, ktorými podnecuje apoštol Petra k tomu, aby jasnými postojmi usmerňoval život veriacich v Krista: „...čo zviažeš na zemi, bude zviazané v nebi, a čo rozviažeš na zemi, bude rozviazané v nebi“ (Mt 16,19). Človek totiž v každom období, v rozličných situáciách či pomeroch potrebuje mať jasné postoje, ktoré ho nespútávajú, ale robia vnútorne slobodným a nie rozorvaným, či nerozhodným. Takto máme prijímať aj tieto konkrétne usmernenia kánonického práva, ktoré vychádza z najvyššieho zákona, ktorým je Boží zákon a zákon svedomia.

Takto naplňajúc literu zákona osvojujeme si aj jeho ducha, ktorým je duch lásky, v ktorom môžeme všetci volať „Abba Otče“ (Gal 4,6). Lebo zákon lásky, ktorý sa odzrkadľuje v každom svätom kánone, je základom pre všetky predpisy a nariadenia, ktoré nás môžu posunúť bližšie k pochopeniu Boha, ktorý je na nás otcovsky náročný, ale zároveň nás ustavične vedie k všetkému, čo je potrebné pre náš osoh.

Takto vnímajúc ponúknuté dielo majme pred očami aj tú, ktorá do bodky splnila všetky nariadenia Starého zákona a neskôr, počúvajúc svojho Syna a uvažujúc o jeho slovách vo svojom srdci, zachovala to vo svojom živote. Presvätej Bohorodičke zverujem toto dielo i všetkých tých, ktorí ho budú študovať, aby vedeli Bohu vždy povedať ako ona: „Som len služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova“ (Lk 1,38), lebo len pri zachovávaní Božieho zákona má človek pokoj srdca. A len vtedy správne pochopí zmysel slov žalmistu: „Tvoj zákon je pohodňou mojim nohám a svetlom ciest mojich“ (Ž 119,105).

Mons. Peter Rusnák
bratislavský eparchiálny biskup

Počas tisícročí vývoja si človek všimol jednu vážnu vec, že zákon je nad ním a nie on je zákonodarcom, ale niekto iný. A hoci človek vydáva aj vlastné zákony, vždy ich vytvára podľa istého modelu, ktorý je už daný, a tým je snaha o spravodlivosť, spoločné dobro ľudu a vytváranie jasných pravidiel vzťahov medzi ľuďmi vo vnútri istého spoločenstva, ktoré si dané zákony zvolí za svoje. Cirkev nie je výnimkou. Ona veľmi dobre vie, že človek vyšiel z rúk svojho Stvoriteľa vytvorený na jeho obraz a požiadavky zákona má prirodzene v sebe. Tak ako je Boh všade prítomný, tak je všade prítomný aj vo svojom zákone a jeho požiadavky ustavične doliehajú na človeka. Po páde človeka do hriechu však zákon už sám o sebe nemôže dosiahnuť cieľ, pre ktorý bol daný: posvätenie človeka. Odvtedy má v podstate iba jednu úlohu: usvedčiť človeka z priestupku. Zákon dáva poznať dobro, ale nie silu plniť ho, dáva poznať hriech, ale nie silu uniknúť mu. Takto sa stal našim vychovávateľom, aby v nás vzbudil túžbu po nami neuskutočniteľnej spravodlivosti, aby nám umožnil lepšie pochopiť absolútnu potrebu jediného Spasiteľa.

Od tej chvíle sa človek v nádeji obracal k Bohu, aby poslal niekoho, kto Zákon naplní. Keď prišla plnosť času, Boh poslal svojho Syna, narodeného pod Zákonom, aby vykúpil nás, čo sme boli pod Zákonom a aby sme dostali dôstojnosť synovstva. V tomto vzťahu voči Bohu sa mení aj vzťah k Zákonu:

„Teraz teda už niet odsúdenia pre tých, čo sú v Kristovi Ježišovi; ved' zákon Ducha, ktorý dáva život v Kristovi Ježišovi, oslobodil ťa od zákona hriechu a smrti. Čo bolo nemožné zákonu pre slabosť ľudskej prirodzenosti, to uskutočnil Boh, keď pre hriech poslal svojho

Syna v tele podobnom hriešnemu a v tele odsúdil hriech, aby sa požiadavka zákona splnila v nás, čo nežijeme podľa tela, ale podľa Ducha“ (Rim 8,1-4).

Keď teda berieme do rúk slovenský preklad Kódexu kánonov východných cirkví, chcem zo srdca poďakovať jeho tvorcom a prekladateľom a zaželať, aby požiadavky Zákona neostali na papieri, ale skrze Ducha Svätého boli vpísané do srdca všetkým tým, ktorí ho budú učiť i počúvať.

CTIHODNÝM BRATOM
PATRIARCHOM, ARCIBISKUPOM, BISKUPOM
A MILOVANÝM SYNOM PRESBYTEROM,
DIAKONOM A OSTATNÝM VERIACIM V KRISTA
VÝCHODNÝCH CIRKVI.

Sväté kánony, ktorých „neporušené a nemenné učenie“ jednohlasne potvrdili otcovia zhromaždení pod predsedníctvom legátov vyslaných naším predchodcom Hadriánom I. na Siedmom ekumenickom koncile v Nicei v r. 787, v prvom kánonickom pravidle tohto koncilu, „radujúc sa z nich ako ten, kto našiel veľkú korisť“, boli v krátkosti vyhlásené tým istým koncilom ako tie, ktoré, ako vyžaduje Tradícia, láskavo zaviedli ctihodní apoštoli a „šesť svätých a všeobecných synod a miestnych koncilov“ a tiež „naši svätí otcovia“.

Skutočne, keď tento koncil potvrdil, že autori svätých kánonov, osvietení „jedným a tým istým Duchom“, stanovili, „čo je na osoh“, považoval tieto kánony za jedinú zbierku cirkevných zákonov a potvrdil ju ako „kódex“ pre všetky východné cirkvi, čo už predtým učinila presnejším odpisom týchto zákonov v svojom druhom kánone synoda Quinisextum, zhromaždená v Trulane, rotunde paláca v meste Konštantínopole v roku Pána 691.

Pri takej zázračnej rozmanitosti obradov, čiže liturgického a teologického, duchovného a disciplinárneho dedičstva jednotlivých cirkví, ktoré pochádzajú z ctihodných tradícií alexandrijskej, antiochijskej, arménskej, chaldejskej a konštantínopolskej, sväté kánony sa celkom správne považujú za významnú časť tohto dedičstva, ktorá predstavuje jeden spoločný základ organizačných zákonov všetkých týchto cirkví. A skutočne, nejestvuje skoro žiadna východná zbierka disciplinárnych noriem, ktoré by sa nezaoberali svätými kánonmi, ktoré už pred Chalcedónskym koncilom prekročili počet päťsto, ustanovených alebo uznaných ako základné zákony Cirkvi najvyššou autoritou Cirkvi, a v ktorej by sa na ne neodvolávalo ako na prvotné pramene práva. Pre jednotlivé cirkvi bolo vždy zrejmé, že pevnosť každého poriadku cirkevnej disciplíny je v týchto normách, ktoré vyplývajú z tradícií uznaných najvyššou autoritou Cirkvi, alebo sú v kánonoch vyhlásených touto autoritou a že

zásady partikulárneho práva zaväzujú vtedy, ak sú zhodné s právom nadradeným a nemajú účinnosť, ak mu protirečia.

„Vernosť tomuto posvätnému dedičstvu cirkevnej disciplíny spôsobila, že uprostred toľkých, tak veľkých ťažkostí a prekážok, ktoré východné cirkvi znášali či už v dávnych, či v novších časoch, predsa zostala zachovaná vlastná nemeniteľná tvár Východu, čo sa zaiste stalo veľkým úžitkom pre duše“ (AAS 66 (1974), 245). V týchto znamenitých slovách blahej pamäti Pavla VI., vyslovených v Sixtínskej kaplnke pred prvým plenárnym zasadnutím členov Komisie pre revíziu Kódexu východného kánonického práva, znie znova to, čo Druhý vatikánsky koncil ustanovil o „najväčšej vernosti“ pri zachovávaní tohto disciplinárneho dedičstva všetkými cirkvami, vyžadujúc tiež, „nech sa usilujú vrátiť k starootcovským tradíciám“, ak sa od nich „nenáležite odchyľili vinou okolností alebo osôb“ (Dekr. *Orientalium ecclesiarum* 6).

Druhý vatikánsky koncil tiež zreteľne a jasne ukázal, že „verným pridržaním sa dávnych východných tradícií“ spolu s „modlitbami, príkladom života, lepším a vzájomným poznaním, spoluprácou a bratskou úctou voči ustanovizniam i osobám“ majú východné cirkvi majúce plné spoločenstvo s rímskou Apoštolskou stolicou „osobitnú úlohu napomáhať jednotu všetkých kresťanov, zvlášť však východných“ (Dekr. *Orientalium Ecclesiarum* 24), podľa zásad dekrétu „*O ekumenizme*“.

Nemožno na tomto mieste opomenúť, že východné cirkvi, ktoré ešte nie sú v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou, sa riadia tým istým a v podstate jedným dedičstvom kánonickej disciplíny, to jest „svätými kánonmi“ prvých storočí Cirkvi.

Čo sa týka všeobecných záležitostí ekumenického hnutia, vzbudeného Svätým Duchom pre dosiahnutie dokonalej jednoty celej Kristovej Cirkvi, nový kódex mu ani v najmenej miere neprekáža, ale naopak, čím silnejšie mu napomáha. Tento kódex totiž chráni základné právo ľudskej osoby, čiže vyznávať vieru vo vlastnom obrade, zväčša čerpanom z toho istého lona matky, čo je pravidlom všetkého „ekumenizmu“, nič pri tom neopomínajúc, aby východné katolícke cirkvi, naplňujúce v pokoji želanie Druhého vatikánskeho koncilu, „rozkvitali a plnili s obnovenou apoštolskou húževnatosťou sebe zverené poslanie“ (Dekr. *Orientalium Ecclesiarum* 1). Z toho vyplýva, že kánony Kódexu východných katolíckych cirkví majú mať takú istú moc ako zákony Kódexu kánonického práva latinskej cirkvi, to jest zaväzovať, kým nebudú najvyššou autoritou Cirkvi zrušené

alebo zmenené zo spravodlivých príčin, ktorých naisto najdôležitejším dôvodom, napokon plne zodpovedajúcim želaniam samotného nášho Spasiteľa Ježiša Krista, je plné spoločenstvo všetkých cirkví Východu s Katolíckou cirkvou.

Skutočne, dedičstvo svätých kánonov, spoločné všetkým východným cirkvám, počas vekov predivným spôsobom splynulo s charakterom každej skupiny veriacich v Krista, z ktorých sú vytvorené jednotlivé cirkvi, a tiež preniklo Kristovým menom a jeho evanjelizačným poslaním celú ich kultúru tak, že patrí k samému srdcu národov ako neporušiteľné a vo všetkej miere dôstojné.

Keď náš predchodca Lev XIII. koncom 19. storočia prehlásil, že „právom uznaná rozmanitosť východnej liturgie i disciplíny“ je „ozdobou celej Cirkvi“ a že táto rozmanitosť potvrdzuje „Božskú jednotu katolíckej viery“, zvažil, že táto rozmanitosť obdivuhodne zviditeľňuje katolicitu Božej Cirkvi“ (Lev XIII., Apoštolský list *Orientalium dignitas*, 30. nov. 1894, Úvod). To isté dosvedčuje jednoznačný hlas otcov Druhého vatikánskeho koncilu, podľa ktorého „rozmanitosť miestnych cirkví, smerujúca k jednote, je skvelým dôkazom katolíckosti nerozdelenej Cirkvi“ (*Lumen gentium* 23) a „nielenže nie je na škodu jej jednote, ale ju skôr robí očividnou“ (dekrét *Orientalium Ecclesiarum* 2).

Keď všetko toto máme pred očami, domnievame sa, že tento kódex, ktorý teraz vyhlasujeme, je potrebné predovšetkým posudzovať podľa starobylého práva východných cirkví a sme si súčasne plne vedomí tak jednoty, ako i k nej smerujúcej rozmanitosti, ktoré keď sa spoja, „prejaví sa životná sila celej Cirkvi, ktorá nikdy nestarne a ukáže sa v nádhere sama Kristova nevesta, ktorú múdrosť svätých otcov rozpoznala ako ukrytú v Dávidovom výroku: „Po tvojej pravici stojí kráľovná ozdobená zlatom, obklopená pestrosťou“ (Ž 44, Lev XIII., Apoštolský list *Orientalium dignitas* 30. nov. 1894, Úvod).

Táto nezmeniteľná vôľa rímskych biskupov, už od začatia kánonickej kodifikácie východných cirkví, promulgovat' dva kódexy, jeden pre cirkev latinskú, druhý pre východné katolícku cirkvi, zreteľne naznačuje, že chceli zachovať to, čo sa v Cirkvi z Božej prozreteľnosti nachádza, aby zjednotená jedným Duchom dýchala akoby dvoma pľúcami Východu a Západu a planúc láskou ku Kristovi mala akoby jedno srdce s dvoma komorami.

Tiež je očividný ustavičný a rozhodný záujem najvyššieho cirkevného zákonodarcu o vernú ochranu a prísne dodržiavanie všetkých východných obradov, pochádzajúcich

z piatich, už spomenutých tradícií, mnohokrát vyjadrený v kódexe pomocou vlastných noriem.

To isté je zrejme i z rôznych foriem hierarchického usporiadania východných cirkví, medzi ktorými nápadne vyčnievajú patriarchálne cirkvi, v ktorých sa podľa kánonického práva patriarchovia a synody podieľajú na najvyššej autorite Cirkvi. Vďaka zadefinovaniu týchto foriem v jednom z titulov, tomu, kto kódex otvorí, je očividná tak vlastná tvár každej východnej cirkvi, potvrdená kánonickým zákonom, ako i štatút *sui iuris* a plné spoločenstvo s rímskym biskupom, nástupcom svätého Petra, ktorý ako predsedajúci celému spoločenstvu lásky chráni legitímne rozmanitosti a súčasne bdie, aby partikulárne nielenže neškodilo jednote, ale skôr jej slúžilo (porov. konšt. *Lumen gentium* 13).

Okrem toho je potrebné jasne si povšimnúť, ako v tejto oblasti tento kódex zveruje partikulárnemu právu jednotlivých cirkví *sui iuris* všetko to, čo sa nepovažuje za nevyhnutné pre dobro všetkých východných cirkví. Vo vzťahu k týmto záležitostiam našim zámerom je, aby sa tí, ktorí majú v jednotlivých cirkvách *sui iuris* zákonodarnú moc, čím skôr postarali osobitnými normami, majú pred očami tradície vlastného obradu a predpisy Druhého vatikánskeho koncilu.

Verná ochrana obradov má byť v súlade s najvyšším cieľom všetkých zákonov Cirkvi, ktorý je celý zameraný na dejiny spásy duší. Preto všetko, čo je v predtým vydaných zákonoch neaktuálne a nadbytočné, a tiež neprispôsobené potrebám regiónu a čias, nebolo do kódexu prevzaté. Pri ustanovovaní nových zákonov bolo zas zohľadňované predovšetkým to, čo v bohatstve života východných cirkví skutočne najlepšie zodpovedá požiadavkám ekonomickej spásy duší a súčasne predstavuje organickú súvislosť a zhodu so zdravou tradíciou, súhlasne s túžbou nášho predchodcu Pavla VI., ktorú prejavil na začiatku prác na revízii kódexu: „Nové normy sa majú ukázať nie ako cudzie teleso, násilne implantované do cirkevného organizmu, ale akosi samostatne vykvitnuté z už existujúcich noriem“ (AAS 66 [1974] 246).

Zreteľne to vidieť v Druhom vatikánskom koncile, keď tento koncil „z pokladu Tradície vybral staré i nové“ (Apoštolská konštitúcia *Sacrae disciplinae leges*, AAS 75 [1983], časť II, XII), prenášajúc túto Tradíciu od apoštolov cez otcov, celkom zhodnú s evanjeliovým posolstvom, do nového života.

Kódex kánonov východných cirkví, ktorý teraz vystupuje na svetlo, má byť považovaný akoby za nové doplnenie učenia predstaveného Druhým vatikánskym koncilom, ktorým sa napĺňa kánonické usporiadanie celej Cirkvi, začínajúce Kódexom kánonického práva latinskej cirkvi, promulgovaným v roku 1983 a pokračujúci apoštolskou konštitúciou o Rímskej kúrii z roku 1988, pridanej k obidvom kódexom ako základný nástroj rímskeho veľkňaza pre „spoločenstvo, ktoré akoby všeobecnú Cirkev držalo pospolu“ (Apoštolská konštitúcia *Pastor bonus* č. 2).

Keď teraz obrátíme svoje myšlienky k prvým etapám kánonickej kodifikácie východných cirkví, tento kódex sa zdá ako túžobne očakávaný prístav, ku ktorému smerovalo viac než šesťdesiat rokov dlhej plavby. Je to totiž zbierka zákonov, v ktorej boli po prvýkrát spoločne zhromaždené a najvyšším zákonodarcom v Cirkvi vyhlásené všetky spoločné kánony cirkevnej disciplíny východných katolíckych cirkví po toľkých a tak veľkých prácach troch komisií, ktoré tento zákonodarca ustanovil. Prvou z nich bola Komisia kardinálov pre prípravné štúdiá východnej kodifikácie, zriadená naším predchodcom Píom XI. (AAS 21 [1929] 669), pod predsedníctvom kardinála Petra Gasparriho. Členmi tejto komisie boli kardináli Alojz Sincero, Bonaventura Cerretti a František Ehrle ako sekretár, potom Hamlet Ján Cicognani, assesor Posvätnej kongregácie pre východnú cirkev, ako sa vtedy volala, neskôr kardinál.

Po vykonaní veľmi ťažkých šesťročných prípravných prác, vďaka výsledku dvoch skupín znalcov, ktorí boli vybratí spomedzi predstaviteľov východných cirkví (por. *L'Osservatore Romano* 2. apr. 1930, str.1) a po smrti kardinála Gasparriho, bolo uznané za užitočné pristúpiť ku konštituovaniu Pápežskej komisie pre redakciu Kódexu východného kánonického práva. Cieľom tejto komisie, ktorá bola zriadená 17. júla 1935, bolo, ako vyplýva z jej názvu, vypracovať text kánonov a usporiadať skladbu Kódexu východného kánonického práva. Treba si pritom povšimnúť, že sám pápež ustanovil, ako vidieť v *Notificazione* o ustanovení komisie, ktorá sa oficiálne objavila v *Acta Apostolicae sedis* (AAS 27 (1935) 306 - 308), aby bol názov budúceho kódexu daný do úvodzoviek, aby sa naznačilo, že v tom čase bol vybratý ako najviac zodpovedajúci, „kým sa nenájde lepší“.

Predsedami Komisie pre redakciu Kódexu východného kánonického práva boli: kardinál Alojz Sincero, až do smrti, kardinál Maxim Massimi a po jeho smrti kardinál Gregor Peter XV. Agagianian, patriarcha Arménskej cirkvi.

Medzi kardinálmi, totiž Eugenom Pacellim, Júliom Serafinim a Petrom Fumasoni - Biondim, ktorí spolu s predsedajúcim tvorili prvé kolégium členov komisie, vyniká meno kardinála Eugena Pacelliho, ktorý následne, z Božej prozreteľnosti ako Kristov námestník a pastier celej Cirkvi, veľmi ustarostený o dobro východných cirkví, skoro úplne ukončil dielo východnej kánonickej kodifikácie. On totiž z dvadsiatich štyroch titulov, z ktorých bol súhlasne s jeho vôľou zložený Kódex východného kánonického práva, pripravený spomínanou komisiou, štyrmi apoštolskými listami motu proprio (*Crebrae allatae sunt, Sollicitudinem nostram, Postquam apostolicis litteris a Cleri sanctitati*) promulgoval nie menej ako desať najviac potrebných. Ostatné tituly však, ktorých texty boli kardinálmi, členmi komisie, schválené a v značnej miere už z príkazu pápeža pripravené tlačou „k promulgácii“. Keď tento pápež odišiel, následne po ohlásení Druhého vatikánskeho koncilu jeho nástupcom na katedre svätého Petra Jánom XXIII. zostali v archíve komisie.

Počas ďalších rokov, až do ukončenia činnosti komisie v polovici r. 1972, na základe pápežského príkazu v rozšírenom zbore členov kolégia pracovalo mnoho kardinálov, nastupujúcich na miesto svojich zosnulých predchodcov. Po ukončení Druhého vatikánskeho koncilu v r. 1965 boli do zboru kooptovaní i všetci patriarchovia východných katolíckych cirkví. Na začiatku posledného roku práce sa kolégium členov Komisie pre redakciu Kódexu východného kánonického práva skladalo zo šiestich predstaviteľov východných cirkví a prefekta Kongregácie pre východné cirkvi.

Od samotného vzniku Komisie pre redakciu Kódexu východného kánonického práva a potom najdlhšie v nej pracoval s veľkou horlivosťou a múdrosťou ako sekretár P. Acacius Coussa B. A., neskoršie kardinál. S uznaním ho na tomto mieste spomíname spolu s vynikajúcimi konzultormi komisie.

Konštituovanie a zloženie Pápežskej komisie pre redakciu Kódexu východného kánonického práva v polovici r. 1972 celkom rozhodlo o jeho východnom charaktere, keďže ju tvorili predstavitelia mnohých rôznych cirkví, najmä úctyhodní východní patriarchovia. Práca komisie preto na sebe nesie znak kolegiality. Znenie kánonov, vypracované postupne v skupinách znalcov vybratých zo všetkých cirkví, bolo najprv zaslané všetkým biskupom východných katolíckych cirkví, aby sa k nemu v rámci možností vyjadrili kolegiálnym spôsobom. Následne bolo toto znenie podľa želaní biskupov zvažované v osobitných pracovných skupinách odborníkov a po starostlivom preskúmaní členmi komisie a v prípade

potreby po mnohých prepracovaniach, na plenárnom zasadnutí členov v novembri 1988, pri optimálnej zhode hlasov prijaté.

Treba po pravde priznať, že tento kódex vypracovali „samotní ľudia Východu“ podľa želania nášho predchodcu Pavla VI., vysloveného pri slávnostnom začatí práce komisie (AAS 66 [1974] 246). Všetkým i jednotlivcom, ktorí sa na práci podieľali, dnes vyslovujeme najsrdečnejšie poďakovanie.

S osobitnou vďakou pripomíname predovšetkým meno zomrelého kardinála Jozefa Parecattila z Malabarskej cirkvi, ktorý sa ako predseda komisie takmer celý čas, s výnimkou posledných troch rokov, o nový kódex nesmierne zaslúžil. Spolu s ním spomíname najmä zosnulého arcibiskupa Klementa Ignáca Mansouratiho zo Sýrskej cirkvi, ktorý bol miestopredsedom komisie v prvých, čiže najťažších rokoch.

Radi spomíname i na žijúcich, obzvlášť ctihodných bratov Miroslava Štefana Marusyna, arcibiskupa ustanoveného teraz za sekretára Kongregácie pre východné cirkvi, ktorý dlhý čas horlivo vykonával úlohu miestopredsedu komisie, ako i biskupa Emila Eida, terajšieho miestopredsedu, ktorý sa veľmi zaslúžil o šťastné dokončenie diela. Ďalej tiež milovaného kňaza Ivana Žužeka, člena Spoločnosti Ježišovej, ktorý od vytvorenia komisie vytrvalo pracoval ako sekretár, i ostatných, ktorí do tejto komisie priniesli svoj cenný vklad či už ako členovia: patriarchov, kardinálov, arcibiskupov, biskupov alebo ako konzultori a spolupracovníci v pracovných skupinách a iných úlohách; napokon pozorovateľov pozvaných z pravoslávnych cirkví pre túženu jednotu všetkých cirkví, ktorí veľmi pomohli svojou nezvyčajne užitočnou prítomnosťou a spoluprácou.

Živíme veľkú nádej, že tento kódex „bude úspešne uvedený do praxe každodenného života“ a „bude pravdivým svedectvom zachovávanía a lásky k cirkevnému zákonu“ podľa želania blahej pamäti Pavla VI. (AAS 66 (1974) 274) a vo východných cirkvách, tak slávnych vďaka svojej starobylosti, obnoví ten istý nemeniteľný poriadok, po akom sme my vrelo túžili pri promulgácii Kódexu kánonického práva latinskej cirkvi v celej cirkevnej spoločnosti. Ide totiž o poriadok, „ktorý priznávajú hlavné miesto láske, milosti a charizmám, súčasne by uľahčoval ich usporiadaný rast v živote či už cirkevnej spoločnosti, ako aj jednotlivých ľudí, ktorí do nej patria“ (AAS 75 (1983) časť II, XI).

„Radosť a pokoj so spravodlivosťou a poslušnosťou“ nech aj tento kódex „odporúčajú a čo nariadi hlava, nech zachováva telo“ (tamtiež XIII) tak, aby vďaka spoločnému úsiliu vzrastala misia všeobecnej Cirkvi a Kráľovstvo Krista „Pantokratora“ sa viac obnovovalo (por. Ján Pavol II, príhovor v Bazilike sv. Petra k tým, ktorí vykonávajú svoju službu v Rímskej kúrii, 28. jún 1986: AAS 79 (1987) 196).

Presvätú Bohorodičku, ktorej najláskavejšej starostlivosti sme prípravu kódexu odporúčali, prosíme, aby materinským príhovorom u svojho Syna vyprosila, aby sa tento kódex stal nositeľom tej lásky, ktorá výrazne viditeľná v srdci Kristovom, prebodnutom kopijou na kríži, čo vynikajúco dosvedčuje svätý Ján apoštol, musí byť hlboko vrytá do duše každého ľudského stvorenia.

A tak, keď sme vzývali o pomoc Božiu milosť, opierajúc sa o autoritu svätých apoštolov Petra a Pavla, s plným vedomím a spĺňajúc želania patriarchov, arcibiskupov a biskupov východných cirkví, ktorí s nami v kolegiálnom duchu spolupracovali, užívajúc plnosť apoštolskej moci, touto našou konštitúciou, ktorá bude odteraz platiť, promulgujeme tento kódex tak, ako je zostavený a zrevidovaný, rozhodujeme a nariaďujeme, aby odteraz mal účinnosť zákona pre všetky východné katolícke cirkvi a odovzdávame ho do opatery a dohľadu hierarchom týchto cirkví, aby sa zachovával.

Aby sa zas všetci, ktorých sa týka, mohli dôkladne zoznámiť s predpismi tohto kódexu skôr, ako sa stanú účinnými, ustanovujeme a prikazujeme, aby svoju záväznú účinnosť nadobudli od prvého dňa mesiaca októbra roku 1991, na sviatok Ochrany Presvätej Bohorodičky vo väčšine východných cirkví. Tomu nie sú na prekážku nijaké opačné nariadenia a to ani také, ktoré vyžadujú osobitnú zmienku.

Povzbudzujeme preto všetkých milovaných synov, aby ustanovenia dané takto na vedomie zachovávali s úprimným duchom a ochotnou vôľou, nemajúc pochybnosti, že východné cirkvi sa vďaka horlivej disciplíne starajú o dobro duší veriacich v Krista, čoraz viac sa budú rozvíjať a im zverenú povinnosť budú plniť pod ochranou slávnej a požehanej Márie, vždy Panny, ktorá sa správne nazýva „Bohorodička“ a žiari ako vznešená Matka všeobecnej Cirkvi.

Dané v Ríme u sv. Petra, dňa 18. októbra 1990, v trinástom roku nášho pontifikátu.

Ján Pavol II., pápež

Predhovor

Ešte neuplynulo stopäťdesiat rokov od čias, keď Pius IX. „rozmýšľal o oživení postavenia východných cirkví novým úsilím o zachovanie obradov, nápravu zvykov, obnovenie disciplíny a predtým o zozbieranie a vydanie zákonov Cirkvi“. „Najmúdrejšiemu veľkňazovi neuniklo, že treba začať prvými prameňmi Grécka, skade sa tak mnoho prenieslo na vzdialený východ a západ.“ (Pitra, *Iuris...*, praefatio). Z príkazu najvyššieho veľkňaza Ioannes Baptista Pitra, O. S. B., neskôr kardinál vyhládal roztrúsené pramene východných zákonov, vyhládané s jeho pomocou zozbieral a pod jeho starostlivosťou publikoval (por. tamže) v dvoch zväzkoch, ktoré nazval „*Iuris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*“.

Keď tento rímsky veľkňaz všetko vyskúšal, aby „na Východe bol zachovávaný celistvý a neporušený zverený depozit katolíckej viery a aby sa cirkevná disciplína úspešne rozvíjala a svätá liturgia naplno žiarila svätosťou a leskom“ (Acta Pii IX, III, 402 - 403), apoštolskou konštitúciou „*Romani Pontifices*“ (6. januára 1862) ustanovil špeciálnu skupinu otcov kardinálov pod názvom „Kongregácia pre šírenie viery pre záležitosti východného obradu“ a vyznačil oblasti, o ktoré sa mala starať, chcel tiež to, aby v tejto skupine bol nastálo a s pápežským menovaním kardinál ponens, „ktorý má vykonávať úlohu starostlivého usmerňovateľa štúdií, nevyhnutných k zozbieraniu kánonov východnej cirkvi a vo výskume, ak vyvstane potreba, všetkých východných kníh akéhokoľvek druhu, či už kníh týkajúcich sa prekladov Svätého písma či katechizmu alebo disciplíny“ (tamže 410).

Potom, čo sa začalo zaoberať východným kánonickým právom, niektorí biskupi východných cirkví, ktorí boli vyzvaní nahlásiť otázky na Prvý vatikánsky koncil, uvážili, že záležitosť revízie východného kánonického práva sa má stať agendou samotného koncilu. Interpretmi týchto hlasov boli predovšetkým Gregor Yusef, patriarcha Melchitskej cirkvi, ktorého veľmi boleli nedostatky východného kánonického práva, ktoré má každý východný obrad vlastné (Mansi 49, 200) a Jozef Papp Szilagy Magno, varadínsky biskup východného obradu, ktorý si túžobne prial obnoviť veľmi mnoho častí cirkevnej disciplíny, podajúc pritom skoro úplnú charakteristiku určitého kódexu (tamtiež 49, 198).

Samotná prípravná komisia Prvého vatikánskeho koncilu „Komisia pre misie a cirkvi východného obradu“ na svojom šiestom zasadaní uznala, že osobitne východné cirkvi potrebujú Kódex kánonického práva, ktorý by tvoril ich disciplínu, čiže kódex majúci veľkú autoritu, kompletný a spoločný pre všetky národy a tiež prispôbený okolnostiam časov (tamtiež 49, 1012).

Keď však počas prác samotná komisia ustúpila od tohto stanoviska, vyzývajúc skôr k jednote disciplíny v univerzálnej Cirkvi (tamtiež 50: 31*, 34*, 45* - 46*, 74* - 75*), účinok bol taký, že sa v aule koncilu ozvali vážne hlasy, vypovedajúce za zachovanie disciplíny východných.

Uprostred tých, ktorí sa vyslovili za tento názor, vynikol patriarcha Jozef Audu, hlava Katolíckej cirkvi Chaldejcov, ktorý na XVI. Generálnej kongregácii koncilu horlivo obhajoval rôznosť „v tom, čo je mimo právd viery“ ako „dôkaz istoty Božieho vplyvu a všemohúcnosti v jednote Katolíckej cirkvi“ a predovšetkým sa domáhal pre svoju patriarchálnu cirkev, aby „na základe povolenia bolo určené miesto a čas“ pre vytvorenie „nového kánonického práva“, zhodného so starobyľmi kánonmi a postulátmi koncilu a pre jeho predstavenie otcom kvôli schváleniu (tamtiež 50, 515, 516).

Keď bol Prvý vatikánsky koncil kvôli ťažkostiam predčasne ukončený, Lev XIII., dobre oboznámený so všetkými východnými záležitosťami na početných „konferenciách východných patriarchov“, vyjadril veľké uznanie pre „východnú liturgickú a disciplinárnu rozmanitosť, potvrdenú právom“, ktorá obdivuhodným spôsobom zvyrazňuje znamenie všeobecnosti v Božej Cirkvi“ (Apoštolský list „*Orientalium dignitas*“, 30. nov. 1894, Úvod).

Pod múdrym riadením tohto pápeža, keďže sa zovšadiaľ ozývali hlasy so želaním revidovania kánonickej disciplíny východných cirkví a súčasne sa nič nezdalo viac žiadaným než to, aby tieto úlohy splnili tieto jednotlivé cirkvi a predložili ich Apoštolskej stolici na preskúmanie, bolo zvolaných mnoho partikulárnych synod. Medzi nimi majú osobitný význam Synoda sýrska, sciarfenská, zvolaná v roku 1888, Ľvovská synoda Rusínov z roku 1891, dve synody v Alba Julii, v Rumunsku, zvolané v rokoch 1882 a 1900 a nakoniec Koptská synoda v Alexandrii, slávená v roku 1898. Poslednou z týchto synod, na ktorých boli skoro úplne zrevidované hlavné body kánonickej disciplíny jednotlivých cirkví, však bola synoda v Arménsku, ktorej zvolanie nariadil v Ríme v roku 1911 svätý Pius X., aby sa na nej „uvažovalo o právach patriarchov a biskupov, o správnej starostlivosti o veriacich v Krista, o disciplíne duchovenstva, o inštitútoch mníchov, o misijných potrebách, o kráse Božského kultu a o svätej liturgii“ (List „*Vobis plane*“, 30. aug. 1911).

Keby sa akty a dekréty spomínaných synod porovnali s tými, ktoré boli vydané predtým, ako akty a dekréty synody „Montis Libani“ Maronitov z roku 1736 a potvrdenými Benediktom XIV. „forma specifica“ („*Breve Singularis Romanorum*“, 1. sept. 1741) a tiež Grécko-melchitskej synody Ain Trazensis, slávanej v roku 1835, mohlo by to vyvolať dojem, že v tom čase, keď bolo disciplinárne dedičstvo všetkých východných cirkví ustanovené v svätých kánonoch prvotnej cirkvi, určitým spôsobom zapísané, možno nájsť toľko

kánonických poriadkov potvrdených najvyššou autoritou Cirkvi, koľko bolo v lone Katolíckej cirkvi východných „obradov“. Avšak v tom čase bol pre latinskú cirkev urýchlene spracovaný „Kódex kánonického práva“, s veľkou odvahou a na základe múdreho rozhodnutia svätého Pia X. v apoštolskom liste „*Arduum sane munus*“, z dňa 19. marca 1904.

Počas roku 1917 Benedikt XV. nielenže promulgoval Kódex kánonického práva („*Codex iuris canonici*“) pre latinskú cirkev, „čím naplnil očakávanie celého katolíckeho sveta“ (Motu proprio „*Cum iuris canonici*“, 15. sept. 1917), ale usilovne premýšľal aj nad východnými cirkvami, „pretože“, ako sám napísal, „v svojich dávnejších časoch žiaria takým jasným svetlom svätosti a učenosti, že aj teraz, po takom dlhom čase, ich lesk osvetľuje ostatné kresťanské regióny“ (Motu proprio „*Dei providentis*“, 1. mája 1917). On zriadil 1. mája 1917 Posvätnú kongregáciu pre východnú cirkev a ako bolo možné prečítať v Kódexe kánonického práva, promulgovanom v deň Päťdesiatnice toho roku, vyzdobil ju „všetkými právomocami, až na niekoľko výnimiek, ktoré majú ostatné kongregácie pre cirkvi latinského obradu“ (kán. 257 § 2); vďaka tomu bolo účinne postarané o patričné prostriedky pre realizáciu toho, čo by pri nie ľahkej právnej materii jednotlivé východné cirkvi ťažko a možno vôbec neboli mohli dosiahnuť. Okrem toho sa v októbri toho istého roku postaral v samom Meste o založenie „vlastného strediska vyšších štúdií pre východné záležitosti“, čiže Pápežského inštitútu východných štúdií „pre povzbudenie katolíckeho východu k nádeji niekdajšej prosperity“ a nariadil, aby sa v ňom, okrem iných disciplín, skúmalo a vyučovalo „kánonické právo všetkých kresťanských národov východu“ (Motu proprio „*Orientis catholici*“, 15. okt. 1917).

Skutočne, Posvätná kongregácia „pre východnú cirkev“ počas prvých rokov práce tým cirkvám, ktorých kánonické predpisy boli celkom zanedbané alebo obsahovali veľa záležitostí zaniknutých, zastaralých, alebo neukončených, alebo cirkvám, ktoré v svetle práve promulgovaného „Kódexu kánonického práva“ akosi zanedbali v myšlienke pokroku vlastnú tradíciu, udelila odpovede prostredníctvom rád, aby zhodne so starobyľým zvykom boli na synodách jednotlivých cirkví vypracované nové zákony a zaslané na zrevidovanie Apoštolskej stolici.

Postupne však vo všetkých cirkvách prevládol názor, že bude najlepšie, aby zákony, spoločné pre všetky východné cirkvi alebo tie, ktoré sú považované za také, že by spoločnými mali byť, boli zhromaždené v jednom „*Corpus legem*“, usporiadaným pod starostlivosťou Apoštolskej stolice a promulgovaným najvyšším veľkňazom.

Preto Pius XI. počas audiencie dňa 3. augusta 1927, ktorú udelil sekretárovi Posvätnéj kongregácie pre východnú cirkev, kardinálovi Alojzovi Sincerovi, po zvážení mienky

kardinálov, členov tejto kongregácie, pred niekoľkými dňami zidených na plenárnom zasadaní, nielenže uznal kodifikáciu východného kánonického práva za nevyhnutnú, ale ju aj započítal medzi záležitosti veľmi naliehavé a rozhodol, že ju bude riadiť osobne. Teda v r. 1929 sa kodifikácia východnej kánonickej disciplíny skutočne začala.

Na počiatku toho roku, dňa 5. januára, najvyšší veľkňaz nariadil požiadať o názor predstavených cirkví Východu, predovšetkým patriarchov, „aby po vzájomnej porade slobodne dali najavo, čo súdia o tak dôležitej záležitosti a zároveň vyjadrili svoj úsudok týkajúci sa ďalšieho postupu, berúc pritom predovšetkým ohľad na disciplínu, tradíciu, potreby a privilégia každého obradu, aby kodifikácia smerovala k skutočnému úžitku týchto cirkví, duchovenstva a ľudu“. Okrem toho, 20. júla, patriarchovia a arcibiskupi, ktorí predsedajú jednotlivým obradom, dostali mandát, každý podľa svojho obradu delegovať jedného súčasného kňaza, ktorý by do spomínaného diela vniesol svoj vklad (AAS 21 [1929] 669).

Dňa 27. apríla, počas audiencie udelenej kardinálovi, sekretárovi Posvätej kongregácie pre záležitosti východnej cirkvi, najvyšší veľkňaz ustanovil svoju osobitnú „Predsednícku radu“ pre východnú kodifikáciu, plánovanú už v roku 1927, ktorej členmi boli kardináli Peter Gasparri, Alojz Sincero a Bonaventura Ceretti a pripojil k nej malú komisiu konzultorov, ktorá sa skladala z troch znalcov práva.

V tom istom roku Predsednícka rada po tom, ako dôkladne skúmala a urýchlene zvažovala odpovede predstavených Východu o vhodnosti východnej kodifikácie vykonanej pod starostlivosťou Apoštolskej stolice a o spôsoboch postupu v tak dôležitej záležitosti, a na plenárnom zasadaní 4. júla nielenže získala skoro jednomyselne priaznivý hlas Východu, úplne naklonený tejto veci, ale tiež predložila o nej najvyššiemu veľkňazovi veľa želaní.

Po zrelom uvážení všetkého najvyšší veľkňaz, ako vyplýva z „Notificazione“ zo 17. júla 1935, ustanovil:

1. aby takzvané prípravné, historicko-kánonické štúdiá o zákonoch a zvykoch jednotlivých cirkví sui iuris vykonali kňazi, ktorých najdôstojnejší biskupi vyberú a pošlú do Ríma;

2. aby schémy kánonov, usporiadané spomenutými delegovanými kňazmi, boli zaslané najdôstojnejším ordinárom, aby k nim mohli vyhotoviť pripomienky;

3. aby juridické pramene, zvlášť kánonické, jednotlivých cirkví boli vyhladané a vo svetle starostlivosti mužov, znalcov vedy kánonického práva a histórie, publikované (AAS 27 [1935] 306 - 307).

Pre usmerňovanie spomínaných štúdií Pius XI. počas audiencie 23. novembra roku 1929 ustanovil „Komisiu kardinálov pre prípravné štúdiá východnej kodifikácie“, správa o tom sa objavila v úradnom vestníku Acta Apostolicae Sedis dňa 2. decembra 1929 (s. 669). Predsedom tejto komisie bol kardinál Peter Gasparri, avšak kardinálmi - členmi Alojz Sincero, Bonaventura Cerretti a František Ehrle; tajomníkom bol vymenovaný D. Hamlet Ján Cicognani, v tom čase asesor Posvätnej kongregácie pre východnú cirkev, hneď potom kardinál.

Ku komisii kardinálov, podľa kritérií stanovených najvyšším veľkňazom počas audiencie 13. júla toho roku, boli pripojené dve kolégia znalcov, totiž Kolégium východných delegátov pre samotné prípravné práce na redakcii Kódexu východného kánonického práva, so zámerom pomôcť otcom kardinálom, členom komisie a Kolégium konzultorov pre „zhromaždenie prameňov pre východnú kánonickú kodifikáciu.“

Do prvého kolégia bolo pripočítaných štrnásť kňazov, zvolených na synodách súhlasne s výslovným želaním najvyššieho veľkňaza biskupmi jednotlivých východných cirkví, aby skutočne reprezentovali samotných biskupov a aby tak vo východnom kódexe už od začiatku naplno zaznieval hlas Východu. K týmto kňazom boli pripojení štyria rehoľníci bývajúcí v Meste, znalci kánonického práva.

Do druhého kolégia boli prijatí dvanásť kňazi, znalci vedeckých prameňov, vyznačujúci sa učenosťou, ktorí podľa želania najvyššieho veľkňaza mali zozbierať pramene kánonickej disciplíny tak, aby slúžili nielen vede, ale tiež, a najmä čo najlepšie prispeli k uskutočneniu východnej kánonickej kodifikácie.

Mená spomínaných kňazov, ktorí sa veľmi zaslúžili o prípravné práce východnej kodifikácie, podľa vôle najvyššieho veľkňaza zverejnené počas audiencie 1. marca 1930, publikoval denník „L'Osservatore Romano“ na druhý deň nasledujúceho mesiaca apríl.

Po neúnavnom úsilí a obrovskej práci tejto komisie bolo prípravné dielo východnej kánonickej kodifikácie dokončené po uplynutí šiestich rokov. Totiž všetky kapitoly kánonickej disciplíny, jednohlasne postulované samotnými delegátmi východných cirkví, rozoberané na stoosemdesiatich troch stretnutiach, vhodne rozdelené do rozličných „schém“, boli zaslané východným biskupom, aby sa k nim vyjadrili. Avšak staršie i novšie pramene kánonickej disciplíny, veľmi starostlivo vybrané členmi komisie a vydané v trinástich rozsiahlych zväzkoch Posvätnou kongregáciou pre východnú cirkev, boli už v roku 1934 k dispozícii nielen členom komisie, ale aj každému Atheneu vyšších štúdií. Všetko toto na prvom mieste svedčí o neúnavnej starostlivosti Pia XI. o východnú kánonickú kodifikáciu, ktorý častokrát, na dvadsiatich štyroch audienciách, chcel byť informovaný o prácach

komisie, nezanedbávajúc ničoho, aby po zakončení prípravných prác bolo možné čím skôr pristúpiť k redakcii „Kódexu východného kánonického práva“, ako mal v úmysle kódex nazvať, „kým sa nenájde lepší názov“ (počas audiencie 5. júla 1935).

Počas roku 1935, na audiencii 7. júna, najvyšší veľkňaz rozhodol o ustanovení novej komisie, ktorá bude moderovať redakciu kódexu a po starostlivom preskúmaní pripomienok biskupov Východu k vyššie uvedeným schémam napíše texty kánonov. „Notificatio“ o tom sa objavilo 17. júla v oficiálnom úradnom komentári „*Acta Apostolice Sedis*“ (AAS 27 [1935] 306 - 308), kde okrem názvu boli ustanovené aj zloženie a kompetencia komisie. Táto „Pápežská komisia pre redakciu Kódexu východného kánonického práva“, ako sa nazývala, sa spočiatku skladala len zo štyroch členov - kardinálov: Alojza Sincero, ktorý jej predsedal, Eugenia Pacelli, neskoršie Pia XII., Júlia Serafini a Petra Fumasoni – Biondi. Počas tridsiatich siedmich rokov, ktoré vymedzujú dobu existencie komisie, sa v kolégiu jej členov vystriedalo mnoho kardinálov, nástupcov tých, ktorí zomreli a po ukončení Druhého vatikánskeho koncilu tiež všetci patriarchovia východných katolíckych cirkví.

Po smrti kardinála Alojza Sincero, 7. februára 1936, bol 17. toho mesiaca za predsedu komisie vybraný kardinál Maxim Massimi, pod ktorého múdrym vedením bola ťažká práca na redakcii Kódexu východného kánonického práva takmer ukončená. Svedectvom o tom sú tri vynikajúce časti kódexu promulgované Píom XII. pred ukončením života zaslužitého kardinála.

Jeho nástupcom bol kardinál Peter Agagianian XV., ktorý až do konca roka 1962 predsedal Arménskej katolíckej cirkvi a ktorý komisiu riadil až do svojej smrti dňa 6. mája 1971.

Za sekretára komisie bol vymenovaný P. Acacius Coussa B.A., ktorý vytrvalo a vynikajúco plnil tento úrad až do svojej designácie za kardinála. Odvtedy počas prerušenia prác nad redakciou Kódexu východného kánonického práva z dôvodu Druhého vatikánskeho koncilu vykonával úlohu „asistenta“ P. Daniel Faltin O. F. M. Conv., až do zániku komisie.

Na pomoc kardinálom, členom komisie, boli vymenovaní trinásť znalci ako konzultori, vybraní prevažne spomedzi kňazov východných cirkví, ktorých mená sú známe zo zmienenej „Notificatio“ (AAS, 27 [1935] 308). Hlavnou úlohou kolégia konzultorov bolo preskúmanie pripomienok východných biskupov k už predtým zredigovaným schémam a predložiť ich kardinálom, členom komisie, spolu s vlastnými úvahami. Táto úloha bola dokonale zrealizovaná na sedemdesiatich ôsmich zasadaniach, z ktorých posledné bolo 3. novembra 1939.

Otcovia kardináli, zidení sedemdesiattrikrát, horlivo pristúpili k redakcii Kódexu východného kánonického práva, za ustavičnej priazne samotného najvyššieho veľkňaza, ktorý nikdy neupustil od účasti na rozsiahlej práci redakcie, keď každý artikul jednotlivých kánonov podrobil vlastnej úvahe a vyslovil želanie, aby celá zbierka zákonov, rozdelená do dvadsiaticich štyroch titulov, bola systematicky usporiadaná podľa prirodzenej tradície väčšiny východných zbierok.

V rokoch 1943 až 1944 táto zbierka, vydaná už v jednom zväzku, bola odovzdaná k starostlivému „odsúhlaseniu“ Acaciovii Coussa B.A., Emilovi Hermanovi S.J. a Arcadiovi Larraona C. M. F. a následne, po novom prepísaní a vytlačení textu celého kódexu, mnohokrát opravovaného počas roka 1945 na devätnástich zasadaniach otcov kardinálov, bol v januári 1948 predložený najvyššiemu veľkňazovi.

Čo sa týka promulgácie, prišlo sa na to, že treba postupovať po častiach. Preto na počiatku roka 1949 najvyšší veľkňaz kvôli promulgácii prikázal čo možno najskôr vydať kánony o sviatosti manželstva a následne, kvôli vysluhovaniu spravodlivosti, kánony o súdnych konaniach, z ktorých prvé tvorili titul XIII., druhé titul XXI. pripravovaného kódexu.

Tak došlo k tomu, že už 22. februára toho roku, na sviatok Katedry sv. Petra v Antiochii, apoštolským listom „Crebrae allatae sunt“, vydaným z vlastnej iniciatívy (AAS 41 [1949] 89 - 119), boli promulgované kánony „O sviatosti manželstva“, ktoré začali zaväzovať od 2. nasledujúceho mesiaca mája.

Apoštolským listom „Sollicitudinem Nostram“, vydaným z vlastnej iniciatívy dňa 6. januára 1950 (AAS 42 [1950] 5 - 120), na Zjavenie Pána, boli promulgované kánony „O súdnych konaniach“, ktoré celý rok nezaväzovali, účinnosť nadobudli 6. januára nasledujúceho roku.

Na sviatok sv. Cyrila Alexandrijského, biskupa a učiteľa Cirkvi, apoštolským listom „Postquam Apostolicis Litteris“, vydaným z vlastnej iniciatívy dňa 9. februára 1952 (AAS 44 [1952] 65 - 150), boli promulgované kánony „O rehoľníkoch“, „O časných majetkoch Cirkvi“ a „O význame termínov“, ktoré nadobudli účinnosť 21. novembra toho roku na slávnosť Obetovania Najsvätejšej Panny Márie. Tri sekcie, ktoré obsahoval tento apoštolský list, boli zložené z troch následných titulov schémy vytváraného kódexu:

Tit. XIV. O mníchoch a ostatných rehoľníkoch;

Tit. XIX. O časných majetkoch Cirkvi;

Tit. XXIV. O význame termínov.

Napokon apoštolským listom „*Cleri sanctitati*“, vydaným z vlastnej iniciatívy dňa 2. júna 1957 (AAS [1957] 433 – 600), Pius XII. akoby dar k vlastným meninám promulgoval kánony „O východných obradoch“ a „O osobách“, ktoré nadobudli účinnosť na sviatok Zvestovania Najsvätejšej Panny Márie. Tieto kánony patrili k piatim nasledovným titulom v schéme pripravovaného kódexu:

Tit. II. O východných obradoch;

Tit. III. O fyzických a morálnych osobách;

Tit. IV. O klerikoch vo všeobecnosti;

Tit. V. O klerikoch zvlášť;

Tit. XVII. O laikoch.

Z 2666 kánonov, ktoré obsahovala schéma pripravovaného kódexu z roku 1945, tri pätiny boli promulgované. Ostatné kánony však, v počte 1095, zostali uložené v archíve komisie.

Keď Ján XXIII. otvoril Druhý vatikánsky koncil a predvídala sa i nevyhnutnosť revidovania kánonickej disciplíny celej Cirkvi, podľa uznesení a zásad koncilu, redakcia Kódexu východného kánonického práva bola vo vlastnom zmysle slova prerušená, avšak bez prerušenia iných činností komisie, z ktorých je predovšetkým vhodné spomenúť: úloha autenticky interpretovať už promulgované časti kódexu a úloha postarať sa o vydanie „prameňov“ východného kánonického práva.

Uprostred roku 1972 ustanovil najvyšší veľkňaz Pavol VI. Pápežskú komisiu pre revíziu Kódexu východného kánonického práva a zároveň nariadil, aby prestala existovať predchádzajúca komisia, zriadená v roku 1935 pre redakciu kódexu. Správu o tom priniesol 16. júna toho istého roku 1972 denník „L'Osservatore Romano“.

Zloženie novej komisie určite upevnilo jej východný charakter. Veď kolégium členov komisie, spočiatku v počte dvadsaťpäť, následne tridsaťosem, bolo zložené z patriarchov a iných významných predstaviteľov východných katolíckych cirkví, za účasti niekoľkých kardinálov, predstaviteľov dikastérie Rímskej kúrie, ktoré majú kompetencie voči východným cirkvám. Avšak kolégium sedemdesiatich konzultorov, pričlenených ku komisii, bolo zložené v prevažnej miere z biskupov a presbyterov východných cirkví, s účasťou niekoľkých klerikov a laikov latinského obradu, znalcov východnej kánonickej disciplíny.

Nemožno tiež opomenúť niekoľko významných mužov z východných cirkví, ktoré ešte nie sú v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou, ktorí boli prizvaní ako pozorovatelia, aby priniesli do revízie kódexu svoj vklad.

Úloha predsedu komisie bola zverená kardinálovi Jozefovi Parecattilovi, arcibiskupovi Malabarskej cirkvi z Hernakula. Túto úlohu vynikajúco plnil až do zavŕšenia dní svojho života (20. február 1987). Po zavŕšení života kardinála úrad predsedu zostal uprázdnený do konca komisie.

Do úlohy miestopredsedu komisie bol ustanovený Ignác Klement Mansourati, titulárny biskup Apamei v Sýrii, ktorý túto úlohu plnil počas piatich rokov. Po ňom nastúpil dňa 15. júna 1977 Miroslav Štefan Marusyn, titulárny biskup [Cadoenus] Ukrajinskej cirkvi, ktorý úlohu miestopredsedu plnil až do konca roku 1982. V tom istom roku dňa 20. decembra bol za miestopredsedu komisie vymenovaný Emil Eid, titulárny biskup Sarepty Maronitov.

Za sekretára komisie bol ustanovený P. Ivan Žužek, člen Spoločnosti Ježišovej, spočiatku za miestosekretára, avšak od 22. októbra 1977 za sekretára.

Na základe mandátu najvyššieho veľkňaza mala komisia od základu zrevidovať, predovšetkým vo svetle dekrétov Druhého vatikánskeho koncilu, celý Kódex východného kánonického práva, tak to, čo už bolo vydané po častiach, ako aj to, čo skutočne dovedené do poslednej redakčnej etapy predošlou komisiou, nebolo ešte promulgované.

Najvyšší veľkňaz Pavol VI. počas slávnostnej inaugurácie práce komisie v Sixtínskej kaplnke dňa 18. marca 1974 ustanovil a vysvetlil krásnymi slovami „Magnu Chartu“ celého priebehu revízie. Najvyšší veľkňaz predovšetkým celú komisiu vyzval k dvojakej starostlivosti, čiže aby kánonické právo východných katolíckych cirkví bolo zrevidované aj podľa úmyslu otcov Druhého vatikánskeho koncilu, aj podľa opravdivej východnej tradície.

Veľmi ustarostený o spásu duší, ktorá je najvyšším cieľom každej cirkevnej reguly, najvyšší veľkňaz osobitne dal v tomto príhovore nový impulz k obnove kresťanského života, po ktorej túžil a ktorú pre celú Cirkev zaviedol Druhý vatikánsky koncil. Prikázal teda, aby kódex vyhovoval požiadavkám dnešného života a ustavične rýchle sa meniacim skutočným podmienkam časov a miest, aby si uchoval spojitosť a súlad so zdravou tradíciou a aby bol zároveň usposobený k osobitnej úlohe, ktorá prináleží veriacim v Krista východných cirkví podporovať jednotu všetkých kresťanov, zvlášť východných, podľa zásad dekrétu „O ekumenizme“ (OE 24).“

Plenárne zasadanie členov komisie v dňoch 18. - 23. marca 1974, ktorého sa podľa dobročinnnej vôle najvyššieho veľkňaza zúčastnili aj všetci konzultori komisie a niektorí pozorovatelia východných nekatolíckych cirkví, bez rozhodujúceho hlasu, skoro jednohlasne schválilo princípy, ktorými boli konzultori komisie povinní sa riadiť pri zostavovaní schémy kánonov, pri rozličných „pracovných stretnutiach“.

Medzi týmito zásadami, zhotovenými v troch jazykoch, publikovanými v aktoch komisie (Nuntia 3), boli najdôležitejšími tieto:

1) to, čo bolo odovzdané pre jediný kódex všetkých východných cirkví, majú pred očami jediné dedičstvo svätých kánonov, má sa tiež celkom zhodovať s okolnosťami súčasného života;

2) povaha kódexu má byť skutočne východná, totiž nech bude v súlade so závermi Druhého vatikánskeho koncilu o zachovaní individuálnych disciplín východných cirkví, „osobitne tých, ktoré odporúča úctyhodná starobylosť a ktoré lepšie vyhovujú povahe ich veriacich a podľa všetkého účinnejšie zabezpečujú dobro duší“ (OE 5.) Preto kódex má zdôrazňovať disciplínu, obsiahnutú v svätých kánonoch a zvykoch spoločných pre všetky východné cirkvi;

3) kódex má byť celkom v súlade s osobitnou úlohou, zverenou Druhým vatikánskym koncilom východným katolíckym cirkvám, podporovať jednotu všetkých kresťanov, zvlášť východných, podľa zásad koncilového dekrétu „O ekumenizme“;

4) kódex má mať, samozrejme, právnu povahu; má preto nepochybne definovať a chrániť práva, a povinnosti jednotlivých fyzických, a právnických osôb medzi sebou, a vzhľadom na cirkevné spoločenstvo;

5) pri samotnej formulácii zákonov treba mať okrem spravodlivosti ohľad na lásku a ľudskosť, miernosť a zachovanie pravej miery, pre podporu najhorlivejšej pastierskej starostlivosti o spásu duší a preto nemajú byť ustanovené normy, ktoré budú musieť byť zachovávané podľa lítery zákona, ak si to nebude vyžadovať spoločné dobro a všeobecná cirkevná disciplína;

6) v kódexe treba zachovať zásadu vzájomnej pomoci (subsidiarity), preto má kódex obsahovať len tie zákony, ktoré majú byť považované za spoločné pre všetky východné cirkvi, podľa úsudku najvyššieho pastiera všeobecnej Cirkvi, s odovzdaním všetkých ostatných partikulárnemu právu jednotlivých cirkví.

Čo sa týka systematického usporiadania kódexu, treba si predovšetkým uvedomiť, že Kódex východného kánonického práva, odovzdaný komisii na zrevidovanie po opakovanom preskúmaní obidvoma predchádzajúcimi komisiami, bol už od r. 1929 z vôle najvyšších veľkňazov Pia XI. a Pia XII. rozdelený nie na knihy, podľa vzoru kódexu latinskej cirkvi, ale na dvadsaťštyri titulov. Pius XI. totiž 8. februára 1937 jasne ustanovil, aby kódex bol systematický podelený na tituly. Pius XII. zas, počas audiencie dňa 26. decembra 1945 (por. „Nuntia“ 26, s.82 - 83), schválil rozdelenie na dvadsaťštyri titulov, vo forme jednomyselne schválenej a prijatej kardinálmi, členmi komisie, na plenárnom zhromaždení

20. novembra toho roku, ktoré osobne poznal vďaka svojej vlastnej práci v komisii pred svojou voľbou za pápeža, potom z celej práce komisie, ktorú sprevádzal svojou ustavičnou a trvalou starostlivosťou, pričom niektoré sekcie kódexu tento veľkňaz preniesol z jedného titulu do druhého.

Nebolo žiadneho vážneho dôvodu, pre ktorý by bolo potrebné odstúpiť od tohto systematického rozdelenia, zavedeného najvyššími veľkňazmi. Ba čo viac, konzultori pracovnej skupiny komisie, ktorí sa kvôli tomu zišli, odhlasovali toto delenie, pretože neexistoval žiaden taký negatívny viditeľný argument, ktorý by zodpovedal terajším podmienkam života. Biskup Miroslav Stefan Marusyn, miestopredseda komisie, o tom zreteľnými slovami v roku 1980 informoval Synodu biskupov. Poradné orgány schválili toto rozdelenie, nebolo skoro žiadnych opačných hlasov. Členovia komisie zas, na plenárnom zhromaždení v novembri 1988, akceptovali toto rozdelenie podľa noriem „Ordinis procedendi“.

Prvotný text kódexu, zrevidovaný konzultormi komisie, bol usporiadaný počas šiestich rokov. Konzultori, rozdelení do desiatich pracovných skupín, svedomito vykonali svoju prácu počas skoro sto zväčša pätnásťdňových stretnutí.

Tento text, vhodne rozdelený do ôsmich schém, bol počas rozličných časových období odovzdávaný najvyššiemu veľkňazovi pre obdržanie odobrenia, aby mohol byť zaslaný poradným orgánom, čiže všetkým episkopátom východných katolíckych cirkví, dikastériám Rímskej kúrie, Atheneam vyšších štúdií v Meste a tiež Únii najvyšších rehoľných predstavených. Tieto orgány boli požiadané, aby počas šiestich mesiacov vyjadrili svoje úvahy a názory na jednotlivé schémy, ktoré im boli súčasne zaslané.

Hľa, poriadok schém, ktoré boli zasielané poradným orgánom: mesiac jún 1980 „Schéma kánonov o Božskom kulte a najmä o sviatostiach“; mesiac december 1980 „Schéma kánonov o mníchoch a ostatných rehoľníkoch a členoch iných inštitútov zasväteného života“; mesiac jún 1981 „Schéma kánonov o evanjelizácii národov, učiteľskej úlohe Cirkvi a ekumenizme“; mesiac september 1981 „Schéma kánonov o všeobecných normách a časnom majetku Cirkvi“ a „Schéma kánonov o trestných sankciách v Cirkvi“; mesiac november 1981 „Schéma kánonov o klerikoch a laikoch“; mesiac február 1982 „Schéma kánonov o právnej ochrane, čiže o procesoch; mesiac október 1984 „Schéma kánonov o hierarchickom zriadení východných cirkví“.

Nič okrem toho lepšie nepoukazuje na kolektívny charakter revízie kódexu, než veľké množstvo pripomienok, ich veľká váha a argumentmi podložené dôkazy, ktoré boli komisii odovzdané. Celý episkopát východných katolíckych cirkví a ostatné poradné orgány vniesli

nezvyčajne cenný a vážny vklad do revízie kódexu. Treba tiež poznamenať, že spomenuté schémy boli publikované preto, aby sa stalo viditeľným to, čo komisia vykonala a aby všetci, hlavne znalci kánonického práva, vyjadrili svoje názory a tak sa pričínili o úspešné zakončenie kódexu.

Všetky pripomienky bez výnimky, usporiadané podľa poriadku, boli podľa želania poradných orgánov znova odovzdané k plnému preskúmaniu pracovným skupinám. V týchto skupinách konzultori komisie a niektoré iné osoby, obdarované osobitnou odbornosťou v materii, ktorej sa to týka, druhýkrát zrevidovali text kódexu. Text, nanovo takto zrevidovaný, sa zviditeľnil publikovaním aktov komisie v časopise „Nuntia“.

Opravené schémy, náležite zhrnuté do jedného textu s tridsiatimi titulmi, boli zverené špeciálnej pracovnej skupine nazvanej „De coordinatione“. Úlohou tejto skupiny bolo postarať sa o vnútorný súlad a jednoliatosť kódexu, vyhnúť sa rozporom a dvojznačnosťami, podľa možnosti zaviesť jednoznačné právnické termíny, odstrániť opakovania a menej prispôsobené elementy a postarať sa o konzekventné používanie ortografie a interpunkcie.

V októbri 1986 bola tlačou vydaná „Schéma Kódexu východného kánonického práva“, odovzdaná najvyššiemu veľkňazovi, ktorý nariadil, aby bola dňa 17. toho mesiaca, na sviatok sv. Ignáca Antiochijského, odovzdaná členom komisie k preskúmaniu a posúdeniu.

Pripomienky členov komisie, správne usporiadané, boli odovzdané skúmaniu špeciálnej pracovnej skupine konzultorov nazvanej „De expansione observationum“, ktorá sa stretla dvakrát na pätnásť dní. Úlohou tejto skupiny bolo, po dôkladnom zvážení pripomienok, predložiť spoľahlivú opravu textu kánonov alebo v prípade zachovania textu vysvetlenie dôvodov, ktoré hovoria proti prijatiu konkrétnych pripomienok. Pripomienky, spolu s úvahami tejto skupiny, zhromaždené v jednom zväzku, boli v apríli 1988 zaslané členom komisie a na plenárnom zasadnutí tejto komisie o niekoľko mesiacov neskôr, boli predmetom skúmania a hodnotenia členov komisie.

Medzitým „Coetus de coordinatione“, ktorá nikdy neprestala vo svojej práci, navrhla mnohé opravy, ktoré bolo nevyhnutné viesť do textov kánonov, týkajúce sa prevažne spôsobu ich písania; niektoré však, týkajúce sa podstaty obsahu kánonov, uznala za nevyhnutné dokončiť „z úradu“, aby bola medzi kánonmi zachovaná plná zhoda a nakoľko to je možné, aby pomocou vhodných noriem vyplnila právne medzery. Všetky tieto návrhy, zhromaždené a v júli 1988 zaslané členom komisie, boli odovzdané ich posúdeniu a skúmaniu.

Plenárne zasadanie členov komisie zvolané na nariadenie najvyššieho veľkňaza, aby hlasovaním rozhodlo, či si celý text zrevidovaného kódexu zaslúži byť čím skôr predložený

najvyššiemu veľkňazovi a promulgovaný v čase a spôsobom, ktorý on sám uzná za vhodný, sa konalo 3. - 14. novembra 1988 v Bolónskej sále Apoštolského paláca. Na tomto zasadaní vznikla diskusia nad otázkami, ktoré boli navrhnuté na žiadosť najmenej piatich členov komisie. Rozhodujúce hlasovanie nad schémou kódexu, vykonané na želanie členov komisie osobitne nad každým titulom, malo tento výsledok: všetky tituly boli, prevažne jednohlasne, potvrdené väčšinou členov.

Posledná schéma, opravená podľa želania členov komisie a ozdobená názvom: „Kódex kánonov východných cirkví“ („*Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*“), rozmnožená pomocou „informatiky“ na desať exemplárov, bola 28. januára 1989 odovzdaná najvyššiemu veľkňazovi s prosbou o jeho promulgáciu.

Najvyšší veľkňaz však sám, s pomocou niekoľkých znalcov, po vypočutí miestopredsedu a sekretára Pápežskej komisie pre revíziu Kódexu východného kánonického práva, túto poslednú schému kódexu preskúmal, prikázal odovzdať do tlače a napokon dňa 1. októbra 1990 rozhodol, že nový kódex bude promulgovaný dňa 18. toho mesiaca.

VSTUPNÉ KÁNONY

Kán. 1 - Kánony tohto kódexu sa vzťahujú na všetky a len východné katolícke cirkvi, ak nie je vo vzťahu k latinskej cirkvi výslovne ustanovené niečo iné.

Kán. 2 - Kánony kódexu, v ktorých je zväčša prijaté alebo prispôsobené starobylé právo východných cirkví, majú byť posudzované predovšetkým podľa tohto práva.

Kán. 3 - Kódex, hoci sa často odvoláva na predpisy liturgických kníh, o liturgických ustanoveniach zvyčajne nerozhoduje; preto majú byť tieto predpisy starostlivo zachovávané, ak neodporujú kánonom kódexu.

Kán. 4 - Kánony kódexu nerušia, ani nepozmeňujú dohody, ktoré uzavrela Svätá stolica s národmi alebo inými politickými spoločnosťami; preto i naďalej zostávajú v platnosti ako doteraz a predpisy tohto kódexu, ktoré sú s nimi v rozpore, im ani v najmenšom neprekážajú.

Kán. 5 - Nadobudnuté práva ako aj privilégia, udelené až doteraz Apoštolskou stolicou fyzickým alebo právnickým osobám, používané a neodvolané, zostávajú nedotknuté, ak ich kánony tohto kódexu výslovne neodvolávajú.

Kán. 6 - Nadobudnutím účinnosti kódexu:

1° sa úplne rušia všetky zákony spoločného práva alebo partikulárneho práva, ktoré odporujú kánonom kódexu, alebo ktoré sa vzťahujú na materiu, ktorá je v kódexe upravená v celom rozsahu;

2° odvolávajú sa všetky zvyky, ktoré sa rušia kánonmi kódexu alebo im odporujú, nie však storočné alebo od nepamäti jestvujúce.

TITUL I

VERIACI V KRISTA A VŠETKY ICH PRÁVA A POVINNOSTI

Kán. 7 - § 1. Veriaci v Krista sú tí, ktorí krstom včlenení do Krista sú ustanovení za Boží ľud a takto svojím spôsobom dostávajú účasť na Kristovej kňazskej, prorockej a kráľovskej úlohe a sú povolání, každý podľa svojho postavenia, vykonávať poslanie, ktoré Boh zveril Cirkvi, aby ho plnila vo svete.

§2. - Táto Cirkev, ustanovená a usporiadaná na tomto svete ako spoločnosť, pretrváva v Katolíckej cirkvi, ktorú spravuje Petrov nástupca a biskupi v spoločenstve s ním.

Kán. 8 - V plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou tu na zemi sú tí pokrstení, ktorí sa v jej viditeľnom organizme spájajú s Kristom zväzkami vyznania viery, sviatostí a cirkevného riadenia.

Kán. 9 - § 1. Zvláštnym spôsobom sú s Cirkvou spojení katechumeni, ktorí totiž z podnetu Svätého Ducha prejavenu vôľou žiadajú, aby boli do nej včlenení a tak sa týmto samým želaním, ako aj životom viery, nádeje a lásky, ktorý praktizujú, spájajú s Cirkvou, ktorá sa o nich stará už ako o svojich.

§ 2. Cirkev prejavuje o katechumenov zvláštnu starostlivosť tým, že ich povzbudzuje, aby žili podľa evanjelia a keď ich uvádza k účasti na Božskej liturgii, sviatostiach a božských chválach, udeľuje im už rozličné výsady, ktoré sú vlastné kresťanom.

. 10 - Poslušní Božiemu slovu a živému autentickému Magistériu Cirkvi sú veriaci v Krista viazaní neporušene uchovávať a otvorene vyznávať vieru ochraňovanú a odovzdávanú predkami ako najvyššiu hodnotu a tiež ju stále viac prakticky poznávať a robiť plodnou v dielach lásky.

Kán. 11 - Medzi všetkými veriacimi v Krista, pre ich znovuzrodenie v Kristovi, existuje z hľadiska dôstojnosti a činnosti opravdivá rovnosť, na základe ktorej všetci spolupracujú na budovaní Kristovho tela, každý podľa svojho vlastného postavenia a úlohy.

Kán. 12 - § 1. Veriaci v Krista sú zaviazaní aj svojím vlastným spôsobom konania vždy zachovávať spoločenstvo s Cirkvou.

§ 2. S veľkou starostlivosťou majú plniť povinnosti, ktorými sú viazaní voči Cirkvi univerzálnej a vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 13 - Všetci veriaci v Krista musia podľa vlastného postavenia venovať svoje sily na to, aby viedli svätý život a napomáhali vzrast Cirkvi a jej ustavičné posväcovanie.

Kán. 14 - Všetci veriaci v Krista majú právo a povinnosť snažiť sa, aby sa Božie poslanstvo spásy stále viac a viac dostávalo k všetkým ľuďom všetkých čias a celého sveta.

Kán. 15 - § 1. To, čo pastieri Cirkvi, reprezentujúci Krista, ako učitelia viery vyhlasujú alebo ako správcovia Cirkvi stanovujú, veriaci v Krista, vedomí si vlastnej zodpovednosti, sú povinní s kresťanskou poslušnosťou zachovávať.

§ 2. Veriaci v Krista majú právo, aby sa so svojimi potrebami, najmä duchovnými, a so svojimi žiadosťami obracali na pastierov Cirkvi.

§ 3. Podľa svojich vedomostí, odbornosti a prestíže sami majú právo, ba niekedy aj povinnosť prejavíť pastierom Cirkvi svoju mienku o tom, čo sa vzťahuje na dobro Cirkvi a oboznámiť s ňou aj ostatných veriacich v Krista, pričom majú zachovať neporušenosť viery a mravov i úctu voči pastierom a mať na zreteli spoločný osôh a dôstojnosť osôb.

Kán. 16 - Veriaci v Krista majú právo, aby od pastierov Cirkvi dostávali pomoc z duchovných dobier Cirkvi, najmä z Božieho slova a zo sviatostí.

Kán. 17 - Veriaci v Krista majú právo vzdávať Bohu kult podľa predpisov vlastnej Cirkvi sui iuris, ako aj pridržovať sa vlastnej formy duchovného života, zhodnej však s náukou Cirkvi.

Kán. 18 - Veriaci v Krista majú právo slobodne zakladať a viesť združenia na ciele dobročinnnej lásky alebo nábožnosti, alebo na rozvíjanie kresťanského povolania vo svete a zhromažďovať sa, aby tieto ciele dosahovali spoločne.

Kán. 19 - Všetci veriaci v Krista, keďže sa zúčastňujú na poslaní Cirkvi, majú právo, aby aj vlastnými podujatiami, každý podľa svojho stavu a postavenia, napomáhali alebo podporovali apoštolskú činnosť; nijaké podujatie si však nemá nárokovať na označenie katolíckej, ak na to nedala súhlas kompetentná cirkevná autorita.

Kán. 20 - Veriaci v Krista, keďže sú krstom povolaní, aby viedli život zodpovedajúci evanjeliovej náuke, majú právo na kresťanskú výchovu, ktorou majú byť riadne pripravovaní na dosiahnutie zrelosti ľudskej osoby a súčasne na spoznanie a prežívanie tajomstva spásy.

Kán. 21 - Tí, ktorí sa venujú posvätným vedám, majú oprávnenú slobodu bádania, ako aj rozvážneho prejavovania svojej mienky v tých veciach, v ktorých sú zncami, pri zachovaní náležitej poslušnosti voči Magistériu Cirkvi.

Kán. 22 - Všetci veriaci v Krista majú právo, aby pri voľbe životného stavu boli uchránení od akéhokoľvek nátlaku.

Kán. 23 - Nikomu nie je dovolené nelegitímne poškodiť dobrú povesť, ktorej sa niekto teší, ani porušiť právo akejkolvek osoby na ochranu vlastného súkromia.

Kán. 24 - § 1. Veriacim v Krista prislúcha, aby si práva, ktoré v Cirkvi majú, legitímne vymáhali a obhajovali na kompetentnom cirkevnom fóre podľa normy práva.

§ 2. Veriaci v Krista majú taktiež právo, aby v prípade, že ich kompetentná autorita predvoláva na súdne konanie, boli súdení pri zachovaní predpisov práva, ktoré treba uplatňovať s miernosťou.

§ 3. Veriaci v Krista majú právo, aby boli postihovaní kánonickými trestami iba podľa normy zákona.

Kán. 25 - § 1. Veriaci v Krista sú viazaní prispievať na potreby Cirkvi, aby mala to, čo je potrebné na božský kult, na diela apoštolátu a dobročinnéj lásky, ako aj na slušné materiálne zabezpečenie služobníkov.

§ 2. Sú viazaní aj napomáhať sociálnu spravodlivosť, a tiež, pamätajúc na prikázanie Pána, z vlastných príjmov podporovať chudobných.

Kán. 26 - § 1. Pri uplatňovaní svojich práv veriaci v Krista ako jednotlivci aj ako spojení v združeniach musia mať na zreteli spoločné dobro Cirkvi, ako aj práva iných a svoje povinnosti voči iným.

§ 2. Cirkevnej autorite prislúcha, aby so zreteľom na spoločné dobro usmerňovala uplatňovanie práv, ktoré sú veriacim v Krista vlastné.

TITUL II CIRKVI SUI IURIS A OBRADY

Kán. 27 - Cirkev sui iuris sa v tomto kódexe nazýva skupina veriacich v Krista, spojená hierarchiou podľa normy práva, ktorú ako sui iuris výslovne alebo mlčky uznala najvyššia autorita Cirkvi.

Kán. 28 - § 1. Obrad je liturgické, teologické, duchovné a disciplinárne dedičstvo, odlišené kultúrou a historickými okolnosťami národov, ktoré sa vyjadruje spôsobom prežívania viery vlastným každej cirkvi sui iuris.

§ 2. Obrady, o ktorých kódex pojednáva, sú tie, ak nie je zrejmé iné, ktoré pochádzajú z tradícií Alexandrijskej, Antiochijskej, Arménskej, Chaldejskej a Konštantínopolskej.

Kapitola I Zapísanie do niektorej cirkvi sui iuris

Kán. 29 - § 1. Dieťa, ktoré ešte nedovršilo štrnásť rok života, sa krstom zapisuje do cirkvi sui iuris, do ktorej je zapísaný katolícky otec; ak však len matka je katolíčka alebo ak obaja rodičia jednomyselne vôľou o to žiadajú, zapisuje sa do cirkvi sui iuris, do ktorej patrí matka, pri neporušení partikulárneho práva stanoveného Apoštolskou stolicou.

§ 2. Ak však dieťa, ktoré ešte nedovršilo štrnásť rok života, je:

1° narodené z nevydatej matky, zapisuje sa do cirkvi sui iuris, do ktorej patrí matka;

2° neznámych rodičov, zapisuje sa do cirkvi sui iuris, do ktorej sú zapísaní tí, ktorých starostlivosť bolo legitímne zverenú; ak však ide o adoptívneho otca a matku, má sa uplatniť §1;

3° nepokrstených rodičov, zapisuje sa do cirkvi sui iuris, do ktorej patrí ten, kto prijal jeho výchovu v katolíckej viere.

Kán. 30 - Každý krstenec, ktorý dovršil štrnásť rok života, si môže slobodne vybrať ktorúkoľvek cirkev sui iuris, do ktorej sa zapisuje v nej prijatým krstom, pri neporušení partikulárneho práva stanoveného Apoštolskou stolicou.

Kán. 31 - Nikto nemá nijakým spôsobom navádzať ktoréhokoľvek veriaceho v Krista k prestúpeniu do inej cirkvi sui iuris.

Kán. 32 - § 1. Nikto nemôže bez súhlasu Apoštolskej stolice platne prestúpiť do inej cirkvi sui iuris.

§ 2. Ak však ide o veriaceho v Krista eparchie niektorej cirkvi sui iuris, ktorý žiada prestúpiť do inej cirkvi sui iuris, ktorá má na tom istom území vlastnú eparchiu, tento súhlas Apoštolskej stolice sa predpokladá, ak eparchiálni biskupi jednej aj druhej eparchie s prestúpením písomne súhlasia.¹

Kán. 33 - Žena môže prestúpiť do cirkvi sui iuris muža pri slávení manželstva alebo počas neho; avšak po rozviazaní manželstva sa môže slobodne vrátiť do predchádzajúcej cirkvi sui iuris.

Kán. 34 - Ak do inej cirkvi sui iuris prestupujú rodičia alebo v miešanom manželstve katolícky manžel, deti pred dovŕšením štrnásteho roku života sa samým právom zapisujú do tej istej cirkvi; ak však v manželstve medzi katolíkmi len jeden z rodičov prestupuje do inej cirkvi sui iuris, deti prestupujú iba vtedy, ak obidvaja rodičia súhlasia; avšak po dovŕšení štrnásteho roku života sa deti môžu vrátiť do predchádzajúcej cirkvi sui iuris.

Kán. 35 - Pokrstení nekatolíci, vstupujúci do plného spoločenstva s Katolíckou cirkvou, si majú všade vo svete ponechať vlastný obrad, pestovať ho a podľa možností zachovávať, preto sa majú zapísať do cirkvi sui iuris toho istého obradu, pri neporušení práva obrátiť sa na Apoštolskú stolicu v osobitných prípadoch osôb, spoločenstiev alebo regiónov.

Kán. 36 - Každé prestúpenie do inej cirkvi sui iuris má účinnosť od chvíle vyhlásenia vykonaného pred miestnym hierarchom tejto cirkvi alebo vlastným farárom, alebo kňazom delegovaným jedným, alebo druhým a dvoma svedkami, ak reskript Apoštolskej stolice nevyžaduje iné.

¹ Štátny sekretariát, reskript z 26. novembra 1992, in AAS 85 (1993) 81:

Podľa normy kán. 112 § 1 CIC je zakázané komukoľvek po prijatí krstu začleniť sa do inej cirkvi sui iuris, ak mu nebol daný súhlas od Apoštolskej stolice. O tejto záležitosti najvyšší veľkňaz Ján Pavol II. po tom, čo si vypočul mienku Pápežskej rady na výklad textov zákonov, ustanovil, že takýto súhlas sa môže predpokladať kedykoľvek, ak by kresťan latinskej Cirkvi požiadal o prestup do inej svojprávnej obradovej cirkvi, ak sa územie jej eparchie nachádza v tých istých hraniciach, len keď eparchiálni biskupi oboch eparchií vzájomne písomne súhlasili.

Kán. 37 - Každé zapísanie do niektorej cirkvi sui iuris alebo prestúpenie do inej cirkvi sui iuris sa má zaznačiť v knihe pokrstených farnosti, kde sa slávil krst, ak vyžaduje potreba, aj v latinskej Cirkvi; ak to však nemôže byť vykonané, v inom dokumente, ktorý treba uchovať vo farskom archíve farára vlastnej cirkvi sui iuris, do ktorej bolo zapísanie vykonané.

Kán. 38 - Veriaci v Krista východných cirkví, hoci zverení starostlivosti hierarchu alebo farára inej cirkvi sui iuris, jednako zostávajú zapísaní do vlastnej cirkvi sui iuris.

Kapitola II

Zachovávanie obradov

Kán. 39 - Obrady východných cirkví ako dedičstvo celej Kristovej Cirkvi, v ktorom žiari to, čo je tradíciou od apoštolov cez Otcov, a ktoré v rozmanitosti potvrdzuje božskú jednotu katolíckej viery, majú byť nábožne zachovávané a rozvíjané.

Kán. 40 - § 1. Hierarchovia, ktorí predsedajú cirkvám sui iuris a všetci ostatní hierarchovia sa majú veľmi usilovne starať o vernú ochranu a dôsledné zachovávanie vlastného obradu, a nemajú v ňom pripúšťať zmeny, ak to nie je z dôvodu jeho organického vývoja, majú však pred očami vzájomnú dobrú vôľu, a jednotu kresťanov.

§ 2. Ostatní klerici a všetci členovia inštitútov zasväteného života sú viazaní verne zachovávať vlastný obrad, a tiež ho majú každodenne lepšie spoznávať a dokonalejšie využívať.

§ 3. Aj ostatní veriaci v Krista majú podporovať poznávanie vlastného obradu a sú viazaní všade ho zachovávať, ak nie je právom pripustená výnimka.

Kán. 41 - Veriaci v Krista ktorejkoľvek cirkvi sui iuris, aj Latinskej cirkvi, ktorí z dôvodu úradu, služby alebo úlohy majú časté vzťahy s veriacimi v Krista inej cirkvi sui iuris, majú byť dôkladne poučení a oboznámení s obradovým kultom tejto cirkvi, podľa vážnosti úradu, služby alebo úlohy, ktorú vykonávajú.

TITUL III

NAJVYŠŠIA AUTORITA CIRKVI

Kán. 42 - Tak ako svätý Peter a ostatní apoštoli tvoria z Pánovho ustanovenia jediné apoštolské kolégium, takisto sú navzájom spojení rímsky veľkňaz, Petrov nástupca a biskupi, nástupcovia apoštolov.

Kapitola I

Rímsky veľkňaz

Kán. 43 - Biskup rímskej Cirkvi, v ktorom pretrváva úloha, ktorú Pán zveril jedine Petrovi, prvému z apoštolov, a ktorá sa odovzdáva jeho nástupcom, je hlava kolégia biskupov, Kristov zástupca a pastier celej Cirkvi tu na zemi; preto na základe svojej úlohy má v Cirkvi najvyššiu, plnú, bezprostrednú a univerzálnu riadnu moc, ktorú môže vždy slobodne vykonávať.

Kán. 44 - § 1. Rímsky veľkňaz obdrží najvyššiu a plnú moc v Cirkvi legitímnym zvolením, ktoré sám prijal, spolu s biskupskou ordináciou; preto zvolený za najvyššieho veľkňaza, ktorý má biskupské svätenie, túto moc obdrží vo chvíli prijatia zvolenia; ale ak zvolený nemá biskupské svätenie, ihneď má byť vysvätený za biskupa.

§ 2. V prípade, že sa rímsky veľkňaz zriekne svojej úlohy, k platnosti zrieknutia sa vyžaduje, aby bolo slobodne vykonané a náležite prejavené a nevyžaduje sa, aby ho niekto prijal.

Kán. 45 - § 1. Rímsky veľkňaz má na základe svojej úlohy moc nielen nad celou Cirkvou, ale obdrží primát riadnej moci aj nad všetkými eparchiami a ich zoskupeniami, čím sa totiž súčasne upevňuje a ochraňuje vlastná, riadna a bezprostredná moc, ktorú majú biskupi nad eparchiami zverenými ich starostlivosti.

§ 2. Rímsky veľkňaz pri plnení svojej úlohy najvyššieho pastiera Cirkvi je stále spojený spoločenstvom s ostatnými biskupmi, ba aj s celou Cirkvou; sám má však právo podľa potrieb Cirkvi vymedziť buď osobný, alebo kolégiový spôsob vykonávania tejto úlohy.

§ 3. Proti rozsudku alebo dekrétu rímskeho veľkňaza niet odvolania ani rekurzu.

Kán. 46 - § 1. Rímskemu veľkňazovi vo vykonávaní jeho úlohy pomáhajú biskupi, ktorí môžu s ním spolupracovať rozličnými spôsobmi, medzi ktoré patrí Synoda biskupov; okrem toho sú mu na pomoci otcovia kardináli, Rímska kúria, pápežskí legáti, ako aj iné osoby, a podľa potrieb doby rozličné inštitúcie; všetky tieto osoby a inštitúcie vykonávajú úlohu, ktorá je im zverená v jeho mene a jeho autoritou pre dobro všetkých cirkví, podľa noriem ustanovených samotným rímskym veľkňazom.

§ 2. Účasť patriarchov a ostatných hierarchov, ktorí predsedajú cirkvi sui iuris na Synode biskupov, riadia osobitné normy ustanovené samým rímskym veľkňazom.

Kán. 47 - Keď je Rímska stolica uprázdnená alebo je celkom hatená, v riadení celej Cirkvi sa nesmie nič meniť; majú sa však zachovávať zvláštne zákony, vydané pre tieto okolnosti.

Kán. 48 - Pod menom Apoštolská stolica alebo Svätá stolica sa v tomto kódexe rozumie nielen rímsky veľkňaz, ale tiež, ak zo zákona alebo z povahy veci nevyplyva niečo iné, aj ďalšie dikastéria a inštitúcie Rímskej kúrie.

Kapitola II

Kolégium biskupov

Kán. 49 - Kolégium biskupov, ktorého hlavou je rímsky veľkňaz a jeho členmi sú biskupi na základe sviatostnej vysviacky a hierarchického spoločenstva s hlavou a členmi kolégia, a v ktorom apoštolský zbor nepretržite pretrváva, je spolu so svojou hlavou a nikdy bez tejto hlavy aj subjektom najvyššej a plnej moci nad celou Cirkvou.

Kán. 50 - § 1. Kolégium biskupov vykonáva moc nad celou Cirkvou slávnostným spôsobom na ekumenickom koncile.

§ 2. Tú istú moc kolégium biskupov vykonáva prostredníctvom zjednotenej činnosti biskupov rozídených vo svete, ktorú ako takú rímsky veľkňaz vyhlásil alebo slobodne prijal, takže sa stáva pravým kolégiovým aktom.

§ 3. Rímsky veľkňaz má právo podľa potrieb Cirkvi vybrať a napomáhať spôsoby, ktorými má kolégium biskupov kolégiovo vykonávať svoju úlohu vzhľadom na celú Cirkev.

Kán. 51 - § 1. Len rímsky veľkňaz má právo ekumenický koncil zvolať, osobne alebo cez iných mu predsedieť, preložiť ho, prerušiť alebo rozpustiť a potvrdiť jeho dekréty.

§ 2. Rímskemu veľkňazovi patrí vymedzenie záležitostí, ktoré sa majú na ekumenickom koncile prerokovať a stanoviť poriadok, ktorý treba na koncile zachovať; otcovia ekumenického koncilu môžu k otázkam predloženým rímskym veľkňazom pridať iné, ktoré však majú byť schválené rímskym veľkňazom.

Kán. 52 - § 1. Všetci biskupi a len biskupi, ktorí sú členmi kolégia biskupov, majú právo a povinnosť zúčastniť sa na ekumenickom koncile s rozhodujúcim hlasom.

§ 2. Okrem toho najvyššia cirkevná autorita môže na ekumenický koncil prizvať aj niektorých iných, ktorí nie sú vyznačení biskupskou hodnosťou a má právo vymedziť ich účasť na koncile.

Kán. 53 - Ak sa stane, že sa Apoštolská stolica počas konania ekumenického koncilu uprázdni, koncil sa samým právom prerušuje dovtedy, kým nový rímsky veľkňaz nenariadi v ekumenickom koncile pokračovať alebo ho nerozpustí.

Kán. 54 - § 1. Dekréty ekumenického koncilu nemajú záväznú účinnosť, ak neboli rímskym veľkňazom spolu s koncilovými otcami schválené, ním potvrdené a na jeho príkaz vyhlásené.

§ 2. Dekréty, ktoré vydáva kolégium biskupov, keď vykonáva vo vlastnom zmysle kolégiovú činnosť spôsobom, ktorý rímsky veľkňaz zaviedol alebo slobodne prijal, potrebujú to isté potvrdenie a vyhlásenie na to, aby mali záväznú účinnosť.

TITUL IV

PATRIARCHÁLNE CIRKVI

Kán. 55 - Podľa starobylej tradície Cirkvi, uznanej už prvými ekumenickými koncilmi, existuje v Cirkvi inštitúcia patriarchátu; preto patriarchovia východných cirkví, ktorí predsedajú svojej patriarchálnej cirkvi ako jej otec a hlava, majú byť zahrnutí osobitnou úctou.

Kán. 56 - Patriarcha je biskup, ktorému prislúcha moc nad všetkými biskupmi, nevynímajúc metropolitov, a nad ostatnými veriacimi v Krista cirkvi, ktorej predsedá, podľa noriem práva schválených najvyššou autoritou Cirkvi.

Kán. 57 - § 1. Zriaďovanie, obnovovanie, zmena a rušenie patriarchálnych cirkví je rezervované najvyššej autorite Cirkvi.

§ 2. Titul každej patriarchálnej cirkvi, legitímne priznaný alebo udelený, môže zmeniť len najvyššia autorita Cirkvi.

§ 3. Patriarchálna cirkev musí mať stále sídlo rezidencie patriarchu v hraniciach vlastného územia, ak je možné, ustanovené v hlavnom meste, od ktorého patriarcha odvodzuje titul; toto

sídlo nemôže byť preložené bez veľmi vážneho dôvodu, so súhlasom Synody biskupov patriarchálnej cirkvi a po získaní súhlasu rímskeho veľkňaza.

Kán. 58 - Patriarchovia východných cirkví majú všade vo svete prednosť pred všetkými biskupmi akéhokoľvek stupňa, pri zachovaní osobitných noriem o prednosti ustanovených rímskym veľkňazom.

Kán. 59 - § 1. Patriarchovia východných cirkví sú z dôvodu patriarchálnej hodnosti navzájom všetci rovní, pri neporušení vzájomnej honorárnej prednosti.

§ 2. Poriadok prednosti medzi starobylými patriarchálnymi stolicami východných cirkví nech bude taký: prvé miesto zaujíma Konštantínopolská stolica, po nej Alexandrijská, potom Antiochijská a napokon Jeruzalemská.

§ 3. Medzi ostatnými patriarchami východných cirkví sa prednosť riadi podľa starobylosti patriarchálnej stolice.

§ 4. Medzi patriarchami východných cirkví, ktorí sú jedného a toho istého titulu, hoci predsedajú rozličným patriarchálnym cirkvám, prednosť má ten, ktorý bol k patriarchálnej dôstojnosti povýšený prvý.

Kán. 60 - § 1. Patriarcha v chrámoch, ktoré sú určené veriacim v Krista cirkvi, ktorej predsedá, pri liturgických sláveniach tejto cirkvi má prednosť pred ostatnými patriarchami, hoci sú ich stolice titulom vyššieho stupňa alebo sú starší povýšením.

§ 2. Patriarcha, ktorý aktuálne dostáva patriarchálnu moc, má prednosť pred tými, ktorým titul patriarchálnej stolice patrilo doteraz.

Kán. 61 - Patriarcha môže mať pri Apoštolskej stolici sebou vymenovaného zástupcu, po predchádzajúcom súhlase rímskeho veľkňaza.

Kán. 62 - Patriarcha, ktorý sa zriekol svojho úradu, si zachováva svoj titul a honor najmä pri liturgických sláveniach a takisto má právo, aby mu s jeho súhlasom bolo pridelené dôstojné sídlo na bývanie a tiež aby mu boli poskytované prostriedky z majetkov patriarchálnej cirkvi, ktorými sa má postarať o svoje živobytie, primerané vlastnému titulu, pri zachovaní prednosti podľa kán. 60, § 2.

Kapitola I

Voľba patriarchov

Kán. 63 - Patriarcha je kánonicky volený Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi.

Kán. 64 - Partikulárnym právom má byť predvídané to, čo sa vyžaduje, aby bol niekto pokladaný za súdeho na hodnosť patriarchu, vždy pri zachovaní kán. 180.

Kán. 65 - § 1. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi sa musí uskutočniť v patriarchálnej rezidencii alebo na inom mieste, ktoré má byť určené administrátorom patriarchálnej cirkvi so súhlasom Stálej synody.

§ 2. Zhromaždenie Synody biskupov patriarchálnej cirkvi sa musí uskutočniť do mesiaca počítaného odo dňa začatia vakancie patriarchálnej stolice, pri zachovaní partikulárneho práva, ktoré stanovuje dlhší čas, nie však viac ako dva mesiace.

Kán. 66 - § 1. Pri voľbe patriarchu majú aktívny hlas iba všetci členovia Synody biskupov patriarchálnej cirkvi.

§ 2. Zakazuje sa, aby sa vo volebnej miestnosti počas voľby patriarchu okrem členov Synody biskupov patriarchálnej cirkvi a tých klerikov, ktorí plnia podľa normy kán. 71, § 1 funkciu skrutátorov alebo aktuára synody, nachádzal niekto iný.

§ 3. Miešať sa do voľby patriarchu nie je nikomu nijakým spôsobom dovolené, ani pred Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi, ani počas nej.

Kán. 67 - Pri voľbe patriarchu sa musia zachovávať kán. 947 - 957, pri zamietnutí zvyku, ktorý tomu odporuje, ak spoločným právom nie je stanovené iné.

Kán. 68 - § 1. Všetci legitímne zvolaní biskupi sú k účasti na voľbe viazaní vážnou povinnosťou.

§ 2. Ak niektorý biskup usúdi, že je hatený oprávnenou prekážkou, má svoje dôvody písomne predložiť Synode biskupov patriarchálnej cirkvi; o legitímnosti prekážky majú rozhodnúť biskupi, ktorí sú prítomní na určenom mieste na začiatku zasadania synody.

Kán. 69 - Po kánonicky vykonanom zvolaní, ak sú na určenom mieste prítomné dve tretiny biskupov, ktorí sú viazaní k účasti na Synode biskupov patriarchálnej cirkvi, odrátajú tých,

ktorí sú hatení legitímnou prekážkou, synoda má byť vyhlásená za kánonickú a môže sa pristúpiť k voľbe.

Kán. 70 - Ak partikulárne právo nestanovuje iné, Synode biskupov patriarchálnej cirkvi pre zvolenie patriarchu predsedá ten, kto bol spomedzi prítomných zvolený na prvom zasadaní; do toho času je predsedníctvo rezervované administrátorovi patriarchálnej cirkvi.

Kán. 71 - § 1. Skrutátori a aktuár môžu byť prijatí, podľa noriem partikulárneho práva, aj z presbyterov a diakonov.

§ 2. V tom, čo sa priamo alebo nepriamo vzťahuje na hlasovania, všetci, ktorí sa zúčastňujú synody, sú viazaní vážnou povinnosťou zachovávať tajomstvo.

Kán. 72 - § 1. Zvolený je ten, kto dostal dve tretiny hlasov, ak partikulárnym právom nie je stanovené, že po primeranom počte hlasovaní, najmenej troch, stačí absolútna väčšina hlasov a voľba sa má dokončiť podľa normy kán. 183, § 3 a §4.

§ 2. Ak sa voľba neukončí do pätnástich dní, počítaných od začatia Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, vec sa má odovzdať rímskemu veľkňazovi.

Kán. 73 - Ak je zvolený aspoň legitímne vyhláseným biskupom, voľba má byť predsedom ihneď oznámená zvolenému alebo ak bol zvolený predseda, biskupom najstarším biskupskou vysviackou, v mene celej Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, formulou a spôsobom prijatými vo vlastnej patriarchálnej cirkvi; ak však zvolený ešte nie je legitímne vyhláseným biskupom, pri zachovaní tajomstva všetkými, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom dozvedeli výsledok voľby, aj voči zvolenému, Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi sa prerušuje a oznámenie sa má vykonať, ak je vykonané všetko, čo k biskupskému vyhláseniu vyžadujú kánony.

Kán. 74 - Zvolený do dvoch užitočných dní, počítaných od oznámenia, musí povedať, či prijíma voľbu; ak však neprijíma alebo ak do dvoch dní neodpovie, stráca každé právo nadobudnuté z voľby.

Kán. 75 - Ak zvolený voľbu prijal a je vysväteným biskupom, Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi má podľa predpisov liturgických kníh pristúpiť k jeho vyhláseniu za patriarchu a intronizácii; ak však zvolený ešte nie je vysväteným biskupom, intronizácia nemôže byť

platne vykonaná skôr, ako zvolený prijme biskupskú vysviacku.

Kán. 76 - § 1. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi má čo najskôr synodálnymi listami upovedomiť rímskeho veľkňaza o kánonicky vykonanej voľbe a intronizácii, tiež o vyznaní viery a sľube verne vykonávať svoj úrad, ktoré nový patriarcha zložil pred Synodou biskupov podľa schválených formúl; synodálne listy o vykonanej voľbe sa majú odoslať aj patriarchom iných východných cirkví.

§ 2. Nový patriarcha musí vlastnoručne podpísaným listom čo najskôr požiadať rímskeho veľkňaza o cirkevné spoločenstvo.

Kán. 77 - § 1. Kánonicky zvolený patriarcha platne vykonáva svoj úrad len od chvíle intronizácie, ktorou plným právom nadobúda úrad.

§ 2. Patriarcha pred prijatím cirkevného spoločenstva od rímskeho veľkňaza nech nevoláva Synodu biskupov patriarchálnej cirkvi, ani nech nesvätí biskupov.

Kapitola II

Práva a povinnosti patriarchov

Kán. 78 - § 1. Moc, ktorá patriarchovi prislúcha podľa normy kánonov a legitímnych zvykov nad biskupmi a ostatnými veriacimi v Krista cirkvi, ktorej predsedá, je riadna a vlastná, ale tak osobná, že nemôže ustanoviť vikára pre celú patriarchálnu cirkev alebo delegovať niekomu svoju moc pre všetky prípady.

§ 2. Moc patriarchu môže byť platne vykonávaná len v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, ak z povahy veci alebo zo spoločného, alebo partikulárneho práva schváleného rímskym veľkňazom nie je zrejmé niečo iné.

Kán. 79 - Vo všetkých právnych záležitostiach patriarchálnej cirkvi vystupuje v jej mene patriarcha.

Kán. 80 - Patriarcha má:

1° vykonávať práva a plniť povinnosti metropolitu na všetkých miestach, kde nie sú zriadené provincie;

2° nahradiť nedbanlivosť metropolitov podľa normy práva;

3° počas uprázdnenia metropolitnej stolice vykonávať práva a plniť povinnosti metropolitu v celej provincii;

4° napomenúť metropolitu, ktorý nevymenoval ekonóma podľa normy kán. 262, § 1; po márne vykonanom napomenutí sám osobne vymenovať ekonóma.

Kán. 81 - Akty rímskeho veľkňaza, vzťahujúce sa na patriarchálnu cirkev, sa majú dať na vedomie cez patriarchu eparchiálnym biskupom alebo iným, na ktorých sa vzťahujú, ak sa o to Apoštolská stolica v jednotlivých prípadoch priamo nepostarala.

Kán. 82 - § 1. Patriarcha na základe vlastného práva môže:

1° v okruhu svojej kompetencie vydávať dekréty, ktorými sa majú presnejšie vymedziť spôsoby uplatnenia zákona alebo urgovať zachovávanie zákonov;

2° veriacim v Krista celej cirkvi, ktorej predsedá, viesť poučenie s cieľom vysvetľovania zdravej náuky, rozvíjania nábožnosti, korigovania zneužití a tiež schvaľovať a odporúčať cvičenia, ktoré napomáhajú duchovnému dobru veriacich v Krista;

3° pre celú cirkev, ktorej predsedá, vydávať encykliky vzťahujúce sa na úlohy vlastnej cirkvi a obradu.

§ 2. Patriarcha môže nariadiť biskupom a ostatným klerikom a tiež členom inštitútov zasväteného života celej cirkvi, ktorej predsedá, aby sa jeho dekréty, inštrukcie a tiež encykliky vo vlastných chrámoch alebo domoch verejne čítali a vysvetľovali.

§ 3. Patriarcha vo všetkom, čo sa vzťahuje na celú cirkev, ktorej predsedá, alebo čo sa týka vážnejších záležitostí, nemá opomenúť vypočutie názoru Stálej synody alebo Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, alebo aj patriarchálneho zhromaždenia.

Kán. 83 - § 1. Pri neporušení práva a povinností eparchiálneho biskupa kánonicky vizitovať vlastnú eparchiu má patriarcha právo a povinnosť vykonať pastoračnú vizitáciu v tejto eparchii v termíne stanovenom partikulárnym právom.

§ 2. Patriarcha môže z vážneho dôvodu a so súhlasom Stálej synody, osobne alebo cez iného biskupa vizitovať niektorý chrám, mesto, eparchiu a v čase tejto vizitácie vykonať všetko, čo pri kánonickej vizitácii prislúcha eparchiálnemu biskupovi.

Kán. 84 - § 1. Patriarcha sa má osobitne starať o to, aby on sám, ako aj eparchiálni biskupi cirkvi, ktorej predsedá, po získaní mienky predovšetkým zhromaždení predvídaných právom, spolu s patriarchami a eparchiálnymi biskupmi ostatných cirkví sui iuris, ktorí na tom istom

územia vykonávajú svoju moc, podporovali jednotu medzi sebou a ostatnými veriacimi v Krista ktorejkoľvek cirkvi sui iuris a spojenými silami napomáhali dielam, ktoré smerujú k rýchlejšiemu rozvíjaniu dobra náboženstva, k účinnejšiemu zachovávaniu cirkevnej disciplíny a tiež k svornému napomáhaniu jednoty všetkých kresťanov.

§ 2. Patriarcha má tiež podporovať časté porady hierarchov s ostatnými veriacimi v Krista, ktorých sa podľa svojho uváženia rozhodne zvolať, o pastoračných záležitostiach a ostatných úlohách, ktoré sa vzťahujú alebo na celú cirkev, ktorej predsedá, alebo na niektorú provinciu, alebo kraj.

Kán. 85 - § 1. Patriarcha môže z vážneho dôvodu so súhlasom Synody biskupov patriarchálnej cirkvi a po porade s Apoštolskou stolicou zriaďovať provincie a eparchie, ináč vymedziť ich hranice, spájať, deliť, rušiť a meniť ich hierarchický stupeň a tiež preložiť eparchiálnu stolicu.

§ 2. Patriarchovi so súhlasom Synody biskupov patriarchálnej cirkvi prislúcha:

1° prideliť eparchiálnemu biskupovi biskupa koadjútora alebo pomocného biskupa, pri zachovaní kán. 181, § 1, 182 - 187 a 212;

2° z vážneho dôvodu preložiť metropolitu alebo eparchiálneho alebo titulárneho biskupa na inú metropolitnú, eparchiálnu alebo titulárnu stolicu; ak niektorý odmietne, Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi má záležitosť vyriešiť alebo odovzdať rímskemu veľkňazovi.

§ 3. Patriarcha môže so súhlasom Stálej synody zriaďovať, meniť a rušiť exarcháty.

§ 4. O týchto rozhodnutiach má patriarcha čo najskôr upovedomiť Apoštolskú stolicu.

Kán. 86 - § 1. Patriarchovi prislúcha:

1° odovzdať metropolitovi alebo biskupovi patriarchálny list o kánonickom obsadení;

2° osobne vysviacať metropolitov alebo, ak je hatený, cez iných biskupov a tiež ak partikulárne právo tak vyžaduje, vysviacať aj všetkých biskupov;

3° intronizovať metropolitu po jeho vysviacke za biskupa.

§ 2. Samým právom sa patriarchovi dáva splnomocnenie svätiť a intronizovať metropolitov a ostatných biskupov cirkvi, ktorej predsedá, ustanovených rímskym veľkňazom, mimo hraníc územia tejto cirkvi, ak v osobitnom prípade nie je výslovne stanovené ináč.

§ 3. Biskupská vysviacka a intronizácia sa musia vykonať v čase stanovenom právom, avšak patriarchálny list o kánonickom obsadení má byť odovzdaný do desiatich dní po vyhlásení voľby; o biskupskej vysviacke a intronizácii treba čo najskôr upovedomiť Apoštolskú stolicu.

Kán. 87 - Patriarcha sa môže postarať, aby Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi boli podľa noriem kán. 181, § 1 a 182 - 187 zvolení niekoľkí biskupi patriarchálnej kúrie, len aby boli materiálne zabezpečené, nie však viac ako traja, ktorým má udeliť úrad s rezidenciou v patriarchálnej kúrii a po vykonaní všetkého, čo sa vyžaduje k verejnému vyhláseniu o ustanovení biskupa, ich môže vysvätiť.

Kán. 88 - § 1. Biskupi patriarchálnej cirkvi majú patriarchovi preukazovať úctu, tiež úslužnosť a náležitú poslušnosť; patriarcha však má týmto biskupom preukazovať rovnakú úctu a zahrňovať ich bratskou láskou.

§ 2. Patriarcha sa má starať, aby boli urovnávané spory, ktoré môžu medzi biskupmi vzniknúť, pri zachovaní ich práva obrátiť sa s nimi v ktoromkoľvek čase na rímskeho veľkňaza.

Kán. 89 - § 1. Patriarcha má právo a povinnosť, podľa noriem práva, dozerat' na všetkých klerikoch; ak sa mu zdá, že niektorý si zaslúhuje trest, má upovedomiť hierarchu, ktorému klerik bezprostredne podlieha a po márne vykonanom napomenutí má voči klerikovi postupovať sám, podľa noriem práva.

§ 2. Úlohu vybavovať záležitosti, ktoré sa vzťahujú na celú patriarchálnu cirkev, môže patriarcha zveriť ktorémukoľvek klerikovi, po vypočutí jeho eparchiálneho biskupa alebo ak ide o člena rehoľného inštitútu, alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov, jeho vyššieho predstaveného, ak partikulárne právo patriarchálnej cirkvi nevyžaduje ich súhlas; tohto klerika môže počas trvania úlohy podriaďiť bezprostredne sebe.

§ 3. Patriarcha môže vo vlastnej patriarchálnej cirkvi udeliť hodnosť ktorémukoľvek klerikovi, pri zachovaní kán 430, len nech bude pripojený písomne daný súhlas eparchiálneho biskupa, ktorému klerik podlieha alebo ak ide o člena rehoľného inštitútu, alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov, jeho vyššieho predstaveného.

Kán. 90 - Patriarcha môže z vážneho dôvodu po porade s eparchiálnym biskupom a so súhlasom Stálej synody v samom zriaďovacom akte vyňať z moci eparchiálneho biskupa miesto alebo právnickú osobu, ktorá nepatrí rehoľnému inštitútu a podriaďiť ich bezprostredne sebe vo všetkom, čo sa vzťahuje na správu časných majetkov, ako aj na osoby zviazané s týmto miestom alebo právnické osoby, vo všetkých záležitostiach, ktoré sa vzťahujú na ich úlohu alebo úrad.

Kán. 91 - Patriarcha musí byť spomínaný v Božskej liturgii a v Božských chválach po rímskom veľkňazovi, všetkými biskupmi a ostatnými klerikmi, podľa predpisov liturgických kníh.

Kán. 92 - § 1. Patriarcha má prejavovať hierarchické spoločenstvo s rímskym veľkňazom, nástupcom svätého Petra, vernosťou, úctou a poslušnosťou, ktoré patria najvyššiemu pastierovi celej Cirkvi.

§ 2. Patriarcha musí konať spomienku rímskeho veľkňaza na znak plného spoločenstva s ním v Božskej liturgii a v božských chválach podľa predpisov liturgických kníh a postarať sa, aby bola verne vykonávaná všetkými biskupmi a ostatnými klerikmi cirkvi, ktorej predsedá.

§ 3. Patriarcha sa má často stretávať s rímskym veľkňazom a podľa osobitne stanovených noriem mu má podať správu o stave cirkvi, ktorej predsedá a tiež do roka od svojho zvolenia, potom mnoho ráz počas plnenia úradu má vykonať návštevu Mesta, aby si uctil prahy svätých apoštolov Petra a Pavla a tiež sa dostavil k nástupcovi svätého Petra v primáte nad celou Cirkvou.

Kán. 93 - Patriarcha má rezidovať v sídle svojej rezidencie, z ktorej sa nemá vzd'alovať, ak to nie je z kánonického dôvodu.

Kán. 94 - Patriarcha musí sláviť počas sviatočných dní, stanovených partikulárnym právom, Božskú liturgiu za ľud celej cirkvi, ktorej predsedá.

Kán. 95 - § 1. Povinnosti eparchiálnych biskupov, o ktorých hovorí kán. 196, sa vz'ahujú aj na patriarchu, pri zachovaní povinností jednotlivých biskupov.

§ 2. Patriarcha sa má starať, aby eparchiálni biskupi verne zadosťučinili pastoračnej úlohe a rezidovali v eparchii, ktorú riadia; má podnecovať ich horlivosť a ak v nejakej veci ťažko pochybili, po ich vypočutí a porade so Stálou synodou nemá zanedbať ich napomenúť, ak z plynúceho času nehrozí nebezpečenstvo; ak napomenutia neprinesú želaný účinok, vec má odovzdať rímskemu veľkňazovi.

Kán. 96 - Čo sa týka modlitieb a nábožných cvičení, ak je to v súlade s vlastným obradom, patriarcha má takú istú moc v celej cirkvi, ktorej predsedá, ako miestny hierarcha.

Kán. 97 - Patriarcha musí starostlivo dozerať na náležité spravovanie všetkých cirkevných

majetkov, pri zachovaní prvotnej povinnosti jednotlivých eparchiálnych biskupov, o ktorej hovorí kán 1022, § 1.

Kán. 98 - Patriarcha so súhlasom Synody biskupov patriarchálnej cirkvi a predchádzajúcom súhlase rímskeho veľkňaza môže uzavrieť s občianskou autoritou dohody neodporujúce právu stanovenému Apoštolskou stolicou; avšak tieto dohody patriarcha nemôže uviesť do praxe, ak ich nemá schválené rímskym veľkňazom.

Kán. 99 - § 1. Patriarcha sa má starať, aby osobné štatúty v regiónoch, v ktorých platia, boli všetkými zachovávané.

§ 2. Ak viacerí patriarchovia na tom istom mieste užívajú moc, uznanú alebo udelenú v osobných štatútoch, je užitočné, aby v záležitostiach väčšieho významu konali po vzájomnej konzultácii.

Kán. 100 - Patriarcha môže prevziať na seba záležitosti, ktoré sa vzťahujú na viaceré eparchie a týkajú sa občianskej autority; nemôže však o nich rozhodnúť bez konzultácie s eparchiálnymi biskupmi, ktorých sa to týka a bez súhlasu Stálej synody; ak však vec súri a čas stretnutiu biskupov, členov stálej synody nepraje, majú ich zastúpiť biskupi patriarchálnej kúrie, ak takí sú, v inom prípade dvaja eparchiálni biskupi, najstarší biskupskou vysviackou.

Kán. 101 - Patriarcha má vo vlastnej eparchii, v stauropigijských monastieroch a takisto na miestach, kde nie je zriadená ani eparchia ani exarchát, tie isté práva a povinnosti ako eparchiálny biskup.

Kapitola III

Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi

Kán. 102 - § 1. Na Synodu biskupov patriarchálnej cirkvi musia byť zvolaní všetci a len biskupi vysvätení pre túto cirkev, kdekoľvek ustanovení, s vylúčením tých, o ktorých hovorí kán. 953, § 1, alebo tých, ktorí sú potrestaní kánonickými trestami, o ktorých hovoria kán. 1433 a 1434.

§ 2. Keď ide o eparchiálnych biskupov ustanovených mimo hraníc územia patriarchálnej cirkvi a o titulárnych biskupov, partikulárne právo môže obmedziť ich rozhodujúci hlas, pri

zachovaní kánonov o voľbe patriarchu, biskupov a kandidátov na úrady, o ktorých hovorí kán. 149.

§ 3. Pre vybavenie určitých záležitostí, ktoré má vykonávať patriarcha, možno podľa noriem partikulárneho práva alebo so súhlasom Stálej synody povolať iné osoby, predovšetkým hierarchov, ktorí nie sú biskupmi a pritom sú zncami, aby svoje názory vyjadrili biskupom zhromaždeným na synode, pri zachovaní kán. 66, § 2.

Kán. 103 - Patriarcha má zvolávať Synodu biskupov patriarchálnej cirkvi a predsedat' jej.

Kán. 104 - § 1. Všetci biskupi legitímne zvolaní na Synodu biskupov patriarchálnej cirkvi sú viazaní vážnou povinnosťou zúčastniť sa na tejto synode, s výnimkou tých, ktorí sa svojho úradu už zriekli.

§ 2. Ak niektorý biskup usúdi, že je hatený oprávnenu prekážkou, má svoje dôvody písomne predložiť Synode biskupov patriarchálnej cirkvi; rozhodnúť o legitimite prekážky je úlohou biskupov, ktorí sú prítomní na určenom mieste na začiatku zasadání synody.

Kán. 105 - Na Synodu biskupov patriarchálnej cirkvi nemôže nikto z členov tejto synody poslať zástupcu, ani nikto nemá viac hlasov.

Kán. 106 - § 1. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi musí byť zvolaná vždy, keď:

1° treba prerokovať záležitosti, ktoré patria do výlučnej kompetencie Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, alebo pre uskutočnenie ktorých sa vyžaduje súhlas tejto synody;

2° patriarcha so súhlasom Stálej synody to považuje za nevyhnutné;

3° pre danú záležitosť o to žiada aspoň tretina členov, vždy pri zachovaní práv patriarchov, biskupov a iných osôb, ustanovených spoločným právom.

§ 2. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi okrem toho musí byť zvolaná, ak tak vyžaduje partikulárne právo, v stanovených termínoch, hoc aj každý rok.

Kán. 107 - § 1. Ak partikulárne právo nevyžaduje väčší počet prítomných a pri zachovaní kán. 69, 149 a 183, § 1 každé zasadanie Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, je kánonické a tiež jednotlivé hlasovanie platné, ak je prítomná väčšina biskupov, ktorí sú účasťou na synode viazaní.

§ 2. Pri zachovaní kánonov 72, 149 a 183, §§ 3 a 4 je dovolené Synode biskupov patriarchálnej cirkvi pomocou vydaných noriem stanoviť, koľko hlasov a hlasovaní sa vyžaduje, aby synodálne rozhodnutia nadobudli právnu moc; ináč musí byť zachovaný kán. 924.

Kán. 108 - § 1. Patriarchovi prináleží otvorenie Synody biskupov patriarchálnej cirkvi a tiež so súhlasom tejto synody jej preloženie, predĺženie, prerušenie a rozpustenie.

§ 2. Patriarcha má tiež po predchádzajúcom vypočutí členov Synody biskupov patriarchálnej cirkvi pripraviť záväzný poriadok, ktorý treba zachovať pri riešení úloh a tiež ho predložiť na začiatku zasadania na schválenie synode.

§ 3. Počas Synody biskupov patriarchálnej cirkvi môžu jednotliví biskupi pridať k predloženým otázkam iné, ak súhlasí aspoň tretina členov, ktorí sa zúčastňujú synody.

Kán. 109 - Počas Synody biskupov patriarchálnej cirkvi nikomu z biskupov nie je dovolené opustiť zasadanie synody, ak to nie je z oprávneného dôvodu schváleného synodou.

Kán. 110 - § 1. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi má výlučnú kompetenciu vydávať zákony pre celú patriarchálnu cirkev, ktoré nadobúdajú účinnosť podľa normy kánonov 150, §§ 2 a 3.

§ 2. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi je tribunál podľa normy kán. 1062.

§ 3. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi vykonáva voľbu patriarchu, biskupov a kandidátov na úrady, o ktorých hovorí kán. 149.

§ 4. Administratívne akty Synode biskupov patriarchálnej cirkvi neprislúchajú, jedine ak by pre určité akty patriarcha ustanovil niečo iné, alebo ak sú spoločným právom niektoré akty rezervované tejto synode, pri zachovaní kánonov, ktoré vyžadujú súhlas Synody biskupov patriarchálnej cirkvi.

Kán. 111 - § 1. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi má určiť spôsob a čas vyhlásenia zákonov a zverejnenia rozhodnutí.

§ 2. Tak isto Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi treba rozhodnúť o zachovávaní tajomstva ohľadom aktov a prejednávanych záležitostí, pri neporušení povinnosti zachovávať tajomstvo v prípadoch stanovených spoločným právom.

§ 3. Akty o zákonoch a rozhodnutiach sa majú čo najskôr odoslať rímskemu veľkňazovi; určité alebo aj všetky akty sa majú, podľa uváženia tejto synody, prerokovať s ostatnými patriarchami východných cirkví.

Kán. 112 - § 1. Do kompetencie patriarchu patrí vyhlasovanie zákonov a zverejnenie rozhodnutí Synody biskupov patriarchálnej cirkvi.

§ 2. Autentický výklad zákonov Synody biskupov patriarchálnej cirkvi prislúcha až do budúcej synody patriarchovi, po konzultácii so Stálou synodou.

Kán. 113 - Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi má vypracovať svoje štatúty, ktoré majú predvídať sekretariát synody, prípravné komisie, procedurálny poriadok a tiež ostatné prostriedky, ktoré účinnejšie pomáhajú dosiahnuť cieľ.

Kapitola IV **Patriarchálna kúria**

Kán. 114 - § 1. Patriarcha musí mať pri svojej stolici patriarchálnu kúriu, odlišenú od kúrie eparchie patriarchu, ktorá pozostáva zo Stálej synody biskupov patriarchálnej kúrie, riadneho tribunálu patriarchálnej cirkvi, patriarchálneho ekonóma, patriarchálneho kancelára, komisie pre liturgické veci a tiež ostatných komisií, ktoré sú podľa práva spojené s patriarchálnou kúriou.

§ 2. Osoby, ktoré patria do patriarchálnej kúrie, môžu byť patriarchom vybrané z klerikov celej cirkvi, ktorej predsedá, po porade s ich eparchiálnym biskupom alebo ak ide o členov rehoľného inštitútu, alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov, ich vyšším predstaveným.

§ 3. Úrady obidvoch kúrií patriarchu, nakoľko je to možné, sa nemajú kumulovať v tých istých osobách.

Kán. 115 - § 1. Stála synoda pozostáva z patriarchu a štyroch biskupov ustanovených na päť rokov.

§ 2. Z týchto biskupov sa traja majú zvoliť Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi, z ktorých aspoň dvaja musia byť z eparchiálnych biskupov, jeden však má byť vymenovaný patriarchom.

§ 3. V tom istom čase a tým istým spôsobom majú byť určení, vždy keď je možné, štyria biskupi, ktorí podľa poriadku vymedzeného Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi majú striedavo nahradzovať hatených členov Stálej synody.

Kán. 116 - § 1. Patriarcha má zvolávať Stálu synodu a predsedáť jej.

§ 2. Ak je patriarcha hatený a je na Stálej synode neprítomný, zasadaniam synody predsedá biskup medzi členmi synody najstarší biskupskou vysviackou, po doplnení počtu piatich podľa normy kán. 115, § 3.

§ 3. Ak Stála synoda musí rozhodnúť záležitosť, ktorá sa týka osoby niektorého biskupa, ktorý je členom tejto synody alebo jeho eparchie, alebo úradu, má byť vypočutý, ale na synode ho má zastúpiť iný biskup, podľa normy kán. 115, § 3.

Kán. 117 - Predseda a všetci ostatní členovia Stálej synody, ktorí sa synody zúčastnili, musia podpísať akty synody.

Kán. 118 - Hlasovania na Stálej synode musia byť tajné, ak ide o osoby; avšak v ostatných prípadoch, ak o to aspoň jeden z členov výslovne požiadala.

Kán. 119 - Ak má byť rozhodnutá nejaká záležitosť patriaca do kompetencie Stálej synody, kým trvá Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi, rozhodnutie o tejto záležitosti je rezervované Stálej synode, ak patriarcha so súhlasom Stálej synody nepovažuje za vhodné zveriť rozhodnutie Synode biskupov patriarchálnej cirkvi.

Kán. 120 - Stála synoda musí byť zvolaná v stanovenom termíne, nie však menej ako dva razy v roku a vždy, keď to patriarcha považuje za vhodné a tiež vždy, keď treba prerokovať záležitosti, pre ktoré spoločné právo vyžaduje súhlas alebo radu tejto synody.

Kán. 121 - Ak z vážneho dôvodu, po zvážení Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, nemôže byť ustanovená Stála synoda, treba o tom upovedomiť Apoštolskú stolicu a Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi má zvoliť dvoch biskupov, pričom jeden musí byť z eparchiálnych biskupov, ktorí pri pretrvávajúcej príčiny zastupujú Stálu synodu.

Kán. 122 - § 1. Pre správu majetkov patriarchálnej cirkvi patriarcha so súhlasom Stálej synody vymenuje patriarchálneho ekonóma, odlíšeného od ekonóma eparchie patriarchu, ktorý má byť veriaci v Krista, znalec v ekonomických veciach a vyznačujúci sa čestnosťou, vylúčený z platného vymenovania je však ten, kto je spojený s patriarchom pokrvnosťou alebo švagrovstvom až do štvrtého stupňa vrátane.

§ 2. Patriarchálny ekonóm má byť vymenovaný na čas vymedzený partikulárnym právom; počas vykonávania úradu nemôže byť odvolaný bez súhlasu Synody biskupov patriarchálnej cirkvi alebo ak by odklad mohol spôsobiť nebezpečenstvo, so súhlasom Stálej synody.

§ 3. Patriarchálny ekonóm musí Stálej synode každý rok písomne odovzdať výkaz o správe za uplynulý rok a tiež predpokladané príjmy a výdavky na rok začínajúci; vyúčtovanie zo správy má byť odovzdané vždy, keď je požiadany Stálou synodou.

§ 4. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi môže od patriarchálneho ekonóma vyžadovať vyúčtovanie správy a spolu s predpokladanými príjmami a výdavkami ho podrobiť vlastnému preskúmaniu.

Kán. 123 - § 1. V patriarchálnej kúrii má byť patriarchom vymenovaný presbyter alebo diakon, slobodný od všetkých väčších námietok, ktorý ako patriarchálny kancelár vedie patriarchálnu kanceláriu a archív patriarchálnej kúrie, ktorému má pomáhať, ak prípad vyžaduje, zástupca vymenovaný patriarchom.

§ 2. Okrem kancelára a jeho zástupcu, ktorí sú zo svojho úradu notármi, patriarcha môže vymenovať aj iných notárov pre celú cirkev, ktorej predsedá, ktorých sa týkajú kán. 253 a 254; týchto notárov môže aj slobodne odvolať z úradu.

§ 3. Čo sa týka archívu patriarchálnej kúrie, majú sa zachovávať kán. 256 - 260.

Kán. 124 - Patriarchom má byť zriadená liturgická komisia, ktorá musí byť v každej patriarchálnej cirkvi a ostatné komisie, predpísané pre cirkvi sui iuris z osôb vymenovaných patriarchom a riadiacimi sa ním stanovenými normami, ak právom nie je nariadené ináč.

Kán. 125 - Výdavky patriarchálnej kúrie sa majú hradíť z dohier, ktoré patriarcha môže použiť na tento cieľ; ak nestačia, jednotlivé eparchie sa majú dohodnúť na hradení výdavkov podľa miery, ktorá má byť určená Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi.

Kapitola V

Vakantná alebo hatená patriarchálna stolica

Kán. 126 - § 1. Patriarchálna stolica sa stáva vakantnou smrťou alebo zrieknutím sa patriarchu.

§ 2. Prijat' patriarchovo zrieknutie je kompetentná Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi, po porade s rímskym veľkňazom, ak sa patriarcha neobrátil priamo na rímskeho veľkňaza.

Kán. 127 - Ak partikulárne právo nestanovuje ináč, v čase, keď je patriarchálna stolica vakantná, administrátorom patriarchálnej cirkvi je biskup najstarší biskupskou vysviackou spomedzi biskupov patriarchálnej kúrie, alebo ak títo nie sú, spomedzi biskupov, ktorí sú členmi Stálej synody.

Kán. 128 - Administrátor patriarchálnej cirkvi má:

1° ihneď upovedomiť rímskeho veľkňaza a tiež všetkých biskupov patriarchálnej cirkvi o vakancii patriarchálnej stolice;

2° dôkladne zachovávať alebo sa postarať, aby iní zachovávali osobitné normy, ktoré pre rozličné situácie počas trvania vakancie patriarchálnej stolice predpisuje spoločné alebo partikulárne právo, alebo inštrukcia rímskeho veľkňaza, ak je nejaká vydaná;

3° zvolať biskupov na Synodu biskupov patriarchálnej cirkvi pre zvolenie patriarchy a pripraviť všetko ostatné, nevyhnutné pre túto synodu.

Kán. 129 - Administrátor patriarchálnej cirkvi v eparchii patriarchy, v stauropegijských monastieroch a takisto na miestach, kde nie je zriadená ani eparchia ani exarchát, má tie isté práva a povinnosti ako administrátor vakantnej eparchie.

Kán. 130 - § 1. Na administrátora patriarchálnej cirkvi prechádza riadna moc patriarchy, s výnimkou všetkých záležitostí, ktoré sa nemôžu vykonať bez súhlasu Synody biskupov patriarchálnej cirkvi.

§ 2. Administrátor patriarchálnej cirkvi nemôže odvolať z úradu protosyncela alebo syncelov eparchie patriarchy, ani počas vakantnej patriarchálnej stolice niečo meniť.

§ 3. Hoci nemá výsady patriarchy, administrátor patriarchálnej cirkvi má prednosť pred všetkými biskupmi tejto cirkvi, nie však na Synode biskupov patriarchálnej cirkvi pre zvolenie patriarchy.

Kán. 131 - Administrátor patriarchálnej cirkvi musí čo najskôr odovzdať vyúčtovanie zo svojej správy novému patriarchovi.

Kán. 132 - § 1. Keď je patriarchálna stolica z akéhokoľvek dôvodu tak hatená, že patriarcha nemôže komunikovať, dokonca ani písomne, s eparchiálnymi biskupmi cirkvi, ktorej predsedá, riadenie patriarchálnej cirkvi patrí podľa normy kán. 130 eparchiálnemu biskupovi

najstaršiemu biskupskou vysviackou v hraniciach územia tejto cirkvi, ak sám nie je hatený, ak patriarcha neurčil iného biskupa alebo v prípade krajnej potreby aj presbytera.

§ 2. Keď je patriarcha tak hatený, že nemôže komunikovať dokonca ani písomne s veriacimi v Krista vlastnej eparchie, riadenie tejto eparchie patrí protosyncelovi; ak je však aj on hatený, moc patrí tomu, koho určil patriarcha alebo ten, ktorý dočasne riadi patriarchálnu cirkev.

§ 3. Ten, kto dočasne prijal riadenie, má o hatení patriarchálnej stolice a o prijatom riadení čo najskôr upovedomiť rímskeho veľkňaza.

Kapitola VI

Metropolití patriarchálnej cirkvi

Kán. 133 - § 1. Metropolitovi, ktorý predsedá niektorej provincii v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, v eparchiách tejto provincie, okrem toho, čo mu priznáva spoločné právo, prináleží:

1° svätiť a intronizovať biskupov provincie v čase, ktorý vymedzuje právo, pri zachovaní kán. 86, § 1, č. 2;

2° zvolávať metropolitnú synodu v čase stanovenom Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi, pripraviť otázky, ktoré treba na nej prerokovať a vo vhodnom čase o nich informovať, predsedáť synode, preložiť ju, predĺžiť, prerušiť a rozpustiť;

3° zriadiť metropolitný tribunál;

4° dozeráť, aby sa viera a cirkevná disciplína presne zachovávali;

5° vykonať kánonickú vizitáciu, ak ju eparchiálny biskup zanedbal vykonať;

6° vymenovať alebo potvrdiť toho, kto bol legitímne navrhnutý alebo zvolený na úrad, ak to eparchiálny biskup v čase, ktorý je stanovený právom, nehatený spravodlivou prekážkou, zanedbal vykonať a takisto vymenovať eparchiálneho ekonóma, ak ho eparchiálny biskup po napomenutí zanedbal vymenovať.

§ 2. Metropolita zastupuje provinciu vo všetkých právnych záležitostiach.

Kán. 134 - § 1. Hodnosť metropolitu je vždy spojená s určenou eparchiálnou stolicou.

§ 2. Metropolita má vo vlastnej eparchii tie isté práva a povinnosti ako eparchiálny biskup.

Kán. 135 - Metropolita má byť spomínaný všetkými biskupmi a ostatnými klerikmi v Božskej liturgii a v Božských chválach podľa predpisov liturgických kníh.

Kán. 136 - Metropolita, ktorý predsedá provincii, má všade prednosť pred metropolitom titulárnym.

Kán. 137 - Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi má presnejšie vymedziť práva a povinnosti metropolitov a metropolitných synod, podľa legitímnych zvykov vlastnej patriarchálnej cirkvi a tiež podľa okolností času a miesta.

Kán. 138 - Práva a povinnosti metropolitu ustanoveného mimo hraníc územia patriarchálnej cirkvi sú tie isté, ako sú predpísané v kán. 133, § 1, č. 2 - 6 a § 2 a tiež v kánonov. 135, 136, 160 a 1084, § 3; čo sa týka ostatných práv a povinností, má metropolita zachovávať osobitné normy navrhnuté Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi a schválené Apoštolskou stolicou, alebo tou istou stolicou stanovené.

Kán. 139 - Eparchiálny biskup, ktorý vykonáva svoju moc mimo hraníc územia vlastnej patriarchálnej cirkvi a nepatrí do žiadnej provincie, si má vybrať niektorého metropolitu; po porade s patriarchom a so schválením Apoštolskej stolice, tomuto metropolitovi prislúchajú práva a povinnosti, o ktorých hovorí kán. 133, § 1, č. 3 - 6.

Kapitola VII

Patriarchálne zhromaždenie

Kán. 140 - Patriarchálne zhromaždenie je poradné spoločenstvo celej cirkvi, ktorému predsedá patriarcha, ktoré patriarchovi a tiež Synode biskupov patriarchálnej cirkvi poskytuje pomoc v záležitostiach väčšieho významu, najmä na primerané usporiadanie foriem a prostriedkov apoštolátu a tiež cirkevnej disciplíny, so zohľadnením okolností súčasnej doby a tiež spoločného dobra vlastnej cirkvi, so zreteľom na spoločné dobro celého územia, na ktorom sú viaceré cirkvi sui iuris.

Kán. 141 - Patriarchálne zhromaždenie musí byť zvolané aspoň každý piaty rok a so súhlasom Stálej synody alebo Synody biskupov patriarchálnej cirkvi vždy, keď sa to patriarchovi zdá užitočné.

Kán. 142 - § 1. Patriarcha má patriarchálne zhromaždenie zvolať, predsedáť mu a tiež ho preložiť, predĺžiť, prerušiť a rozpustiť; zástupcu predsedajúceho, ktorý v neprítomnosti patriarchu predsedá zhromaždeniu, má vymenovať sám patriarcha.

§ 2. Počas vakantnej patriarchálnej stolice sa patriarchálne zhromaždenie prerušuje samým právom, kým o veci nerozhodne nový patriarcha.

Kán. 143 - § 1. Na patriarchálne zhromaždenie majú byť pozvaní:

1° eparchiálni biskupi a ostatní miestni hierarchovia;

2° titulárni biskupi;

3° predstavení mníšskych konfederácií, generálni predstavení inštitútov zasväteného života a tiež predstavení monastierov sui iuris;

4° rektori katolíckych a cirkevných univerzít a tiež dekaní teologických fakúlt a fakúlt kánonického práva, ktoré majú sídlo v hraniciach územia cirkvi, v ktorej sa zhromaždenie koná;

5° rektori veľkých seminárov;

6° z každej eparchie aspoň jeden z presbyterov zapísaných do tejto eparchie, najmä z farárov, jeden z rehoľníkov alebo členov spoločností spoločného života na spôsob rehoľníkov a tiež dvaja laici, ak štatúty nevymedzujú vyšší počet; všetci títo majú byť ustanovení spôsobom, ktorý vymedzuje eparchiálny biskup a navyše, ak ide o členov rehoľného inštitútu alebo spoločností spoločného života na spôsob rehoľníkov, so súhlasom kompetentného predstaveného.

§ 2. Všetci, ktorí sú pozvaní na patriarchálne zhromaždenie, sa na ňom musia zúčastniť, ak nie sú zdržiavaní oprávnenou prekážkou, s ktorou sú povinní oboznámiť patriarchu; eparchiálni biskupi môžu namiesto seba poslať zástupcu.

§ 3. Osoby z inej cirkvi sui iuris môžu byť na patriarchálne zhromaždenie pozvané a zúčastniť sa na ňom podľa noriem štatútov.

§ 4. Na patriarchálne zhromaždenie môžu byť pozvaní aj niekoľkí pozorovatelia z nekatolíckych cirkví alebo cirkevných spoločností.

Kán. 144 - § 1. Pri zachovaní práva každého veriaceho v Krista položiť hierarchom otázky jedine patriarcha alebo Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi vymedzujú témy, ktoré treba na patriarchálnom zhromaždení prerokovať.

§ 2. Patriarcha sa má cez vhodné predvídané komisie a konzultácie postarať, aby všetky témy boli primerane pripravené a tiež vo vhodnom čase zaslané členom zhromaždenia.

Kán. 145 - Patriarchálne zhromaždenie má mať svoje štatúty schválené Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi, v ktorých majú byť obsiahnuté normy ohľadom jeho ukončenia.

Kapitola VIII

Územie patriarchálnej cirkvi, moc patriarchu a synod mimo tohto územia

Kán. 146 - § 1. Územie cirkvi, ktorej predsedá patriarcha, sa rozlieha na tie kraje, v ktorých sa zachováva obrad vlastný tejto cirkvi a patriarcha má legitímne nadobudnuté právo zriaďovať provincie, eparchie a exarcháty.

§ 2. Ak vznikne nejaká pochybnosť o hraniciach územia patriarchálnej cirkvi alebo ak ide o zmenu hraníc, Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi má záležitosť preskúmať, po vypočutí vyššej administratívnej autority každej cirkvi *sui iuris*, ktorej sa to týka a tiež po prejednaní veci na tejto synode odoslať rímskemu veľkňazovi primerane pripravenú žiadosť o vyriešenie pochybnosti alebo o zmenu hraníc, jedine jemu totiž patrí autentické rozriešenie pochybnosti alebo vydanie dekrétu o zmene hraníc.

Kán. 147 - V hraniciach územia patriarchálnej cirkvi moc patriarchu a synod je vykonávaná nielen nad všetkými veriacimi v Krista zapísanými do tejto cirkvi, ale aj nad ostatnými, ktorí na tomto území nemajú ustanoveného miestneho hierarchu vlastnej cirkvi *sui iuris* a ktorí hoci zostávajú zapísaní do vlastnej cirkvi, sú zverení starostlivosti hierarchov tejto patriarchálnej cirkvi, pri zachovaní kán. 916, § 5.

Kán. 148 - § 1. Patriarcha má právo a povinnosť ohľadom veriacich v Krista, ktorí sa zdržiavajú mimo hraníc územia cirkvi, ktorej predsedá, zhromažďovať vhodné informácie aj cez ním vyslaného vizitátora, so súhlasom Apoštolskej stolice.

§ 2. Vizitátor skôr ako začne plniť svoju úlohu, má prísť k eparchiálnemu biskupovi týchto veriacich v Krista a ukázať mu nominačnú listinu.

§ 3. Po skončení vizitácie má vizitátor poslať správu patriarchovi, ktorý po prejednaní veci na Synode biskupov patriarchálnej cirkvi môže Apoštolskej stolici navrhnúť vhodné prostriedky, aby všade po celej zemi bolo postarané o ochranu a tiež rast duchovného dobra veriacich v Krista cirkvi, na ktorej predsedá, aj zriadením vlastných farností a exarchátov alebo eparchií.

Kán. 149 - Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi má zvoliť podľa normy kánonov o voľbách biskupov aspoň troch kandidátov na vykonávanie úradu eparchiálneho biskupa, biskupa

koadjútora alebo pomocného biskupa mimo hraníc územia patriarchálnej cirkvi a cez patriarchu navrhnúť rímskemu veľkňazovi, pri zachovaní tajomstva všetkými, aj kandidátmi, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom dozvedeli výsledok voľby.

Kán. 150 - § 1. Biskupi ustanovení mimo hraníc územia patriarchálnej cirkvi majú všetky synodálne práva a povinnosti ostatných biskupov tejto cirkvi, pri zachovaní kán. 102 § 2.

§ 2. Zákony schválené Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi a vyhlásené patriarchom, ak sú zákonmi liturgickými, platia všade vo svete; ak sú však zákonmi disciplinárnymi alebo ak ide o ostatné rozhodnutia synody, majú právnu účinnosť v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi.

§ 3. Eparchiálni biskupi, ustanovení mimo hraníc územia patriarchálnej cirkvi, môžu vo vlastných eparchiách udeliť právnu účinnosť disciplinárnym zákonom a ostatným synodálnym rozhodnutiam, ktoré nepresahujú ich kompetenciu; ak však tieto zákony alebo rozhodnutia boli schválené Apoštolskou stolicou, majú právnu účinnosť všade vo svete.

TITUL V

VÄČŠIE ARCIBISKUPSKÉ CIRKVI

Kán. 151 - Väčší arcibiskup je metropolita stolice, ustanovenej alebo uznanej najvyššou autoritou Cirkvi, ktorý predsedá niektorej celej východnej cirkvi sui iuris a nemá udelený titul patriarchu.

Kán. 152 - Čo sa v spoločnom práve týka patriarchálnych cirkví alebo patriarchov, týka sa aj väčších arcibiskupských cirkví alebo väčších arcibiskupov, ak spoločným právom výslovne nie je nariadené ináč, alebo nie je zrejmé iné z povahy vecí.

Kán. 153 - § 1. Väčší arcibiskup sa volí podľa normy kán. 63 - 74.

§ 2. Po prijatí voľby Synoda biskupov väčšej arcibiskupskej cirkvi musí o kánonicky vykonanej voľbe synodálnym listom oboznámiť rímskeho veľkňaza; sám zvolený však vlastnoručne podpísaným listom musí žiadať rímskeho veľkňaza o potvrdenie svojej voľby.

§ 3. Po obdržaní potvrdenia musí zvolený zložiť pred Synodou biskupov väčšej arcibiskupskej cirkvi vyznanie viery a sľub o vernom plnení svojho úradu, potom sa má pristúpiť k jeho vyhláseniu a intronizácii; ak však zvolený ešte nie je vysvätený za biskupa, intronizácia nemôže byť platne vykonaná, kým neprijme biskupskú vysviacku.

§ 4. Ak je však potvrdenie odopreté, má sa v čase stanovenom rímskym veľkňazom vykonať nová voľba.

Kán. 154 - Väčší arcibiskupi majú uprostred väčších arcibiskupských cirkví honor prednosti bezprostredne po patriarchoch, podľa poradia zriadenia väčšej arcibiskupskej cirkvi, ktorej predsedajú.

TITUL VI

METROPOLITNÉ CIRKVI A OSTATNÉ CIRKVI SUI IURIS

Kapitola I

Metropolitné cirkvi sui iuris

Kán. 155 - § 1. Metropolitnej cirkvi sui iuris predsedá metropolita určitej stolice vymenovaný rímskym veľkňazom a napomáhaný Radou hierarchov podľa normy práva.

§ 2. Jediné najvyššia cirkevná autorita môže metropolitné cirkvi sui iuris zriaďovať, meniť a rušiť a tiež vymedziť presné hranice ich územia.

Kán. 156 - § 1. Metropolita je do troch mesiacov, počítaných od biskupskej vysviacky alebo od intronizácie, ak už je vysvätený za biskupa, viazaný povinnosťou požiadať rímskeho veľkňaza o pálium, ktoré je znakom jeho metropolitnej moci a tiež plného spoločenstva metropolitnej cirkvi sui iuris s rímskym veľkňazom.

§ 2. Pred udelením pália metropolita nemôže zvolať Radu hierarchov a vysviacať biskupov.

Kán. 157 - § 1. Moc, ktorá prislúcha metropolitovi podľa normy práva nad biskupmi a ostatnými veriacimi v Krista metropolitnej cirkvi, ktorej predsedá, je riadna a vlastná, ale tak osobná, že nemôže ustanoviť vikára pre celú metropolitnú cirkev sui iuris alebo delegovať niekomu svoju moc pre všetky prípady.

§ 2. Moc metropolitu a Rady hierarchov je platne vykonávaná iba v hraniciach územia metropolitnej cirkvi sui iuris.

§ 3. Metropolita zastupuje metropolitnú cirkev sui iuris vo všetkých právnych záležitostiach.

Kán. 158 - § 1. Stolica metropolitnej cirkvi sui iuris je v hlavnom meste, od ktorého metropolita, ktorý predsedá tejto cirkvi, dostáva titul.

§ 2. Metropolita má v sebe zverenej eparchii tie isté práva a povinnosti ako eparchiálny biskup vo svojej.

Kán. 159 - V metropolitnej cirkvi sui iuris, ktorej predsedá, metropolitovi okrem toho, čo mu priznáva spoločné právo alebo partikulárne právo ustanovené rímskym veľkňazom, prislúcha:

1° vysviacať a intronizovať biskupov tejto cirkvi v čase vymedzenom právom;

2° zvolávať Radu hierarchov podľa právnych noriem, v primeranom čase pripraviť otázky, ktoré na nej treba prerokovať, predsedá jej a tiež ju preložiť, predĺžiť, prerušiť a rozpustiť;

3° zriadiť metropolitný tribunál;

4° strážiť, aby sa viera a cirkevná disciplína presne zachovávali;

5° vykonať kánonickú vizitáciu v eparchiách, ak ju eparchiálny biskup zanedbal;

6° v prípade, o ktorom hovorí kán. 221, b. 4, menovať administrátora eparchie;

7° toho, kto bol na úrad legitímne navrhnutý alebo zvolený, vymenovať alebo potvrdiť, ak to eparchiálny biskup v čase stanovenom právom, nezdrživý prekážkou, zanedbal vykonať a takisto vymenovať eparchiálneho ekonóma, ak ho eparchiálny biskup po pripomenutí zanedbal vymenovať;

8° s eparchiálnymi biskupmi a ostatnými, ktorým to patrí, oboznamovať s aktmi rímskeho veľkňaza, ak sa o to Apoštolská stolica nepostarala priamo a postarať sa o verné vykonanie nariadení, ktoré sú v týchto aktoch obsiahnuté.

Kán. 160 - V mimoriadnych záležitostiach alebo takých, ktoré prinášajú osobitnú ťažkosť, eparchiálni biskupi nemajú zanedbať vypočutie metropolitu a metropolita eparchiálnych biskupov.

Kán. 161 - Metropolita má byť spomínaný v Božskej liturgii a v Božských chválach po rímskom veľkňazovi, všetkými biskupmi a ostatnými klerikmi podľa predpisov liturgických kníh.

Kán. 162 - Metropolita je povinný konať spomienku rímskeho veľkňaza v Božskej liturgii a v Božských chválach na znak plného spoločenstva s ním, podľa predpisov liturgických kníh a postarať sa, aby tak isto verne robili všetci biskupi a ostatní klerici metropolitnej cirkvi, ktorej predsedá.

Kán. 163 - Metropolita sa má s rímskym veľkňazom často stretávať, avšak návšteva, ktorú musí vykonať každých päť rokov, podľa normy kán. 208, § 2, sa má vykonať vždy, keď je to možné, spolu so všetkými biskupmi metropolitnej cirkvi, ktorej predsedá.

Kán. 164 - § 1. Do Rady hierarchov musia byť povolaní všetci vysvätení biskupi tejto metropolitnej cirkvi sui iuris a len oni, kdekoľvek sú ustanovení, s vylúčením tých, o ktorých hovorí kán. 953, § 1, alebo tých, ktorí sú potrestaní kánonickými trestami, o ktorých hovoria kán. 1433 a 1434; biskupi inej cirkvi sui iuris môžu byť pozvaní iba ako hostia, ak to schváli väčšina členov Rady hierarchov.

§ 2. Rozhodujúci hlas v Rade hierarchov majú eparchiálni biskupi a biskupi koadjútori; ostatní biskupi metropolitnej cirkvi sui iuris môžu tento hlas mať vtedy, ak to je výslovne stanovené v partikulárnom práve.

Kán. 165 - § 1. Všetci biskupi legitímne zvolaní na Radu hierarchov sú viazaní vážnou povinnosťou účasti na tejto rade s výnimkou tých, ktorí sa už zriekli svojho úradu.

§ 2. Ak niektorý biskup usúdi, že je zdržiavaný oprávnenou prekážkou, písomne má predložiť svoje dôvody Rade hierarchov; biskupi, ktorí majú rozhodujúci hlas a sú prítomní na určenom mieste na začiatku zasadania rady, majú rozhodnúť o legitimitě prekážky.

§ 3. Nikto z Rady hierarchov nemôže namiesto seba poslať zástupcu, ani nemá viacero hlasov.

§ 4. Po otvorení Rady hierarchov nikomu z tých, ktorí majú byť prítomní, nie je dovolené odísť, ak to nie je z oprávneného dôvodu, schváleného predsedom rady.

Kán. 166 - § 1. Ak partikulárne právo nevyžaduje väčší počet prítomných, každé zasadanie Rady hierarchov je kánonické a tiež jednotlivé hlasovanie právoplatné, ak je prítomná väčšina biskupov, ktorí sú viazaní účasťou na Rade hierarchov.

§ 2. Rada hierarchov rozhoduje záležitosti absolútnou väčšinou hlasov tých, ktorí majú rozhodujúci hlas a sú prítomní.

Kán. 167 - § 1. Pri zachovaní kánonov, v ktorých sa výslovne hovorí o moci Rady hierarchov vydávať zákony a normy, táto rada ich môže vydať aj v tých prípadoch, v ktorých spoločné právo záležitosť odosiela partikulárnemu právu cirkvi sui iuris.

§ 2. So zákonmi a normami, ktoré vydala Rada hierarchov, má metropolita čo najskôr oboznámiť Apoštolskú stolicu, pričom zákony a normy nemôžu byť platne vyhlásené predtým, než metropolita dostane písomnú správu od Apoštolskej stolice o prijatí aktov rady;

metropolita má oboznámiť Apoštolskú stolicu aj o ostatných záležitostiach vykonaných Radou hierarchov.

§ 3. Metropolita sa má postarať o vyhlásenie zákonov a zverejnenie rozhodnutí Rady hierarchov.

§ 4. Pri zachovaní kánonov, v ktorých výslovne ide o administratívne akty metropolitu, ktorý predsedá metropolitnej cirkvi sui iuris, jemu náleží vykonať aj tie administratívne akty, ktoré sú zverené vyššej administratívnej autorite cirkvi sui iuris, ale so súhlasom Rady hierarchov.

Kán. 168 - Čo sa týka menovania metropolitu a biskupov, Rada hierarchov má v každom prípade zostaviť zoznam aspoň troch najsúcejších kandidátov a má ho poslať Apoštolskej stolici, pri zachovaní tajomstva aj voči kandidátom; pri zostavovaní tohto zoznamu členovia Rady hierarchov, ak to pokladajú za vhodné, môžu požiadať o mienku niektorých presbyterov alebo iných veriacich v Krista, vyznačujúcich sa múdrosťou, o potrebách Cirkvi a o osobitných vlohách kandidáta na episkopát.

Kán. 169 - Rada hierarchov sa má postarať o pastoračné potreby veriacich v Krista a tiež môže ustanoviť to, čo považuje za potrebné na podporu rastu viery, na napomáhanie spoločnej pastoračnej činnosti, na zlepšenie mravov, na zachovávanie vlastného obradu a tiež spoločnej cirkevnej disciplíny.

Kán. 170 - Rada hierarchov sa má zísť aspoň raz v roku a vždy, keď to vyžadujú osobitné okolnosti alebo treba vybaviť záležitosti spoločným právom rezervované tejto rade, alebo pre ktorých vybavenie sa vyžaduje súhlas tejto rady.

Kán. 171 - Rada hierarchov má vypracovať svoje štatúty, ktoré majú byť zaslané Apoštolskej stolici a ktoré majú mať ustanovenia o sekretariáte rady, o prípravných komisiách, o pracovnom poriadku a tiež o ostatných prostriedkoch, ktoré pomáhajú účinnejšiemu dosiahnutiu cieľov.

Kán. 172 - V metropolitných cirkvách sui iuris má byť zhromaždenie podľa noriem kán. 140 - 145, ktoré sa má zvolať aspoň každý piaty rok; ustanovenia, v ktorých sa tam hovorí o patriarchovi, sa vzťahujú na metropolitu.

Kán. 173 - § 1. Ak je metropolitná stolica v metropolitných cirkvách sui iuris vakantná:

1° administrátorom metropolitnej cirkvi sui iuris je eparchiálny biskup tejto cirkvi najstarší biskupskou vysviackou, ktorý má o uprázdnení metropolitnej stolice čo najskôr upovedomiť rímskeho veľkňaza;

2° na administrátora metropolitnej cirkvi sui iuris prechádza riadna moc metropolitu, s vylúčením všetkého, čo sa nemôže vykonať bez súhlasu Rady hierarchov;

3° počas uprázdnenia metropolitnej stolice sa nemá nič meniť.

§ 2. Ak je metropolitná stolica v týchto cirkvách hatená, majú sa zachovávať ustanovenia kán. 132 § 1, ktoré sa týkajú hatenej patriarchálnej stolice; to, čo sa tam hovorí o patriarchovi, sa vzťahuje na metropolitu.

§ 3. Ohľadom vakantnej alebo hatenej eparchiálnej stolice metropolitu sa majú zachovávať kán. 221 - 233.

Kapitola II

Ostatné cirkvi sui iuris

Kán. 174 - Cirkev sui iuris, ktorá nie je ani patriarchálna, ani arcibiskupská väčšia, ani metropolitná, sa zveruje hierarchovi, ktorý jej predsedá, podľa normy spoločného práva a partikulárneho práva stanoveného rímskym veľkňazom.

Kán. 175 - Tieto cirkvi sú bezprostredne závislé od Apoštolskej stolice; avšak práva a povinnosti, o ktorých hovorí kán. 159, b. 3 - 8, vykonáva hierarcha delegovaný Apoštolskou stolicou.

Kán. 176 - Ak sa spoločné právo v niečom odvoláva na partikulárne právo alebo na vyššiu administratívnu autoritu cirkvi sui iuris, kompetentnou autoritou v týchto cirkvách je hierarcha, ktorý jej podľa normy práva predsedá, so súhlasom Apoštolskej stolice, ak nie je výslovne stanovené iné.

TITUL VII EPARCHIE A BISKUPI

Kapitola I Biskupi

Kán. 177 - § 1. Eparchia je podiel Božieho ľudu, ktorý sa zveruje biskupovi, aby ho za spolupráce presbytéria duchovne pásol, tak aby príľnúc k svojmu pastierovi, ktorý ho evanjeliom a Eucharistiou zhromažďuje v Svätom Duchu, utváral partikulárnu cirkev, v ktorej je skutočne prítomná a účinkuje jedna, svätá, katolícka a apoštolská Cirkev Kristova.

§ 2. Pri zriaďovaní, zmene a rušení eparchií v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi sa má zachovať kán. 85 § 1; v ostatných prípadoch zriaďovanie, zmena a rušenie eparchií náleží jedine Apoštolskej stolici.

Kán. 178 - Eparchiálny biskup, ktorému je zverená pastorácia eparchie vo vlastnom mene, aby ju pásol ako vikár a legát Krista; moc, ktorú v mene Kristovom osobne vykonáva, je vlastná, riadna a bezprostredná, aj keď jej vykonávanie usmerňuje najvyššia cirkevná autorita a môže byť určitým spôsobom ohraničená s ohľadom na úžitok Cirkvi alebo veriacich v Krista.

Kán. 179 - Biskupi, ktorým nebolo zverené riadenie eparchie vo vlastnom mene a plnia alebo budú plniť nejaké iné dielo v Cirkvi, sa nazývajú titulárnymi.

Art. I - Voľba biskupov

Kán. 180 - Aby niekto bol súci za biskupa, vyžaduje sa, aby:

- 1° vynikal pevnou vierou, dobrými mravmi, nábožnosťou, horlivosťou za duše a múdrosťou;
- 2° mal dobrú povest';
- 3° nebol viazaný manželským putom;
- 4° bol aspoň tridsaťpäťročný;
- 5° bol aspoň päť rokov ustanovený na presbyterskom stupni;

6° bol doktorom alebo licenciatom, alebo aspoň skúseným v niektorej posvätej vede.

Kán. 181 - § 1 Biskupi v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi sú na vakantnú eparchiálnu stolicu alebo k plneniu inej úlohy určení kánonickou voľbou podľa kánonov 947 - 957, ak spoločné právo nestanovuje ináč.

§ 2 Ostatní biskupi sú menovaní rímskym veľkňazom, pri zachovaní kán. 149 a 168.

Kán. 182 - § 1. Kandidátov súcich na episkopát môžu navrhovať iba členovia Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, ktorí tiež majú podľa predpisov partikulárneho práva zhromažďovať informácie a dokumenty, nevyhnutné k dokázaniu súčnosti kandidátov, po vypočutí, ak to uznajú za vhodné, v tajnosti aj jednotlivu, niektorých presbyterov alebo tiež iných veriacich v Krista, ktorí sa vyznačujú rozvážnosťou a kresťanským životom.

§ 2. Pred zvolaním Synody biskupov patriarchálnej cirkvi biskupi majú s informáciami vo vhodnom čase oboznámiť patriarchu; patriarcha zas, ak to prípad vyžaduje, po získaní informácií má záležitosť odovzdať všetkým členom synody.

§ 3. Ak partikulárne právo schválené rímskym veľkňazom neustanovuje niečo iné, Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi preverí priezviská kandidátov a po tajnom hlasovaní vytvorí listinu kandidátov, ktorú cez patriarchu zasiela Apoštolskej stolici kvôli obdržaniu súhlasu od rímskeho veľkňaza.

§ 4. Rímskym veľkňazom udelené odsúhlasenie jednotlivých kandidátov je platné, kým nebude výslovne odvolané, v tomto prípade treba priezvisko kandidáta vyčiarknuť z listiny.

Kán. 183 - § 1. Ak sú po kánonickom zvolaní synody prítomné na stanovenom mieste dve tretiny biskupov, ktorí patria do Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, s výnimkou tých, ktorí sú zadržávaní zákonitou prekážkou, synoda sa vyhlasuje za kánonickú a môže pristúpiť k voľbe.

§ 2. Biskupi majú slobodným spôsobom zvoliť predovšetkým toho, koho uznajú pred Pánom za hodnejšieho a súcejšieho.

§ 3. K zvoleniu sa vyžaduje absolútna väčšina hlasov tých, ktorí sú prítomní; po troch neužitočných hlasovaniach sa hlasuje v štvrtom hlasovaní o dvoch spomedzi kandidátov, ktorí v treťom hlasovaní obdržali väčšinu hlasov.

§ 4. Ak v treťom alebo vo štvrtom hlasovaní kvôli rovnosti hlasov nie je zrejmé, kto bude kandidátom pre nové hlasovanie, alebo kto bude zvolený, rovnosť sa rozhodne pre úžitok toho,

kto je starší presbyterskou vysviackou; ak vysviackou nepredchádza žiaden z nich, potom starší vekom.

Kán. 184 - §1. Ak sa priezvisko zvoleného nachádza na listine kandidátov odsúhlasenej rímskym veľkňazom, vtedy dokonaná voľba má byť patriarchom tajne oznámená zvolenému.

§ 2. Ak zvolený voľbu prijal, patriarcha o prijatí voľby a dni jej vyhlásenia ihneď oboznámi Apoštolskú stolicu.

Kán. 185 - § 1. Ak zvolený nie je na zozname kandidátov, patriarcha má o uskutočnenej voľbe, kvôli získaniu súhlasu rímskeho veľkňaza, ihneď oboznámiť Apoštolskú stolicu, pri zachovaní tajomstva všetkými, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom dozvedeli výsledok voľby, aj zvoleným, dovedy, kým patriarcha nedostane správu o súhlase.

§ 2. Po obdržaní súhlasu rímskeho veľkňaza má patriarcha tajne oznámiť voľbu zvolenému a konať podľa normy kán. 184, § 2.

Kán. 186 - § 1. Ak sa Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi nemôže zísť, patriarcha má po konzultácii s Apoštolskou stolicou písomne vyžiadať hlasy biskupov; v takom prípade musí patriarcha pre platnosť aktu použiť pomoc dvoch biskupov, skrutátorov, ktorí majú byť určení podľa normy partikulárneho práva alebo ak chýba, patriarchom, so súhlasom Stálej synody.

§ 2. Skrutátori, pri zachovaní tajomstva, majú otvoriť listy biskupov, spočítajú hlasy a spolu s patriarchom majú podpísať o vykonanom hlasovaní písomne vypracovaný protokol.

§ 3. Ak niekto z kandidátov v jedinom hlasovaní získal absolútnu väčšinu hlasov členov synody, má byť považovaný za zvoleného a patriarcha má postupovať podľa normy kán. 184 alebo 185; ináč má patriarcha záležitosť odovzdať Apoštolskej stoliči.

Kán. 187 - § 1. K ustanoveniu na episkopát je každému nevyhnutné kánonické obsadenie, ktorým sa ustanoví za eparchiálneho biskupa určitej eparchie alebo sa mu v Cirkvi zverí iná úloha.

§ 2. Kandidát má pred biskupskou vysviackou zložiť vyznanie viery a tiež sľub poslušnosti rímskemu veľkňazovi a v patriarchálnych cirkvách aj sľub poslušnosti patriarchovi v tom, v čom je patriarchovi podľa normy práva podriadený.

Kán. 188 - § 1. Povýšený na episkopát, ak nie je zdržiavaný legitímnou prekážkou, musí do troch mesiacov počítaných odo dňa vyhlásenia, ak ide o zvoleného, alebo od prijatia apoštolskej listiny, ak ide o vymenovaného, prijať biskupskú vysviacku.

§ 2. Eparchiálny biskup do štyroch mesiacov, počítaných od svojho zvolenia alebo vymenovania, musí prevziať kánonické vlastníenie eparchie.

Kán. 189 - § 1. Kánonické vlastníenie eparchie preberá eparchiálny biskup samotnou legitímne vykonanou intronizáciou, v ktorej sa má verejne prečítať apoštolský alebo patriarchálny list o kánonickom obsadení.

§ 2. O vykonanej intronizácii sa má vyhotoviť doklad, ktorý má byť podpísaný samotným eparchiálnym biskupom, spolu s kancelárom a aspoň dvoma svedkami, ktorý má byť uchovávaný v archíve eparchiálnej kúrie.

§ 3. Pred intronizáciou sa biskup nemôže miešať do riadenia eparchie ani osobne, ani cez iných, ani zo žiadneho titulu; ak však má v eparchii nejaký iný úrad, môže si ho podržať a vykonávať.

Art. II - Práva a povinnosti eparchiálnych biskupov

Kán. 190 - Eparchiu vo všetkých právnych záležitostiach zastupuje eparchiálny biskup.

Kán. 191 - § 1. Eparchiálny biskup má riadiť sebe zverenú eparchiu zákonodarnou, výkonnou a súdnou mocou.

§ 2. Zákonodarnú moc vykonáva eparchiálny biskup sám osobne; výkonnú moc vykonáva buď osobne, alebo cez protosyncela, alebo syncelov; súdnu moc vykonáva buď osobne, alebo cez súdneho vikára a sudcov.

Kán. 192 - § 1. Eparchiálny biskup vo vykonávaní svojej úlohy pastiera má byť starostlivý voči všetkým veriacim v Krista, ktorí sú zverení do jeho starostlivosti, bez ohľadu na ich vek, postavenie alebo národnosť, alebo príslušnosť k cirkvi sui iuris, či už bývajú na území eparchie, alebo sa na ňom dočasne zdržiavajú, pričom svojho apoštolského ducha má zamerať aj na tých, ktorí vzhľadom na svoje životné podmienky nemôžu v dostačujúcej miere požívať riadnu pastoračnú starostlivosť, ako aj na tých, ktorí prestali viesť praktický náboženský život.

§ 2. Osobitným spôsobom sa má eparchiálny biskup starať, aby všetci veriaci v Krista, zverení jeho starostlivosti, napomáhali jednote medzi kresťanmi podľa zásad schválených Cirkvou.

§ 3. Eparchiálny biskup má mať nepokrstených za takých, ktorí sú mu zverení v Pánovi, a starať sa, aby aj im zo svedectva veriacich v Krista, žijúcich v cirkevnom spoločenstve, zažiarila Kristova láska.

§ 4. Eparchiálny biskup má preukazovať osobitnú starostlivosť presbyterom, ktorých má počúvať ako pomocníkov a poradcov, má chrániť ich práva a starať sa, aby si riadne plnili záväzky vlastné ich postaveniu, a aby mali k dispozícii prostriedky a inštitúcie potrebné na zveľadenie duchovného a intelektuálneho života.

§ 5. Eparchiálny biskup sa má postarať, aby klerici a ich rodiny, ak sú ženatí, mali podľa predpisov práva primerané materiálne zabezpečenie, sociálne zabezpečenie a tiež lekársku starostlivosť.

Kán. 193 - § 1. Eparchiálny biskup, ktorému bola zverená starostlivosť o veriacich v Krista inej cirkvi sui iuris, má vážnu povinnosť urobiť všetko preto, aby títo veriaci v Krista zachovávali obrad vlastnej cirkvi, podľa možnosti ho pestovali a pod vyššou autoritou tejto cirkvi ho dodržiavali.

§ 2. Eparchiálny biskup sa má starať o duchovné potreby týchto veriacich v Krista, ak je možné, prostredníctvom presbyterov alebo farárov tej istej cirkvi sui iuris a veriacich v Krista, alebo aj cez syncela ustanoveného pre starostlivosť o týchto veriacich v Krista.

§ 3. Eparchiálni biskupi, ktorí takýchto presbyterov, farárov alebo syncelov ustanovujú pre starostlivosť o veriacich v Krista patriarchálnych cirkví, po konzultácii s patriarchami, ktorých sa to týka, nech po ich súhlase konajú vlastnou autoritou, po čo najrýchlejšom oboznámení Apoštolskej stolice; ak by však patriarchovia v nejakej záležitosti mali odlišný názor, záležitosť treba predložiť Apoštolskej stolici.

Kán. 194 - Eparchiálny biskup môže udeľovať hodnosti len sebe podriadeným klerikom, s vylúčením všetkých ostatných, avšak podľa noriem partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 195 - Eparchiálny biskup má čo najviac podporovať kňazské, diakonské a mníšske povolania a tiež povolania v ostatných inštitútoch zasväteného života, taktiež povolania misijné.

Kán. 196 - § 1. Eparchiálny biskup je povinný veriacim v Krista často osobne kázať, predkladať a objasňovať pravdy viery, ktoré treba veriť a v mravoch uplatňovať; má sa tiež

starat', aby sa predpisy práva o službe Božieho slova, najmä o homílii a katechetickej formácii horlivo zachovávali, aby sa všetkým podávala celá kresťanská náuka.

§ 2. Eparchiálny biskup má pevne chrániť neporušenosť a jednotu viery.

Kán. 197 - Eparchiálny biskup, pamätajúc na to, že je zviazaný dávať príklad svätosti v láske, poníženosti a jednoduchosti života, má sa všemožne usilovať napomáhať svätosť veriacich v Krista podľa povolania vlastného každému z nich a keďže je hlavným rozdáateľom Božích tajomstiev, má sa stále snažiť, aby veriaci v Krista zverení jeho starostlivosti slávením sviatosti a najmä prijímaním Božskej Eucharistie rástli v milosti a aby poznali a žili veľkonočné tajomstvo tak, aby vytvorili jedno telo v jednej láske Kristovej.

Kán. 198 - Eparchiálny biskup musí často sláviť Božskú liturgiu za ľud jemu zverenej eparchie; avšak v dňoch predpísaných partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris ju musí slávnostne sláviť.

Kán. 199 - § 1. Keďže eparchiálny biskup je moderátor, promótor a strážca celého liturgického života v eparchii, ktorá mu je zverená, má ho čím viacej podporovať a usmerňovať podľa predpisov a tiež legitímnych zvykov vlastnej cirkvi sui iuris.

§ 2. Eparchiálny biskup sa má starať, aby vo vlastnom katedrálnom chráme bola slávená aspoň časť Božských chvál, hoc aj každý deň, podľa legitímnych zvykov vlastnej cirkvi sui iuris; tiež, aby v každej farnosti, nakoľko je to možné, počas nedeľ a sviatkov a tiež v iné prikázané dni a ich predsviatky boli slávené Božské chvály.

§ 3. Eparchiálny biskup má často predsedat' Božským chválam v katedrálnom chráme alebo v inom chráme, najmä v dňoch predpísaných sviatkov alebo slávností, ktorých sa účastní značný počet ľudí.

Kán. 200 - Eparchiálni biskupi môžu v celej eparchii vykonávať posvätné funkcie, počas ktorých, podľa predpisov liturgických kníh, môžu byť slávnostne oblečení do všetkých pontifikálnych insígnií, ak to nie je mimo hraníc vlastnej eparchie bez výslovného alebo aspoň rozumne predpokladaného dovolenia eparchiálneho biskupa.

Kán. 201 - § 1. Eparchiálny biskup, keďže musí chrániť jednotu celej Cirkvi, je zviazaný napomáhať disciplínu, spoločnú celej Cirkvi, a preto má vyžadovať zachovávanie všetkých cirkevných zákonov a tiež legitímnych zvykov.

§ 2. Eparchiálny biskup má dozerat', aby sa do cirkevnej disciplíny nevkradli zlozvyky, najmä čo sa týka služby Božieho slova, slávenia sviatostí a svätenín, Božského kultu a svätých, ako aj vykonávania nábožných odkazov.

Kán. 202 - Eparchiálni biskupi viacerých cirkví sui iuris, ktorí vykonávajú svoju moc na tom istom území, majú sa starať, aby spoločnými poradami na pravidelných zhromaždeniach podporovali jednotu činností a spojenými silami spoločne napomáhali diela rýchlejšieho rozširovania dobra viery a účinnejšieho zachovávanania cirkevnej disciplíny.

Kán. 203 - § 1. Eparchiálny biskup má v eparchii podporovať rozličné formy apoštolátu a starať sa, aby sa pod jeho vedením v celej eparchii alebo v jej jednotlivých obvodoch koordinovali všetky diela apoštolátu pri zachovaní vlastnej povahy každého z nich.

§ 2. Eparchiálny biskup má trvať na povinnosti, ktorá zaväzuje veriacich v Krista, aby sa každý podľa svojho postavenia a schopností venoval vykonávaniu apoštolátu a má ich povzbudzovať, aby sa podľa miestnych a časových potrieb zúčastňovali na rozličných dielach apoštolátu a podporovali ich.

§ 3. Združenia veriacich v Krista, ktoré priamo alebo nepriamo sledujú duchovný cieľ, má eparchiálny biskup, ak je to možné, podporovať tým, že ich má zriaďovať, schvaľovať alebo odporúčať podľa noriem práva.

Kán. 204 - § 1. Eparchiálny biskup, hoci má biskupa koadjútora alebo pomocného biskupa, je viazaný osobne rezidovať v eparchii.

§ 2. Okrem povinností, ktoré legitímne vyžadujú neprítomnosť vo vlastnej eparchii, eparchiálny biskup sa z oprávneného dôvodu smie vzdialiť z eparchie najviac na jeden mesiac, či súvislý, alebo s prestávkami, len keď sa zabezpečí, že jeho neprítomnosťou eparchia neutrpí nijakú škodu.

§ 3. Avšak počas slávností ustanovených partikulárnym právom, podľa tradície vlastnej cirkvi sui iuris, eparchiálny biskup nemá byť vzdialený mimo vlastnej eparchie, ak to nie je z vážneho a naliehavého dôvodu.

§ 4. Ak eparchiálny biskup v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, na ktorom vykonáva svoju moc, opustil sebe zverenú eparchiu na viac ako šesť mesiacov, patriarcha má okamžite záležitosť predložiť rímskemu veľkňazovi; v iných prípadoch má túto povinnosť metropolita, ak by sám metropolita bol nelegitímne neprítomný, má tak urobiť eparchiálny biskup, najstarší biskupskými sväteniami, ktorý podlieha tomuto metropolitovi.

Kán. 205 - § 1. Eparchiálny biskup je viazaný každoročne kánonicky vizitovať eparchiu, buď celú, alebo jej časť tak, aby aspoň každých päť rokov vykonal vizitáciu celej eparchie sám, alebo ak by bol legitímne hatený, cez biskupa koadjútora, alebo pomocného biskupa, alebo cez protosyncela či syncela, alebo cez iného presbytera.

§ 2. Kánonickej vizitácii eparchiálneho biskupa podliehajú osoby, katolícke inštitúcie, posvätné veci a miesta, ktoré sa nachádzajú v hraniciach eparchie.

§ 3. Členov rehoľných inštitútov a tiež spoločností spoločného života na spôsob rehoľníkov pápežského alebo patriarchálneho práva a ich domy môže eparchiálny biskup vizitovať iba v prípadoch uvedených v práve.

Kán. 206 - § 1. Eparchiálny biskup vykonávajúci svoju moc v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi je viazaný každých päť rokov predložiť patriarchovi správu o stave jemu zverenej eparchie, podľa spôsobu stanoveného Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi; opis správy má biskup čo najskôr poslať Apoštolskej stolici.

§ 2. Ostatní eparchiálni biskupi musia každých päť rokov predložiť Apoštolskej stolici takú istú správu a ak ide o biskupov niektorej patriarchálnej cirkvi alebo metropolitnej cirkvi sui iuris, exemplár správy majú čo najskôr poslať patriarchovi alebo metropolitovi.

Kán. 207 - Eparchiálny biskup ktorejkoľvek cirkvi sui iuris, aj latinskej Cirkvi, má pri príležitosti päťročnej správy oboznámiť Apoštolskú stolicu o stave a potrebách veriacich v Krista, ktorí hoci zapísaní do inej cirkvi sui iuris, sú zverení jeho starostlivosti.

Kán. 208 - § 1. Eparchiálny biskup, ktorý vykonáva svoju moc v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, do piatich rokov počítaných od svojej intronizácie má navštíviť Mesto, ak je možné spolu s patriarchom, aby si uctil prahy svätých apoštolov Petra a Pavla a vykonal návštevu nástupcu svätého Petra v primáte nad celou Cirkvou.

§ 2. Ostatní eparchiálni biskupi musia vykonať návštevu Mesta každých päť rokov osobne, alebo ak sú legitímne hatení cez iného; ak však ide o biskupa niektorej patriarchálnej cirkvi, je žiaduce, aby návštevu aspoň niekoľkokrát vykonal spolu s patriarchom.

Kán. 209 - § 1. Eparchiálny biskup musí pred všetkými spomínať rímskeho veľkňaza v Božskej liturgii a v Božských chválach na znak plného spoločenstva s ním, podľa predpisov liturgických kníh a postarať sa, aby tak isto verne konali ostatní klerici eparchie.

§ 2. Eparchiálny biskup má byť spomínaný všetkými klerikmi v Božskej liturgii a v Božských chválach, podľa predpisov liturgických kníh.

Kán. 210 - § 1. Od eparchiálneho biskupa, ktorý dovŕšil sedemdesiaty piaty rok života alebo pre chorobu, alebo z iného vážneho dôvodu sa stal menej schopný pre vykonávanie svojho úradu, sa žiada, aby predložil zrieknutie sa úradu.

§ 2. Zrieknutie sa úradu eparchiálneho biskupa treba predložiť patriarchovi, ak ide o eparchiálneho biskupa vykonávajúceho svoju moc v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi; v ostatných prípadoch treba zrieknutie sa predložiť rímskemu veľkňazovi a okrem toho, ak biskup patrí do patriarchálnej cirkvi, čo najskôr o tom treba upovedomiť patriarchu.

§ 3. Na prijatie zrieknutia potrebuje patriarcha súhlas Stálej synody, ak mu Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi výzvou na zrieknutie nepredišla.

Kán. 211 - § 1. Eparchiálny biskup, ktorého zrieknutie sa úradu bolo prijaté, podržiava si titul emeritného biskupa eparchie, ktorú riadil a tiež si môže podržať miesto pobytu v samej eparchii, ak v niektorých prípadoch pre zvláštne okolnosti Apoštolská stolica nezariadi ináč, alebo, ak ide o eparchiu nachádzajúcu sa v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi patriarcha, so súhlasom Synody biskupov patriarchálnej cirkvi.

§ 2. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi alebo Rada hierarchov sa musí postarať, aby emeritnému biskupovi bolo zaistené primerané a dôstojné materiálne zabezpečenie so zreteľom na prvotnú povinnosť, ktorá viaže eparchiu, ktorej on slúžil.

Art. III - Biskupi koadjútori a pomocní biskupi

Kán. 212 - § 1. Keď to vyžadujú pastoračné potreby eparchie, na žiadosť eparchiálneho biskupa má byť ustanovený jeden alebo viacerí pomocní biskupi.

§ 2. Vo vážnejších okolnostiach, aj osobnej povahy, môže byť z úradu ustanovený biskup koadjútor s právom nástupníctva, opatrený osobitnými právomocami.

Kán. 213 - § 1. Biskup koadjútor okrem práv a povinností, ktoré sú stanovené spoločným právom, má aj tie, ktoré sú vymedzené v listine o kánonickom obsadení.

§ 2. Práva a povinnosti biskupa koadjútora ustanoveného patriarchom má vymedziť sám patriarcha po konzultácii so Stálou synodou; ak však ide o vystrojenie biskupa koadjútora

všetkými právami a povinnosťami eparchiálneho biskupa, vyžaduje sa súhlas Synody biskupov patriarchálnej cirkvi.

§ 3. Práva a povinnosti pomocného biskupa sú tie, ktoré stanovuje spoločné právo.

Kán. 214 - § 1. Aby biskup koadjutor a pomocný biskup mohli kánonicky obsadiť svoj úrad, musia predložiť eparchiálnemu biskupovi listinu o kánonickom obsadení.

§ 2. Biskup koadjutor musí okrem toho predložiť listinu o kánonickom obsadení kolégii eparchiálnych konzultorov.

§ 3. Ak je však eparchiálny biskup úplne hatený, stačí, keď biskup koadjutor, ako aj pomocný biskup predložia listinu o kánonickom obsadení kolégii konzultorov.

§ 4. Pri predložení listiny o kánonickom obsadení musí byť prítomný kancelár, ktorý o akte vyhotoví zápisnicu.

Kán. 215 - § 1. Biskup koadjutor zastupuje neprítomného alebo hateného eparchiálneho biskupa; eparchiálny biskup ho musí menovať za protosyncela a má zveriť skôr jemu než iným to, na čo sa podľa práva vyžaduje zvláštny mandát.

§ 2. Eparchiálny biskup mocou § 1 má vymenovať pomocného biskupa za protosyncela; ak sú však viacerí, jedného z nich má vymenovať za protosyncela, ostatných zas syncelmi.

§ 3. Eparchiálny biskup pri zvažovaní otázok väčšieho významu najmä pastoračnej povahy má dať prednosť konzultácii s pomocnými biskupmi pred ostatnými.

§ 4. Biskup koadjutor a pomocný biskup tým, že sú povolani k účasti na starostiach eparchiálneho biskupa, majú svoj úrad vykonávať tak, aby vo všetkých záležitostiach konali v plnej zhode s ním.

Kán. 216 - § 1. Biskup koadjutor a pomocný biskup, ak ich nezdržiava oprávnená prekážka, sú vždy, keď to žiada eparchiálny biskup, povinní vykonávať funkcie, ktoré viažu eparchiálneho biskupa.

§ 2. Tie biskupské práva a činnosti, ktoré môžu a chcú vykonávať biskup koadjutor alebo pomocný biskup, eparchiálny biskup nemá natrvalo zverovať inému.

Kán. 217 - Biskup koadjutor a pomocný biskup sú viazaní rezidovať v eparchii; z nej sa môžu vzdáľovať iba na krátky čas alebo z dôvodu nejakej povinnosti, ktorú majú splniť mimo eparchie, alebo z dôvodu dovolenky, ktorá nemá byť dlhšia ako mesiac.

Kán. 218 - Keď ide o zrieknutie sa biskupa koadjútora alebo pomocného biskupa, majú sa použiť kán. 210 a 211, § 2; týmto biskupom má byť pridelený titul emerita úradu, ktorý predtým vykonávali.

Art. IV - Vakantná alebo hatená eparchiálna stolica

Kán. 219 - Eparchiálna stolica sa stáva vakantnou smrťou eparchiálneho biskupa, jeho zrieknutím sa, preložením alebo jej odňatím.

Kán. 220 - Ohľadom vakantných eparchiálnych stolíc, nachádzajúcich sa v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, sa okrem kánonov 225 - 232 a pri zachovaní kánonov 222 a 223 majú zachovávať tieto predpisy:

1° patriarcha má čo najskôr oboznámiť Apoštolskú stolicu o vakancii eparchiálnej stolice;

2° až do menovania administrátora eparchie riadna moc eparchiálneho biskupa prechádza na patriarchu, ak partikulárnym právom patriarchálnej cirkvi alebo rímskym veľkňazom nie je postarané ináč;

3° patriarcha má vymenovať administrátora eparchie počas užitočného mesiaca počítaného od prijatia správy o uprázdení eparchiálnej stolice, po konzultácii s biskupmi patriarchálnej kúrie ak takí sú, ináč po konzultácii so Stálou synodou; po neužitočnom uplynutí mesiaca menovanie administrátora prechádza na Apoštolskú stolicu;

4° administrátor eparchie po zložení vyznania viery pred patriarchom dostáva moc, ktorú však môže vykonávať až po prevzatí kánonického vlastníctva úradu, ktoré sa uskutočňuje predložením menovacej listiny kolégiu eparchiálnych konzultorov;

5° povinnosťou patriarchu je postarať sa, aby na vakantnú eparchiálnu stolicu bol čo najskôr a nie nad lehoty stanovené spoločným právom uvedený vhodný a súci eparchiálny biskup.

Kán. 221 - S výnimkou vakantných eparchiálnych stolíc, o ktorých hovorí kán. 220, v ostatných prípadoch sa v čase vakancie eparchiálnej stolice okrem kánonov 225 - 232 a pri zachovaní kánonov 222 a 223 majú zachovávať tieto predpisy:

1° metropolita alebo ten, kto podľa normy kán. 271, § 5 predsedá kolégiu eparchiálnych konzultorov, má čo najskôr o uprázdení eparchiálnej stolice oboznámiť Apoštolskú stolicu a ak ide o eparchiu patriarchálnej cirkvi, aj patriarchu;

2° riadenie eparchie, ak Apoštolskou stolicou nie je postarané ináč, až do ustanovenia administrátora eparchie prechádza na pomocného biskupa, alebo ak sú viacerí, na pomocného

biskupa najstaršieho biskupskou vysviackou, alebo ak pomocný biskup nie je, na kolégium eparchiálnych konzultorov; uvedení riadia eparchiu dočasne mocou, ktorú spoločné právo priznáva protosyncelovi;

3° kolégium eparchiálnych konzultorov musí do ôsmich dní počítaných od prijatia správy o uprázdnení eparchiálnej stolice zvoliť administrátora eparchie, ale pre platnosť voľby sa vyžaduje absolútna väčšina hlasov členov tohto kolégia;

4° ak do ôsmich dní administrátor eparchie nie je zvolený alebo ak zvolený nespĺňa podmienky, ktoré pre platnosť voľby vyžaduje kán. 227, § 2, menovanie administrátora eparchie prechádza na metropolitu alebo ak tento nie je, alebo je hatený, na Apoštolskú stolicu;

5° administrátor eparchie, legitímne zvolený alebo vymenovaný, ihneď nadobúda moc a nepotrebuje žiadne potvrdenie; o svojom zvolení alebo menovaní metropolitom má čo najskôr oboznámiť Apoštolskú stolicu a ak patrí do patriarchálnej cirkvi aj patriarchu.

Kán. 222 - Biskup koadjutor, ktorý už prijal svoj úrad do kánonického vlastníctva, sa v čase uprázdnenia eparchiálnej stolice samým právom stáva, až do času svojej intronizácie za eparchiálneho biskupa, administrátorom eparchie.

Kán. 223 - V prípade preloženia na inú eparchiálnu stolicu biskup do dvoch mesiacov počítaných od oznámenia o preložení musí prevziať novú eparchiu do kánonického vlastníctva; medzitým však v doterajšej eparchii:

1° má práva a povinnosti administrátora eparchie;

2° uchováva čestné privilégia eparchiálnych biskupov;

3° poberá plný príjem doterajšieho úradu.

Kán. 224 - § 1. Protosyncel a synceli uprázdnením eparchiálnej stolice ihneď strácajú svoj úrad, ak nie sú:

1° vysvätenými biskupmi;

2° ustanovení v eparchii patriarchu;

3° ustanovení v eparchii nachádzajúcej sa v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, kým administrátor eparchie neprevzal svoj úrad do kánonického vlastníctva.

§ 2. Všetko to, čo bolo legitímne vykonané protosyncelom a syncelmi, ktorí uprázdnením eparchiálnej stolice ihneď strácajú svoj úrad, zachováva svoju účinnosť až do nimi obdržanej istej správy o uvoľnení eparchiálnej stolice.

§ 3. Pomocný biskup si v čase uprázdnenej eparchiálnej stolice zachováva práva, ktoré v čase obsadenej eparchiálnej stolice mal ako protosyncel alebo syncel, ktoré vykonáva pod autoritou administrátora eparchie, ak ináč neustanovila Apoštolská stolica alebo partikulárne právo patriarchálnej cirkvi.

Kán. 225 - § 1. Má byť zvolený alebo menovaný len jeden administrátor eparchie, opačný zvyk sa zamietá.

§ 2. Ak sa administrátorom eparchie stane eparchiálny ekonóm, rada pre ekonomické záležitosti má dočasne zvoliť iného eparchiálneho ekonóma.

Kán. 226 - Ani patriarcha, ani kolégium eparchiálnych konzultorov si pri ustanovení administrátora eparchie nemôžu ponechať žiadnu časť moci, ani vymedziť čas vykonávania úradu alebo stanoviť iné obmedzenia.

Kán. 227 - § 1. Administrátor eparchie sa má vyznačovať bezúhonnosťou, zbožnosťou, zdravou náukou a rozumnosťou.

§ 2. Do úradu administrátora eparchie môže byť platne zvolený alebo menovaný len biskup alebo presbyter, ktorý nie je viazaný zväzkom manželstva, dovŕšil tridsiaty piaty rok života a na tú istú vakantnú eparchiálnu stolicu nebol už zvolený, vymenovaný alebo preložený; ak tieto podmienky boli zanedbané, akt voľby alebo menovania je samým právom neplatný.

Kán. 228 - § 1. Keď je eparchiálna stolica uprázdnená, nemá sa nič meniť.

§ 2. Tým, ktorí sa prechodne starajú o riadenie eparchie, zakazuje sa robiť čokoľvek, čo by mohlo znamenať akúkoľvek ujmu pre eparchiu alebo biskupské práva; zvlášť sa zakazuje im, ako aj všetkým ostatným, či už osobne, alebo cez iného odstrániť alebo ničiť akékoľvek dokumenty eparchiálnej kúrie, alebo v nich čokoľvek meniť.

Kán. 229 - Administrátor eparchie má tie isté práva a povinnosti ako eparchiálny biskup, ak právom nie je nariadené ináč alebo iné nie je zrejmé z povahy veci.

Kán. 230 - Ak nie je legítimne postarané ináč:

1° administrátor eparchie má právo na spravodlivú mzdu, ktorá má byť stanovená zákonom partikulárneho práva alebo vymedzená legítimným zvykom a ktorá musí byť poberaná z majetkov eparchie;

2° ostatné zisky patriace eparchiálnemu biskupovi sú počas uprázdnenej eparchiálnej stolice vyhradené budúcemu eparchiálnemu biskupovi pre potreby eparchie, pri zachovaní predpisov partikulárneho práva, ktoré vymedzujú, ako má byť so ziskami naložené.

Kán. 231 - § 1. Zrieknutie sa administrátora eparchie treba predložiť patriarchovi, ak on sám administrátora ustanovil alebo kolégiu eparchiálnych konzultorov, v tomto prípade k platnosti nie je vyžadované prijatie zrieknutia.

§ 2. Odvolanie administrátora eparchie v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi náleží patriarchovi so súhlasom Stálej synody; ináč však je vyhradené Apoštolskej stolici.

§ 3. Po smrti, zrieknutí sa alebo odvolaní administrátora eparchie sa má ustanoviť nový, tou istou autoritou a tým istým spôsobom, ako je predpísané pre predchádzajúceho.

§ 4. Administrátor eparchie stráca úrad po prevzatí kánonického vlastníctva eparchie novým eparchiálnym biskupom; nový eparchiálny biskup môže od neho vyžadovať vyúčtovanie zo spravovania.

Kán. 232 - § 1. Eparchiálny ekonóm v čase, keď je eparchiálna stolica vakantná, vykonáva svoj úrad pod autoritou administrátora eparchie; na eparchiálneho ekonóma prechádza spravovanie cirkevných majetkov, ktoré pre vakanciu eparchiálnej stolice nemajú administrátora, ak sa patriarcha alebo kolégium eparchiálnych konzultorov nepostarajú ináč.

§ 2. Čo sa týka zrieknutia sa alebo odvolania eparchiálneho ekonóma v čase uprázdnenej eparchiálnej stolice, treba zachovať kán. 231, § 1 a 2.

§ 3. Po uvoľnení akýmkoľvek právnym spôsobom ekonóma eparchie nachádzajúcej sa v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, voľba alebo menovanie nového ekonóma patrí patriarchovi, po konzultácii s biskupmi patriarchálnej kúrie, ak takí sú, ináč po konzultácii so Stálou synodou; v ostatných prípadoch sa ekonóm volí kolégiom eparchiálnych konzultorov.

§ 4. Eparchiálny ekonóm musí odovzdať vyúčtovanie svojho spravovania novému eparchiálnemu biskupovi, čím úrad stráca, ak nie je v úrade potvrdený.

Kán. 233 - § 1. Ak je eparchiálna stolica pre uväznenie, vypovedanie, exil alebo nespôsobilosť eparchiálneho biskupa tak hatená, že nemôže ani písomne komunikovať s veriacimi v Krista, ktorí sú mu zverení, riadenie eparchie patrí biskupovi koadjutorovi, ak sa patriarcha so súhlasom Stálej synody v eparchiách nachádzajúcich sa v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, ktorej predsedá, alebo Apoštolská stolica nepostarali ináč; ak však biskup koadjutor nie je alebo je hatený, riadenie patrí protosyncelovi, syncelovi, alebo inému súcemu kňazovi

určeného eparchiálnym biskupom, ktorému samým právom patria práva a povinnosti protosyncela; eparchiálny biskup však môže vo vhodnom čase určiť viacerých, ktorí budú postupne nastupovať do úradu.

§ 2. Ak títo nie sú, alebo sú v prijatí riadenia eparchie hatení, kňaza, ktorý má eparchiu riadiť, má zvoliť kolégium eparchiálnych konzultorov.

§ 3. Ten, ktorý prijal riadenie eparchie v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, má čo najskôr oboznámiť patriarchu o hatenej eparchiálnej stolici a o prijatom úrade; v ostatných prípadoch má oboznámiť Apoštolskú stolicu, a ak patrí do patriarchálnej cirkvi aj patriarchu.

Art. V - Apoštolskí administrátori

Kán. 234 - § 1. Riadenie eparchie, ak je obsadená alebo vakantná, môže niekedy z vážnych a osobitných dôvodov rímsky veľkňaz zveriť apoštolskému administrátorovi.

§ 2. Práva, povinnosti a privilégia apoštolského administrátora sú obsiahnuté v menovacej listine.

Kapitola II

Orgány, ktoré pomáhajú eparchiálnemu biskupovi v riadení eparchie

Art. I - Eparchiálne zhromaždenie

Kán. 235 - Eparchiálne zhromaždenie poskytuje eparchiálnemu biskupovi pomoc v záležitostiach, vzťahujúcich sa na osobitné potreby alebo úžitok eparchie.

Kán. 236 - Eparchiálne zhromaždenie sa má zvolať vždy, keď to podľa úsudku eparchiálneho biskupa a po konzultácii s presbyterskou radou vyžadujú okolnosti.

Kán. 237 - § 1. Eparchiálne zhromaždenie zvolať, osobne alebo cez iného mu predsedat', preložiť ho, predĺžiť a rozpustiť má eparchiálny biskup

§ 2. Keď je eparchiálna stolica vakantná, eparchiálne zhromaždenie sa samým právom prerušuje do rozhodnutia nového eparchiálneho biskupa.

Kán. 238 - § 1. Na eparchiálne zhromaždenie sú pozývaní a sú povinní sa ho zúčastniť:

- 1° biskup koadjútór a pomocní biskupi;
- 2° protosyncel, synceli, súdny vikár a eparchiálny ekonóm;
- 3° eparchiálni konzultori;
- 4° rektor veľkého eparchiálneho seminára;
- 5° protopresbyteri;
- 6° aspoň jeden farár z každého protopresbyterátu, ktorého majú za predsedníctva protopresbytera voliť všetci, ktorí tam vykonávajú duchovnú starostlivosť; takisto treba zvoliť iného presbytera, ktorý ho má zastupovať, ak je hatený.
- 7° členovia presbyterskej rady a tiež niekoľkí delegáti pastoračnej rady, ak existuje, ktorých treba zvoliť touto radou spôsobom a v počte stanovenom partikulárnym právom;
- 8° niekoľkí diakoni zvolení podľa normy partikulárneho práva;
- 9° predstavení monastierov sui iuris a tiež niekoľkí predstavení ostatných inštitútov zasväteného života, ktoré majú v eparchii dom, ktorých treba zvoliť spôsobom a v počte stanovenom partikulárnym právom;
- 10° laici zvolení pastoračnou radou, ak existuje, ináč spôsobom určeným eparchiálnym biskupom tak, aby počet laikov neprevýšil tretinu členov eparchiálneho zhromaždenia.

§ 2. Eparchiálny biskup, ak to považuje za vhodné, môže na eparchiálne zhromaždenie pozvať aj iných, nevylučujúc predstaviteľov iných cirkví sui iuris, ktorým môže udeliť aj hlasovacie právo.

§ 3. Na eparchiálne zhromaždenie môžu byť pozvaní aj niekoľkí pozorovatelia z nekatolíckych cirkví alebo cirkevných spoločností.

Kán. 239 - Ak tých, ktorí majú povinnosť zúčastniť sa eparchiálneho zhromaždenia, zdržiava legitímna prekážka, nemôžu poslať zástupcu, ktorý by sa na ňom v ich mene zúčastnil, ale o tejto prekážke majú upovedomiť eparchiálneho biskupa.

Kán. 240 - § 1. Pri zachovaní práva každého veriaceho v Krista uvádzať otázky, ktoré na eparchiálnom zhromaždení treba prerokovať, jedine eparchiálnemu biskupovi náleží stanoviť obsah tém, ktoré na tomto zhromaždení treba prerokovať.

§ 2. Eparchiálny biskup má vo vhodnom čase ustanoviť jednu alebo viaceré komisie, ktorých úlohou je predložiť témy, ktoré na eparchiálnom zhromaždení treba prerokovať.

§ 3. Eparchiálny biskup sa má tiež postarať, aby bola vo vhodnom čase všetkým, ktorí sú zvolaní, odovzdaná schéma problémov, ktoré treba prerokovať.

§ 4. Všetky predložené návrhy majú byť na zasadaniach eparchiálneho zhromaždenia podrobené slobodnej diskusii.

Kán. 241 - Jediným zákonodarcom na eparchiálnom zhromaždení je eparchiálny biskup, pričom ostatní majú len poradný hlas; iba on podpisuje akékoľvek rozhodnutia, ktoré sa na eparchiálnom zhromaždení urobili; ak tieto rozhodnutia sú vyhlásené na tomto zhromaždení, ak nie je výslovne nariadené ináč, začínajú ihneď zaväzovať.

Kán. 242 - Text zákonov, vyhlásení a dekrétov, ktoré boli schválené na eparchiálnom zhromaždení, má dať eparchiálny biskup na vedomie autorite, ktorú vymedzilo partikulárne právo vlastnej cirkvi sui iuris.

Art. II - Eparchiálna kúria

Kán. 243 - § 1. Eparchiálny biskup musí mať pri svojej stolici eparchiálnu kúriu, ktorá mu má pomáhať v riadení jemu zverenej eparchie.

§ 2. Do eparchiálnej kúrie patria protosyncel, synceli, súdny vikár, eparchiálny ekonóm a rada pre ekonomické záležitosti, kancelár, eparchiálni sudcovia, promótor spravodlivosti a obhajca zväzku, notári a iné osoby, ktoré sa priberajú eparchiálnym biskupom do eparchiálnej kúrie k náležitému vykonávaniu úradov.

§ 3. Eparchiálny biskup môže pre uspokojenie potrieb alebo úžitok eparchie ustanoviť v eparchiálnej kúrii aj iné úrady.

Kán. 244 - § 1. Vymenovanie a odvolávanie z úradu tých, ktorí zastávajú úrady v eparchiálnej kúrii, patrí eparchiálnemu biskupovi.

§ 2. Všetci, ktorí sa pripúšťajú do úradov v eparchiálnej kúrii, musia:

1° zložiť sľub, že budú úrad verne plniť spôsobom vymedzeným právom alebo eparchiálnym biskupom;

2° zachovávať tajomstvo v rozsahu a spôsobom, ako vymedzuje právo alebo eparchiálny biskup.

1° Protosyncel a synceli

Kán. 245 - V každej eparchii musí byť ustanovený protosyncel, majúci riadnu moc, podľa predpisov spoločného práva, ktorý má eparchiálnemu biskupovi pomáhať v riadení celej eparchie.

Kán. 246 - Kedykoľvek to vyžaduje správne riadenie eparchie, môžu byť ustanovení jeden alebo viacerí synceli, ktorí samým právom vo vymedzenej časti eparchie alebo v istom druhu záležitostí, alebo pre veriacich v Krista zapísaných do inej cirkvi sui iuris, či pre určité skupiny osôb majú takú istú moc, aká spoločným právom patrí protosyncelovi.

Kán. 247 - § 1. Protosyncela a syncelov slobodne vymenúva eparchiálny biskup a môže ich slobodne odvolať pri zachovaní kán. 215, §§ 1 a 2.

§ 2. Protosyncel a syncel majú byť kňazi celibátni, ak partikulárne právo vlastnej cirkvi sui iuris nestanovuje iné, ak je to možné, z klerikov zapísaných do eparchie, nie mladší než tridsaťroční, v niektorej posvätnej náuke doktori alebo licenciati, alebo aspoň skúsení, ktorí sa vyznačujú zdravou náukou, bezúhonnosťou, rozvážnosťou a skúsenosťou vo vybavovaní vecí.

§ 3. Úrad protosyncela alebo syncela sa nemá udeľovať pokrvným eparchiálneho biskupa až do štvrtého stupňa vrátane.

§ 4. Eparchiálny biskup môže prijať protosyncela a syncelov aj z inej eparchie alebo z inej cirkvi sui iuris, avšak so súhlasom ich eparchiálneho biskupa.

Kán. 248 - § 1. Ak nie je spoločným právom výslovne nariadené ináč, protosyncelovi v celej eparchii, syncelom však v rámci im udeleného úradu patrí tá istá výkonná riadiaca moc ako eparchiálnemu biskupovi, s výnimkou toho, čo si eparchiálny biskup vyhradil pre seba alebo pre iných, alebo ktoré z práva vyžadujú jeho osobitný mandát, bez ktorého akt, pre ktorý sa takýto mandát vyžaduje, je neplatný.

§ 2. Protosyncelovi a syncelom v rámci ich kompetencie patria aj habituálne splnomocnenia udelené Apoštolskou stolicou eparchiálnemu biskupovi, ako aj vykonávanie reskriptov Apoštolskej stolice alebo patriarchu, ak sa výslovne nestanovilo niečo iné, alebo eparchiálny biskup nebol zvolený so zreteľom na osobu.

Kán. 249 - Protosyncel a synceli musia eparchiálnemu biskupovi referovať o hlavných záležitostiach, ktoré sa majú vykonať, aj ktoré sa vykonali a nikdy nesmú konať proti vôli a úmyslu eparchiálneho biskupa.

Kán. 250 – Presbyteri, protosynceli a synceli počas plnenia úlohy majú privilégia a insígnie prvé po biskupskej hodnosti.

Kán. 251 - § 1. Protosyncel a synceli strácajú úrad uplynutím určeného času, zrieknutím sa, ktoré prijal eparchiálny biskup alebo odvolaním.

§ 2. Počas vakancie eparchiálnej stolice ohľadom protosyncela a syncelov sa má zachovávať kán. 224.

§ 3. Pozastavením úradu eparchiálneho biskupa sa pozastavuje moc protosyncela a syncelov, ak nie sú vysvätenými biskupmi.

2° Kancelár, ostatní notári a archív eparchiálnej kúrie

Kán. 252 - § 1. V eparchiálnej kúrii má byť ustanovený kancelár, ktorý má byť presbyter alebo diakon, ktorého hlavnou úlohou, ak partikulárne právo nestanovuje ináč, je starať sa, aby sa akty kúrie vyhotovovali, odosielali a v archíve eparchiálnej kúrie zachovali.

§ 2. Ak sa zdá potrebné, kancelárovi sa môže prideliť pomocník, ktorý sa nazýva vicekancelár.

§ 3. Kancelár aj vicekancelár sú samým právom notármi eparchiálnej kúrie.

Kán. 253 - § 1. Okrem kancelára môžu byť ustanovení aj iní notári, ktorých podpis je verejne hodnoverný; to sa vzťahuje buď na akékoľvek akty, alebo len na súdne akty, alebo len na akty určitej kauzy či záležitosti.

§ 2. Notári musia mať bezúhonnú povesť a byť bez akéhokoľvek podozrenia; v kauzách, ktorými môže byť ohrozená povesť klerika, notárom musí byť kňaz.

Kán. 254 - Notári majú:

1° vyhotovovať akty a listiny, týkajúce sa dekrétov, opatrení, záväzkov alebo iných skutočností, ktoré vyžadujú ich účasť;

2° písomne verne zaznamenať to, čo sa koná a podpísať akty o týchto veciach s uvedením miesta, dňa, mesiaca a roka;

3° pri zachovaní toho, čo sa má zachovať, predložiť akty alebo listiny tomu, kto ich legitímne žiada a vyhlásiť, že ich odpisy sa zhodujú s pôvodinou.

Kán. 255 - Kancelára a ostatných notárov môže z úradu slobodne odvolať eparchiálny biskup, nie však eparchiálny administrátor, ak to nie je so súhlasom kolégia eparchiálnych konzultorov.

Kán. 256 - § 1. Eparchiálny biskup má zriadiť na bezpečnom mieste archív eparchiálnej kúrie, v ktorom sa majú uchovávať dokumenty, ktoré sa vzťahujú na záležitosti eparchie.

§ 2. So všetkou presnosťou a starostlivosťou sa má vyhotoviť inventár dokumentov, ktoré sa uchovávajú v archíve eparchiálnej kúrie, s ich krátkym obsahom.

Kán. 257 - § 1. Je potrebné, aby archív eparchiálnej kúrie bol uzamknutý a kľúč od neho má mať biskup a kancelár; nikomu nie je dovolené doň vstúpiť bez povolenia samotného eparchiálneho biskupa alebo súčasne protosyncela a kancelára.

§ 2. Tí, ktorých sa to týka, majú právo osobne alebo cez zástupcu dostať hodnoverný odpis dokumentov, ktoré sú svojou povahou verejné a ktoré sa vzťahujú na stav ich osoby.

Kán. 258 - Nie je dovolené vynášať z archívu eparchiálnej kúrie dokumenty, ak to nie je iba na krátky čas a povolením eparchiálneho biskupa alebo protosyncela a súčasne kancelára.

Kán. 259 - § 1. V eparchiálnej kúrii má byť aj tajný archív alebo aspoň sa v archíve eparchiálnej kúrie má nachádzať trezor úplne uzatvorený a uzamknutý, ktorý nemožno z miesta odstrániť, v ktorom sa majú uchovávať tajné dokumenty.

§ 2. Každý rok sa majú zničiť akty trestných procesov, týkajúcich sa mravov, ktorých vinníci zomreli, alebo ktoré boli ukončené pred desiatimi rokmi, pričom sa má uchovať stručný obsah skutku s textom definitívneho rozsudku.

Kán. 260 - § 1. Kľúč od tajného archívu alebo tajného trezoru má mať iba eparchiálny biskup.

§ 2. Keď je eparchiálna stolica uprázdnená, tajný archív alebo tajný trezor sa nemá otvárať; v prípade ozajstnej nevyhnutnosti to môže urobiť iba sám administrátor eparchie.

§ 3. Z tajného archívu alebo z tajného trezora sa dokumenty nemajú vynášať.

Kán. 261 - § 1. Eparchiálny biskup má dbať o to, aby sa akty a dokumenty aj v archívoch katedrálnych, farských a iných chrámov nachádzajúcich sa na území eparchie starostlivo uchovávali a tiež o to, aby sa vyhotovovali opisy inventára aktov a dokumentov v dvoch exemplároch, z ktorých jeden sa má uchovávať vo vlastnom archíve, druhý v archíve eparchiálnej kúrie.

§ 2. Pri prezeraní a vynášaní aktov a dokumentov, ktoré patria do týchto archívov, sa majú zachovávať normy stanovené eparchiálnym biskupom.

3° Eparchiálny ekonóm a rada pre ekonomické záležitosti

Kán. 262 - § 1. Eparchiálny biskup má po vypočutí mienky kolégia eparchiálnych konzultorov a ekonomickej rady menovať eparchiálneho ekonóma, ktorý má byť veriaci v Krista, v ekonomických veciach má byť naozaj znalcom a vyznačovať sa bezúhonnosťou.

§ 2. Eparchiálny ekonóm má byť vymenovaný na čas vymedzený partikulárnym právom; počas trvania úlohy sa nemá odvolávať, ak to nie je z vážneho dôvodu, ktorý má posúdiť eparchiálny biskup po konzultácii s kolégiom eparchiálnych konzultorov a ekonomickou radou.

§ 3. Úlohou eparchiálneho ekonóma je pod mocou eparchiálneho biskupa, ktorý má presnejšie vymedziť jeho práva a vzťahy voči ekonomickej rade, spravovať majetky eparchie, dozerat' nad ich správou v celej eparchii, starať sa o ich údržbu, ochranu a rozvoj, nahradzovať nedbalosť miestnych správcov a osobne spravovať cirkevné majetky, ktoré nemajú svojho právom stanoveného správcu.

§ 4. Eparchiálny ekonóm musí každoročne a vždy, keď je o to samotným biskupom požiadany, predložiť vyúčtovanie zo správy eparchiálnemu biskupovi; avšak eparchiálny biskup má vyúčtovanie predložené eparchiálnym ekonómom preskúmať prostredníctvom ekonomickej rady.

§ 5. Čo sa týka povinností eparchiálneho ekonóma v čase uprázdnenia eparchiálnej stolice, treba zachovať kán. 232.

Kán. 263 - § 1. Eparchiálny biskup má zriadiť ekonomickú radu, ktorá má pozostávať z predsedu, ktorým je samotný eparchiálny biskup a niekoľkých súcich osôb, znalcov, ak je možné, aj civilného práva, ktorí majú byť menovaní eparchiálnym biskupom po konzultácii s kolégiom eparchiálnych konzultorov, ak partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris už nie je postarané iným rovnocenným spôsobom, vždy pri zachovaní požiadavky, aby zvolení alebo inými menovaní získali potvrdenie eparchiálneho biskupa.

§ 2. Eparchiálny ekonóm je samým právom členom ekonomickej rady.

§ 3. Z ekonomickej rady sú vylúčení tí, ktorí sú s eparchiálnym biskupom spojení pokrvnosťou alebo príbuznosťou až do štvrtého stupňa.

§ 4. Eparchiálny biskup v aktoch väčšieho významu, vzťahujúcich sa na ekonomické záležitosti, nemá zanedbať vypočutie ekonomickej rady; avšak jej členovia majú len poradný hlas, ak v osobitných prípadoch spoločné právo alebo fundačná listina nevyžaduje ich súhlas.

§ 5. Ekonomická rada okrem iných úloh, ktoré sú jej zverené spoločným právom, má každoročne pripraviť rozpočet príjmov a výdavkov, ktoré sa predvídajú pre celé riadenie eparchie na nasledujúci rok, ako aj na konci roka schváliť vyúčtovanie príjmov a výdavkov.

Art. III - Presbyterská rada a kolégium eparchiálnych konzultorov

Kán. 264 - V eparchii musí byť ustanovená presbyterská rada, čiže skupina kňazov reprezentujúcich presbytérium, ktorá má podľa normy práva pomáhať eparchiálnemu biskupovi svojou radou v tom, čo sa vzťahuje na potreby pastoračnej činnosti a dobro eparchie.

Kán. 265 - Presbyterská rada má mať vlastný štatút, schválený eparchiálnym biskupom, pri zachovaní noriem spoločného práva a partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 266 - Pri ustanovení presbyterskej rady sa má zachovať toto:

1° primeraná časť členov má byť podľa noriem partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris zvolená samými kňazmi;

2° niektorí kňazi podľa normy štatútu musia byť prirodzenými členmi, ktorí totiž majú patriť do rady na základe úradu, ktorý je im zverený;

3° eparchiálny biskup má právo niektorých členov slobodne vymenovať.

Kán. 267 - § 1. Pri voľbe členov presbyterskej rady aktívny a pasívny hlas majú:

1° všetci presbyteri zapísaní do eparchie;

2° ostatní kňazi, ktorí majú v eparchii trvalé alebo prechodné bydlisko a súčasne pre dobro tejto eparchie vykonávajú nejakú úlohu.

§ 2. Pokiaľ sa to v štatúte predvída, aktívny a pasívny hlas sa môže udeliť aj iným kňazom, ktorí majú v eparchii trvalé alebo prechodné bydlisko.

Kán. 268 - Spôsob voľby členov presbyterskej rady treba vymedziť štatútom, a to tak, aby podľa možnosti boli zastúpení kňazi presbytéria, predovšetkým vzhľadom na rozličné služby a na rozmanité oblasti eparchie.

Kán. 269 - § 1. Je úlohou eparchiálneho biskupa presbyterskú radu zvolať, predsedáť jej a vymedziť otázky, ktoré sa majú na nej prerokovať alebo prijať tie, ktoré predložili členovia.

§ 2. Eparchiálny biskup má v záležitostiach väčšieho významu vypočuť presbyterskú radu a v prípadoch stanovených spoločným právom ju musí vypočuť; avšak jej súhlas sa vyžaduje iba v prípadoch výslovne vymedzených spoločným právom, pri zachovaní práva patriarchu, týkajúceho sa záležitostí eparchie, ktorú on sám riadi, i v týchto prípadoch má presbyterskú radu len vypočuť.

§ 3. Presbyterská rada nikdy nemôže platne konať bez eparchiálneho biskupa, ktorému jedinému patrí aj starosť o zverejnenie toho, čo bolo na tejto rade stanovené.

Kán. 270 - § 1. Členovia presbyterskej rady majú byť určení na čas vymedzený v štatúte, ale tak, aby sa celá rada alebo nejaká jej časť obnovila v priebehu piatich rokov.

§ 2. Keď sa eparchiálna stolica uprázdni, presbyterská rada zaniká a jej úlohy plní kolégium eparchiálnych konzultorov; eparchiálny biskup musí do roka od prijatia eparchie do kánonického vlastníctva nanovo ustanoviť presbyterskú radu.

§ 3. Ak presbyterská rada neplní úlohu, ktorá jej bola pre dobro eparchie zverená alebo ju vážne zneužíva, eparchiálny biskup ju môže po konzultácii s metropolitom, alebo ak ide o samu metropolitnú stolicu po konzultácii s biskupom najstarším podľa biskupskej vysviacky rozpustiť, ale do roka musí presbyterskú radu nanovo ustanoviť.

Kán. 271 - § 1. Eparchiálny biskup musí ustanoviť kolégium eparchiálnych konzultorov, ktorému patria úlohy vymedzené právom.

§ 2. Kolégium eparchiálnych konzultorov sa ustanovuje na päť rokov, po uplynutí ktorých pokračuje v plnení svojich vlastných úloh dovtedy, kým sa neustanoví nové kolégium.

§ 3. Členov kolégia eparchiálnych konzultorov musí byť počtom nie menej ako šesť a nie viac ako dvanásť; ak z akéhokoľvek dôvodu do stanovených piatich rokov najnižší počet členov kolégia už nie je, eparchiálny biskup má čo najskôr doplniť počet vymenovaním nových členov, ináč kolégium nemôže konať platne.

§ 4. Členov kolégia eparchiálnych konzultorov má slobodne menovať eparchiálny biskup z tých, ktorí sú v čase menovania členmi presbyterskej rady.

§ 5. Kolégiu eparchiálnych konzultorov predsedá eparchiálny biskup; keď je však eparchiálna stolica uprázdnená alebo hatená, predsedá mu ten, kto dočasne zastupuje eparchiálneho biskupa alebo ak ešte nebol ustanovený, kňaz z tohto kolégia, najstarší posvätnou vysviackou.

§ 6. Vždy, keď právo ustanovuje, že eparchiálny biskup potrebuje súhlas kolégia eparchiálnych konzultorov, stačí, že patriarcha v záležitostiach eparchie, ktorú riadi, toto kolégium vypočul.

Art. IV - Pastoračná rada

Kán. 272 - V eparchii, ak to radia pastoračné okolnosti, sa má ustanoviť pastoračná rada, ktorej úlohou je pod autoritou eparchiálneho biskupa skúmať otázky, týkajúce sa pastoračných diel v eparchii, zvažovať ich a predkladať k nim praktické návrhy.

Kán. 273 - § 1. Pastoračná rada, ktorá je iba poradným zhromaždením, pozostáva z klerikov, z rehoľníkov alebo členov spoločností spoločného života na spôsob rehoľníkov a predovšetkým z laikov určených spôsobom, ktorý vymedzil eparchiálny biskup.

§ 2. Pastoračná rada sa má ustanoviť tak, aby vždy, keď je to možné, boli v nej zastúpení veriaci v Krista eparchie, so zreteľom na rozličné typy osôb, združení a iné kritériá.

§ 3. Spolu s týmito veriacimi v Krista môže eparchiálny biskup do pastoračnej rady podľa možnosti pozvať aj iné osoby, tiež z inej cirkvi sui iuris.

§ 4. Do pastoračnej rady majú byť menovaní veriaci v Krista, ktorí sa vyznačujú pevnou vierou, dobrými mravmi a múdrosťou.

Kán. 274 - § 1. Pastoračná rada sa ustanovuje na čas podľa predpisov štatútov, ktorý vydáva eparchiálny biskup.

§ 2. Keď je eparchiálna stolica uprázdnená, pastoračná rada zaniká.

Kán. 275 - Iba eparchiálnemu biskupovi prináleží podľa potrieb apoštolátu pastoračnú radu, ktorá má iba poradný hlas, zvolávať a jej predsedáť; takisto iba jemu patrí zverejniť to, o čom sa rokovalo v rade.

Art. V - Protopresbyteri

Kán. 276 - § 1. Protopresbyter je presbyter, ktorý je predstaveným obvodu pozostávajúceho z viacerých farností, aby tam v mene eparchiálneho biskupa vykonával úlohy vymedzené právom.

§ 2. Zriaďovanie, zmena a zrušenie takéhoto obvodu podľa pastoračných potrieb patrí eparchiálnemu biskupovi po konzultácii s presbyterskou radou.

Kán. 277 - § 1. Na úrad protopresbytera, ktorý pri zachovaní partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris nesmie byť natrvalo spojený s úradom farára určitej farnosti, eparchiálny biskup po vypočutí, ak to uzná za vhodné, farárov a kaplánov farností dotknutého obvodu, má vymenovať presbytera vyznačujúceho sa náukou a apoštolskou horlivosťou najmä spomedzi farárov.

§ 2. Protopresbyter má byť vymenovaný na určitý čas, vymedzený partikulárnym právom.

§ 3. Eparchiálny biskup môže protopresbytera z oprávneného dôvodu z úradu odvolať.

Kán. 278 - § 1. Protopresbyter má okrem moci a splnomocnení udelených partikulárnym právom aj právo a povinnosť:

1° napomáhať a koordinovať spoločnú pastoračnú činnosť;

2° dozerat', aby klerici viedli život primeraný ich stavu a aby si svedomite plnili svoje povinnosti;

3° postarať sa, aby sa Božská liturgia a Božské chvály slávilí podľa predpisov liturgických kníh, aby sa výzdoba a čistota chrámov a posvätného zariadenia najväčšmi pri slávení Božskej liturgie a uchovávaní Božskej Eucharistie starostlivo zachovávala, aby sa farské knihy správne viedli a patrične uchovávali, aby cirkevný majetok bol svedomito spravovaný; napokon, aby sa farskej budove venovala náležitá starostlivosť.

§ 2. V obvode jemu zverenom protopresbyter:

1° sa má postarať, aby sa klerici zúčastňovali stretnutí, ktoré miestny hierarcha považuje za užitočné pre rozvoj posvätných vied a pastoračnej činnosti;

2° sa má starať, aby klerici mali naporúdzi duchovnú pomoc; takisto má čo najväčšmi prejavovať starostlivosť o tých, ktorí sa nachádzajú v ťažkých okolnostiach alebo ktorých trápia problémy.

§ 3. Protopresbyter sa má starať, aby farárom, o ktorých vie, že sú vážne chorí a ich rodinám, ak sú ženatí, nechýbala duchovná a materiálna pomoc, a aby pohreb tých, čo zomreli, sa dôstojne slávil; má sa aj postarať, aby počas ich choroby alebo pri ich smrti nevyšli navnivoč, alebo neboli poodnášané knihy, dokumenty, posvätné zariadenia a iné veci, ktoré patria Cirkvi.

§ 4. Protopresbyter má záväzok podľa určenia eparchiálneho biskupa vizitovať farnosti svojho obvodu

Kapitola III

Farnosti, farári a kapláni

Kán. 279 - Farnosť je určité spoločenstvo veriacich v Krista, natrvalo ustanovené v eparchii, o ktoré pastoračná starostlivosť je zverená farárovi.

Kán. 280 - § 1. Farnosť má byť podľa všeobecného pravidla územná, má totiž zahrňovať všetkých veriacich v Krista určitého územia; kde je to však užitočné, podľa uváženia eparchiálneho biskupa po konzultácii s presbyterskou radou, majú sa zriadiť osobné farnosti vzhľadom na národnosť, reč, príslušnosť veriacich v Krista k inej cirkvi sui iuris, ako aj vymedzené z iného dôvodu.

§ 2. Farnosti zriaďovať, meniť alebo ich zrušovať môže eparchiálny biskup po konzultácii s presbyterskou radou.

§ 3. Legitímne zriadená farnosť je samým právom právnickou osobou.

Kán. 281 - § 1. Farár je presbyter, ktorému je ako osobitnému spolupracovníkovi eparchiálneho biskupa zverená pastoračia o duše určitej farnosti ako vlastnému pastierovi, pod autoritou eparchiálneho biskupa.

§ 2. Právnická osoba nemôže byť platne farárom.

Kán. 282 - § 1. Eparchiálny biskup, nie však administrátor eparchie, môže po konzultácii s presbyterskou radou a so súhlasom vyššieho predstaveného rehoľného inštitútu alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov zriadiť farnosť v chráme tohto inštitútu, alebo spoločnosti, pri zachovaní kán. 480.

§ 2. Toto zriadenie musí byť vykonané písomnou dohodou medzi eparchiálnym biskupom a vyšším predstaveným rehoľného inštitútu alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov, v ktorej má byť presne stanovené to, čo sa vzťahuje na vykonávanie farskej služby, na osoby, ktoré majú byť pridelené do farnosti, na ekonomické záležitosti a tiež práva a povinnosti členov tohto inštitútu alebo spoločnosti a farára v tomto chráme.

Kán. 283 - Eparchiálny biskup nemá vyňať zo starostlivosti farára, ani celkom ani čiastočne, určité spoločenstvá osôb, budovy a miesta, ktoré sa nachádzajú na území farnosti a nie sú právne vyňaté, ak to nie je z vážneho dôvodu.

Kán. 284 - § 1. Právo menovať farárov má jedine eparchiálny biskup, ktorý ich menuje slobodne.

§ 2. Vo farnostiach, ktoré sú zverené členom rehoľných inštitútov alebo spoločností spoločného života na spôsob rehoľníkov, navrhuje súčasne presbytera eparchiálnemu biskupovi vyšší predstavený, pri neporušení dohôd uzavretých s eparchiálnym biskupom alebo inou autoritou vymedzenou partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris.

§ 3. Farár je vo svojom úrade stály, preto nemá byť vymenovaný na vymedzený čas, jedine že:

1° ide o člena rehoľného inštitútu alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov;

2° kandidát s tým písomne súhlasil;

3° ide o zvláštny prípad, ktorý si vyžaduje súhlas kolégia eparchiálnych konzultorov;

4° partikulárne právo vlastnej cirkvi sui iuris to dovoľuje.

Kán. 285 - § 1. Aby presbyter mohol byť vymenovaný za farára, je potrebné, aby sa vyznačoval dobrými mravmi, zdravou náukou, horlivosťou za duše, rozvážnosťou a ostatnými čnosťami a vlastnosťami, ktoré pre chvályhodné vykonávanie farskej služby vyžaduje právo.

§ 2. Ak je presbyter viazaný manželstvom, dobré mravy sa vyžadujú aj od manželky a detí, ktoré s ním bývajú.

§ 3. Eparchiálny biskup má uprázdnenú farnosť bez akéhokoľvek uprednostňovania osôb udeliť tomu, koho po zvážení všetkých okolností považuje za súčasného; aby si utvoril úsudok o súčasnosti, má si vypočúť mienku protopresbytera a vykonať vhodné zisťovania, po vypočutí, ak je to potrebné, aj iných veriacich v Krista, predovšetkým klerikov.

Kán. 286 - Keď je eparchiálna stolica uprázdnená alebo hatená, administrátorovi eparchie, alebo inému, kto eparchiu dočasne riadi, patrí:

1° menovanie farára navrhnutého vyšším predstaveným, podľa normy kán. 284 § 2 ;

2° vymenovať farára spomedzi ostatných presbyterov, ak je eparchiálna stolica aspoň jeden rok vakantná alebo je hatená.

Kán. 287 - § 1. Farár má mať farskú starostlivosť iba o jednu farnosť; avšak pre nedostatok presbyterov alebo pre iné okolnosti môže byť tomu istému farárovi zverená starostlivosť o viaceré susedné farnosti.

§ 2. V tej istej farnosti má byť iba jeden farár; ak však partikulárne právo vlastnej cirkvi sui iuris dovoľuje, aby farnosť bola zverená viacerým presbyterom, to isté partikulárne právo má

presne vymedziť práva a povinnosti moderátora, ktorý riadi spoločnú činnosť a je zodpovedný pred eparchiálnym biskupom, a práva a povinnosti ostatných presbyterov.

Kán. 288 - Farár nadobúda povinnosť starostlivosti o duše kánonickým obsadením, pred prevzatím kánonického vlastníctva farnosti, podľa noriem partikulárneho práva, ju však vykonáva nedovolené.

Kán. 289 - § 1. Pri plnení povinnosti učiť má farár kázať Božie slovo všetkým veriacim v Krista, aby zakorenenie vo viere, nádeji a láske rástli v Kristovi a kresťanské spoločenstvo vydávalo to svedectvo lásky, ktoré odporúčal Pán; takisto má vyučovaním katechizmu, prispôbeným ich veku, viesť veriacich v Krista k plnému poznaniu tajomstva spásy; v plnení tejto úlohy má spolupracovať nielen s členmi rehoľných inštitútov alebo spoločností spoločného života na spôsob rehoľníkov, ale aj s laikmi.

§ 2. Pri vykonávaní úlohy posväcovania sa má farár starať, aby slávenie Božskej liturgie bolo stredobodom a vrcholom všetkého života kresťanského spoločenstva; takisto sa má snažiť, aby sa veriaci v Krista sýtili duchovným pokrmom nábožným a častým prijímaním sviatostí a tiež uvedomelou a aktívnou účasťou na Božských chválach; farár má tiež pamätať, že sviatosť pokánia prispieva v najvyššej miere k rozvoju kresťanského života; preto má túto sviatosť ochotne udeľovať a keď treba, nech za tým cieľom pozve, ak vyžaduje potreba, aj iných kňazov, ktorí ovládajú rozličné jazyky.

§ 3. Pri plnení úlohy riadenia sa farár má predovšetkým usilovať poznať svoje stádo; keďže je však služobník všetkých ovečiek, nech napomáha rozvoju kresťanského života tak u jednotlivých veriacich v Krista, ako aj v združeniach, najmä tých, čo sa venujú apoštolátu, ako aj v celom farskom spoločenstve; preto, ak to vyžaduje pastoračné poslanie, má navštevovať domácnosti a školy; horlivo sa starať o dospievajúcich a mládež; chudobných a chorých má zahrňovať otcovskou láskou; a napokon má osobitnú starostlivosť venovať robotníkom a tiež sa má snažiť, aby veriaci v Krista napomáhali apoštolské diela.

Kán. 290 - § 1. Farár zastupuje farnosť vo všetkých právnych záležitostiach.

§ 2. Posvätné funkcie väčšieho významu ako sú slávenie sviatostí kresťanskej iniciácie, požehnanie manželstiev, pri zachovaní kán. 302, § 2, cirkevný pohreb, patria farárovi, takže kaplán ich bez aspoň predpokladaného dovolenia farára vykonáva nedovolené.

Kán. 291 - Všetky milodary, s výnimkou tých, o ktorých hovoria kán 715 - 717, prijaté pri plnení pastoračnej úlohy farárom a ostatnými klerikmi pridelenými do farnosti, musia byť uložené do farského fondu, ak nie je preukázaná opačná vôľa darcu ohľadne dobrovoľných milodarov; eparchiálnemu biskupovi po konzultácii s presbyterskou radou prislúcha stanoviť predpisy, ktorými má byť postarané o určenie týchto milodarov, ako aj o mzdu farára a ostatných klerikov podľa kán. 390.

Kán. 292 - § 1. Farár je viazaný rezidovať vo farskej budove blízko farského chrámu; avšak ak je oprávnený dôvod, miestny hierarcha môže dovoliť, aby sa zdržiaval inde, ak tým farská služba neutrpí žiadnu škodu.

§ 2. Ak neprekáža vážny dôvod, farár sa z titulu dovolenky smie každoročne z farnosti vzdialiť nie na viac ako na jeden súvislý alebo prerušený mesiac; do dovolenky sa nezapočítavajú dni, v ktorých sa farár raz do roka venuje duchovným cvičeniam; keď sa má farár z farnosti vzdialiť na viac ako jeden týždeň, je povinný o tom upovedomiť miestneho hierarchu.

§ 3. Je úlohou eparchiálneho biskupa stanoviť normy, ktorými sa počas neprítomnosti farára má zabezpečiť starostlivosť o farnosť pomocou kňaza, opatreného náležitými právomocami a splnomocneniami.

Kán. 293 - Farár musí pamätať, že svojím každodenným životom a svojou starostlivosťou má pokrsteným aj nepokrsteným, katolíkom a nekatolíkom dávať príklad pravdivej kňazskej a pastoračnej služby, a všetkým podávať svedectvo pravdy a života, a ako dobrý pastier hľadať aj tých, ktorí síce boli pokrstení v Katolíckej cirkvi, ale už neprístupujú k sviatostiam alebo dokonca odpadli od viery.

Kán. 294 - Farár má často sláviť Božskú liturgiu za ľud jemu zverenej farnosti, avšak v dňoch predpísaných partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris má povinnosť ju sláviť.

Kán. 295 - Vo farnosti majú byť, podľa noriem partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris, vhodné rady pre pastoračné a ekonomické záležitosti.

Kán. 296 - § 1. Vo farnosti majú byť farské knihy a to kniha pokrstených, manželstiev, zomrelých, a iné knihy podľa noriem partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris alebo ak tieto nie sú, stanovených samým eparchiálnym biskupom; farár sa má postarať, aby sa farské knihy viedli presne podľa týchto noriem, a aby sa starostlivo uchovávali.

§ 2. V knihe pokrstených sa má zaznačiť aj zapísanie pokrsteného do určitej cirkvi sui iuris, podľa normy kán. 37, udelenie sviatosti myropomazania ako aj to, čo sa vzťahuje na kánonický stav veriacich v Krista z hľadiska manželstva, pri neporušení predpisu kán. 840, §3, z hľadiska adopcie, takisto z hľadiska prijatia posvätných stupňov, doživotnej profesie zloženej v rehoľnom inštitúte; tieto záznamy sa majú vždy uvádzať v dokumente o prijatom krste.

§ 3. Svedectvá, ktoré sa vydávajú o kánonickom stave veriacich v Krista, ako aj všetky akty, ktoré môžu mať právny význam, má podpísať sám farár alebo jeho delegát a majú sa opatriť farskou pečiatkou.

§ 4. Vo farnosti má byť archív, v ktorom sa majú chrániť farské knihy spolu s listinami hierarchov a inými dokumentmi, ktoré treba uchovávať z dôvodu potreby alebo osohu; toto všetko má eparchiálny biskup alebo jeho delegát v čase kánonickej vizitácie, alebo v nejakom inom vhodnom čase prezrieť a farár má dbať, aby sa to nedostalo do cudzích rúk.

§ 5. Aj staršie farské knihy sa majú starostlivo uchovávať, podľa noriem partikulárneho práva.

Kán. 297 - § 1. Farár končí úrad zrieknutím, ktoré prijal eparchiálny biskup, uplynutím stanoveného času, odvolaním alebo preložením.

§ 2. Od farára, keď zavŕšil sedemdesiaty piaty rok života, sa žiada, aby zrieknutie z úradu predložil eparchiálnemu biskupovi, ktorý po preskúmaní všetkých okolností osoby a miesta má rozhodnúť, či ho treba prijať alebo oddialiť; eparchiálny biskup sa má postarať o primerané materiálne zabezpečenie a bývanie zriekajúceho sa so zreteľom na normy, stanovené partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 298 - Ak je farnosť vakantná alebo farár je z akéhokoľvek dôvodu vo vykonávaní pastoračnej úlohy vo farnosti hatený, eparchiálny biskup má čo najskôr vymenovať niektorého kňaza za administrátora farnosti.

Kán. 299 - § 1. Administrátor farnosti má tie isté práva a povinnosti ako farár, ak eparchiálny biskup nestanovil ináč.

§ 2. Administrátorovi farnosti nie je dovolené konať nič, čo spôsobuje ujmu právam farára alebo môže byť na škodu farským majetkom.

§ 3. Administrátor farnosti po skončení úlohy má predložiť vyúčtovanie farárovi.

Kán. 300 - § 1 Keď je farnosť uprázdnená a rovnako keď farár je vo vykonávaní pastoračnej úlohy hatený, pred menovaním administrátora farnosti starostlivosť o farnosť má dočasne

prevziať kaplán; ak je ich viac, ten, ktorý je presbyterskou vysviackou najstarší, a ak kapláni nie sú, najbližší farár; eparchiálny biskup však má zavčas vymedziť, ktorá farnosť sa má považovať za najbližšiu.

§ 2. Kto prijal dočasné riadenie farnosti, má o tom ihneď upovedomiť eparchiálneho biskupa.

Kán. 301 - § 1. Keď je to pre náležité plnenie pastoračnej starostlivosti o farnosť potrebné alebo vhodné, farárovi možno prideliť jedného alebo viacerých kaplánov, ktorí musia byť presbytermi.

§ 2. Kaplán môže byť ustanovený pre celú farnosť alebo pre vymedzenú časť farnosti.

§ 3. Kaplána slobodne menuje eparchiálny biskup po vypočutí farára, ak rozumne nezváži ináč alebo ak ide o člena rehoľného inštitútu, alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov zachová kán. 284, § 2.

Kán. 302 - § 1. Práva a povinnosti kaplána, vymedzené spoločným a partikulárnym právom a tiež listom eparchiálneho biskupa, majú byť uplatňované pod autoritou farára; ak nie je výslovne nariadené ináč a s výnimkou povinnosti, o ktorej hovorí kán. 294, kaplán musí na základe úradu pomáhať farárovi v celej farskej službe a ak to vyžaduje situácia, zastupovať farára.

§ 2. Na základe úradu kaplán nemá splnomocnenie požehnať manželstvá; toto splnomocnenie však, aj všeobecné, mu môže udeliť okrem miestneho hierarchu v hraniciach farnosti aj farár; toto splnomocnenie, ak mu bolo udelené, môže ho kaplán v jednotlivých prípadoch udeliť aj iným kňazom.

§ 3. Kaplán ako spolupracovník farára sa má svojou každodennou prácou podieľať na pastierskej úlohe; medzi farárom a kaplánom majú existovať bratské vzťahy, vždy prekvitať vzájomná láska a úcta, vždy sa majú vzájomne povzbudzovať radou, pomocou a príkladom farskej starostlivosti, ktorú majú konať jedomyseľne a spoločným úsilím.

§ 4. Kaplán je viazaný povinnosťou rezidovať vo farnosti podľa predpisov eparchiálneho biskupa alebo legitímnych zvykov; čo sa týka dovolenky, kaplán má to isté právo ako farár.

Kán. 303 - Kaplán môže byť z oprávneného dôvodu odvolaný eparchiálnym biskupom; ak však je kaplán členom rehoľného inštitútu alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov, má byť zachovaný kán. 1391, § 2.

Kapitola IV

Rektori chrámov

Kán. 304 - Rektor chrámu je presbyter, ktorému je zverená starostlivosť o nejaký chrám, ktorý nie je ani farský, ani pripojený k domu inštitútu zasväteného života.

Kán. 305 - § 1. Rektora chrámu má menovať eparchiálny biskup, pri zachovaní práva vyššieho predstaveného rehoľného inštitútu alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov, navrhnúť menovanie súčasného presbytera svojho inštitútu alebo spoločnosti.

§ 2. Aj vtedy, keď chrám patrí nejakému klerickému inštitútu zasväteného života pápežského alebo patriarchálneho práva, eparchiálnemu biskupovi prislúcha menovať rektora, ktorého navrhol predstavený.

§ 3. Rektorom chrámu, ktorý je spojený so seminárom alebo s iným kolégiom, ktoré spravuje presbyter, je rektor seminára alebo kolégia, ak eparchiálny biskup nestanovil ináč.

Kán. 306 - § 1. V chráme, ktorý mu bol zverený, rektorovi chrámu nie je dovolené vykonávať farské funkcie, ak to nie je so súhlasom alebo ak to záležitosť vyžaduje, s delegáciou farára a pri zachovaní kán. 336, § 2.

§ 2. Rektor chrámu v ňom môže sláviť Božskú liturgiu a Božské chvály pri neporušení legitímnych podmienok základiny a tiež len keď to podľa úsudku miestneho hierarchu nijakým spôsobom neškodí farskej službe

Kán. 307 - Miestny hierarcha, ak to uzná za vhodné, môže rektorovi chrámu prikázať, aby v jemu zverenom chráme slávil vymedzené činnosti, aj farské, a aby chrám bol prístupný určitým skupinám veriacich v Krista.

Kán. 308 - Nikomu nie je dovolené v chráme sláviť Božskú liturgiu alebo Božské chvály, vysluhovať sviatosti alebo vykonávať iné posvätné činnosti bez aspoň predpokladaného povolenia rektora alebo inej vyššej autority; toto povolenie sa musí udeliť alebo odmietnuť podľa noriem práva.

Kán. 309 - Rektor chrámu, pod autoritou miestneho hierarchu a pri dodržiavaní legitímneho štatútu a nadobudnutých práv, je povinný sa postarať, aby sa Božská liturgia, sviatosti a Božské chvály v chráme slávil podľa predpisov liturgických kníh a práva, aby sa bremená

verne plnili, majetok svedomite spravoval, aby bola zaistená údržba a výzdoba posvätného zariadenia a posvätných budov a aby sa nedialo nič, čo sa akokoľvek nezhoduje s posvätnosťou miesta a s náležitou úctou k Božiemu domu.

Kán. 310 - Rektora chrámu môže z oprávneného dôvodu odvolať eparchiálny biskup; ak je však rektorom chrámu člen rehoľného inštitútu alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov, má sa zachovávať kán. 1391, § 2.

TITUL VIII

EXARCHÁTY A EXARCHOVIA

Kán. 311 - § 1. Exarchát je podiel Božieho ľudu, ktorý pre osobitné okolnosti nebol zriadený ako eparchia a územne alebo iným spôsobom bol zverený exarchovi ako pastierovi.

§ 2. Pri zriadení, zmene a zrušení exarchátu, ktorý sa nachádza v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, treba zachovať kán. 85, § 3; zriadenie, zmena a zrušenie ostatných exarchátov prislúcha jedine Apoštolskej stolici.

Kán. 312 - Exarcha riadi exarchát buď v mene toho, kto ho menoval, alebo vo vlastnom mene; o tejto veci musí byť rozhodnuté pri zriadení alebo zmene exarchátu.

Kán. 313 – To, čo sa v práve hovorí o eparchiách alebo o eparchiálnych biskupoch, sa vzťahuje aj na exarcháty alebo exarchov, ak právom nie je výslovne nariadené ináč alebo niečo iné nie je zrejmé z povahy veci.

Kán. 314 - § 1. V hraniciach územia patriarchálnej cirkvi má byť exarcha vymenovaný patriarchom, so súhlasom Stálej synody a pri zachovaní kán. 181 - 188, ak ide o exarchu, ktorý má byť vysvätený za biskupa; v ostatných prípadoch menovanie exarchu prislúcha jedine Apoštolskej stolici.

§ 2. Exarcha menovaný patriarchom nemôže byť z úradu odvolaný bez súhlasu Synody biskupov patriarchálnej cirkvi.

§ 3. Exarcha preberá kánonické vlastníctvo jemu zvereného exarchátu predložením menovacieho dekrétu tomu, kto exarchát dočasne riadi.

Kán. 315 - § 1. Exarcha ustanovený mimo hraníc územia patriarchálnej cirkvi môže od

patriarchu žiadať súcich presbyterov, ktorí majú prevziať pastoračnú starostlivosť o veriacich v Krista v exarcháte; patriarcha zas, vždy keď je to možné, má zadosťučiniť žiadosti exarchu.

§ 2. Presbyteri poslaní patriarchom na vymedzený alebo nevymedzený čas do exarchátu sa majú považovať za pridelených do exarchátu a vo všetkom podliehajú moci exarchu.

Kán. 316 - Proti dekrétom exarchu, ktorý riadi exarchát v mene rímskeho veľkňaza alebo patriarchu, sa podáva rekurz na Apoštolskú stolicu alebo patriarchovi; proti dekrétom exarchu, ktorý riadi exarchát vo vlastnom mene, sa podáva rekurz podľa riadnych právnych noriem.

Kán. 317 - Exarcha je viazaný povinnosťou navštíviť prahy svätých apoštolov Petra a Pavla, podľa normy kán. 208, s výnimkou exarchov, ktorí riadia im zverený exarchát v mene patriarchu.

Kán. 318 - § 1. Exarcha menovaný patriarchom musí každý piaty rok patriarchovi poslať písomne vyhotovenú správu o duchovnom a časnom stave exarchátu.

§ 2. Exarcha vymenovaný rímskym veľkňazom musí každých päť rokov vyhotoviť rovnakú správu pre Apoštolskú stolicu a ak patrí do patriarchálnej cirkvi, jeden exemplár správy čo najskôr poslať aj patriarchovi.

Kán. 319 - § 1. Exarcha je vo vzťahu k miestam a osobám viazaný normami o eparchiálnom zhromaždení, o eparchiálnej kúrii, o presbyterskej rade, o kolégiu eparchiálnych konzultorov a o pastoračnej rade, prispôsobenými úsudku autority, ktorá exarchát zriadila alebo zmenila.

§ 2. Ak kolégium konzultorov nemôže byť ustanovené podľa normy kán. 271 § 3, exarcha má z najmenej troch najrozvážnejších presbyterov ustanoviť skupinu, vždy keď je možné z členov presbyterskej rady, ak táto existuje, ktorej súhlas alebo radu musí požiadať vždy, keď právo eparchiálnemu biskupovi stanovuje, že na konanie potrebuje súhlas alebo radu kolégia eparchiálnych konzultorov.

Kán. 320 - § 1. Riadenie vakantného alebo hateného exarchátu prechádza na protosyncela alebo ak nie je, na fáraara najstaršieho presbyterkou vysviackou.

§ 2. Ten, na koho dočasne prešlo riadenie exarchátu, je povinný o tom čo najskôr oboznámiť autoritu, ktorej menovanie exarchu prináleží, aby sa o to postarala; medzitým však môže užívať všetky moci a splnomocnenia tak riadne ako aj delegované, ktoré mal exarcha, ak neboli udelené vzhľadom na osobu exarchu.

Kán. 321 - § 1. Exarcha, ktorý nie je vysväteným biskupom, má počas plnenia svojej úlohy privilégiá a insígnie, ktoré nasledujú ako prvé po hodnosti biskupa.

§ 2. O ponechaní alebo obmedzení týchto privilégií a insígnií po ukončení úlohy sa má zachovávať partikulárne právo.

TITUL IX

ZHROMAŽDENIA HIERARCHOV VIACERÝCH CIRKVI SUI IURIS

Kán. 322 - § 1. Tam, kde sa to podľa uváženia Apoštolskej stolice zdá užitočné, patriarchovia, metropolití metropolitných cirkví sui iuris, eparchiálni biskupi, a ak štatúty vyžadujú, aj ostatní miestni hierarchovia viacerých cirkví sui iuris, aj latinskej Cirkvi, vykonávajúci svoju moc v tom istom národe alebo kraji, majú byť zvolávaní patriarchom alebo inou autoritou, ktorú určila Apoštolská stolica na pravidelné zhromaždenia, aby sa cez výmenu skúseností, výmenu názorov a udeľované rady uskutočňovalo posvätné zjednotenie síl pre spoločné dobro cirkví, napomáhajúce jednotu v činnosti a diele, rozširujúce dobro náboženstva a účinného zachovávanía cirkevnej disciplíny.

§ 2. Rozhodnutia tohto zhromaždenia nemajú právne záväznú účinnosť, jedine že sa vzťahujú na to, čo nemôže spôsobiť žiadnu škodu obradu ktorejkoľvek cirkvi sui iuris alebo moci patriarchov, synod, metropolitov a tiež rád hierarchov a že súčasne boli prijaté aspoň dvoma tretinami hlasov členov, ktorí majú rozhodujúci hlas a boli schválené Apoštolskou stolicou.

§ 3. Rozhodnutie, hoci prijaté jednomyselne, ktoré akýmkoľvek spôsobom presahuje kompetenciu tohto zhromaždenia, je až do schválenia rímskym veľkňazom bez akéhokoľvek účinku.

§ 4. Každé zhromaždenie hierarchov viacerých cirkví sui iuris má vypracovať svoje štatúty, v ktorých sa má podporovať, vždy keď je to možné, aj účasť hierarchov cirkví, ktoré ešte nie sú v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou; štatúty, aby boli platné, musia byť schválené Apoštolskou stolicou.

TITUL X

KLERICI

Kán. 323 - § 1. Klerici, ktorí sa nazývajú aj posvätnými služobníkmi, sú veriaci v Krista, ktorí vyvolení kompetentnou cirkevnou autoritou, darom Svätého Ducha, prijatého v posvätnej vysviacke, sú určení, aby svojou účasťou na poslaní a moci Krista pastiera boli služobníkmi Cirkvi.

§ 2. Z dôvodu posvätnej vysviacky sú klerici z Božieho ustanovenia odlišení od ostatných veriacich v Krista.

Kán. 324 - Klerici, spojení medzi sebou hierarchickým spoločenstvom a ustanovení na rozličných stupňoch, sa rôznym spôsobom zúčastňujú na jedinej Bohom ustanovenej cirkevnej službe.

Kán. 325 - Klerici sa z dôvodu posvätnej vysviacky rozlišujú na biskupov, presbyterov a diakonov.

Kán. 326 - Klerici sa do stupňov svätení ustanovujú len sväteniami; avšak moc môžu vykonávať len podľa právnych noriem.

Kán. 327 - Ak okrem biskupov, presbyterov alebo diakonov sú aj iní služobníci, nazývaní všeobecne nižšími klerikmi, ustanovovaní nižšími sväteniami, a pripustení alebo ustanovení k službe Božiemu ľudu, alebo na vykonávanie funkcií v posvätnej liturgii, riadia sa len partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris.

Kapitola I

Formácia klerikov

Kán. 328 - Cirkev má vlastné právo a povinnosť vychovávať klerikov a iných svojich služobníkov; túto jedinečnú a nevyhnutnú povinnosť vykonáva zriaďovaním a spravovaním seminárov.

Kán. 329 - § 1. Úsilie o rozvoj povolání, predovšetkým pre posvätné služby, prislúcha celému kresťanskému spoločenstvu, ktoré sa vzhľadom na svoju spoluzodpovednosť má starať o potreby služieb v univerzálnej Cirkvi:

1° rodičia, učitelia a ostatní prví vychovávatelia kresťanského života sa majú starať, aby deti a mládež v rodinách a školách, oživených evanjeliovým duchom, mohli Pána prostredníctvom povolávajúceho Svätého Ducha slobodne počuť a ochotne mu odpovedať;

2° klerici, predovšetkým farári, sa majú usilovne snažiť rozlíšiť a tiež podporovať povolania tak u dospievajúcich ako aj u iných, aj pokročilejšieho veku;

3° osobitnou povinnosťou, predovšetkým eparchiálnych biskupov, je spojením síl s ostatnými hierarchami svoje stádo podnecovať v podpore povolání a začaté aktivity koordinovať.

§ 2. Partikulárnym právom má byť postarané, aby vo všetkých cirkvách boli začaté diela pre podporu povolání tak regionálne, ako aj vždy, keď je to možné, eparchiálne, otvorené pre potreby celej Cirkvi, predovšetkým misijnej.

Kán. 330 - § 1. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi alebo Rada hierarchov má vydať program formácie klerikov, ktorým presnejšie treba rozvinúť spoločné právo pre semináre nachádzajúce sa v hraniciach územia vlastnej cirkvi; v ostatných prípadoch však majú takýto dokument pre svoju eparchiu vypracovať eparchiálni biskupi, pri zachovaní kán. 150, § 3; tie isté authority môžu tento plán zmeniť.

§ 2. Program formácie klerikov môže byť na základe dohôd spoločný pre celé územie alebo národ, alebo dokonca aj pre iné cirkvi sui iuris, dbajúc o to, aby charakter obradov neutrpel škodu.

§ 3. Program formácie klerikov, pri vernom zachovaní spoločného práva a majú pred očami tradíciu vlastnej cirkvi sui iuris, má okrem iného zohľadňovať aj špeciálne normy, vzťahujúce sa na osobnú, duchovnú, doktrinálnu a pastoračnú formáciu seminaristov, ako aj jednotlivých disciplín a poriadku skúšok i priebehu štúdií.

Art. I - Zriadenie a riadenie seminárov

Kán. 331 - § 1. V malom seminári sa majú formovať predovšetkým tí, u ktorých sú viditeľné znaky povolania do posvätnej služby, aby ich odovzdaným duchom mohli ľahšie a jasnejšie rozlíšiť a rozvíjať; podľa noriem partikulárneho práva možno formovať aj tých, ktorí hoci sa nezdajú byť povolání do klerického stavu, môžu byť formovaní na vykonávanie niektorých služieb alebo diel apoštolátu. Avšak ostatné inštitúty, ktoré podľa vlastných štatútov slúžia tým istým cieľom, hoci sa líšia názvom, sú zrovnané s malým seminárom.

§ 2. Vo veľkom seminári sa plnšie zúšľachtuje, podrobuje skúške a tiež posilňuje povolanie tých, ktorí sa už podľa určitých znakov považujú za súcich na trvalé prijatie posvätných služieb.

Kán. 332 - § 1. Malý seminár sa má zriadiť v každej eparchii, ak to vyžaduje dobro Cirkvi a dovoľujú sily a prostriedky.

§ 2. Veľký seminár má byť zriadený pre službu jednej veľmi rozľahlej eparchie, ak nie celej cirkvi sui iuris, po uzatvorení dohôd viacerým eparchiám tej istej cirkvi sui iuris, dokonca i rozličným cirkvám sui iuris, ktoré majú eparchiu v tom istom kraji alebo národe, tak, aby spoločnými silami bol zabezpečený zodpovedajúci počet seminaristov, ako aj tomu zodpovedajúci počet riadne pripravených moderátorov i učiteľov, a tiež dostatok prostriedkov.

Kán. 333 - Hoci je žiaduce, aby seminár, predovšetkým malý, bol rezervovaný seminaristom jednej cirkvi sui iuris, pre osobitné okolnosti môžu byť do toho istého seminára pripustení i seminaristi iných cirkví sui iuris.

Kán. 334 - § 1. Seminár pre vlastnú eparchiu má byť zriadený eparchiálnym biskupom; seminár spoločný viacerým eparchiám, eparchiálnymi biskupmi týchto eparchií alebo vyššou autoritou, avšak so súhlasom Rady hierarchov, ak ide o metropolitu metropolitnej cirkvi sui iuris, alebo so súhlasom Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, ak ide o patriarchu.

§ 2. Eparchiálni biskupi, pre ktorých podriadených bol spoločný seminár zriadený, nemôžu platne zriaďovať iný seminár bez súhlasu autority, ktorá spoločný seminár zriadila alebo ak ide o seminár zriadený samými eparchiálnymi biskupmi, bez jednohlasného súhlasu dohodnutých stránok, alebo bez súhlasu vyššej autority.

Kán. 335 - § 1. Legitímne zriadený seminár je samým právom právnickou osobou.

§ 2. Pri vybavovaní všetkých právnych záležitostí v mene seminára vystupuje jeho rektor, ak partikulárne právo alebo štatúty seminára nestanovujú iné.

Kán. 336 - § 1. Seminár spoločný pre viaceré eparchie podlieha hierarchovi určenému tými, ktorí seminár zriadili.

§ 2. Seminár má byť vyňatý z farského riadenia; a pre všetkých, ktorí sú v seminári, úrad farára má vykonávať rektor alebo jeho delegát, s výnimkou manželských záležitostí a pri zachovaní kán. 734.

Kán. 337 - § 1. Seminár má mať vlastné štatúty, v ktorých sa má predovšetkým vymedziť osobitný cieľ seminára a kompetencia autorít; okrem toho má byť stanovený spôsob menovania alebo voľby, čas plnenia úradu, práva a povinnosti a tiež spravodlivá mzda moderátorov, úradníkov, učiteľov a poradcov a tiež zásady, ktorými sa všetci títo a seminaristi podieľajú s rektorom najmä na starostlivosti o zachovávanie seminárskej disciplíny.

§ 2. Seminár má mať aj vlastné direktorium, v ktorom sa majú uplatniť normy plánu formácie klerikov prispôsobené osobitným okolnostiam a tiež presnejšie vymedziť dôležitejšie body seminárskej disciplíny, ktoré sa pri zachovaní štatútov vzťahujú na formáciu seminaristov a každodenný život i poriadok celého seminára.

§ 3. Štatúty seminára vyžadujú schválenie autority, ktorá seminár zriadila a ktorej aj prislúcha, ak prípad vyžaduje, ich zmeniť; tieto oprávnenia vo vzťahu k direktóriu prislúchajú autorite určenej v štatútoch.

Kán. 338 - § 1. V každom seminári má byť rektor a v prípade potreby tiež ekonóm a iní moderátori a úradníci.

§ 2. Rektor sa má podľa noriem štatútov starať o všeobecné riadenie seminára, od všetkých vyžadovať zachovávanie štatútov a seminárskeho direktória, koordinovať činnosť ostatných moderátorov a úradníkov a rozvíjať jednotu a spoluprácu celého seminára.

Kán. 339 - § 1. Má byť tiež aspoň jeden otec špirituál, odlišený od rektora, pri zachovaní slobody seminaristov žiadať pre svoje duchovné vedenie ktoréhokoľvek iného presbytera, schváleného rektorom.

§ 2. Okrem riadnych spovedníkov majú byť určení alebo prizvaní aj iní spovedníci, so zachovaním plného práva seminaristov požiadať ktoréhokoľvek spovedníka, aj mimo seminára, pri neporušení seminárskej disciplíny.

§ 3. Pri posudzovaní osôb nie je dovolené žiadať mienku spovedníkov alebo otcov špirituálov.

Kán. 340 - § 1. Ak sa prednášky z požadovaných disciplín uskutočňujú v samom seminári, potom má byť primeraný počet učiteľov, primerane vybratých, skutočných znalcov svojho odboru, vo veľkom seminári navyše nositeľov primeraných akademických stupňov.

§ 2. Po vlastnej, ustavičnej a denne vykonávanej príprave sa učitelia majú radíť medzi sebou a s moderátormi seminára a svornou spoluprácou prispievať k celkovej formácii budúcich služobníkov Cirkvi, majúc na zreteli, v rozmanitosti disciplín, jednotu viery a formácie.

§ 3. Učítelia posvätných vied, kráčajúc v šľapajach svätých Otcov a Cirkvou uznaných učiteľov, najmä Východu, sa majú snažiť náuku vysvetľovať zo znamenitého pokladu, ktorý oni odovzdali.

Kán. 341 - § 1. Starosť o zaistenie prostriedkov prináleží autorite, ktorá seminár zriadila, tiež aj prostredníctvom poplatkov alebo milodarov, o ktorých sa hovorí v kán. 1012 a 1014.

§ 2. Poplatkom pre seminár podliehajú aj domy rehoľníkov, mimo tých, ktoré sú vydržiavané len almužnami alebo v ktorých sa aktuálne nachádza sídlo štúdií, o ktorom hovoria kán. 471, § 2 a 536, § 2,.

Art. II - Výchova pre službu

Kán. 342 - § 1. Do seminára majú byť pripustení len tí uchádzači, ktorí boli uznaní za spôsobilých na základe dokladov vyžadovaných podľa noriem štatútov.

§ 2. Nikto nemá byť prijatý, ak nie je nepochybne zrejmé, že prijal sviatosť krstu a myropomazania.

§ 3. Tí, ktorí predtým boli seminaristami v inom seminári alebo boli v niektorom rehoľnom inštitúte, alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov, nesmú byť prijatí, kým sa najmä o dôvode prepustenia alebo odchodu nepreukážu svedectvom rektora, alebo predstaveného.

Kán. 343 - Seminaristi, hoci pripustení do seminára inej cirkvi sui iuris, alebo spoločného pre viaceré cirkvi sui iuris, sa majú formovať podľa vlastného obradu, pri zamietnutí zvyku, ktorý tomu odporuje.

Kán. 344 - § 1. Dospievajúci a mládenci žijúci v malom seminári majú zachovávať primeraný kontakt s vlastnými rodinami a rovesníkmi, ktorý potrebujú pre zdravý duševný vývoj, najmä citový; avšak starostlivo sa majú vystríhať všetkého, čo podľa noriem zdravej psychológie a pedagogiky môže akýmkoľvek spôsobom zmenšiť slobodnú voľbu stavu.

§ 2. Seminaristi napomáhaní primeraným duchovným vedením, nech sa vo svetle evanjelia učia robiť osobné a zodpovedné rozhodnutia a ustavične rozvíjať rozličné dary svojho nadania, nezanedbávajúc žiadne čnosti primerané ľudskej prirodzenosti.

§ 3. Priebeh štúdií v malom seminári má obsahovať to, čo sa v každom národe vyžaduje k začatiu vyšších štúdií a keď to plán štúdií dovoľuje, aj tých disciplín, ktoré sú osobitne

užitočné pre prijatie posvätných služieb; spoločne má byť postarané, aby seminaristi dosiahli oprávnenie k svetským štúdiám a mohli pokračovať aj inde, ak by si to zvolili.

§ 4. Seminaristi pokročilejšieho veku sa majú formovať buď v seminári alebo v osobitnom, špeciálne na tento cieľ zriadenom inštitúte, ktorý má každému z nich zaistiť požadovanú formáciu.

Kán. 345 - Formácia seminaristov vo veľkom seminári sa má ukončiť doplnením toho, čo azda v jednotlivých prípadoch chýbalo formácii vlastnej malému semináru, doplniac duchovnú, intelektuálnu a pastoračnú formáciu, ktoré sú tak spojené, že služobníci Krista sa uprostred Cirkvi stávajú svetlom a soľou tejto doby.

Kán. 346 - § 1. Ašpiranti na posvätné služby majú byť formovaní tak, aby v Svätom Duchu pestovali rodinné spoločenstvo s Kristom a vo všetkom hľadali Boha, aby pobádaní láskou Krista pastiera všetci ľudia dar svojho života túžili obohatiť Božím kráľovstvom.

§ 2. Z Božieho slova a sviatostí majú každý deň čerpať silu pre svoj duchovný život a posilnenie pre apoštolskú prácu:

1° pozorným a ustavičným rozjímaním nad Božím slovom a jeho verným výkladom podľa Otcov seminaristi majú pripodobňovať svoj život stále viac Kristovmu životu a posilnení vo viere, nádeji a láske sa majú cvičiť k životu podľa evanjeliových zásad;

2° Božskej liturgie sa majú zúčastňovať tak, aby sa stala prameňom a vrcholom tak seminárskeho, ako aj celého kresťanského života;

3° majú sa naučiť nepretržite sláviť Božské chvály podľa vlastného obradu a žiť nimi svoj duchovný život;

4° majú si vysoko ceniť duchovné vedenie, naučiť sa správne spytovať svoje svedomie a často prijímať sviatosť pokánia;

5° Svätú Máriu, vždy Pannu, Božiu matku, ktorú Kristus ustanovil za matku všetkých ľudí, majú nasledovať so synovskou zbožnosťou;

6° majú podporovať aj cvičenia nábožnosti, ktoré vedú k posilneniu ducha modlitby a apoštolského povolania, predovšetkým tie, ktoré sú odporúčané úctyhodnou tradíciou vlastnej cirkvi sui iuris; napokon sa tiež odporúča duchovné ústranie, poučenie o posvätných službách, povzbudenie na duchovnej ceste;

7° seminaristi majú byť vychovávaní podľa úmyslu Cirkvi a jej služby a tiež k čnosti poslušnosti a k spolupráci s bratmi;

8° treba napomáhať aj rozvoju iných čností, ktoré najviac prispievajú k ich povolaniu, ako rozlišovanie duchov, čistota, sila ducha; majú si vážiť a rozvíjať aj tie čnosti, ktoré sa medzi ľuďmi častejšie vyskytujú a odlišujú Kristovho sluhu, ako sú úprimnosť ducha, starostlivosť o zachovanie spravodlivosti, duch chudoby, vernosť v dodržiavaní sľubov, zdvorilosť v konaní, skromnosť v reči spojená s láskou.

§ 3. Disciplinárne normy seminára sa majú uplatňovať podľa zrelosti seminaristov tak, aby sa seminaristi, kým sa postupne naučia sebaovládaniu, pri múdrom používaní slobody, naučili podľa nich spontánne a svedomito konať.

Kán. 347 - Vedecké vzdelávanie má byť zamerané na to, aby seminaristi spolu so všeobecnou kultúrou, zodpovedajúcou potrebám miesta a času, badajúc túžby a naplnenia ľudského talentu, nadobúdali rozsiahle a hlboké vedomosti v posvätných disciplínach tak, aby intelektuálne vzdelaní v plňšom chápaní viery a upevnení svetlom Krista učiteľa mohli účinne osvecovať ľudí svojej doby a slúžiť pravde.

Kán. 348 - § 1. Pre tých, ktorí sú určení pre kňazstvo, štúdiá vo veľkom seminári pri zachovaní kán. 345 majú zahrňovať filozofický a teologický kurz, ktoré sa môžu uskutočniť následne alebo súčasne; štúdiá majú trvať aspoň plných šesť rokov a to tak, aby sa čas určený na filozofické disciplíny rovnal plným dvom rokom, na teologické štúdiá však plným štyrom rokom.

§ 2. Filozoficko-teologický kurz má začať uvedením do Kristovho mystéria a ekonómie spásy a nemá sa skončiť bez poukázania na podstatu poriadku, čiže hierarchie právd katolíckej náuky, vo vzťahu vzájomného spojenia všetkých disciplín medzi sebou a ich vzájomného dopĺňania.

Kán. 349 - § 1. Filozofické vzdelávanie má byť zamerané na to, aby sa zdokonalila formácia v humánnych vedách; preto sa so zreteľom na múdrosť, tak starobylú ako aj súčasnú, tak celej ľudskej rodiny ako predovšetkým vlastnej kultúry, má hľadať predovšetkým večne platné filozofické dedičstvo.

§ 2. Historicky a systematicky má byť kurz vedený tak, aby seminaristi mohli bystrým intelektuálnym rozlišovaním ľahšie rozlíšiť pravdu a lož, a myslou otvorenou hovoriacemu Bohu mohli náležite uskutočňovať teologické bádania a tiež prostredníctvom diskusií s vzdelanými ľuďmi tejto doby stávať sa lepšie pripravenými na vykonávanie služby.

Kán. 350 - § 1. Teologické disciplíny majú byť prednášané vo svetle viery, aby seminaristi hlboko prenikli katolícku náuku opretú o Božie zjavenie a tiež ju vo svojej kultúre vyjadrovali tak, aby bola pokrmom vlastného duchovného života a užitočným nástrojom na účinnejšie vykonávanie služby.

§ 2. Akoby dušou celej teológie musí byť Sväté písmo, ktoré musí prenikať všetky posvätné disciplíny; preto treba, okrem starostlivej exegézy, vykladať hlavné zásady ekonómie spásy, ako aj vážnejšie témy biblickej teológie.

§ 3. Liturgia sa má vyučovať so zreteľom na jej osobitný význam ako nevyhnutný prameň náuky a skutočného kresťanského ducha.

§ 4. Kým sa neuskutoční úplná jednota, ktorú chce Kristus pre svoju Cirkev, ekumenizmus má byť jednou z nevyhnutných oblastí ktorejkoľvek teologickej disciplíny.

Kán. 351 - Učiteľia posvätných náuk, keďže vyučujú s mandátom cirkevnej autority, ňou predkladanú náuku majú verne odovzdávať a vo všetkom majú byť pokorne poslušní stálemu Magistériu a vedeniu Cirkvi.

Kán. 352 - § 1. Pastoračná formácia má byť prispôbená podmienkam miesta a času, vlohám seminaristov žijúcich v celibáte ako aj ženatých a potrebám služieb, na ktoré sa pripravujú.

§ 2. Seminaristi majú byť vzdelávaní predovšetkým v katechetickom a homiletickom umení, liturgickom slávení, spravovaní farnosti, evanjelizačnom dialógu s neveriacimi, nekresťanmi alebo menej horlivými veriacimi v Krista, v sociálnom apoštoláte a prostriedkoch spoločenskej komunikácie, nezanedbávajúc pomocné disciplíny, ako sú psychológia a pastoračná sociológia.

§ 3. Hoci sa seminaristi pripravujú na vykonávanie služieb vo vlastnej cirkvi sui iuris, majú byť formovaní v skutočne univerzálnom duchu, ktorým majú byť na celom svete pripravení prísť poslúžiť dušiam; preto majú byť poučení o potrebách celej Cirkvi a najmä o ekumenickom a evanjelizačnom apoštoláte.

Kán. 353 - Podľa normy partikulárneho práva majú mať cvičenia a prax na upevnenie formácie predovšetkým pastoračnej, ako je sociálna alebo charitatívna služba, katechetické vyučovanie, najmä však pastoračnú prax počas filozoficko-teologickej formácie a diakonskú prax pred presbyterskou vysviackou.

Kán. 354 - Formácia vlastná diakonom určeným pre kňazstvo sa má prispôbiť vyššie uvedeným normám tak, aby priebeh štúdií trval aspoň tri roky, majú pred očami tradície vlastnej cirkvi sui iuris o diakonskej službe liturgii, slovu a láske.

Kán. 355 - Ordinandi majú byť náležite poučení o povinnostiach klerikov a tiež majú byť pripravení k ich veľkodušnému prijatiu a plneniu.

Kán. 356 - § 1. Rektor seminára má poslať každý rok správu o priebehu formácie seminaristov ich eparchiálnemu biskupovi alebo, ak prípad vyžaduje, vyššiemu predstavenému; o stave seminára však tým, ktorí seminár zriadili.

§ 2. Eparchiálny biskup alebo vyšší predstavení, starajúci sa o formáciu svojich seminaristov, majú často vizitovať seminár, najmä ak ide o tých, ktorí majú byť povýšení do posvätných stupňov.

Kapitola II

Zapísanie klerikov do niektorej eparchie

Kán. 357 - § 1. Každý klerik musí byť zapísaný do niektorej eparchie alebo exarchátu, alebo rehoľného inštitútu, alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov, alebo inštitútu, alebo združenia, ktoré obdržali právo zapísať klerikov od Apoštolskej stolice, alebo od patriarchu, v hraniciach územia cirkvi, ktorej predsedá, so súhlasom Stálej synody.

§ 2. Čo je stanovené o zapísaní klerikov do niektorej eparchie a o odídení z nej, zachováva svoju platnosť aj pre vyššie uvedené právnické osoby a tiež vo vzťahu k partikulárnemu právu používanému v patriarchálnej cirkvi, ak právom nie je výslovne postarané ináč.

Kán. 358 - Cez diakonskú vysviacku sa niekto ako klerik zapisuje do eparchie pre službu, ktorej je vysvätený, ak podľa normy partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris už do tejto eparchie nie je zapísaný skôr.

Kán. 359 - Aby klerik už zapísaný do niektorej eparchie mohol platne prestúpiť do inej eparchie, musí od svojho eparchiálneho biskupa obdržať ním podpísanú prepúšťaciu listinu a tak isto prijímaciu listinu, podpísanú eparchiálnym biskupom eparchie, do ktorej si želá byť zapísaný.

Kán. 360 - § 1. Presídlenie klerika do inej eparchie, pri zachovaní doterajšej príslušnosti, sa môže uskutočniť na vymedzený čas, aj viac rás obnovený, písomne urobenou dohodou medzi obidvomi eparchiálnymi biskupmi, ktorou sa majú stanoviť práva a povinnosti klerika alebo stránok.

§ 2. Po uplynutí piatich rokov od legitímneho presídlenia klerik sa samým právom zapisuje do hostiteľskej eparchie, ak žiaden z eparchiálnych biskupov počas štyroch mesiacov tejto jeho písomne vyjadrenej vóli písomne neprotirečí.

Kán. 361 - Klerikovi, zvlášť z dôvodu evanjelizácie univerzálnej Cirkvi, nemá byť odopreté prestúpenie alebo presídlenie do inej eparchie trpiacej veľkým nedostatkom klerikov, len nech je pripravený a tiež súci k prijatiu tamojších povinností, pri nepodcenení skutočných potrieb vlastnej eparchie alebo cirkvi sui iuris.

Kán. 362 - § 1. Z oprávneného dôvodu klerik môže byť z presídlenia odvolaný vlastným eparchiálnym biskupom alebo byť vrátený eparchiálnym biskupom, hostiteľom, pri zachovávaní uzavretých dohôd a tiež miernosti.

§ 2. Legitímne sa vracajúcemu z presídlenia do vlastnej eparchie majú byť zachované všetky práva, ktoré by mal, ak by v nej vykonával posvätnú službu.

Kán. 363 - Zapísať klerika do eparchie alebo ho z nej uvoľniť, alebo udeliť klerikovi dovolenie na presídlenie platne nemôžu:

1° administrátor patriarchálnej cirkvi bez súhlasu Stálej synody; patriarchálny exarcha a administrátor eparchie bez súhlasu patriarchu;

2° v ostatných prípadoch administrátor eparchie, ak to nie je po roku od vakancie eparchiálnej stolice a so súhlasom kolégia eparchiálnych konzultorov.

Kán. 364 - Zapísanie klerika do niektorej eparchie zaniká až po platnom zapísaní do druhej eparchie alebo stratou klerického stavu.

Kán. 365 - § 1. Pre dovolené prestúpenie alebo presídlenie sa vyžadujú oprávnené dôvody, ktorými sú osov Cirkvi alebo dobro samotného klerika; dovolenie však nemá byť odopreté, ak to nie je z vážnych dôvodov.

§ 2. Ak to partikulárne právo cirkvi sui iuris tak ustanovuje, pre dovoľené prestúpenie do eparchie inej cirkvi sui iuris sa tiež vyžaduje, aby eparchiálny biskup, ktorý prepúšťa klerika, obdržal súhlas autority, vymedzenej týmto partikulárnym právom.

Kán. 366 - § 1. Eparchiálny biskup nemá zapísať do svojej eparchie iného klerika, len ak:

1° to vyžaduje nevyhnutnosť alebo úžitok eparchie;

2° sa presvedčí o súbosti klerika na vykonávanie služby, najmä ak klerik prišiel z inej cirkvi sui iuris;

3° mu je z legitímneho dokladu zrejmé o legitímnom prepustení z eparchie a od prepúšťajúceho eparchiálneho biskupa získa vhodné svedectvá o živote a mravoch klerika, ak je to potrebné aj pri zachovaní tajomstva;

4° klerik písomne vyhlási, že sa chce v novej eparchii venovať službe v súlade s normami práva.

§ 2. Eparchiálny biskup má o uskutočnenom zapísaní klerika do svojej eparchie čo najskôr oboznámiť predchádzajúceho eparchiálneho biskupa.

Kapitola III

Práva a povinnosti klerikov

Kán. 367 - Klerici majú prvotnú povinnosť ohlasovať Božie Kráľovstvo všetkým a zviditeľňovať Božiu lásku k ľuďom v službe slova a sviatostí, a čo viac, celým životom tak, aby všetci, milujúc sa navzájom a Boha nadovšetko, budovali Kristovo telo, ktorým je Cirkev.

Kán. 368 - Klerici sa majú z osobitného dôvodu usilovať o dokonalosť, ktorú Kristus prikazoval svojim učeníkom, keďže sa posvätnou vysviackou novým spôsobom zasvätili Bohu, aby sa stali vhodnejšími prostriedkami Krista večného kňaza v službe Božiemu ľudu a súčasne boli príkladnými vzormi stáda.

Kán. 369 - § 1. Klerici sa majú každý deň oddávať čítaniu a rozjímaniu nad Božím slovom, aby stanúc sa vernými a tiež pozornými poslucháčmi Krista stali sa aj skutočnými služobníkmi ohlasovania; v modlitbe, v liturgických sláveniach a najmä v úcte voči tajomstvu Eucharistie nech sú horliví; každý deň nech si sputujú svedomie a často prijímajú sviatosť pokánia; nech majú v úcte svätú Máriu, vždy Pannu, Božiu Matku a od nej vrúcne prosia o milosť

pripodobnenia sa jej Synovi a tiež nech vykonávajú iné cvičenia nábožnosti vlastnej cirkvi sui iuris.

§ 2. Duchovné vedenie majú mať vo veľkej úcte a v čase stanovenom predpismi partikulárneho práva sa majú venovať duchovným cvičeniam.

Kán. 370 - Klerici majú zvláštny záväzok preukazovať úctu a poslušnosť rímskemu veľkňazovi, patriarchovi a eparchiálnemu biskupovi.

Kán. 371 - § 1. Klerici majú právo obdržať od vlastného eparchiálneho biskupa, pri zohľadnení požiadaviek práva, nejaký úrad, službu alebo úlohu pre službu v Cirkvi.

§ 2. Klerici majú povinnosť prijať a verne plniť každý úrad, službu či úlohu, ktoré im zverila kompetentná autorita, kedykoľvek to podľa úsudku tejto autority vyžaduje potreba Cirkvi.

§ 3. Aby však mohli vykonávať nejaké civilné povolanie, musia mať dovoľenie vlastného hierarchu.

Kán. 372 - § 1. Po ukončení štúdií posvätných vied, ktoré sa vyžadujú pre posvätné stupne, klerici nesmú zaostávať v ich prehľbovaní podľa požiadaviek súčasnosti, prostredníctvom formačných kurzov, schválených vlastným hierarchom.

§ 2. Majú sa tiež zúčastňovať stretnutí, ktoré hierarcha uzná za potrebné pre rozvoj posvätnej náuky a pastoračných metód.

§ 3. Nemajú tiež zanedbávať osvojenie si svetských vied, ktoré majú ovládať vzdelaní ľudia, osobitne tých, ktoré súvisia s posvätnými vedami.

Kán. 373 - Celibát klerikov zvolený pre nebeské kráľovstvo a tak primeraný kňazstvu má byť všade tak vysoko cenený, ako prikazuje tradícia univerzálnej Cirkvi; tak isto treba mať v úcte stav klerikov zviazaných manželstvom, posvätený praxou prvotnej cirkvi a cirkví východných.

Kán. 374 - Klerici žijúci v celibáte a v manželstve musia žiariť ozdobou čistoty; partikulárne právo má pre dosiahnutie tohto cieľa určiť náležité prostriedky.

Kán. 375 - Vo vedení rodinného života a tiež výchove detí ženatí klerici majú dávať žiarivý príklad ostatným veriacim v Krista.

Kán. 376 – Vždy, keď je to možné, sa má podporovať spoločný chvályhodný život klerikov žijúcich v celibáte, aby si navzájom pomáhali v pestovaní duchovného a intelektuálneho života, a mohli účinnejšie spolupracovať v službe.

Kán. 377 - Všetci klerici musia sláviť Božské chvály podľa partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 378 - Klerici majú často sláviť Božskú liturgiu podľa noriem partikulárneho práva, najmä počas nedeľ a prikázaných sviatkov; ba vrelo sa odporúča slávenie každodenné.

Kán. 379 - Klerici, spojení so spolubratmi ktorejkoľvek cirkvi sui iuris putom lásky, sa všetci majú usilovať o jedno, o budovanie Kristovho tela, a preto, v akomkoľvek postavení, hoci vykonávajú rozličné úrady, majú medzi sebou spolupracovať a navzájom si pomáhať.

Kán. 380 - Všetci klerici majú podporovať povolania k posvätnnej službe a k životu v inštitútoch zasväteného života nielen kázaním, katechézou alebo inými vhodnými prostriedkami, ale predovšetkým svedectvom života a služby.

Kán. 381 - § 1. Zapálení apoštolskou horlivosťou klerici majú byť všetkým príkladom v dobročinnosti a pohostinnosti, najmä voči chorým, zarmúteným, prenasledovaným, vyhnancom a utečencom.

§ 2. Klerici majú povinnosť, ak nie sú zdržiavaní oprávnenou prekážkou, poskytovať pomoc z duchovných dobier Cirkvi, najmä Božieho slova a sviatostí veriacim v Krista, ktorí o to vhodne žiadajú, sú náležite disponovaní a právom nemajú zakázané sviatosti prijímať.

§ 3. Klerici majú uznávať dôstojnosť a tiež vlastný podiel laikov na poslaní Cirkvi, najmä mnohoraké charizmy laikov, ich kompetentnosť a skúsenosť, keď ich využívajú pre dobro Cirkvi, spôsobmi predvídanými právom.

Kán. 382 - Klerici sa majú zdržiavať všetkého, čo podľa presnejšie vymedzených noriem partikulárneho práva neprislúcha ich stavu a tiež sa majú vyhýbať tomu, čo mu je cudzie.

Kán. 383 - Hoci klerici majú rovnaké politické a občianske práva ako ostatní občania, predsa: 1° majú zakázané prijímať verejné úrady, ktoré so sebou prinášajú účasť na vykonávaní verejnej moci;

2° keďže vojenská služba nezodpovedá klerickému stavu, nemajú ju prijímať dobrovoľne, bez dovolenia hierarchu;

3° majú využívať výnimky od vykonávania verejných úloh a úradov, cudzích klerickému stavu a tiež vojenskej služby, ktoré v ich prospech poskytujú občianske zákony alebo dohody a zvyky.

Kán. 384 - § 1. Ako služobníci zmierenia všetkých v Kristovej láske sa klerici majú starať o podporovanie pokoja, jednoty a svornosti medzi ľuďmi, založenými na spravodlivosti.

§ 2. Nemajú mať aktívnu účasť v politických stranách a tiež v riadení odborových združení, ak to podľa úsudku eparchiálneho biskupa alebo ustanovenia partikulárneho práva patriarchu, alebo inej autority, nevyžaduje obrana práv Cirkvi, alebo napomáhanie spoločného dobra.

Kán. 385 - § 1. Naplnení duchom Kristovej chudoby sa klerici majú jednoduchosťou života snažiť byť pred svetom svedkami nebeských dobier a časné majetky používať s pravým duchovným rozlišovaním; avšak dobrá, ktoré si nadobudnú z dôvodu vykonávania cirkevného úradu, služby alebo úlohy, po zabezpečení svojho primeraného materiálneho zabezpečenia a plnenia povinností vlastného stavu, majú venovať a použiť na diela apoštolátu alebo lásky.

§ 2. Klerici majú zakázané osobne alebo cez iných podnikat' alebo obchodovať, či už na osoh vlastný alebo iných, bez dovolenia autority vymedzenej partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris, alebo Apoštolskej stolice.

§ 3. Klerik má zakázané ručiť, a to aj vlastnými majetkami, bez konzultácie s vlastným eparchiálnym biskupom alebo ak prípad vyžaduje, vyšším predstaveným.

Kán. 386 - § 1. Klerici, hoci nemajú úrad spojený s rezidovaním, predsa sa bez aspoň predpokladaného dovolenia vlastného miestneho hierarchu nemajú vzd'alovať zo svojej eparchie na dlhší čas, ktorý má byť stanovený partikulárnym právom.

§ 2. Klerik, ktorý sa zdržiava mimo vlastnej eparchie, v tom, čo sa týka povinností stavu tohto klerika, podlieha miestnemu eparchiálnemu biskupovi; ak sa tam má zdržať dlhší čas, bezodkladne má o tom oboznámiť miestneho hierarchu.

Kán. 387 - Čo sa týka oblečenia klerikov, má sa zachovávať partikulárne právo.

Kán. 388 - Klerici nemôžu užívať práva a insígnie, ktoré sú pripojené k im udeleným hodnostiam mimo miest, na ktorých svoju moc vykonáva autorita, ktorá hodnosť udelila alebo

s udelením tej istej hodnosti bez námietok písomne súhlasila, alebo ak nesprevádzajú autoritu, ktorá hodnosť udelila, alebo ju nereprezentujú, alebo ak nedostali súhlas miestneho hierarchu.

Kán. 389 - Klerici sa majú snažiť vyhýbať akýmkoľvek sporom; ak by však medzi nimi nejaký spor povstal, má sa odovzdať cirkevnému fóru, tak isto, ak je to možné, treba postupovať, ak ide o spory medzi klerikmi a inými veriacimi v Krista.

Kán. 390 - § 1. Klerici majú právo na primerané zabezpečenie a preto na spravodlivý podiel na mzde, vzhľadom k vykonávaniu im zvereneho úradu alebo úlohy, ktorá ak ide o ženatých klerikov, musí vystačiť aj pre zabezpečenie ich rodiny, ak už nebolo dostatočne postarané ináč.

§ 2. Tak isto majú právo, aby im aj ich rodine, ak sú ženatí, bolo zabezpečené zodpovedajúce poistenie i sociálne zabezpečenie a lekárska starostlivosť; aby toto právo mohlo byť efektívne, klerici majú povinnosť, podľa normy partikulárneho práva, prispievať do inštitúcie, o ktorej hovorí kán. 1021 § 2.

Kán. 391 - Klerici majú právo podľa kán. 578, § 3 združovať sa s inými na dosiahnutie cieľov, primeraných klerickému stavu; právo posúdiť primeranosť týchto cieľov však prislúcha eparchiálnemu biskupovi.

Kán. 392 - Klerici majú každý rok právo na náležitý čas dovolenky, ktorý má byť určený partikulárnym právom.

Kán. 393 - Pre klerikov akéhokoľvek postavenia má byť záležitosťou srdca starosť o všetky cirkvi a preto majú byť pripravení k plneniu služby kdekoľvek súri nevyhnutnosť, a osobitne, so súhlasom alebo na výzvu svojho eparchiálneho biskupa, alebo prestaveného, k vykonávaniu svojej služby na misiách, alebo v krajinách, ktoré trpia nedostatkom klerikov.

Kapitola IV

Strata klerického stavu

Kán. 394 - Posvätná vysviacka raz platne prijatá sa nikdy nestáva neplatnou; klerik však stráca klerický stav:

1° rozsudkom súdu alebo administratívnym dekrétom, ktorým sa vyhlasuje neplatnosť posvätnej vysviacky;

2° legitímne uloženým trestom prepustenia;

3° reskriptom Apoštolskej stolice alebo patriarchu, podľa normy kán. 397; takýto reskript však patriarcha nemôže udeliť a Apoštolská stolica neudeľuje diakonom bez vážnych, presbyterom však len bez veľmi vážnych dôvodov.

Kán. 395 - Klerik, ktorý podľa normy práva stráca klerický stav, stráca ním práva vlastné klerickému stavu a ani ho viac neviažu nijaké záväzky klerického stavu, pri zachovaní predpisu kán. 396; má zakázané vykonávať moc posvätného stupňa, pri neporušení predpisu kán. 725 a 735, § 2; samým právom je pozbavený všetkých úradov, služieb, úloh a akejkoľvek delegovanej moci.

Kán. 396 - Okrem prípadov, v ktorých bola vyhlásená neplatnosť posvätnej vysviacky, strata klerického stavu neprináša so sebou dišpenz od záväzku celibátu, ktorý môže dať jedine rímsky veľkňaz.

Kán. 397 - Patriarcha, so súhlasom Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, alebo ak súri nebezpečenstvo, Stálej synody, môže udeliť stratu klerického stavu klerikom, majúcim v hraniciach územia vlastnej patriarchálnej cirkvi trvalé alebo prechodné bydlisko, ktorí nie sú viazaní povinnosťou celibátu, alebo ak sú viazaní, od tejto povinnosti nežiadajú dišpenz; v ostatných prípadoch sa vec má odovzdať Apoštolskej stolici.

Kán. 398 - Kto stratil klerický stav reskriptom Apoštolskej stolice, medzi klerikov môže byť znova pripustený len Apoštolskou stolicou; kto však bol z klerického stavu uvoľnený patriarchom, patriarchom môže byť tiež znova prijatý medzi klerikov.

TITUL XI

LAICI

Kán. 399 - Pod menom laikov sa v tomto kódexe rozumejú veriaci v Krista, ktorým je vlastný a osobitý svetský stav a ktorí sa životom vo svete, avšak neustanovení v posvätnom stupni, ani nezapísaní do rehoľného stavu, podieľajú na poslaní Cirkvi.

Kán. 400 - Laici okrem tých práv a záväzkov, ktoré sú spoločné všetkým veriacim v Krista, a tých, ktoré sa stanovujú v iných kánonoch, majú práva a majú záväzky, ktoré sa uvádzajú v kánonoch tohto titulu.

Kán. 401 - Predovšetkým laikom, na základe ich povolania, náleží spravovať časné veci a ich usporiadaním podľa Božích zámerov hľadať Božie Kráľovstvo a tak v súkromnom, rodinnom a politicko-spoločenskom živote byť svedkami Krista a ukazovať ho iným, bojovať za spravodlivé zákony v spoločnosti a tiež planúc vierou, nádejou a láskou stavať sa kvasom posvätenia sveta.

Kán. 402 - Laici majú právo, aby sa im vo veciach pozemskej obce priznala sloboda, ktorá prislúcha všetkým občanom; avšak pri užívaní tejto slobody sa majú starať, aby ich aktivity boli preniknuté evanjeliovým duchom a aby pozorne sledovali náuku predkladanú Magistériom Cirkvi, pričom sa majú chrániť, aby v názorových otázkach vlastnú mienku nepredkladali ako náuku Cirkvi.

Kán. 403 - § 1. Pri zachovaní práva a povinnosti všade zachovávať vlastný obrad laici majú právo aktívne sa zúčastňovať liturgických slávení ktorejkoľvek cirkvi sui iuris, podľa predpisov liturgických kníh.

§ 2. Ak to vyžadujú potreby Cirkvi alebo skutočný ošoh a chýbajú posvätní služobníci, môžu byť podľa normy práva laikom zverené niektoré funkcie posvätných služobníkov.

Kán. 404 - § 1. Laici majú už od detstva právo a povinnosť osvojiť si okrem katechetickej formácie, primerane individuálnemu nadaniu a postaveniu, poznanie náuky zjavenej Kristom a odovzdanej Magistériom Cirkvi, nielen aby podľa nej mohli žiť, ale aj aby ju mohli sami ohlasovať a tiež, ak je potrebné, obhajovať.

§ 2. Majú aj právo osvojiť si plnšie vzdelanie v posvätných vedách, ktoré sa prednášajú na cirkevných univerzitách alebo fakultách, alebo inštitútoch náboženských vied, tým, že tam navštevujú prednášky a dosahujú akademické stupne.

§ 3. Takisto pri zachovávaní predpisov stanovených vzhľadom na vyžadovanú súčasť sú spôsobilí, aby od legitímnej cirkevnej autority dostali mandát na vyučovanie posvätných vied.

Kán. 405 - Liturgické, teologické, duchovné a disciplinárne dedičstvo majú starostlivo študovať aj laici, avšak tak, aby sa napomáhala vzájomná ochota a úcta a tiež jednotná činnosť

medzi laikmi rozličných cirkví sui iuris, aby rozmanitosť obradov neškodila spoločnému dobru spoločnosti, v ktorej žijú, ale skôr každodenne k tomuto dobru viac viedla.

Kán. 406 - Laici pamätajú na povinnosť, o ktorej hovorí kán. 14, majú vedieť, že táto sa stáva naliehavšia v tých okolnostiach, v ktorých ľudia len vďaka im môžu vypočuť evanjelium a poznať Krista.

Kán. 407 - Laici, ktorí žijú v manželskom stave, majú podľa vlastného povolania osobitnú povinnosť budovať Boží ľud manželstvom a rodinou.

Kán. 408 - § 1. Laici, ktorí sa vyznačujú náležitou učenosťou, skúsenosťou a bezúhonnosťou, môžu byť vypočutí cirkevnými autoritami ako znalci alebo poradcovia, či už ako jednotlivci, alebo ako členovia rozličných rád a zhromaždení, ako sú farské, eparchiálne, patriarchálne.

§ 2. Okrem týchto cirkevných úloh, ku ktorým sú laici pripustení spoločným právom, môžu byť prijatí kompetentnou autoritou aj na iné úlohy, s výnimkou tých, ktoré vyžadujú posvätné svätenia, alebo ktoré sú partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris laikom výslovne zakázané.

§ 3. Ohľadom plnenia cirkevnej úlohy laici plne podliehajú cirkevnej autorite.

Kán. 409 - § 1. Laici, ktorí sa natrvalo alebo na čas oddávajú zvláštnej službe Cirkvi, majú záväzok nadobudnúť si primeranú formáciu, vyžadovanú na náležité plnenie svojej úlohy a túto úlohu plniť svedomite, horlivo a usilovne.

§ 2. Majú právo na slušnú mzdu, primeranú svojmu postaveniu, ktorou sa môžu aj pri zachovaní predpisov občianskeho práva slušne postarať o potreby vlastné a svojej rodiny; takisto majú právo, aby spolu so svojimi rodinami mali náležité zaistenú sociálnu starostlivosť aj sociálne zabezpečenie a zdravotnú pomoc.

TITUL XII

MNÍSI A OSTATNÍ REHOLNÍCI A ČLENOVIA OSTATNÝCH INŠTITÚTOV ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA

Kapitola I

Mnísi a ostatní reholníci

Art. I - Všeobecné kánony

Kán. 410 - Rehoľný stav je stály spôsob života v niektorom inštitúte schválenom Cirkvou, v ktorom sa veriaci v Krista, pôsobením Svätého Ducha, užšie nasledujú Krista, učiteľa a vzor svätosti, zasväcujú z nového a osobitného titulu verejnými sľubmi poslušnosti, čistoty a chudoby, pod legitímnym predstaveným, podľa noriem štatútov, zriekajú sa sveta a úplne sa zasväcujú dosahovaniu dokonalej lásky v službe Božieho kráľovstva, pre budovanie Cirkvi a vykúpenie sveta, ako znaky zvestujúce nebeskú slávu.

Kán. 411 - Rehoľný stav má byť všetkými podporovaný a napomáhaný.

I° Závislosť rehoľníkov od eparchiálneho biskupa, od patriarchu, od Apoštolskej stolice

Kán. 412 - § 1. Všetci rehoľníci podliehajú rímskemu veľkňazovi ako svojmu najvyššiemu predstavenému, ktorého sú povinní poslúchať aj mocou sľubu poslušnosti.

§ 2. Aby sa čo najlepšie zabezpečilo dobro inštitútov a potreby apoštolátu, rímsky veľkňaz môže na základe svojho primátu nad celou Cirkvou, so zreteľom na spoločný osoh, vyňať inštitúty zasväteného života spod riadenia eparchiálneho biskupa a podriaďiť ich sebe samému alebo inej cirkevnej autorite.

Kán. 413 - Čo sa týka vnútorného riadenia a rehoľnej disciplíny, ak právom nie je nariadené ináč, rehoľné inštitúty pápežského práva bezprostredne a výlučne podliehajú Apoštolskej stolici; ak však sú práva patriarchálneho alebo eparchiálneho, bezprostredne podliehajú patriarchovi alebo eparchiálnemu biskupovi, pri zachovaní kán. 418, § 2.

Kán. 414 - § 1. Čo sa týka monastierov a kongregácií eparchiálneho práva, eparchiálnemu biskupovi prislúcha:

1° schvaľovanie typikov monastierov a štatútov kongregácií a v nich podľa normy práva zavádzaných zmien, pri zachovaní toho, čo bolo schválené vyššou autoritou;

2° z prípadu na prípad a jednorázovo udeľovať dišpenzy od týchto typikov alebo štatútov, ak presahujú moc rehoľných predstavených a sú nimi legitímne žiadané;

3° na svojom území vizitovať monastiere, aj závislé, tak isto jednotlivé domy kongregácií, vždy keď tam vykonáva kánonickú vizitáciu, alebo vždy, keď to podľa jeho úsudku vyžadujú skutočne osobitné dôvody.

§ 2. Tieto práva patriarchovi prislúchajú vo vzťahu k rádom a kongregáciám patriarchálneho práva, ktoré v hraniciach územia cirkvi, ktorej predsedá, majú hlavný dom; ináč tie isté práva ohľadom všetkých rádov a tiež ohľadom monastierov a kongregácií, ktoré nie sú eparchiálneho práva, prislúchajú jedine Apoštolskej stolici.

§ 3. Ak sa kongregácia eparchiálneho práva rozširuje do inej eparchie, v jej štatútoch nemožno nič platne zmeniť bez súhlasu eparchiálneho biskupa eparchie, v ktorej sa nachádza hlavný dom, po porade s eparchiálnymi biskupmi eparchií, v ktorých sa nachádzajú ostatné domy.

Kán. 415 - § 1. Všetci rehoľníci podliehajú moci miestneho hierarchu v tom, čo sa vzťahuje na verejné slávenie božského kultu, na ohlasovanie Božieho slova odovzdávaného ľudu, na náboženskú a mravnú výchovu veriacich v Krista, najmä detí, na katechetickú a liturgickú formáciu, na dôstojnosť klerického stavu a tiež na rozličné diela týkajúce sa apoštolátu.

§ 2. Eparchiálny biskup má právo a povinnosť vizitovať jednotlivé monastiere a tiež domy rádov a kongregácií nachádzajúce sa na jeho území v týchto záležitostiach vždy, keď tam vykonáva kánonickú vizitáciu, alebo vždy, keď to podľa jeho úsudku vyžadujú vážne dôvody.

§ 3. Eparchiálny biskup môže len so súhlasom kompetentných predstavených zveriť rehoľníkom diela apoštolátu alebo úlohy vlastné eparchii, pri zachovaní spoločného práva a rehoľnej disciplíny, vlastnej povahy a tiež osobitného cieľa inštitútov.

§ 4. Rehoľníci, ktorí spáchali delikt mimo domu a po napomenutí miestnym hierarchom neboli potrestaní vlastným predstaveným, môžu byť potrestaní týmto hierarchom, hoci legitímne z domu vyšli a vrátili sa do neho.

Kán. 416 - Patriarchovia a miestni hierarchovia majú mať na starosti, aby sa v stanovených termínoch a vždy, keď sa to zdá užitočné, uskutočňovali stretnutia s rehoľnými predstavenými, aby v dielach apoštolátu, ktoré sú vykonávané rehoľníkmi, po vzájomnej porade postupovali svorne.

Kán. 417 - Ak do domov inštitútov patriarchálneho alebo pápežského práva, alebo ich chrámov vnikli zlozvyky a predstavený po napomenutí miestnym hierarchom tomu z nedbalosti nezabránil, miestny hierarcha je povinný ihneď odovzdať záležitosť autorite, ktorej tento inštitút bezprostredne podlieha.

2° Predstavení a členovia rehoľných inštitútov

Kán. 418 - § 1. Vyššími predstavenými sú: predstavení mníšskej konfederácie, predstavení monastiera sui iuris, generálni predstavení rádu alebo kongregácie, provinciálni predstavení, ich vikári a ostatní, ktorí majú moc podobnú moci provinciálnych predstavených a takisto tí, ktorí ak uvedení chýbajú, dočasne legitímne zastupujú ich úrad.

§2. Miestnemu hierarchovi, ani patriarchovi nepatrí titul predstaveného mníchov a iných rehoľných osôb, pri zachovaní kánonov, ktoré patriarchovi alebo miestnemu hierarchovi nad nimi udeľujú moc.

Kán. 419 - § 1. Predstavení mníšskej konfederácie, predstavení nekonfederovaného monastiera sui iuris a generálni predstavení rádu alebo kongregácie musia aspoň každý piaty rok poslať správu o stave inštitútov, ktorým sú predstavení, autorite ktorej sú bezprostredne podriadení, podľa formulára stanoveného tou istou autoritou.

§ 2. Predstavení inštitútov eparchiálneho alebo patriarchálneho práva majú poslať exemplár správy aj Apoštolskej stolici.

Kaň. 420 - § 1. Vyšší predstavení, ktorých na úlohu vizitátora určujú typik monastiera alebo štatúty rádu alebo kongregácie, v nimi vymedzených časoch majú vizitovať všetky im podliehajúce domy osobne alebo ak sú legitímne hatení cez iných.

§ 2. Členovia majú k vizitátorovi pristupovať s dôverou, keď sa ich legitímne pýta, majú mu odpovedať v láske podľa pravdy; nikomu však nie je dovolené akýmkoľvek spôsobom členov od tejto povinnosti odrádzať alebo cieľ vizitácie sťažovať ináč.

§ 3. Ak vyšší predstavený, ktorému vizitácia prislúcha podľa práva, nevykonal vizitáciu do piatich rokov a vizitáciu zanedbal i po napomenutí miestnym hierarchom, všetky rehoľné domy musí vizitovať miestny hierarcha.

Kán. 421 - Predstavení majú vážnu povinnosť starostlivosti o to, aby im zverení členovia viedli život podľa požiadaviek typikov alebo vlastných štatútov; pri dosahovaní cieľa rehoľného stavu nech predstavení pomáhajú členom príkladom a povzbudzovaním, nech im primerane pomáhajú v ich osobných potrebách, o chorých nech sa starajú a navštevujú ich, nespokojných nech karhajú, malodušných potešujú a nech sú voči všetkým trpezliví.

Kán. 422 - § 1. Predstavení majú mať stálu radu, ustanovenú podľa normy typíkov alebo štatútov, ktorej pomoc majú využívať vo vykonávaní svojho úradu; v prípadoch predpísaných právom sú povinní žiadať jej súhlas alebo radu podľa normy kán. 934.

§ 2. Partikulárnym právom sa má stanoviť, či rada musí byť v domoch, v ktorých žije menej ako šesť členov.

Kán. 423 - Monastier, mnišska konfederácia, rád a kongregácia, ale tiež ich provincie a domy, legitímne zriadené, sú samým právom právnické osoby; avšak typiky alebo štatúty môžu vylúčiť alebo obmedziť ich schopnosť časné majetky nadobúdať, vlastniť, spravovať a scudzovať.

Kán. 424 - V typiku alebo štatútoch náleží ustanoviť normy o užívaní a správe majetkov pre podporu, vyjadrenie a ochranu vlastnej chudoby.

Kán. 425 - Časné dobrá rehoľných inštitútov sa majú riadiť kán. 1007 - 1054, ak spoločným právom nie je nariadené alebo z povahy veci nie je zřejmé iné.

Kán. 426 - Všetci a jednotliví rehoľníci, tak predstavení ako podriadení, musia nielen verne a neporušene zachovávať sľuby, ktoré zložili, ale tiež viesť život podľa predpisov typika alebo štatútov s verným zachovávaním odkazu zakladateľa a tak smerovať k dokonalosti svojho stavu.

Kán. 427 - Všetci a jednotliví rehoľníci sú viazaní povinnosťami, ktoré sú spoločným právom predpísané klerikom, ak právom nie je nariadené alebo z povahy veci nie je zřejmé iné.

Kán. 428 - Člen rehoľného inštitútu s doživotnými sľubmi sa ako klerik zapisuje do rehoľného inštitútu diakonskou vysviackou alebo v prípade klerika už zapísaného do niektorej eparchie, doživotnou profesiou.

Kán. 429 - Listy rehoľníkov odosielať ich predstaveným a tiež miestnemu hierarchovi, patriarchovi, legátovi rímskeho veľkňaza a Apoštolskej stolici a takisto listy, ktoré sami od nich dostanú, nepodliehajú žiadnej kontrole.

Kán. 430 - Udeľovať rehoľníkom čisto čestné tituly, hodnosti alebo úrady nie je dovolené, ak

nie je typikom alebo štatútmi dovolený titul spojený s úradom vyššieho predstaveného, ktorý už rehoľníci vykonávali.

Kán. 431 - § 1. Bez písomného súhlasu vlastného vyššieho predstaveného rehoľník nemôže byť už od prvej profesie povýšený na hodnosť alebo úrad mimo vlastného inštitútu s výnimkou tých, ktoré sa udeľujú voľbou vykonanou Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi a pri zachovaní kán. 89, § 2; po splnení úlohy sa musí vrátiť do monastiera, rádu alebo kongregácie.

§ 2. Rehoľník, ktorý sa stane patriarchom, biskupom alebo exarchom:

1° naďalej zostáva viazaný sľubmi a ostatnými povinnosťami svojej profesie, s výnimkou toho, čo podľa jeho rozumného úsudku nemôže byť spojené s jeho hodnosťou; je pozbavený aktívneho a pasívneho hlasu vo vlastnom monastieri, ráde alebo kongregácii; je vyňatý spod moci predstavených a mocou sľubu poslušnosti ostáva podriadený jedine rímskemu veľkňazovi;

2° avšak ten, kto sa po splnení úlohy vracia do monastiera, rádu alebo kongregácie, pri zachovaní napokon kán. 62 a 211 môže mať aktívny a pasívny hlas, ak to typik alebo štatúty dovoľujú.

§ 3. Rehoľník, ktorý sa stane patriarchom, biskupom alebo exarchom:

1° ak profesiou stratil vlastníctvo majetkov, má právo na užívanie, výnos a správu majetkov, ktoré mu pripadajú; avšak patriarcha, eparchiálny biskup, exarcha vlastníctvo nadobúdajú pre patriarchálnu cirkev, eparchiu, exarchát; ostatní pre monastier alebo rád;

2° ak profesiou nestratil vlastníctvo majetkov, opäť nadobúda užívanie, výnos a správu majetkov, ktoré vlastnil; tie, ktoré mu pripadnú neskôr, nadobúda plne pre seba;

3° v oboch prípadoch však s majetkami, ktoré mu pripadnú nie z hľadiska jeho osoby, musí naložiť podľa vôle darcov.

Kán. 432 - Závislý monastier, dom alebo provincia rehoľného inštitútu ktorejkoľvek cirkvi sui iuris, aj latinskej Cirkvi, ktoré sa so súhlasom Apoštolskej stolice zapisujú do inej cirkvi sui iuris, musia zachovávať právo tejto cirkvi, pri neporušení predpisov typika alebo štatútov, ktoré sa vzťahujú na vnútorné riadenie tohto inštitútu a privilégií udelených Apoštolskou stolicou.

Art. II - Monastiere

Kán. 433 - § 1. Monastierom sa nazýva rehoľný dom, v ktorom členovia smerujú k evanjeliovej dokonalosti zachovávaním regúl a tradícií mnišského života.

§ 2. Monastier sui iuris je ten, ktorý je nezávislý od iného monastiera a riadi sa vlastným typikom, schváleným kompetentnou autoritou.

Kán. 434 - Monastier je pápežského práva, ak bol zriadený Apoštolskou stolicou alebo jej dekrétom za taký uznaný; patriarchálneho práva, ak je stauropegijský; eparchiálneho práva, ak bol zriadený biskupom a neobdržal uznávací dekrét Apoštolskej stolice.

1° Zriadenie a rušenie monastierov

Kán. 435 - § 1. Eparchiálnemu biskupovi náleží zriadenie monastieru sui iuris v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, po porade s patriarchom, v ostatných prípadoch po porade s Apoštolskou stolicou.

§ 2. Patriarchovi je rezervované zriadenie stauropegijského monastiera.

Kán. 436 - § 1. Ktorýkoľvek monastier sui iuris môže mať závislé monastiere, z ktorých niektoré sú filiálne, ak zo samého zriaďovacieho aktu alebo z dekrétu, vyneseneho podľa typika, môžu smerovať k uznaniu za monastier sui iuris, iné sú však pomocné.

§ 2. Pre platné zriadenie závislého monastiera sa vyžaduje písomný súhlas authority, ktorej monastier sui iuris podlieha a eparchiálneho biskupa miesta, kde tento monastier má byť zriadený.

Kán. 437 - § 1. Dovoľenie na zriadenie monastiera, aj závislého, prináša so sebou právo vlastniť chrám a vykonávať posvätné služby a takisto vykonávať nábožné diela, ktoré sú podľa normy typika monastieru vlastné, pri neporušení legitímne pripojených doložiek.

§ 2. Aby sa vybudovala a otvorila škola, hospic alebo podobná budova, oddelená od monastiera, pre každý monastier sa vyžaduje písomný súhlas eparchiálneho biskupa.

§ 3. Aby bol monastier využívaný pre iné potreby, vyžaduje sa to isté ako pri jeho zriadení, ak nejde o zmenu, ktorá sa vzťahuje len na vnútorné riadenie a rehoľnú disciplínu.

Kán. 438 - § 1. Patriarcha môže z vážneho dôvodu zrušiť v hraniciach územia cirkvi, ktorej predsedá monastier sui iuris alebo filiálny eparchiálneho práva alebo stauropegijský, so súhlasom Stálej synody a na žiadosť alebo po porade s eparchiálnym biskupom, ak je

monastier eparchiálneho práva a po porade s predstaveným monastiera a predsedom konfederácie, ak je monastier konfederovaný, s možnosťou rekurzu s pozastavujúcim účinkom k rímskemu veľkňazovi.

§ 2. Ostatné monastiere sui iuris alebo filiálne môže zrušiť len Apoštolská stolica.

§ 3. Pomocný monastier môže byť zrušený dekrétom predstaveného monastiera, od ktorého závisí, podľa normy typika a so súhlasom eparchiálneho biskupa.

§ 4. Majetok zrušeného monastiera sui iuris prechádza na konfederáciu, ak bol konfederovaný; ináč na eparchiu alebo ak bol stauropégijský, na patriarchálnu cirkev; avšak majetky zrušeného závislého monastiera pripadajú monastieru sui iuris; rozhodnúť o majetkoch zrušeného monastiera pápežského práva je však rezervované Apoštolskej stolici, v každom prípade pri neporušení vôle darcov.

Kán. 439 - § 1. Viacero monastierov sui iuris podliehajúcich eparchiálnemu biskupovi tej istej eparchie môže vytvoriť konfederáciu, po písomnom súhlase eparchiálneho biskupa, ktorému náleží aj schválenie štatútov konfederácie.

§ 2. Konfederácia viacerých monastierov sui iuris rozličných eparchií, alebo stauropégijských, nachádzajúcich sa v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, môže byť vytvorená po porade s eparchiálnymi biskupmi, ktorých sa to týka a so súhlasom patriarchu, ktorému je tiež rezervované schválenie štatútov konfederácie.

§ 3. V ostatných prípadoch o vytvorení konfederácie rozhoduje Apoštolská stolica.

Kán. 440 - § 1. Pričlenenie nekonfederovaného monastiera sui iuris a odčlenenie konfederovaného od konfederácie je rezervované autorite, o ktorej sa hovorí v kán. 439.

§ 2. Avšak konfederácia v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi môže byť zrušená len patriarchom, so súhlasom Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, po porade s eparchiálnymi biskupmi, ktorých sa to týka a predsedom konfederácie, pri neporušení rekurzu s pozastavujúcim účinkom k rímskemu veľkňazovi; zrušenie ostatných konfederácií je rezervované Apoštolskej stolici.

§ 3. Rozhodnúť o majetkoch niektorej zrušenej konfederácie je rezervované autorite, ktorá konfederáciu zrušila, pri neporušení vôle darcov; patriarcha v tomto prípade potrebuje súhlas Stálej synody.

2° Predstavení monastierov, synaxy a ekonómia

Kán. 441 - § 1. Predstavení a synaxy majú v monastieroch takú moc, akú určuje univerzálne právo a typik.

§ 2. Predstavení v monastieroch sui iuris majú moc riadenia vždy, keď sa im právom alebo autoritou, ktorej sú podriadení, výslovne udeľuje, pri zachovaní kán. 979.

§ 3. Moc predstaveného mníšskej konfederácie okrem toho, čo vymedzilo spoločné právo, má byť vymedzená v štatútoch tejto konfederácie.

Kán. 442 - Pri zachovaní typika monastiera sui iuris, ktorý k spôsobilosti na prijatie úradu predstaveného monastiera sui iuris má vyššie požiadavky, sa vyžaduje, aby zložil doživotnú profesiu, bol profesom aspoň desať rokov a dovŕšil štyridsať rokov.

Kán. 443 - § 1. Predstavený monastiera sui iuris má byť zvolený na synaxe zídenej podľa noriem typika a pri zachovávaní kán. 947-960, pri neporušení práva eparchiálneho biskupa, osobne alebo cez iného, predsedá volebnej synaxe.

§ 2. Avšak voľbe predstaveného konfederovaného monastiera sui iuris volebnej synaxe predsedá osobne alebo cez iného predstavený tejto konfederácie.

Kán. 444 - § 1. Úrad predstaveného monastiera sui iuris sa zveruje na nevymedzený čas, ak typik nevyžaduje iné.

§ 2. Ak typik nestanovuje ináč, predstavení závislých monastierov sa ustanovujú predstaveným monastiera sui iuris so súhlasom jeho rady na čas vymedzený samotným typikom, ak je monastier filiálny, po porade však s touto radou, ak je pomocný.

§ 3. Predstavení však, ktorí dovŕšili sedemdesiaty piaty rok života, alebo ktorí sa pre chorobu alebo z iného vážneho dôvodu stali menej spôsobilí vykonávať svoj úrad, majú predložiť zrieknutie sa úradu synaxe, ktorá ho má prijať.

Kán. 445 - Členovia volebnej synaxy sa majú snažiť zvoliť takých, ktorých pred Pánom uznajú za naozaj hodných a schopných úradu predstaveného, zdržujúc sa akéhokoľvek zneužitia a najmä získavania hlasov pre seba alebo pre iných.

Kán. 446 - Predstavený má rezidovať vo vlastnom monastieri a vzdaľovať z neho sa má len podľa noriem typika.

Kán. 447 - § 1. Pre spravovanie časných majetkov má byť v monastieri ekonóm, ktorý svoj úrad vykonáva pod vedením predstaveného.

§ 2. Predstavený monastiera sui iuris nemôže súčasne vykonávať úrad ekonóma tohto monastiera; avšak úrad ekonóma závislého monastiera, ak je to nevyhnutné, môže byť s ním zlúčený, hoci je lepšie ho oddeliť od úradu predstaveného.

§ 3. Ekonóm má byť vymenovaný predstaveným monastiera sui iuris so súhlasom svojej rady, ak typik nevyžaduje iné.

3° Prijatie do monastiera sui iuris a noviciát

Kán. 448 - Aby bol niekto prijatý do monastiera sui iuris, vyžaduje sa, aby bol vedený správnym úmyslom, bol súci k vedeniu mníšskeho života a nebol zdržiavaný nijakou prekážkou stanovenou právom.

Kán. 449 - Kandidát pred prijatím do noviciátu musí určité obdobie, stanovené v typiku, žiť v monastieri pod osobitnou starostlivosťou skúseného člena.

Kán. 450 - Pri zachovaní predpisov typika, ktoré vyžadujú vyššie požiadavky, do noviciátu môžu byť platne prijatí:

1° nekatolíci;

2° tí, ktorí sú potrestaní kánonickým trestom, s výnimkou trestov podľa kán.1426, § 1;

3° tí, ktorým hrozí vážny trest za delikt, z ktorého sú legitímne obvinení;

4° tí, ktorí ešte neukončili osemnásť rok života, ak nejde o monastier, ktorý má dočasnú profesiu, v tomto prípade stačí vek sedemnástich rokov;

5° tí, ktorí do monastiera vstupujú pod vplyvom násilia, veľkého strachu alebo podvodu, alebo tí, ktorých predstavený prijíma pod tým istým vplyvom;

6° manželia počas trvania manželstva;

7° tí, ktorí sú viazaní putom rehoľnej profesie alebo iným posvätným putom v inštitúte zasväteného života, ak nejde o legitímne prestúpenie.

Kán. 451 - Do noviciátu monastiera inej cirkvi sui iuris nemôže byť bez dovolenia Apoštolskej stolice nikto dovolene prijatý, ak nejde o kandidáta, ktorý bol určený pre závislý monastier vlastnej cirkvi, podľa kán. 432.

Kán. 452 - § 1. Klerici zapísaní do eparchie nemôžu byť do noviciátu dovolene prijatí bez konzultácie s vlastným eparchiálnym biskupom; ani tiež nemôžu byť dovolene prijatí, ak je eparchiálny biskup proti, z dôvodu, že ich odchod spôsobí ťažkú škodu dušiam, ktorej nemôže nijako ináč vyhnúť alebo ak ide o tých, ktorí určení k posvätným sväteniam v monastieri sú zdržiavaní nejakou prekážkou stanovenou právom.

§ 2. Tak isto nemôžu byť dovolene do monastiera prijatí rodičia, ktorých práca je nevyhnutná k vyživovaniu a výchove detí alebo deti, ktoré musia pomáhať otcovi alebo matke, starému otcovi alebo starej matke, nachádzajúcim sa vo veľkej núdzi, ak sa o nich monastier nepostaral ináč.

Kán. 453 - § 1. Prijímať do noviciátu náleží predstavenému monastiera sui iuris po porade so svojou radou.

§ 2. Tomuto predstavenému musí byť, za použitia vhodných prostriedkov, zrejmá súcosť a tiež plná sloboda kandidáta pri voľbe mníšskeho stavu.

§ 3. Čo sa týka dokladov, ktoré majú byť kandidátmi predložené a tiež rozličných svedectiev o ich dobrých mravoch a súcosi, ktoré majú byť zozbierané, majú byť zachované predpisy typika.

Kán. 454 - V typiku majú byť vymedzené normy o vena, ktoré má byť, ak sa tak vyžaduje, odovzdané kandidátmi, o jeho spravovaní pod osobitnou starostlivosťou miestneho hierarchu a tiež o úplnom vrátení vena bez už získaných výnosov tomu, kto z akéhokoľvek dôvodu z monastiera odchádza.

Kán. 455 - Noviciát začína prijatím mníšskeho habitu alebo iným spôsobom predpísaným v typiku.

Kán. 456 - § 1. Monastier sui iuris môže mať vlastných novicov, ktorí sú v tomto monastieri pod vedením súčasného člena uvádzaní do mníšskeho života.

§ 2. Aby bol noviciát platný, musí byť vykonaný v tom istom monastieri sui iuris alebo rozhodnutím predstaveného, po porade s jeho radou, v inom monastieri sui iuris tej istej konfederácie.

§ 3. Ak však niektorý monastier sui iuris, tak konfederovaný ako aj nekonfederovaný, nemôže splniť predpisy o formácii novicov, predstavený je povinný poslať novicov do iného monastiera, v ktorom sú tieto predpisy starostlivo zachovávané.

Kán. 457 - § 1. Aby bol noviciát platný, musí trvať celé a súvislé tri roky; avšak v monastieroch, v ktorých doživotnej profesii predchádza dočasná profesia, stačí jeden rok noviciátu.

§ 2. V ktoromkoľvek roku noviciátu neprítomnosť kratšia ako tri mesiace, tak súvisle ako aj prerušene, nepôsobí na platnosť, ale chýbajúci čas, ak prekračuje pätnásť dní, musí byť doplnený.

§ 3. Noviciát nemá trvať dlhšie než tri roky, pri zachovaní kán. 461, § 2.

Kán. 458 - § 1 Formáciu novicov má viesť, ako magister, podľa noriem typika, člen, ktorý sa vyznačuje rozvážnosťou, láskou, zbožnosťou a vzdelaním a zachovávaním mníšskeho života, profes najmenej desať rokov.

§ 2. Práva a povinnosti tohto magistra, predovšetkým v tom, čo sa vzťahuje na spôsob formácie novicov a tiež na vzťahy k synaxe a predstaveným monastiera, sa majú vymedziť v typiku.

Kán. 459 - § 1. Počas noviciátu sa treba nepretržite usilovať, aby sa pod vedením magistra formoval duch novica poznávaním typika, nábožnými meditáciami a trvalou modlitbou, výučbou toho, čo sa týka sľubov a čností, vhodnými cvičeniami na odstránenie chýb, na krotenie náruživostí, na získanie čností.

§ 2. V čase noviciátu sa novici nemajú určovať na práce mimo monastiera, ani sa úmyselne venovať štúdiu literatúry, vied alebo umení.

Kán. 460 - Novic sa nemôže akýmkoľvek spôsobom platne zrieknuť svojich majetkov alebo ich dávať do zástavy, pri zachovaní kán. 467, § 1.

Kán. 461 - § 1. Novic môže monastier sui iuris slobodne opustiť alebo byť z oprávneného dôvodu predstaveným alebo synaxou prepustený, podľa noriem typika.

§ 2. Ak je po uplynutí noviciátu novic uznaný za súceho, má byť pripustený k profesii, ináč má byť prepustený; ak však o jeho súcosti pretrváva pochybnosť, čas noviciátu môže byť podľa noriem typika predĺžený, nie však viac ako o rok.

4° Zasvätenie čiže mníšska profesia

Kán. 462 - § 1. Mníšsky stav sa definitívne prijíma doživotnou profesiou, ktorá obsahuje tri večné sľuby: poslušnosti, čistoty a chudoby.

§ 2. Pri skladaní profesie sa majú zachovávať predpisy typika a liturgických kníh.

Kán. 463 - Čo sa týka rozličných stupňov mníšskej profesie, je potrebné riadiť sa typikom monastiera, pri zachovaní právnej účinnosti profesie podľa spoločného práva.

Kán. 464 - Pre platnosť večnej mníšskej profesie sa vyžaduje, aby:

1° bol platne vykonaný noviciát;

2° bol novic pripustený k profesii vlastným predstaveným monastiera sui iuris, so súhlasom jeho rady a tiež aby profesia bola prijatá týmto predstaveným osobne alebo cez iného;

3° profesia má byť výslovná a zložená alebo prijatá bez násillia, veľkého strachu, alebo podvodu;

4° bolo splnené všetko ostatné, čo pre platnosť profesie vyžaduje typik.

Kán. 465 - To, čo je spoločným právom predpísané pre dočasnú profesiu, platí aj v monastieroch, v ktorých taká profesia podľa typika predchádza doživotnej profesii.

Kán. 466 - Doživotná mníšska profesia robí akty odporujúce sľubom neplatnými, ak akty môžu byť zneplatnené.

Kán. 467 - § 1. Kandidát na doživotnú mníšsku profesiu sa musí do šesťdesiatich dní pred profesiou, na úžitok kohokoľvek, zrieknuť všetkých majetkov, ktoré aktuálne vlastní, pod podmienkou následného zloženia doživotnej profesie; zrieknutie vykonané pred týmto časom je samým právom neplatné.

§ 2. Po zložení profesie sa má ihneď vykonať všetko, čo je nevyhnutné, aby zrieknutie bolo účinné aj podľa civilného práva.

Kán. 468 - § 1. Akékoľvek časné majetky, ktoré člen z akéhokoľvek titulu nadobudne po doživotnej profesii, nadobúda monastier.

§ 2. Za dlhy a záväzky, ktoré člen po večnej profesii uzavrel s dovoľením predstaveného, musí zodpovedať monastier; ak sa však zadlžil bez dovoľenia predstaveného, musí sa zodpovedať samotný člen.

§ 3. Platí však, že vždy možno podať žalobu proti tomu, v prospech koho sa uzavretá dohoda obrátila.

Kán. 469 - Člen po zložení doživotnej profesie stráca samým právom všetky úrady, ak nejaké má a vlastnú eparchiu, a tiež sa plným právom pričleňuje k monastieru.

Kán. 470 - Dokument o zložení doživotnej profesie, podpísaný samým členom a tým, kto profesiu prijal, aj na základe delegácie, sa má uchovávať v archíve monastiera; predstavený vlastného monastiera sui iuris musí o nej čo najskôr informovať farára krstu člena pre vykonanie zápisu o profesii.

5° Formácia členov a mníšska disciplína

Kán. 471 - § 1. Spôsob formácie členov má byť v typiku vymedzený tak, aby boli ustavične podnecovaní k plňšiemu dosahovaniu svätosti života a tiež aby rozvíjali svoje nadanie štúdiom posvätnej náuky a osvojovaním ľudskej kultúry podľa potrieb časov, a tak sa stávali schopnejší pre vykonávanie umení a tiež diel, ktorých sa monastier legitímne ujal.

§ 2. Formácia mníchov, ktorí sú určení pre posvätné svätenia, musí byť okrem toho vykonávaná podľa plánu formácie klerikov, o ktorom hovorí kán. 330, v samom monastieri, ak má vytvorené sídlo štúdií, podľa normy kán. 340, § 1, alebo pod vedením skúseného moderátora v inom seminári, alebo inštitúte vyšších štúdií, schválenom cirkevnou autoritou.

Kán. 472 - Predstavený monastiera sui iuris môže dať, podľa noriem typika, svojim členom s doživotnými sľubmi prepúšťať listinu k posvätným sväteniam; túto listinu treba poslať eparchiálnemu biskupovi miesta, kde sa nachádza monastier, aj vtedy, keď je závislý alebo ak ide o stauropegijský monastier, biskupovi určenému patriarchom.

Kán. 473 - § 1. V jednotlivých monastieroch sa majú každodenne sláviť Božské chvály podľa normy typika a legitímnych zvykov; tak isto sa má každodenne sláviť Božská liturgia, s výnimkou tých dní, ktoré sú vyňaté predpismi liturgických kníh.

§ 2. Predstavení monastierov nech dbajú, aby sa všetci členovia podľa noriem typika:

1° legitímne nehatení každý deň zúčastňovali Božských chvál a tiež Božskej liturgie, vždy, keď sa slávi, venovali sa rozjímaniu nad Božími skutočnosťami a horlivo sa zúčastňovali iných nábožných cvičení;

- 2° slobodne a často mohli obracať na otcov špirituálov a spovedníkov;
- 3° každý rok v priebehu niekoľkých dní venovali duchovným cvičeniam.

Kán. 474 - § 1. Členovia monastierov, podľa noriem typika, majú často prijímať sviatosť pokánia.

§ 2. Pri zachovaní typika, ktorý spoved' odporúča u ustanovených spovedníkov, všetci členovia monastiera môžu prijať sviatosť pokánia od ktoréhokolvek kňaza, opatreného splnomocnením vysluhovania tejto sviatosti, pri zachovaní mníšskej disciplíny.

Kán. 475 - § 1. V jednotlivých monastieroch majú byť samotným predstaveným monastiera určení, podľa počtu členov, viacerí otcovia špirituáli a spovedníci, ak ide o presbyterov - mníchov toho istého monastiera, ktorí sú opatrení fakultou vysluhovať sviatosť pokánia, ináč však miestnym hierarchom, po vypočutí predstaveného monastiera sui iuris, ktorý musí najprv vypočuť spoločenstvo, ktorého sa to týka.

§ 2. Pre monastiere, v ktorých presbyteri - mnísi nie sú, má miestny hierarcha tým istým spôsobom určiť kňaza, ktorý má v monastieri regulárne sláviť Božskú liturgiu a kázať Božie slovo, pri zachovaní kán. 612, § 2.

Kán. 476 - Členovia monastiera, tak vo vnútri ako aj mimo monastiera, majú nosiť mníšsky habit predpísaný vlastným typikom.

Kán. 477 - § 1. V monastieri sa má, spôsobom predpísaným v typiku, zachovávať klauzúra, pri neporušení práva predstaveného, z prípadu na prípad a z vážneho dôvodu do častí podliehajúcich klauzúre pripustiť osoby opačného pohlavia, mimo tých, ktoré podľa typika môžu vstúpiť do klauzúry.

§ 2. Časti monastiera podliehajúce klauzúre majú byť zreteľne označené.

§ 3. Hranice klauzúry presne vyznačuje alebo ich z oprávneného dôvodu mení predstavený monastiera sui iuris, so súhlasom svojej rady a tiež po upovedomení eparchiálneho biskupa.

Kán. 478 - Predstavený monastiera môže dovoliť, aby členovia bývali mimo monastiera na čas vymedzený v typiku; na neprítomnosť, ktorá presahuje jeden rok, ak to nie je z dôvodu štúdií alebo choroby, sa vyžaduje dovolenie autority, ktorej monastier podlieha.

Kán. 479 - Ak je podľa uváženia miestneho hierarchu pre katechetickú formáciu ľudu potrebná

pomoc monastierov, všetci predstavení, požiadaní týmto hierarchom, ju musia osobne alebo cez iných vo vlastných chrámoch poskytovať ľudu.

Kán. 480 - Bez súhlasu patriarchu, v hraniciach územia cirkvi, ktorej predsedá, alebo v ostatných prípadoch Apoštolskej stolice, v monastijskom chráme nemôže byť zriadená farnosť, ani mnísi nemôžu byť menovaní za fárov.

6° Pustovníci

Kán. 481 - Pustovník je člen monastiera sui iuris, ktorý sa celý oddáva kontemplácii nebeských skutočností a úplne sa odľučuje od ľudí a sveta.

Kán. 482 - Pre legitímne prijatie pustovníckeho života sa vyžaduje, aby člen získal dovoľenie predstaveného monastiera sui iuris, do ktorého patrí, so súhlasom jeho rady a v monastieri prežil aspoň šesť rokov počítaných odo dňa večnej profesie.

Kán. 483 – Miesto, kde pustovník žije, má byť určené predstaveným monastiera a tiež osobitným spôsobom oddelené od sveta a od ostatných častí monastiera; ak sa však miesto nachádza mimo múrov monastiera, vyžaduje sa, navyše, písomný súhlas eparchiálneho biskupa.

Kán. 484 - Pustovník je závislý od predstaveného monastiera a tiež je viazaný zachovávaním kánonov o mníchoch a typikom monastiera vždy, keď môžu byť v súlade s pustovníckym životom.

Kán. 485 - Predstavený monastiera sui iuris, so súhlasom svojej rady a z oprávneného dôvodu, môže aj proti vôli pustovníka prikázať ukončenie pustovníckeho života.

7° Stauropegijský monastier

Kán. 486 - § 1. Patriarcha môže z vážneho dôvodu, po porade s eparchiálnym biskupom a tiež so súhlasom Stálej synody, udeliť monastieru sui iuris status stauropegijského monastiera v samom akte zriadenia.

§ 2. Stauropegijský monastier podlieha bezprostredne patriarchovi, ktorý má voči monastieru, členom doňho zapísaným a tiež osobám, ktoré dňom a nocou žijú v monastieri, tie isté práva a povinnosti ako eparchiálny biskup; avšak ostatné osoby, ktoré patria k monastieru, patriarchovi podliehajú bezprostredne a výlučne iba v tom, čo sa vzťahuje na ich úlohu alebo úrad.

8° Prestúpenie do iného monastiera

Kán. 487 - § 1. Člen nemôže prestúpiť z monastiera sui iuris do iného, tej istej konfederácie, bez písomného súhlasu predstaveného konfederácie.

§ 2. K prestúpeniu z nekonfederovaného monastiera do iného monastiera, podriadeného tej istej autorite, sa vyžaduje súhlas tejto autority; ak však monastier, do ktorého sa uskutočňuje prestúpenie, podlieha inej autorite, vyžaduje sa aj súhlas tejto autority.

§ 3. Patriarcha, eparchiálny biskup a predstavený konfederácie tento súhlas dať nemôžu bez konzultácie s predstaveným monastiera sui iuris, z ktorého sa prestúpenie uskutočňuje.

§ 4. Pre platnosť prestúpenia do monastiera inej cirkvi sui iuris sa navyše vyžaduje súhlas Apoštolskej stolice.

§ 5. Prestúpenie sa uskutočňuje prijatím predstaveným nového monastiera sui iuris, so súhlasom synaxy.

Kán. 488 - 1. Ten, kto prestupuje do iného monastiera sui iuris tej istej konfederácie, nekoná noviciát, ani neskladá novú profesiu a odo dňa prestupu stráca práva a je uvoľnený z povinností voči predchádzajúcemu monastieru, prijíma práva a povinnosti voči druhému a ak je klerik, zapisuje sa do neho aj ako klerik.

§ 2. Ten, kto prestupuje z monastiera sui iuris do iného monastiera sui iuris, ktorý nepatrí do žiadnej alebo patrí do inej konfederácie, má ohľadom vykonania povinnosti noviciátu a zloženia profesie zachovávať predpisy typika monastiera, do ktorého sa prestup uskutočňuje; ak však v typiku nie je o tejto veci nič nariadené, nevykonáva noviciát ani neskladá novú profesiu, ale prestúpenie nadobúda účinnosť dňom prestupu, ak predstavený monastiera od neho nevyžaduje, aby na skúšku prežil nejaký čas, nie viac ako rok, v monastieri; po uplynutí času skúšky má byť predstaveným zapísaný, so súhlasom jeho rady alebo synaxy, podľa normy typika, nastálo do nového monastiera alebo sa má vrátiť do predchádzajúceho monastiera.

§ 3. Pri prestúpení z monastiera sui iuris do rádu alebo kongregácie sa po primeranom prispôbení majú zachovávať kán. 544 a 545.

§ 4. Monastier sui iuris, z ktorého člen odchádza, zachováva majetky, ktoré prostredníctvom samotného člena nadobudol; čo sa týka vena, toto odo dňa prestúpenia náleží, bez už nadobudnutých ziskov, monastier, do ktorého sa prestúpenie uskutočňuje.

9° Exklačtrácia a vystúpenie z monastiera

Kán. 489 - § 1. Indult exklačtrácie z monastiera sui iuris môže členovi s večnými sľubmi, na žiadosť samotného člena, udeliť len autorita, ktorej monastier podlieha, po vypočutí predstaveného monastiera sui iuris, spolu s jeho radou.

§ 2. Eparchiálny biskup môže tento indult udeliť len na tri roky.

Kán. 490 - Na žiadosť predstaveného monastiera sui iuris, so súhlasom jeho rady, exklačtráciu môže členovi z vážnych dôvodov uložiť autorita, ktorej monastier podlieha, pri zachovaní miernosti a lásky.

Kán. 491 - Exklačtrovaný člen zostáva naďalej viazaný sľubmi a tiež ostatnými povinnosťami mníšskej profesie, ktoré sú zlučiteľné s jeho stavom; musí vyzliecť mníšsky habit; počas trvania času exklačtrácie je pozbavený aktívneho i pasívneho hlasu; mocou sľubu poslušnosti podlieha namiesto predstavenému vlastného monastiera eparchiálnemu biskupovi miesta, kde sa zdržiava.

Kán. 492 - § 1. Člen s doživotnými sľubmi, bez veľmi vážnych dôvodov zvážených pred Pánom, nemá žiadať indult na opustenie monastiera a o návrat do svetského života; svoju žiadosť má podať predstavenému monastiera sui iuris, ktorý ju má s vyjadrením svojím a svojej rady predložiť Apoštolskej stolici.

§ 2. Takýto indult je vyhradený Apoštolskej stolici.

Kán. 493 - § 1. Indult na opustenie monastiera a návrat do svetského života, legitímne členovi udelený a doručený, ak ho on sám pri akte oznámenia neodmietol, samým právom prináša so sebou dišpenz od sľubov, ako aj od všetkých záväzkov, vyplývajúcich z profesie, ale nie od tých, ktoré vyplývajú z posvätných stupňov, ak člen prijal posvätnú vysviacku.

§ 2. Ak člen, ktorý odišiel z monastiera a vrátil sa do svetského života, je do monastiera znova prijatý, opakuje noviciát a zloženie profesie tak, ako keby s rehoľným životom nikdy nebol spojený.

Kán. 494 - § 1. Ak mních s doživotnými sľubmi a ustanovený do posvätných stupňov obdržal indult odchodu z monastiera a návratu do sveta, nemôže vykonávať posvätné stupne, kým nenájde eparchiálneho biskupa, ktorý ho bude ochotný prijať.

§ 2. Eparchiálny biskup ho môže prijať buď celkom alebo na päťročnú skúšku; v prvom prípade je mních zapísaný do eparchie samým právom, v druhom však po piatich rokoch, ak nebol výslovne prepustený skôr.

Kán. 495 - Člen, ktorý po zloženej profesii nelegitímne opustil monastier, musí sa okamžite vrátiť späť; predstavení ho majú starostlivo hľadať a ak sa vráti v skutočnom pokání, prijať; ináč však má byť podľa noriem práva potrestaný, alebo tiež prepustený.

Kán. 496 - § 1. Kto sa počas trvania dočasnej profesie z vážneho dôvodu chce odlúčiť od monastiera a vrátiť sa do svetského života, má svoju žiadosť predložiť predstavenému monastiera sui iuris.

§ 2. Predstavený má spolu so svojím vyjadrením a vyjadrením svojej rady poslať túto žiadosť eparchiálnemu biskupovi, ktorému náleží, hoci ide o monastiere pápežského práva, udeliť v tomto prípade indult odchodu z monastiera a návratu do svetského života, ak to partikulárne právo pre monastiere nachádzajúce sa v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, nerezervovalo patriarchovi.

10° Prepustenie mníchov

Kán. 497 - § 1. Za člena, samým právom prepusteného z monastiera, treba považovať toho, ktorý:

1° verejne zavrhol katolícku vieru;

2° slávil manželstvo alebo sa oň pokúšal, hoci len občiansky.

§ 2. V týchto prípadoch má vyšší predstavený monastiera sui iuris po porade so svojou radou bezodkladne, po zozbieraní dôkazov, vydať vyhlásenie o čine, aby prepustenie bolo právne zrejmé a zároveň má o veci informovať autoritu, ktorej monastier bezprostredne podlieha.

Kán. 498 - § 1. Člen, ktorý je pre monastier príčinou veľmi vážneho vonkajšieho pohoršenia alebo škody, môže byť predstaveným monastiera sui iuris, so súhlasom jeho rady, vyzlečením mníšskeho habitu z monastiera ihneď vylúčený.

§ 2. Ak je to potrebné, predstavený monastiera sui iuris sa má postarať, aby sa začal proces prepustenia podľa noriem práva, alebo má vec predložiť autorite, ktorej monastier podlieha.

§ 3. Člen vylúčený z monastiera, ktorý je ustanovený k posvätnému stupňu, má vykonávanie posvätného stupňa zakázané, ak autorita, ktorej monastier podlieha, nerozhodne ináč.

Kán. 499 - Počas trvania dočasnej profesie môže byť člen prepustený predstaveným monastiera sui iuris, so súhlasom jeho rady, podľa kán. 552, §§ 2 a 3, ale aby bolo prepustenie platné, musí byť potvrdené eparchiálnym biskupom alebo patriarchom, ak to pre monastiere nachádzajúce sa v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi vyžaduje partikulárne právo.

Kán. 500 - § 1. K prepusteniu člena s doživotnými sľubmi, pri zachovaní kán. 497, je kompetentný predstavený mníšskej konfederácie alebo predstavený nekonfederovaného monastiera sui iuris, obaja so súhlasom svojej rady, ktorá kvôli platnosti musí, okrem predstaveného ako predsedu, pozostávať z aspoň piatich členov tak, aby ak nemá alebo nie sú prítomní riadni poradcovia, boli podľa normy typika alebo štatútov konfederácie povolaní iní; hlasovanie však musí byť tajné.

§ 2. Pre platné rozhodnutie o prepustení sa okrem iných podmienok, ktoré sú ustanovené v typiku, vyžaduje, aby:

1° dôvody prepustenia boli vážne, zavinené a právne dokázateľné, spolu s chýbajúcou nápravou;

2° prepusteniu predchádzali, ak to povaha dôvodu prepustenia nevyklučuje, dve neúčinné napomenutia s formálnym pohrozením prepustenia;

3° dôvody prepustenia boli členovi po jednotlivých napomenutiach dané písomne s plnou možnosťou obhajoby;

4° po poslednom napomenutí uplynul užitočný čas stanovený typikom.

§ 3. Písomné odpovede člena majú byť pripojené k spisom, ktoré treba zaslať tým, o ktorých hovorí § 1.

§ 4. Ak prepúšťací dekrét nie je schválený autoritou, ktorej monastier podlieha, nemôže byť odoslaný na vykonanie.

Kán. 501 - § 1. Prepúšťací dekrét má byť čo najskôr doručený členovi, ktorého sa týka.

§ 2. Člen však môže proti prepúšťaciemu dekrétu do pätnástich dní podať rekurz s pozastavujúcim účinkom alebo ak dekrét prepustenia nebol potvrdený Apoštolskou stolicou, požadovať, aby kauza bola prejednávaná súdnou cestou.

§ 3. Ak ide o člena, ktorý má trvalé bydlisko v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, rekurz proti prepúšťaciemu dekrétu skúma Apoštolská stolica alebo patriarcha,.

§ 4. Ak však kauza má byť pojednávaná súdnou cestou, skúma ju tribunál autority bezprostredne nadriadenej tomu, kto prepúšťací dekrét potvrdil; predstavený však, ktorý dekrét prepustenia vydal, má tomuto tribunálu odovzdať akty zhromaždené v tejto veci a postupovať podľa kánonov o trestnom procese s vylúčením odvolania.

Kán. 502 - Legitímnym prepustením, s vylúčením, o ktorom hovorí kán. 497, samým právom zanikajú všetky zväzky a tiež povinnosti pochádzajúce z mníšskej profesie a ak je člen ustanovený v posvätnom stupni, musí byť zachovávaný kán. 494.

Kán. 503 - § 1. Ten, kto z monastiera legitímne odchádza alebo z neho bol legitímne prepustený, nemôže od neho za akúkoľvek prácu, ktorú v ňom vykonal, nič požadovať.

§ 2. Voči členovi, ktorý sa od neho odlučuje, má však monastier zachovať miernosť a lásku.

Art. III - Rády a kongregácie

Kán. 504 - § 1. Rád je spoločnosť zriadená kompetentnou cirkevnou autoritou, ktorej členovia, hoci nie sú mníši, skladajú profesiu, ktorá je na tej istej úrovni ako mníšska profesia.

§ 2. Kongregácia je spoločnosť zriadená kompetentnou cirkevnou autoritou, ktorej členovia skladajú profesiu tromi verejnými sľubmi poslušnosti, čistoty a chudoby, ktoré však nie sú na tej istej úrovni ako mníšska profesia, ale majú vlastnú účinnosť podľa noriem práva.

Kán. 505 - § 1. Rád je pápežského práva, ak bol Apoštolskou stolicou zriadený alebo jej dekrétom za taký uznaný; patriarchálneho práva však, ak zriadený patriarchom nedostal potvrdzujúci dekrét Apoštolskej stolice.

§ 2. Kongregácia je:

1° pápežského práva, ak bola zriadená Apoštolskou stolicou alebo jej dekrétom bola za takú uznaná;

2° patriarchálneho práva, ak bola zriadená patriarchom alebo jeho dekrétom bola za takú uznaná a nedostala dekrét o uznaní od Apoštolskej stolice;

3° eparchiálneho práva, ak bola zriadená eparchiálnym biskupom a nedostala dekrét o uznaní od Apoštolskej stolice alebo patriarchu.

§ 3. Klerickým je ten rád alebo kongregácia, ktorý z dôvodu cieľa alebo zámeru zakladateľa alebo na základe legitímneho zvyku vedú presbyteri, berie na seba služby posvätných sviatí a za taký ho uznáva cirkevná autorita.

1° Zriadenie a zrušenie rádu, kongregácie a domu

Kán. 506 - § 1. Eparchiálny biskup môže zriaďovať len kongregácie; nemá ich však zriaďovať bez konzultácie s Apoštolskou stolicou alebo v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi bez konzultácie s patriarchom.

§ 2. Patriarcha, so súhlasom Stálej synody a po porade s Apoštolskou stolicou, môže zriaďovať rády a kongregácie.

§ 3. Kongregácia eparchiálneho práva v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, ktorá sa rozšírila do viacerých eparchií toho istého územia, sa môže stať, dekrétom patriarchu, patriarchálneho práva, po porade s tými, ktorých sa to týka a so súhlasom Stálej synody.

Kán. 507 - § 1. Rád, aj patriarchálneho práva, legitímne zriadený, hoci by pozostával len z jedného domu, môže byť zrušený len Apoštolskou stolicou, ktorej je rezervované, pri zachovaní vôle darcov, aj rozhodnutie o majetku zrušeného rádu.

§ 2. Legitímne zriadenú kongregáciu patriarchálneho alebo eparchiálneho práva, hoci pozostáva len z jedného domu, môže okrem Apoštolskej stolice zrušiť patriarcha, v hraniciach územia cirkvi, ktorej predsedá, po porade s tými, ktorých sa to týka a so súhlasom Stálej synody a tiež Apoštolskej stolice.

Kán. 508 - § 1. Provincia je časť toho istého rádu alebo kongregácie, pozostávajúca z viacerých domov, ktorú bezprostredne riadi vyšší predstavený.

§ 2. Rozdelenie rádu alebo kongregácie na provincie, spájať provincie, meniť ich hranice, rušiť ich a zriaďovať nové prislúcha autorite určenej štatútmi rádu alebo kongregácie.

§ 3. Rozhodnúť o majetkoch zrušenej provincie, pri neporušení spravodlivosti a vôle darcov, prislúcha, ak štatúty nenariaďujú ináč, generálnej synaxe, alebo, v naliehavej potrebe, generálnemu predstavenému, so súhlasom jeho rady.

Kán. 509 - § 1. Rád alebo kongregácia, bez písomného súhlasu eparchiálneho biskupa, nemôžu platne zriaďiť dom; ak ide o zriadenie prvého domu rádu alebo kongregácie patriarchálneho

práva v niektorej eparchii, v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, vyžaduje sa súhlas patriarchu alebo v ostatných prípadoch Apoštolskej stolice.

§ 2. To, čo sa hovorí v kán. 437, platí aj o domoch rádov a kongregácií.

Kán. 510 - Dom rádu alebo kongregácie môže byť platne zrušený len po konzultácii s eparchiálnym biskupom; avšak zrušenie jediného domu rádu alebo kongregácie je rezervované tej autorite, ktorá môže tento rád alebo kongregáciu zrušiť podľa kán. 507.

2° Predstavení, synaxy a ekonómovia v rádoch a kongregáciách

Kán. 511 - § 1. Predstavení a synaxy majú v rádoch a kongregáciách takú moc, akú im vymedzuje spoločné právo a štatúty.

§ 2. Avšak v klerických rádoch a kongregáciách pápežského alebo patriarchálneho práva predstavení a synaxy majú pre vonkajšie a vnútorné fórum aj riadiacu moc, podľa normy štatútov.

Kán. 512 - § 1. Generálna synaxa, ktorá je podľa normy štatútov najvyššou autoritou, má byť vytvorená tak, aby sa, reprezentujúc celý rád alebo kongregáciu, stala skutočným znakom jednoty v láske.

§ 2. Nielen provincie a domy, ale aj každý člen môže generálnej synaxe, spôsobom vymedzeným v štatútoch, slobodne poslať svoje žiadosti.

Kán. 513 - § 1. Aby členovia boli do úradu predstaveného platne vymenovaní alebo zvolení, vyžaduje sa primeraný čas od doživotnej profesie, vymedzený v štatútoch, a ak ide o vyšších predstavených, musí trvať aspoň desať rokov počítaných od prvej profesie.

§ 2. Ak ide o generálneho predstaveného, pre platnosť sa okrem toho vyžaduje, aby dovŕšil tridsaťpäť rokov života.

Kán. 514 - § 1. Predstavení majú byť ustanovení na vymedzený a primeraný čas, ak pre generálneho predstaveného štatúty nevyžadujú niečo iné.

§ 2. Môžu však byť pred uplynutím stanoveného času z úradu odvolaní alebo do iného preložení, z dôvodov a podľa spôsobu vymedzeného v štatútoch.

§ 3. V štatútoch má byť primeranými normami postarané, aby členovia neboli predstavenými dlhší čas bez prerušenia.

Kán. 515 - § 1. Generálny predstavený má byť určený voľbou, podľa normy štatútov.

§ 2. Ostatní predstavení majú byť určení podľa normy štatútov, ale tak, že ak sú volení, potrebujú potvrdenie kompetentného vyššieho predstaveného; ak sú však menovaní, má predchádzať vhodná porada.

§ 3. Pri voľbách sa majú starostlivo zachovávať kán. 947 - 960 a tiež kán. 445.

Kán. 516 - § 1. Pre spravovanie časných majetkov majú byť v rádoch a kongregáciách ekonómovia: generálny ekonóm, ktorý má spravovať majetky celého rádu alebo kongregácie, v provincii provinciálny ekonóm, v jednotlivých domoch miestny ekonóm; všetci títo majú svoj úrad vykonávať pod vedením predstaveného.

§ 2. Úrad generálneho a provinciálneho ekonóma vyšší predstavený sám osobne vykonávať nemôže; avšak úrad miestneho ekonóma, hoci je lepšie ho od úradu predstaveného oddeliť, ak to potreba vyžaduje, môže s ním byť zlúčený.

§ 3. Ak o spôsobe ustanovenia ekonómov štatúty mlčia, majú byť menovaní vyšším predstaveným so súhlasom jeho rady.

3° Prijímanie do rádov a kongregácií a noviciát

Kán. 517 - § 1. Vek vyžadovaný pre platné prijatie do noviciátu, rádu alebo kongregácie je dovŕšený sedemnásť rok života; čo sa týka ostatných požiadaviek pre prijatie do noviciátu, treba zachovať kán. 448, 450, 452 a 454.

§ 2. Do noviciátu rehoľného inštitútu inej cirkvi sui iuris, bez dovolenia Apoštolskej stolice, nemôže byť nikto dovolene prijatý, ak nejde o kandidáta, ktorý je určený provincii alebo domu vlastnej cirkvi, o ktorom hovorí kán. 432.

Kán. 518 - Pred prijatím do noviciátu má byť kandidát primerane pripravený, pod osobitnou starostlivosťou skúseného člena, v čase a spôsobom vymedzenými štatútmi.

Kán. 519 - Právo prijímať kandidátov do noviciátu prislúcha vyšším predstaveným, podľa noriem štatútov, pri zachovaní kán. 453, §§ 2 a 3.

Kán. 520 - Noviciát sa začína spôsobom predpísaným štatútmi.

Kán. 521 - Zriadenie, premiestnenie a zrušenie miesta noviciátu sa má uskutočniť písomným dekrétom generálneho predstaveného, so súhlasom jeho rady.

Kán. 522 - § 1. Aby bol noviciát platný, musí sa vykonať v dome, v ktorom je sídlo noviciátu; v osobitných prípadoch a výnimočne kandidát môže na základe dovolenia generálneho predstaveného, so súhlasom jeho rady, vykonať noviciát v inom dome toho istého rádu alebo kongregácie, pod vedením niektorého osvedčeného člena, ktorý zastupuje magistra novicov.

§ 2. Vyšší predstavený môže dovoliť, aby sa skupina novicov v určitých časových úsekoch zdržiavala v inom dome vlastného rádu alebo kongregácie, ktorý on určil.

Kán. 523 - § 1. Pre platnosť noviciátu sa vyžaduje, aby bez prestávky trval celý a súvislý rok; avšak neprítomnosť kratšia ako tri mesiace, súvislá alebo prerušená, nepôsobí na platnosť, ale chýbajúci čas, ak prekračuje pätnásť dní, musí byť doplnený, aj keby bol venovaný apoštolským cvičeniam pre doplnenie formácie novicov.

§ 2. Ak je v štatútoch predpísaný dlhší čas noviciátu, nie je vyžadovaný pre platnosť profesie.

Kán. 524 - § 1. Pre formáciu novicov má byť, podľa normy štatútov, ako magister ustanovený člen vyznačujúci sa rozvážnosťou, láskou, zbožnosťou, vzdelaním a zachovávaním rehoľného stavu, profes aspoň desať rokov a ak ide o klerický rád alebo kongregáciu, ustanovený v stupni presbyterátu.

§ 2. Magistrovi, ak je potrebné, majú byť pridelení spolupracovníci, ktorí mu podliehajú vo všetkom, čo sa týka riadenia noviciátu a formácie novicov.

§ 3. Starostlivosť o formáciu novicov prislúcha výlučne magistrovi a tiež iba jemu patrí riadenie noviciátu, takže nikomu nie je dovolené z akejkoľvek príčiny do toho zasahovať, s výnimkou tých predstavených, ktorým je to dovolené štatútmi a vizitátorov; v tom však, čo sa týka rehoľnej disciplíny celého domu, magister ako aj novici podliehajú predstavenému.

§ 4. Novic podlieha moci magistra a predstavených a je voči ním viazaný poslušnosťou.

Kán. 525 - § 1. To, čo predpisujú kán. 459 - 461, platí aj o rádoch a kongregáciách.

§ 2. Pred zložením dočasnej profesie novic musí na celý čas, v ktorom je touto profesiou viazaný, dobrovoľne odovzdať vybratej osobe správu svojich majetkov, ktoré aktuálne vlastní a ktoré azda získa v budúcnosti, slobodné nakladanie s nimi a ich výnosom.

4° Profesia v rádoch a kongregáciách

Kán. 526 - § 1. Dočasná profesia s tromi sľubmi poslušnosti, čistoty a chudoby sa má skladať na čas vymedzený štatútmi.

§ 2. Táto profesia môže byť podľa noriem štatútov viac raz obnovená, avšak tak, aby netrvala kratšie ako tri roky a nie dlhšie ako šesť rokov.

Kaň. 527 - Pre platnosť dočasnej profesie sa vyžaduje, aby:

1° bol noviciát vykonaný platne;

2° novic bol pripustený k profesii kompetentným predstaveným, podľa štatútov a so súhlasom jeho rady a tiež aby profesia bola prijatá týmto predstaveným osobne alebo cez iného;

3° profesia má byť výslovná a zložená alebo prijatá bez prinútenia, veľkého strachu, alebo podvodu;

4° boli splnené ostatné náležitosti, pre platnosť profesie vyžadované štatútmi.

Kaň. 528 - Člen s dočasnými sľubmi má ten istý záväzok zachovávať štatúty, ako člen s doživotnými sľubmi; nemá aktívny a pasívny hlas, ak v štatútoch nie je výslovne nariadené ináč.

Kaň. 529 - § 1. Dočasná profesia robí akty odporujúce sľubom nedovolenými, ale nie neplatnými.

§ 2. Táto profesia nerobí člena neschopným práva na vlastníctvo svojich majetkov, ani schopnosti nadobúdania iných majetkov; členovi však nie je dovolené, aktom medzi živými, zrieknuť sa vlastníctva svojich majetkov titulom darovania.

§ 3. Ak však člen s dočasnými sľubmi čokoľvek nadobúda vlastnou pracovitnosťou, alebo so zreteľom na rád, alebo kongregáciu, nadobúda pre samotný rád, alebo kongregáciu; ak nie je legitímne dokázaný opak, predpokladá sa, že člen nadobúda pre rád alebo kongregáciu.

§ 4. Zmenu odovzdania alebo dispozície podľa kán. 525, § 2, člen s dočasnými sľubmi môže vykonať, nie však svojvoľne, ale so súhlasom vyššieho predstaveného, len keď sa zmena netýkala aspoň značnej časti majetkov v prospech rádu alebo kongregácie; avšak odchodom z rádu alebo kongregácie, odovzdanie a dispozícia podobného druhu, stráca účinnosť.

§ 5. Ak člen s dočasnými sľubmi prevzal dlhy a záväzky, sám sa musí zodpovedať, ak záležitosť rádu alebo kongregácie nevykonával s dovoľením predstaveného.

§ 6. Po zložení dočasnej profesie sa samým právom stávajú vakantnými všetky úrady profesia.

Kán. 530 - V kongregáciách má člen aspoň pred doživotnou profesiou slobodne vypracovať testament, ktorý má byť platný aj podľa občianskeho práva.

Kán. 531 - Doživotnou profesiou člen definitívne prijíma rehoľný stav, stráca vlastnú eparchiu a plným právom sa pričleňuje k rádu alebo kongregácii.

Kán. 532 - Pre platnosť doživotnej profesie sa okrem požiadaviek podľa kán. 464 vyžaduje, aby jej predchádzala dočasná profesia podľa normy kán. 526.

Kán. 533 - V rádoch je doživotná profesia zrovnaná s doživotnou mníšskou profesiou, preto o nej platia kán. 466 - 468.

Kán. 534 - V kongregáciách:

1° ak spoločným právom nie je nariadené ináč, kánonické účinky doživotnej profesie zostávajú tie isté, ako vymedzuje kán. 529 o dočasnej profesii;

2° vyšší predstavený, so súhlasom svojej rady, môže členovi s doživotnými sľubmi, na jeho prosbu, povoliť odstúpenie jeho majetkov, pri zachovaní noriem rozvážnosti;

3° generálna synaxa môže pre svojich členov zaviesť do štatútov, ak sa to zdá vhodné, povinnosť zrieknuť sa majetku, nadobudnutého alebo nadobudnuteľného, čo však nemožno vykonať pred doživotnou profesiou.

Kán. 535 - § 1. Pri skladaní každej profesie sa majú zachovávať predpisy štatútov.

§ 2. Dokument o zložení profesie, podpísaný samotným členom a tým kto profesiu aj na základe delegácie prijal, sa má uchovávať v archíve rádu alebo kongregácie; ak ide o doživotnú profesiu, vyšší predstavený musí o nej čo najskôr upovedomiť farára, u ktorého je zaznačený krst člena.

5° Formácia členov a rehoľná disciplína v rádoch a kongregáciách

Kán. 536 - § 1. Spôsob formácie členov má byť vymedzený v štatútoch, pri zachovaní kán. 471, § 1.

§ 2. Formovanie členov, ktorí sa pripravujú na prijatie posvätných svätení, sa okrem toho musí vykonať podľa plánu formácie klerikov, o ktorom hovorí kán. 330, v mieste štúdií rádu alebo

kongregácie, schválenom generálnou synaxou, alebo vyššími predstavenými, podľa noriem štatútov; ak však nie je možné mať vlastné miesto štúdií, podľa kán. 340 § 1, členovia sa musia formovať pod vedením skúseného moderátora v inom seminári, alebo inštitúte vyšších štúdií, chválenom cirkevnou autoritou.

Kán. 537 - § 1. Vyšší predstavení, podľa noriem štatútov, môžu dať prepúšťaciu listinu k posvätnej vysviacke členom s doživotnými sľubmi.

§ 2. Biskup, ktorému musí predstavený poslať prepúšťaciu listinu, je eparchiálny biskup miesta, kde má ten, čo má byť vysvätený, trvalé bydlisko; inému biskupovi však, ak dal eparchiálny biskup dovoľenie, alebo je inej cirkvi sui iuris, ako ten, čo má byť svätený, alebo je neprítomný, alebo napokon, ak eparchiálna stolica je vakantná a riadi ju ten, ktorý nie je vysvätený za biskupa; o týchto záležitostiach treba v jednotlivých prípadoch nevyhnutne upovedomiť hodnoverným dokumentom eparchiálnej kúrie, biskupa, ktorý udeľuje svätenia.

Kán. 538 - § 1. V jednotlivých domoch rádov a kongregácií sa majú sláviť Božské chvály, podľa noriem štatútov a legítimných zvykov.

§ 2. Predstavení majú dbať o to, aby všetci členovia plnili podľa noriem štatútov predpisy kán. 473, § 2.

§ 3. Členovia rádov a kongregácií majú často pristupovať k sviatosti pokánia, pri zachovaní kán. 474, § 2.

Kán. 539 - § 1. Predstavení sa majú starať, aby členovia mali k dispozícii súcich spovedníkov.

§ 2. Spovedníci v klerických rádoch a kongregáciách pápežského alebo patriarchálneho práva majú byť určení vyšším predstaveným, podľa noriem štatútov; v ostatných prípadoch však miestnym hierarchom, po vypočutí predstaveného, ktorý najskôr musí vypočuť spoločenstvo, ktorého sa to týka.

Kán. 540 - Čo sa týka habitu členov, treba zachovávať predpisy štatútov a mimo vlastného domu aj normy eparchiálneho biskupa.

Kán. 541 - Normy, týkajúce sa klauzúry, majú byť, podľa ich vlastnej povahy, vymedzené v štatútoch jednotlivých rádov a kongregácií, pri zachovaní práva predstavených, aj miestnych, dovoliť z prípadu na prípad a z oprávneného dôvodu niečo iné.

Kán. 542 - Predstavení majú dbať o to, aby nimi určení členovia, hlavne v eparchii, v ktorej žijú, vo vlastných chrámoch aj mimo nich, pri zachovaní charakteru inštitútu a rehoľnej disciplíny, ak to potrebuje miestny hierarcha alebo farár, ochotne pomáhali pri uspokojovaní potrieb veriacich v Krista.

Kán. 543 - Člen rádu alebo kongregácie, ktorý je farárom, zostáva viazaný sľubmi a tiež ostatnými záväzkami svojej profesie a tiež štatútmi, do takej miery, do akej sa dá ich zachovávanie zosúladiť s povinnosťami jeho úradu; čo sa týka rehoľnej disciplíny, podlieha predstavenému, v tom však, čo sa vzťahuje na úrad farára, má tie isté práva a povinnosti ako ostatní farári a tým istým spôsobom podlieha eparchiálnemu biskupovi.

6° Prestúpenie do iného rádu alebo kongregácie, alebo monastiera sui iuris

Kán. 544 - § 1. V hraniciach územia patriarchálnej cirkvi môže člen platne prestúpiť do iného rehoľného inštitútu s písomným súhlasom patriarchu a so súhlasom vlastného generálneho predstaveného a generálneho predstaveného rádu alebo kongregácie, do ktorého chce prestúpiť, alebo ak ide o prestúpenie do monastiera, predstaveného monastiera sui iuris; na udelenie tohto súhlasu predstavení potrebujú predchádzajúci súhlas svojej rady, alebo, ak ide o monastier, synaxy.

§ 2. Člen môže platne prestúpiť z kongregácie eparchiálneho práva do iného rehoľného inštitútu eparchiálneho práva s písomne daným súhlasom eparchiálneho biskupa miesta, kde je hlavný dom rehoľného inštitútu, do ktorého sa uskutočňuje prestúpenie, po porade s generálnym predstaveným kongregácie, z ktorej sa uskutočňuje prestúpenie a so súhlasom generálneho predstaveného kongregácie alebo monastiera sui iuris, do ktorého sa uskutočňuje prestúpenie; na udelenie tohto súhlasu predstavení potrebujú predchádzajúci súhlas svojej rady, alebo ak ide o monastier, synaxy.

§ 3. V ostatných prípadoch, člen nemôže platne prestúpiť do iného rehoľného inštitútu, ak to nie je so súhlasom Apoštolskej stolice.

§ 4. Pre platnosť prestúpenia do rehoľného inštitútu inej cirkvi sui iuris sa vyžaduje súhlas Apoštolskej stolice.

Kán. 545 - § 1. Prestupujúci musí vykonať celý noviciát, ak generálny predstavený alebo predstavený monastiera sui iuris, obaja so súhlasom svojej rady, čas noviciátu pre osobitné okolnosti neskrátia, ale nie na menej ako šesť mesiacov; počas noviciátu zanikajú práva

a povinnosti, ktoré mal člen v predchádzajúcom ráde alebo kongregácii a on sám podlieha len predstaveným a magistrovi noviciátu nového rehoľného inštitútu, tiež mocou sľubu poslušnosti.

§ 2. Po vykonaní noviciátu prestupujúci, ktorý je už profesom s doživotnými sľubmi, má zložiť verejnú doživotnú profesiu, podľa predpisov štatútov nového rehoľného inštitútu, touto profesiou sa plne pričleňuje k novému inštitútu, a ak je klerik, aj sa doň zapisuje; kto je však doteraz profes s dočasnými sľubmi, má tým istým spôsobom zložiť dočasnú profesiu, trvajúcu aspoň tri roky, ak nevykonal celé tri roky noviciátu v monastieri sui iuris, do ktorého prestúpil.

§ 3. Ak člen v novom rehoľnom inštitúte profesiu nezloží, musí sa vrátiť do predchádzajúceho, ak medzitým čas profesie neuplynul.

§ 4. Čo sa týka majetkov a vena, má sa zachovávať kán. 488, § 4.

7° Exklastrácia a opustenie rádu alebo kongregácie

Kán. 546 - § 1. Profes s dočasnými sľubmi, po uplynutí času profesie, môže rehoľný inštitút slobodne opustiť.

§ 2. Kto počas trvania dočasných sľubov z vážneho dôvodu žiada opustiť rád alebo kongregáciu, môže od generálneho predstaveného, so súhlasom jeho rady, obdržať indult definitívneho opustenia rádu, alebo kongregácie a návratu do svetského života, s účinkami, o ktorých hovorí kán. 493; v kongregáciách eparchiálneho práva sa k platnosti indultu vyžaduje jeho potvrdenie eparchiálnym biskupom miesta, kde sa nachádza hlavný dom tejto kongregácie.

Kán. 547 - § 1. Vyšší predstavený môže, po porade so svojou radou, z oprávneného dôvodu člena s dočasnými sľubmi z obnovenia týchto sľubov, alebo zloženia doživotnej profesie, vylúčiť.

§ 2. Telesná alebo duševná choroba, ktorá vznikla aj po dočasnej profesii, ktorá podľa úsudku znalcov robí člena s dočasnými sľubmi neschopným žiť v rehoľnom inštitúte, je dôvodom, aby sa mu nepovolilo obnovenie dočasnej profesie, alebo zloženie doživotnej profesie, ak choroba nevznikla z nedbanlivosti inštitútu, alebo v dôsledku práce, vykonávanej v inštitúte.

§ 3. Ak sa však člen počas trvania dočasných sľubov stal choromyselným, aj keď novú profesiu zložiť nemôže, predsa z inštitútu nemôže byť prepustený.

Kán. 548 - § 1. Indult exkluácie môže vydať autorita, ktorej rád alebo kongregácia podlieha, po vypočutí generálneho predstaveného a jeho rady; avšak uloženie exkluácie tou istou autoritou sa koná na žiadosť generálneho predstaveného, so súhlasom jeho rady.

§ 2. V ostatných záležitostiach, týkajúcich sa exkluácie, sa majú zachovávať kán. 489 - 491.

Kán. 549 - § 1. Člen s doživotnými sľubmi nemá žiadať indult na opustenie rádu alebo kongregácie a návratu do svetského života, ak nemá na to veľmi vážne dôvody; svoju žiadosť má podať generálnemu predstavenému, ktorý ju má s vyjadrením svojím a svojej rady predložiť kompetentnej autorite.

§ 2. Takýto indult je v rádoch pápežského práva vyhradený Apoštolskej stolici; v kongregáciách však okrem Apoštolskej stolice ho môže udeliť aj:

1° patriarcha všetkým členom, ktorí majú trvalé bydlisko v hraniciach územia cirkvi, ktorej predsedá, ak ide o kongregáciu eparchiálneho práva, po porade s eparchiálnym biskupom;

2° eparchiálny biskup eparchie, v ktorej má člen trvalé bydlisko, ak ide o kongregáciu eparchiálneho práva.

§ 3. Indult opustenia rádu alebo kongregácie má tie isté kánonické účinky, ako sú stanovené v kán. 493; avšak pre člena, ktorý je ustanovený na posvätný stupeň, okrem toho platí kán. 494.

Kán. 550 - Člena, ktorý sa s úmyslom vymaniť spod moci predstavených nelegitímne vzdialil z domu vlastného rádu alebo kongregácie, majú predstavení starostlivo vyhľadať; ak sa však nevráti v čase predpísanom štatútmi, má byť podľa noriem práva potrestaný alebo aj prepustený.

8° Prepustenie z rádu alebo kongregácie

Kán. 551 - Čo je o prepustení alebo o vylúčení predpísané v kán. 497 a 498, platí aj pre členov rádov alebo kongregácií; kompetentnou autoritou je však vyšší predstavený, po konzultácii so svojou radou, a ak ide o vylúčenie, po súhlase tejto rady; ak z odkladu hrozí nebezpečenstvo a čas nedovoľuje obrátiť sa na vyššieho predstaveného, člena môže vylúčiť aj miestny predstavený, so súhlasom svojej rady a po oboznámení vyššieho predstaveného.

Kán. 552 - § 1. Člen s dočasnými sľubmi môže byť prepustený generálnym predstaveným so súhlasom jeho rady, ak v štatútoch nie je prepustenie rezervované eparchiálnemu biskupovi alebo inej autorite, ktorej rád alebo kongregácia podlieha.

§ 2. Pred vydaním rozhodnutia o prepustení, okrem iných možných podmienok predpísaných štatútmi, treba zachovať:

1° dôvody prepustenia musia byť vážne a zo strany člena aj vonkajšie a zavinené;

2° nedostatok rehoľného ducha, ktorý iným môže byť na pohoršenie, je dostatočným dôvodom prepustenia, ak opakované napomenutie, spolu so spásonosným pokáním, bolo zbytočné;

3° prepúšťajúcej autorite musia byť dôvody prepustenia dostatočne známe, hoci nie je potrebné, aby boli formálne dokázané; členovi však vždy musia byť predstavené spolu s odovzdaním plnej možnosti obhajoby, ktorá má byť predložená prepúšťajúcej autorite.

§ 3. Rekurz proti prepúšťaciemu dekrétu má pozastavujúci účinok.

Kán. 553 - Kompetentným k prepusteniu člena s doživotnými sľubmi je generálny predstavený; okrem toho sa majú zachovať kán. 500 - 503.

Kapitola II

Inštitúty spoločného života na spôsob rehoľníkov

Kán. 554 - § 1. Inštitút, v ktorom členovia nejakým posvätným záväzkom, nie však rehoľnými sľubmi, prisľubujú zachovávanie evanjeliových rád, a tiež nasledujú spôsob života rehoľného stavu pod riadením predstavených, podľa štatútov, je spoločnosťou spoločného života na spôsob rehoľníkov.

§ 2. Takáto spoločnosť môže byť pápežského práva, patriarchálneho práva alebo eparchiálneho práva, podľa normy kán. 505, § 2; môže byť klerická, podľa normy kán. 505, § 3; je závislá na cirkevnej autorite ako kongregácia, podľa normy kán. 413 - 415, 419, 420, § 3, pri neporušení partikulárneho práva, stanoveného Apoštolskou stolicou, kán. 418, § 2.

§ 3. Čo sa týka kánonických účinkov, členovia týchto spoločností sú zrovnaní s rehoľníkmi, ak právom nie je nariadené alebo ak z povahy veci nie je zrejme iné.

Kán. 555 - Všetci členovia týchto spoločností podliehajú rímskemu veľkňazovi ako svojmu najvyššiemu predstavenému, ktorému majú byť oddaní aj silou posvätného zväzku poslušnosti.

Kán. 556 - Čo sa týka zriaďovania alebo zrušenia spoločnosti a jej provincií, alebo domov,

platí to isté, čo je v kán. 506 - 510 stanovené o kongregáciách.

Kán. 557 - Riadenie má byť vymedzené štatútni spoločnosti, ale vo všetkom sa má uplatniť, ak povaha veci neprekáža, to, čo je stanovené o kongregáciách v kán. 422 a 511 – 515.

Kán. 558 - § 1. Spoločnosť, jej provincie a legitímne zriadené domy sú podľa normy kán. 423 samým právom právnickými osobami.

§ 2. Spravovanie majetkov sa riadi kán. 424, 425 a 516.

§ 3. Čokoľvek člen nadobúda so zreteľom na spoločnosť, nadobúda samotná spoločnosť; ostatné majetky si členovia uchovávajú, nadobúdajú a spravujú podľa štatútov.

Kán. 559 - § 1. Pri prijímaní kandidátov do spoločnosti sa majú zachovávať štatúty pri neporušení kán. 450 a 451.

§ 2. V záležitosti formácie členov sa tak isto majú zachovávať štatúty; avšak pri formovaní tých, ktorí sú určení k posvätným stupňom, sa okrem toho majú zachovávať kánony o formácii klerikov.

Kán. 560 - § 1. Vyšší predstavený spoločnosti môže dať, podľa normy štatútov, svojim členom, doživotne prijatým, prepúšťacie listiny k posvätnej vysviacke; tieto listiny treba poslať biskupovi, podľa kán. 537, § 2.

§ 2. Doživotne prijatý člen sa ako klerik zapisuje do spoločnosti diakonskou vysviackou alebo v prípade klerika už zapísaného do niektorej eparchie, doživotným prijatím.

Kán. 561 - Členovia spoločnosti sú viazaní záväzkami, ktoré sú spoločným právom predpísané klerikom, ak právom nie je nariadené alebo z povahy vecí nie je zrejme iné, pri zachovaní práv a povinností vymedzených štatútni.

Kán. 562 - § 1. Pri prestúpení do inej spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov alebo rehoľného inštitútu sa vyžaduje súhlas generálneho predstaveného spoločnosti, z ktorej sa prestúpenie uskutočňuje a ak ide o prestúpenie do spoločnosti, alebo inštitútu inej cirkvi sui iuris, aj súhlas Apoštolskej stolice.

§ 2. Člen, ktorý prestupuje do rehoľného inštitútu, musí vykonať celý noviciát tak, ako ostatní novici tohto inštitútu; čo sa týka profesie, treba zachovať štatúty nového inštitútu.

§ 3. Pri zachovaní kán. 497 a 498 k prepusteniu doživotne prijatého člena je kompetentný generálny predstavený, pri zachovávaní všetkého, čo je predpísané v kán. 500 - 503; člen prijatý dočasne však má byť prepustený podľa normy kán. 552.

§ 4. V štatútoch spoločnosti sa má vymedziť autorita, ktorá môže posvätný zväzok rozviazať.

Kapitola III

Sekulárne inštitúty

Kán. 563 - § 1. Sekulárny inštitút je spoločnosť, v ktorej členovia:

1° smerujú k úplnému zasväteniu sa Bohu, profesiou troch evanjeliových rád, podľa štatútov, nejakým posvätným zväzkom uznaným Cirkvou;

2° vykonávajú apoštolskú činnosť akoby kvas vo svete a zo sveta tak, aby všetko bolo preniknuté evanjeliovým duchom na posilnenie a vzrast Kristovho tela.

3° nenapodobňujú spôsob života rehoľníkov, ale vedú medzi sebou spoločný život podľa vlastných štatútov;

4° čo sa týka kánonických účinkov, klerici i laici zostávajú v svojich stavoch.

§ 2. Sekulárne inštitúty môžu byť pápežského práva, patriarchálneho práva alebo eparchiálneho práva, podľa normy kán. 505, § 2.

Kán. 564 - Členovia sekulárnych inštitútov podliehajú rímskemu veľkňazovi ako svojmu najvyššiemu predstavenému, ktorému majú byť oddaní aj mocou posvätného zväzku poslušnosti.

Kán. 565 - Člen sekulárneho inštitútu sa diakonskou vysviackou ako klerik zapisuje do eparchie, pre službu ktorej bol svätený, ak sa mocou povolenia Apoštolskej stolice, alebo ak ide o sekulárny inštitút patriarchálneho práva, patriarchu, nezapisuje do toho istého inštitútu.

Kán. 566 - Čo sa týka zriaďovania a rušenia sekulárnych inštitútov, ich štatútov a tiež podriadenosti cirkevnej autorite, má sa zachovávať to, čo je v kán. 414, 506, 507, § 2, 509 a 510 stanovené o kongregáciách.

Kán. 567 - § 1. Sekulárne inštitúty, ich legitímne zriadené provincie a domy sú samým právom právnickými osobami, podľa normy kán. 423.

§ 2. Správa majetkov sa riadi kán. 424 a 425.

Kán. 568 - § 1. Pri prijímaní kandidátov sa majú zachovať štatúty, pri zachovaní kán. 450.

§ 2. Člen sekulárneho inštitútu, doživotne prijatý, má byť prepustený dekrétom podľa normy štatútov, ktorý nemôže byť odoslaný na vykonanie, ak nie je schválený eparchiálnym biskupom alebo vyššou kompetentnou autoritou; eparchiálny biskup alebo vrchnosť má rozviazať posvätný zväzok.

Kán. 569 - Partikulárne právo každej cirkvi sui iuris má záležitosti sekulárnych inštitútov stanoviť presnejšie.

Kapitola IV

Iné formy zasväteného života a spoločnosti apoštolského života

Kán. 570 - Partikulárne právo môže ustanoviť iné druhy askétov, ktorí nasledujú pustovnícky život, či už patria do inštitútov zasväteného života, alebo nie; tak isto môžu byť ustanovené panny a zasvätené vdovy, odlúčené od sveta, ktoré skladajú verejný sľub čistoty.

Kán. 571 - Schvaľovanie nových foriem zasväteného života je vyhradené iba Apoštolskej stolici; patriarchovia a tiež eparchiálni biskupi sa však majú snažiť rozpoznať nové dary zasväteného života, ktoré Svätý Duch zveruje Cirkvi, a pomáhať zakladateľom, aby svoje zámery vyjadrili čo možno najlepšie a chránili ich vhodným štatútom.

Kán. 572 - Spoločnosti apoštolského života, ktorých členovia bez rehoľných sľubov sledujú vlastný apoštolský cieľ spoločnosti a žijú podľa vlastného spôsobu života bratský život v spoločenstve, snažia sa o dokonalosť lásky zachovávaním konštitúcií, a tie, ktoré sa približujú inštitútom zasväteného života, sa majú riadiť len partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris alebo stanoveným Apoštolskou stolicou.

TITUL XIII

ZDRUŽENIA VERIACICH V KRISTA

Kán. 573 - § 1. Združenia, zriadené kompetentnou cirkevnou autoritou, alebo schválené jej dekrétom, sú v Cirkvi právnickými osobami a volajú sa verejné združenia.

§ 2. Ostatné združenia, hoci ich cirkevná autorita schváli alebo odporúča, sa volajú súkromnými združeniami; tieto združenia sa v Cirkvi neuznávajú, ak ich štatúty nepreskúmala kompetentná autorita, okrem toho sa však majú riadiť len partikulárnym právom, pri zachovaní kán. 577.

Kán. 574 - Napokon, pri neporušení kán. 18, iba kompetentná cirkevná autorita má právo zriaďovať združenia veriacich v Krista, ktoré si vytyčujú za cieľ v mene Cirkvi podávať kresťanskú náuku či podporovať verejný kult alebo združenia usilujúce sa o iné ciele, ktorých uskutočňovanie je svojou povahou vyhradené tej istej cirkevnej autorite.

Kán. 575 - § Kompetentnou autoritou pre zriadenie združení veriacich v Krista a ich konfederácií je:

1° pre eparchiálne, eparchiálny biskup, nie však administrátor eparchie, s výnimkou tých združení, ktorých zriaďovacie právo je apoštolským alebo patriarchálnym privilegiom vyhradené iným;

2° pre združenia, ktoré sú prístupné všetkým veriacim v Krista niektorej patriarchálnej alebo metropolitnej cirkvi sui iuris a ktoré majú hlavné sídlo v hraniciach územia tejto cirkvi, patriarcha, po porade so Stálou synodou, alebo metropolita, po porade s dvomi eparchiálnymi biskupmi, najstaršími biskupskou vysviackou;

3° pre iné druhy Apoštolská stolica.

§ 2. Na zriadenie sekcie akéhokoľvek neeparchiálneho združenia sa vyžaduje písomný súhlas eparchiálneho biskupa; avšak súhlas eparchiálneho biskupa, daný na zriadenie domu rehoľného inštitútu, platí aj na zriadenie združenia, ktoré je vlastné tomu inštitútu, v tom istom dome alebo k nemu pripojenom chráme.

Kán. 576 - § 1. Všetky združenia majú mať svoje štatúty, v ktorých sa má určiť názov združenia, cieľ, sídlo, riadenie a podmienky požadované pre zápis členov; okrem toho sa v štatútoch majú vymedziť spôsoby činnosti, so zreteľom na obrad vlastnej cirkvi sui iuris, na časovú a miestnu potrebu alebo osožnosť.

§ 2. Štatúty a ich zmena vyžadujú schválenie cirkevnej autority, ktorá združenie zriadila alebo schválila.

Kán. 577 - § 1. Akékoľvek združenie podlieha dohľadu cirkevnej autority, ktorá ho zriadila alebo schválila; ona sa má postarať, aby sa v ňom zachovávala neporušenosť viery a mravov, a dozeráť, aby sa do cirkevnej disciplíny nevkradli zlozvyky.

§ 2. Eparchiálny biskup má dozeráť na všetky združenia vykonávajúce činnosť na jeho území a ak prípad vyžaduje, je povinný upovedomiť autoritu, ktorá združenie zriadila, alebo schválila a navyše, ak činnosť združenia spôsobuje veľkú škodu cirkevnej náuke, alebo disciplíne, alebo je pohoršením pre veriacich v Krista, dočasne použiť vhodné liečivé prostriedky.

Kán. 578 - § 1. Prijímanie členov sa má robiť podľa normy spoločného práva a štatútov združenia.

§ 2. Tá istá osoba môže byť prijatá do viacerých združení.

§ 3. Členovia rehoľných inštitútov môžu do združení vstúpiť podľa normy typika alebo štatútov, so súhlasom svojho predstaveného.

Kán. 579 - Žiadne združenie veriacich v Krista nemôže zapísať medzi vlastných členov klerikov, ak to nie je s osobitným povolením Apoštolskej stolice, alebo ak ide o združenie podľa kán. 575, § 1 č. 2, patriarchu, so súhlasom Stálej synody.

Kán. 580 - Kto katolícku vieru verejne zavrhol alebo verejne odpadol od spoločenstva s Katolíckou cirkvou, alebo je postihnutý väčšou exkomunikáciou, nemôže byť do združenia platne prijatý; ak však už bol legitímne zapísaný, samým právom má byť miestnym hierarchom vyhlásený za prepusteného.

Kán. 581 - Nikto, kto bol legitímne zapísaný, nemá byť zo združenia prepustený bez oprávneného dôvodu, podľa normy spoločného práva a štatútov.

Kán. 582 - Združenie, legitímne zriadené alebo schválené, spravuje časné majetky podľa normy kán. 1007-1054 a štatútov, pod dozorom autority, ktorá ho zriadila, alebo schválila, a ktorej musí každý rok zo spravovania predložiť vyúčtovanie.

Kán. 583 - § 1. Združenia, ktoré zriadila alebo schválila Apoštolská stolica, môže iba ona zrušiť.

§ 2. Ostatné združenia, pri zachovaní kán. 927, § 2 a pri neporušení práva na rekurz s pozastavujúcim účinkom, podľa noriem práva, okrem Apoštolskej stolice, môže zrušiť:

- 1° patriarcha, so súhlasom Stálej synody alebo metropolita, ktorý predsedá metropolitnej cirkvi sui iuris, so súhlasom dvoch eparchiálnych biskupov, najstarších biskupskou vysviackou;
- 2° eparchiálny biskup, ak ním boli zriadené alebo schválené.

TITUL XIV

EVANJELIZÁCIA NÁRODOV

Kán. 584 - § 1. Celá Cirkev, poslušná Kristovmu príkazu evanjelizovať všetky národy a sprevádzaná milosťou a láskou Svätého Ducha, sa považuje za misionársku.

§ 2. Evanjelizácia národov má byť taká, aby sa pri zachovávaní neporušenosti viery a mravov mohlo evanjelium vyjadriť v kultúre jednotlivých národov, v katechéze, vo vlastných liturgických obradoch, v posvätnom umení, v partikulárnom práve a napokon v celom cirkevnom živote.

Kán. 585 - § 1. Jednotlivé cirkvi sui iuris sa majú ustavične starať, aby prostredníctvom primerane pripravených a kompetentnou autoritou vyslaných kazateľov, podľa normy spoločného práva, bolo pod vedením rímskeho veľkňaza po celom svete ohlasované evanjelium.

§ 2. Pri Synode biskupov patriarchálnej cirkvi alebo Rade hierarchov má byť komisia pre podporu účinnejšej spolupráce všetkých eparchií v misijnej činnosti Cirkvi.

§ 3. V jednotlivých eparchiách má byť pre účinné napomáhanie misijných podujatí určený kňaz.

§ 4. Veriaci v Krista majú v sebe a iných rozvíjať k misiám poznanie a lásku, modliť sa za ne a tiež misijné povolania podnecovať a ochotne ich svojimi prostriedkami podporovať.

Kán. 586 - Prísne sa zakazuje kohokoľvek pod nátlakom alebo nevhodnými spôsobmi navádzať, alebo lákať vstúpiť do Cirkvi; avšak všetci veriaci v Krista sa majú starať, aby bolo zabezpečené právo na náboženskú slobodu a nikto nebol od Cirkvi nespravodlivým trápením odstrašovaný.

Kán. 587 - § 1. Tí, ktorí sa chcú pripojiť k Cirkvi, majú byť liturgickými obradmi prijatí do katechumenátu, ktorý nemá byť len výkladom dogiem a príkazov, ale formáciou celého kresťanského života a náležitou náukou.

§ 2. Tí, ktorí sú zapísaní do katechumenátu, majú právo, aby im bola dovolená účasť na liturgii slova a iných liturgických sláveniach, ktoré nie sú rezervované veriacim v Krista.

§ 3. Partikulárne právo má vydať normy, vymedzujúce povinnosti katechumenov a ich priznané práva, ktorými sa katechumenát má riadiť.

Kán. 588 - Katechumeni majú právo zapísať sa do ktorejkoľvek cirkvi sui iuris podľa normy kán. 30; treba sa však vystríhať pred ich nahováraním na niečo, čo by mohlo prekážať ich zapísaniu do cirkvi, ktorá je primeraná ich kultúre.

Kán. 589 - Misionári, tak cudzinci ako aj miestni, majú mať primerané dary a schopnosti; majú byť zodpovedne pripravení v oblasti misiológie a misijnej špirituality a tiež poučení o histórii a kultúre národov, ktoré majú byť evanjelizované.

Kán. 590 - V misijnej činnosti má byť postarané, aby mladé cirkvi čo najskôr dozreli a boli naplno ustanovené tak, aby sa pod vedením vlastnej hierarchie mohli o seba postarať a samé tiež prijať a pokračovať v diele evanjelizácie.

Kán. 591 - Misionári sa majú horlivo starať:

1° aby sa medzi neofytmi rozumne rozvíjali povolania pre posvätné služby tak, aby sa nové cirkvi čo najskôr obohatili o vlastných klerikov;

2° o takú formáciu katechéto, aby ako platní spolupracovníci posvätných služobníkov mohli svoju úlohu, a to aj v liturgických činnostiach, čo najlepšie vykonávať; partikulárnym právom má byť postarané, aby katechéti mali spravodlivú mzdu.

Kán. 592 - § 1. Na misijných územiach treba osobitnú starostlivosť venovať rozvoju primeraných foriem apoštolátu laikov; majú sa podporovať inštitúty zasväteného života, so zreteľom na charakter a povahu jednotlivých národov; v prípade potreby sa majú zriaďovať školy a iné inštitúcie kresťanskej výchovy a kultúrneho rozvoja.

§ 2. Tak isto sa má starostlivo a rozvážne podporovať dialóg a spolupráca s nekresťanmi.

Kán. 593 - § 1. Všetci presbyteri, pracujúci na misijných územiach v akýchkoľvek podmienkach, majú spolupracovať horlivo, ako jedno presbytérium.

§ 2. S ostatnými kresťanskými misionármi majú ochotne spolupracovať, aby vydávali jedno svedectvo o Kristovi, Pánovi, podľa normy kán. 908.

Kán. 594 - Misijnými územiami sú tie, ktoré za také uznala Apoštolská stolica.

TITUL XV UČITEĽSKÝ ÚRAD CIRKVI

Kapitola I

Učiaci úloha Cirkvi vo všeobecnosti

Kán. 595 - § 1. Cirkev, ktorej Kristus Pán zveril poklad viery, aby za pomoci Svätého Ducha zjavenú pravdu sväto chránila, hlbšie skúmala, verne ohlasovala a vykladala, má vrodené právo a povinnosť, nezávislé od akejkoľvek ľudskej moci, kázať evanjelium všetkým národom.

§ 2. Cirkvi prislúcha právo vždy a všade ohlasovať morálne zásady, týkajúce sa aj sociálneho poriadku, ako aj posudzovať akékoľvek ľudske záležitosti, pokiaľ to vyžaduje dôstojnosť ľudskej osoby, jej základné práva alebo spása duší.

Kán. 596 - Učiacu úlohu v mene Cirkvi vykonávajú len biskupi; avšak na tejto úlohe majú podľa normy práva účasť aj tí, ktorí sa prostredníctvom posvätných svätení stali spolupracovníci biskupov, ako aj tí, ktorí dostali mandát vyučovania bez toho, aby boli ustanovení v posvätných stupňoch.

Kán. 597 - § 1. Rímsky veľkňaz je na základe svojho úradu neomylný v Magistériu, keď ako najvyšší pastier a učiteľ všetkých veriacich v Krista, ktorý má za úlohu posilňovať svojich bratov vo viere, definitívnym aktom vyhlasuje náuku o viere alebo mravoch za záväznú.

§ 2. Neomylnosť v Magistériu má aj kolégium biskupov, keď Magistérium vykonávajú biskupi zhromaždení na ekumenickom koncile, ktorí ako učelia a sudcovia viery a mravov vyhlasujú pre celú Cirkev náuku o viere alebo mravoch za takú, ktorej sa treba definitívne držať; alebo keď rozídení po svete, zachovávajú puto spoločenstva medzi sebou a s nástupcom svätého Petra, spolu s tým istým rímskym veľkňazom, hodnoverne učiac veci viery alebo mravov, zhodnú sa na jednej mienke, ktorej sa treba definitívne držať.

§ 3. Nijaká náuka sa nechápe ako neomylnne definovaná, ak to nie je zjavne zistené.

Kán. 598 - §1 Božskou a katolíckou vierou treba veriť všetko to, čo obsahuje napísané alebo tradované Božie slovo, čiže jeden poklad viery zverený Cirkvi a súčasne sa predkladá ako Bohom zjavené buď slávnostným Magistériom Cirkvi, alebo jej riadnym a univerzálnym Magistériom, čo sa totiž prejavuje spoločným uznaním veriacich v Krista pod vedením posvätného Magistéria. Všetci veriaci v Krista sú teda zviazaní vyhýbať sa akýmkoľvek náukám, ktoré sú s nimi v rozpore.

§2 – Okrem toho bez výhrad tiež treba prijímať a zachovávať všetky a jednotlivé pravdy týkajúce sa viery a mravov, ktoré Magistérium Cirkvi vyhlasuje definitívnym spôsobom, čiže tie, ktoré sa vyžadujú, aby sa ten istý poklad viery sväto strážil a verne vykladal; kto teda odmietne tieto smernice, ktorých sa treba definitívne pridržať, odporuje náuke Katolíckej cirkvi.

Kán. 599 - Aj keď nie súhlas viery, predsa však nábožnú poslušnosť rozumu a vôle treba prejavovať náuke o viere a mravoch, ktorú rímsky veľkňaz alebo kolégium biskupov, keď vykonávajú hodnoverné Magistérium, hlásajú o viere alebo mravoch, hoci túto náuku nezamýšľajú vyhlásiť definitívnym aktom; veriaci v Krista sa teda majú starostlivo vyhýbať tomu, čo sa s ňou nezhoduje.

Kán. 600 - Biskupi, ktorí sú v spojení s hlavou a členmi kolégia či jednotlivo, alebo zhromaždení na synodách alebo partikulárnych konciloch, hoci nemajú neomylnosť v učení, sú hodnovernými doktormi a učiteľmi viery veriacich v Krista, ktorí sú zverení ich starostlivosti; veriaci v Krista sú viazaní s nábožnou poslušnosťou ducha prilnúť k tomuto hodnovernému Magistériu svojich biskupov.

Kán. 601 - Predovšetkým patriarchom a biskupom, spôsobom primeraným každej generácii a kultúre, v jednotlivých cirkvách prislúcha ťarcha odpovedať na otázky ľudí o zmysle života, ako aj, prostredníctvom kresťanského vysvetľovania znamení času, starosť o riešenie naliehavších problémov vo svetle evanjelia tak, aby všade viac žiarilo Kristovo svetlo, ktoré osvetľuje všetkých ľudí.

Kán. 602 - V pastoračnej starostlivosti majú byť využívané nielen zásady posvätných vied, ale aj výtobytky iných vied a majú sa používať tak, aby veriaci v Krista boli vedení k uvedomejšiemu a praktickému životu viery.

Kán. 603 - Literatúre a umeniu treba zachovať úctu, vzhľadom na ich moc účinne vyjadrovať a sprostredkovať zmysel viery, pri podpore správnej slobody a kultúrnej rozmanitosti.

Kán. 604 - Prvoradou úlohou pastierov Cirkvi je starosť, aby sa uprostred rôznorodosti ohlasovania náuky v rôznych cirkvách zachovával a posilňoval ten istý zmysel viery, aby sa predovšetkým katolíckosť Cirkvi cez legitímnu rôznorodosť ukazovala v lepšom svetle.

Kán. 605 - Biskupom, najmä zideným na synodách alebo radách, osobitne však Apoštolskej stolici, prislúcha autoritatívne podporovať, chrániť a nábožne obhajovať neporušenosť a jednotu viery, tiež dobré mravy, zavrňovať, vždy keď je potrebné, názory, ktoré odporujú týmto hodnotám, alebo vystríhať pred tým, čo im môže prekážať.

Kán. 606 - § 1. Je úlohou teológov, kvôli ich hlbšiemu pochopeniu tajomstva spásy i znalosti posvätných náuk, ich príbuzných disciplín a tiež nových otázok, pri vernom zachovávaní poslušnosti autentickému Magistériu Cirkvi, vieru Cirkvi slobodne vysvetľovať i obhajovať, a starať sa o rozvoj doktríny.

§ 2. V hľadaní a vyjadrovaní teologických právd majú starostlivo budovať spoločenstvo viery a tiež odborne spolupracovať s biskupmi v ich úlohe vyučovania.

§ 3. Tí, ktorí sa venujú teologickým disciplinám, najmä v seminároch, univerzitách a fakultách, sa majú snažiť spoločnými silami spolupracovať s ľuďmi, ktorí vynikajú v iných náukách.

Kapitola II

Služba Božieho slova

Kán. 607 - Služba Božieho slova, čiže ohlasovanie, katechéza a každé kresťanské poučenie, medzi ktorými má mať popredné miesto liturgická homília, sa má spásonosne živiť Svätým písmom a tiež opierať o Posvätnú tradíciu; slávenie Božieho slova sa však má náležite podporovať.

Kán. 608 - Biskupi, presbyteri a diakoni, každý podľa stupňa svojho posvätného svätenia, majú ako prví plniť službu Božieho slova, podľa noriem práva; avšak ostatní veriaci v Krista, každý podľa svojej hodnosti, životného stavu a prijatej úlohy, sa majú na tejto službe ochotne zúčastňovať.

Art. I - Kázanie Božieho slova

Kán. 609 - Riadenie kázania Božieho slova prislúcha na jeho území eparchiálnemu biskupovi, pri zachovaní spoločného práva.

Kán. 610 - § 1. Biskupi majú právo kázať Božie slovo všade na celej Zemi, ak to eparchiálny biskup v osobitnom prípade výslovne neodoprel.

§ 2. Presbyteri majú právo kázať tam, kde sú legitímne poslaní alebo pozvaní.

§ 3. Také isté splnomocnenie kázať majú aj diakoni, ak partikulárne právo nestanovuje iné.

§ 4. Za mimoriadnych okolností, najmä vzhľadom na doplnenie nedostatku klerikov, aj ostatným veriacim v Krista môže byť eparchiálnym biskupom zverený mandát kázať, aj v chráme, pri zachovaní kán. 614, § 4.

Kán. 611 - Všetci, ktorým bola zverená starostlivosť o duše, majú fakultu kázať z moci úradu, môžu tiež pozvať ktoréhokoľvek presbytera kázať tým, ktorí sú zverení ich starostlivosti alebo pri zachovaní kán. 610, § 3 diakona, ak to legitímne nemajú zakázané.

Kán. 612 - § 1. V rehoľných inštitútoch alebo klerických spoločnostiach spoločného života na spôsob rehoľníkov pápežského, alebo patriarchálneho práva riadiť kázanie prislúcha vyšším predstaveným.

§ 2. Všetci predstavení, aj miestni, každého inštitútu zasväteného života, môžu pozvať kázať vlastným členom ktoréhokoľvek presbytera alebo diakona, pri zachovaní kán. 610, § 3, ak to legitímne nemajú zakázané.

Kán. 613 - Proti dekrétu hierarchu, ktorým sa niekomu zakazuje kázať, sa podáva len odvolací rekurz, ktorý má byť bez meškania rozhodnutý.

Kán. 614 - § 1. Homíliu, ktorou sa počas liturgického roka zo Svätého písma vysvetľujú tajomstvá viery a normy kresťanského života, treba považovať za dôležitú časť liturgie.

§ 2. Na fáraroch a rektoroch chrámov spočíva povinnosť postarať sa, aby v Božskej liturgii aspoň počas nedeľňajších dní a prikázaných sviatkov bola vyhlásená homília, ktorú bez vážneho dôvodu nemožno vynechať.

§ 3. Farár nemôže povinnosť kázať ľudu zverenému jeho pastoračnej starostlivosti zveriť natrvalo inému, ak to nie je zo spravodlivej príčiny schválené miestnym hierarchom.

§ 4. Homília je rezervovaná kňazovi, alebo, podľa noriem partikulárneho práva, aj diakonovi.

Kán. 615 - Eparchiálni biskupi sa vydaním noriem majú postarať, aby pre duchovnú obnovu kresťanského ľudu boli vo vhodnom čase vyhlásené osobitné cykly posvätných kázní.

Kán. 616 - § 1. Kazatelia Božieho slova, odložiť slová ľudskej múdrosti a nejasné argumenty, nech hlásajú veriacim v Krista, ktorý je cesta, pravda a život, celé Kristovo tajomstvo; nech ukazujú, že pozemské veci a ľudské inštitúcie sú usporiadané podľa zámeru Boha Stvoriteľa pre spásu človeka a preto sa majú pričiniť o budovanie Kristovho Tela.

§ 2. Majú preto vyučovať aj náuku Cirkvi o dôstojnosti ľudskej osoby a jej základných právach, o rodinnom živote, o občianskom a sociálnom spoločenstve a tiež o zmysle spravodlivosti v ekonomickom a pracovnom živote, ktorý prispieva k vytváraniu pokoja na zemi a k dosiahnutiu rozvoja národov.

Art. II - Katechetické vyučovanie

Kán. 617 - Jednotlivé cirkvi sui iuris a osobitne ich biskupi majú vážnu povinnosť odovzdávať katechézu, ktorá vieru privádza k dokonalosti a Kristovho učeníka formuje prostredníctvom hlbšieho a viac usporiadanejšieho poznania Kristovho učenia a každodenným silnejším primknutím k jeho osobe.

Kán. 618 - Rodičia majú prvotnú povinnosť slovom a príkladom formovať deti vo viere a praxi kresťanského života; rovnaká povinnosť sa týka tých, ktorí rodičov zastupujú, ako aj krstných rodičov.

Kán. 619 - Okrem kresťanskej rodiny, samotná farnosť a každé cirkevné spoločenstvo sa musia starať o katechetickú formáciu svojich členov a tiež o ich včlenenie do tohto spoločenstva zabezpečením podmienok, v ktorých by nadobudnuté vedomosti mohli čo najplnšie žiť.

Kán. 620 - Združenia, hnutia a krúžky veriacich v Krista, či už sú zamerané na ciele nábožnosti a apoštolátu, alebo na diela lásky a pomoci, nech sa pod vedením miestneho hierarchu starajú o náboženskú formáciu svojich členov.

Kán. 621 - § 1. Synode biskupov patriarchálnej cirkvi a Rade hierarchov prislúcha, v hraniciach územia vlastnej cirkvi, právo vydať normy o katechetickej formácii, ktoré treba primerane usporiadať v katechetickom direktóriu, pri zachovávaní predpisov najvyššej autority Cirkvi.

§ 2. V katechetickom direktóriu treba vziať zreteľ na osobitnú povahu východných cirkví tak, aby v odovzdávaní katechézy žiaril biblický a liturgický moment a tiež tradície vlastnej cirkvi sui iuris v patológii, hagiografii a jej ikonografii.

§ 3. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi, alebo Rada hierarchov, sa má postarať o prípravu katechizmov prispôsobených rôznym skupinám veriacich v Krista, spolu s potrebnými pomôckami a prostriedkami a tiež o podporu a koordináciu katechetických podujatí.

Kán. 622 - § 1. V každej cirkvi sui iuris má existovať katechetická komisia, ktorá môže byť ustanovená aj s inými cirkvami sui iuris na tom istom území alebo spoločensko-kultúrnej oblasti.

§ 2. Katechetická komisia má mať k dispozícii aj katechetické centrum, ktorého úlohou je pomáhať týmto cirkvám pri koordinácii organizovania katechetických podujatí a tiež slúžiť aj permanentnej formácii katechéto.

Kán. 623 - § 1. Eparchiálny biskup má katechetickú formáciu s najväčšou starostlivosťou vo svojej eparchii podporovať, viesť a tiež riadiť.

§ 2. Na tento cieľ má v eparchiálnej kúrii existovať eparchiálne katechetické centrum.

Kán. 624 - § 1. Farár, pri zachovaní predpisov vydaných kompetentnou autoritou, sa musí s najväčšou starostlivosťou venovať odovzdávaniu katechézy všetkým, akéhokoľvek veku a stavu, ktorí sú zverení jeho pastierskej službe.

§ 2. Farárom majú pomáhať presbyteri a diakoni, ktorí sú pridelení k farnosti; avšak členovia rehoľných inštitútov podľa noriem kán. 479 a 542.

§ 3. Ostatní veriaci v Krista, náležite pripravení, majú na diele odovzdávania katechézy ochotne pomáhať.

Kán. 625 - Z ekumenických dôvodov je v katechéze potrebné odovzdávať pravdivý obraz iných cirkví a cirkevných spoločenstiev; treba sa však postarať, aby pravdivosť katolíckej katechézy bola predstavovaná v celej plnosti.

Kán. 626 – Všetci, ktorí slúžia odovzdávaniu katechézy, majú pamätať, že vystupujú ako súčasť Cirkvi a že boli poslaní na ohlasovanie nie vlastného, ale zjaveného Božieho slova; preto majú predkladať celú náuku Cirkvi, avšak spôsobom primeraným úrovne katechizovaných a zodpovedajúcim požiadavkám ich kultúry.

Kapitola III **Katolícka výchova**

Kán. 627 - § 1. Starostlivosť o výchovu detí sa predovšetkým týka rodičov alebo tých, ktorí ich zastupujú; oni majú v kruhu kresťanskej rodiny, osvietenej vierou a oživovanej vzájomnou láskou, vychovať deti k úcte voči Bohu a láske k blížnemu.

§ 2. Ak k starostlivosti o úplnú výchovu detí nestačia vlastné sily rodičov, majú časť výchovnej úlohy zveriť aj iným a tiež si zvoliť nevyhnutné alebo užitočné výchovné prostriedky.

§ 3. Rodičia pri voľbe výchovných prostriedkov majú mať náležitú slobodu, pri zachovaní kán. 633; preto sa veriaci v Krista majú postarať, aby toto právo bolo priznané občianskou spoločnosťou a podľa požiadaviek spravodlivosti aj bolo podporované primeranými prostriedkami.

Kán. 628 - § 1. Cirkev, keďže krstom zrodila nové stvorenia, sa má súčasne s rodičmi postarať o ich katolícku výchovu.

§ 2. Všetci, ktorým bola zverená starostlivosť o duše, musia byť nápomocní rodičom pri výchove detí, pomáhať im, aby si boli vedomí vlastných práv a povinností a starať sa hlavne o náboženskú výchovu mládeže.

Kán. 629 - Všetci vychovávateľa sa majú starať o formáciu celej ľudskej osoby tak, aby mladí harmonickým rozvojom fyzických, intelektuálnych a morálnych schopností, poučení v kresťanských čnostiach, dozrievali k dokonalejšiemu poznaniu a láske k Bohu, v svedomí k správne hodnoteniu ľudských morálnych hodnôt a ich slobodnému prijatiu a súčasne k dosiahnutiu bratského spoločenstva s inými, vďaka rozvinutému citu pre spravodlivosť a spoločenskú zodpovednosť.

Kán. 630 - § 1. Veriaci v Krista sa majú veľkodušne usilovať, aby sa dobro výchovy a vzdelávania mohlo čo najskôr rozšíriť medzi všetkými ľuďmi na celej Zemi, pri preukazovaní osobitnej starostlivosti o tých, ktorí sú chudobní.

§ 2. Nech všetci veriaci v Krista podporujú podujatia Cirkvi s výchovným cieľom, predovšetkým zakladanie, riadenie a udržiavanie škôl.

Art. I - Školy, najmä katolícke

Kán. 631 - § 1. Medzi rôznymi výchovnými prostriedkami sa má s osobitnou starostlivosťou podporovať katolícka škola, na ktorú je potrebné sústreďovať starosť rodičov, učiteľov ako aj cirkevného spoločenstva.

§ 2. Cirkev má právo zakladať a riadiť školy akéhokoľvek druhu a stupňa.

Kán. 632 - Škola sa podľa práva považuje za katolícku iba vtedy, ak je ako taká zriadená eparchiálnym biskupom alebo vyššou cirkevnou autoritou, alebo je nimi za takú uznaná.

Kán. 633 - § 1. Eparchiálny biskup má právo rozhodnúť o ktorejkoľvek škole, či zodpovedá alebo nezodpovedá požiadavkám kresťanskej výchovy; tak isto jemu prislúcha právo, z vážneho dôvodu, veriacim v Krista zakázať navštevovať niektorú školu.

§ 2. Rodičia majú deti posielat' predovšetkým do katolíckych škôl.

Kán. 634 - § 1. Katolícka škola má povinnosť tvoriť vlastné školské spoločenstvo, oživované evanjeliovým duchom slobody a lásky, pomáhať dospievajúcim, aby spolu s vývojom vlastnej osobnosti súčasne rástli ako nové stvorenie, ktorým sa stali v krste, a tiež celú ľudskú kultúru podriaďovať posolstvu spásy tak, aby poznanie, ktoré študujúci postupne nadobúdajú o svete, živote a človeku, bolo ožarované vierou.

§ 2. Samotná katolícka škola má pod vedením kompetentnej cirkevnej autority prispôbiť tieto zásady vlastným okolnostiam, ak ju navštevujú prevažne nekatolícki žiaci.

§ 3. Katolícka škola sa má pričínať, nie menej než iné školy, o dosahovanie kultúrnych cieľov, ľudskej a spoločenskej formácie mládeže.

Kán. 635 - Eparchiálni biskupi sa majú usilovne starať, aby mali katolícke školy, najmä kde iné školy chýbajú, alebo nie sú zodpovedajúce, tiež školy odborné a technické, a to vždy, keď to vzhľadom na požiadavky miesta a času vyžaduje ich osobitná potreba.

Kán. 636 - § 1. Katechetická výučba v akýchkoľvek školách podlieha autorite a dozoru eparchiálneho biskupa.

§ 2. Učiteľov katolíckeho náboženstva menuje alebo schvaľuje eparchiálny biskup a ak sa to vyžaduje z náboženského alebo morálneho dôvodu, odvolávať ich, alebo naliehavo žiadať, aby boli odvolaní.

Kán. 637 - V školách, v ktorých chýba katolícka výučba, alebo je podľa uváženia eparchiálneho biskupa nedostačujúca, má byť doplnená skutočná katolícka formácia všetkých katolíckych žiakov.

Kán. 638 - § 1. Eparchiálnemu biskupovi prislúcha právo kánonicky vizitovať všetky katolícke školy v svojej eparchii, s výnimkou škôl, ktoré sú dostupné výlučne žiakom inštitútov zasväteného života pápežského alebo patriarchálneho práva, pri neporušení, vo všetkých prípadoch, ich autonómie riadiť vlastné školy.

§ 2. Tam, kde sú viacerí eparchiálni biskupi, právo kánonickej vizitácie patrí tomu, kto školu založil alebo schválil, ak nie je ináč určené v zakladacích štatútoch, alebo v osobitnej dohode, ktorú medzi sebou uzatvorili.

Kán. 639 - Učitelia, ktorí sú najväčšími tvorcami uskutočňovania úmyslov a podujatí katolíckej školy, musia vynikať náukou a príkladným svedectvom života a predovšetkým spoločné dielo dosahovať nielen s rodičmi, ale i s inými školami.

Art. II - Katolícke univerzity

Kán. 640 - § 1. Katolícka univerzita si dáva za cieľ umožniť verejnú, ustavičnú a všeobecnú prítomnosť kresťanského ducha v prehlbovaní celej kultúry; preto vykonáva výskumy, reflexie a výučbu vyššieho stupňa, v ktorých mnohoraké ľudské poznanie osvetľuje svetlom evanjelia.

§ 2. Na rovnakej úrovni ako katolícke univerzity sú ostatné inštitúty vyšších štúdií alebo samostatné katolícke fakulty, ktoré slúžia tomu istému cieľu, nie však cirkevné univerzity a fakulty, o ktorých hovoria kán. 646 -650.

Kán. 641 - Na katolíckych univerzitách sa jednotlivé disciplíny majú rozvíjať podľa vlastných zásad, vlastnej metódy a tiež vlastnou slobodou vedeckého skúmania tak, aby sa každodenne dosahovalo hlbšie poznanie týchto disciplín a veľmi starostlivo, berúc do úvahy nové úlohy

a objavy modernej doby, jasnejšie sa ukázalo, akým spôsobom sa viera a rozum usilujú o jednu pravdu, a tiež aby sa formovali ľudia, ktorí skutočne vynikajú učenosťou, pripravení na vykonávanie najväznejších služieb v spoločnosti a tiež svedkovia viery vo svete.

Kán. 642 - § 1. Katolícka univerzita je inštitútom vyšších štúdií, ktorý je ako taký zriadený alebo schválený buď vyššou administratívnou autoritou cirkvi sui iuris, po predchádzajúcej konzultácii s Apoštolskou stolicou, alebo samotnou Apoštolskou stolicou; musí byť o tom vyhotovený verejný dokument.

§ 2. V hraniciach územia patriarchálnej cirkvi je touto vyššou autoritou patriarcha, so súhlasom Synody biskupov patriarchálnej cirkvi.

Kán. 643 - Na katolíckych univerzitách, na ktorých neexistuje teologická fakulta, sa majú vykonávať aspoň teologické kurzy, prispôsobené študentom rozličných fakúlt.

Kán. 644 - Tí, ktorí na katolíckych univerzitách vyučujú disciplíny týkajúce sa viery a mravov, musia mať mandát cirkevnej autority, udelený tými, o ktorých hovorí kán. 642; tá istá autorita môže tento mandát z vážneho dôvodu odvolať, najmä ak chýba vedecká alebo pedagogická kvalifikácia, pravosť alebo neporušenosť náuky.

Kán. 645 - Hierarchovia sa majú po porade postarať, aby aj pri iných univerzitách boli katolícke univerzitné spoločenstvá a centrá, v ktorých budú veriaci v Krista starostlivo vybratí a pripravení poskytovať univerzitnej mládeži stálu duchovnú a intelektuálnu pomoc.

Art. III - Cirkevné univerzity a fakulty

Kán. 646 - Rozvoj cirkevných univerzít a fakúlt majú ustavične podporovať najmä hierarchovia, veď predsa ony sa zaoberajú Božím zjavením a disciplínami s ním spojenými a preto sú užšie spojené s evanjelizačnou úlohou Cirkvi.

Kán. 647 - Cieľom cirkevných univerzít a fakúlt je:

1° hlbšie a vedecké skúmanie Božieho zjavenia a toho, čo je s ním spojené, systematické vysvetľovanie a usporiadanie pravdy Božieho zjavenia, v jeho svetle uvažovanie nad novými problémami doby a jeho podávanie súčasným ľuďom spôsobom prispôbeným ich vlastnej kultúre;

2° hlbšie vzdelávanie študentov v rozličných disciplínach podľa katolíckej náuky a ich primeraná príprava na rozličné diela apoštolátu, služieb alebo vyučovania v týchto disciplínach a tiež podpora stálej formácie.

Kán. 648 - Cirkevné univerzity a fakulty sú tie, ktoré sú kánonicky zriadené alebo schválené kompetentnou cirkevnou autoritou, rozvíjajú a prednášajú posvätné vedy a vedy s nimi spojené a sú vybavené právom udeľovania akademických stupňov, ktoré majú kánonické účinky.

Kán. 649 - Zriaďovanie alebo schvaľovanie cirkevných univerzít alebo fakúlt náleží Apoštolskej stolici, alebo vyššej administratívnej autorite, o ktorej hovorí kán. 642, spolu s Apoštolskou stolicou.

Kán. 650 - Čo sa týka štatútov cirkevnej univerzity alebo fakulty, predovšetkým riadenia, správy, menovania učiteľov alebo odvolania z úradu, študijného plánu a udeľovania akademických stupňov, treba zachovávať normy vydané Apoštolskou stolicou.

Kapitola IV

Spoločenské oznamovacie prostriedky a zvlášť knihy

Kán. 651 - § 1. Pri vykonávaní úlohy ohlasovania evanjelia po celom svete má Cirkev využívať primerané prostriedky a preto má všade právo používať spoločenské oznamovacie prostriedky a osobitne vydávať tlač.

§ 2. Všetci veriaci v Krista majú zo svojej strany spolupracovať v tomto poslaní Cirkvi a diela tohto apoštolátu podporovať a napomáhať; predovšetkým tí, ktorí sú odborníkmi v tvorbe a odovzdávaní informácií, nech starostlivo podporujú pastoračnú činnosť biskupov a so zápalom sa usilujú, aby využívanie týchto prostriedkov bolo preniknuté Kristovým duchom.

Kán. 652 - § 1. Eparchiálni biskupi majú dbať, aby hlavne pomocou inštitúcií prostriedkov spoločenskej komunikácie veriaci v Krista boli poučení o kritickom a užitočnom využívaní týchto prostriedkov; nech podporujú spoluprácu medzi týmito inštitúciami; starajú sa o formáciu odborníkov; na koniec nech podporujú dobré podujatia, čo je účinnejšie ako karhanie a odsudzovanie zlých, predovšetkým chváliac a odporúčajúc dobré knihy.

§ 2. Pri ochrane neporušenosti viery a mravov eparchiálny biskup, Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi, Rada hierarchov a Apoštolská stolica môžu veriacim v Krista zakázať

využívanie prostriedkov spoločenskej komunikácie alebo tiež nedovoliť, aby sa spájali s inými, ak sú na škodu tejto neporušiteľnosti.

Kán. 653 - Partikulárne právo má stanoviť presnejšie normy o využívaní rozhlasu, televízie, kinematografie a podobných prostriedkov ohľadom toho, čo sa týka katolíckeho učenia alebo mravov.

Kán. 654 - Normy spoločného práva o knihách platia aj o akýchkoľvek iných spisoch alebo prejavoch, určených k verejnej publikácii a šírených akýmkoľvek spôsobom prostredníctvom technických vynálezov.

Kán. 655 - § 1. Veriacim v Krista má byť umožnený široký prístup k Svätému písmu; preto sa za starostlivosti eparchiálnych biskupov majú vyhotoviť vhodné a správne preklady, vybavené dostatočnými vysvetlivkami a vždy, keď je to primerané a užitočné, spoločne s inými kresťanmi.

§ 2. Všetci veriaci v Krista, najmä dušpastieri, majú mať starosť o šírenie výtlačkov Svätého písma, vybavené primeranými poznámkami, prispôbené na používanie aj nekresťanom.

§ 3. K liturgickému alebo katechetickému užívaniu možno využiť len tie vydania Svätého písma, ktoré majú cirkevné schválenie; ostatné vydania musia mať aspoň cirkevné dovoľenie.

Kán. 656 - § 1. Pri liturgických sláveniach sa majú používať len knihy, ktoré majú cirkevné schválenie.

§ 2. Modlitebníky alebo nábožné knihy, určené na verejné alebo súkromné používanie veriacich v Krista, potrebujú cirkevné dovoľenie.

Kán. 657 - § 1. Schvaľovanie liturgických textov, po predchádzajúcom preskúmaní Apoštolskou stolicou, je v patriarchálnych cirkvách rezervované patriarchovi, so súhlasom Synody biskupov patriarchálnej cirkvi; v metropolitných cirkvách sui iuris metropolitovi, so súhlasom Rady hierarchov; v ostatných cirkvách má toto právo len Apoštolská stolica a tiež, v medziach, ktoré ona stanovila, biskupi a ich legitímne ustanovené zhromaždenia.

§ 2. Tieto authority majú tiež právo schvaľovať preklady týchto kníh, určených k liturgickému používaniu, po odovzdaní správy Apoštolskej stolici, ak ide o patriarchálne alebo metropolitné cirkvi sui iuris.

§ 3. K novému vydaniu liturgických kníh alebo ich prekladov do iného jazyka, alebo ich časti, ktoré sú určené na liturgické používanie, sa vyžaduje a stačí potvrdenie zhodnosti so schváleným vydaním, o ktorom hovorí kán. 662, § 1, potvrdené miestnym hierarchom.

§ 4. Pri zmenách liturgických textov sa má pozorne zväžiť kán. 40, § 1.

Kán. 658 - § 1. Katechizmy a tiež iné spisy určené na katechetickú formáciu v školách akéhokoľvek druhu a stupňa, alebo ich preklady, potrebujú cirkevné schválenie.

§ 2. Tú istú normu treba uplatňovať aj na iné knihy pojednávajúce o viere alebo mravoch, ak sa používajú ako texty, o ktoré sa opiera katechetická formácia.

Kán. 659 - Odporúča sa, aby akékoľvek spisy, ktoré pojednávajú o katolíckej viere alebo mravoch, boli opatrené aspoň cirkevným dovolením, pri zachovaní predpisov inštitútov zasväteného života, ktoré vyžadujú viac.

Kán. 660 - Do denníkov, brožúrok alebo periodík, ktoré zvyknú otvorene napádať katolícke náboženstvo alebo dobré mravy, veriaci v Krista nemajú ničím prispievať, ak na to nie je oprávnený a rozumný dôvod; avšak klerici a členovia rehoľných inštitútov iba s dovolením tých, o ktorých hovorí kán. 662.

Kán. 661 - § 1. Cirkevné dovolenie vyjadrené len slovom „imprimatur“ znamená, že dielo je ochránené od omylov ohľadom katolíckej viery a mravov.

§ 2. Avšak schválenie udelené kompetentnou autoritou dokazuje, že text bol prijatý Cirkvou, alebo že dielo sa zhoduje s hodnovernou náukou Cirkvi.

§ 3. Ak bolo dielo navyše pochválené alebo požehnané eparchiálnym biskupom, alebo vyššou autoritou, znamená to, že dobre vyjadruje hodnovernú náuku Cirkvi a preto sa odporúča.

Kán. 662 - § 1. Cirkevné schválenie alebo dovolenie na vydanie kníh, ak právom nie je výslovne stanovené iné, môže byť udelené buď vlastným miestnym hierarchom autora, alebo miestnym hierarchom miesta vydania, alebo napokon vyššou autoritou, ktorá vykonáva nad osobami, alebo miestami výkonnú riadiacu moc.

§ 2. Aby členovia rehoľných inštitútov mohli vydať spisy zaoberajúce sa otázkami katolíckej viery alebo mravov, potrebujú aj povolenie svojho vyššieho predstaveného, podľa normy typika alebo štatútov.

Kán. 663 - § 1. Povolenie vydať nejaké dielo alebo schválenie, jeho pochválenie, alebo požehnanie platí pre originálny text, nie však pre jeho nové vydania, alebo preklady.

§ 2. Ak ide o vydania Svätého písma alebo iných kníh, ktoré podľa právnych noriem potrebujú cirkevné schválenie, schválenie jedného miestneho hierarchu, legitímne udelené, nestačí, aby mohli byť používané v inej eparchii, ale sa vyžaduje výslovný súhlas miestneho hierarchu tejto eparchie.

Kán. 664 - § 1. Posúdenie kníh môže miestny hierarcha zveriť cenzorom zo zoznamu vyhotoveného Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi, alebo Radou hierarchov, alebo podľa vlastného úsudku iným osobám, ktorým dôveruje; napokon, môže byť ustanovená osobitná komisia cenzorov, s ktorou miestny hierarcha, Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi, alebo Rada hierarchov môžu konzultovať.

§ 2. Za cenzorov treba vybrať takých, ktorí sa vyznačujú vzdelaním, pravou náukou a rozvážnosťou, a ktorí pri vykonávaní svojho úradu podajú úsudok podľa katolíckej náuky tak, ako je predkladaná hodnoverným Magistériom Cirkvi, bez akéhokoľvek uprednostňovania osôb.

§ 3. Cenzori musia odovzdať svoj názor písomne; ak je priaznivý, hierarcha, podľa svojho rozumného uváženia, má v svojom mene udeliť výslovné dovoľenie alebo schválenie; v negatívnom prípade má dať autorovi na vedomie dôvody odopretia diela.

Kán. 665 - § 1. Farári a rektori chrámov majú dávať pozor, aby sa v ich chrámoch nevystavovali, nepredávali alebo nerozdávali ikony, alebo obrazy cudzie pravému posvätnému umeniu, alebo knihy, ktorých obsah sa nezhoduje s kresťanským náboženstvom, alebo mravmi.

§ 2. Tak isto farári a rektori chrámov, a tiež moderátori katolíckych škôl sa majú starať, aby predstavenia akéhokoľvek druhu, konané pod ich patronátom, boli vyberané so zmyslom pre kresťanské rozlišovanie.

§ 3. Všetci veriaci v Krista majú dbať, aby kupovaním, predávaním, čítaním alebo iným užívaním materiálov, o ktorých hovorí § 1, nespôsobili sebe alebo iným duchovnú škodu.

Kán. 666 - § 1. Intelektuálne dielo autora je pod právnou ochranou, či už ako vyjadrenie jeho osobnosti, alebo ako prameň dedičských práv.

§ 2. Pod právnou ochranou sú texty zákonov a oficiálnych dokumentov každej cirkevnej autority a tiež ich autentické zbierky; preto sa nesmú znova vydať ak sa nevyžiadalo povolenie tejto alebo vyššej vrchnosti a nezachovali sa ňou predpísané podmienky.

§ 3. Partikulárnym právom každej cirkvi sui iuris majú byť v tejto veci ustanovené presnejšie normy, pri zachovávaní predpisov občianskeho práva, so zreteľom na autorské práva.

TITUL XVI

BOŽÍ KULT, PREDOVŠETKÝM SVIATOSTI

Kán. 667 - Sviatosťami, ktoré Cirkev má povinnosť udeľovať, aby pod viditeľným znakom ohlasovala Kristove tajomstvá, náš Pán Ježiš Kristus, pôsobením Svätého Ducha, posväcuje ľudí, aby sa osobitným spôsobom stali skutočnými ctiteľmi Boha Otca a pričleňuje ich k sebe samému a Cirkvi, svojmu Telu; preto všetci veriaci v Krista, najmä však posvätní služobníci, majú pri nábožnom slávení a prijímaní týchto sviatostí starostlivo zachovávať predpisy Cirkvi.

Kán. 668 - § 1. Boží kult, ak je vykonávaný v mene Cirkvi, osobami legitímne na to určenými a aktmi schválenými cirkevnou autoritou, sa nazýva verejný; ináč súkromný.

§ 2. Autorita kompetentná pre riadenie verejného Božieho kultu je tá, o ktorej hovorí kán. 657, pri zachovaní kán. 199, § 1; nikto iný k ustanoveniam tejto autority nemôže niečo dodať, vynechať alebo zmeniť.

Kán. 669 - Keďže sviatosti sú tie isté pre celú Cirkev a patria do Božieho pokladu, jedine najvyššia autorita Cirkvi má právo schvaľovať alebo určovať, čo sa vyžaduje pre ich platnosť.

Kán. 670 - § 1. Veriaci v Krista, katolíci, môžu byť z oprávneného dôvodu prítomní na Božskom kulte iných kresťanov a mať na ňom účasť, pri zachovávaní toho všetkého, čo so zreteľom na stupeň spoločenstva s Katolíckou cirkvou bolo stanovené eparchiálnym biskupom alebo vyššou autoritou.

§ 2. Ak kresťanom nekatolíkom chýbajú miesta, na ktorých by mohli dôstojne sláviť Boží kult, eparchiálny biskup môže dovoliť užívanie katolíckej budovy, cintorína alebo chrámu, podľa normy partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 671 - § 1. Katolícki vysluhovatelia dovolene vysluhujú sviatosti iba katolíckym veriacim v Krista, ktorí ich dovolene prijímajú takisto iba od katolíckych vysluhovateľov.

§ 2. Ak to však potreba vyžaduje alebo sa to odporúča z hľadiska pravého duchovného osuhu a len keď sa vyhne nebezpečenstvu omylu, alebo indiferentizmu, veriacim v Krista, ktorým je fyzicky alebo morálne nemožné dostať sa ku katolíckemu vysluhovateľovi, je dovolené prijať

sviatosti pokánia, Eucharistie a pomazania chorých od nekatolíckych vysluhovateľov v cirkvách, ktorých sú uvedené sviatosti platné.

§ 3. Tak isto katolícki vysluhovatelia dovolene vysluhujú sviatosti pokánia, Eucharistie a pomazania chorých veriacim v Krista východných cirkví, ktoré nemajú s Katolíckou cirkvou plné spoločenstvo, ak to dobrovoľne žiadajú a sú riadne disponovaní; platí to aj o členoch iných cirkví, v ktorých uvedené sviatosti sa uznávajú za platné a sú podľa úsudku Apoštolskej stolice v rovnakom položení ako uvedené východné cirkvi.

§ 4. Ak hrozí nebezpečenstvo smrti alebo ak podľa úsudku eparchiálneho biskupa, alebo Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, alebo Rady hierarchov nalieha iná vážna potreba, katolícki vysluhovatelia tie isté sviatosti dovolene vysluhujú aj ostatným kresťanom, ktorí nemajú plné spoločenstvo s Katolíckou cirkvou, nemôžu sa dostať k vysluhovateľovi svojho cirkevného spoločenstva a dobrovoľne o to sami žiadajú, len ak, čo sa týka týchto sviatostí, prejavujú katolícku vieru a sú riadne disponovaní.

§ 5. Pre prípady, o ktorých sa hovorí v § 2, 3 a 4, sa nemajú vydávať normy partikulárneho práva, bez konzultácie s aspoň miestnou kompetentnou autoritou nekatolíckej cirkvi alebo cirkevnej spoločnosti, ktorej sa to týka.

Kán. 672 - § 1. Sviatosti krstu, myropomazania a posvätných svätení sa nemôžu opakovať.

§ 2. Ak však existuje rozumná pochybnosť, či boli skutočne alebo platne slávené, a táto pochybnosť zostane aj po vážnom zisťovaní, majú sa vyslúžiť podmienene.

Kán. 673 - Slávenie sviatostí, predovšetkým Božskej liturgie, ako úkon Cirkvi, vždy keď je možné, má byť vykonávané za aktívnej účasti veriacich v Krista.

Kán. 674 - § 1. Pri slávení sviatostí treba presne zachovávať všetko, čo je uvedené v liturgických knihách.

§ 2. Vysluhovateľ má sviatosti sláviť podľa liturgických predpisov vlastnej cirkvi sui iuris, ak právom nie je stanovené ináč alebo ak od Apoštolskej stolice neobdržal osobitné splnomocnenie.

Kapitola I

Krst

Kán. 675 - § 1. V krste človek obmytím prírodnou vodou, so vzývaním mena Boha Otca a Syna a Svätého Ducha, je oslobodený od hriechu, rodí sa k novému životu, oblieka si Krista a včleňuje sa do Cirkvi, ktorá je jeho Telom.

§ 2. Len skutočne prijatým krstom sa človek stáva schopným prijať ostatné sviatosti.

Kán. 676 - V prípade naliehavej potreby je dovolené udeliť krst iba vykonaním toho, čo sa vyžaduje pre platnosť.

Kán. 677 - § 1. Krst sa riadne udeľuje kňazom; ale kompetentným k jeho udeleniu, pri neporušení partikulárneho práva, je vlastný fárar alebo s dovolením tohto fárara, alebo miestneho hierarchu krstenca iní kňazi, toto dovolenie sa z vážneho dôvodu legitímne predpokladá.

§ 2. Avšak v prípade nevyhnutnosti krst môže udeliť diakon alebo v jeho neprítomnosti, či keď je hatený, iný klerik, člen inštitútu zasväteného života, alebo ktorýkoľvek iný veriaci v Krista; nie však otec alebo matka, ak je k dispozícii iný, kto pozná spôsob krstenia.

Kán. 678 - § 1. Na cudzom území nie je bez potrebného dovolenia nikomu dovolené udeliť krst; toto dovolenie však nemôže byť odopreté kňazovi cirkvi sui iuris, do ktorej má byť krstenec zapísaný, fárarom inej cirkvi sui iuris.

§ 2. Na miestach, kde žijú viacerí veriaci v Krista nemajúci fárara cirkvi sui iuris, do ktorej sú zapísaní, eparchiálny biskup, ak je to možné, má určiť presbytera tejto cirkvi, ktorý má udeľovať krst.

Kán. 679 - Prijat' krst je schopný každý človek a jedine človek, ktorý ešte nie je pokrstený.

Kán. 680 - Potratový plod, ak je živý, sa má podľa možnosti pokrstiť.

Kán. 681 - § 1. K dovolenému krstu dieťaťa je potrebné:

1° aby bola opodstatnená nádej, že bude vychované vo viere Katolíckej cirkvi, pri zachovaní § 5;

2° aby rodičia, aspoň jeden z nich, alebo kto ich legitímne zastupuje, súhlasili.

§ 2. Odložené a nájdené dieťa sa má pokrstiť, ak sa nedá o jeho krste nič potvrdiť.

§ 3. Od detstva pozbavení užívania rozumu majú byť pokrstení ako deti.

§ 4. Pred dosiahnutím užívania rozumu je dovolene pokrstiť dieťa rodičov tak katolíckych ako aj nekatolíckych, ak sa nachádza v takom kritickom momente života, že sa rozumne predvída nebezpečenstvo smrti.

§ 5. Dieťa kresťanov nekatolíkov sa krstí dovolene, ak o to žiadajú rodičia alebo aspoň jeden z nich, alebo ten, kto ich legitímne zastupuje a ak im je fyzicky, alebo morálne nemožné dostať sa k vlastnému vysluhovateľovi.

Kán. 682 - § 1. Aby ten, kto vyšiel z detského veku, mohol byť pokrstený, je potrebné, aby prejavil vôľu prijať krst, aby bol dostačujúco poučený o pravdách viery a vyskúšaný v kresťanskom živote; má sa mu aj pripomenúť, aby oľutoval svoje hriechy.

§ 2. Ten, kto vyšiel z detského veku a nachádza sa v nebezpečenstve smrti, môže byť pokrstený, ak má nejaké poznanie hlavných pravd viery a akýmkoľvek spôsobom prejavil svoj úmysel prijať krst.

Kán. 683 - Krst musí byť slávený podľa liturgických predpisov cirkvi sui iuris, do ktorej má byť podľa normy práva krstenc zapísaný.

Kán. 684 - § 1. Podľa starobylého zvyku cirkví krstenc má mať aspoň jedného krstného rodiča.

§ 2. Povinnosťami krstného rodiča, vyplývajúcimi z prijatej úlohy, je sprevádzať krstenca, ktorý vyšiel z detského veku, pri uvedení do kresťanského života a krstenca dieťa priniesť na krst a tak isto sa usilovať, aby pokrstený viedol kresťanský život, primeraný krstu, a aby verne plnil záväzky, ktoré s ním súvisia.

Kán. 685 - § 1. Aby niekto mohol platne prijať úlohu krstného rodiča, vyžaduje sa, aby:

1° prijal sviatosť krstu, myropomazania a Eucharistie;

2° patrilo do Katolíckej cirkvi, pri zachovaní § 3;

3° mal úmysel vykonávať túto úlohu;

4° bol určený samým krstencom alebo jeho rodičmi, alebo poručníkmi, alebo ak nie sú, vysluhovateľom;

5° nebol otcom alebo matkou, alebo manželským partnerom krstenca;

6° nebol potrestaný trestom exkomunikácie, aj menšej, suspenzie, prepustenia alebo pozbavený práva vykonávať úlohu krstného rodiča.

§ 2. K tomu, aby niekto úlohu krstného rodiča vykonával dovolene, sa navyše vyžaduje, aby mal vek vyžadovaný partikulárnym právom a tiež viedol život primeraný viere a zodpovedajúci úlohe, ktorú má prijať.

§ 3. Z oprávneného dôvodu je dovoľené prijať pre úlohu krstného rodiča veriaceho v Krista niektorej východnej nekatolíckej cirkvi, ale vždy súčasne s katolíckym krstným rodičom.

Kán. 686 - § 1. Rodičia sú povinní postarať sa, aby dieťa bolo pokrstené čím skôr podľa legitímneho zvyku.

§ 2. Farár sa má postarať, aby rodičia detí, ktoré majú byť pokrstené a takisto tí, ktorí majú prevziať úlohu krstných rodičov, boli o význame tejto sviatosti a o záväzkoch, ktoré s ňou súvisia, riadne poučení, a tiež aby boli primerane pripravení na slávenie sviatosti.

Kán. 687 - § 1. Krst sa má sláviť okrem nevyhnutného prípadu vo farskom chráme, pri neporušení legitímnych zvykov.

§ 2. Avšak v súkromných domoch môže byť krst udelený podľa noriem partikulárneho práva alebo s dovoľením miestneho hierarchu.

Kán. 688 - Kto vysluhuje krst, má sa postarať, aby ak niet krstného rodiča, bol aspoň svedok, ktorým sa môže dokázať slávenie krstu.

Kán. 689 - § 1. Farár miesta, v ktorom sa slávi krst, musí starostlivo a bezodkladne zapísať do knihy pokrstených mená pokrstených s uvedením vysluhovateľa, rodičov, krstných rodičov ako aj svedkov, ak boli prítomní, miesta a dátumu udeleného krstu spolu s udaním dňa a miesta narodenia a tiež cirkvi sui iuris, do ktorej sa pokrstení zapisujú.

§ 2. Ak ide o dieťa narodené z nevydatej matky, treba zapísať meno matky, ak jej materstvo je verejne preukázané alebo sama od seba o to písomne, alebo pred dvoma svedkami žiada; takisto treba zapísať meno otca, ak je jeho otcovstvo potvrdené nejakým verejným dokladom, alebo jeho vyhlásením pred farárom a dvoma svedkami; v ostatných prípadoch sa má pokrstený zapísať bez uvedenia mena otca, alebo rodičov.

§ 3. Ak ide o adoptívne dieťa, majú sa zapísať mená adoptujúcich, a aspoň ak sa to robí v občianskej matrike kraja, aj mená prirodzených rodičov, podľa normy § 1 a 2, so zreteľom na predpisy partikulárneho práva.

Kán. 690 - Ak krst nebol udelený ani fárárom, ani v jeho prítomnosti, vysluhovateľ musí o veci upovedomiť miestneho fára.

Kán. 691 - Na dokázanie krstu, ak to nikomu nespôsobí škodu, stačí vyhlásenie jedného vieryhodného svedka alebo vyhlásenie samotného krstenca, podložené nepochybnými dôkazmi, najmä ak prijal krst potom, čo vyšiel z detského veku.

Kapitola II

Myropomazanie

Kán. 692 - Tí, ktorí boli pokrstení, majú tiež prijať sviatosť myropomazania, aby sa označení pečat'ou daru Svätého Ducha stali svedkami a spolubudovateľmi Kristovho Kráľovstva.

Kán. 693 - Sväté myro, ktoré je zložené z oleja olivy alebo iných rastlín a aromatických prísad, má byť vyhotovené len biskupom pri neporušení partikulárneho práva, podľa ktorého je táto moc rezervovaná patriarchovi.

Kán. 694 - Podľa tradície východných cirkví myropomazanie udeľuje presbyter buď súčasne s krstom alebo oddelene.

Kán. 695 - § 1. Myropomazanie musí byť udelené súčasne s krstom, okrem prípadu skutočnej potreby, kedy sa treba postarať, aby bolo udelené čím skôr.

§ 2. Ak sa slávenie myropomazania nekoná súčasne s krstom, vysluhovateľ je o tom povinný oboznámiť fára miesta, kde bol krst udelený.

Kán. 696 - § 1. Všetci presbyteri východných cirkví môžu myropomazanie udeliť platne buď súčasne s krstom, alebo oddelene všetkým veriacim v Krista ktorejkoľvek cirkvi sui iuris, aj latinskej Cirkvi.

§ 2. Veriaci v Krista východných cirkví môžu myropomazanie prijať platne aj od presbyterov latinskej Cirkvi, podľa fakúlt, ktorými sú obdarení.

§ 3. Myropomazanie každý presbyter dovolene udeľuje len veriacim v Krista vlastnej cirkvi sui iuris; keď však ide o veriacich v Krista iných cirkví sui iuris, robí to dovolene, ak ide o vlastných podriadených, o tých, ktorých legitímne krstí z iného titulu, alebo o tých, ktorí sa nachádzajú v nebezpečenstve smrti, vždy pri neporušení dohôd uzavretých v tejto veci medzi

cirkvami sui iuris.

Kán. 697 - Sviatosťné uvedenie do tajomstva spásy sa naplňuje prijatím Božskej Eucharistie , a preto sa Božská eucharistia má veriacemu v Krista udeliť čo najskôr po krste a myropomazaní, podľa noriem partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris.

Kapitola III

Božská Eucharistia

Kán. 698 - V Božskej liturgii, službou kňaza, konajúceho v osobe Krista nad darmi Cirkvi, sa nepretržite mocou Svätého Ducha vykonáva to, čo Pán Ježiš sám vykonal pri Poslednej večeri, keď dal učeníkom svoje telo, za nás obetované na Kríži, a svoju krv, vyliatu za nás, ustanovujúc skutočnú a tajomnú obeť, ktorou sa táto krvavá obeť Kríža, so vzdávaním vďaka pripomína, sprítomňuje sa, a na ktorej má Cirkev účasť obeťou ako aj spoločenstvom, pre uskutočnenie a zdokonalenie jednoty Božieho ľudu, na budovaní svojho tela, ktorým je Cirkev.

Kán. 699 - § 1. Moc sláviť Božskú liturgiu majú jedine biskupi a presbyteri.

§ 2. Diakoni spolu s biskupmi a presbytermi, vlastnou službou podľa predpisov liturgických kníh, sú užšie účastní na slávení Božskej liturgie.

§ 3. Ostatní veriaci v Krista, mocou krstu a myropomazania, sa aktívne zúčastňujú na Kristovej obeť zidení na slávenie Božskej liturgie, spôsobom vymedzeným v liturgických knihách, alebo partikulárnym právom a najplnšie, ak z tej istej obeť prijímajú telo a krv Pána.

Kán. 700 - § 1. Čo sa vzťahuje na spôsob slávania Božskej liturgie, či individuálne alebo koncelebráciou, pred očami náleží mať predovšetkým pastoračné potreby veriacich v Krista.

§ 2. Ak je však možné, presbyteri majú sláviť Božskú liturgiu spolu s biskupom, ktorý predsedá alebo s iným presbyterom, keďže tak sa vhodne ukazuje jednota kňazstva a obeť; ostáva však nedotknuté právo každého kňaza sláviť Božskú liturgiu jednotlivo, avšak nie v tom istom čase, v ktorom sa v tom istom chráme koná koncelebrácia.

Kán. 701 - Koncelebrácia biskupov a presbyterov rozličných cirkví sui iuris z oprávneného dôvodu, predovšetkým pre vzťahovanie lásky a tiež kvôli vyjadreniu jednoty medzi cirkvami, s dovolením eparchiálneho biskupa môže byť vykonávaná, pri zachovávaní všetkých predpisov liturgických kníh hlavného celebranta, s vylúčením akéhokoľvek liturgického synkretizmu,

pričom je požadované zachovanie liturgických rúch a insígnií vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 702 - Katolíckym kňazom je zakázané koncebrovať Božskú liturgiu spolu s nekatolíckymi kňazmi alebo služobníkmi.

Kán. 703 - § 1. Cudzí kňaz nemá byť dopustený k sláveniu Božskej liturgie, ak nepredloží rektorovi chrámu odporúčajúce listiny svojho hierarchu alebo iným spôsobom nedokáže rektorovi svoju česťnosť.

§ 2. Eparchiálny biskup má neporušiteľné právo vydať o tejto veci presnejšie normy, ktoré majú zachovávať všetci kňazi, aj keď sú akýmkoľvek spôsobom vyňatými spod jeho moci.

Kán. 704 - Božská liturgia môže byť chvályhodne slávená vo všetky dni, s výnimkou tých, ktoré sú vylúčené podľa predpisov liturgických kníh cirkvi sui iuris, do ktorej je kňaz zapísaný.

Kán. 705 - § 1. Katolícky kňaz môže sláviť Božskú liturgiu na oltári každého katolíckeho chrámu.

§ 2. Aby kňaz mohol sláviť Božskú liturgiu v chráme nekatolíkov, potrebuje dovoľenie miestneho hierarchu.

Kán. 706 - Sväté dary, ktoré sa v Božskej liturgii obetujú, sú čistý pšeničný chlieb, nedávno pripravený tak, aby nebolo nijaké nebezpečenstvo pokazenia a nepokazené prírodné víno z plodu viniča.

Kán. 707 - § 1. Čo sa týka prípravy eucharistického chleba, modlitieb kňazov pred slávením Božskej liturgie, zachovávaní eucharistického pôstu, liturgických rúch, času a miesta slávenia a podobne, partikulárne právo každej cirkvi sui iuris musí stanoviť presné normy.

§ 2. Pri vylúčení údivu veriacich v Krista je dovoľené použiť liturgické rúcha a chlieb inej cirkvi sui iuris, ak nie sú liturgické rúcha a chlieb vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 708 - Miestni hierarchovia a farári sa majú postarať, aby veriaci v Krista boli starostlivo poučení o povinnosti prijať Božskú Eucharistiu v nebezpečenstve smrti a tiež v časoch stanovených chvályhodnou tradíciou alebo partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris, najmä však v paschálnom čase, v ktorom Kristus Pán odovzdal eucharistické tajomstvá.

Kán. 709 - § 1. Božskú Eucharistiu rozdeľuje kňaz alebo ak to dovoľuje partikulárne právo vlastnej cirkvi sui iuris, aj diakon.

§ 2. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi alebo Rada hierarchov má právo stanoviť vhodné normy, podľa ktorých môžu Božskú Eucharistiu rozdeľovať aj iní veriaci v Krista.

Kán. 710 - Čo sa týka účasti detí na Božskej Eucharistii po krste a myropomazaní, majú sa zachovávať predpisy liturgických kníh vlastnej cirkvi sui iuris, pri zachovaní patričnej opatrnosti.

Kán. 711 - Kto si je vedomý ťažkého hriechu, nemá sláviť Božskú liturgiu, ani prijímať Božskú Eucharistiu, ak neexistuje vážny dôvod a nie je možné prijať sviatosť pokánia; v takomto prípade si musí vzbudiť úkon dokonalej ľútosť, ktorý zahŕňa predsavzatie čo najskôr pristúpiť k tejto sviatosti.

Kán. 712 - Prijímanie Božskej Eucharistie je zakázané tým, ktorí sú verejne známi ako nehodní.

Kán. 713 - § 1. Božská Eucharistia sa má rozdávať počas slávenia Božskej liturgie, ak spravodlivý dôvod neodporúča iné.

§ 2. Ohľadom prípravy účasti na Božskej Eucharistii pôstom, modlitbami a inými úkonmi, veriaci v Krista majú verne zachovávať normy cirkvi sui iuris, do ktorej sú zapísaní, nielen v hraniciach územia tejto cirkvi, ale vždy, keď je to možné, na celom svete.

Kán. 714 - § 1. V chrámoch, kde sa slávi verejný Boží kult a aspoň niekedy v mesiaci Božská liturgia, má sa najmä pre chorých uchovávať Božská Eucharistia, pri vernom zachovávaní predpisov liturgických kníh vlastnej cirkvi sui iuris a veriacimi v Krista s najväčšou úctou uctievaná.

§ 2 Dohľad nad Božskou Eucharistiou podlieha starostlivosti a riadeniu miestneho hierarchu.

Kán. 715 - § 1. Kňazi dovolene prijímajú milodary, ktoré im pri príležitosti slávenia Božskej liturgie na ich vlastné úmysly veriaci v Krista podľa Cirkvou uznaného zvyku obetujú.

§ 2. Je tiež dovolené, ak je taký legitímny zvyk, prijať milodary pre Liturgiu vopred posvätených darov a za pripomienky v Božskej liturgii.

Kán. 716 - Pri zachovaní kán. 1013 sa nástojčivo odporúča, aby eparchiálni biskupi, nakoľko je to možné, zaviedli prax, podľa ktorej sa majú prijímať iba tie milodary pri príležitosti Božskej liturgie, ktoré veriaci v Krista dobrovoľne darujú; avšak každý kňaz, ochotne a aj bez žiadneho milodaru, má sláviť Božskú liturgiu na úmysel veriacich v Krista, najmä núdzných.

Kán. 717 - Kňazi, ak prijímajú milodary na slávenie Božskej liturgie od veriacich v Krista inej cirkvi sui iuris, majú vážnu povinnosť zachovávať ohľadom týchto milodarov normy tejto cirkvi, ak zo strany darcu nevyplýva niečo iné.

Kapitola IV

Sviatosť pokánia

Kán. 718 - V sviatosti pokánia veriaci v Krista, ktorí po spáchaní hriechov po krste obracajú k Bohu srdcia, vedení Svätým Duchom a pohnutí bolesťou za hriechy, začínajú nový život, službou kňaza, vyznaním hriechov a prijatím primeraného zadost'účinenia dostávajú odpustenie od Boha a súčasne sa zmierujú s Cirkvou, ktorú hriechom ranili; tým táto sviatosť najvyššou mierou prispieva k rozvíjaniu kresťanského života a uschopňuje k prijímaniu Božskej Eucharistie.

Kán. 719 - Kto si je vedomý ťažkého hriechu, čo najskôr, ako je možné, má prijať sviatosť pokánia; všetkým veriacim v Krista sa však vrelo odporúča, aby túto sviatosť prijímali často a najmä v časoch pôstu a pokánia, zachovávaných vo vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 720 - § 1. Individuálna a úplná spoveď a rozhrešenie sú jediným riadnym spôsobom, ktorým sa veriaci v Krista, vedomý si ťažkého hriechu, zmieruje s Bohom a s Cirkvou; iba fyzická alebo morálna nemožnosť oslobodzuje od takejto spovede; v tomto prípade sa zmierenie môže dosiahnuť aj inými spôsobmi.

§ 2. Rozhrešenie sa nemôže udeľovať viacerým kajúcnikom súčasne všeobecným spôsobom bez predchádzajúcej individuálnej spovede, iba ak:

- 1° hrozí nebezpečenstvo smrti a niet dost' času, aby kňaz vyspovedal jednotlivých kajúcnikov;
- 2° je vážna potreba, totiž keď so zreteľom na počet kajúcnikov nie je k dispozícii dostatok kňazov pre udelenie sviatosti pokánia jednotlivým kajúcnikom v primeranom čase, takže by boli bez vlastnej viny nútení zostať dlho bez sviatostnej milosti, alebo prijímania Božskej Eucharistie; potreba sa však nepovažuje za dostačujúcu, keď je nedostatok spovedníkov len

z dôvodu, že sa zhromaždil veľký počet kajúcnikov, aký sa môže vyskytnúť pri nejakej veľkej slávnosti alebo na púti.

§ 3. Rozhodnúť, či je taká vážna potreba, prislúcha eparchiálnemu biskupovi, ktorý po vzájomnej porade s patriarchami a eparchiálnymi biskupmi iných cirkví sui iuris, vykonávajúcimi na tom istom území svoju právomoc, môže aj všeobecnými predpismi vymedziť prípad takej potreby.

Kán. 721 - § 1. Aby veriaci v Krista platne prijal sviatostné rozhrešenie, udelené viacerým naraz, vyžaduje sa nielen to, aby bol vhodne disponovaný, ale aj aby si súčasne predsavzal, že v náležitom čase jednotlivo vyzná ťažké hriechy, ktoré nateraz takto vyznať nemôže.

§ 2. Veriaci v Krista majú byť podľa možnosti poučení o týchto požiadavkách a okrem toho povzbudení, aby si zvlášť v nebezpečenstve smrti každý vzbudil úkon dokonalej ľútosti.

Kán. 722 - § 1. Sviatosť pokánia vysluhuje len kňaz.

§ 2. Všetci biskupi môžu samým právom vysluhovať sviatosť pokánia na celom svete, ak to, čo sa týka dovolenia, eparchiálny biskup v jednotlivom prípade výslovne neodoprie.

§ 3. Presbyteri však, aby platne konali, musia najprv byť opatrení fakultou vysluhovať sviatosť pokánia, ktorá sa udeľuje okrem samého práva aj osobitným udelením kompetentnou autoritou.

§ 4. Presbyteri, ktorí sú opatrení fakultou vysluhovať sviatosť pokánia mocou úradu alebo udelením miestnym hierarchom eparchie, do ktorej sú zapísaní, alebo v ktorej majú trvalé bydlisko, môžu sviatosť pokánia vysluhovať platne všade vo svete, ktorýmkoľvek veriacim v Krista, ak to niektorému miestny hierarcha v osobitnom prípade výslovne neodoprie; tú istú fakultu dovolene používajú, pri zachovávaní noriem vydaných eparchiálnym biskupom a tiež s aspoň predpokladaným dovolením rektora chrámu alebo predstaveného, ak ide o dom inštitútu zasväteného života.

Kán. 723 - § 1. Mocou úradu má fakultu vysluhovať sviatosť pokánia každý pre svoju oblasť, okrem miestneho hierarchu aj farár a tí, ktorí sú na mieste farára.

§ 2. Mocou úradu fakultu vysluhovať sviatosť pokánia má aj každý predstavený rehoľného inštitútu alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov, pápežského alebo patriarchálneho práva, ak je kňazom, voči členom vlastného inštitútu a tiež voči tým, ktorí dňom a nocou žijú v jeho dome.

Kán. 724 - § 1. Len miestny hierarcha je kompetentný udeliť ktorýmkoľvek presbyterom fakultu vysluhovať sviatosť pokánia ktorýmkoľvek veriacim v Krista.

§ 2. Predstavený inštitútu zasväteného života, ak je poverený výkonnou riadiacou mocou, môže ktorémukoľvek presbyterovi udeliť splnomocnenie, o ktorom hovorí kán. 723, § 2, podľa noriem typíkov alebo štatútov.

Kán. 725 - Každý kňaz môže platne a dovolene rozhrešiť od akéhokoľvek hriechu ktoréhokoľvek kajúcnika nachádzajúceho sa v nebezpečenstve smrti, hoci je prítomný iný kňaz, poverený fakultou vysluhovať sviatosť pokánia.

Kán. 726 - § 1. Fakulta vysluhovať sviatosť pokánia sa nemá odobrať, ak na to nie je vážny dôvod.

§ 2. Po odvolaní fakulty vysluhovať sviatosť pokánia hierarchom, o ktorom hovorí kán. 722, § 4, presbyter ju stráca na celom svete; avšak po odobratí inou kompetentnou autoritou ju stráca len na území odvolávajúceho.

§ 3. Okrem odobratia, splnomocnenie k vysluhovaniu sviatosti pokánia, o ktorom sa hovorí v kán. 722, §4, zaniká stratou úradu alebo zapísania do eparchie, alebo trvalého bydliska.

Kán. 727 - V niektorých prípadoch, užitočných pre spásu duší, môže byť vhodné účinnosť fakulty rozhrešovať od hriechov obmedziť a tiež rezervovať stanovenej autorite; nemožno to však urobiť bez súhlasu Synody biskupov patriarchálnej cirkvi alebo Rady hierarchov, alebo Apoštolskej stolice.

Kán. 728 - § 1. Apoštolskej stolici je rezervované rozhrešenie od nasledujúcich hriechov:

1° priame porušenie spovedného tajomstva;

2° rozhrešenie spolupáchateľa v hriechu proti čistote.

§ 2. Eparchiálnemu biskupovi je rezervované rozhrešenie od hriechu dokonaného potratu, po dosiahnutí účinku.

Kán. 729 - Akákoľvek rezervácia rozhrešenia nie je účinná:

1° ak sa spovedá chorý, ktorý nemôže vyjsť z domu alebo snúbenec z príležitosti slávania manželstva;

2° ak sa podľa rozumného úsudku spovedníka nie je možné obrátiť sa na kompetentnú autoritu a žiadať o splnomocnenie rozhrešiť bez veľkej ťažkosti pre kajúcnika, alebo bez nebezpečenstva porušenia sviatosného tajomstva;

3° mimo hraníc územia, na ktorom autorita, ktorá si rezerváciu vyhradila, vykonáva právomoc.

Kán. 730 - Rozhrešenie spolupáchateľa v hriechu proti čistote je okrem nebezpečenstva smrti neplatné.

Kán. 731 - Kto sa spovedá, že falošne obvinil nevinného spovedníka pred cirkevnou autoritou z deliktu navádzania na hriech proti čistote, tomu sa nemá dať rozhrešenie, ak prv formálne neodvolal falošné obvinenie a nie je ochotný napraviť prípadné škody.

Kán. 732 - § 1. Spovedník má podľa povahy a množstva hriechov, ale so zreteľom na stav kajúcnika a jeho pripravenosť k obráteniu, podať liek primeraný k chorobe, uložiť vhodné kajúce skutky.

§ 2. Kňaz má pamätať, že je z Božieho ustanovenia vysluhovateľom Božej spravodlivosti a milosrdenstva; ako duchovný otec má poskytnúť aj vhodné rady, aby každý mohol vzrastať v svojom povolaní k svätosti.

Kán. 733 - § 1. Sviatosné tajomstvo je nedotknuteľné; preto má spovedník starostlivo dbať o to, aby ani slovom, ani gestom, ani nijakým iným spôsobom, ani z nijakého dôvodu ani len čiastočne neprezradil kajúcnika.

§ 2. Zachovávať tajomstvo je povinný aj tlmočník, ak sa zúčastní, ako aj všetci ostatní, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom dozvedeli o hriechoch zo spovede.

Kán. 734 - § 1. Spovedníkovi sa úplne zakazuje použitie poznatku získaného zo spovede, keď to kajúcnikovi priťažuje, aj keď je vylúčené akékoľvek nebezpečenstvo odhalenia.

§ 2. Kto je ustanovený ako autorita, nijakým spôsobom nesmie použiť vo vonkajšom riadení poznatok, ktorý má o hriechoch zo spovede, vypočutej v ktoromkoľvek čase.

§ 3. Moderátori výchovných inštitútov nemajú vysluhovať sviatosť pokánia tým, ktorých vychovávajú.

Kán. 735 - § 1. Každý, komu je na základe úlohy zverená starostlivosť o duše, je viazaný vážnou povinnosťou postarať sa, aby veriaci v Krista, ktorí sú mu zverení a ktorí si to vhodne

žiadajú, mohli využívať sviatosť pokánia a aby sa im poskytla príležitosť na individuálnu spoveď v stanovených dňoch a hodinách, ktoré im vyhovujú.

§ 2. V prípade súrnej potreby je túto sviatosť povinný udeliť každý kňaz, ktorý má fakultu vysluhovať sviatosť pokánia, v nebezpečenstve smrti však aj ktorýkoľvek iný kňaz.

Kán. 736 - § 1. Vlastným miestom slávenia sviatosti pokánia je chrám, pri neporušení partikulárneho práva.

§ 2. Pre chorobu alebo z iného spravodlivého dôvodu môže byť táto sviatosť slávená aj mimo vlastného miesta.

Kapitola V

Pomazanie chorých

Kán. 737 - § 1. Sviatostným pomazaním chorých, ktoré kňaz vykoná spolu s modlitbou, veriaci v Krista, postihnutí vážnou chorobou a skrúsení srdcom, dostávajú milosť, ktorou sa posilnení nádejou večnej odmeny a oslobodení od hriechov pripravujú k náprave života a sú napomáhaní k prekonaniu choroby, alebo jej trezlivému znášaniu.

§ 2. V cirkvách, v ktorých je zvyk, že sa sviatosť pomazania chorých udeľuje súčasne viacerými kňazmi, sa treba postarať, aby sa vždy, keď je to možné, tento zvyk zachoval.

Kán. 738 - Veriaci v Krista, vždy keď vážne ochorejú, nech ochotne prijímajú pomazanie chorých; dušpastieri a príbuzní chorých sa majú postarať, aby chorí boli touto sviatosťou vo vhodnom čase posilnení.

Kán. 739 - § 1. Pomazanie chorých platne vysluhuje každý kňaz a len kňaz.

§ 2. Vysluhovať pomazanie chorých prislúcha fárarovi, kaplánovi farnosti a všetkým ostatným kňazom voči tým, o ktorých im z úradu bola zverená starostlivosť; každý kňaz môže, v prípade potreby však aj musí, túto sviatosť dovolene vysluhovať s aspoň predpokladaným dovolením uvedených.

Kán. 740 - Predpokladá sa, že veriaci v Krista, ktorí ťažko ochoreli alebo stratili zmysly, alebo užívanie rozumu, chcú, aby im táto sviatosť v nebezpečenstve smrti, alebo podľa uváženia kňaza aj v inom čase bola udelená.

Kán. 741 - Olej, užívaný pri sviatosti pomazania chorých, musí byť požehnaný samotným kňazom, ktorý sviatosť vysluhuje, ak niečo iné nestanovuje partikulárne právo vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 742 - Pomazania sa majú vykonať presne slovami, podľa poriadku a spôsobom, predpísaným v liturgických knihách; avšak v prípade nevyhnutnosti stačí jediné pomazanie pri vyslovení vlastnej formuly.

Kapitola VI

Posvätná vysviacka

Kán. 743 - Sviatostnou vysviackou, vykonanou biskupom, pôsobením Svätého Ducha, sú ustanovovaní posvätní služobníci, ktorí prijímajú úlohu a moc, ktorú Kristus Pán zveril svojim apoštolom a na rozličných stupňoch prinášajú ovocie hlásaním evanjelia, pasú a posväcujú Boží ľud.

Art. I - Vysluhovateľ posvätnej vysviacky

Kán. 744 - Posvätnú vysviacku platne udeľuje iba biskup vkladáním rúk a modlitbou predpísanou Cirkvou.

Kán. 745 - Vysviacka biskupa je podľa normy práva rezervovaná rímskemu veľkňazovi, patriarchovi alebo metropolitovi, takže nijakému biskupovi nie je dovolené niekoho vysvätiť na biskupa, ak sa prv nezistí, že je na to legitímny mandát.

Kán. 746 - § 1. S výnimkou prípadu krajnej potreby má byť biskup vysvätený tromi biskupmi.

§ 2. Druhý a tretí biskup môžu byť z inej cirkvi sui iuris, ak nemôžu byť prítomní biskupi tej istej cirkvi sui iuris ako prvý svätiaci biskup.

Kán. 747 - Kandidát na presbyterát alebo diakonát má byť vysvätený vlastným biskupom alebo na základe jeho legitímnej poverujúcej listiny.

Kán. 748 - § 1. Keď ide o posvätnú vysviacku toho, ktorý má byť zapísaný do niektorej eparchie, vlastným eparchiálnym biskupom je biskup eparchie, v ktorej má kandidát trvalé

bydlisko alebo eparchie, ktorej sa rozhodol zasvätiť písomne vykonaným vyhlásením; keď ide o posvätnú vysviacku toho, ktorý je už zapísaný do niektorej eparchie, vlastným biskupom je biskup tejto eparchie.

§ 2. Kandidáta, jemu podriadeného, ale zapísaného do inej cirkvi sui iuris, nemôže eparchiálny biskup vysvätiť bez dovolenia Apoštolskej stolice; ak však ide o kandidáta, ktorý je zapísaný do patriarchálnej cirkvi a má trvalé alebo prechodné bydlisko v hraniciach územia tejto cirkvi, toto dovolenie môže udeliť aj patriarcha.

Kán. 749 - V cudzej eparchii má biskup, bez dovolenia miestneho eparchiálneho biskupa, posvätnú vysviacku zakázané sláviť, ak vo vzťahu k patriarchovi partikulárne právo patriarchálnej cirkvi nestanovuje iné.

Kán. 750 - § 1. Pri zachovaní kánonov. 472, 537 a 560, § 1 poverovaciu listinu môžu dať:

1° vlastný eparchiálny biskup;

2° administrátor patriarchálnej cirkvi a so súhlasom kolégia eparchiálnych konzultorov administrátor eparchie.

§ 2. Administrátor patriarchálnej cirkvi nemá udeliť prepúšťaciu listinu tým, ktorých patriarcha odmietol, ani administrátor eparchie tým, ktorým to odmietol eparchiálny biskup.

Kán. 751 - Poverovacia listina sa nemá dať, ak predtým nie sú k dispozícii všetky svedectvá a doklady, ktoré vyžaduje právo.

Kán. 752 - Poverovaciu listinu môže vlastný eparchiálny biskup zaslať ktorémukoľvek biskupovi tej istej cirkvi sui iuris, do ktorej patrí svätenec, nie však biskupovi inej cirkvi, bez dovolenia tých, o ktorých hovorí kán. 748 § 2.

Kán. 753 - Poverovaciu listinu môže obmedziť alebo odvolať ten, kto ju udelil alebo jeho nástupca, ale keď bola raz udelená, zánikom práva toho, kto ju udelil, nestráca platnosť.

Art. II - Subjekt posvätného stupňa

Kán. 754 - Posvätnú vysviacku platne prijíma jedine pokrstený muž.

Kán. 755 - Eparchiálny biskup a vyšší predstavený sebe podriadenému diakonovi určenému na presbyterát môže zakázať postup na presbyterát iba z veľmi vážneho, hoci skrytého dôvodu, pri zachovaní možnosti rekurzu podľa normy práva.

Kán. 756 - Kohokoľvek, nijakým spôsobom a z nijakej príčiny, nie je dovolené nútiť k prijatiu posvätnej vysviacky, ani podľa právnych noriem súceho odrádzať od jej prijatia.

Kán. 757 - Tomu, kto odmietne povýšenie na vyšší posvätný stupeň, nemožno zakázať vykonávanie prijatého posvätného stupňa, ak ho v tom nezdržiava kánonická prekážka alebo iná závažná príčina, ktorú má posúdiť eparchiálny biskup, alebo vyšší predstavený.

1° Požiadavky na kandidátov k posvätnej vysviacke

Kán. 758 - § 1. Aby ktosi mohol byť dovolene vysvätený, vyžaduje sa:

1° prijatie sviatosti myropomazania;

2° mravy a tiež fyzické a psychické vlastnosti zodpovedajúce prijatiu posvätnej vysviacky;

3° právom predpísaný vek;

4° náležité vzdelanie;

5° prijatie nižších stupňov podľa noriem partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris;

6° zachovávanie partikulárnym právom predpísaných časových odstupov.

§ 2. Okrem toho sa vyžaduje, aby kandidát nebol hatený podľa normy kán. 762.

§ 3. Čo sa týka prijatia ženatých k posvätnej vysviacke, má sa zachovávať partikulárne právo vlastnej cirkvi sui iuris alebo osobitné normy stanovené Apoštolskou stolicou.

Kán. 759 - § 1. Vek predpísaný na diakonát je dovŕšený dvadsiaty tretí rok, na presbyterát dovŕšený dvadsiaty štvrtý rok, pri zachovaní partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris, ktoré môže vyžadovať vek vyšší.

§ 2. Ak je vek vyžadovaný spoločným právom nižší než jeden rok, je dišpenz vyhradený patriarchovi, ak ide o kandidáta, ktorý má trvalé alebo prechodné bydlisko v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi; v ostatných prípadoch Apoštolskej stolici.

Kán. 760 - § 1. Vysvätiť za diakona je dovolené len po úspešne dovŕšenom štvrtom roku filozoficko-teologických štúdií, ak Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi alebo Rada hierarchov nestanovila ináč.

§ 2. Ak však ide o kandidáta neurčeného na kňazstvo, vysvätiť ho za diakona je dovolené len po úspešnom dovŕšení tretieho roka štúdií, podľa kán. 354; ak sa však azda neskôr pripúšťa ku kňazstvu, musí si predtým teologické štúdiá vhodne doplniť.

Kán. 761 - Aby bol kandidát na stupeň diakonátu alebo presbyterátu vysvätený dovolene, musí vlastnému eparchiálnemu biskupovi alebo vyššiemu predstavenému predložiť vlastnoručne podpísané vyhlásenie, ktorým dosvedčuje, že posvätný stupeň a s ním spojené povinnosti prijíma z vlastnej vôle a slobodne a tiež že sa natrvalo oddáva cirkevnej službe a súčasne žiada, aby bol pripustený k prijatiu posvätnej vysviacky.

2° Prekážky vzťahujúce sa na prijatie a vykonávanie posvätných stupňov

Kán. 762 - § 1. K prijatiu posvätnej vysviacky je hatený:

1° kto trpí nejakou formou pomätenosti alebo inou psychickou chorobou, v dôsledku ktorej sa po porade so znalcami usúdi, že je nespôsobilý na riadne vykonávanie služby;

2° kto sa dopustil deliktu apostázie, herézy alebo schizmy;

3° kto sa pokúsil uzavrieť čo i len civilné manželstvo, pričom mu prekážal vstúpiť do manželstva či už manželský zväzok alebo posvätná vysviacka, alebo verejný doživotný sľub čistoty, alebo sa o to pokúšal so ženou viazanou platným manželstvom, alebo tým istým sľubom čistoty;

4° kto sa dopustil úmyselnej vraždy alebo zapríčinil potrat s následným účinkom a všetci, ktorí pozitívne spolupracovali;

5° kto seba alebo iného vážne a úkladne zmrzačil, alebo sa pokúsil o samovraždu;

6° kto vykonal nejaký akt posvätných svätení vyhradený tým, ktorí sú ustanovení do posvätného stupňa episkopátu alebo presbyterátu, pričom tieto svätenia nemal, alebo ich vykonávanie mu bolo zakázané nejakým vyhláseným, alebo uloženým kánonickým trestom;

7° kto vykonáva nejaký úrad alebo správu majetku zakázané klerikom, z ktorých musí predložiť vyúčtovanie, až kým sa nevoľní zrieknutím sa úradu alebo správy, ako aj s nimi zviazaným vyúčtovaním;

8° novokrstenec, iba ak by sa podľa úsudku hierarchu dostatočne osvedčil.

§ 2. Prekážky, o ktorých hovorí § 1, č. 2 – 6, môžu pochádzať len z aktov spáchaných po prijatí krstu ako hriechov ťažkých a vonkajších.

Kán. 763 - Vykonávať posvätné svätenia je hatený:

1° kto nelegitímne prijal posvätné svätenia, lebo bol postihnutý prekážkou na ich prijatie;

2° kto spáchal delikty alebo akty, o ktorých sa hovorí v kán. 762, § 1, mn. 2 - 6;

3° kto trpí pomätenosťou alebo inou psychickou chorobou, o ktorej sa hovorí v kán. 762, § 1, n. 1, až kým mu hierarcha po porade so znalcom vykonávanie prijatých posvätných svätení nepovolí.

Kán. 764 - Prekážky vzťahujúce sa na prijatie alebo vykonávanie svätení nemôžu byť stanovené partikulárnym právom; avšak zvyk, ktorý zavádza novú prekážku, alebo ktorý odporuje prekážke stanovenej spoločným právom, sa zamietá.

Kán. 765 - Neznalosť prekážok od nich neoslobodzuje.

Kán. 766 - Prekážky sa znásobujú na základe ich rozličných príčin, nie však opakovaním tej istej príčiny, ak sa nejedná o prekážku úmyselnej vraždy alebo zapríčineného potratu s následným účinkom.

Kán. 767 - § 1. Eparchiálny biskup alebo hierarcha inštitútu zasväteného života môže sebe podriadených dišpenzovať od prekážok vzťahujúcich sa na prijatie alebo vykonávanie posvätných svätení, s výnimkou:

1° ak skutok, na ktorom sa prekážka zakladá, bol podaný na súd;

2° od prekážok, o ktorých hovorí kán. 762, § 1, č. 2 - 4.

§ 2. Dišpenz od týchto prekážok je rezervovaný patriarchovi, ak sa týka kandidátov alebo klerikov, ktorí majú trvalé bydlisko, alebo prechodné bydlisko v hraniciach územia cirkvi, ktorej predsedá; ináč Apoštolskej stolici.

§ 3. Tá istá moc dišpenzovať prislúcha v naliehavějších skrytých prípadoch ktorémukoľvek spovedníkovi, ak sa nemožno obrátiť na kompetentnú autoritu a hrozí nebezpečenstvo veľkej škody alebo zlej povesti a prinajmenšom vtedy, ak penitent nemôže dovolene vykonávať už prijaté svätenia, pri zachovaní vážnej povinnosti čím skôr sa obrátiť na túto autoritu.

Kán. 768 - § 1. V žiadosti o získanie dišpenzu treba uviesť všetky prekážky; všeobecný dišpenz však platí aj pre prekážky, ktoré boli dobromyseľne zamlčané, s výnimkou tých, o ktorých sa hovorí v 762, § 1, n. 4, a iných, ktoré boli podané na súd, nie však pre tie, ktoré boli zamlčané zlomyseľne.

§ 2. Keď ide o prekážku pochádzajúcu z úmyselnej vraždy alebo zo zapríčineného potratu, na to, aby bol dišpenz platný, treba uviesť aj počet deliktov.

§ 3. Všeobecný dišpenz od prekážok na prijatie posvätných sviatí platí pre všetky stupne posvätných stupne.

Art. III – O tom, čo musí predchádzať posvätnej vysviacke

Kán. 769 - § 1. Autorita, ktorá kandidáta pripúšťa k posvätnej vysviacke, má obdržať:

1° vyhlásenie, o ktorom hovorí kán. 761 a tiež svedectvo o poslednej posvätnej vysviacke, alebo ak ide o prvú posvätnú vysviacku aj svedectvo krstu a myropomazania;

2° ak je kandidát viazaný manželstvom, svedectvo o prijatí manželstva a písomne daný súhlas manželky;

3° svedectvo o vykonaných štúdiách;

4° svedectvo o dobrých mravoch kandidáta od rektora seminára alebo predstaveného inštitútu zasväteného života, alebo presbytera, ktorému bol kandidát zverený mimo seminára;

5° svedectvá, o ktorých hovorí kán. 771, § 3;

6° ak to uzná za vhodné, svedectvá o vlastnostiach kandidáta a o jeho slobode od všetkých kánonických prekážok od iných eparchiálnych biskupov alebo predstavených inštitútov zasväteného života, u ktorých sa kandidát určitý čas zdržiaval.

§ 2. Tieto dokumenty sa majú uchovávať v archíve tejto autority.

Kán. 770 - Biskup, ktorý sviatienka udeľuje na základe legitímnych poverujúcich listín, ktorými sa potvrdzuje, že kandidát je súci k prijatiu posvätnej vysviacky, sa s týmto dosvedčením môže, ale nemusí uspokojiť; ak však podľa svojho svedomia usúdi, že kandidát nie je súci, nemá ho vysvätiť.

Kán. 771 - § 1. Mená kandidátov navrhnutých k prijatiu posvätnej vysviacky sa majú verejne vyhlásiť vo farskom chráme každého kandidáta, podľa noriem partikulárneho práva.

§ 2. Všetci veriaci v Krista sú pred posvätnou vysviackou povinní oznámiť eparchiálnemu biskupovi alebo fárarovi prekážky, ak nejaké poznajú.

§ 3. Ak sa to zdá užitočné, eparchiálny biskup môže fárarovi alebo inému presbyterovi, ktorý ohlášky vykonáva, prikázať, aby sa starostlivo informoval o živote a mravoch kandidátov u vierohodných osôb a poslal eparchiálnej kúrii svedecké listiny vzťahujúce sa na výsledky tohto zisťovania a ohlášky.

§ 4. Eparchiálny biskup, ak to uzná za vhodné, nemá opomenúť ani vykonanie iných, tiež súkromných zisťovaní.

Kán. 772 - Každý kandidát, prijatý k posvätnej vysviacke, si má vykonať duchovné cvičenia podľa spôsobu, ktorý stanovuje partikulárne právo.

Art. IV - Čas, miesto, zaznačenie a svedectvo o posvätnej vysviacke

Kán. 773 - Posvätná vysviacka sa má sláviť za čo najväčšej účasti veriacich v Krista, v nedeľu alebo prikázaný sviatok, ak oprávnený dôvod neodporúča niečo iné.

Kán. 774 - § 1. Po slávení posvätnej vysviacky sa mená jednotlivých vysvätených a svätiaceho biskupa, miesto a dátum posvätnej vysviacky majú zapísať do osobitnej knihy, ktorá sa má uchovávať v archíve eparchiálnej kúrie.

§ 2. Biskup, ktorý udelil posvätnú vysviacku, má každému vysvätenému dať o prijatej vysviacke hodnoverné svedectvo; tí, ktorí boli vysvätení biskupom na základe poverujúcej listiny, majú toto svedectvo predložiť vlastnému eparchiálnemu biskupovi, alebo vyššiemu predstavenému, aby sa vysviacka zaznačila do osobitnej knihy, ktorá sa má uchovávať v archíve.

Kán. 775 - Eparchiálny biskup alebo vyšší predstavený majú upovedomenie o prijatí posvätnej vysviacky diakonátu poslať farárovi farnosti, v ktorej je zaznačený krst vysväteného.

Kapitola VII

Manželstvo

Kán. 776 - § 1. Manželská zmluva ustanovená Stvoriteľom a vybavená jeho zákonmi, ktorou muž a žena neodvolateľným osobným súhlasom ustanovujú medzi sebou spoločenstvo celého života, je svojou prirodzenou povahou zameraná na dobro manželov a na plodenie a výchovu detí.

§ 2. Z Kristovho ustanovenia platné manželstvo medzi pokrstenými je tým samým sviatosťou, ktorou sa manželia na obraz dokonalej jednoty Krista a Cirkvi spájajú s Bohom a sviatostnou milosťou akoby zasväcujú a posilňujú.

§ 3. Podstatnými vlastnosťami manželstva sú jednota a nerozlučiteľnosť, ktoré v manželstve medzi pokrstenými z dôvodu sviatosti nadobúdajú osobitnú pevnosť.

Kán. 777 - Z manželstva medzi manželmi vznikajú v tom, čo sa týka spoločenstva manželského života, rovnaké práva a povinnosti.

Kán. 778 - Manželstvo môžu uzavrieť všetci, ktorým to právo nezakazuje.

Kán. 779 - Manželstvo má priazeň práva; preto v pochybnosti treba trvať na platnosti manželstva, kým sa nedokáže opak.

Kán. 780 - § 1. Manželstvo katolíkov, hoci iba jedna stránka je katolícka, sa riadi nielen Božím, ale aj kánonickým právom pri neporušení kompetencie občianskej autority, týkajúcej sa čisto občianskych účinkov manželstva.

§ 2. Manželstvo medzi stránkou katolíckou a stránkou pokrstenou nekatolíckou, pri neporušení Božieho práva, sa riadi aj:

1° vlastným právom cirkvi alebo cirkevnej spoločnosti, do ktorej patrí nekatolícka stránka, ak táto spoločnosť má vlastné manželské právo;

2° právom, ktorým je viazaná nekatolícka stránka, ak cirkevná spoločnosť, do ktorej patrí, nemá vlastné manželské právo.

Kán. 781 - Ak niekedy Cirkev musí rozhodnúť o platnosti manželstva pokrstených nekatolíkov:

1° čo sa týka práva, ktorým boli viazané stránky v čase slávenia manželstva, má sa zachovávať kán. 780, § 2;

2° čo sa týka formy slávenia manželstva, Cirkev uznáva každú formu predpísanú alebo pripustenú právom, ktorému stránky podliehali v čase slávenia manželstva, ak bol súhlas vyjadrený verejnou formou a ak aspoň jedna stránka je veriacim v Krista niektorej východnej nekatolíckej cirkvi, manželstvo sa sláвило posvätným obradom.

Kán. 782 - § 1. Zásnuby, ktoré podľa starobylej tradície východných cirkví majú chvályhodne predchádzať uzavretiu manželstva, sa majú riadiť partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris.

§ 2. Z prisľúbenia manželstva nevzniká právo žalobou vymáhať slávenie manželstva; vzniká však právo žalobou vymáhať náhradu škôd, ak je povinnosť náhrady.

Art. I Pastoračná starostlivosť a to, čo predchádza sláveniu manželstva

Kán. 783 - § 1. Duchovní pastieri majú záväzok starať sa, aby boli veriaci v Krista pripravení na manželský stav:

1° kázaním a katechézou prispôsobenou mládeži a dospelým, ktorými veriaci v Krista majú dostávať poučenie o význame kresťanského manželstva, o vzájomných povinnostiach manželov a tiež o základnom práve a povinnosti, ktoré rodičia podľa možností majú ohľadom starostlivosti o fyzickú, psychickú, náboženskú, mravnú, spoločenskú a kultúrnu výchovu detí; 2° osobitným poučením snúbencov o manželstve, ktorým sa majú pripraviť na nový stav.

§ 2. Vrelo sa odporúča katolíckym snúbencom, aby počas slávania manželstva prijali Božskú Eucharistiu.

§ 3. Avšak po slávení manželstva majú duchovní pastieri poskytovať manželom pomoc, aby verným zachovávaním a ctením manželskej zmluvy dosahovali v rodine každý deň svätejší a plnší život.

Kán. 784 - Partikulárnym právom každej cirkvi sui iuris, po porade s eparchiálnymi biskupmi iných cirkví sui iuris vykonávajúcimi svoju moc na tom istom území, majú byť ustanovené normy týkajúce sa skúšky snúbencov a iných prostriedkov na vykonanie zisťovaní pred manželstvom, predovšetkým toho, čo sa vzťahuje na krst a na slobodný stav, aby pri ich starostlivom zachovávaní bolo možné pristúpiť k sláveniu manželstva.

Kán. 785 - § 1. Duchovní pastieri majú povinnosť, berúc do úvahy okolnosti miesta a času, chrániť manželstvo zodpovedajúcimi prostriedkami pred nebezpečenstvom neplatného a nedovoleného slávania; preto pred slávením manželstva musí byť zrejmé, že jeho platnému a dovolenému sláveniu nič neprekáža.

§ 2. V nebezpečenstve smrti, ak nemožno mať iné dôkazy a ak nie sú protikladné dôvody, stačí tvrdenie snúbencov, v prípade potreby aj pod prísahou, že sú pokrstení a nezdržiava ich nijaká prekážka.

Kán. 786 - Všetci veriaci v Krista sú povinní farárovi alebo miestnemu hierarchovi pred slávením manželstva oznámiť prekážky, ak o nejakých vedia.

Kán. 787 – Farár, ktorý vykonal zisťovania, má s ich výsledkom hodnoverným dokladom čím skôr oboznámiť toho farára, ktorého úlohou je požehnať manželstvo.

Kán. 788 - Ak po dôkladnom zisťovaní o existencii prekážky ešte stále pretrváva nejaká pochybnosť, farár má záležitosť odovzdať miestnemu hierarchovi.

Kán. 789 - Hoci manželstvo môže byť slávené platne, kňaz okrem iných prípadov vymedzených právom nemá bez dovolenia miestneho hierarchu požehnať:

1° manželstvo potulných;

2° manželstvo, ktoré nemôže byť uznané alebo uzavreté podľa noriem občianskeho práva;

3° manželstvo toho, kto má prirodzené záväzky voči tretej stránke alebo voči deťom pochádzajúcim z predchádzajúceho spojenia s touto stránkou;

4° manželstvo neploletého, keď o tom rodičia nevedia alebo sú proti tomu;

5° manželstvo toho, kto má cirkevným rozsudkom zakázané vstúpiť do nového manželstva, ak nespĺní určité podmienky;

6° manželstvo toho, kto verejne zavrhol katolícku vieru, hoci neprestúpil do nekatolíckej cirkvi alebo cirkevnej spoločnosti; miestny hierarcha však v tomto prípade nemá udeliť dovolenie bez zachovania kán. 814, primerane prispôbeného.

Art. II - Zneplatňujúce prekážky vo všeobecnosti

Kán. 790 - § 1. Zneplatňujúca prekážka robí osobu nespôsobilou na platné slávenie manželstva.

§ 2. Prekážka, hoci sa týka len jednej strany, predsa robí manželstvo neplatným.

Kán. 791 - Za verejnú sa pokladá prekážka, ktorá sa môže dokázať na vonkajšom fóre; ináč je tajná.

Kán. 792 - Partikulárnym právom cirkví sui iuris nemajú byť ustanovované zneplatňujúce prekážky, jedine z veľmi vážneho dôvodu, po vzájomnej porade s eparchiálnymi biskupmi iných cirkví sui iuris, ktorých sa to týka a po porade s Apoštolskou stolicou; avšak žiadna nižšia autorita nemôže stanoviť nové zneplatňujúce prekážky.

Kán. 793 - Zvyk, ktorý uvádza novú prekážku, alebo je v rozpore s jestvujúcimi prekážkami, sa zavrhuje.

Kán. 794 - § 1. Miestny hierarcha môže v osobitnom prípade zakázať manželstvo veriacim v Krista, sebe podriadeným, kdekoľvek sa zdržiavajú a tiež ostatným veriacim v Krista vlastnej cirkvi sui iuris, ktorí sa aktuálne nachádzajú na území jeho vlastnej eparchie, ale iba na čas, z vážneho dôvodu, kým tento pretrváva.

§ 2. Ak ide o miestneho hierarchu, ktorý vykonáva svoju moc v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, patriarcha môže k takému zákazu pripojiť zneplatňujúcu doložku; v ostatných prípadoch však len Apoštolská stolica.

Kán. 795 - § 1. Miestny hierarcha môže dišpenzovať od prekážok cirkevného práva svojich podriadených, kdekoľvek sa zdržiavajú, a tiež ostatných veriacich v Krista zapísaných do jeho cirkvi sui iuris, ktorí sa aktuálne nachádzajú na území jeho vlastnej eparchie, s výnimkou prekážok:

1° posvätných svätení;

2° doživotného verejného sľubu čistoty, zloženého v rehoľnom inštitúte, ak nejde o kongregácie eparchiálneho práva;

3° vraždy manžela.

§ 2. Dišpenz od týchto prekážok je rezervovaný Apoštolskej stolici; patriarcha však môže dišpenzovať od prekážok vraždy manžela a doživotného verejného sľubu čistoty zloženého v kongregáciách akéhokoľvek práva.

§ 3. Nikdy sa nedáva dišpenz od prekážky pokrvnosti v priamej línii ani v druhom stupni bočnej línii.

Kán. 796 - § 1. Keď hrozí nebezpečenstvo smrti, miestny hierarcha môže dišpenzovať svojich podriadených veriacich v Krista, kdekoľvek sa zdržiavajú, a ostatných veriacich v Krista, ktorí sa aktuálne nachádzajú v hraniciach územia jeho eparchie, tak od formy, ktorú treba zachovávať pri slávení manželstva, ako aj od všetkých a jednotlivých prekážok cirkevného práva buď verejných, alebo skrytých, s výnimkou prekážky, pochádzajúcej z posvätného stupňa presbyterátu.

§ 2. Za tých istých okolností, ale len v prípadoch, keď sa nemožno dostať ani k miestnemu hierarchovi, tú istú moc dišpenzovať má farár, iný kňaz, ktorý má fakultu požehnať manželstvo

a katolícky kňaz, o ktorom hovorí kán. 832 § 2; spovedník má tú istú moc, ak ide o skrytú prekážku pre vnútorné fórum buď vo sviatostnej spovedi, alebo mimo nej.

§ 3. Za nemožné dostať sa k miestnemu hierarchovi sa považuje, ak sa to môže stať iba iným spôsobom ako listom alebo osobne.

Kán. 797 - § 1. Ak sa prekážka odhalí až vtedy, keď je na slávenie manželstva už všetko pripravené a uzavretie manželstva sa bez pravdepodobného nebezpečenstva veľkého zla nemôže oddialiť dovtedy, kým sa nedosiahne dišpenz od kompetentnej authority, moc dišpenzovať od všetkých prekážok s výnimkou tých, o ktorých sa hovorí v kán. 795, § 1, mn. 1 a 2, má miestny hierarcha a len keď je prípad skrytý, všetci, o ktorých sa hovorí v kán. 796, § 2, pri zachovaní tam predpísaných podmienok.

§ 2. Táto moc platí aj pre konvalidáciu manželstva, ak z oddialenia hrozí to isté nebezpečenstvo z oneskorenia a niet času obrátiť sa na kompetentnú autoritu.

Kán. 798 - Kňazi, o ktorých sa hovorí v kán. 796 § 2 a 797 § 1, majú o udelení dišpenzu pre vonkajšie fórum ihneď upovedomiť miestneho hierarchu a tento dišpenz sa má zapísať do knihy manželstiev.

Kán. 799 - Ak reskript Apoštolskej stolice alebo v hraniciach ich kompetencie reskript patriarchu, alebo miestneho hierarchu neurčuje niečo iné, dišpenz od skrytej prekážky, udelený vo vnútornom nesviatostnom fóre, má byť zapísaný v tajnom archíve eparchiálnej kúrie a ak sa neskôr skrytá prekážka stane verejnou, ďalší dišpenz pre vonkajšie fórum nie je potrebný.

Art. III - Jednotlivé prekážky

Kán. 800 - § 1. Muž pred dovŕšením šestnásteho roku života a žena pred dovŕšením štrnásteho roku nemôžu manželstvo sláviť platne.

§ 2. Partikulárne právo cirkvi sui iuris môže pre dovolené slávenie manželstva stanoviť vyšší vek.

Kán. 801 - § 1. Predchádzajúca a trvalá impotencia mať styk buď zo strany muža, alebo ženy, buď absolútna, alebo relatívna, rozlučuje manželstvo zo samej svojej prirodzenosti.

§ 2. Ak prekážka impotencie je pochybná buď z hľadiska právnej, alebo skutkovej pochybnosti, uzavretiu manželstva netreba prekážať, ani manželstvo vyhlásiť za neplatné, kým pochybnosť trvá.

§ 3. Neplodnosť manželstvo ani nezakazuje, ani nerozlučuje, pri zachovaní kán. 821.

Kán. 802 - § 1. Neplatne sa pokúša o manželstvo, kto je viazaný zväzkom predchádzajúceho manželstva.

§ 2. Hoci je predchádzajúce manželstvo z akéhokoľvek dôvodu neplatné alebo je rozviazané, nie je dovolené uzavrieť iné manželstvo, skôr než o neplatnosti, alebo rozviazaní predchádzajúceho nie je legitímne a nepochybne zistené.

Kán. 803 - § 1. Manželstvo s nepokrstenými nemôže byť slávené platne.

§ 2. Ak stránka bola v čase slávenia manželstva všeobecne považovaná za pokrstenú alebo jej krst bol pochybný, platnosť manželstva treba predpokladať podľa normy kán. 779, kým sa s istotou nedokáže, že jedna stránka je pokrstená a druhá nepokrstená.

§ 3. Čo sa týka podmienok dišpenzovania, má sa uplatniť kán. 814.

Kán. 804 - Neplatne sa pokúša o manželstvo ten, kto bol ustanovený na posvätnom stupni.

Kán. 805 - Neplatne sa pokúša o manželstvo ten, ktorého viaže verejný doživotný sľub čistoty v rehoľnom inštitúte.

Kán. 806 - Manželstvo nemôže byť platne slávené s osobou unesenou alebo aspoň zadržanou so zámerom sláviť s ňou manželstvo, ak si len neskôr osoba, oddelená od únoscu alebo zadržavateľa a umiestnená na bezpečnom a slobodnom mieste, dobrovoľne nezvolí manželstvo.

Kán. 807 - § 1. Kto so zámerom sláviť manželstvo s istou osobou spôsobí smrť jej manželskej stránke alebo vlastnej manželskej stránke, o toto manželstvo sa pokúša neplatne.

§ 2. Tiež sa neplatne pokúšajú o manželstvo medzi sebou tí, ktorí vzájomným fyzickým alebo morálnym pričinením spôsobili smrť manželskej stránke.

Kán. 808 - § 1. V priamej línii pokrvnosti je manželstvo neplatné medzi predkami a potomkami.

§ 2. V bočnej línii je neplatné až do štvrtého stupňa vrátane.

§ 3. Nikdy sa nemá dovoliť manželstvo, ak je pochybnosť, či stránky sú pokrvné v niektorom stupni priamej línie alebo v druhom stupni bočnej línie.

§ 4. Prekážka pokrvnosti sa neznásobuje.

Kán. 809 - § 1. Príbuzenstvo v priamej línii rozlučuje manželstvo v každom stupni a v bočnej línii v druhom stupni.

§ 2. Prekážka príbuzenstva sa neznásobuje.

Kán. 810 - § 1. Prekážka verejnej mravopočestnosti vzniká:

1° z neplatného manželstva po začatí spoločného života;

2° zo všeobecne známeho alebo verejného konkubinátu;

3° začatím spoločného života tých, ktorí viazaní zachovať právom predpísanú formu slávenia manželstva pokúsili sa uzavrieť manželstvo pred občianskym úradníkom alebo nekatolíckym vysluhovateľom.

§ 2. Táto prekážka rozlučuje manželstvo v prvom stupni priamej línie medzi mužom a pokrvnými ženy a takisto medzi ženou a pokrvnými mužmi.

Kán. 811 - § 1. Z krstu vzniká medzi krstným rodičom a krstencom a tiež jeho rodičmi duchovné príbuzenstvo, ktoré zneplatňuje manželstvo.

§ 2. Ak bol krst udelený pod podmienkou, duchovné príbuzenstvo nevzniká, ak pri ňom znova neasistoval ten istý krstný rodič.

Kán. 812 - Manželstvo nemôžu medzi sebou platne sláviť tí, ktorí sú v priamej línii alebo v druhom stupni bočnej línie spojení legitímnym príbuzenstvom, pochádzajúcim z adopcie.

Art. IV - Miešané manželstvá

Kán. 813 - Manželstvo medzi dvoma pokrstenými osobami, z ktorých jedna je katolícka, druhá však nekatolícka, je bez predchádzajúceho dovolenia kompetentnej authority zakázané.

Kán. 814 - Dovolenie môže z oprávneného dôvodu udeliť miestny hierarcha; nemá ho však udeliť, ak nie sú splnené tieto podmienky:

1° katolícka stránka má vyhlásiť, že je pripravená odstrániť nebezpečenstvá odpadnutia od viery a má dať úprimný prísľub, že urobí všetko, čo je v jej silách, aby všetky deti boli pokrstené a vychované v Katolíckej cirkvi;

2° druhá stránka sa má v pravý čas natoľko oboznámiť s prísľubmi, ktoré má dať katolícka stránka, aby bolo preukázané, že si je naozaj vedomá prísľubu a záväzku katolíckej stránky;

3° obidve stránky sa majú poučiť o cieľoch a podstatných vlastnostiach manželstva, ktoré nesmie vylučovať ani jeden zo snúbencov.

Kán. 815 - Partikulárnym právom každej cirkvi sui iuris má byť stanovený spôsob, ktorým majú byť vykonané tieto vyhlásenia a prísľuby, ktoré sa vždy vyžadujú, a určený spôsob, ako majú byť potvrdené i na vonkajšom fóre a ako o nich má byť oboznámená nekatolícka stránka.

Kán. 816 - Miestny hierarcha a iní duchovní pastieri sa majú starať, aby katolíckej manželskej stránke a deťom narodeným z miešaného manželstva nechýbala duchovná pomoc pri plnení záväzkov ich svedomia a manželom pomáhať upevňovať spoločenstvo manželského života a jednotu rodiny.

Art. V - Manželský súhlas

Kán. 817 - § 1. Manželský súhlas je akt vôle, ktorým sa muž a žena neodvolateľným zväzkom navzájom odovzdávajú a prijímajú, aby ustanovili manželstvo.

§ 2. Manželský súhlas nemôže nahradiť nijaká ľudská moc.

Kán. 818 - Sláviť manželstvo sú neschopní tí:

1° ktorým chýba dostačujúce používanie rozumu;

2° ktorí majú vážny nedostatok rozoznávacieho úsudku ohľadne podstatných manželských práv a povinností, ktoré treba navzájom odovzdať a prijímať;

3° ktorí z dôvodov psychickej prirodzenosti nedokážu vziať na seba podstatné záväzky manželstva.

Kán. 819 - K vzniku manželského súhlasu je nevyhnutné, aby sláviacim stránkam nebolo neznáme aspoň to, že manželstvo je trvalé spolunažívanie muža a ženy, zamerané na plodenie detí nejakou sexuálnou súčinnosťou.

Kán. 820 - § 1. Omyl v osobe robí manželstvo neplatným.

§ 2. Omyl vo vlastnosti osoby, hoci je príčinou manželstva, nerobí manželstvo neplatne uzavretým, ak táto vlastnosť nie je priamo a zásadne chcená.

Kán. 821 - Kto manželstvo slávi oklamáný podvodom, vykonaným na získanie súhlasu ohľadne nejakej vlastnosti druhej stránky, ktorá svojou prirodzenosťou môže ťažko narušovať manželské spolunažívanie, slávi ho neplatne.

Kán. 822 - Omyl ohľadne jednoty alebo nerozlučiteľnosti, či sviatostnej hodnoty manželstva neruší manželský súhlas, len keď nedeterminuje vôľu.

Kán. 823 - Vedomie alebo mienka, že manželstvo je neplatné, manželský súhlas nevyhnutne nevylučuje.

Kán. 824 - § 1. Predpokladá sa, že vnútorný súhlas sa zhoduje so slovami alebo znakmi, použitými pri slávení manželstva.

§ 2. Ale ak niektorá stránka alebo obidve stránky pozitívnym aktom vôle vylučujú samo manželstvo alebo niektorý podstatný prvok, alebo niektorú podstatnú vlastnosť manželstva, slávia ho neplatne.

Kán. 825 - Neplatné je manželstvo slávené pod nátlakom alebo z veľkého strachu, vyvolaného zvonku, hoci aj neúmyselne, od ktorého aby sa niekto oslobodil, je nútený vybrať si manželstvo.

Kán. 826 - Manželstvo s podmienkou nemožno platne sláviť.

Kán. 827 - Hoci manželstvo bolo pre prekážku alebo pre nedostatok formy slávené neplatne, predpokladá sa, že prejavovaný súhlas trvá, kým nie je zistené jeho odvolanie.

Art. VI - Forma slávania manželstva

Kán. 828 - § 1. Iba tie manželstvá sú platné, ktoré sa slávia podľa posvätného obradu pred miestnym hierarchom alebo miestnym farárom, alebo pred kňazom, ktorého delegoval jeden

z nich a aspoň dvoma svedkami, ale podľa pravidiel vyjadrených v nasledujúcich kánoch a pri neporušení výnimiek, o ktorých sa hovorí v kán. 832 a 834, § 2.

§ 2 Za posvätný je tento obrad považovaný samotnou účasťou kňaza požehnávajúceho a asistujúceho.

Kán. 829 - § 1. Miestny hierarcha a farár po prevzatí kánonického vlastníctva úradu kým úrad legitímne vykonávajú, v hraniciach svojho územia všade platne požehnávajú manželstvo, či už sú im snúbenci podriadení alebo nepodriadení, len keď aspoň jedna stránka je zapísaná do vlastnej cirkvi sui iuris.

§ 2. Osobný hierarcha a farár na základe úradu platne požehnávajú iba manželstvá tých, z ktorých aspoň jeden je podriadený v hraniciach ich právomoci.

§ 3. Patriarcha má samým právom splnomocnenie, pri zachovaní ostatných predpisov práva, sám osobne všade vo svete požehnať manželstvá, keď je jedna alebo druhá stránka zapísaná do cirkvi, ktorej predsedá.

Kán. 830 - § 1. Miestny hierarcha a farár kým legitímne zastávajú úrad, môžu v hraniciach svojho územia, kňazom ktorejkoľvek cirkvi sui iuris, aj Cirkvi latinskej, delegovať splnomocnenie požehnať určité manželstvo.

§ 2. Všeobecné splnomocnenie požehnať manželstvá však môže udeliť iba miestny hierarcha, pri zachovaní kán. 302, § 2.

§ 3. Aby udelenie splnomocnenia asistovať pri uzavieraní manželstiev bolo platné, musí sa dať výslovne určeným kňazom, a navyše, ak ide o všeobecné splnomocnenie, musí byť udelené písomne.

Kán. 831 - § 1. Miestny hierarcha alebo miestny farár dovolene požehnávajú manželstvo:

1° potom, ako sa uistili, že aspoň jedna zo stránok má v mieste uzavretia manželstva trvalé alebo prechodné bydlisko, alebo mesačný pobyt, alebo ak ide o potulného, aktuálny pobyt;

2° ak nie sú splnené vyššie stanovené podmienky, majú povolenie miestneho hierarchu alebo farára trvalého, alebo dočasného pobytu jednej zo stránok, ak spravodlivá príčina chýbajúci súhlas neospravedľuje;

3° na mieste aj výlučnom inej cirkvi sui iuris, ak to hierarcha, ktorý na tomto mieste vykonáva svoju moc, výslovne neodmietne.

§ 2. Manželstvo sa má sláviť pred farárom ženicha, ak partikulárne právo neustanovuje iné, alebo to neospravedľuje spravodlivá príčina.

Kán. 832 - § 1. Ak podľa normy práva kompetentný kňaz nemôže byť bez veľkej ťažkosti prítomný alebo sa nemožno k nemu dostať, tí, ktorí majú úmysel sláviť pravé manželstvo, môžu ho platne a dovolene sláviť pred samými svedkami:

1° v nebezpečenstve smrti;

2° mimo nebezpečenstva smrti, len keď sa rozumne predvída, že tento stav potrvá jeden mesiac.

§ 2. V oboch prípadoch, ak je k dispozícii iný kňaz, ktorý môže byť prítomný, má byť prizvaný, pri zachovaní zásady platnosti manželstva pred samotnými svedkami; v týchto prípadoch môže byť prizvaný aj kňaz nekatolícky.

§ 3. Ak bolo manželstvo slávené len pred samotnými svedkami, manželia nemajú byť nedbanliví čo najskôr prijať požehnanie manželstva od kňaza.

Kán. 833 - § 1. Miestny hierarcha môže udeliť každému katolíckemu kňazovi fakultu požehnať manželstvá veriacich v Krista každej východnej nekatolíckej cirkvi, ktorí sa bez veľkej ťažkosti nemôžu dostať ku kňazovi vlastnej cirkvi, ak o to dobrovoľne žiadajú, a keď nič neprekáča platnému alebo dovoľnému sláveniu manželstva.

§ 2. Katolícky kňaz, ak je to možné, skôr ako požehná manželstvo, má o tom hneď upovedomiť kompetentnú autoritu týchto veriacich v Krista.

Kán. 834 - § 1. Právom predpísaná forma slávenia manželstva má byť zachovaná, ak aspoň jedna stránka, ktorá slávi manželstvo, je pokrstená v Katolíckej cirkvi alebo bola do nej prijatá.

§ 2. Ak katolícka stránka zapísaná do niektorej východnej cirkvi sui iuris slávi manželstvo so stránkou, ktorá patrí do nekatolíckej východnej cirkvi, forma slávenia manželstva predpísaná právom má byť zachovaná len pre dovolenie; pre platnosť sa však vyžaduje požehnanie kňaza, pri zachovaní toho, čo podľa práva treba zachovať.

Kán. 835 - Dišpenz od právom predpísanej formy slávenia manželstva je rezervovaný Apoštolskej stolici alebo patriarchovi, ktorý ho môže udeliť len z veľmi vážneho dôvodu.

Kán. 836 - Okrem nevyhnutného prípadu sa pri slávení manželstva majú zachovať predpisy liturgických kníh a legitímne zvyky.

Kán. 837 - § 1. Na platné slávenie manželstva je nevyhnutné, aby stránky boli súčasne prítomné a vzájomne vyjadrili manželský súhlas.

§ 2. Manželstvo cez zástupcu nemôže byť platne slávené, ak partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris nie je stanovené ináč, v takom prípade má byť postarané aj o podmienky, za ktorých môže byť takéto manželstvo slávené.

Kán. 838 - § 1. Manželstvo sa má sláviť vo farskom chráme alebo s dovoľením miestneho hierarchu, alebo farára na inom posvätnom mieste; avšak na iných miestach nemôže byť slávené bez dovoľenia miestneho hierarchu.

§ 2. Čo sa týka času slávania manželstva, treba zachovávať normy stanovené partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 839 - Zakazuje sa, aby sa pred alebo po kánonickom slávení na vyjadrenie alebo obnovenie manželského súhlasu konalo iné náboženské slávenie toho istého manželstva; takisto sa zakazuje náboženské slávenie, pri ktorom vyžadujú súhlas stránok katolícky kňaz a nekatolícky služobník.

Kán. 840 - § 1. Dovolenie na tajné manželstvo môže byť z vážneho a naliehavého dôvodu udelené miestnym hierarchom a prináša so sebou vážnu povinnosť zachovávanía tajomstva zo strany miestneho hierarchu, farára, kňaza opatreného fakultou požehnať manželstvo, svedkov a druhého manžela, ak nesúhlasí so zverejnením.

§ 2. Závazok zachovať tajomstvo zo strany miestneho hierarchu zaniká, ak zo zachovávanía tajomstva hrozí vážne pohoršenie alebo vážne zneváženie posvätnosti manželstva.

§ 3. Tajne slávené manželstvo sa má zapísať iba do osobitnej knihy, ktorú treba uchovávať v tajnom archíve kúrie, ak tomu neprekáža vážny dôvod.

Kán. 841 - § 1. Farár miesta slávania manželstva alebo jeho zástupca, hoci ani jeden z nich manželstvo nepožehnal, má čo najskôr zaznačiť v knihe manželstiev mená manželov, požehnávajúceho kňaza a svedkov, miesto a dátum slávania manželstva, dišpenz od formy uzavretia manželstva alebo od prekážok, ak kauza vyžaduje, a kto ho udelil, spolu s prekážkou a jej druhom, fakultu udelenú k požehnaníu manželstva a iné okolnosti podľa spôsobu, ktorý predpísal vlastný eparchiálny biskup.

§ 2. Okrem toho má miestny farár v knihe pokrstených zaznačiť, že manželská stránka v ten deň v jeho farnosti slávila manželstvo; ak však bola manželská stránka pokrstená inde, miestny

farár má poslať svedectvo o uzavretí manželstva osobne alebo prostredníctvom eparchiálnej kúrie farárovi, u ktorého je zaznačený krst manželskej stránky a nemá sa uspokojiť, kým nedostane upovedomenie o zaznamenaní manželstva v knihe pokrstených.

§ 3. Ak manželstvo bolo slávené podľa normy kán. 832, kňaz, ak ho požehnal, spolu so svedkami a manželmi sa má postarať, aby sa slávenie manželstva čo najskôr zaznačilo v predpísaných knihách.

Kán. 842 - Ak sa manželstvo buď konvaliduje pre vonkajšie fórum, alebo sa vyhlasuje za neplatné, alebo sa legitímne okrem smrti rozvážuje, musí byť o tom upovedomený farár miesta, kde bolo manželstvo slávené, aby sa riadne vykonal zápis v knihách manželstiev a pokrstených.

Art. VII - Konvalidácia manželstva

1° Jednoduchá konvalidácia

Kán. 843 - § 1. Na konvalidáciu manželstva neplatného pre zneplatňujúcu prekážku sa vyžaduje, aby prekážka zanikla, alebo aby bol od nej daný dišpenz, a aby súhlas obnovila aspoň stránka vedomá si prekážky.

§ 2. Toto obnovenie sa vyžaduje k platnosti konvalidácie, hoci na začiatku obidve stránky súhlas dali a ani neskôr ho neodvolali.

Kán. 844 - Obnovenie súhlasu musí byť novým aktom vôle, zameraným na manželstvo, o ktorom obnovujúca stránka vie alebo tuší, že od začiatku bolo neplatné.

Kán. 845 - § 1. Ak je prekážka verejná, treba, aby súhlas obnovili obidve stránky právom predpísanou formou slávenia manželstva.

§ 2. Ak je prekážka tajná, stačí, aby stránka, ktorá si je prekážky vedomá, súkromne a tajne obnovila súhlas, len keď druhá stránka v danom súhlase zotrváva, alebo aby súhlas obnovili obidve stránky, ak im je prekážka známa.

Kán. 846 - § 1. Manželstvo neplatné pre nedostatok súhlasu sa konvaliduje, ak stránka, ktorá nesúhlasila, už súhlasí a keď súhlas daný druhou stránkou trvá.

§ 2. Ak nedostatok súhlasu nemožno dokázať, stačí, aby stránka, ktorá nesúhlasila, dala súhlas súkromne a tajne.

§ 3. Ak nedostatok súhlasu možno dokázať, je nevyhnutné, aby bol súhlas obnovený právom predpísanou formou slávenia manželstva.

Kán. 847 - Aby sa manželstvo neplatné pre nedostatok právom predpísanej formy slávenia manželstva stalo platným, musí sa nanovo uzavrieť podľa tejto formy.

2° Základná náprava

Kán. 848 - § 1. Základná náprava neplatne uzavretého manželstva je jeho konvalidácia bez obnovenia súhlasu, udelená kompetentnou autoritou, prinášajúca so sebou dišpenz od prekážky, ak taká je, aj od právom predpísanej formy slávenia manželstva, ak nebola zachovaná, ako aj spätnú pôsobnosť kánonických účinkov do minulosti.

§ 2. Konvalidácia nastáva od chvíle udelenia milosti; spätná pôsobnosť sa však chápe tak, že siaha až k chvíli slávenia manželstva, ak v udelení nie je výslovne určené niečo iné.

Kán. 849 - § 1. Sanácia manželstva v základe môže byť udelená platne aj v nevedomosti jednej alebo druhej, alebo jednej aj druhej stránky.

§ 2. Sanácia v základe sa nemá udeľovať, ak to nie je z vážneho dôvodu, a ak nie je pravdepodobné, že stránka chce zotrvať v spoločnosti manželského života.

Kán. 850 - § 1. Základnú nápravu možno platne udeliť aj bez vedomia jednej alebo aj oboch stránok.

§ 2. Manželstvo neplatne uzavreté pre prekážku Božieho práva nemožno napraviť bez zaniknutia prekážky.

Kán. 851 - § 1. Ak chýba súhlas oboch stránok alebo aspoň jednej z nich, manželstvo nemožno napraviť v základe, či už súhlas chýbal od začiatku, alebo bol na začiatku daný a neskôr odvolaný.

§ 2. Ak súhlas na začiatku síce chýbal, ale neskôr bol daný, základnú nápravu možno udeliť od chvíle, kedy bol súhlas daný.

Kán. 852 - Patriarcha a eparchiálny biskup môžu v jednotlivých prípadoch udeliť sanáciu

v základe, ak platnosti manželstva prekáža nedostatok právom predpísanej formy slávenia manželstva alebo akákoľvek prekážka, od ktorej môžu dišpenzovať a v prípadoch predpísaných právom, ak boli splnené podmienky, o ktorých hovorí kán. 814; v ostatných prípadoch, a ak ide o prekážku Božieho práva, ktorá už zanikla, sanácia v základe môže byť udelená len Apoštolskou stolicou.

Art. VIII - Odlúčenie manželov

1° Rozviazanie zväzku

Kán. 853 - Sviatostný zväzok manželstva nemôže byť po užívaní rozviazaný nijakou ľudskou mocou a z nijakého dôvodu, iba smrťou.

Kán. 854 - § 1. Manželstvo uzavreté dvoma nepokrstenými sa rozväzuje na základe pavlovského privilégia v prospech viery stránky, ktorá prijala krst, samým právom, ak táto stránka slávi nové manželstvo, len keď nepokrstená stránka odstupuje.

§ 2. Usudzuje sa, že nepokrstená stránka odstupuje, ak s pokrstenou stránkou nechce spolunažívať pokojne bez urážania Stvoriteľa, ak jej táto stránka po prijatí krstu neposkytla oprávnený dôvod na odstúpenie.

Kán. 855 - § 1. Aby mohla pokrstená stránka platne sláviť nové manželstvo, nepokrstenej stránke sa musia vždy položiť otázky:

1° či aj sama nechce prijať krst;

2° či aspoň nechce s pokrstenou stránkou pokojne spolunažívať bez urážania Stvoriteľa.

§ 2. Tieto otázky sa musia položiť po krste; miestny hierarcha však z vážneho dôvodu môže dovoliť, aby sa otázky položili pred krstom, ba môže od otázok aj dišpenzovať, či už pred krstom, alebo po ňom, len keď je aspoň zo sumárneho a mimosúdneho pokračovania zistené, že ich nemožno položiť, alebo že to bude neúčinné.

Kán. 856 - § 1. Otázky sa majú klásť spravidla autoritou miestneho hierarchu obrátenej stránky, ktorý má dať druhej manželskej stránke lehotu na odpoveď, ak si ju vyžiada, s upozornením, že ak lehota uplynie bez využitia, jej mlčanie sa bude považovať za zápornú odpoveď.

§ 2. Je platné, ba aj dovolené, aby sama obrátená stránka položila otázky, hoci súkromne, ak sa nemôže zachovať vyššie predpísaná forma.

§ 3. V obidvoch prípadoch sa musí vo vonkajšom fôre legitímne zistiť, že otázky boli položené a s akým výsledkom.

Kán. 857 - Pokrstená stránka má právo sláviť nové manželstvo s katolíckou stránkou, ak:

1° druhá stránka odpovedala na otázky záporne;

2° bolo kladenie otázok legitímne vynechané;

3° nepokrstená stránka, či už jej boli položené otázky, alebo nie, prv zotrvala v pokojnom spolunažívaní, a potom bez oprávneného dôvodu odstúpila; v tomto prípade má byť vykonané kladenie otázok podľa kán. 855 a 856.

Kán. 858 - Miestny hierarcha však môže z vážneho dôvodu dovoliť, aby pokrstená stránka, používajúc pavlovské privilegium, slávila manželstvo s nekatolíckou stránkou či už pokrstenou, alebo nepokrstenou, pri zachovaní predpisov kánonov o miešaných manželstvách.

Kán. 859 - § 1. Nepokrstený, ktorý má súčasne viac nepokrstených manželiek, si po prijatí krstu v Katolíckej cirkvi môže jednu z nich ponechať a ostatné manželky prepustiť, ak mu je ťažké zostať s prvou z nich; to isté platí o nepokrstenej žene, ktorá má súčasne viac nepokrstených manželov.

§ 2. V tomto prípade manželstvo má byť slávené právom predpísanou formou slávania manželstva pri zachovaní toho, čo treba podľa práva zachovávať.

§ 3. Miestny hierarcha, majúc pred očami mravné, spoločenské, ekonomické podmienky miesta a osôb, sa má postarať o to, aby sa dostatočne zabezpečili potreby prepustených, podľa noriem spravodlivosti, lásky a slušnosti.

Kán. 860 - Nepokrstená stránka, ktorá po prijatí krstu v Katolíckej cirkvi nemôže obnoviť spolunažívanie s nepokrstenou manželskou stránkou z dôvodu zajatia alebo prenasledovania, môže sláviť iné manželstvo, hoci druhá stránka medzitým prijala krst, pri zachovaní predpisu kán. 853.

Kán. 861 - V prípade pochybnosti privilegium viery požíva priazeň práva.

Kán. 862 - Neužívané manželstvo môže z oprávneného dôvodu rozviazať rímsky veľkňaz na žiadosť obidvoch stránok alebo jednej z nich, hoci druhá stránka je proti tomu.

2° Odlúčenie pri trvaní zväzku

Kán. 863 - § 1. Nástojčivo sa odporúča, aby manželská stránka, vedená kresťanskou láskou a majúca starosť o dobro rodiny, neodoprela odpustenie cudzoložnej stránke, a aby spoločenstvo manželského života neprerušila; má však právo prerušiť spoločenstvo manželského života, ak jej vinu výslovne alebo mlčky neodpustila, ak s cudzoložstvom nesúhlasila alebo ho nezapríčinila, alebo aj sama nespáchala cudzoložstvo.

§ 2. Za tiché odpustenie sa považuje to, keď nevinná manželská stránka po tom, ako nadobudla istotu o cudzoložstve, sa dobrovoľne s druhou stránkou s manželskou náklonnosťou stýkala; predpokladá sa však, ak počas šiestich mesiacov zachovávala spoločenstvo manželského života a neobrátila sa vo veci ani na cirkevnú alebo občiansku autoritu.

§ 3. Ak nevinná manželská stránka dobrovoľne prerušila spoločenstvo manželského života, musí do šiestich mesiacov predložiť kauzu odlúčenia kompetentnej autorite, ktorá prihliadajúc na všetky okolnosti má zvážiť, či nevinnú manželskú stránku nemožno priviesť k tomu, aby vinu odpustila a odlúčenie nepredlžovala.

Kán. 864 - § 1. Ak niektorý z manželov činí spoločný manželský život manželovi alebo deťom nebezpečným, alebo príliš ťažkým, poskytuje druhej stránke legitímny dôvod na odstúpenie na základe dekrétu miestneho hierarchu, a ak z oneskorenia hrozí nebezpečenstvo, aj na základe vlastného rozhodnutia.

§ 2. Partikulárnym právom cirkvi sui iuris môžu byť vzhľadom na národné zvyklosti a miestne okolnosti stanovené iné dôvody.

§ 3. Vo všetkých prípadoch treba po zaniknutí dôvodu odlúčenia obnoviť spoločenstvo manželského života, ak cirkevná autorita nestanovuje ináč.

Kán. 865 - Po odlúčení manželov sa vždy treba vhodne postarať o náležité materiálne zabezpečenie a výchovu detí.

Kán. 866 - Je chvályhodné, ak nevinná manželská stránka znova prijme druhú stránku do spoločenstva manželského života; v tom prípade sa zrieka práva na odlúčenie.

Kapitola VIII

Sväteniny, posvätné miesta a časy, kult svätých, sľub a prísaha

Art. I - Sväteniny

Kán. 867 - § 1. Sväteninami, ktoré sú posvätnými znakmi a akoby napodobnením sviatostí, sa naznačujú a na príhovor Cirkvi dosahujú účinky najmä duchovné, ktoré pripravujú ľudí k účinnému prijímaniu sviatostí a posväcujú rozličné okolnosti života.

§ 2. Ohľadom svätenín sa majú zachovávať normy partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris.

Art. II - Posvätné miesta

Kán. 868 - Posvätné miesta, ktoré sú určené na Boží kult, nemôžu byť zriadené bez súhlasu eparchiálneho biskupa, ak spoločným právom nie je výslovne stanovené ináč.

1° Chrámy

Kán. 869 - Chrám je budova posvätením alebo požehnaním určená výlučne pre Boží kult.

Kán. 870 - Ani jedna budova určená na chrám sa nemá stavať bez výslovného písomného súhlasu eparchiálneho biskupa, ak spoločným právom nie je ustanovené ináč.

Kán. 871 - § 1. Posvätením sa zasväcujú chrámy katedrálne a ak je možné, chrámy farské, chrámy monastierov a chrámy pripojené k rehoľnému domu.

§ 2. Posviacka je rezervovaná eparchiálnemu biskupovi, ktorý môže udeliť splnomocnenie posvätiť chrám inému biskupovi; o vykonanom posvätení alebo požehnaní chrámu sa má vyhotoviť dokument, ktorý treba uchovať v archíve eparchiálnej kúrie.

Kán. 872 - § 1. V chrámoch sa zakazuje konat' čokoľvek, čo sa nezlučuje s posvätnosťou miesta.

§ 2. Všetci, ktorých sa to týka, majú dbať o to, aby sa v chrámoch udržiavala taká čistota, aká prislúcha Božiemu domu a za použitia bezpečnostných prostriedkov chrániť veci cenné a posvätné.

Kán. 873 - § 1. Ak niektorý chrám už vôbec nemožno používať na Boží kult a nie je možné ho ani obnoviť, eparchiálny biskup ho môže odovzdať na profáne, ale nie nedôstojné používanie.

§ 2. Kde sa z iných závažných dôvodov odporúča, aby sa niektorý chrám ďalej nepoužíval na Boží kult, eparchiálny biskup ho môže po vypočutí mienky presbyterskej rady odovzdať na profáne, nie nedôstojné používanie so súhlasom tých, ktorí si naň legitímne uplatňujú práva, len keď preto spása duši neutrpí nijakú škodu.

2° Cintoríny a cirkevné pohrebné obrady

Kán. 874 - § 1. Katolícka cirkev má právo vlastniť vlastné cintoríny.

§ 2. Kde je to možné, Cirkev má mať vlastné cintoríny alebo aspoň priestory na občianskych cintorínoch určené pre zomrelých veriacich v Krista, ktoré treba v obidvoch prípadoch riadne požehnať; ak sa to však nemôže dosiahnuť, jednotlivé hroby sa majú požehnať počas pohrebu.

§ 3. V chrámoch sa zosnulí nemajú pochovávať, pri zamietnutí opačných zvykov, ak nejde o takých, ktorí boli patriarchami, biskupmi alebo exarchami.

§ 4. Farnosti, monastiere a ostatné rehoľné inštitúty môžu mať vlastné cintoríny.

Kán. 875 - Cirkevný pohreb, ktorým Cirkev vyprosuje zomrelým duchovnú pomoc a vzdáva úctu ich telám, a súčasne živým prináša útechu nádeje, musí byť udelený všetkým zomrelým veriacim v Krista a katechumenom, ak toho nie sú pozbavení právom.

Kán. 876 - § 1. Pokrsteným nekatolíkom sa môže podľa rozumného úsudku miestneho hierarchu priznať cirkevný pohreb, ak nie je preukázaná ich opačná vôľa, a len keď vlastný vysluhovateľ nemôže byť prítomný.

§ 2. Deťom, ktoré rodičia mienili dať pokrstiť a iným, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom zdali blízki Cirkvi, ale zomreli skôr, ako prijali krst, môže byť udelený cirkevný pohreb, podľa rozumného uváženia miestneho hierarchu.

§ 3. Tým, ktorí si zvolili kremáciu svojho tela, ak nie je zrejmé, že to urobili vedení dôvodmi odporujúcimi kresťanskému životu, má sa udeliť cirkevný pohreb, avšak slávený takým

spôsobom, aby nebolo neznáme, že Cirkev uprednostňuje pochovávanie tiel pred kremáciou, a aby sa zamedzilo pohoršeniu.

Kán. 877 - Cirkevný pohreb treba odoprieť hriešnikom, ktorým ho nemožno priznať bez verejného pohoršenia veriacich v Krista, ak pred smrťou neprejavili nijaké znaky pokánia.

Kán. 878 - § 1. Pri slávení cirkevných pohrebov sa má zamedziť akékoľvek rozlišovanie osôb.

§ 2. Pri zachovaní kán. 1013 sa vrelo odporúča, aby eparchiálni biskupi, vždy keď je to možné, zaviedli prax, podľa ktorej by pri príležitosti cirkevných pohrebov boli prijímané len tie milodary, ktoré veriaci v Krista darujú dobrovoľne.

Kán. 879 - Po skončení pohrebu sa má podľa normy partikulárneho práva vykonať zápis do knihy zomrelých.

Art. III - Dni sviatočné a dni pokánia

Kán. 880 - § 1. Sviatky a dni pokánia spoločné pre všetky východné cirkvi má právo ustanoviť, preložiť a zrušiť jedine najvyššia cirkevná autorita, pri zachovaní predpisu § 3.

§ 2. Ustanoviť, preložiť a zrušiť sviatky a dni pokánia vlastné jednotlivým cirkvám prislúcha aj tej autorite, ktorá ustanovuje partikulárne právo každej cirkvi, avšak s náležitým zreteľom na názor iných cirkví sui iuris a pri zachovaní predpisu kán. 40 §1.

§ 3. Dňami prikázaných sviatkov spoločnými pre všetky východné cirkvi okrem nedeľ sú deň Narodenia nášho Pána Ježiša Krista, Bohozjavenia, Nanebovstúpenia, Zosnutia Presvätej Bohorodičky Márie a deň Svätých apoštolov Petra a Pavla, pri neporušení partikulárneho práva cirkvi sui iuris schváleného Apoštolskou stolicou, ktorým sa niektoré dni prikázaných sviatkov môžu zrušiť alebo preložiť na nedeľu.

Kán. 881 - § 1. Veriaci v Krista sú viazaní počas nedeľ a prikázaných sviatkov zúčastniť sa Božskej liturgie alebo podľa predpisov či legitímneho zvyku vlastnej cirkvi sui iuris slávenia Božských chvál.

§ 2. Aby mohli veriaci v Krista ľahšie splniť túto povinnosť, ustanovuje sa užitočný čas, ktorý plynie od večierne vigílie, až do konca nedele alebo prikázaného sviatku.

§ 3. Veriacim v Krista sa vrelo odporúča, aby zvlášť v tieto dni častejšie alebo aj každodenne prijímali Božskú Eucharistiu.

§ 4. Veriaci v Krista sa počas týchto dní majú zdržiavať takých prác a činností, ktoré prekážajú vo vzdávaní kultu Bohu, v radosť vlastnej Pánovmu dňu alebo povinnému duševnému a telesnému oddychu.

Kán. 882 - Počas dní pokánia veriaci v Krista sú viazaní povinnosťou pôstu alebo zriekania sa, ktoré treba zachovávať spôsobom stanoveným partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 883 - § 1. Ohľadom dní sviatkov a pokánia sa veriaci v Krista nachádzajúci mimo hraníc územia vlastnej cirkvi sui iuris môžu úplne prispôbiť normám miesta, na ktorom sa nachádzajú.

§ 2. Ohľadom dní sviatkov a pokánia je v rodinách, v ktorých sú manželia zapísaní do rozličných cirkví sui iuris, dovolené zachovávať predpisy jednej alebo druhej cirkvi sui iuris.

Art. IV - Kult svätých, posvätných ikon alebo obrazov a relikvií

Kán. 884 - Pre posilnenie svätosti Božieho ľudu Cirkev odporúča osobitnej a synovskej úcte veriacim v Krista svätú Máriu, vždy Pannu, Božiu Matku, ktorú Kristus ustanovil za matku všetkých ľudí a tiež podporuje pravdivý a autentický kult ostatných svätých, ktorých príkladom sa veriaci v Krista budujú a ich príhovorom sú podporovaní.

Kán. 885 - Verejným kultom je dovolené uctievať iba tých Božích sluhov, ktorých cirkevná autorita zahrnula do zoznamu svätých alebo blahoslavených.

Kán. 886 - Má sa zachovať prax predkladať posvätné ikony alebo obrazy v chrámoch na uctievanie veriacim v Krista spôsobom a podľa poriadku ustanovenými partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 887 - § 1. Posvätné ikony alebo drahocenné obrazy, alebo také, ktoré sa vyznačujú starobylosťou, alebo umením vystavené v chrámoch k úcte veriacich v Krista, nemôžu byť premiestnené do iného chrámu, alebo scudzené bez písomného súhlasu hierarchu, ktorý v tej cirkvi vykonáva svoju moc, pri zachovaní kán. 1034 - 1041.

§ 2. Posvätné ikony alebo drahocenné obrazy sa nemajú reštaurovať bez písomného súhlasu tohto hierarchu, ktorý skôr, než ho udelí, má sa poradiť so znalcami.

Kán. 888 - § 1. Posvätné relikvie sa nesmú predávať.

§ 2. Význačné relikvie, ikony alebo obrazy, ktoré sú v niektorom chráme, ktorým ľud preukazuje veľkú úctu, sa nemôžu nijakým spôsobom platne scudziť ani natrvalo premiestniť bez dovolenia Apoštolskej stolice alebo patriarchu, ktorý ho nemôže dať bez súhlasu Stálej synody, pri zachovaní kán. 1037.

§ 3. Ohľadom opráv týchto ikon alebo obrazov sa má zachovávať kán. 887, § 2.

Art. V - Sľub a prísaha

Kán. 889 - § 1. Sľub, to jest uvážený a slobodný prísľub daný Bohu o možnom a lepšom dobre, sa musí splniť z čnosti nábožnosti.

§ 2. Zložiť sľub sú schopní všetci, ktorí primerane užívajú rozum, ak im v tom nebráni právo.

§ 3. Sľub zložený z veľkého a nespravodlivého strachu alebo na základe podvodu je samým právom neplatný.

§ 4. Sľub je verejný, ak ho v mene Cirkvi prijíma legitímny predstavený; ináč je súkromný.

Kán. 890 - Sľub sám o sebe mimo skladajúceho nezaväzuje nikoho.

Kán. 891 - Sľub zaniká uplynutím času určeného na splnenie záväzku, podstatnou zmenou prisľúbeného predmetu, nesplnením podmienky, od ktorej sľub závisí alebo zánikom jeho cieľovej príčiny, dišpenzom a zámenou.

Kán. 892 - Kto má moc nad predmetom sľubu, môže záväzok sľubu pozastaviť na tak dlho, ako dlho mu plnenie sľubu spôsobuje ujmu.

Kán. 893 - § 1. Od súkromných sľubov môžu z oprávneného dôvodu dišpenzovať, len keď dišpenz nenaruša nadobudnuté právo iných:

1° sebe podriadených každý hierarcha, farár a miestny predstavený inštitútu zasväteného života, ktorý má moc riadenia;

2° ostatných veriacich v Krista vlastnej cirkvi sui iuris miestny hierarcha, ak aktuálne bývajú v hraniciach územia jeho eparchie; a takisto farár miesta v hraniciach územia vlastnej farnosti;

3° tých, ktorí dňom a nocou žijú v dome inštitútu zasväteného života miestny predstavený, ktorý má moc riadenia a jeho vyšší predstavený.

§ 2. Tento dišpenz, za tých istých podmienok, ale len pre vnútorné fórum, môže byť udelený

ktorýmkoľvek spovedníkom.

Kán. 894 - Sľuby zložené pred rehoľnou profesiou sa pozastavujú, kým sľubujúci zostáva v monastieri, ráde alebo kongregácii.

Kán. 895 - Prísahu, to jest vzyvanie Božieho mena za svedka pravdy, možno pred Cirkvou zložiť len v prípadoch stanovených právom; ináč neprivádza žiaden kánonický účinok.

TITUL XVII

POKRSTENÍ NEKATOLÍCI, KTORÍ VSTUPUJÚ DO PLNÉHO SPOLOČENSTVA S KATOLÍCKOU CIRKVOU

Kán. 896 - Na tých, ktorí boli pokrstení v nekatolíckych cirkvách alebo cirkevných spoločnostiach a spontánne žiadajú o vstup do plného spoločenstva s Katolíckou cirkvou, či už ide o jednotlivcov alebo o skupiny, sa okrem toho, čo je potrebné, nemá navyše ukladať nijaké bremeno.

Kán. 897 - Veriaci v Krista niektorej východnej nekatolíckej cirkvi má byť do Katolíckej cirkvi prijatý len cez vyznanie katolíckej viery, po predchádzajúcej doktrínálnej a duchovnej príprave, každý podľa svojho stavu.

Kán. 898 - § 1. Biskupa niektorej východnej nekatolíckej cirkvi môže do Katolíckej cirkvi prijať okrem rímskeho veľkňaza aj patriarcha, so súhlasom Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, alebo metropolita metropolitnej cirkvi sui iuris, so súhlasom Rady hierarchov.

§ 2. Právo prijať do Katolíckej cirkvi kohokoľvek iného náleží miestnemu hierarchovi alebo ak to vyžaduje partikulárne právo aj patriarchovi.

§ 3. Právo prijať do Katolíckej cirkvi jednotlivých laikov prislúcha aj farárovi, ak to nie je zakázané partikulárnym právom.

Kán. 899 - Klerik niektorej východnej nekatolíckej cirkvi, ktorý vstupuje do plného spoločenstva s Katolíckou cirkvou, môže podľa noriem stanovených kompetentnou autoritou vykonávať vlastný posvätný stupeň; avšak biskup nemôže bez súhlasu rímskeho veľkňaza, hlavy biskupského kolégia, platne vykonávať moc riadenia.

Kán. 900 - § 1. Ak tomu rodičia vzdorujú, nemá byť prijatý ten, kto ešte nedovršil štrnásť rok života.

§ 2. Ak sa z toho prijatia predvídajú veľké ťažkosti pre Cirkev alebo jeho samého, ak nehrozí nebezpečenstvo smrti, prijatie má byť odložené.

Kán. 901 - Ak sa do Katolíckej cirkvi prijímajú nekatolíci, ktorí nepatria do žiadnej východnej cirkvi, ak sú platne pokrstení, treba zachovať vyššie uvedené normy.

TITUL XVIII

EKUMENIZMUS ČIŽE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV

Kán. 902 - Keďže starosť o obnovenie jednoty všetkých kresťanov sa týka celej Cirkvi, všetci veriaci v Krista, najmä však pastieri Cirkvi, sa majú za túto Pánom túženú plnosť jednoty Cirkvi modliť a horlivo pracovať na ekumenickom diele, podnietenom milosťou Svätého Ducha.

Kán. 903 - Východným katolíckym cirkvám patrí pri napomáhaní jednoty medzi všetkými východnými cirkvami osobitná úloha, predovšetkým prostredníctvom modlitieb, príkladného života, nábožnej vernosti starobylým tradíciám východných cirkví, lepším vzájomným poznaním, spoluprácou a bratskou úctou v materiálnych a duchovných záležitostiach.

Kán. 904 - § 1. Začaté ekumenické hnutie sa má starostlivo podporovať v každej cirkvi sui iuris osobitnými normami partikulárneho práva, pričom toto hnutie usmerňuje v celej Cirkvi rímska Apoštolská stolica.

§ 2. Na tento cieľ má byť v každej cirkvi sui iuris ustanovená komisia znalcov ekumenických vecí, ak to vyžadujú okolnosti, po vzájomnej dohode s patriarchami a eparchiálnymi biskupmi iných cirkví sui iuris, ktorí na tom istom území vykonávajú svoju moc.

§ 3. Tak isto eparchiálnymi biskupmi má byť buď pre každú eparchiu, alebo ak sa to zdá správne, pre viaceré eparchie rada na podporu ekumenického hnutia; avšak v tých eparchiách, ktoré nemôžu mať vlastnú radu, má byť eparchiálnym biskupom menovaný aspoň jeden veriaci v Krista s osobitnou úlohou podporovať toto hnutie.

Kán. 905 - Pri naplňaní ekumenického diela najmä otvoreným a smelým dialógom, a spoločnými podujatiami s inými kresťanmi treba zachovať náležitú rozvážnosť, a vyhýbať sa nebezpečenstvám falošnosti irenizmu, indiferentizmu, a tiež prehnanej horlivosti.

Kán. 906 - Najmä kazatelia Božieho slova, tí, ktorí riadia prostriedky spoločenskej komunikácie a tiež všetci, ktorí pracujú ako učitelia alebo ako moderátori v katolíckych školách, najmä však v inštitútoch vyšších štúdií, majú osobitne dbať o to, aby veriaci v Krista lepšie poznali skutočný obsah náuky a odkazu Katolíckej cirkvi a iných cirkví, a cirkevných spoločenstiev.

Kán. 907 - Moderátori škôl, nemocníc a ostatných podobných katolíckych inštitútov sa majú starať, aby ostatní kresťania, ktorí ich navštevujú alebo tam žijú, mohli od vlastných vysluhovaateľov obdržať duchovnú pomoc a prijať sviatosť.

Kán. 908 - Je žiaduce, aby pri zachovávaní noriem o spoluúčasti na posvätných veciach veriaci v Krista, katolíci, akúkoľvek činnosť, v ktorej môžu spolupracovať s inými kresťanmi, vykonávali nie samostatne, ale spoločne, takými sú diela lásky a sociálnej spravodlivosti, obrana dôstojnosti ľudskej osoby a jej základných práv, napomáhanie pokoja, pamätné dni za vlasť a národné sviatky.

TITUL XIX

PRÁVNICKÉ OSOBY A AKTY

Kapitola I

Osoby

Art. I

Fyzické osoby

Kán. 909 - § 1. Osoba, ktorá dovŕšila osemnásť rok života, je plnoletá; ak tento vek nedovŕšila, je maloletá.

§ 2. Maloletá osoba pred dovŕšením siedmeho roku života sa volá dieťa a považuje sa za takú, ktorá nie je zodpovedná za seba, ale po dovŕšení siedmeho roku sa predpokladá, že je schopná používať rozum.

§ 3. Komu trvalo chýba používanie rozumu, považuje sa za nezodpovedného za seba a pripodobňuje sa deťom.

Kán. 910 - § 1. Plnoletej osobe prináleží plné vykonávanie jej práv.

§ 2. Maloletá osoba vo vykonávaní svojich práv podlieha moci rodičov alebo poručníkov s výnimkou toho, v čom Boží zákon alebo kánonické právo vyníma maloleté osoby spod ich moci; čo sa týka ustanovenia poručníkov, majú sa zachovávať predpisy občianskeho práva, ak spoločným právom alebo partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris nie je nariadené iné a poručníci mocou práva eparchiálneho biskupa, ak je to nevyhnutné, neboli ustanovení ním samým, ak spoločným právom alebo partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris nie je nariadené iné.

Kán. 911 - Osoba sa nazýva cudzincom v inej eparchii než je tá, kde má miesto trvalého alebo prechodného bydliska; potulným, ak nikde nemá ani trvalé, ani prechodné bydlisko.

Kán. 912 - § 1. Trvalé bydlisko získava osoba takým pobytom na území niektorej farnosti alebo aspoň eparchie, ktorý je buď spojený s úmyslom zostať tam natrvalo, ak ju niečo neodvolá, alebo ak sa predĺžil na plných päť rokov.

§ 2 Prechodné bydlisko získava osoba takým pobytom na území niektorej farnosti alebo aspoň eparchie, ktorý je buď spojený s úmyslom zostať tam aspoň tri mesiace, ak ju niekto neodvolá, alebo sa skutočne predĺžil na tri mesiace.

Kán. 913 - Členovia rehoľných inštitútov a spoločností apoštolského života na spôsob rehoľníkov získavajú trvalé bydlisko v mieste, kde sa nachádza dom, do ktorého patria; prechodné bydlisko v mieste, v ktorom prebývanie trvalo najmenej tri mesiace.

Kán. 914 - Manželia majú mať spoločné trvalé alebo prechodné bydlisko; z oprávneného dôvodu môže mať každý vlastné trvalé alebo prechodné bydlisko.

Kán. 915 - § 1. Maloletá osoba si nevyhnutne podržiava trvalé a prechodné bydlisko toho, koho moci podlieha; po prekročení detského veku môže získať aj vlastné prechodné bydlisko a keď je podľa normy občianskeho práva legitímne osamostatnená, aj vlastné trvalé bydlisko.

§ 2. Kto je z iného dôvodu než z dôvodu maloletosti legitímne zverený do poručníctva alebo opatrovníctva iného, má trvalé a prechodné bydlisko poručníka alebo opatrovníka.

Kán. 916 - § 1. Trvalým ako aj prechodným bydliskom dostáva každý svojho miestneho hierarchu a farára cirkvi sui iuris, do ktorej patrí, ak spoločným právom nie je nariadené ináč.

§ 2. Vlastným farárom toho, kto má len eparchiálne trvalé alebo prechodné bydlisko, je farár miesta, kde sa skutočne zdržiava.

§ 3. Vlastným miestnym hierarchom alebo farárom potulného je farár toho chrámu a hierarcha miesta, kde sa potulný skutočne zdržiava.

§ 4. Ak veriaci v Krista niektorej cirkvi sui iuris nemajú farára, ich eparchiálny biskup má označiť farára inej cirkvi sui iuris, ktorý sa o nich má postarať ako vlastný farár, avšak so súhlasom eparchiálneho biskupa označeného farára.

§ 5. Na miestach, kde pre veriacich v Krista niektorej cirkvi sui iuris nebol zriadený ani exarchát, za ich vlastného hierarchu sa má považovať miestny hierarcha inej cirkvi sui iuris, aj latinskej Cirkvi, pri zachovaní kán. 101; ak však ich je viacero, za vlastného sa má považovať hierarcha, ktorého určila Apoštolská stolica, alebo ak ide o veriacich v Krista niektorej patriarchálnej cirkvi patriarcha, so súhlasom Apoštolskej stolice.

Kán. 917 - Trvalé a prechodné bydlisko sa stráca odchodom z miesta s úmyslom nevrátiť sa, pri neporušení predpisu kán. 913 a 915.

Kán. 918 - Pokrvnosť sa počíta podľa línií a stupňov:

1° v priamej línií je toľko stupňov, koľko je osôb po odpočítaní kmeňa;

2° v bočnej línií je toľko stupňov, koľko je osôb v obidvoch líniách po odpočítaní kmeňa.

Kán. 919 - § 1. Príbuzenstvo vzniká z platného manželstva a existuje medzi každým z manželov a pokrvnými druhého.

§ 2. V akej línií a v akom stupni je niekto pokrvný jedného z manželov, v takom istom je príbuzný druhého.

Art. II

Právnické osoby

Kán. 920 - Okrem fyzických osôb sú v Cirkvi aj právnické osoby, či už zoskupenia osôb alebo zoskupenia vecí, čiže v kánonickom práve subjekty záväzkov a práv, ktoré zodpovedajú ich povahe.

Kán. 921 - § 1. Právnické osoby sa ustanovujú kvôli cieľu zodpovedajúcemu poslaniu Cirkvi alebo na základe samého predpisu práva, alebo zvláštneho udelenia, ktoré dekrétom delila kompetentná autorita.

§ 2. Samým právom sú právnickými osobami cirkvi sui iuris, provincie, eparchie, exarcháty a tiež ostatné inštitúty, o ktorých to spoločne právo výslovne stanovuje.

§ 3. Kompetentná cirkevná autorita má udeľovať právnu subjektivitu iba tým zoskupeniam osôb alebo vecí, ktoré sledujú naozaj užitočný cieľ a po zvážení všetkého disponujú prostriedkami, o ktorých sa predvída, že sú dostačujúce na dosiahnutie vytýčeného cieľa.

Kán. 922 - § 1. Každá právnická osoba zriadená osobitným dovolením kompetentnej cirkevnej autority musí mať vlastné štatúty schválené autoritou, ktorá je na zriadenie tejto právnickej osoby kompetentná.

§ 2. Aby štatúty mohli byť schválené, majú v nich byť, pri zachovaní spoločného práva, presnejšie stanovené tieto sekvencie:

1° špecifický cieľ právnickej osoby;

2° povaha právnickej osoby;

3° komu prislúcha riadenie právnickej osoby a akým spôsobom má byť vykonávané;

4° kto reprezentuje právnickú osobu na cirkevnom a občianskom fôre;

5° komu prislúcha nakladanie s majetkami právnickej osoby a kto má byť vykonávateľom v prípade zániku právnickej osoby, rozdelenie na viaceré právnické osoby alebo spojenie s inými právnickými osobami, vždy pri zachovávaní vôle darcov a tiež nadobudnutých práv.

§ 3. Pred schválením štatútov právnická osoba nemôže konať platne.

Kán. 923 - Zoskupenie osôb nemôže byť zriadené ako právnická osoba, ak sa neskladá aspoň z troch fyzických osôb.

Kán. 924 - Ak v práve nie je výslovne stanovené iné, o kolégiových aktoch platí:

1° právnu účinnosť má to, čo za prítomnosti väčšiny tých, ktorí musia byť zvolaní, prijala absolútna väčšina prítomných; ak však počet hlasov bol rovnaký, predseda môže rovnosť prevážiť svojím hlasom;

2° ak sa však nadobudnuté práva týkajú jednotlivcov, vyžaduje sa súhlas všetkých;

3° čo sa týka volieb, má sa zachovať kán. 956.

Kán. 925 - Ak z kolégiovej právnickej osoby zostane čo i len jeden člen a zoskupenie osôb podľa štatútu neprestalo existovať, vykonávanie všetkých práv zoskupenia prislúcha tomuto členovi.

Kán. 926 - § 1. Ak právom nie je postarané ináč, majetky a práva právnickej osoby, ktorá nemá členov, majú byť udržiavané, spravované alebo zabezpečované starostlivosťou tej autority, ktorej to v prípade zániku prislúcha; táto autorita sa musí podľa noriem práva postarať o verné plnenie bremien, ktoré tieto majetky zaťažujú a tiež sa postarať, aby sa presne zachovala vôľa zakladateľov alebo darcov.

§ 2. Zápis za členov tejto právnickej osoby, pri neporušení právnych noriem, môže, a ak jej patrí bezprostredná starostlivosť o túto osobu, musí vykonať tá autorita, ktorej prislúcha bezprostredná starostlivosť o túto osobu; to isté sa má zachovávať, ak pozostali členovia nie sú podľa práva schopní zápis vykonať.

§ 3. Ak menovanie správcov zoskupenia vecí nemôže byť vykonané podľa právnych noriem, prechádza na autoritu bezprostredne vyššiu; na tej istej autorite prislúcha bremeno správy podľa normy § 1, kým nevymenuje vhodného administrátora.

Kán. 927 - § 1. Právnická osoba je svojou povahou trvalá; zaniká však, ak ju kompetentná autorita zruší alebo ak počas sto rokov skutočne nevyvíja činnosť.

§ 2. Právnická osoba môže byť zrušená len z vážnej príčiny, po porade s jej moderátormi a pri zachovaní predpisov štatútov pre prípad zrušenia.

Kán. 928 - Pri neporušení prípadov výslovne určených spoločným právom:

1° patriarcha môže po porade so Stálou synodou zrušiť právnické osoby ním zriadené alebo schválené; so súhlasom Synody biskupov patriarchálnej cirkvi zas patriarcha môže zrušiť ktorúkoľvek právnickú osobu s výnimkou tých, ktoré boli zriadené alebo schválené Apoštolskou stolicou;

2° eparchiálny biskup môže po porade s kolégiom eparchiálnych konzultorov zrušiť tie právnické osoby, ktoré sám zriadil, ak neboli schválené vyššou autoritou;

3° v ostatných prípadoch ten, kto právnické osoby zriadil, nemôže ich zrušiť platne, ak nedostane súhlas vyššej vrchnosti.

Kán. 929 - Územné rozdelenie právnickej osoby má byť vykonané tak, že alebo jej časť bude spojená s inou právnickou osobou, alebo sa z oddelenej časti zriadi odlišná právnická osoba,

takže spoločné dobrá, ktoré sú určené pre úžitok celého teritória a náležitosti, ktoré boli uzatvorené pre celé územie cirkevnou autoritou, ktorej patrí rozdelenie, musia byť rozdelené podľa zásady dobra a slušnosti, pri zachovaní všetkých a jednotlivých záväzkov, ako aj vôle zbožných zakladateľov a darcov, nadobudnutých práv a štatútov, ktorými sa právnická osoba riadi.

Kán. 930 - Keď právnická osoba zanikne, jej majetky prípadnú bezprostredne vyššej právnickej osobe, vždy pri neporušení vôle zakladateľov alebo darcov, nadobudnutých práv a štatútov, ktorými sa zaniknutá právnická osoba riadila.

Kapitola II

Právne akty

Kán. 931 - § 1. Pre platnosť právneho aktu sa vyžaduje, aby ho vykonala spôsobilá osoba a aby obsahoval to, čo tvorí podstatu samého aktu, ako aj formalít a požiadavky, ktoré právo určuje pre platnosť aktu.

§ 2. Predpokladá sa, že právny akt riadne urobený z hľadiska svojich vonkajších prvkov, je platný.

Kán. 932 - § 1. Právny akt urobený pod vonkajším násilím, spáchaným na osobe, ktorému ona nemohla nijako odporovať, sa považuje za neplatný.

§ 2. Právny akt urobený z veľkého strachu, spôsobeného nespravodlivo alebo na základe podvodu, je platný, ak právo neurčuje niečo iné; avšak sudca ho môže rozsudkom zrušiť buď na žiadosť poškodenej stránky, alebo jej nástupcov v práve, alebo z úradu.

Kán. 933 - Právny akt urobený z neznalosti alebo na základe omylu, ktorý sa týka toho, čo tvorí jeho podstatu, alebo sa vzťahuje na podmienku „bez ktorej nie“, je neplatný; ináč je platný, ak právo neurčuje niečo iné, ale akt uskutočnený z neznalosti alebo na základe omylu, dáva možnosť, aby sa podľa normy práva podala žaloba na jeho zrušenie.

Kán. 934 - § 1. Keď právo stanovuje, že autorita na vykonanie právneho aktu potrebuje súhlas alebo radu nejakej skupiny osôb, musí sa zvolať skupina podľa normy kán. 948, ak partikulárne právo, pre prípady stanovené v tomto práve, keď ide len o vyžiadanie rady,

neurčuje ináč; aby však právny akt bol platný, vyžaduje sa, aby súhlas dala absolútna väčšina prítomných, alebo aby sa rada vyžiadala od všetkých, podľa § 2, č.3.

§ 2. Keď právo stanovuje, že autorita na vykonanie právneho aktu potrebuje súhlas alebo radu niektorých osôb ako jednotlivcov, vtedy platí:

1° keď sa vyžaduje súhlas, právny akt autority je neplatný, ak si nevyžiadala súhlas týchto osôb, alebo konala proti ich stanovisku, alebo niektorej z nich;

2° keď sa vyžaduje rada, právny akt autority predstaveného je neplatný, ak sa neporadila s týmito osobami;

3° autorita, hoci nie je viazaná pristúpiť na ich stanovisko, i keď zhodné, predsa nemá bez dôvodu, ktorý podľa jeho úsudku prevažuje, odstúpiť od ich stanoviska, najmä zhodného.

§ 3. Tým, od ktorých sa vyžaduje súhlas alebo rada, autorita musí poskytnúť nevyhnutné informácie a zo všetkých strán zvážiť ich slobodne vyjadrený názor.

§ 4. Všetci, ktorých súhlas alebo rada sa vyžaduje, sú viazaní úprimne vyjadriť svoju mienku a starostlivo zachovávať tajomstvo, autorita však môže túto povinnosť vyžadovať.

Kán. 935 - Ktokoľvek nelegitímnym právnym aktom, ba akýmkoľvek iným úmyselným alebo zavineným aktom spôsobil inému škodu, je viazaný spôsobenú škodu nahradiť.

TITUL XX

ÚRADY

Kán. 936 - § 1. Úrad v Cirkvi je akákoľvek úloha, ustanovená na stálo samým Pánom alebo kompetentnou autoritou, ktorú treba vykonávať na dosiahnutie duchovného cieľa.

§ 2. Práva a záväzky vlastné jednotlivým úradom sa určujú tým právom, ktorým sa úrad ustanovuje alebo dekrétom kompetentnej autority.

§ 3. Autorite, ktorej prislúcha úrady zriaďovať, náleží tiež meniť ich a rušiť, a starosť o ich kánonické obsadenie, ak právo výslovne nestanovuje niečo iné alebo niečo iné nevyplýva z povahy veci.

Kán. 937 - § 1. Ten, kto úrad zriaďuje, musí sa postarať, aby boli k dispozícii prostriedky nevyhnutné na jeho plnenie a aby bolo postarané o spravodlivú mzdu pre tých, ktorí ho vykonávajú.

§ 2. Partikulárnym právom každej cirkvi sui iuris sa má presnejšie určiť spôsob, ktorým sa tieto predpisy stanú vykonateľnými, ak o niektorých predpisoch už nebolo postarané spoločným právom.

Kapitola I

Kánonické obsadenie úradu

Kán. 938 - Úrad nemožno platne nadobudnúť bez kánonického obsadenia.

Kán. 939 - Kánonické obsadenie úradu sa uskutočňuje:

1° slobodným udelením kompetentnou autoritou;

2° potvrdením voľby, ak predchádzala voľba, alebo ak voľba nevyžadovala potvrdenie, prijatím zo strany zvoleného;

3° ak predchádzala postulácia, jej prijatím.

Kán. 940 - § 1. Aby niekto mohol byť vymenovaný do úradu, musí byť súci, čiže mať také vlastnosti, ktoré sa vyžadujú právom.

§ 2. Ak niekomu, komu je zverený úrad, chýbajú požadované vlastnosti, obsadenie je neplatné iba vtedy, ak to vyplýva z práva; ináč je platné, ale môže sa zrušiť dekrétom kompetentnej authority, pri zachovaní kánonickej miernosti.

Kán. 941 - Kánonické obsadenie, pre ktoré nie je právom predpísaná nijaká lehota, sa nikdy nemá odložiť na viac ako šesť užitočných mesiacov, počítaných od prijatia správy o uprázdnení úradu.

Kán. 942 - Ak to nie je skutočne nevyhnutné, nikomu sa nemajú udeliť dva alebo viaceré úrady, ktoré tá istá osoba súčasne nemôže zodpovedne vykonávať.

Kán. 943 - § 1. Obsadenie úradu, ktorý podľa práva nie je uprázdnený, je samým právom neplatné a nestáva sa platné ani následným uprázdnením.

§ 2. Ale ak ide o úrad, ktorý sa podľa práva udeľuje na vymedzený čas, kánonické obsadenie sa môže urobiť počas šiestich mesiacov pred uplynutím tohto času a účinok nadobúda odo dňa uprázdnenia úradu.

§ 3. Prisľúbenie nejakého úradu, dané kýmkoľvek, nemá nijaký kánonický účinok.

Kán. 944 - Úrad uprázdnený podľa práva, ktorý azda niekto nelegitímne vlastní, možno udeliť, len keď sa podľa právnych noriem vyhlási, že toto vlastníctvo nie je kánonické, a o tomto vyhlásení sa má urobiť zmienka v udeľovacej listine.

Kán. 945 - Kto v zastúpení toho, kto je nedbanlivý alebo je hatený, udeľuje úrad, nenadobúda tým nijakú moc nad osobou, ktorej bol udelený, ale jej právne postavenie je práve také, ako keby kánonické obsadenie bolo bývalo vykonané podľa riadnej normy práva.

Kán. 946 - Obsadenie úradu, vykonané pod vplyvom nespravodlivo spôsobeného veľkého strachu, podvodu, podstatného omylu alebo simóniou, je samým právom neplatné.

Art. I

Voľba

Kán. 947 - § 1. Ak niektorá skupina má právo voliť do úradu, ak právo neurčuje niečo iné, voľba nemá byť nikdy odložená dlhšie než na tri využitelné mesiace, ktoré treba počítať od prijatia správy, že úrad je uprázdnený; keď táto lehota uplynula bez využitia, kompetentná autorita, ktorej prislúcha právo voľbu potvrdiť alebo právo následne obsadiť, má slobodne obsadiť uprázdnený úrad.

§ 2. Kompetentná autorita môže vakantný úrad slobodne obsadiť aj vtedy, ak skupina stratila právo voľby iným spôsobom.

Kán. 948 - § 1. Pri zachovaní partikulárneho práva predseda skupiny má zvolať voličov na miesto a v čase, ktoré im vyhovujú; pozvanie však, keď musí byť osobné, je platné, ak sa uskutoční na mieste trvalého alebo prechodného bydliska, alebo na mieste pobytu.

§ 2. Ak niekto z tých, ktorých treba zvolať, bol opomenutý a preto neprítomný, voľba je platná, ale na jeho žiadosť a po dokázaní opomenutia, a neprítomnosti, kompetentná autorita musí voľbu, aj keď bola potvrdená, zrušiť, len keď je právne zistené, že rekurz bol podaný aspoň do troch dní od prijatia správy o voľbe.

§ 3. Ak však bolo opomenutých voličov viac ako tretina, voľba je samým právom neplatná, ak len neboli všetci opomenutí skutočne prítomní.

Kán. 949 - § 1. Po kánonicky vykonanom pozvaní hlasovacie právo sa týka tých, ktorí sú prítomní na mieste v deň určenom v pozvaní, pri vylúčení, ak právom nie je nariadené ináč, možnosti platne hlasovať tak listovne, ako aj cez zástupcu.

§ 2. Ak niektorý z voličov je prítomný v tom dome, kde sa koná voľba, ale pre chorobu sa nemôže na voľbe zúčastniť, skrutátori majú vyžiadať jeho hlas písomne.

Kán. 950 - Hoci niekto má právo hlasovať vo vlastnom mene z viacerých titulov, odovzdať môže iba jeden hlas.

Kán. 951 – Nikto, kto nepatrí do skupiny, nemôže prístupit' k hlasovaniu; ináč je voľba samým právom neplatná.

Kán. 952 - Ak sloboda voľby bola akýmkoľvek spôsobom hatená, voľba je samým právom neplatná.

Kán. 953 - § 1. Hlasovať je nespôsobilý ten, kto:

1° je neschopný ľudského aktu;

2° nemá aktívny hlas;

3° katolícku vieru verejne zavrhol alebo verejne odpadol od spoločenstva s Katolíckou cirkvou.

§ 2. Ak sa niekomu z uvedených dovolilo hlasovať, jeho hlas je neplatný, ale voľba je platná, ak nie je preukázané, žeby zvolený po odpočítaní tohto hlasu nebol dostal potrebný počet hlasov.

Kán. 954 - § 1. Hlas je platný, ak je:

1° slobodný; preto je hlas voliča neplatný, ak bol pod vplyvom veľkého strachu alebo na základe podvodu, priamo alebo nepriamo navedený voliť istú osobu, alebo viaceré vylučujúcim spôsobom;

2° tajný, istý, bezpodmienečný, určitý, pri zamietnutí zvyku, ktorý tomu odporuje.

§ 2. Podmienky pripojené k hlasu pred voľbou sa majú považovať za nepripojené.

Kán. 955 - § 1. Pred začatím voľby treba z členov skupiny určiť aspoň dvoch skrutátorov.

§ 2. Skrutátori majú pozbierať hlasy a pred predsedom voľby zistiť, či počet lístkov zodpovedá počtu voličov, majú preskúmať hlasy a verejne oznámiť, kto koľko hlasov dostal.

§ 3. Ak sa počet hlasov nezohoduje s počtom voličov, nič sa nevykonalo.

§ 4. Hlasovacie lístky sa po vykonaní každého hlasovania alebo sesie, ak na tej istej sesii sú viaceré hlasovania, majú ihneď zničiť.

§ 5. Kto vykonáva úlohu aktuára, má všetky akty voľby presne zapísať a potom ich pred voličmi prečítať, a zápis podpísaný aspoň tým istým aktuárom, predsedom a skrutátormi sa má starostlivo uchovávať v archíve skupiny.

Kán. 956 - § 1. Ak spoločným právom nie je nariadené ináč, právnu účinnosť vo voľbách má to, čo za prítomnosti väčšiny tých, ktorí musia byť zvolení, prijala absolútna väčšina prítomných, alebo aj to, čo po dvoch neúspešných hlasovaniach prijala relatívne väčšia časť v treťom hlasovaní; ak je po treťom hlasovaní počet hlasov rovnaký, za zvoleného sa má pokladať vekom starší; ak však ide o voľby spomedzi samých klerikov alebo rehoľníkov, tak v takýchto prípadoch má byť zvolený starší posvätnou vysviackou, alebo ak ide o rehoľníkov, starší prvou profesiou.

§ 2. Predseda má vyhlásiť, kto bol zvolený.

Kán. 957 - § 1. Voľba má byť ihneď písomne alebo iným legitímnym spôsobom oznámená zvolenému.

§ 2. Zvolený musí do ôsmich využitelných dní, počítaných od prijatia oznámenia, oznámiť predsedovi skupiny, či voľbu prijíma alebo nie; ináč voľba nemá účinok.

§ 3. Ak zvolený voľbu neprijal, stráca všetko právo vyplývajúce z voľby a ani ho dodatočným prijatím nenadobudne; môže však byť nanovo zvolený; skupina musí do jedného mesiaca od oznámeného neprijatia voľby prikročiť k novej voľbe.

Kán. 958 - Zvolený prijatím voľby, ktorá nepotrebuje potvrdenie, nadobúda úrad plným právom ihneď, ak právom nie je nariadené ináč; ináč získava len právo požiadať o potvrdenie voľby.

Kán. 959 - § 1. Ak voľba potrebuje potvrdenie, zvolený musí osobne alebo cez iného do ôsmich využitelných dní odo dňa prijatia voľby žiadať od kompetentnej autority potvrdenie; ináč sa zbavuje všetkého práva vyplývajúceho z voľby, ak nedokáže, že ho oprávnená prekážka zdržiavala žiadať potvrdenie.

§ 2. Zvolenému nie je dovolené zasahovať do spravovania úradu prv, ako dostal na vedomie potvrdenie a akty, ktoré azda urobil, sú neplatné.

Kán. 960 - § 1. Kompetentná autorita nemôže odoprieť potvrdenie, ak zistí, že zvolený je súci a voľba bola vykonaná podľa normy práva.

§ 2. Po prijatí potvrdenia zvolený plným právom nadobúda úrad, ak právo neurčuje niečo iné.

Art. II

Postulácia

Kán. 961 - Ak zvoleniu toho, koho voliči považujú za vhodnejšieho a uprednostňujú ho, stojí v ceste kánonická prekážka, od ktorej možno dišpenzovať, sami ho môžu svojimi hlasmi žiadať od kompetentnej autority, ak právo neurčuje niečo iné.

Kán. 962 - Aby postulácia mala účinnosť, vyžadujú sa dve tretiny hlasov; ináč, ak sa pristupuje k voľbe, nič nebolo vykonané.

Kán. 963 - § 1. Skupina musí postuláciu poslať čo najskôr, do ôsmich dní, kompetentnej autorite, ktorej prislúcha voľbu potvrdiť; táto autorita, ak nemá právo dať dišpenz od prekážky a chce postuláciu prijať, musí dišpenz získať od kompetentnej autority; ak sa potvrdenie nevyžaduje, postulácia sa musí poslať kompetentnej autorite, aby udelila dišpenz.

§ 2. Ak postulácia nebola poslaná v predpísanom čase, samým právom je neplatná a skupina stráca v tomto prípade právo voliť, ak sa nedokáže, že bola zdržiavaná oprávnenou prekážkou.

§ 3. Postulovaný nenadobúda z postulácie nijaké právo; kompetentná autorita nie je viazaná postuláciu prijať.

§ 4. Postuláciu zaslanú kompetentnej autorite voliči nemôžu odvolať.

Kán. 964 - § 1. Keď kompetentná autorita postuláciu nedovolila, právo voliť sa vracia skupine.

§ 2. Avšak dovoľenie postulácie sa má ihneď doručiť postulovanému a má sa zachovať kán. 957, § 2 a 3.

§ 3. Kto dovoľenú postuláciu prijíma, nadobúda úrad plným právom ihneď.

Kapitola II

Strata úradu

Kán. 965 - § 1. Okrem iných prípadov predpísaných právom sa úrad stráca uplynutím vopred určeného času, dosiahnutím veku stanoveného právom, zrieknutím, preložením, odvolaním, ako aj pozbavením.

§ 2. Akýmkoľvek ukončením práva autority, ktorá úrad udelila, úrad sa nestráca, ak právo neurčuje niečo iné.

§ 3. Strata úradu uplynutím vopred určeného času alebo dosiahnutím veku stanoveného právom nadobúda účinnosť iba od chvíle písomného upovedomenia kompetentnej autority.

§ 4. Tomu, kto stratil úrad dosiahnutím veku stanoveného právom, alebo zrieknutím, sa môže udeliť titul emeritný.

Kán. 966 - Strata úradu, ktorá nadobudla účinnosť, má sa čím skôr oznámiť všetkým, ktorým prislúcha nejaké právo úrad kánonicky obsadiť.

Art. I

Zrieknutie sa

Kán. 967 – Každý, kto je za seba zodpovedný, sa môže z oprávneného dôvodu cirkevného úradu zrieknuť.

Kán. 968 - Zrieknutie vykonané z veľkého strachu, spôsobeného nespravodlivo, na základe podvodu alebo podstatného omylu či zo simónie, je samým právom neplatné.

Kán. 969 - Aby zrieknutie bolo platné, musí sa predložiť autorite, ktorej patrí kánonické obsadenie úradu, o ktorý ide, a to písomne alebo pred dvoma svedkami; ak nevyžaduje prijatie, okamžite nadobúda účinnosť.

Kán. 970 - § 1. Zrieknutie, ktoré vyžaduje prijatie, nadobúda účinnosť potom, ako zriekajúcemu sa bolo doručené prijatie zrieknutia; ak však do troch mesiacov prijatie zrieknutia nebolo doručené, zrieknutie je bez akejkoľvek moci.

§ 2. Zrieknutie pred doručením jeho prijatia môže byť zriekajúcim sa odvolané.

§ 3. Autorita nemá prijať zrieknutie, ktoré nie je podložené oprávneným a primeraným dôvodom.

Kán. 971 - Ten, kto sa zriekol úradu, môže dosiahnuť ten istý úrad z iného titulu.

Art. II

Preloženie

Kán. 972 - § 1. Preloženie môže vykonať iba ten, kto má právo obsadiť úrad, ktorý sa stráca a súčasne i úrad, ktorý sa zveruje.

§ 2. Ak sa preloženie koná proti vôli toho, kto sa v úrade zdržiava, vyžaduje sa vážny dôvod a má sa zachovať spôsob postupu predpísaný právom, pri neporušení noriem týkajúcich sa členov rehoľného inštitútu alebo spoločností spoločného života na spôsob rehoľníkov a vždy pri zachovaní práva predložiť opačné dôvody.

§ 3. Aby preloženie nadobudlo účinnosť treba ho dať na vedomie písomne.

Kán. 973 - § 1. V prípade preloženia sa predchádzajúci úrad stáva vakantný od momentu kánonického vlastníctva druhého úradu, ak právo neurčilo alebo kompetentná autorita nepredpísala niečo iné.

§ 2. Mzdu spojenú s predchádzajúcim úradom dostáva preložený dovtedy, kým neprijme druhý úrad do kánonického vlastníctva.

Art. III

Odvolanie

Kán. 974 - Z úradu je niekto odvolaný buď dekrétom, legitímne vydaným kompetentnou autoritou, pri zachovaní práv nadobudnutých, prípadne na základe dohody, alebo samým právom, podľa normy kán. 976.

§ 2. Aby odvolací dekrét nadobudol účinnosť, má byť doručený písomne.

Kán. 975 - § 1. Ak právom nie je nariadené ináč, z úradu, ktorý sa udeľuje na neurčitý čas, nemôže byť niekto odvolaný, ak to nie je z vážnych dôvodov a pri zachovaní spôsobu postupu stanoveného právom; to isté platí, aby niekto, komu sa udeľuje úrad na určitý čas, mohol byť z neho odvolaný pred uplynutím tohto času.

§ 2. Z úradu, ktorý sa podľa predpisov práva niekomu udeľuje na základe rozumného uváženia kompetentnej autority, ten môže byť z oprávneného dôvodu odvolaný podľa úsudku tej istej autority, pri zachovaní kánonickej miernosti.

Kán. 976 - § 1. Samým právom sa z úradu odvoláva:

1° kto stratil klerický stav;

2° kto verejne odpadol od katolíckej viery alebo od spoločenstva Cirkvi;

3° klerik, ktorý sa pokúsil uzavrieť manželstvo, hoci len civilne.

§ 2. Odvolanie, o ktorom sa hovorí v § 1 bode 2 a 3, možno vymáhať iba vtedy, keď je preukázané na základe vyhlásenia kompetentnej autority.

Kán. 977 - Ak je niekto nie samým právom, ale dekrétom kompetentnej autority odvolaný z úradu, ktorým je postarané o jeho materiálne zabezpečenie, tá istá autorita sa má postarať, aby jeho materiálne zabezpečenie bolo zaistené na primeraný čas, ak nie je postarané ináč.

Art. IV

Pozbavenie

Kán. 978 - Pozbavenie úradu môže byť uložené iba ako trest za delikt.

TITUL XXI

RIADIACA MOC

Kán. 979 - § 1. Na riadiacu moc, ktorá je totiž v Cirkvi z Božieho ustanovenia, sú podľa noriem práva spôsobilí tí, ktorí sú vyznačení posvätným svätením.

§ 2. Pri vykonávaní riadiacej moci môžu podľa normy práva spolupracovať aj laickí veriaci v Krista.

Kán. 980 - § 1. Riadiaca moc je iná pre vnútorné fórum, iná pre vonkajšie fórum, či už sviatostné alebo nesviatostné.

§ 2. Ak sa riadiaca moc vykonáva len pre vnútorné fórum, účinky, ktoré z jej vykonávania prirodzene vyplývajú pre vonkajšie fórum, sa v tomto fóre neuznávajú, pokiaľ to pre vymedzené prípady nestanovuje právo.

Kán. 981 - § 1. Riadna riadiaca moc je tá, ktorá je samým právom spojená s nejakým úradom; delegovaná je tá, ktorá sa udeľuje samej osobe nie prostredníctvom úradu.

§ 2. Riadna riadiaca moc môže byť vlastná alebo zastupiteľská.

Kán. 982 - § 1. Habitúálne splnomocnenia sa riadia predpismi o delegovanej moci.

§ 2. Habitúálne splnomocnenie udelené hierarchovi, ak v jeho udelení nie je stanovené niečo iné, alebo ak nebol zvolený so zreteľom na osobu, nezaniká ukončením práva hierarchu, ktorému bolo dané, ale prechádza na ktoréhokolvek hierarchu, ktorý je jeho nástupcom v riadení.

Kán. 983 - § 1. Kto o sebe tvrdí, že je delegovaný, má bremeno delegovanie dokázať.

§ 2. Delegovaný, ktorý prekročí medze svojho mandátu vzhľadom na veci alebo na osoby, nič nekoná.

§ 3. Nepovažuje sa za prekročenie medzi mandátu, ak delegovaný iným spôsobom, aký je určený v mandáte, vykoná to, na čo je delegovaný, ak sám delegujúci nepredpísal spôsob ako podmienku platnosti.

Kán. 984 - § 1. Hierarchami sú okrem rímskeho veľkňaza predovšetkým patriarcha, väčší arcibiskup, metropolita, ktorý predsedá metropolitnej cirkvi sui iuris, tiež eparchiálny biskup a tiež tí, ktorí ich podľa normy práva v riadení dočasne zastupujú.

§ 2. Miestni hierarchovia, okrem rímskeho veľkňaza, sú: eparchiálny biskup, exarcha, apoštolský administrátor, tí, ktorí sú počas ich neprítomnosti dočasne legitímne zástupcami v riadení a takisto protosyncel a syncel; patriarcha však, väčší arcibiskup, metropolita, ktorý predsedá metropolitnej cirkvi sui iuris a tiež tí, ktorí sú podľa normy práva dočasne ich zástupcami v riadení, sú miestnymi hierarchami len voči eparchii, ktorú riadia, pri zachovaní kán. 101.

§ 3. Vyšší predstavení v inštitútoch zasväteného života, ktorí majú riadnu riadiacu moc, sú aj hierarchami, ale nie miestnymi.

Kán. 985 - § 1. Riadiaca moc sa delí na zákonodarnú, výkonnú a súdnu.

§ 2. Zákonodarnú moc treba vykonávať spôsobom predpísaným v práve a tá, ktorú v Cirkvi má zákonodarca nižší, než je najvyššia cirkevná autorita, nemôže byť platne delegovaná, ak spoločné právo neurčuje niečo iné; nižší zákonodarca nemôže platne vyniesť zákon, ktorý je v protiklade s vyšším právom.

§ 3. Súdna moc, ktorú majú sudcovia alebo súdne kolégia, sa má vykonávať spôsobom predpísaným právom a nemôže byť delegovaná platne, ak to nie je na vykonanie prípravných aktov nejakého dekrétu alebo rozsudku.

Kán. 986 - Výkonnú moc môže niekto vykonávať, hoci sa zdržiava mimo svojho územia, voči podriadeným, aj keď nie sú na území, ak spoločným právom alebo z povahy veci nie je preukázané niečo iné; voči pocestným, nachádzajúcim sa skutočne na území, ak ide o udelenie priazní alebo o vykonanie toho, čo je prikázané buď spoločným právom, alebo partikulárnym právom, ktorým sú viazaní podľa normy kán. 1491, § 3.

Kán. 987 - To, čo spoločné právo a partikulárne právo cirkvi sui iuris udeľuje menovite eparchiálnemu biskupovi v rozsahu riadiacej výkonnej moci, sa rozumie tak, že prislúcha iba eparchiálnemu biskupovi a exarchovi, z čoho sú vylúčení protosyncel a syncel, ak to nemajú na základe zvláštneho mandátu.

Kán. 988 - § 1 Riadnu výkonnú moc možno delegovať tak na jednotlivý akt, ako aj na všetky prípady, ak právo výslovne neurčuje niečo iné.

§ 2. Výkonnú moc, ktorú delegovala Apoštolská stolica alebo patriarcha, možno subdelegovať na jednotlivý akt, alebo na všetky prípady, ak delegovaný nebol zvolený so zreteľom na osobu, alebo subdelegovanie nebolo výslovne zakázané.

§ 3. Výkonnú moc, delegovanú inou autoritou, ktorá má riadnu moc, ak bola delegovaná na všetky prípady, možno subdelegovať len v jednotlivých prípadoch; ak bola delegovaná na jednotlivý akt alebo na vymedzené akty, nemôže byť platne subdelegovaná, ak to delegujúci výslovne nedovolil.

§ 4. Nijakú subdelegovanú moc nemožno opäť platne subdelegovať, ak to delegujúci výslovne nedovolil.

Kán. 989 - Riadnu výkonnú moc, ako aj moc delegovanú na všetky prípady treba vykladať široko, akúkoľvek inú striktno; kto však má delegovanú moc, rozumie sa, že dostal aj to, bez čoho túto moc nemôže vykonávať.

Kán. 990 - § 1. Ak výkonná moc bola delegovaná viacerým, predpokladá sa, že im bola delegovaná jednotlivo.

§ 2. Keď na vybavenie tej istej záležitosti boli jednotlivo delegovaní viacerí, ten, kto skôr začal záležitosť vybavovať, ostatných z jej vybavovania vylučuje, ak v tom neskôr nebol hatený alebo vo vybavovaní záležitosti nechcel pokračovať ďalej.

§ 3. Keď na vybavenie záležitosti boli kolégiovo delegovaní viacerí, všetci musia postupovať podľa predpisov stanovených o kolégiových aktoch, ak v mandáte nie je ustanovené iné.

Kán. 991 - § 1. Riadna moc zaniká stratou úradu, s ktorým je spojená.

§ 2. Ak právo neurčuje niečo iné, riadna moc sa pozastavuje, ak sa proti pozbaveniu úradu alebo proti odvolaniu z neho podá legitímne odvolanie, alebo sa predloží rekurz.

Kán. 992 - § 1. Delegovaná moc zaniká splnením mandátu; po uplynutí času alebo vyčerpaním počtu prípadov, na ktoré bola daná; zaniknutím cieľovej príčiny delegovania; priamym doručením odvolania delegovanému zo strany delegujúceho, ako aj zrieknutím sa delegovaného oznámeným delegujúcemu, keď ho on prijme; nezaniká však ukončením práva delegujúceho, ak to nie je zjavné z pripojených doložiek.

§ 2. Avšak akt na základe delegovanej moci, ktorá sa vykonáva len pre vnútorné fórum, urobený z nepozornosti po uplynutí času, alebo vyčerpaním počtu prípadov, na ktorý bola udelená, je platný.

Kán. 993 - Výkonná riadiaca moc sa po podaní rekurzu nepozastavuje, ak spoločným právom nie je výslovne nariadené ináč.

Kán. 994 - Pri skutkovom alebo právnom spoločnom omyle a rovnako v pozitívnej, a pravdepodobnej právnej alebo skutkovej pochybnosti Cirkev dopĺňa riadiacu výkonnú moc tak pre vonkajšie, ako aj vnútorné fórum.

Kán. 995 - Predpisy práva o výkonnej riadiacej moci, ak spoločným právom nie je nariadené alebo z povahy veci nie je zrejmé iné, platia aj o moci, o ktorej hovoria kán. 441, § 1 a 511, § 1 a o splnomocneniach, ktoré sa právom vyžadujú pre platné slávenie alebo udeľovanie sviatostí.

TITUL XXII

REKURZY PROTI ADMINISTRATÍVNYM DEKRÉTOM

Kán. 996 – To, čo sa v kánonoch tohto titulu stanovuje o dekrétach, treba uplatňovať na všetky jednotlivé administratívne akty, vydané v mimosúdnom vonkajšom fóre, akoukoľvek cirkevnou autoritou, s výnimkou tých, ktoré vynáša sám rímsky veľkňaz alebo sám ekumenický koncil.

Kán. 997 - § 1 Kto tvrdí, že je dekrétom poškodený, môže sa podľa normy práva odvolať k vyššej autorite toho, kto tento dekrét vydal.

§ 2. Prvý rekurz proti dekrétu protosyncela alebo syncelov sa podáva eparchiálnemu biskupovi, avšak proti dekrétom tých, ktorí konajú z delegovanej moci, delegujúcemu.

Kán. 998 - § 1. Vždy, keď sa niekto domnieva, že je dekrétom poškodený, je veľmi žiaduce, aby sa vyhlo sporu medzi ním a pôvodcom dekrétu a aby sa medzi nimi hľadalo spravodlivé riešenie, pri prípadnom využití sprostredkovania a úsilia vážených osôb tak, aby sa dobrovoľnou opravou dekrétu, alebo spravodlivou kompenzáciou, alebo iným vhodným spôsobom kontroverzia urovnala.

§ 2. Vyššia autorita má k tomu povzbudiť strany skôr, než prijme rekurz.

Kán. 999 - § 1. Skôr, než niekto podá rekurz, musí od jeho pôvodcu písomne žiadať v zánikovej lehote desiatich dní, počítaných odo dňa doručenia dekrétu odvolanie, alebo opravu dekrétu; predloženie tejto žiadosti sa súčasne samým právom chápe aj ako žiadosť o pozastavenie vykonania.

§ 2. Povinnosť požiadať o odvolanie alebo opravu dekrétu nesúri, ak ide o prvý rekurz proti dekrétom, o ktorých hovorí kán. 997 § 2, alebo ak ide o posledné rekurzy, s výnimkou rekurzov proti dekrétom eparchiálneho biskupa, ktorými bol rozhodnutý akýkoľvek prvý rekurz.

Kán. 1000 - § 1. V prípadoch, v ktorých rekurz pozastavuje vykonanie dekrétu, ten istý účinok má aj žiadosť, o ktorej sa hovorí v kán. 999, § 1.

§ 2. V ostatných prípadoch, ak pôvodca dekrétu v priebehu desiatich dní od prijatia žiadosti nerozhodol o pozastavení vykonania, pozastavenie sa medzitým môže žiadať od vyššej autority, ktorá ho môže nariadiť iba z vážnych dôvodov, dbajúc vždy o to, aby spása duši neutrpeľa nijakú škodu; ak sa rekurz podáva neskôr, autorita, ktorá o rekurze rozhoduje, má rozhodnúť, či sa pozastavenie má potvrdiť alebo odvolať.

§ 3. Ak sa v stanovenej lehote nepodá proti dekrétu nijaký rekurz, alebo ak bol podaný len rekurz o náhradu škôd, pozastavenie vykonania zaniká samým právom.

Kán. 1001 - § 1. Rekurz musí byť podaný v zánikovej lehote pätnástich užitočných dní.

§ 2. Lehota pätnástich dní plynie:

1° v prípade, že žiadosť o odvolanie alebo opravu dekrétu bola odoslaná, odo dňa doručenia dekrétu, ktorým pôvodca opravil prvý dekrét alebo zamietol žiadosť, ak však nič nerozhodol, od tridsiateho dňa počítaného od prijatia žiadosti.

2° v ostatných prípadoch odo dňa doručenia dekrétu.

Kán. 1002 - Vyššia autorita musí dekrét, ktorým sa o rekurze rozhoduje, vydat' do šesťdesiatich dní počítaných od prijatia rekurzu, ak partikulárne právo vlastnej cirkvi sui iuris nestanovuje iné lehoty; ak to však nebolo vykonané a predkladateľ rekurzu písomne žiada, aby bol tento dekrét vydaný, po tridsiatich dňoch počítaných od prijatia tejto žiadosti, ak sa aj naďalej nič nevykonalo, rekurz sa považuje za zamietnutý a považuje sa, ako keby bol odmietnutý dekrétom toho dňa tak, aby proti nemu mohol byť podaný nový rekurz.

Kán. 1003 - V rekurzoch proti administratívnym dekrétom sa má primerane zachovávať kán. 1517; predkladateľ rekurzu má vždy právo vziať si zástupcu alebo advokáta, pričom sa treba vyhnúť neúčinným prehovorianiam; ba ak predkladateľ rekurzu nemá patróna a vyššia autorita to považuje za potrebné, má byť ustanovený patrón z úradu; vyššia autorita však môže vždy nariadiť, aby sa predkladateľ rekurzu osobne dostavil na vypočúvanie.

Kán. 1004 - Vyššia autorita, ktorá o rekurze rozhoduje, môže dekrét nielen potvrdiť alebo vyhlásiť za neplatný, ale aj zrušiť, alebo odvolať, nie však opraviť, ak to partikulárne právo vlastnej cirkvi sui iuris vyššej autorite neumožňuje.

Kán. 1005 - Hoci dekrét potvrdený vyššou autoritou bol vyhlásený za neplatný, zrušený, odvolaný alebo zmenený, za náhradu škôd, ak je azda nevyhnutná, zodpovedá ten, kto vydal prvý dekrét; vyššia autorita však zodpovedá len natoľko, nakoľko z jej dekrétu vznikla škoda.

Kán. 1006 - Rekurz proti administratívnemu dekrétu patriarchu, hoci by šlo o dekrét, ktorý sa vzťahuje na eparchiu patriarchu alebo o dekrét, ktorým patriarcha rozhoduje o rekurze, má byť podaný osobitnej skupine biskupov, ustanovenej podľa normy partikulárneho práva, ak problém nemá byť odovzdaný Apoštolskej stolici; proti rozhodnutiu tejto skupiny nie je možné podať neskorší rekurz, pri neporušení práva na odvolanie sa k samotnému rímskemu veľkňazovi.

TITUL XXIII
ČASNÉ MAJETKY CIRKVI

Kán. 1007 - Cirkev v starostlivosti o duchovné dobro ľudí, vždy keď to vyžaduje jej vlastné poslanie, potrebuje a používa časné majetky; preto jej prislúcha vrodené právo nadobúdať, vlastníť, spravovať a tiež scudzovať tie časné majetky, ktoré sú potrebné na jej vlastné ciele, najmä na Boží kult, na diela apoštolátu a lásky a tiež na primeranú mzdu služobníkov.

Kán. 1008 - § 1. Rímsky veľkňaz je najvyšší správca a hospodár všetkých cirkevných majetkov.

§ 2. Vlastníctvo majetkov, pod najvyššou autoritou rímskeho veľkňaza, patrí tej právnickej osobe, ktorá tieto majetky legitímne nadobudla.

Kán. 1009 - § 1. Subjektom schopným nadobúdať, vlastníť, spravovať a scudzovať časné majetky podľa noriem kánonického práva je každá právnická osoba.

§ 2. Všetky časné majetky, ktoré patria právnickým osobám, sú cirkevnými majetkami.

Kapitola I

Nadobúdanie časných majetkov

Kán. 1010 - Právnické osoby môžu nadobúdať časné majetky všetkými spravodlivými spôsobmi, ktorými je to dovolené iným.

Kán. 1011 - Kompetentná autorita má právo vyžadovať od veriacich v Krista to, čo nevyhnutne potrebuje na vlastné ciele.

Kán. 1012 - § 1. Eparchiálny biskup má právo, ak je to nevyhnutné pre dobro eparchie, so súhlasom ekonomickej rady, uložiť sebe podriadeným právnickým osobám príspevok, primeraný príjmom každej osoby; avšak nemôže uložiť žiadny príspevok za milodary prijaté pri príležitosti slávenia Božskej liturgie.

§ 2. Fyzickým osobám môžu byť uložené príspevky iba podľa noriem partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 1013 - § 1. Eparchiálny biskup má v medziach stanovených partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris vymedziť poplatky za rozličné akty moci riadenia a milodary pri príležitosti slávenia Božskej liturgie, sviatostí, svätení, alebo akýchkoľvek iných liturgických slávení, ak spoločným právom nie je nariadené ináč.

§ 2. Patriarchovia a eparchiálni biskupi rozličných cirkví sui iuris, vykonávajúci svoju moc na tom istom území, sa majú postarať, aby sa po vzájomnej dohode o poplatkoch a milodaroch stanovila rovnaká norma.

Kán. 1014 - Eparchiálny biskup môže prikázať, aby sa vo všetkých chrámoch, ktoré sú stále prístupné veriacim v Krista, zbierali milodary na stanovené ciele Cirkvi.

Kán. 1015 - Fyzickým alebo právnickým osobám nie je dovolené zbierať milodary bez dovolenia autority, ktorej podliehajú a písomného súhlasu hierarchu miesta, na ktorom sa milodary zbierajú.

Kán. 1016 - § 1. Milodary dané na určitý cieľ sa môžu použiť iba na tento cieľ.

§ 2. Ak nie je zistený opak, predpokladá sa, že milodary, ktoré sa dávajú moderátorom alebo administrátorom ktorejkoľvek právnickej osoby, sú dané samej právnickej osobe.

§ 3. Tieto milodary nemožno odmietnuť, ak to nie je z oprávneného dôvodu a vo veciach väčšieho významu s dovoľením hierarchu; dovoľenie tohto hierarchu sa vyžaduje na prijímanie milodarov, ktoré sú zaťažené bremenom stanoveného spôsobu využívania alebo podmienkou, pri zachovaní predpisu kán. 1042.

Kán. 1017 - Cirkev prijíma vo veci časných majetkov premlčanie, podľa normy kánonov. 1540 - 1542.

Kán. 1018 - Posvätné veci, ktoré sú posvätením alebo požehnaním určené pre Boží kult, ak sú vo vlastníctve súkromných osôb, môžu premlčaním nadobudnúť súkromné osoby, ale nie je dovolené ich používať profánne, ak nestratili posvätenie alebo požehnanie; ale ak patria cirkevnej právnickej osobe, môže ich získať iba iná cirkevná právnická osoba.

XX

Kán. 1019 - Nehnuteľné veci, cenné hnutel'né veci majúce veľkú umeleckú alebo historickú, alebo materiálnu hodnotu, práva a žaloby, či osobné alebo vecné, ktoré patria Apoštolskej stolici, sa premlčávajú po uplynutí sto rokov; ktoré patria niektorej cirkvi sui iuris, alebo

eparchii, sa premlčávajú po uplynutí päťdesiatich rokov, veci, ktoré patria inej právnickej osobe, po uplynutí tridsiatich rokov.

Kán. 1020 - § 1. Každá autorita má vážnu povinnosť postarať sa, aby nadobudnuté časné majetky Cirkvi boli zapísané na právnické osoby, ktorým patria, pri zachovávaní všetkých predpisov občianskeho práva, ktoré zabezpečujú práva Cirkvi.

§ 2. Ak však občianske právo nedovoľuje, aby časné majetky boli zapísané na právnickú osobu, každá autorita sa má postarať, aby po vypočutí znalcov v občianskom práve a kompetentnej rady, boli práva Cirkvi zabezpečené prostriedkami účinnými v občianskom práve.

§ 3. Tieto predpisy sa majú zachovávať aj ohľadom časných majetkov v legitímnom vlastníctve právnickej osoby, ktorých nadobudnutie nebolo potvrdené dokumentmi.

§ 4. Autorita bezprostredne vyššia má vyžadovať zachovávanie týchto predpisov.

Kán. 1021 - § 1. V každej eparchii má byť podľa normy partikulárneho práva zvláštna inštitúcia, ktorá má sústreďovať majetky alebo milodary s tým cieľom, aby bolo postarané, pri zachovaní základnej rovnosti, o primerané materiálne zabezpečenie všetkých klerikov, ktorí vykonávajú službu v prospech eparchie, ak o nich nie je postarané ináč.

§ 2. Kde zabezpečenie, sociálne poistenie a tiež zdravotná starostlivosť o klérus ešte nie je vhodne zriadená, partikulárnym právom každej cirkvi sui iuris má byť postarané, aby bola zriadená inštitúcia kontrolovaná miestnym hierarchom, ktorá by to zabezpečila.

§ 3. V každej eparchii, vždy keď je to potrebné, sa má spôsobom vymedzeným partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris ustanoviť spoločný fond, pomocou ktorého eparchiálni biskupi môžu zadostučiniť záväzkom voči iným osobám slúžiacim Cirkvi a prispievať na rozličné potreby eparchie, a pomocou ktorého by bohatšie eparchie mohli pomáhať chudobnejším.

Kapitola II

Správa cirkevných majetkov

Kán. 1022 - § 1. Je úlohou eparchiálneho biskupa horlivo dozerat' na spravovanie všetkých cirkevných majetkov, ktoré sa nachádzajú v hraniciach eparchie a nie sú vyňaté z jeho riadiacej moci, pri neporušení legitímnych titulov, ktoré mu udeľujú väčšie práva.

§ 2. Hierarchovia majú pri zohľadnení práv, legitímnych zvykov a okolností dbať, aby celú záležitosť spravovania cirkevných majetkov usporiadali vydaním osobitných inštrukcií v medziach spoločného práva a partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris.

Kán. 1023 - Spravovanie majetkov cirkevnej právnickej osoby prislúcha tomu, kto ju bezprostredne riadi, ak právom nie je nariadené ináč.

Kán. 1024 - § 1. Akt, ktorý presahuje hranice a spôsob riadnej správy, môže správca cirkevných majetkov platne vykonať len s písomným súhlasom kompetentnej autority.

§ 2. V štatúte sa majú určiť úkony, ktoré presahujú hranice a spôsob riadneho spravovania; ale ak o tejto veci nie je v štatúte reč, prislúcha autorite, ktorej právnická osoba bezprostredne podlieha, po porade s kompetentnou radou, vymedziť takéto úkony.

§ 3. Právnická osoba nie je povinná sa zodpovedať za neplatné úkony správcov, iba vtedy a do tej miery, do akej z nich mala osoh.

Kán. 1025 – Skôr, ako správca prevezme svoju úlohu, musí:

1° pred hierarchom alebo jeho delegátom zložiť sľub, že bude svoj úrad verne plniť;

2° podpísať presný inventár cirkevných majetkov, zverených jeho spravovaniu, preskúmaný hierarchom.

Kán. 1026 - Jeden opis inventára cirkevných majetkov sa má uchovávať v archíve právnickej osoby, ktorej sú vlastníctvom, druhý v archíve eparchiálnej kúrie; v obidvoch exemplároch sa má zaznačiť akákoľvek zmena, ktorá sa týka stáleho majetku tejto právnickej osoby.

Kán. 1027 - Autority sa musia postarať, aby správcovia cirkevných majetkov poskytli dostatočné záruky, platné podľa občianskeho práva, aby pri úmrtí týchto správcov, alebo pri ukončení ich úradu, Cirkev neutrpela nijakú stratu.

Kán. 1028 - § 1. Každý správca cirkevných majetkov je povinný plniť svoju úlohu so starostlivosťou dobrého hospodára.

§ 2. Preto predovšetkým musí:

1° dozerať, aby sa cirkevné majetky zverené do jeho starostlivosti nijakým spôsobom nestratili alebo neutrpeli škodu; s tým cieľom majú uzatvárať, pokiaľ je to potrebné, poisťné zmluvy;

2° zachovávať normy kánonického a občianskeho práva, tiež tie, ktoré uložil zakladateľ alebo darca, alebo kompetentná autorita, a predovšetkým dbať, aby z nezachovania občianskych zákonov nevzišla Cirkvi škoda;

3° príjmy z majetkov a výnosy presne a v pravom čase vyžadovať, a prijaté bezpečne uchovávať, a nakladať s nimi podľa úmyslu zakladateľa alebo podľa legitímnych noriem;

4° starať sa, aby sa splatné úroky z dôvodu úhrady pôžičky alebo hypotéky v stanovenom čase uhradili a v príhodnom čase sa príhodne vrátila hlavná suma;

5° peniaze, ktoré zostanú po zaplatení výdavkov a môžu byť užitočne investované, so súhlasom hierarchu použiť na ciele Cirkvi alebo právnickej osoby;

6° mať dobre vedené knihy príjmov a výdavkov;

7° na konci každého roka zostaviť výkaz o spravovaní;

8° doklady a listiny, na ktorých sa zakladajú práva právnickej osoby na majetky, riadne usporiadať a uchovávať archíve; avšak ich autentické odpisy, kde je to ľahko možné, uložiť v archíve eparchiálnej kúrie.

§ 3. Nástojčivo sa odporúča, aby správcovia cirkevných majetkov každý rok zostavovali prehľady príjmov a výdavkov; ponecháva sa však na partikulárne právo, aby ich prikázalo a podrobnejšie vymedzilo spôsoby, ako sa majú zostavovať.

Kán. 1029 - Správca cirkevných majetkov smie dávať dary jedine podľa legitímneho zvyku, z hnutelných majetkov, ktoré nepatria k trvalému majetku, na nábožné ciele alebo na ciele kresťanskej dobročinnnej lásky len zo spravodlivej príčiny.

Kán. 1030 - Správca cirkevných majetkov:

1° pri zamestnávaní pracovných síl má presne zachovávať aj občianske zákony, týkajúce sa práce a sociálneho života, podľa zásad predkladaných Cirkvou;

2° tým, ktorí vykonávajú prácu podľa dohody, má dávať spravodlivú mzdu, tak, aby mohol primerane zabezpečiť potreby svoje a svojich rodín.

Kán. 1031 - § 1. Správca cirkevných majetkov je povinný každoročne predložiť vyúčtovanie vlastnému hierarchovi; opačný zvyk je zavrhnutý.

§ 2. Správca cirkevných majetkov má verejne predkladať vyúčtovanie o majetkoch, ktoré boli darované Cirkvi, podľa noriem stanovených partikulárnym právom, ak miestny hierarcha z vážneho dôvodu neustanovil ináč.

Kán. 1032 - Správca cirkevných majetkov nemá v mene právnickej osoby začínať spor na občianskom súde, ak na to nedostal povolenie vlastného hierarchu.

Kán. 1033 - Správca cirkevných majetkov, ktorý sa svojvoľne vzdal úradu alebo úlohy, je viazaný k reštitúcii, ak z tohto svojvoľného vzdania sa utrpí Cirkev škodu.

Kapitola III

Zmluvy, najmä scudzenie

Kán. 1034 - To, čo občianske právo stanovuje na danom území o zmluvách tak vo všeobecnosti, ako aj jednotlivu a o platbách, má sa s tými istými účinkami zachovávať v kánonickom práve vo veciach, ktoré podliehajú moci Cirkvi.

Kán. 1035 - § 1. Na scudzenie cirkevných majetkov, ktoré z legitímnej asignácie tvoria trvalý majetok právnickej osoby, sa vyžaduje:

1° oprávnený dôvod, akým je naliehavá potreba, zjavná osožnosť, nábožnosť, dobročinná láska alebo iný vážny pastoračný dôvod;

2° ohodnotenie veci, ktorá sa má scudziť, písomne dané znalcami.

3° v prípadoch predpísaných právom písomne daný súhlas kompetentnej autority, bez ktorého je scudzenie neplatné.

§ 2. Aj iné doložky predpísané kompetentnou autoritou sa majú zachovávať, aby sa zamedzilo škode Cirkvi. Majú sa zachovať aj iné ochranné opatrenia, predpísané kompetentnou autoritou, aby sa vyhlo škode pre Cirkev.

Kán. 1036 - § 1. Ak hodnota cirkevných majetkov, ktorých scudzenie sa navrhuje, je obsiahnutá medzi najnižšou sumou a najvyššou sumou stanovenou Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi alebo Apoštolskou stolicou, vyžaduje sa súhlas:

1° ekonomickej rady a kolégia konzultorov, ak ide o majetky eparchie;

2° eparchiálneho biskupa so súhlasom ekonomickej rady a kolégia eparchiálnych konzultorov, ak ide o majetky právnickej osoby podliehajúcej tomuto eparchiálnemu biskupovi;

3° autorite vymedzenej v typiku alebo štatútoch, ak ide o majetky právnickej osoby nepodliehajúcej eparchiálnemu biskupovi.

§ 2. V patriarchálnych cirkvách, ak hodnota majetku presahuje najvyššiu sumu stanovenú Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi, ale nie dvojnásobne, vyžaduje sa súhlas:

1° patriarchu, daný so súhlasom Stálej synody, ak ide o majetky eparchie nachádzajúce sa v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, ak partikulárne právo tej istej cirkvi nevyžaduje iné;

2° eparchiálneho biskupa a tiež patriarchu daný so súhlasom Stálej synody, ak ide o majetky právnickej osoby podliehajúcej eparchiálnemu biskupovi, vykonávajúcemu svoju moc v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi;

3° patriarchu daný so súhlasom Stálej synody, ak ide o majetky právnickej osoby nepodliehajúcej eparchiálnemu biskupovi, hoci pápežského práva, ktoré sa nachádzajú v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi.

§ 3. V patriarchálnych cirkvách, ak hodnota majetkov dvojnásobne presahuje najvyššiu sumu stanovenú Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi a ak ide o veci drahocenné alebo darované Cirkvi zo sľubu, má sa zachovávať § 2, ale patriarcha potrebuje súhlas tejto synody.

§ 4. V ostatných prípadoch sa vyžaduje súhlas Apoštolskej stolice, ak hodnota majetkov presahuje sumu stanovenú alebo schválenú samotnou Apoštolskou stolicou a ak ide o veci drahocenné alebo darované Cirkvi zo sľubu.

Kán. 1037 - Na scudzenie časných majetkov patriarchálnej cirkvi alebo eparchie patriarchu patriarcha potrebuje:

1° názor Stálej synody, ak sa hodnota majetkov nachádza medzi najnižšou a najvyššou sumou stanovenou Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi a ak ide o majetky patriarchálnej cirkvi; ak sa však jedná o majetky eparchie patriarchu, treba zachovať kán. 1036, § 1, n. 1;

2° súhlas Stálej synody, ak hodnota majetkov presahuje najvyššiu sumu stanovenú Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi, ale nie dvojnásobne;

3° súhlas Synody biskupov patriarchálnej cirkvi, ak hodnota majetkov presahuje tú istú sumu dvojnásobne a ak ide o veci drahocenné alebo darované Cirkvi zo sľubu.

Kán. 1038 - § 1. Tí, ktorí sa musia zúčastniť na scudzovaní majetkov radou alebo súhlasom, nemajú dávať radu alebo súhlas, ak predtým neboli presne oboznámení tak s ekonomickým stavom právnickej osoby, ktorej majetky sa navrhujú na scudzenie, ako aj so scudzeniami už uskutočnenými.

§ 2. Rada, súhlas alebo potvrdenie sa majú považovať za neudelené, ak v týchto žiadostiach nie sú vyšpecifikované už vykonané scudzenia.

Kán. 1039 - Pri akomkoľvek scudzení sa vyžaduje súhlas tých, ktorých sa to týka.

Kán. 1040 - Ak cirkevné majetky boli scudzené proti predpisom kánonického práva, ale scudzenie je podľa občianskeho práva platné, vyššia autorita, ako ten, čo scudzenie vykonal, má po zrelom uvážení všetkého rozhodnúť, či a akú žalobu, kto a proti komu má podať na ochranu práv Cirkvi.

Kán. 1041 - Ak nejde o vec veľmi malého významu, cirkevné majetky sa bez osobitného povolenia autority, o ktorej hovoria kánony 1036 a 1037, nemôžu predávať ani prenajímať vlastným správcom ani ich príbuzným až do štvrtého stupňa pokrvnosti alebo príbuzenstva.

Kán. 1042 - kán. 1291-1294 sa musia dodržiavať nielen pri scudzovaní, ale aj v akejkoľvek záležitosti, ktorou sa majetkový stav právnickej osoby môže zhoršiť.

Kapitola IV

Nábožné odkazy a nábožné základiny

Kán. 1043 - § 1. Kto na základe prirodzeného alebo kánonického práva môže slobodne disponovať svojimi majetkami, môže majetky odkázať na nábožné ciele buď aktom medzi živými, alebo aktom pre prípad smrti.

§ 2. V odkazoch poslednej vôle pre dobro Cirkvi sa podľa možnosti majú zachovať náležitosti občianskeho práva; ak boli opomenuté, dedičom treba pripomenúť povinnosť, ktorou sú viazaní splniť vôľu poručiteľa.

Kán. 1044 - Prijaté odkazy veriacich v Krista, ktorí buď aktom medzi živými, alebo aktom pre prípad smrti dávajú alebo zanechávajú svoje majetky na nábožné ciele, sa majú veľmi starostlivo plniť aj vzhľadom na spôsob spravovania a užívania majetkov, pri zachovaní predpisu kán. 1045.

Kán. 1045 - § 1. Vykonávateľom všetkých nábožných odkazov tak pre prípad smrti, ako aj medzi živými je hierarcha.

§ 2. Na základe tohto práva hierarcha môže a musí dozerieť, a to aj pomocou vizitácie, aby sa nábožné odkazy plnili, a iní vykonávatelia po splnení úlohy sú mu povinní predkladať vyúčtovanie.

§ 3. Doložky pridané k posledným odkazom, ktoré odporujú tomuto právu hierarchu, sa majú považovať ako za nepripojené.

Kán. 1046 - § 1. Kto prijal do spravovania majetky na nábožné ciele buď aktom medzi živými, alebo aktom pre prípad smrti, musí o tomto zverení do spravovania upovedomiť vlastného hierarchu a odovzdať mu výkaz všetkých takýchto majetkov s pripojenými bremenami; ak to darca výslovne a úplne zakázal, zverenie do spravovania nemá prijať.

§ 2. Hierarcha musí požadovať, aby majetky zverené do spravovania boli bezpečne uložené a takisto dozerat' na vykonávanie nábožných odkazov, podľa normy kán. 1045 § 2.

§ 3. Keď ide o majetky zverené do spravovania nejakému členovi rehoľného inštitútu alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov a určené miestu, alebo eparchii chrámu, hierarchom veriacich v Krista, ktorý tam majú trvalý pobyt, alebo pre pomoc nábožným dielam, o ktorom hovoria § 1 a 2, je miestny hierarcha.

Kán. 1047 - § 1. Nábožnými základinami v práve sú:

1° samostatné nábožné základiny, čiže zoskupenia vecí, určené na ciele nábožnosti, apoštolátu alebo duchovnej, alebo časnej lásky a ktoré kompetentná cirkevná autorita zriadila ako právnickú osobu;

2° nesamostatné nábožné základiny, čiže časné majetky, dané akýmkoľvek spôsobom niektorej právnickej osobe s bremenom, aby sa dlhší čas, ktorý má vymedziť partikulárne právo, z ročných príjmov dosahovali ciele, o ktorých sa hovorí v b.1.

§ 2. Časné majetky nesamostatnej základiny, ak boli zverené právnickej osobe podliehajúcej eparchiálnemu biskupovi, po uplynutí vymedzeného času musia byť určené inštitúcii, o ktorej hovorí kán. 1021, § 1, ak nebola výslovne prejavená iná vôľa zakladateľa; ináč pripadajú tejto právnickej osobe.

Kán. 1048 - § 1. Samostatné nábožné základiny môžu byť zriadené iba eparchiálnym biskupom alebo inou vyššou autoritou.

§ 2. Aby nesamostatná nábožná základina mohla byť platne prijatá právnickou osobou, vyžaduje sa písomne daný súhlas vlastného hierarchu; hierarcha však nemá dať súhlas, skôr ako legitímne zistil, že právnická osoba môže zadost'učiniť novému bremenu, ktoré má prijať a bremenám už prijatým; tento hierarcha sa má aj postarať, aby príjmy úplne zodpovedali pripojeným bremenám podľa zvyku vlastnej cirkvi sui iuris.

§ 3. Ostatné podmienky, bez splnenia ktorých nemožno nábožnú fundáciu zriadiť, majú byť stanovené partikulárnym právom.

Kán. 1049 - Hierarcha, ktorý nábožnú základinu zriadil alebo na prijatie nábožnej základiny dal súhlas, má ihneď určiť bezpečné miesto, na ktorom sa majú uložiť peniaze a hnutelné majetky poukázané menom daru na ten cieľ, aby sa tie isté peniaze alebo hodnota hnutelných majetkov chránili a čo najskôr opatrne a užitočne podľa rozumného uváženia tohto hierarchu, a po porade s tými, ktorých sa to týka, a kompetentnej rady, sa uložili na prospech tejto základiny s výslovne vymedzenou zmienkou bremena.

Kán. 1050 - Jeden exemplár zakladajúceho dokumentu má byť uchovávaný v archíve eparchiálnej kúrie, druhý v archíve právnickej osoby.

Kán. 1051 - § 1. Pri zachovávaní kánonov. 1044 - 1046 a 1031 sa má vyhotoviť zoznam bremien vyplývajúcich z nábožných fundácií, ktorý sa má vyložiť na viditeľnom mieste, aby povinnosti, ktoré treba plniť, neupadli do zabudnutia.

§ 2. Farár alebo rektor chrámu majú viesť a uchovávať knihu, v ktorej sa majú zaznamenávať jednotlivé bremená, ich plnenie a almužny.

Kán. 1052 - § 1. Zníženie bremien spojených so slávením Božskej liturgie je rezervované Apoštolskej stolici.

§ 2. Ak je v základinovom dokumente výslovne určené, pre pokles príjmov môže hierarcha znížiť bremená slávenia Božskej liturgie.

§ 3. Eparchiálnemu biskupovi prislúcha moc zníženia pre zníženie príjmov, kým dôvod trvá, na výšky milodarov v eparchii legitímne platných počtu slávení Božskej liturgie, len keď nie je nikto, kto je viazaný povinnosťou a s úžitkom môže byť prinútený na vykonanie zvýšenia milodarov.

§ 4. Eparchiálny biskup má aj moc znížiť bremená slávenia Božskej liturgie, ktoré zaťažujú cirkevné inštitúcie, ak sa zisky stali nedostačujúce na dosiahnutie toho, čo z nich v čase prijatia bremien mohlo byť získané.

§ 5. Moci, o ktorých v §§ 3 a 4 majú aj generálni predstavení rehoľných inštitútov alebo klerických spoločností spoločného života na spôsob rehoľníkov práva pápežského alebo patriarchálneho.

§ 6. Moci, o ktorých v §§ 3 a 4 eparchiálny biskup môže delegovať len biskupovi koadjutorovi, pomocnému biskupovi, protosyncelovi alebo syncelom s vylúčením každého subdelegovania.

Kán. 1053 - Tým istým autoritám, o ktorých v kán. 1052 navyše prislúcha moc preloženia z oprávneného dôvodu bremien slávenia Božskej liturgie každý deň alebo inštitúcií odlišnej od tých, ktoré sú stanovené vo fundácii.

Kán. 1054 - § 1. Zníženie, zmiernenie, zámena odkazov veriacich v Krista darujúcich alebo zanechávajúcich svoje majetky na nábožné ciele, ak zakladateľ túto moc výslovne udelil hierarchovi, môže byť vykonané týmto hierarchom len z oprávneného a nevyhnutného dôvodu.

§ 2. Ak vykonanie uložených bremien pre zníženie príjmov alebo z iného dôvodu bez viny administrátorov sa stalo nemožným, hierarcha po porade s tými, ktorých sa to týka, a kompetentnou radou a tiež pri zachovávaní čo možno najlepším spôsobom vôle zakladateľa môže tie isté bremená rovnako zmenšiť, pri zachovaní kán. 1052.

§ 3. V ostatných prípadoch sa musí o veci obrátiť na Apoštolskú stolicu alebo patriarchu, ktorý má konať so súhlasom Stálej synody.

TITUL XXIV SÚDNE KONANIA VO VŠEOBECNOSTI

Kán. 1055 - § 1. Predmetom súdneho konania:

1. je vymáhanie alebo ochrana práv fyzických, alebo právnických osôb, alebo vyhlásovanie právnych skutočností;
2. sú delikty vzhľadom na uloženie trestu.

§ 2. V kontroverziách skutočne pochádzajúcich z aktu výkonnej moci je kompetentná iba vyššia autorita, podľa normy kánonov. 996 - 1006.

Kán. 1056 - V kauzách, rezervovaných niektorému dikastériu Apoštolskej stolice, sa tribunály majú pridržovať noriem vydaných pre toto dikastérium.

Kán. 1057 - V kauzách zaradenia Božích sluhov medzi svätých sa majú zachovávať osobitné normy stanovené rímskym veľkňazom.

Kapitola I Kompetentné fórum

Kán. 1058 - Rímskeho veľkňaza nikto nesúdi.

Kán. 1059 - § 1. Každý veriaci v Krista má na základe primátu rímskeho veľkňaza právo svoju kauzu na ktoromkoľvek stupni súdneho konania a v ktoromkoľvek štádiu sporu predložiť na rozsúdenie rímskemu veľkňazovi, ktorý je pre celý katolícky svet najvyšší sudca, a ktorý rozsudzuje sám osobne alebo cez tribunály Apoštolskej stolice, alebo cez sebou delegovaných sudcov.

§ 2. Toto obrátenie sa na rímskeho veľkňaza však, s výnimkou prípadu odvolania, nepozastavuje vykonávanie právomoci u sudcu, ktorý už začal kauzu rozsudzovať; ten preto môže pokračovať v súdnom konaní až do vynesenia konečného rozsudku, ak nie je zrejmé, že rímsky veľkňaz kauzu prevzal.

Kán. 1060 - § 1. Iba rímsky veľkňaz má právo súdiť:

1° patriarchov;

2° biskupov v trestných kauzách;

3° tých, ktorí zastávajú najvyšší štátny úrad;

4° iné kauzy, ktoré sám prevzal do svojho súdneho konania.

§ 2. S výnimkou biskupov vykonávajúcich svoju moc v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi ostatní biskupi v sporových záležitostiach majú byť súdení tribunálom určeným rímskym veľkňazom, pri zachovaní predpisu kán. 1066, § 2.

§ 3. Sudca nemôže rozhodovať o akte alebo listine, ktoré zvláštnou formou potvrdil rímsky veľkňaz, ak tomu nepredchádzal jeho mandát.

Kán. 1061 - Pred tribunály Apoštolskej stolice majú byť predvolané osoby, ktoré nemajú inú autoritu nižšiu ako rímsky veľkňaz, či už sú osoby fyzické, neustanovené v posvätnom stupni episkopátu, alebo tiež právnické osoby, pri zachovaní predpisu kán. 1063, § 4, č. 3 a 4.

Kán. 1062 - § 1. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi, pri zachovaní kompetencie Apoštolskej stolice, je najvyšší tribunál v hraniciach územia tejto cirkvi.

§ 2. Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi musí tajným hlasovaním zvoliť na päť rokov zo svojho grémia generálneho moderátora vysluhovania spravodlivosti a tiež dvoch biskupov, ktorí s ním ako s predsedom tvoria tribunál; ak však jeden z týchto troch biskupov je účastníkom v kauze alebo nemôže byť prítomný, patriarcha so súhlasom Stálej synody ho má nahradiť iným biskupom; tak isto v prípade odmietnutia má rozhodnúť patriarcha so súhlasom Stálej synody.

§ 3. Tento tribunál má súdiť sporové kauzy tak eparchií, ako aj biskupov, aj biskupov titulárnych.

§ 4. Odvolanie sa v týchto kauzách podáva na Synodu biskupov patriarchálnej cirkvi, s vylúčením ďalšieho odvolania, pri zachovaní predpisu kán. 1059.

§ 5. Generálny moderátor vysluhovania spravodlivosti má právo vizitovať všetky tribunály nachádzajúce sa v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi a tiež právo vydať rozhodnutie pri odmietnutí niektorého sudcu riadneho tribunálu patriarchálnej cirkvi.

Kán. 1063 - § 1. Patriarcha musí zriadiť riadny tribunál patriarchálnej cirkvi odlišený od tribunálu eparchie patriarchu.

§ 2. Tento tribunál má mať vlastného predsedu, sudcov, promotora spravodlivosti, obhajcov zväzku a ostatných nevyhnutných pracovníkov vymenovaných patriarchom so súhlasom Stálej synody; predseda, sudcovia, promotor spravodlivosti a tiež obhajcovia zväzku nemôžu byť odvolaní, ak to nie je Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi, avšak zrieknutie sa úradu môže prijať iba patriarcha.

§ 3. Tento tribunál je tribunál odvolania sa v druhom a v ďalších stupňoch súdneho konania prostredníctvom sudcov, ktorí sa navzájom striedajú, pre kauzy už rozhodnuté v nižších tribunáloch; tomuto tribunálu prislúchajú aj práva metropolitného tribunálu na tých miestach územia patriarchálnej cirkvi, kde nie sú zriadené provincie.

§ 4. Tomuto tribunálu prislúcha rozsudzovať prostredníctvom sudcov, ktorí sa navzájom striedajú, v prvom a v ďalších stupňoch súdneho konania kauzy:

1° exarchov a delegátov patriarchu, ktorí nie sú biskupi;

2° fyzických alebo právnických osôb bezprostredne podliehajúcich patriarchovi;

3° inštitútov zasväteného života pápežského práva;

4° predstaveného inštitútu zasväteného života pápežského práva, ktorý v tom istom inštitúte nemá predstaveného opatreného súdnou mocou;

5° rezervované tomuto tribunálu predpisom partikulárneho práva.

Kán. 1064 - § 1. Metropolitný tribunál, ktorý nie je odlišený od tribunálu eparchie metropolitu, je odvolacím tribunálom rozsudkov eparchiálnych tribunálov.

§ 2. V kauzách v prvom stupni súdneho konania prejednávaných pred metropolitom alebo iným eparchiálnym biskupom, ktorý nemá autoritu nižšiu ako rímsky veľkňaz, musí byť vykonané odvolanie sa na tribunál určený nastálo nimi samými, so schválením Apoštolskej stolice, pri zachovaní kán. 139 a 175.

Kán. 1065 - Tribunálom tretieho stupňa je Apoštolská stolicu, ak spoločným právom výslovne nie je nariadené ináč.

Kán. 1066 - § 1. V každej eparchii a pre všetky kauzy, ktoré právo výslovne nevyňalo, sudcom prvej inštancie je eparchiálny biskup.

§ 2. Ale ak ide o práva alebo časné majetky právnickej osoby, reprezentovanej eparchiálnym biskupom, na prvom stupni súdi odvolací tribunál, pri zachovaní kán. 1062, § 3.

Kán. 1067 - § 1. Tribunál prvého stupňa pre viaceré eparchie tej istej cirkvi sui iuris môže byť zriadený patriarchom, ak ide o eparchie nachádzajúce sa v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, so súhlasom eparchiálnych biskupov, ktorých sa to týka; v ostatných prípadoch samými eparchiálnymi biskupmi, ktorí sa na tom dohodnú, so schválením Apoštolskej stolice.

§ 2. Tento tribunál musí byť zriadený, ak jednotliví eparchiálni biskupi nemôžu z akéhokoľvek dôvodu zriadiť vlastný tribunál; v prípade potreby je tento tribunál v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi zriadený Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi.

§ 3. V eparchiách, pre ktoré bol takýto tribunál zriadený, nemôže byť platne zriadený eparchiálny kolégiový tribunál.

§ 4. Zhromaždeniu eparchiálnych biskupov, ktorí sa na takomto tribunáli dohodli, alebo nimi zvolenému eparchiálnemu biskupovi prislúchajú právomoci, ktoré má eparchiálny biskup voči vlastnému tribunálu; ak však tento tribunál bol zriadený Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi alebo Apoštolskou stolicou, treba zachovávať normy stanovené touto synodou alebo Apoštolskou stolicou.

§ 5. V hraniciach územia patriarchálnej cirkvi sa odvolanie z tohto tribunálu podáva na riadny tribunál patriarchálnej cirkvi; v ostatných prípadoch však na tribunál určený stálym spôsobom zhromaždením biskupov, o ktorom sa hovorí v § 4, so schválením Apoštolskej stolice alebo určeného samotnou Apoštolskou stolicou.

Kán. 1068 - § 1. Eparchiálni biskupi rozličných cirkví sui iuris, vykonávajúci svoju moc na tom istom území, sa môžu medzi sebou dohodnúť o ustanovení spoločného tribunálu, ktorý má súdiť kauzy tak sporové ako aj trestné veciach v Krista, podriadených niektorému z týchto eparchiálnych biskupov.

§ 2. Ak nie sú súci sudcovia a iní pracovníci tribunálov, eparchiálni biskupi sa majú postarať, aby bol ustanovený spoločný tribunál.

§ 3. Eparchiálni biskupi, ktorí sa dohodli na spoločnom tribunáli, musia menovať jedného zo svojho stredy, ktorému k tomuto tribunálu prislúcha taká právomoc, akú má eparchiálny biskup k svojmu tribunálu.

§ 4. Z rozsudkov spoločného tribunálu prvého stupňa sa podáva odvolanie na tribunál určeným na stálo Apoštolskou stolicou.

Kán. 1069 - § 1. Kontroverzie medzi fyzickými alebo právnickými osobami toho istého inštitútu zasväteného života s výnimkou sekulárnych inštitútov, v ktorom sú predstavení opatrení mocou riadenia, treba rozhodnúť pred sudcom alebo tribunálom vymedzenými v typiku alebo štatútoch inštitútu.

§ 2. Ak kontroverzia, s výnimkou sekulárnych inštitútov, vznikne medzi fyzickými alebo právnickými osobami rozličných inštitútov zasväteného života, alebo aj toho istého inštitútu práva eparchiálneho, alebo iného, v ktorom predstavení nie sú opatrení mocou riadenia, alebo medzi členom, alebo právnickou osobou inštitútu zasväteného života a ktoroukoľvek inou fyzickou, alebo právnickou osobou, súdi v prvom stupni súdneho konania eparchiálny tribunál.

Kán. 1070 – Autorita, ktorá zriaďuje akýkoľvek tribunál, sa má postarať, aby tribunál mal vlastné štatúty schválené tou istou autoritou, v ktorých musí byť vymedzený spôsob menovania sudcov a ostatných úradníkov, čas plnenia povinností, remunerácia a iné požiadavky stanovené zákonom.

Kán. 1071 - Každý tribunál má právo požiadať o pomoc iný tribunál ktorejkoľvek cirkvi, aby vykonal niektoré procesné, avšak s výnimkou tých aktov, ktoré ovplyvňujú rozhodnutia sudcov.

Kán. 1072 - V kauzách, o ktorých sa hovorí v kán. 1060, 1061, 1062, § 3 a 1063, § 4, nekompetencia nižších sudcov je absolútna; tak isto absolútna je nekompetencia sudcu z dôvodu, že nebol zachovaný stupeň súdu.

Kán. 1073 - § 1. Na prvý stupeň súdu nikto nemôže byť pozvaný, ak to nie je pred sudcom, ktorý je kompetentný na základe jedného z titulov, ktoré sú vymedzené spoločným právom.

§ 2 Nekompetencia sudcu, na ktorého sa nevzťahuje ani jeden z týchto titulov, sa nazýva relatívna.

§ 3. Ak právom nie je výslovne nariadené ináč, žalobca sa drží fóra pozvanej stránky; ak však pozvaná stránka má viaceré fóra, voľba fóra sa ponecháva žalobcovi.

Kán. 1074 - Ktokoľvek môže byť pozvaný na súd pred tribunál svojho trvalého alebo prechodného bydliska.

Kán. 1075 - § 1. § 1. Potulný má fórum v mieste, kde sa aktuálne zdržiava.

§ 2. Ten, koho ani trvalé, ani prechodné bydlisko, ani miesto pobytu nie je známe, môže byť pozvaný na súd na fóre žalobcu, len keď nie je naporúdzi iné legitímne fórum.

Kán. 1076 - Z dôvodu umiestnenia veci môže byť stránka pozvaná na súd pred tribunál miesta, kde sa sporná vec nachádza, kedykoľvek je žaloba zameraná na vec alebo ide o odňatú vec.

Kán. 1077 - § 1. Z dôvodu zmluvy môže byť stránka pozvaná na súd pred tribunál miesta, kde bola zmluva uzavretá alebo musí byť splnená, ak si stránky zhodne nezvolili iný tribunál.

§ 2. Ak sa kauza týka záväzkov, ktoré pochádzajú z iného titulu, stránka môže byť pozvaná na súd pred tribunál miesta, kde záväzok vznikol alebo kde ho treba splniť.

Kán. 1078 - V trestných kauzách môže byť obvinený, hoci je neprítomný, pozvaný na súd pred tribunál miesta, kde bol delikt spáchaný.

Kán. 1079 - Stránka môže byť pozvaná na súd:

1° v kauzách, ktoré sa týkajú spravovania, pred tribunál miesta, kde sa spravovanie vykonáva;

2° v kauzách, ktoré sa vzťahujú na dedičstvá alebo nábožné odkazy, pred tribunálom posledného trvalého alebo prechodného bydliska, alebo pobytu, podľa normy kán. 1408-1409 toho, o ktorého dedičstvo alebo nábožný odkaz ide, ak nejde len o vykonanie odkazu, ktoré sa má posudzovať podľa riadnych noriem kompetencie.

Kán. 1080 - Ak sudcu neopravňuje žiaden z uvedených titulov a kauza aj tak bude uvedená pred neho, sám sa stáva kompetentným, ak súhlasia stránky a autorita, ktorej tribunál bezprostredne podlieha.

Kán. 1081 - Z dôvodu spojitosti má jeden a ten istý tribunál v tom istom procese rozsúdiť kauzy navzájom spojené, ak tomu neprekáža právny predpis.

Kán. 1082 - Ak sú dva alebo viaceré tribunály rovnako kompetentné, právo rozsúdiť kauzu má z dôvodu predstihu ten, ktorý pozvanú stránku skôr legítimne predvolal.

Kán. 1083 - § 1. Konflikty medzi sudcami, ktorý z nich je kompetentný pre nejakú úlohu, majú byť rozhodnuté odvolacím tribunálom toho sudcu, pred ktorým ako prvým bol vznesený žalobný spis na uvedenie sporu.

§ 2. Ak však pre obidva tribunály sú iné odvolacie tribunály, konflikt má byť rozhodnutý tribunálom tretieho stupňa pre tribunál, pred ktorým bola vznesená žaloba ako prvým.

§ 3. Z rozhodnutí v týchto konfliktoch sa nepodáva odvolanie.

Kán. 1084 - § 1. Kolégiovému tribunálu troch sudcov sú rezervované:

1° kauzy puta posvätnej vysviacky;

2° kauzy manželského zväzku pri zachovaní predpisov kán. 1372 - 1374;

3° trestné kauzy, týkajúce sa deliktov, ktoré prinášajú so sebou trest väčšej exkomunikácie, pozbavenia úradu, preradenia na nižší stupeň alebo prepustenia;

4° kauzy vymedzené partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris.

§ 2. Ostatné kauzy majú byť prejednávané samosudcom, ak eparchiálny biskup určitú kauzu nerezervoval kolégiu troch sudcov.

§ 3. Na prvostupňovom súde, ak kolégium nemôže byť ustanovené, kým táto nemožnosť trvá, patriarcha po porade so Stálou synodou môže dovoliť, aby eparchiálny biskup odovzdal kauzy samosudcovi klerikovi, ktorý, ak je to možné, si má pribrať prísediaceho a audítora; to isté môže dovoliť metropolita, ktorý predsedá metropolitnej cirkvi sui iuris, alebo aj metropolita patriarchálnej cirkvi, ustanovený mimo hraníc územia tejto cirkvi, jeden aj druhý po porade s dvomi eparchiálnymi biskupmi, najstaršími biskupskou vysviackou; v ostatných prípadoch rozhoduje na Apoštolskú stolicu.

Kán. 1085 - § 1. Kolégiový tribunál musí postupovať kolégiovo a rozhodnutia vydávať na základe väčšiny hlasov, ktorá je nevyhnutná aj pre platnosť, ak sa pojednáva:

1° o zamietnutie žiadosti protižalobcu alebo vedľajšej kauzy;

2° o rozhodnutie rekurzu proti dekrétu predsedajúceho;

3° o rozsudok, hoci čiastkový, a tiež o dekréty, ktoré majú účinok konečného rozsudku.

§ 2. Iné procesné akty má vykonať ponens, ak si kolégium niektorý z nich, nie však kvôli platnosti, nerezervovalo.

§ 3. Ak kauza v prvom stupni súdneho konania bola rozsúdená kolégiovo, aj v stupni odvolania sa musí byť rozhodnutá kolégiovo a nie menším počtom sudcov; ak však samosudcom, aj v odvolacom stupni má byť rozhodnutá samosudcom s výnimkou prípadu, o ktorom hovorí predpis kán. 1084, § 3.

Kapitola II

O pracovníkoch tribunálov

Art. I

Súdny vikár, sudcovia a audítori

Kán. 1086 - § 1. Eparchiálny biskup je povinný ustanoviť súdneho vikára s riadnou súdnou mocou, odlíšeného od protosyncela, ak sa pre veľkosť eparchie alebo malý počet káuz neodporúča niečo iné.

§ 2. Súdny vikár tvorí s eparchiálnym biskupom jeden tribunál, ale nemôže súdiť kauzy, ktoré eparchiálny biskup vyhradzuje pre seba.

§ 3. Súdnemu vikárovi sa môžu prideliť pomocníci, ktorí sa nazývajú pridelení súdni vikári.

§ 4. Tak súdny vikár, ako aj pridelení súdni vikári musia byť kňazi bezúhonnej povesti, doktori kánonického práva alebo aspoň licenciati, vyskúšaní v rozvážnosti a horlivosti za spravodlivosť a najmenej tridsaťroční.

Kán. 1087 - § 1. V eparchii majú byť eparchiálnym biskupom vymenovaní eparchiálni sudcovia, ktorí majú byť klerici.

§ 2. Patriarcha, po porade so Stálou synodou alebo metropolitom, ktorý predsedá metropolitnej cirkvi sui iuris, po porade s dvoma eparchiálnymi biskupmi najstaršími biskupskou vysviackou môže dovoliť, aby aj iní veriaci v Krista boli vymenovaní za sudcov, z ktorých v prípade nevyhnutnosti jeden môže byť prijatý na vytvorenie kolégia; v ostatných prípadoch rozhoduje Apoštolská stolica.

§ 3. Sudcovia majú byť bezúhonnej povesti a doktori alebo aspoň licenciati kánonického práva, vyskúšaní v rozvážnosti a horlivosti za spravodlivosť.

Kán. 1088 - § 1. Súdny vikár, pridelený súdny vikár a ostatní sudcovia sa vymenúvajú na vymedzený čas.

§ 2. Ak vymedzený čas uplynul v čase, keď je eparchiálna stolica vakantná, nemôžu byť odvolaní, ale zostávajú v úrade, kým nový eparchiálny biskup o veci nerozhodne.

§ 3. Ak je súdny vikár vymenovaný administrátorom eparchie, po príchode nového eparchiálneho biskupa potrebuje potvrdenie.

Kán. 1089 - Samosudca si na akomkoľvek súdnom konaní môže za poradcov pribrať dvoch prísediacich, veriacich v Krista, bezúhonného života.

Kán. 1090 - § 1. Dvoch sudcov, ktorí spolu s predsedom tvoria kolégiový tribunál, má určiť súdny vikár podľa poriadku v turnusoch spomedzi eparchiálnych sudcov, ak eparchiálny biskup, podľa svojho uváženia, nepovažoval za vhodný iný spôsob.

§ 2. Súdny vikár nemá už raz určených sudcov nahrádzať inými, bez veľmi vážneho dôvodu, ktorý treba kvôli jeho platnosti v dekréte uviesť.

Kán. 1091 - § 1. Kolégiovému tribunálu predsedá, pokiaľ je to možné, súdny vikár alebo pridelený súdny vikár.

§ 2. Predseda kolégiového tribunálu musí spomedzi sudcov kolégia určiť jedného za ponensa, ak sám nechce vykonávať túto úlohu.

§ 3. Ten istý predseda môže z oprávneného dôvodu na jeho miesto dosadiť iného ponensa.

§ 4. Ponens má v zhromaždení sudcov referovať o kauze a písomne zostavovať rozsudky.

Kán. 1092 - Samosudcovi prislúchajú práva tribunálu a predsedu.

Kán. 1093 - § 1. Sudca alebo predseda kolégiového tribunálu môže na vyšetrenie kauzy určiť audítora, vyberúc ho alebo spomedzi sudcov tribunálu, alebo spomedzi veriacich v Krista, ktoré na tento úrad pripustil eparchiálny biskup.

§ 2. Eparchiálny biskup môže do úradu audítora pripustiť veriacich v Krista, ktorí sa vyznačujú dobrými mravmi, múdrosťou a učenosťou.

§ 3. Úlohou audítora je, aby podľa sudcovho mandátu iba zhromaždil dôkazy a takto zhromaždené odovzdal sudcovi; môže však, kým sám vykonáva svoju úlohu, medzitým rozhodnúť, ktoré dôkazy a ako treba zhromaždiť, ak azda vznikne o tom otázka, a ak tomu neprekáža mandát sudcu.

Art. II

Promótor spravodlivosti, obhajca zväzku a notár

Kán. 1094 - Pre sporové kauzy, v ktorých môže byť ohrozené verejné dobro, a pre trestné kauzy sa má v eparchii ustanoviť promótor spravodlivosti, ktorý má povinnosť starať sa o verejné dobro.

Kán. 1095 - § 1. Posúdiť, či verejné dobro môže byť ohrozené alebo nie, je v sporových kauzách úlohou eparchiálneho biskupa, ak zákrok promótoru spravodlivosti nie je právom prikázaný, alebo z povahy veci nie je zjavne potrebný.

§ 2. Ak v predchádzajúcom stupni zakročil promótor spravodlivosti, predpokladá sa, že jeho zákrok je v ďalšom stupni nevyhnutný.

Kán. 1096 - Pre kauzy, v ktorých ide o neplatnosť posvätej vysviacky alebo o neplatnosť, či rozviazanie manželstva, má byť v eparchii ustanovený obhajca zväzku, ktorý má povinnosť predkladať a vykladať všetko, čo môže, zo svojho úradu, rozumne uviesť proti neplatnosti alebo rozviazaniu.

Kán. 1097 - V kauzách, v ktorých sa vyžaduje prítomnosť promótoru spravodlivosti alebo obhajcu zväzku, akty sú neplatné, keď neboli predvolaní, ak sami, hoci nepozvaní, neboli skutočne prítomní, alebo aspoň pred rozsudkom po nazretí do aktov nemohli plniť svoj úrad.

Kán. 1098 - Ak spoločné právo výslovne neurčuje niečo iné:

1° kedykoľvek zákon prikazuje, aby sudca vypočul stránky alebo jednu z nich, treba vypočuť aj promótoru spravodlivosti a obhajcu zväzku, ak sa zúčastňujú na súdnom konaní;

2° kedykoľvek sa vyžaduje žiadosť stránky na to, aby sudca mohol niečo rozhodnúť, tú istú účinnosť má žiadosť promótoru spravodlivosti alebo obhajcu zväzku, ktorí sa zúčastňujú na súdnom konaní.

Kán. 1099 - § 1. Úlohou eparchiálneho biskupa je vymenovať promótoru spravodlivosti a obhajcu zväzku; v neeparchiálnych tribunáloch títo majú byť vymenovaní podľa normy štatútov tribunálu, ak právom nie je nariadené ináč.

§ 2. Promótor spravodlivosti a obhajca zväzku majú byť veriaci v Krista bezúhonnej povesti, doktori alebo aspoň licenciati kánonického práva, osvedčení v múdrosti a horlivosti za spravodlivosť.

Kán. 1100 - § 1. Tá istá osoba, nie však v tej istej kauze, môže vykonávať úrad promotóra spravodlivosti a obhajcu zväzku.

§ 2. Promótor spravodlivosti a obhajca zväzku môžu byť ustanovení tak pre všetky, ale aj pre jednotlivé kauzy; eparchiálny biskup ich však môže z oprávneného dôvodu odvolať.

Kán. 1101 - § 1. Na každom procese sa má zúčastniť notár, takže akty, ktoré on nepodpísal, sa majú pokladať za neplatné.

§ 2. Akty, ktoré vyhotovujú notári, majú verejnú hodnovernosť.

Art. III

O pracovníkoch tribunálov, ktorí majú byť prijatí z rozličných eparchií alebo cirkví sui iuris

Kán. 1102 - § 1. Sudcovia a ostatní úradníci tribunálov môžu byť prijatí z ktorejkoľvek eparchie alebo rehoľného inštitútu, alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov vlastnej alebo aj inej cirkvi sui iuris, avšak s písomne daným súhlasom vlastného eparchiálneho biskupa alebo vyššieho predstaveného.

§ 2. Delegovaný sudca, ak mandát delegovania nevyžaduje iné, môže použiť pomoc úradníkov žijúcich na území delegujúceho.

Kapitola III

O povinnostiach sudcov a ostatných pracovníkov tribunálov

Kán. 1103 - § 1. Všetci veriaci v Krista, predovšetkým však biskupi sa majú horlivo usilovať, aby sa sporom v Božom ľude pri neporušení spravodlivosti podľa možnosti vyhýbalo alebo sa čím skôr pokojne urovnali.

§ 2. Keď sudca na začiatku sporu, ale aj kedykoľvek inokedy vidí, že je nejaká nádej na dobrý výsledok, nemá opomenúť stránky povzbudzovať a pomáhať im, aby sa spoločnou dohodou usilovali hľadať spravodlivé riešenie kontroverzie a má im na to ukázať vhodné cesty, využijúc na sprostredkovanie aj vážených ľudí.

§ 3. Ak sa však spor týka súkromného dobra stránok, sudca má uvážiť, či by sa kontroverzia nemohla osožne skončiť vzájomnou dohodou pred rozhodcovským súdom.

Kán. 1104 - § 1. Kompetentný sudca musí legitímne žiadajúcej stránke poskytnúť svoju službu.

§ 2. Sudca nemôže rozsudzovať nijakú kauzu, ak žiadosť podľa normy kánonov nepredloží ten, kto má na tom záujem alebo promótor spravodlivosti.

Kán. 1105 - Kto sa v kauze zúčastnil ako sudca, promótor spravodlivosti, obhajca zväzku, zástupca, advokát, svedok alebo znalec, nemôže neskôr tú istú kauzu platne rozhodnúť v inom stupni súdu ako sudca, alebo v nej zastávať úlohu prísediaceho.

Kán. 1106 - § 1. Sudca nemá prijať na rozsúdenie kauzu, na ktorej má nejaký záujem z dôvodu pokrvnosti alebo príbuzenstva v ktoromkoľvek stupni priamej línie a až do štvrtého stupňa bočnej línie, alebo z dôvodu poručníctva a opatrovníctva, dôverného spolunažívania, veľkého nepriateľstva, alebo dosiahnutia zisku, či vyhnutia škode.

§ 2. Za tých istých okolností sa svojho úradu musia zdržať promótor spravodlivosti, obhajca zväzku, prísediaci a audítor.

Kán. 1107 - § 1. Ak sudca buď v riadnom alebo delegovanom tribunáli, hoci kompetentný, je odmietnutý, autorita, ktorej tribunál bezprostredne podlieha, túto námietku má rozhodnúť pri zachovaní predpisu kán. 1062, §§ 2 a 5.

§ 2. Ak je sudcom eparchiálny biskup a odmietnutie sa vznesie proti nemu, sám sa má zdržať súdenia.

§ 3. Ak sa odmietnutie vznesie proti ostatným pracovníkom tribunálu, o tejto námietke rozhoduje predseda kolégiového tribunálu alebo sám sudca, ak je samosudcom.

Kán. 1108 - Po prijatí odmietnutia sa musia vymeniť osoby, nie však stupeň súdu.

Kán. 1109 - § 1. Otázku odmietnutia treba čo najrýchlejšie rozhodnúť po vypočutí stránok.

§ 2. Akty, ktoré vykonal sudca predtým, ako bol odmietnutý, sú platné; tie však, ktoré vykonal po vznesení odmietnutia, musia byť zrušené, ak stránka o to požiadala do desiatich dní od prijatia odmietnutia; po pripustenom odmietnutí sú neplatné.

Kán. 1110 - § 1. - Sudca môže postupovať iba na žiadosť stránky v záležitosti, ktorá sa týka iba súkromného dobra. Keď sa však kauza legitímne začala, sudca môže a musí postupovať aj z úradu v trestných kauzách a v iných kauzách, ktoré sa vzťahujú na verejné dobro Cirkvi alebo na spásu duší.

§ 2. Okrem toho sudca môže doplniť nedbanlivosť stránok pri predkladaní dôkazov alebo pri vznášaní námietok vždy, keď to považuje za potrebné, aby sa vyhlo veľmi nespravodlivému rozsudku, pri zachovaní predpisov kán. 1283.

Kán. 1111 - Sudcovia a tribunály sa majú starať, aby sa pri neporušení spravodlivosti všetky kauzy skončili čo najskôr a aby v tribunáli na prvom stupni súdneho konania netrvali dlhšie než rok, a na odvolacom stupni nie dlhšie než šesť mesiacov.

Kán. 1112 - Všetci, ktorí tvoria tribunál alebo s ním spolupracujú, musia zložiť prísahu, že úlohu budú riadne a verne plniť.

Kán. 1113 - § 1. Sudcovia a pomocníci tribunálu sú povinní zachovávať úradné tajomstvo v trestnom konaní vždy, v sporovom konaní vtedy, ak z prezradenia nejakého procesného úkonu môže stránkam vzniknúť ujma.

§ 2. Tiež sú povinní vždy zachovávať tajomstvo o diskusii, ktorá je medzi sudcami kolégiového tribunálu pred vynesením rozsudku, ako aj o rozličných hlasovaniach a mienkach, ktoré tam boli prednesené; týmto tajomstvom sú viazaní aj všetci ostatní, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom o veci dozvedeli.

§ 3. Dokonca kedykoľvek je povaha kauzy alebo dôkazov taká, že z rozšírenia aktov alebo dôkazov vo verejnosti je ohrozená povest' iných, alebo sa dáva podnet na roztržky, alebo vzniká pohoršenie či nejaká iná nepríjemnosť tohto druhu, sudca môže prísahou zaviazat' svedkov, znalcov, stránky a ich advokátov alebo zástupcov, aby zachovali tajomstvo.

Kán. 1114 - Sudcovi a všetkým pracovníkom tribunálu je zakázané prijímať akékoľvek dary z príležitosti súdneho konania.

Kán. 1115 - § 1. Kompetentná autorita môže primeranými trestami, nevylučujúc pozbavenie úradu, potrestať sudcov, ktorí odmietajú súdiť, hoci sú celkom iste a evidentne kompetentní alebo sa bez akejkoľvek opory právneho predpisu vyhlasujú za kompetentných a rozsudzujú,

a rozhodujú kauzy alebo porušujú zákon o zachovaní tajomstva, alebo zlomyseľne či z hrubej nedbanlivosti spôsobujú sporovým stránkam inú škodu.

§ 2. Tými istými trestami môžu byť potrestaní pracovníci a pomocníci tribunálu, ak svoj úrad zanedbávajú, ako sa vyššie uvádza; tých všetkých môže potrestať aj sudca.

Kán. 1116 - Ak sudca predvída, že žalobca pravdepodobne opovrhne cirkevným rozsudkom, keď azda tento môže byť proti nemu, a preto práva pozvanej stránky nebudú dostatočne uspokojené, môže z úcty k cirkevnému rozsudku, na žiadosť pozvanej stránky alebo aj z úradu, uložiť žalobcovi primeranú kauciu.

Kapitola IV

Postup pri rozsudzovaní

Kán. 1117 - Kauzy treba rozsudzovať v tom poradí, v akom boli predložené a v protokole zapísané, ak niektorá z nich nevyžaduje rýchlejšie vybavenie než iné, čo však treba stanoviť osobitným dekrétom, obsahujúcim dôvody.

Kán. 1118 - § 1. Proti chybám, ktoré môžu spôsobiť neplatnosť rozsudku, možno namietať v ktoromkoľvek štádiu alebo stupni súdneho konania a takisto ich môže sudca vyhlásiť z úradu.

§ 2. Odkladné námietky, najmä tie, ktoré sa vzťahujú na osoby a spôsob súdneho konania, treba vzniesť pred dosvedčením sporu, ak sa nevynorili až po dosvedčení sporu, a treba ich rozhodnúť čo najskôr.

Kán. 1119 - § 1. § 1. Ak sa námietka vznáša proti kompetencii sudcu, musí o tom rozhodnúť sám sudca.

§ 2. V prípade námietky o relatívnej nekompetencii, ak sa sudca prehlási za kompetentného, jeho rozhodnutie nepripúšťa odvolanie sa, ale môže byť napadnuté vymáhaním nulity, navrátením do pôvodného stavu. V prípade námietky proti relatívnej nekompetencii, ak sa sudca vyhlási za kompetentného, jeho rozhodnutie nepripúšťa odvolanie, ale sa nezakazuje sťažnosť neplatnosti, navrátenie do pôvodného stavu alebo odporovanie tretích osôb.

§ 3. Ak sa však sudca vyhlási za nekompetentného, stránka, ktorá sa považuje za ukrivdenú, môže sa do pätnástich užitočných dní obrátiť na odvolací tribunál.

Kán. 1120 - Sudca, ktorý v ktoromkoľvek stave kauzy uzná, že je absolútne nekompetentný, musí svoju nekompetenciu vyhlásiť.

Kán. 1121 - § 1. Námietky rozsúdenej veci, pokonania a iné mariace námietky, ktoré sa nazývajú námietskami zakončeného sporu, sa musia vzniesť a rozsúdiť pred dosvedčením sporu; kto ich vznesie neskôr, netreba ho odmietnuť, ale má byť odsúdený na hradenie trov, ak nedokáže, že namietanie neoddielil zlomyseľne.

§ 2. Iné mariace námietky sa majú vzniesť pri dosvedčení sporu a vo svojom čase ich treba prerokovať podľa pravidiel o vedľajších otázkach.

Kán. 1122 - § 1. Protizaloby možno platne vzniesť iba do tridsiatich dní odo dňa dosvedčenia sporu.

§ 2. Tieto sa však majú rozsudzovať spolu s hlavnou žalobou, to znamená na rovnakom stupni s ňou, ak nie je nevyhnutné rozsúdiť ich oddelene alebo ak to sudca neuznal za vhodnejšie.

Kán. 1123 - Otázky o zložení kaucie na súdne trovy alebo o poskytnutí bezplatnej právnej ochrany, o ktorú bolo požiadané hneď na začiatku, a iné podobné otázky treba spravidla rozhodnúť pred dosvedčením sporu.

Kapitola V

Lehoty a odklady

Kán. 1124 - § 1. Lehoty stanovené zákonom na zánik práv nemožno predĺžiť, a ak to stránky nežiadajú, ani platne skrátiť.

§ 2. Avšak ostatné lehoty, skôr ako uplynuli, sudca môže pred ich uplynutím po vypočutí alebo na žiadosť stránok z oprávneného dôvodu predĺžiť, nikdy však platne skrátiť, ak stránky nesúhlasia.

§ 3. Sudca má však dbať, aby spor pre predlžovanie netrval príliš dlho.

Kán. 1125 - Ak zákon nestanovuje lehoty na uskutočnenie procesných aktov, musí ich určiť sudca vzhľadom na povahu každého aktu.

Kaň. 1126 - Ak v deň určený na súdny akt tribunál neúraduje, lehota sa považuje za predĺženú do prvého nasledujúceho pracovného dňa.

Kaň. 1127 - Sídlo tribunálu má byť, ak je možné, trvalé, otvorené v stanovených hodinách, pri zachovávaní noriem stanovených o tejto veci partikulárnym právom.

Kaň. 1128 - § 1. Sudca násilím vyhnaný zo svojho územia alebo tam hatený vo vykonávaní svojej moci môže svoju jurisdikciu vykonávať a rozsudok vynášať mimo územia, keď však upovedomil o tom eparchiálneho biskupa.

§ 2. Okrem toho sudca môže z oprávneného dôvodu a po vypočutí stránok odísť mimo vlastného územia, aby získal dôkazy, ale s dovolením eparchiálneho biskupa miesta, kde chce prísť, a v sídle ním určenom.

Kapitola VI

Prístup osôb do pojednávacej miestnosti a spôsob vyhotovovania a uchovávanía aktov

Kaň. 1129 - § 1. Ak partikulárnym právom cirkvi sui iuris nie je výslovne určené ináč, počas prerokúvania káuz pred tribunálom v pojednávacej miestnosti majú byť prítomní iba tí, o ktorých zákon alebo sudca stanovil, že sú pre priebeh procesu potrební.

§ 2. Všetkých prítomných na súdnom konaní, ktorí sa vážne previnili proti náležitej úcte a poslušnosti voči tribunálu, sudca môže primeranými trestami priviesť k plneniu povinnosti, okrem toho advokátom a zástupcom môže aj pozastaviť vykonávanie úlohy v cirkevných tribunáloch.

Kaň. 1130 - Ak nejaká osoba, ktorú treba vypočuť, hovorí jazykom sudcovi alebo stránkam neznámym, má sa pribrať prísažný tlmočník, ktorého určí sudca; vyhlásenia sa však majú písomne vyhotoviť v pôvodnom jazyku a má sa priložiť preklad; tlmočník sa tiež má pribrať, keď sa musí vypočuť hluchá alebo nemá osoba, ak azda sudca nedá prednosť tomu, aby sa na jeho otázky odpovedalo písomne.

Kaň. 1131 - § 1. Všetky súdne akty, tak tie, ktoré sa vzťahujú na meritum otázky, čiže akty kauzy, ako aj tie, ktoré sa týkajú formy postupu, čiže akty procesu, musia byť vyhotovené písomne.

§ 2. Jednotlivé listy aktov sa majú očíslovať a opatriť znakom hodnovernosti.

Kán. 1132 - Kedykoľvek sa v súdnych aktoch vyžaduje podpis stránok alebo svedkov a stránka, alebo svedok sa nemôže, alebo nechce podpísať, má sa to zaznačiť v samých aktoch a súčasne má sudca a notár potvrdiť, že akt bol stránke alebo svedkovi slovo za slovom prečítaný, a že stránka alebo svedok sa buď nemohol, alebo nechcel podpísať.

Kán. 1133 - § 1. Po skončení súdneho konania listiny, ktoré sú vlastníctvom súkromných osôb, sa musia vrátiť a ponechá sa len ich odpis.

§ 2. Kancelárovi a notárovi sa zakazuje bez mandátu sudcu vydať odpis súdnych aktov a listín, ktoré boli získané pre proces.

§ 3. Anonymné listy musia byť zničené a netreba sa o nich v aktoch zmieňovať; tým istým spôsobom musia byť zničené akékoľvek iné spisy a podpísané listy, ktoré nič neprispievajú k meritu kauzy alebo sú nepochybne ohováračské.

Kapitola VII

Žalobca a pozvaná stránka

Kán. 1134 - Každý, či pokrstený alebo nepokrstený, môže v súdnom konaní vystupovať ako žalobca; legitímne pozvaná stránka však musí odpovedať.

Kán. 1135 - Hoci si žalobca alebo pozvaná stránka ustanovili zástupcu alebo advokáta, predsa sú vždy povinní byť na súdnom konaní osobne prítomní, ak to predpisuje právo alebo sudca.

Kán. 1136 - § 1. Maloletí a tí, ktorí sú pozbavení používania rozumu, môžu v súdnom konaní vystupovať iba cez svojich rodičov či poručníkov alebo opatrovníkov.

§ 2. Ak sa sudca domnieva, že práva maloletých sú v rozpore s právami rodičov alebo poručníkov, alebo opatrovníkov, alebo že títo nemôžu dostatočne chrániť ich práva, vtedy majú vystupovať v súdnom konaní cez poručníka, alebo opatrovníka ustanoveného sudcom.

§ 3. Avšak v kauzách duchovnej povahy a v kauzách, ktoré s nimi súvisia, môžu maloletí, ak nadobudli používanie rozumu, žalovať a odpovedať bez súhlasu rodičov alebo poručníka, a to osobne, ak dovŕšili štrnásť rok života; ináč cez poručníka, ktorého ustanovil sudca.

§ 4. Tí, ktorým je zakázaná spravovanie majetku a tí, ktorí sú slabomyseľní, môžu v súdnom konaní vystupovať osobne, len aby sa zodpovedali za vlastné delikty alebo ak to predpisuje sudca; v ostatných prípadoch musia žalovať a odpovedať cez svojich opatrovníkov.

Kán. 1137 - Kedykoľvek je prítomný poručník alebo opatrovník, ktorého ustanovila občianska autorita, cirkevný sudca ho môže prijať, po vypočutí, ak je to možné, eparchiálneho biskupa toho, komu je pridelený; ak ho niet alebo sa zdá, že ho netreba prijať, sám sudca určí pre túto záležitosť poručníka alebo opatrovníka.

Kán. 1138 - § 1. Právnické osoby vystupujú na súdnom konaní cez svojich legitímnych reprezentantov.

§ 2. Kedykoľvek, keď sa nachádzajú v nebezpečenstve majetky, na scudzenie ktorých sa vyžaduje súhlas alebo porada, alebo dovolenie niekoho, ten istý súhlas, alebo porada, alebo dovolenie sa vyžaduje aj na začatie, alebo dosvedčenie sporu.

§ 3. Avšak v prípade, že reprezentant chýba alebo je nedbanlivý, môže sám hierarcha osobne alebo cez iného vystupovať na súdnom konaní v mene právnických osôb, podliehajúcich jeho moci.

Kapitola VIII

Zástupcovia v sporoch a advokáti

Kán. 1139 - § 1. Stránka si môže slobodne ustanoviť zástupcu a advokáta, avšak môže aj osobne žalovať a odpovedať, ak sudca nepokladá službu zástupcu alebo advokáta za nevyhnutnú.

§ 2. V trestnom súdnom konaní obžalovaný musí mať vždy advokáta, ktorého si ustanovil sám alebo mu ho pridelil sudca.

§ 3. V sporovom súdnom konaní, ak ide o maloletých alebo o kauzu, v ktorej je ohrozené verejné dobro, s výnimkou manželských káz, sudca má z úradu ustanoviť obhajcu tej stránke, ktorá ho nemá.

Kán. 1140 - § 1. Každý si môže ustanoviť iba jedného zástupcu, ktorý sa nemôže dať zastúpiť iným, ak mu nebolo dané písomné splnomocnenie.

§ 2. Ale ak z oprávneného dôvodu ustanovil viacerých, tí sa majú určiť tak, aby bola medzi nimi prednosť.

§ 3. Advokátov však možno súčasne ustanoviť viacerých.

Kán. 1141 - Zástupca a advokát musia byť pľochetí a dobrej povesti; advokát musí byť okrem toho katolíkom, ak autorita, ktorej tribunál bezprostredne podlieha, nedovolí ináč, a doktor kánonického práva alebo ináč skutočný znalec a schválený tou istou autoritou.

Kán. 1142 - § 1. § 1. Skôr než zástupca a advokát prevezmú úlohu, musia na tribunáli predložiť hodnoverný mandát.

§ 2. Aby sa však zabránilo zániku práva, sudca môže prijať zástupcu aj bez predloženia mandátu po poskytnutí vhodnej záruky, ak to vec vyžaduje; akt však nemá nijakú právnu účinnosť, ak zástupca v zánikovej lehote, ktorú má stanoviť sudca, mandát riadne nepredloží.

Kán. 1143 - Ak zástupca nedostal zvláštny mandát, nemôže sa platne zrieknuť žaloby, pojednávania alebo súdnych aktov, ani robiť pokonanie, uzatvárať dohody, zverovať spor na rozhodcov a vo všeobecnosti robiť to, na čo právo vyžaduje zvláštny mandát.

Kán. 1144 - § 1. Aby odstránenie zástupcu alebo advokáta nadobudlo účinok, je nevyhnutné im ho doručiť, a ak spor už bol dosvedčený, sudca a protistránka majú byť o odstránení upovedomení.

§ 2. Po vynesení definitívneho rozsudku právo a povinnosť sa odvolať zostáva zástupcovi, ak to mandant neodmietne.

Kán. 1145 - Sudca môže buď z úradu, alebo na žiadosť stránky dekrétom vylúčiť tak zástupcu, ako aj advokáta, ale len z vážneho dôvodu a vždy pri neporušení rekurzu na odvolací tribunál.

Kán. 1146 - § 1. Zástupcovi a advokátovi sa zakazuje odkúpiť spor alebo sa dohodnúť o nadmernom zisku, alebo o vymáhaní časti spornej veci pre seba; ak to urobili, dohoda je neplatná a sudca ich môže potrestať peňažnou pokutou; okrem toho advokát môže byť jednak suspendovaný z úradu, jednak ho môže autorita, ktorej tribunál bezprostredne podlieha, vyčiaroknuť zo zoznamu advokátov, ak sa opätovne previnil.

§ 2. Tým istým spôsobom môžu byť potrestaní zástupcovia a advokáti, ktorí podvodne obídu zákon odnímajú kompetentným tribunálom kauzy, aby ich iné tribunály rozhodli priaznivejšie.

Kán. 1147 - Zástupcom a advokátom, ktorí pre dary alebo prísluby, alebo z akéhokoľvek iného dôvodu zradili svoj úrad, má byť pozastavené vykonávanie právnej pomoci a majú byť potrestaní peňažnou pokutou alebo inými primeranými trestami.

Kán. 1148 - V každom tribunáli majú byť podľa možnosti ustanovení stáli patróni, platení samým tribunálom, aby vykonávali úlohu advokáta alebo zástupcu najmä v manželských kauzách pre stránky, ktoré si ich chcú zvoliť.

Kapitola IX

Žaloby a námietky

Kán. 1149 - Každé právo je chránené nielen žalobou, ak nie je výslovne určené niečo iné, ale aj námietkou, ktorú vždy možno použiť a je svojou povahou trvalá.

Kán. 1150 - Každá žaloba zaniká premlčaním podľa normy práva, alebo iným legitímnym spôsobom, s výnimkou žalôb o stave osôb, ktoré nikdy nezanikajú.

Kán. 1151 - Sporové žaloby, ak právom nie je výslovne nariadené ináč, zanikajú premlčaním po piatich rokoch počítaných odo dňa, od ktorého žaloba prvýkrát mohla byť podaná, pri zachovaní, kde zaväzujú, v tejto veci osobných štatútov.

Kán. 1152 - § 1. Každá trestná žaloba zaniká smrťou vinníka, odpustením kompetentnej autority a premlčaním.

§ 2. Trestná žaloba zaniká premlčaním po troch rokoch, ak nejde:

1. o delikty rezervované Apoštolskej stolici;
2. o žalobu za delikty, o ktorých sa hovorí v kán. 1450 a 1453, ktorá sa premlčiava po piatich rokoch;
3. o delikty, ktoré spoločné právo netrestá, ak partikulárne právo stanovilo inú lehotu na premlčanie.

§ 3. Premlčanie sa začína dňom, v ktorom bol delikt spáchaný alebo ak ide o delikt trvajúcí, alebo habituálny, dňom, v ktorom zanikol.

Kán. 1153 - § 1. Žaloba na vykonanie trestu zaniká premlčaním, ak sa v lehotách, o ktorých sa hovorí v kán. 1152 a ktoré treba počítat' odo dňa, keď sa odsudzujúci rozsudok stal rozsúdenou vecou, vinníkovi nedoručí vykonávací dekrét sudcu.

§ 2. To isté platí pri zachovaní toho, čo treba zachovať, ak sa trest uložil mimosúdnym dekrétom.

Kán. 1154 - Po zániku trestnej žaloby premlčaním:

1° nezaniká tým samým sporová žaloba na náhradu škôd, azda vyplývajúca z deliktu;

2° ak verejné dobro vyžaduje, hierarcha môže použiť vhodné administratívne prostriedky nevyklučujúc suspenziu od vykonávania posvätnej služby alebo odvolanie z úradu.

Kán. 1155 - Žalobca môže niekoho pozvať na súd súčasne viacerými žalobami, ktoré si však navzájom nemajú protirečiť, buď v tej istej veci, alebo v rozličných veciach, ak neprekračujú kompetenciu tribunálu, na ktorý sa obrátil.

Kán. 1156 - § 1. Pozvaná stránka môže pred tým istým sudcom v tom istom súdnom konaní vzniesť proti žalobcovi protižalobu buď pre súvis kauzy s hlavnou žalobou, alebo na odvolanie, alebo zmenšenie žiadosti žalobcu.

§ 2. Protižaloba na protižalobu sa nepripúšťa.

Kán. 1157 - Protižalobu treba podať u sudcu, pred ktorým bola vznesená prvá žaloba, hoci delegovaného iba na jednu kauzu alebo ináč relatívne nekompetentného.

Kán. 1158 - § 1. Kto aspoň pravdepodobnými dôvodmi preukáže, že má právo na nejakú vec, ktorú iný zadržáva, a že mu hrozí škoda, ak vec nebude odovzdaná pod ochranu, má právo dosiahnuť u sudcu, aby vec bola daná do úschovy.

§ 2. V podobných okolnostiach môže dosiahnuť, aby sa niekomu zakázalo vykonávanie práva.

Kán. 1159 - § 1. Úschova veci sa pripúšťa aj na zaistenie pôžičky, len keď právo veriteľa je dostatočne preukázané.

§ 2. Úschova sa môže rozšíriť aj na veci dlžníka, ktoré sa z akéhokoľvek titulu nachádzajú u iných osôb a aj na pôžičky dlžníka.

Kán. 1160 - Úschovu veci a zákaz vykonávania práva vôbec nemožno nariadiť, ak hroziacu škodu možno ináč nahradiť a ponúkne sa vhodná záruka jej náhrady.

Kán. 1161 - Sudca môže od toho, v prospech koho dovolil úschovu veci alebo zákaz vykonávania práva žiadať predbežnú záruku na náhradu škôd, ak svoje právo nedokáže.

Kán. 1162 - Čo sa týka prirodzenosti a účinnosti žaloby o držbe, majú sa zachovať predpisy občianskeho práva miesta, kde sa nachádza vec, o držbu ktorej ide.

Kán. 1163 - § 1. Vždy, keď je podaná žiadosť o obdržanie poverenia na materiálne zabezpečenie človeka, sudca po vypočutí stránok môže dekrétom s príkazom okamžitej vykonateľnosti ustanoviť, ak to záležitosť vyžaduje, po stanovení potrebných záruk, aby medzitým boli zabezpečené nevyhnutné potreby, bez ujmy práva, ktoré treba rozhodnúť rozsudkom.

§ 2. Keď stránkou alebo promátorom spravodlivosti bola podaná žiadosť na obdržanie tohto dekrétu, sudca po vypočutí druhej stránky má vec rozhodnúť čo najrýchlejšie, nikdy však viac ako do desiatich dní; po neužitočnom uplynutí týchto dní alebo zamietnutí žiadosti je možný rekurz k autorite, ktorej tribunál bezprostredne podlieha, len keď sama nie je sudcom, alebo ak niekto chce, odvolaciemu sudcovi, ktorý má vec rozhodnúť čo najrýchlejšie.

Kapitola X

Spôsoby vyhýbania sa súdnym konaniam

Art. I

Pokonanie

Kán. 1164 - Pri pokonaní sa má zachovávať občianske právo miesta, kde sa pokonanie uzatvára.

Kán. 1165 - § 1. Pokonanie nemôže platne nastať v kauzách, ktoré sa týkajú verejného dobra alebo v iných, s ktorými stránky nemôžu voľne nakladať.

§ 2. Ale ak ide o otázku cirkevných časných majetkov, pokonanie je možné, majú sa však vždy, keď to predmet vyžaduje, zachovať náležitosti, ktoré stanovuje právo pre scudzenie cirkevných vecí.

Kán. 1166 - Trovy, ktoré si vyžiadalo pokonanie, ak nie je výslovne postarané ináč, má hradiť jedna aj druhá stránka napoly.

Kán. 1167 - Sudca, aspoň spravidla, nemá prijať na prejednávanie záležitosť pokonania pre seba, ale ju má odovzdať inému znalcovi práva.

Art. II

Rozhodcovský súd

Kán. 1168 - § 1. Tí, ktorí majú medzi sebou spor, môžu sa písomne dohodnúť, aby táto bola vyriešená rozhodcami.

§ 2. Tak isto sa môžu písomne dohodnúť tí, ktorí medzi sebou uzatvárajú alebo uzatvorili zmluvu, keď ide o spory, ktoré by azda mohli vzniknúť z tejto zmluvy.

Kán. 1169 - Rozhodcom nemôžu byť platne zverené kontroverzie, v ktorých je zakázané vykonať pokonanie.

Kán. 1170 - § 1. Môžu byť ustanovení jeden alebo viacerí rozhodcovia, avšak v nepárnom počte.

§ 2. V samom rozhodcovskom súde, ak nie sú určení menovite, musí byť vymedzený aspoň ich počet a súčasne aj stanovený spôsob, akým majú byť vymenovaní a nahradení.

Kán. 1171 Rozhodcovský súd je neplatný, ak:

1. nie sú zachované normy stanovené pre platnosť zmlúv, ktoré presahujú riadnu správu;
2. nie je vykonaný písomne;
3. zástupca zveril spor na rozhodcov bez osobitného mandátu alebo sú porušené predpisy kánonov 1169 alebo 1170;
4. spor nevznikol alebo nevznikne z určitej zmluvy podľa normy kán. 1168, § 2.

Kán. 1172 - Úlohu rozhodcu nemôžu platne vykonávať:

1. maloletí;
2. potrestaní trestom exkomunikácie, aj menšej, suspendácie alebo prepustenia;
3. členovia rehoľného inštitútu alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov bez dovolenia predstaveného.

Kán. 1173 - Menovanie rozhodcu nemá účinnosť, ak úlohu sám písomne neprijme.

Kán. 1174 - § 1. Ak rozhodcovia nie sú v rozhodcovskom súde určení alebo ak majú byť nahradení a stránky alebo iní, ktorým určenie bolo zverené, nesúhlasia s výberom všetkých,

alebo niektorých rozhodcov, každá stránka to môže zveriť tribunálu, ktorý je kompetentný na rozhodnutie kauzy v prvom stupni súdneho konania, ak sa stránky nedohodli ináč; tribunál po vypočutí ostatných stránok sa má rozhodnúť dekrétom.

§ 2. Tá istá norma má byť zachovaná, ak niektorá stránka alebo iný zanedbal určenie rozhodcu, avšak len keď stránka, ktorá sa obrátila na tribunál, aspoň do dvadsiatich dní určila svojich rozhodcov, ak to mala urobiť.

Kán. 1175 - O odmietnutí rozhodcov však rozhoduje tribunál, o ktorom hovorí kán. 1174, § 1, ktorý po vypočutí odmietnutých rozhodcov a stránok má otázku rozhodnúť dekrétom; ak prijme odmietnutie, má označiť iných rozhodcov, ak v rozhodcovskom súde nie je postarané ináč.

Kán. 1176 - § 1. Povinnosti rozhodcov majú byť stanovené v samom rozhodcovskom súde, aj tie, ktoré sa vzťahujú na zachovanie tajomstva.

§ 2. Ak stránky nestanovili iné, rozhodcovia majú slobodne vybrať spôsob postupovania; tento však má byť jednoduchý a lehoty majú byť krátke, pri zachovávaní kánonickej miernosti a zásad procesného zákona.

§ 3. Rozhodcovia nemajú nijakú trestnú moc; keď vyžaduje potreba, musia sa obrátiť na tribunál kompetentný pre rozhodnutie kauzy.

Kán. 1177 - § 1. Vedľajšie otázky, ktoré azda vznikli, majú rozhodnúť sami rozhodcovia dekrétom.

§ 2. Ak však vzniká prejudiciálna otázka, pre ktorú spor nemôže byť zverený na rozhodcov, rozhodcovia musia pozastaviť proces, kým o tejto otázke neobdržali stránky od sudcu rozsudok a neoznámili ho rozhodcom, ktorý sa stal rozsúdenou vecou, alebo ak otázka je o stave osôb, rozsudok, ktorý môže byť odoslaný na vykonanie.

Kán. 1178 - Ak stránky nestanovili ináč, arbitrážny rozsudok musí byť vynesенý do šesť mesiacov počítaných odo dňa, ktorým všetci rozhodcovia prijali svoju úlohu; lehota môže byť predĺžená stránkami.

Kán. 1179 - § 1. Arbitrážny rozsudok sa vynáša podľa väčšieho počtu hlasov.

§ 2. Ak vec pripúšťa, arbitrážny rozsudok má byť vypracovaný samými rozhodcami na spôsob súdneho rozsudku a má byť podpísaný jednotlivými rozhodcami; pre jeho platnosť sa však vyžaduje a stačí, aby ho podpísal ich väčší počet.

Kán. 1180 - § 1. Ak arbitrážny rozsudok nie je z vážnej viny rozhodcov neplatný, rozhodcovia majú právo na nahradenie svojich výdavkov; pre túto vec môžu vyžadovať dostatočné záruky.

§ 2. Odporúča sa, aby rozhodcovia poskytli svoju prácu bezplatne, ináč o remuneráciu má byť postarané v samom rozhodcovskom súde.

Kán. 1181 - § 1. Celý text arbitrážneho rozsudku musí byť uložený do pätnástich dní v kancelárii tribunálu eparchie, kde bol rozsudok vyneseny; do piatich dní počítaných od dňa uloženia, ak nie je nepochybne zrejmé, že arbitrážny rozsudok je neplatný, súdny vikár má osobne alebo cez iného vydať potvrdzujúci dekrét, ktorý má byť ihneď doručený stránkam.

§ 2. Ak súdny vikár odmieta vydať tento dekrét, stránka, ktorej sa to týka, sa môže odvolať na odvolací tribunál, ktorým otázka má byť rozhodnutá čo najrýchlejšie; ak však súdny vikár súvislý mesiac mlčí, tá istá stránka sa môže dožadovať, aby sám vykonával svoju úlohu; ak však napriek tomu mlčí, po uplynutí piatich dní môže stránka podať rekurz na odvolací tribunál, ktorý má tak isto otázku rozhodnúť čo najrýchlejšie.

§ 3. Ak je nepochybne zrejmé, že arbitrážny rozsudok je neplatný pre zanedbané predpisy stanovené pre platnosť rozhodcovského súdu, súdny vikár má neplatnosť vyhlásiť a stránkam čo najskôr oznámiť, s vylúčením každého rekurzu proti tomuto vyhláseniu.

§ 4. Arbitrážny rozsudok sa stáva rozsúdenou vecou ihneď ako je vydaný dekrét potvrdenia pri zachovaní predpisu kán. 1182.

Kán. 1182 - § 1. Odvolanie sa proti arbitrážneho rozsudku sa pripúšťa len vtedy, ak sa stránky písomne medzi sebou dohodli, že tento bude podriadený tomuto liečivému prostriedku; v tomto prípade odvolanie má byť podané do desiatich dní počítaných od doručenia potvrdzujúceho dekrétu pred toho istého sudcu, ktorý dekrét vydal; ak však je na prijatie odvolania kompetentný iný sudca, jeho preskúmanie má byť pred ním vykonané do mesiaca.

§ 2. Arbitrážny rozsudok, z ktorého sa pripúšťa odvolanie, sa stáva rozsúdenou vecou podľa predpisu kán. 1322.

Kán. 1183 - O vymáhaní nulity proti arbitrážnemu rozsudku, ktorý sa stal rozsúdenou vecou, o navrátení do pôvodného stavu, ak je zjavne zrejmé o nespravodlivosti toho istého rozsudku,

o výhradách tretej osoby a tiež o oprave materiálneho omylu rozsudku rozhoduje sudca, ktorý vydal potvrdzujúce dekrét, podľa zvyčajných právnych noriem.

Kán. 1184 - § 1. Vykonanie arbitrážneho rozsudku je možné v tých istých prípadoch, v ktorých sa pripúšťa vykonanie súdneho rozsudku.

§ 2. Arbitrážny rozsudok musí odoslať na vykonanie osobne alebo cez iného eparchiálny biskup eparchie, kde bol vynesený, ak stránky neurčili iného vykonávateľa.

TITUL XXV

SPOROVÉ SÚDNE KONANIE

Kapitola I

Riadne sporové súdne konanie

Art. I

Žalobný spis na uvedenie sporu

Kán. 1185 - Kto chce niekoho pozvať na súd, musí podať kompetentnému sudcovi žalobný spis na uvedenie sporu, v ktorom má predložiť predmet kontroverzie a požiadať o službu sudcu.

Kán. 1186 - § 1. Sudca môže dovoliť ústnu žiadosť vždy, keď buď žalobca je hatený, aby podal žalobný spis na uvedenie sporu, alebo kauza sa dá ľahko vyšetriť a má menší význam.

§ 2. Avšak v oboch prípadoch má sudca notárovi nariadiť, aby písomne vyhotovil akt, ktorý treba prečítať pred žalobcom a ním sa má dať schváliť, a ktorý nahrádza so všetkými právnymi účinkami žalobný spis na uvedenie sporu, napísaný žalobcom.

Kán. 1187 - Žalobný spis na uvedenie sporu musí:

1° vyjadrovať, pred ktorým sudcom sa kauza uvádza, čo sa žiada a od koho sa žiada;

2° uviesť, o aké právo a aspoň všeobecne o aké skutočnosti a dôkazy sa žalobca opiera na presadenie toho, čo sa tvrdí;

3° byť podpísaný žalobcom alebo jeho zástupcom s uvedením dňa, mesiaca a roka, ako aj miesta, kde žalobca alebo zástupca bývajú alebo povedali, že sa na ňom budú zdržiavať na prijímanie spisov;

4° uviesť trvalé alebo prechodné bydlisko pozvanej stránky.

Kán. 1188 - § 1. Keď samosudca alebo predseda kolégiového tribunálu zistili, že predmet patrí do ich kompetencie a žalobcovi nechýba legitímna spôsobilosť vystupovať na súdnom konaní, musia čím skôr svojím dekrétom žalobný spis na uvedenie sporu buď prijať, alebo zamietnuť.

§ 2. Žalobný spis na uvedenie sporu možno zamietnuť iba:

1° ak sudca alebo tribunál je nekompetentný;

2° ak je nepochybne preukázané, že žalobcovi chýba legitímna spôsobilosť vystupovať v súdnom konaní;

3° ak nie sú zachované predpisy kán. 1187, bod 1 - 3;

4° ak zo samého žalobného spisu na uvedenie sporu je celkom zjavné, že žiadosti chýba akýkoľvek podklad a ani sa nemôže stať, že sa počas procesu nejaký podklad objaví.

§ 3. Ak bol žalobný spis na uvedenie sporu zamietnutý pre chyby, ktoré sa môžu napraviť, žalobca môže tomu istému sudcovi znova predložiť nanovo opravený žalobný spis.

§ 4. Proti zamietnutiu žalobného spisu na uvedenie sporu má stránka vždy právo do desiatich užitočných dní predložiť dôvodmi podopretý rekurz buď odvolaciemu tribunálu, alebo kolégiu, ak žalobný spis zamietol predseda; avšak otázku zamietnutia treba rozhodnúť čo najrýchlejšie.

Kán. 1189 - Ak sudca do mesiaca od predloženia žalobného spisu na uvedenie sporu nevydal dekrét, ktorým žalobný spis prijíma alebo zamieta, stránka, ktorá má na tom záujem, môže sa dožadovať, aby si sudca splnil svoju úlohu; ale ak sudca jednako mlčí, po nevyužitom uplynutí desiatich dní od podania žiadosti sa má žalobný spis pokladať za prijatý.

Art. II

Predvolanie a prijatie predvolania, čiže oznámenie súdnych úkonov

Kán. 1190 - § 1. V dekréte, ktorým sa prijíma žalobný spis žalobcu na uvedenie sporu, musí sudca alebo predseda volať ostatné stránky na súdne konanie, čiže ich predvolať na dosvedčenie sporu, stanoviac, či musia odpovedať písomne alebo sa musia k nemu dostaviť na zosúladenie pochybností. Ale ak z písomných odpovedí zistí potrebu stránky zvolať, môže to stanoviť novým dekrétom.

§ 2. Ak sa žalobný spis považuje za prijatý podľa normy kán. 1189, dekrét o predvolaní na súdne konanie sa musí vydať do dvadsiatich dní od predloženia žiadosti, o ktorej sa hovorí v tom istom kánone.

§ 3. Ak sa sporové stránky skutočne dostavia k sudcovi na prerokúvanie kauzy, predvolanie nie je potrebné, ale notár má v aktoch poznamenať, že stránky boli prítomné na súdnom konaní.

Kán. 1191 - § 1. Predvolávací dekrét na súdne konanie sa musí ihneď oznámiť pozvanej stránke a súčasne dať na vedomie ostatným, ktorí sa musia dostaviť.

§ 2. K predvolaniu sa má priložiť úvodný žalobný spis sporu, ak sudca z vážnych dôvodov neusúdi, že stránku netreba so žalobným spisom oboznámiť skôr, než bude vypovedať na súdnom konaní.

§ 3. Ak je žaloba vedená proti tomu, kto nemôže slobodne vykonávať svoje práva alebo slobodné spravovanie vecí, o ktorých sa pojednáva, predvolanie, ak to prípad vyžaduje, treba oznámiť tomu, kto je povinný v jeho mene prevziať súdne konanie podľa normy práva.

Kán. 1192 - § 1. Oznámenie o predvolaniach, dekrétoch, rozsudkoch a iných súdnych úkonoch treba poslať pomocou poštových doručovateľov s potvrdením prijatia alebo iným spôsobom, ktorý je najistejší, pri dodržaní zákonov partikulárneho práva.

§ 2. V aktoch musí byť preukázaná skutočnosť súdneho pozvania či oznámenia a jeho spôsob.

§3 Pozvaná stránka, ktorá odmietne prevziať predvolávací lístok, alebo ktorá prekáža, aby jej predvolanie bolo doručené, sa považuje za legitímne predvolanú.

Kán. 1193 - Ak predvolanie nebolo legitímne oznámené, akty procesu sú neplatné, ak prinajmenej ich časť nebola pripravená k vedeniu kauzy.

Kán. 1194 - Ak bolo predvolanie legitímne doručené alebo stránky sa dostavili pred sudcu na prerokúvanie kauzy:

1° vec prestáva byť nedotknutá;

2° kauza sa stáva vlastnou toho sudcu alebo tribunálu ináč kompetentného, pred ktorým bola podaná žaloba;

3° u delegovaného sudcu sa stáva pevnou delegovaná moc tak, že neprestáva jestvovať zánikom práva delegujúceho;

4° prerušuje sa premĺčanie, ak nie je postarané ináč;

5° stáva sa začiatok pojednávania sporu a preto má ihneď miesto zásada, podľa ktorej kým spor prebieha, nič sa nemá meniť.

Ak bolo predvolanie legitímne doručené alebo sa stránky dostavili pred sudcu na prerokúvanie kauzy:

1° vec prestáva byť nedotknutá;

2° kauza sa stáva vlastnou toho sudcu alebo tribunálu, ináč kompetentného, pred ktorým bola žaloba podaná;

3° delegovaná moc delegovaného sudcu sa stáva pevnou, takže neprestáva jestvovať zánikom práva delegujúceho;

4° prerušuje sa premlčanie, ak nie je určené niečo iné;

5° spor začína prebiehať, preto ihneď platí zásada, podľa ktorej kým spor prebieha, nič sa nemá meniť.

Art. III

Dosvedčenie sporu

Kán. 1195 - § 1. Dosvedčenie sporu nastáva, keď sa dekrétom sudcu vymedzí okruh kontroverzie, vybratý zo žiadostí a odpovedí stránok.

§ 2. Žiadosti a odpovede stránok, okrem tých, ktoré sú v úvodnom žalobnom spise sporu, môžu byť vyjadrené buď v odpovedi na predvolanie, alebo v ústnych vyhláseniach pred sudcom; avšak v ťažších kauzách má sudca pozvať stránky na zosúladenie pochybnosti alebo pochybností, na ktoré treba v rozsudku odpovedať.

§ 3. Dekrét sudcu treba doručiť stránkam, ktoré, ak ešte nesúhlasili, sa môžu do desiatich dní obrátiť na tohto sudcu, aby ho zmenil; záležitosť treba čo najrýchlejšie rozhodnúť dekrétom tohto sudcu.

Kán. 1196- Raz stanovený predmet kontroverzie nemožno platne zmeniť, iba ak novým dekrétom z vážneho dôvodu na žiadosť stránky a po vypočutí ostatných stránok a zvážení ich dôvodov.

Kán. 1197 - Po dosvedčení sporu držiteľ cudzej veci prestáva byť dobromyseľným držiteľom; a preto, ak je odsúdený, aby vec vrátil, musí vrátiť odo dňa dosvedčenia sporu aj výnosy a nahradiť škody.

Kán. 1198 - Po dosvedčení sporu má sudca stránkam určiť primeraný čas na predloženie a doplnenie dôkazov.

Art. IV

Pozastavenie, zmarenie a zrieknutie sa prejednávania sporu

Kán. 1199 - Ak sporová stránka zomrie alebo zmení stav, alebo odstúpi z úradu, na základe ktorého koná, vtedy:

1° keď kauza ešte nie je uzavretá, pojednávanie sa pozastavuje, kým dedič zomrelého alebo nástupca, alebo ten, koho sa to týka, spor neprevezme;

2° keď je kauza uzavretá, sudca musí pokračovať do konca po predvolaní zástupcu, ak je prítomný, ináč dediča alebo nástupcu zomrelého.

Kán. 1200 - § 1. Ak od svojej úlohy odstúpi poručník alebo opatrovník, alebo zástupca, alebo advokát, ktorý je podľa normy kán. 1139 nevyhnutný, pojednávanie sa dočasne pozastavuje.

§ 2. Sudca má čo najskôr ustanoviť iného poručníka alebo opatrovníka; zástupcu pre spor alebo advokáta môže ustanoviť, ak to stránka v krátkej lehote, ktorú stanovil sám sudca, zanedbala urobiť.

Kán. 1201 - Ak stránky počas šiestich mesiacov neuskutočnili nijaký procesný akt, hoci tomu nebránila nijaká prekážka, pojednávanie sa marí.

Kán. 1202 - Zmarenie má účinok samým právom voči všetkým, aj maloletým alebo iným, ktorí sú maloletým postavení na roveň, a musí sa aj z úradu vyhlásiť pri neporušení práva požadovať odškodnenie od poručníkov, opatrovníkov, správcov, zástupcov, ktorí nedokázali, že sú bez viny.

Kán. 1203 - Zmarenie ruší procesné akty, nie však akty kauzy; ba tie môžu mať účinnosť aj na inom súdnom konaní, len keď kauza prebieha medzi tými istými osobami a v tej istej veci a na tú istú vec; keď však ide o cudzie osoby, majú iba účinnosť dokumentov.

Kán. 1204 - Každá sporová stránka musí hradiť tie trovy zmareného súdneho konania, ktoré sama spôsobila.

Kán. 1205 - § 1. Žalobca sa v ktoromkoľvek štádiu a na ktoromkoľvek stupni súdneho konania môže zrieknuť pojednávania; rovnako tak žalobca, ako aj pozvaná stránka sa môžu zrieknuť buď všetkých, alebo len niektorých aktov procesu.

§ 2. Aby sa poručníci a správcovia právnických osôb mohli zrieknuť pojednávania, potrebujú radu alebo súhlas tých, ktorých spolupôsobenie sa vyžaduje na úkony, prekračujúce hranice riadneho spravovania.

§ 3. Aby zrieknutie bolo platné, treba ho vykonať písomne a musí ho podpísať stránka alebo jej zástupca, vybavený zvláštnym mandátom, musí sa oznámiť druhej stránke a tá ho musí prijať alebo aspoň nenapadnúť a sudca ho musí prijať.

Kán. 1206 - Zrieknutie prijaté sudcom má vzhľadom na zrieknuté úkony tie isté účinky ako zmarenie pojednávania a rovnako zaväzuje zriekajúceho hradiť trovy za úkony, ktorých sa zriekol.

Art. V

Dôkazy

Kán. 1207 - § 1. Bremeno dokazovania pripadá tomu, kto niečo tvrdí.

§ 2. Dôkaz nepotrebuje:

1° to, čo predpokladá sám zákon;

2° to, čo jedna sporová stránka tvrdí a druhá pripúšťa, ak právo alebo sudca predsa len nevyžadujú dôkaz.

Kán. 1208 - § 1. Možno predložiť dôkazy akéhokoľvek druhu, ktoré sa zdajú užitočné na rozsúdenie kauzy a sú dovolené.

§ 2. Ak stránka žiada, aby dôkaz, ktorý sudca zamietol, bol prijatý, sám sudca má o tom čo najrýchlejšie rozhodnúť.

Kán. 1209 - Ak stránka alebo svedok odmietajú dostaviť sa k sudcovi, aby vypovedali, je dovolené vypočuť ich aj cez osobu určenú sudcom alebo žiadať, aby svoje vyhlásenie urobili pred verejným notárom, alebo akýmkoľvek iným legitímnym spôsobom.

Kán. 1210 - Sudca nemá prikročiť k zhromažďovaniu dôkazov pred dosvedčením sporu, ak nie je na to vážny dôvod.

1° Vyhlásenia stránok

Kán. 1211 - Aby sudca lepšie zistil pravdu, vždy môže stránkam klásť otázky, ba musí ich na žiadosť stránky alebo na dokázanie skutočnosti, ktorá z hľadiska verejného záujmu vyžaduje odstránenie pochybnosti.

Kán. 1212 - § 1. Legitímne opýtaná stránka musí odpovedať a vyznať úplnú pravdu, ak odpoveďou neprezradí ňou spáchaný delikt.

§ 2. Ale ak odmietla odpovedať, sudca má zvážiť, čo z toho možno vyvodiť na dokazovanie skutočností.

Kán. 1213 - V prípadoch, v ktorých ide o verejné dobro, sudca má dať stránkam zložiť prisahu, že budú hovoriť pravdu alebo aspoň že to, čo povedali, je pravda, ak sa z vážneho dôvodu neodporúčalo niečo iné; v ostatných prípadoch to môže urobiť podľa svojho uváženia.

Kán. 1214 - Stránky, promótor spravodlivosti a obhajca zväzku môžu predložiť sudcovi okruhy tém, podľa ktorých má byť stránka vypočúvaná.

Kán. 1215 - Pri vypočúvaní stránok sa majú primerane zachovať kánony o vypočúvaní svedkov.

Kán. 1216 - Tvrdenie o nejakej skutočnosti, ktoré písomne alebo ústne predniesla niektorá stránka proti sebe pred kompetentným sudcom o samom predmete súdneho konania buď sama od seba, alebo na otázku sudcu, je súdnym priznaním.

Kán. 1217 - § 1. Súdne priznanie jednej stránky, ak ide o nejakú súkromnú záležitosť a v kauze nejde o verejné dobro, oslobodzuje ostatných od bremena dokazovania.

§ 2. Avšak v kauzách, ktoré sa týkajú verejného dobra, súdne priznanie a ostatné vyhlásenia stránok, ktoré nie sú priznaniami, môžu mať dôkazovú silu, ktorú má sudca posúdiť spolu s ostatnými okolnosťami kauzy, ale nemožno im priznať plnú dôkaznú silu, ak nepristúpia iné prvky, ktoré by ich úplne potvrdili.

Kán. 1218 - Je úlohou sudcu, aby po zvážení všetkých okolností posúdil, akú hodnotu treba pripísať mimosúdneho priznaniu, predloženému na súdnom konaní.

Kán. 1219 - Priznanie alebo akékoľvek iné vyhlásenie stránky je bez akejkoľvek sily, ak je zrejmé, že bolo urobené na základe omylu skutku alebo bolo vynútené násilím, alebo veľkým strachom.

2° Dokazovanie pomocou dokladov

Kán. 1220 - V akomkoľvek druhu súdneho konania sa prijíma dokazovanie pomocou dokladov tak verejných, ako aj súkromných.

Kán. 1221 - § 1. Verejné cirkevné doklady sú tie, ktoré pri zachovaní náležitostí, ktoré predpisuje právo, vyhotovila verejná osoba pri vykonávaní svojej úlohy v Cirkvi.

§ 2. Verejné občianske doklady sú tie, ktoré sa právne za také považujú podľa zákonov každého jednotlivého miesta.

§ 3. Ostatné doklady sú súkromné.

Kán. 1222 - Verejné doklady majú hodnovernosť vo všetkom, čo sa v nich priamo a zásadne tvrdí, ak protikladné a očividné dôvody nepotvrdzujú niečo iné, pri zachovaní civilného práva miesta, ak vo vzťahu k civilným dokumentom ustanovuje ináč.

Kán. 1223 - Súkromný doklad, buď uznaný stránkou, alebo prijatý sudcom, má voči pôvodcovi alebo tomu, kto ho podpísal, a voči tým, na ktorých prešla od nich kauza, tú istú dôkaznú silu ako mimosúdne priznanie; voči cudzím osobám má tú istú silu ako vyhlásenia stránok, po zvážení sudcom spolu s ostatnými okolnosťami kauzy, ale nemôže mu byť priznaná plná dôkazná sila, jedine že sa zjavia nejaké iné okolnosti, ktoré jeho dôkaznú silu posilnia.

Kán. 1224 - Ak sa dokáže, že v dokladoch bolo niečo vymazané, opravené, vložené, alebo že majú nejakú inú chybu, je úlohou sudcu, aby posúdil, či a akú hodnotu majú takéto doklady.

Kán. 1225 - Doklady nemajú v súdnom konaní dôkaznú silu, ak nie sú pôvodné alebo predložené v hodnovernom odpise a uložené v kancelárii tribunálu, aby ich sudca a stránky mohli preskúmať.

Kán. 1226 - Sudca môže prikázať, aby sa v súde predložil doklad, spoločný pre obidve stránky.

Kán. 1227 - § 1. Nikto nie je povinný predložiť doklady, hoci spoločné, ktoré nemožno zverejniť bez nebezpečenstva škody podľa kán. 1229, § 2, č. 2, bod 2, alebo bez nebezpečenstva porušenia tajomstva, ktoré treba zachovať.

§ 2. Ak sa predsa dá odpísať aspoň nejaká menšia časť dokladu a možno ju v odpise predložiť bez uvedených nepohodlností, sudca môže nariadiť, aby sa predložila.

3° Svedkovia a svedecké výpovede

Kán. 1228 - Dokazovanie pomocou svedkov sa pripúšťa v akýchkoľvek kauzách, pod vedením sudcu.

Kán. 1229 - § 1. Svedkovia musia sudcovi, ktorý legitímne vypočúva, vyznať pravdu.

§ 2. Pri neporušení predpisu kán. 1231 spod povinnosti odpovedať sú vyňatí:

1. klerici, čo sa týka vecí, ktoré im boli zverené na základe posvätného ministéria; štátni úradníci, lekári, pôrodné asistentky, advokáti, notári a iní, ktorí sú povinní zachovávať úradné tajomstvo aj z dôvodu poskytnutej rady, čo sa týka záležitostí, podliehajúcich tomuto tajomstvu;

2. tí, ktorí sa obávajú, že pre ich svedeckú výpoveď postihnú ich samých alebo ich manželského partnera, alebo najbližších pokrvných, alebo príbuzných zlá povest', nebezpečné útrapy, alebo iné veľké zlá.

a° Kto môže byť svedok

Kán. 1230 - Svedok môže byť každý, ak ho právo výslovne úplne alebo čiastočne neodmieta.

Kán. 1231 - § 1. Maloletí mladší než štrnásťroční a slabomyselní nemajú byť prijatí svedčiť; vypočúvať ich však možno na základe dekrétu sudcu, ktorým sa má vyhlásiť, že je to užitočné.

§ 2. Za neschopných zložiť svedectvo treba považovať:

1° stránky v kauze alebo tých, ktorí v mene stránok vystupujú v súdnom konaní, sudca a jeho pomocníci, advokát a iní, ktorí stránkam v tej istej kauze pomáhajú alebo pomáhali;

2° kňazov, čo sa týka toho všetkého, čo sa dozvedeli zo sviatostnej spovede, hoci by kajúcnik žiadal, aby sa to zverejnilo; ba ani to, čo od kohokoľvek a akýmkoľvek spôsobom niekto počul z príležitosti sviatostnej spovede, nemožno prijať ani len ako náznak pravdy.

b° Uvádzanie a vylučovanie svedkov

Kán. 1232 - Stránka, ktorá svedka uviedla, môže sa zriecť jeho vypočúvania; avšak odporujúca stránka môže žiadať, aby svedok bol predsa len vypočúvaný.

Kán. 1233 - § 1. Keď sa žiada dokazovanie pomocou svedkov, tribunálu sa majú oznámiť ich mená a trvalé bydlisko.

§ 2. V lehote, ktorú určil sudca, sa majú predložiť okruhy tém, podľa ktorých sa žiada vypočúvanie svedkov; ináč sa má žiadosť považovať za zanechanú.

Kán. 1234 - Úlohou sudcu je obmedziť príliš veľký počet svedkov.

Kán. 1235 - Pred vypočúvaním svedkov sa ich mená majú oznámiť stránkam; ak to však podľa uváženeho úsudku sudcu nie je možné bez veľkej ťažkosti, treba tak urobiť aspoň pred zverejnením svedectiev.

Kán. 1236 - Stránka môže žiadať, aby bol svedok vylúčený, ak sa pred vypočúvaním svedka dokáže oprávnený dôvod na vylúčenie, pri zachovaní predpisu kán. 1231.

Kán. 1237 - Svedok je predvolaný dekrétom sudcu, ktorý bol svedkovi legitímne doručený.

Kán. 1238 - Svedok podľa normy práva predvolaný sudcom sa má dostaviť alebo sudcovi oznámiť dôvod svojej neprítomnosti.

c° Vypočúvanie svedkov

Kán. 1239 - § 1. Svedkov treba vypočúvať v samom sídle tribunálu, ak sa sudca nerozhodne ináč.

§ 2. Biskupi a tí, ktorí podľa práva svojho štátu majú rovnakú výhodu, majú byť vypočúvaní na mieste, ktoré si sami vyberú.

§ 3. Sudca má rozhodnúť, kde treba vypočúvať tých, ktorým je pre vzdialenosť, chorobu alebo inú prekážku nemožné, alebo ťažké dostaviť sa do sídla tribunálu, pri zachovaní predpisov kán. 1071 a 1128.

Kán. 1240 - Pri vypočúvaní svedkov stránky nemôžu byť prítomné, ak sudca, najmä keď ide o súkromné dobro, neusúdil, že im to treba dovoliť. Avšak prítomní môžu byť ich zástupcovia alebo advokáti, ak sudca neusúdil, že vzhľadom na okolnosti vecí a osôb treba postupovať tajne.

Kán. 1241 - § 1. Svedkov treba vypočúvať oddelene po jednom.

§ 2. Ak sa svedkovia medzi sebou alebo so stránkou vo vážnej veci rozchádzajú, sudca môže tých, ktorí sa medzi sebou nezhodujú, zvolať a konfrontovať podľa možnosti s vylúčením zväd a pohoršenia.

Kán. 1242 - Vypočúvanie svedka vykonáva sudca alebo jeho delegát, alebo audítor, ktorým treba, aby asistoval notár; preto stránky alebo promótor spravodlivosti, alebo obhajca zväzku, alebo advokáti, ktorí sa zúčastňujú na vypočúvaní, ak majú iné otázky, ktoré treba svedkovi predložiť, nemajú ich klávať svedkovi, ale sudcovi alebo jeho zástupcovi, aby ich sám položil, ak partikulárne právo neurčuje ináč.

Kán. 1243 - § 1. Sudca má svedkovi pripomenúť vážnu povinnosť hovoriť celú pravdu a len pravdu.

§ 2. Sudca má predložiť svedkovi prísahu podľa kán. 1213; ak ju svedok odmietne zložiť, má byť vypočúvaný bez prísahy.

Kán. 1244 - Sudca má najprv overiť totožnosť svedka; má zistiť, aký má vzťah k stránkam, a keď mu kladie špecifické otázky, týkajúce sa kauzy, má sa ho opýtať aj na pramene jeho poznatkov a kedy sa presne dozvedel to, čo tvrdí.

Kán. 1245 - Otázky majú byť krátke, prispôsobené chápanosti vypočúvaného, nemajú obsahovať súčasne viac vecí, nemajú byť úskočné, zákerné, nemajú naznačovať odpoveď, majú byť vzdialené od akejkoľvek urážky a majú sa vzťahovať na prerokúvanú kauzu.

Kán. 1246 - § 1. Otázky sa nemajú svedkom vopred oznámiť.

§ 2. Ale ak to, o čom treba svedčiť, tak vypadlo z pamäti, že sa to bez predchádzajúceho premyslenia nemôže s istotou tvrdiť, sudca môže svedkovi niektoré veci pripomenúť, ak usúdi, že sa to môže stať bez nebezpečenstva.

Kán. 1247 - Svedkovia majú podať svedectvo ústne a napísané nemajú čítať, ak nejde o číselné údaje a účty; v tom prípade si môžu vypomôcť poznámkami, ktoré priniesli so sebou.

Kán. 1248 - § 1. Odpoveď má byť ihneď notárom zapísaná a musí obsahovať doslovnú svedeckú výpoveď aspoň vzhľadom na to, čo sa priamo týka predmetu súdneho konania.

§ 2. Možno dovoliť používanie technických prístrojov, ktorými sa nahrávajú hlasy, len keď sa potom výpovede písomne zaznačia, a vypovedajúci ich, ak je to možné, podpíšu.

Kán. 1249 - Notár má v aktoch zaznamenať zloženie, vynechanie alebo odmietnutie prísahy, prítomnosť stránok a iných, otázky pridané z úradu a vôbec všetko, čo stojí za zmienku z toho, čo sa azda prihodilo počas vypočúvania svedkov.

Kán. 1250 - § 1. Po skončení vypočúvania sa musí pred svedkom prečítať, čo notár z jeho výpovede zapísal alebo svedkovi dať vypočuť, čo sa z jeho výpovede prostredníctvom technických prístrojov nahralo, pričom sa tomuto svedkovi má dať právo niečo doplniť, vynechať, opraviť, zmeniť.

§ 2. Napokon akt musí podpísať svedok, sudca a notár.

Kán. 1251 - Svedkovia, hoci už vypočutí, môžu byť na žiadosť stránky alebo z úradu pred zverejnením aktov či svedeckých výpovedí nanovo predvolaní na vypočúvanie, ak to sudca považuje za potrebné alebo užitočné, len keď nie je žiadne nebezpečenstvo tajného dohovoru alebo podplácania.

Kán. 1252 - Svedkom musia byť podľa spravodlivého odhadu sudcu uhradené tak výdavky, ktoré mali, ako aj ušlý zarábok z dôvodu podávania svedectva.

d° Hodnovernosť svedectiev

Kán. 1253 - Sudca pri hodnotení svedectiev, keď si v prípade potreby vyžiadal aj písomné svedectvá, má brať do úvahy:

1° stav a počestnosť osoby;

2° či svedok svedčí na základe vlastného poznania, najmä či to sám videl a počul, a či na základe vlastnej mienky, podľa toho, čo sa hovorí, alebo z počutia od iných;

3° či je svedok stály a zásadový alebo je nespoľahlivý, neistý, alebo vrtkavý;

4° či má spolusvedkov svedectva a či ho iné prvky dokazovania potvrdzujú alebo nie.

Kán. 1254 - Výpoveď jedného svedka nemôže mať úplnú hodnovernosť, ak nejde o kvalifikovaného svedka, ktorý vypovedá o veciach vykonaných z úradu alebo ak sa na základe okolností vecí a osôb neodporúča niečo iné.

4° Znalci

Kán. 1255 - Pomoc znalcov treba využiť vždy, keď sa podľa predpisu práva alebo sudcu ich zisťovanie a posúdenie, opierajúce sa o kritériá odbornosti alebo vedy, vyžadujú na potvrdenie nejakého faktu, alebo na objasnenie pravej prirodzenosti nejakej veci.

Kán. 1256 - Je úlohou sudcu po vypočutí stránok alebo na ich návrh vymenovať znalcov, alebo, ak si to prípad vyžaduje, prijať správy vyhotovené už inými zoncami.

Kán. 1257 - Z tých istých dôvodov ako svedkovia sú vylúčení alebo môžu byť odmietnutí aj znalci.

Kán. 1258 - § 1. Sudca so zreteľom na to, čo prípadne uviedli sporové stránky, má svojím dekrétom určiť jednotlivé kapitoly, na ktoré sa musí práca znalca zamerať.

§ 2. Znalci majú dať k dispozícii akty kauzy a iné doklady, a pomôcky, ktoré môže potrebovať na riadne a verné vykonanie svojej úlohy.

§ 3. Sudca má po vypočutí znalca určiť čas, v ktorom treba vykonať zisťovanie a predložiť správu.

Kán. 1259 - § 1. Každý znalec má svoju správu vyhotoviť nezávisle od ostatných, ak sudca nerozkáže vyhotoviť jednu, ktorú majú všetci podpísať; ak sa tak stane, starostlivo sa majú zaznačiť rozdiely v názoroch, ak nejaké boli.

§ 2. Znalci musia zreteľne uviesť, pomocou akých dokladov alebo akými inými vhodnými spôsobmi sa presvedčili o totožnosti osôb alebo vecí, alebo miest, akou metódou a akým spôsobom postupovali pri plnení úlohy, ktorá im bola zverená, a predovšetkým o aké dôvody opierajú svoje závery.

§ 3. Sudca môže pozvať znalca, aby podal vysvetlenia, ktoré sa zdajú byť potrebné.

Kán. 1260 - § 1. Sudca má pozorne zvážiť nielen závery znalcov, hoci zhodné, ale aj ostatné okolnosti kauzy.

§ 2. Pri zdôvodňovaní rozhodnutia musí vyjadriť, aké dôvody ho viedli k tomu, že závery znalcov prijal alebo zamietol.

Kán. 1261 - Znalcom treba hradiť trovy a vyplatiť honoráre, ktoré má sudca vymedziť, ako sa sluší a patrí, pri zachovaní partikulárneho práva.

Kán. 1262 - § 1. Stránky si môžu určiť súkromných znalcov, ktorí potrebujú schválenie sudcu.

§ 2. Súkromní znalci môžu, ak to sudca dovoľí, nahliadnuť do aktov kauzy, pokiaľ je to potrebné, a zúčastniť sa na znaleckom zisťovaní; vždy však môžu predložiť svoju správu.

5° Súdna obhliadka miesta a veci

Kán. 1263 - Ak sudca na rozhodnutie kauzy pokladá za vhodné ísť obhliadnuť nejaké miesto alebo preskúmať nejakú vec, má to stanoviť dekrétom, v ktorom po vypočutí stránok súhrne opíše to, čo treba urobiť pri obhliadke.

Kán. 1264 - O vykonanej obhliadke miesta alebo veci sa má vyhotoviť doklad.

6° Prezumpcie

Kán. 1265 - Predpoklady, ktoré nie sú stanovené samým právom, sudca aby dospel k spravodlivému rozsudku, môže utvárať len na základe nepochybnnej a vymedzenej skutočnosti, ktorá priamo súvisí s tým, o čom je kontroverzia.

Kán. 1266 - Kto v prospech seba má predpoklad samého práva, je oslobodený od bremena dokazovania, ktoré pripadá na druhú stránku.

Art. VI

Vedľajšie kauzy

Kán. 1267 - Vedľajšia kauza vzniká vždy, keď sa po začatí súdneho konania na základe predvolania predloží otázka, ktorá, hoci v žalobnom spise uvádzajúcom spor nie je výslovne obsiahnutá, predsa s kauzou tak súvisí, že sa zväčša musí rozriešiť pred hlavnou otázkou.

Kán. 1268 - Vedľajšia kauza sa predkladá písomne alebo ústne s naznačením súvisu, ktorý je medzi touto a hlavnou kauzou, pred kompetentným sudcom na rozhodnutie hlavnej kauzy.

Kán. 1269 - § 1. Sudca po prijatí žiadosti a po vypočutí stránok má čo najrýchlejšie rozhodnúť, či sa predložená vedľajšia otázka na niečom zakladá a či súvisí s hlavným súdnym konaním, alebo či ju treba hneď na začiatku zamietnuť; a ak ju prijme, či má takú závažnosť, že ju musí rozriešiť čiastkovým rozsudkom alebo dekrétom.

§ 2. Ale ak usúdi, že vedľajšiu otázku netreba riešiť pred definitívnym rozsudkom, má rozhodnúť, aby sa s ňou počítalo, keď sa bude rozhodovať hlavná kauza.

Kán. 1270 - § 1. § 1. Ak sa vedľajšia otázka musí rozriešiť rozsudkom, majú sa zachovať kánony o sumárnom sporovom procese, ak sudca so zreteľom na vážnosť veci nerozhodne ináč.

§ 2. Ak sa však musí rozriešiť dekrétom, tribunál môže vec zveriť audítorovi alebo predsedovi.

Kán. 1271 - Skôr než sa skončí hlavná kauza, sudca alebo tribunál môže dekrét, alebo čiastkový rozsudok odvolať, alebo zmeniť, ak sa vyskytne spravodlivá príčina, buď na žiadosť stránky, alebo z úradu po vypočutí stránok.

1° Stránky, ktoré sa nedostavili

Kán. 1272 - § 1. Ak sa predvolaná pozvaná stránka nedostaví a ani nepredloží primerané ospravedlnenie neprítomnosti, alebo neodpovie podľa normy kán. 1190, § 1, sudca ju má

dekrétom vyhlásiť za neprítomnú na súdnom konaní a má rozhodnúť, aby kauza pri zachovaní toho, čo treba zachovať, pokračovala až do definitívneho rozsudku a jeho vykonania.

§ 2. Skôr než sa vydá dekrét, o ktorom sa hovorí v § 1, musí byť zistené, v prípade potreby aj z nového predvolania, že legitímne vykonané predvolanie došlo obžalovanému v užitočnom čase.

Kán. 1273 - § 1. Ak sa potom pozvaná stránka dostaví na súd alebo dá odpoveď pred rozhodnutím kauzy, môže predložiť závery a dôkazy mocou kán. 1283; sudca však má dbať, aby sa súdne konanie zámerne nepreťahovalo pre dlhé a nepotrebné zdržovanie.

§ 2. Hoci sa pozvaná stránka nedostavila a ani nedala odpoveď pred rozhodnutím kauzy, môže rozsudok napadnúť; a ak dokáže, že jej bránila legitímna prekážka, ktorú bez vlastnej viny nemohla predtým preukázať, môže použiť sťažnosť neplatnosti.

Kán. 1274 - Ak sa v deň a hodinu, ktoré sú stanovené na dosvedčenie sporu, žalobca nedostaví a ani nepredloží primerané ospravedlnenie:

1° sudca ho má opätovne predvolať;

2° ak sa žalobca na nové predvolanie nedostaví, predpokladá sa, že sa zriekol pojednávania;

3° ak sa však neskôr chce zúčastniť v procese, má sa zachovať kán. 1273.

Kán. 1275 - § 1. Stránka neprítomná na súdnom konaní, ktorá nedokáže oprávnenú prekážku, je povinná jednak hradiť trovy sporu, ktoré vznikli pre jej neprítomnosť, ako aj v prípade potreby odškodniť druhú stránku.

§ 2. Ak na súdnom konaní nebol prítomný ani žalobca ani pozvaná stránka, sú povinní hradiť trovy sporu nerozdielne.

2° Tretí účastník v kauze

Kán. 1276 - § 1. Tomu, kto je zainteresovaný, môže sa dovoliť, aby zasiahol do kauzy na ktoromkoľvek stupni súdneho konania buď ako stránka, ktorá háji vlastné právo, alebo ako vedľajší účastník, aby pomáhal niektorej stránke v spore.

§ 2. Aby sa mu to však dovolilo, musí pred uzavretím v kauze predložiť sudcovi žalobný spis, v ktorom má stručne vyložiť svoje právo byť účastníkom.

§ 3. Toho, kto je účastníkom v kauze, treba prijať v tom štádiu, v akom sa kauza nachádza, pričom sa mu naznačí krátka zániková lehota na predloženie svojich dôkazov, ak kauza došla do štádia dokazovania.

Kán. 1277 - Sudca musí po vypočutí stránok predvolať na súdne konanie tretiu osobu, ktorej účasť sa zdá potrebná.

3° Napadnutie trvajúceho sporu

Kán. 1278 - Napadnutie je akt, ktorým, kým prebieha spor, jednou stránkou proti druhej alebo sudcom proti jednej, alebo druhej, alebo obidvom stránkam sa niečo zmení na škodu stránky a bez jej súhlasu, či už ohľadom predmetu sporu, alebo ohľadom procesných práv, ak zmena nie je pripustená samým právom.

Kán. 1279 - Napadnutie je samým právom neplatné, preto sudca musí rozhodnúť o jeho odvolaní; avšak je splatnené samým právom, ak sa záležitosť do mesiaca počítaného odo dňa prijatej správy o napadnutí nepredloží sudcovi.

Kán. 1280 - Záležitosti napadnutí musia byť rozhodnuté čo najrýchlejšie sudcom hlavnej kauzy, ak napadnutie vykonala stránka; ak sa však napadnutia dopustil sám sudca, tribunálom odvolania sa.

Art. VII

Zverejnenie aktov, uzavretie v kauze a diskusia o kauze

Kán. 1281 - § 1. Po zhromaždení dôkazov sudca musí pod trestom neplatnosti dekrétom dovoliť stránkam a ich advokátom, aby si v kancelárii tribunálu prezreli akty, ktoré ešte nepoznajú; ba advokátom, ktorí to žiadajú, možno dať odpis aktov; v kauzách, ktoré sa týkajú verejného dobra, sudca, aby sa vyhlo veľmi veľkým nebezpečenstvám, môže rozhodnúť, že niektorý akt sa nesmie nikomu ukázať, pričom však dbá na to, aby právo na obhajobu zostalo vždy nedotknuté.

§ 2. Stránky môžu navrhnúť sudcovi na doplnenie ďalšie dôkazy; po ich získaní, ak to bude sudca považovať za potrebné, znova treba vydať dekrét, o ktorom sa hovorí v § 1.

Kán. 1282 - § 1. Po splnení všetkého, čo sa týka predloženia dôkazov, pristupuje sa k uzavretiu v kauze.

§ 2. Toto uzavretie nastáva vtedy, keď stránky vyhlásia, že nemajú viac čo uviesť alebo uplynul užitočný čas, ktorý určil sudca na navrhnutie dôkazov, alebo sudca vyhlási, že kauzu pokladá za dostatočne vyšetrenú.

§ 3. O uzavretí v kauze, nech sa uskutočnilo akýmkoľvek spôsobom, má sudca vydať dekrét.

Kán. 1283 - § 1. Po uzavretí v kauze sudca môže znova volať tých istých alebo iných svedkov, alebo nariadiť iné dôkazy, ktoré sa predtým nežiadali, iba:

1° v kauzách, v ktorých ide len o súkromné dobro stránok, ak súhlasia všetky stránky;

2° v ostatných kauzách po vypočutí stránok, ale len keď existuje na to vážny dôvod a odstráni sa akékoľvek nebezpečenstvo podvodu alebo ovplyvňovania;

3° vo všetkých kauzách, keď je pravdepodobné, že ak sa neprijme nový dôkaz, rozsudok bude nespravodlivý pre dôvody, o ktorých sa hovorí v kán. 1326, § 2, bod. 1 - 3.

§ 2° Sudca však môže nariadiť alebo dovoliť, aby sa predložil doklad, ktorý sa azda predtým bez viny toho, koho sa to týka, nemohol predložiť.

§ 3° Nové dôkazy sa majú zverejniť pri zachovaní kán. 1281, § 1. § 1.

Kán. 1284 - Po uzavretí v kauze sudca má určiť primeraný čas na prednesenie obhajob alebo pripomienok.

Kán. 1285 - § 1. Obhajoby a pripomienky majú byť písomné, ak sudca so súhlasom stránok nepovažuje rozpravu, konanú pred zasadačím tribunálom, za dostačujúcu.

§ 2. Ak sa obhajoby spolu s hlavnými dokladmi majú vydať tlačou, vyžaduje sa predchádzajúce dovolenie sudcu pri neporušení záväzku zachovať tajomstvo, ak také je.

§ 3. Čo sa týka rozsahu obhajob, počtu odpisov a iných podrobností tohto druhu, má sa zachovať nariadenie tribunálu.

Kán. 1286 - § 1. Po tom, ako si vzájomne zdelili obhajoby a pripomienky, môžu obidve stránky v krátkom čase, určeným sudcom, predložiť odpoveď.

§ 2. Toto právo majú mať stránky iba raz, ak sa sudca nedomnieva, že ho treba z vážneho dôvodu znova udeliť; v tom prípade dovolenie udelené jednej stránke sa rozumie za udelené aj druhej.

§ 3. Promótor spravodlivosti a obhajca zväzku majú právo znova predniesť repliku na odpovede stránok.

Kán. 1287 - § 1. Úplne sú zakázané informácie stránok alebo obhajcov, alebo aj iných, poskytnuté sudcovi, ktoré majú zostať mimo aktov kauzy.

§ 2. Ak sa diskusia o kauze vykonala písomne, sudca môže stanoviť, aby pred zasadajúcim tribunálom prebehla umiernená ústna rozprava na objasnenie niektorých otázok.

Kán. 1288 - Na ústnej rozprave, o ktorej sa hovorí v kán. 1285, § 1 a 1287, § 2, má byť prítomný notár, aby, ak sudca nariadi alebo stránka žiada a sudca súhlasí, o prerokovaných (veciach) a záveroch mohol ihneď zachytiť písomne. Na ústnej rozprave, o ktorej sa hovorí v kán. 1285, § 1 a 1287, § 2, má byť prítomný notár na to, aby ak sudca rozkáže, alebo stránka požiada a sudca súhlasí, prerokované veci a závery mohol ihneď písomne zachytiť

Kán. 1289 - Ak stránky v užitočnom čase zanedbali pripraviť si obhajobu alebo sa spoliehajú na vedomosti a svedomie sudcu, sudca, ak z aktov a dôkazov pokladá vec za plne preskúmanú, môže ihneď vyniesť rozsudok, ale po vyžiadaní pripomienok promotora spravodlivosti a obhajcu zväzku, ak sú účastníkmi súdneho konania.

Art. VIII

Výroky sudcu

Kán. 1290 - Kauzu prerokovanú súdnou cestou, ak je hlavná, rozhoduje sudca definitívnym rozsudkom; ak je vedľajšia, čiastkovým rozsudkom, pri zachovaní predpisu kán. 1269, § 1.

Kán. 1291 - § 1. - § 1. Na vynesenie akéhokoľvek rozsudku sa vyžaduje, aby sudca mal v sebe morálnu istotu vo veci, ktorú treba rozsudkom rozhodnúť.

§ 2. Túto istotu musí sudca čerpať z aktov a z dôkazov.

§ 3. Dôkazy musí sudca hodnotiť podľa svojho svedomia pri zachovaní predpisov zákona o účinnosti niektorých dôkazov.

§ 4. Sudca, ktorý túto istotu nemohol nadobudnúť, má vyhlásiť, že právo žalobcu nie je preukázané a pozvanú stránku má ako oslobodenú prepustiť, ak nejde o kauzu, ktorá má priazeň práva. V takom prípade treba vyniesť rozsudok v jej prospech.

Kán. 1292 - § 1. V kolégiovom tribunáli má predseda kolégia stanoviť, v ktorý deň a hodinu sa majú sudcovia zhromaždiť na rozhodovanie, a ak sa z osobitného dôvodu neodporúča niečo iné, zhromaždenie sa má konať v samom sídle tribunálu, na ktorom nemôže byť prítomný nikto okrem sudcov kolégia.

§ 2. V deň určený na zhromaždenie jednotliví sudcovia majú predložiť svoje písomné závery, avšak so zatajením mena, o merite kauzy a dôvody tak podľa práva, ako aj podľa skutočnosti, na základe ktorých došli k svojmu záveru; tieto závery s dodatkom o ich hodnovernosti podpísané všetkými sudcami sa majú pripojiť k aktom kauzy, ktoré treba zachovať v tajnosti, pri dodržaní § 4.

§ 3. Po prednesení záverov jednotlivých sudcov v poradí podľa precedencie, a to tak, že vždy začína ponens, čiže relator kauzy, má byť diskusia pod vedením predsedu tribunálu najmä preto, aby sa spoločne ustálilo, čo treba stanoviť vo výrokovej časti rozsudku.

§ 4. V diskusii však každý smie odstúpiť od svojho skoršieho záveru; avšak sudca, ktorý nechce pristúpiť na rozhodnutie ostatných, môže požadovať, aby sa v prípade odvolania poslali závery všetkých sudcov, bez uvedenia mien, na vyšší tribunál.

§ 5. Ak sudcovia v prvej diskusii nechcú alebo nemôžu dospieť k rozsudku, rozhodnutie sa môže odročiť na nové zhromaždenie, ale najviac o týždeň, ak sa podľa normy kán. 1283 nemá doplniť vyšetrenie kauzy.

Kán. 1293 - § 1. Ak ide o samosudcu, rozsudok vypracuje sám.

§ 2. V kolégiovom tribunáli má byť rozsudok vypracovaný na základe toho, čo jednotliví sudcovia predniesli v diskusii, ak väčšina sudcov neurčila zdôvodnenie, ktorému treba dať prednosť; potom sa má rozsudok predložiť na schválenie jednotlivým sudcom.

§ 3. Rozsudok treba vydať do mesiaca odo dňa rozhodnutia kauzy, ak v kolégiovom tribunáli sudcovia z vážneho dôvodu neurčili dlhší čas.

Kán. 1294 - Rozsudok musí:

1° rozhodnúť kontroverziu, prerokúvanú pred tribunálom a dať na jednotlivé pochybnosti primeranú odpoveď;

2° rozhodnúť, aké záväzky vyplývajúce zo súdneho konania majú stránky a ako ich treba splniť;

3° vyložiť dôvody čiže pohnútky tak podľa práva, ako aj podľa skutočností, na ktorých sa zakladá výroková časť rozsudku;

4° stanoviť súdne trovy.

Kán. 1295 - § 1. V rozsudku treba po vzývaní Božieho mena v poradí uviesť, kto je sudca alebo tribunál, kto je žalobca, pozvaná stránka, zástupca s riadne uvedenými menami a trvalým bydliskom, kto je promótor spravodlivosti a obhajca zväzku, ak sa zúčastnili na súdnom konaní.

§ 2. Potom sa musí v ňom stručne opísať skutkový stav so závermi stránok a so znením pochybností.

§ 3. Nato nasleduje výroková časť rozsudku po uvedení dôvodov, o ktoré sa opiera.

§ 4. Má sa uzavrieť uvedením dňa a miesta jeho vynesenia s podpisom sudcu, alebo ak ide o kolégiový tribunál, všetkých sudcov a notára.

Kán. 1296 - Normy o konečnom rozsudku platia s primeraným prispôbením aj o čiastkovom rozsudku.

Kán. 1297 - Rozsudok sa má čím skôr doručiť s uvedením lehôt, do ktorých môže byť podané odvolanie; pred doručením nemá nijakú účinnosť, hoci výroková časť bola stránkam, s dovoľením sudcu, oznámená.

Kán. 1298 - Doručenie rozsudku sa môže uskutočniť buď tak, že sa odpis rozsudku odovzdá stránkam alebo ich zástupcom, alebo tak, že sa im tento odpis pošle, podľa normy kán. 1192.

Kán. 1299 - § 1. Ak do textu rozsudku buď vkĺzol omyl v číslach, alebo vecný omyl sa stal pri odpisovaní výrokovej časti rozsudku či pri uvádzaní skutočností, alebo žiadostí stránok, alebo bolo vynechané to, čo vyžaduje kán. 1612, § 4, rozsudok musí opraviť alebo doplniť buď na žiadosť stránok, alebo z úradu sám tribunál, ktorý ho vyniesol, vždy však po vypočutí stránok a dekrétom, pripojeným na koniec rozsudku.

§ 2. Ak niektorá stránka odporuje, vedľajšia otázka sa má rozhodnúť dekrétom.

Kán. 1300 - Ostatné výroky sudcu okrem rozsudku sú dekréty, ktoré ak nie sú iba nariadujúce, nemajú účinnosť, ak aspoň súhrmne nevyjadrujú zdôvodnenia alebo ak neodkazujú na zdôvodnenia, výrazne uvedené v inom akte.

Kán. 1301 - Čiastkový rozsudok alebo dekrét majú účinnosť definitívneho rozsudku, ak prekážajú súdnemu konaniu alebo ukončujú buď samo súdne konanie, alebo niektorý jeho stupeň vo vzťahu aspoň k niektorej stránke v kauze.

Art. IX

Napadnutie rozsudku

1° O vymáhaní nulity proti rozsudku

Kán. 1302 - Ak ide o kauzu, ktorá sa týka iba súkromných osôb, neplatnosti úkonov stanovené právom, ktoré, hoci boli známe stránke podávajúcej neplatnosť, sudcovi pred vynesením rozsudku neboli oznámené, sa naprávajú samým rozsudkom, pri zachovaní kánonov. 1303 a 1304.

Kán. 1303 - Rozsudok má chybu nevyliciteľnej neplatnosti, ak:

1° ho vyniesol absolútne nekompetentný sudca;

2° ho vyniesol ten, kto nemá moc súdiť v tribunáli, v ktorom bola kauza rozsúdená;

3° rozsudok vyniesol sudca, donútený násilím alebo veľkým strachom;

4° súdne konanie bolo vykonané bez súdnej žiadosti, o ktorej sa hovorí v kán. 1501 alebo nebolo ustanovené proti nijakej pozvanej stránke;

5° bol vynesený medzi stránkami, z ktorých aspoň jedna nemá spôsobilosť vystupovať v súdnom konaní;

6° niekto vystupoval v mene iného bez legitímneho mandátu;

7° jednej zo stránok bolo odopreté právo obhajoby;

8° kontroverzia nebola ani čiastočne rozhodnutá.

§ 2. V týchto prípadoch sa môže predložiť na spôsob námietky bez časového obmedzenia, na spôsob žaloby pred sudcom, ktorý rozsudok vyniesol, do desiatich rokov odo dňa zverejnenia rozsudku.

Kán. 1304 - Rozsudok má chybu vyliečiteľnej neplatnosti, iba ak:

1° ho vyniesol nelegitímny počet sudcov proti predpisu kán. 1084;

2° neobsahuje pohnútky, čiže dôvody rozhodnutia;

3° chýbajú na ňom podpisy, predpísané právom;

4° neobsahuje rok, mesiac, deň a miesto vynesenia;

5° sa opiera o neplatný súdny akt, ktorého neplatnosť nebola napravená podľa normy kán. 1302;

6° bol vyneseny proti stránke legítimne neprítomnej podľa kán. 1273, § 2.

§2 V týchto prípadoch sa sťažnosť neplatnosti môže predložiť do troch mesiacov od doručenia rozsudku.

Kán. 1305 - O sťažnosti neplatnosti rozhoduje sudca, ktorý rozsudok vynesol; ak sa však stránka obáva, že tento sudca je zaujatý, a preto ho považuje za podozrivého, môže požadovať, aby bol podľa normy kán. 1108 nahradený iným sudcom.

Kán. 1306 - Sťažnosť neplatnosti sa môže predložiť spolu s odvolaním v lehote, stanovenej na odvolanie.

Kán. 1307 - § 1. Sťažnosť neplatnosti môžu predložiť nielen stránky, ktoré sa cítia poškodené, ale aj promótor spravodlivosti alebo obhajca zväzku vždy, keď majú právo zasiahnuť.

§ 2. Sám sudca môže ním vyneseny neplatný rozsudok z úradu stiahnuť alebo opraviť v lehote stanovenej na konanie v kán. 1302, § 2 a 1304, § 2, ak medzitým nebolo podané odvolanie spolu so sťažnosťou neplatnosti.

Kán. 1308 - Kauzy o sťažnosti neplatnosti môžu byť prerokované podľa kánonov o ústnom sporovom procese.

2° Odvolanie

Kán. 1309 - Stránka, ktorá sa cíti, že je nejakým rozsudkom poškodená, a takisto promótor spravodlivosti a obhajca zväzku v kauzách, v ktorých sa vyžaduje ich prítomnosť, majú právo odvolať sa proti rozsudku u vyššieho sudcu, pri neporušení kán. 1310.

Kán. 1310 - Odvolanie nie je prípustné:

1° proti rozsudku samého rímskeho veľkňaza alebo Apoštolskej signatúry;

2° proti rozsudku postihnutému chybou neplatnosti, ak nie je spojené so sťažnosťou neplatnosti, podľa normy kán. 1306;

3° proti rozsudku, ktorý sa stal rozsúdenou vecou;

4° proti dekrétu sudcu alebo čiastkovému rozsudku, ktoré nemajú účinnosť definitívneho rozsudku, ak nie je spojené s odvolaním proti definitívnemu rozsudku;

5° proti rozsudku alebo dekrétu v kauze, o ktorej právo určuje, že vec treba čo najrýchlejšie rozhodnúť.

Kán. 1311 - § 1. Odvolanie sa musí podať pred sudcom, ktorý rozsudok vyniesol, v zánikovej lehote pätnástich užitočných dní od doručenia rozsudku.

§ 2. Ak sa podáva ústne, notár ho má pred samým odvolávajúcim sa vyhotoviť písomne.

Kán. 1312 - Od delegovaného sa nepodáva odvolanie delegujúcemu, ale jeho bezprostrednému predstavenému, ak delegujúcim nie je samotná Apoštolská stolica.

Kán. 1313 - Ak vznikne otázka o práve odvolať sa, má ju čo najrýchlejšie rozriešiť odvolací tribunál podľa kánonov o sporovom súdnom konaní.

Kán. 1314 - V odvolaní treba pokračovať pred sudcom, ktorému je ono určené, do mesiaca od jeho podania, ak sudca, ktorý rozsudok vyniesol, neposkytol stránke dlhší čas na jeho pokračovanie.

Kán. 1315 - § 1. Na pokračovanie v odvolaní sa vyžaduje a stačí, aby stránka požiadala vyššieho sudcu o opravu napadnutého rozsudku, priložila odpis tohto rozsudku a uviedla dôvody odvolania.

§ 2. Medzitým sudca, ktorý vyniesol rozsudok, musí odpis aktov, po overení ich hodnovernosti notárom, poslať vyššiemu tribunálu; ak akty boli napísané v jazyku, ktorý je vyššiemu tribunálu neznámy, majú sa preložiť do iného, ktorý je tomuto tribunálu známy, pri použití záruk, aby vernosť prekladu bola preukázaná.

Kán. 1316 - Po nevyužitom uplynutí odvolacích lehôt buď pred sudcom, ktorý rozsudok vyniesol, alebo pred sudcom, ktorému ho treba poslať, sa odvolanie považuje za zanechané.

Kán. 1317 - § 1. Kto sa odvoláva môže sa zrieknuť odvolania s účinkami, o ktorých sa hovorí v kán. 1206.

§ 2. Ak odvolanie podal obhajca zväzku alebo promótor spravodlivosti, môže sa ho zrieknuť obhajca zväzku alebo promótor spravodlivosti odvolacieho tribunálu, ak spoločné právo nestanovuje ináč.

Kán. 1318 - § 1. Odvolanie podané žalobcom je na osov aj pozvanej stránke a naopak.

§ 2. Ak je viac pozvaných stránok alebo žalobcov viac a rozsudok je napadnutý iba jedným z nich, alebo iba proti jednému z nich, usudzuje sa, že napadnutie urobili všetci a proti všetkým, kedykoľvek požadovaná vec je nedeliteľná alebo záväzok nerozdielny.

§ 3. Ak jedna stránka podá odvolanie proti niektorej časti rozsudku, odporujúca stránka, hoci lehoty na odvolanie uplynuli, môže podať vedľajšie odvolanie proti iným častiam v zánikovej lehote pätnástich dní odo dňa, keď jej bolo oznámené hlavné odvolanie.

§ 4. Ak nie je zistené nič iné, predpokladá sa, že odvolanie bolo podané proti všetkým častiam rozsudku.

Kán. 1319 - Odvolanie pozastavuje vykonanie rozsudku.

Kán. 1320 - § 1. Pri neporušení predpisu kán. 1369 sa na odvolacom stupni nemôže prijať nový dôvod žaloby ani na spôsob užitočného spájania; dosvedčenie sporu sa preto môže vzťahovať iba na to, aby sa prvý rozsudok alebo potvrdil, alebo zmenil či už úplne, alebo čiastočne.

§ 2. Nové dôkazy sa však pripúšťajú iba podľa normy kán. 1283.

Kán. 1321 - Na odvolacom stupni treba postupovať tým istým spôsobom ako v prvej inštancii s primeraným prispôbením; ale ak azda netreba doplniť dôkazy, ihneď po dosvedčení sporu sa má pristúpiť k diskusii o kauze a k rozsudku.

Art. X

Rozsúdená vec, navrátenie do pôvodného stavu a odpor tretej osoby

1° Rozsúdená vec

Kán. 1322 - Mocou kán. 1324 vec sa má za rozsúdenú:

1° ak boli vynesené dva zhodné rozsudky medzi tými istými stránkami, o tej istej žiadosti a z toho istého dôvodu žiadosti;

2° ak v užitočnom čase nebolo podané odvolanie proti rozsudku;

3° ak sa na odvolacom stupni zmarilo pojednávanie alebo došlo k jeho zrieknutiu;

4° ak bol vyneseny definitívny rozsudok, proti ktorému niet odvolania.

Kán. 1323 - § 1. § 1. Rozsúdená vec požíva takú právnu pevnosť, že priamo napadnúť ju možno len vymáhaním nulity, navrátením do pôvodného stavu alebo odporovaním tretej osoby.

§ 2. Rozsúdená vec utvára medzi stránkami právne vysporiadanie a oprávňuje na exekučnú žalobu, ako aj na námietku rozsúdenej veci, ktorú môže sudca aj z úradu vyhlásiť, aby prekazil nové uvedenie tej istej kauzy.

Kán. 1324 - Kauzy o stave osôb, nevynímajúc ani kauzy o odlúčení manželov, sa nikdy nestávajú rozsúdenou vecou.

Kán. 1325 - § 1. Ak boli v kauze o stave osôb vynesené dva zhodné rozsudky, hocikedy sa možno obrátiť na odvolací tribunál, pričom treba predložiť nové a vážne dôkazy alebo argumenty v zánikovej lehote tridsiatich dní od podania napadnutia; odvolací tribunál však musí do jedného mesiaca od predloženia nových dôkazov a argumentov dekrétom stanoviť, či sa nové predloženie kauzy musí pripustiť, alebo nie.

§ 2. Obrátenie sa na vyšší tribunál, aby sa dosiahlo nové predloženie kauzy, nepozastavuje vykonanie rozsudku, ak buď spoločným právom nie je nariadené ináč, alebo odvolací tribunál, podľa normy kán. 1337, § 3, neprikazuje pozastavenie.

2° Navrátenie do pôvodného stavu

Kán. 1326 - § 1. Proti rozsudku, ktorý sa stal rozsúdenou vecou, stojí navrátenie do pôvodného stavu, len keď je zjavne preukázaná jeho nespravodlivosť.

§ 2. Avšak nespravodlivosť sa považuje za zjavne preukázanú, len ak:

1° rozsudok sa do takej miery opiera o dôkazy, ktoré sa neskôr ukázali ako nepravdivé, že bez týchto dôkazov by výroková časť rozsudku bola neudržateľná;

2° sa neskôr objavili doklady, ktoré nepochybne dokazujú nové skutočnosti, vyžadujúce opačné rozhodnutie;

3° rozsudok bol vyneseny na základe podvodu jednej stránky na škodu druhej;

4° bol očividne zanedbaný predpis nie čisto procesného zákona;

5° rozsudok odporuje predchádzajúcemu rozhodnutiu, ktoré sa stalo rozsúdenou vecou.

Kán. 1327 - § 1. O navrátenie do pôvodného stavu z dôvodov, o ktorých sa hovorí v kán. 1326, § 2, bod 1 – 3, treba požiadať sudcu, ktorý rozsudok vyniesol, do troch mesiacov, počítaných odo dňa spoznania týchto dôvodov.

§ 2. O navrátenie do pôvodného stavu z dôvodov, o ktorých sa hovorí v kán. 1326, § 2, bod 4 a 5, treba požiadať odvolací tribunál do troch mesiacov od doručenia rozsudku; ale ak v prípade, o ktorom sa hovorí v kán. 1326, § 2, bod 5, oznámenie o predchádzajúcom rozhodnutí nastalo neskôr, lehota plynie od tohto oznámenia.

§ 3. Lehoty, o ktorých sa hovorí vyššie, neplynú, kým poškodený je maloletý.

Kán. 1328 - § 1. Žiadosť o navrátenie do pôvodného stavu pozastavuje ešte nezačaté vykonávanie rozsudku.

§ 2. Ale ak z pravdepodobných náznakov vznikne podozrenie, že žiadosť bola podaná preto, aby sa oddialilo vykonanie rozsudku, sudca môže rozhodnúť, aby sa rozsudok vykonal, ale tomu, kto žiada navrátenie do pôvodného stavu, má poskytnúť vhodnú záruku, že ak k nemu dôjde, nebude poškodený.

Kán. 1329 - Po udelení navrátenia do pôvodného stavu sudca musí vyniesť rozsudok o merite kauzy.

3° Odpor tretej osoby

Kán. 1330 - Kto sa z vyneseneho konečného rozsudku, ktorý môže byť odoslaný na vykonanie, zapadnutý medzi inými osobami, obáva poškodenia svojich práv, môže tento rozsudok napadnúť pred jeho vykonaním.

Kán. 1331 - § 1. Odporovanie tretej osoby môže byť vykonané žiadosťou o opravu rozsudku tribunálom, ktorý ho vydal alebo odvolaním na odvolací tribunál.

§ 2. Ak žiadosť bola pripustená a odporca koná na odvolacom stupni, je viazaný zákonmi stanovenými pre odvolanie; ak koná pred tribunálom, ktorý rozsudok vydal, treba zachovávať normy dané pre rozhodovanie vo vedľajších kauzách súdnou cestou.

Kán. 1332 - § 1. Odporca musí v ktorejkoľvek kauze dokázať, že jeho právo je alebo naozaj bude porušené.

§ 2. Porušenie však musí pochádzať zo samotného rozsudku, keď on samotný je dôvodom porušenia alebo ak bude vykonaný, spôsobí odporcovi vážnu škodu.

Kán. 1333 - Ak odporca dokázal svoje právo, rozsudok predtým vyneseny treba zmeniť tribunálom podľa žiadosti odporcu.

Art. XI

Bezplatná právna ochrana a súdne trovy

Kán. 1334 - Chudobní, ktorí sú úplne neschopní zaplata súde trovy, majú právo na bezplatnú právnu ochranu, ak ich môžu znášať len čiastočne, na zníženie trov.

Kán. 1335 - Štatúty tribunálu musia stanoviť normy:

1° o súdnych trovách, ktoré majú byť zaplatené alebo nahradené stránkami;

2° o remunerácii zástupcov, advokátov znalcov a tlmočníkov a o odškodnení svedkov;

3° o udelení bezplatnej právnej ochrany alebo zníženia trov;

4° o náhrade škôd, ktorú musí vykonať ten, kto spor nielen prehral, ale sa aj ľahkomyselne súdil;

5° o peňažnej zálohe alebo dávaní záruky na zaplata súde trovy a nahradenie škôd. § 1. Biskup, ktorý má za úlohu usmerňovať tribunál, má stanoviť normy.

Kán. 1336 - Proti výroku týkajúcemu sa trov, remunerácií a nahradenia škôd niet osobitného odvolania, ale stránka sa do pätnástich dní môže obrátiť na toho istého sudcu, ktorý môže poplatok upraviť.

Art. XII

Vykonanie rozsudku

Kán. 1337 - § 1. Rozsudok, ktorý sa stal rozsúdenou vecou, môže sa odovzdať na vykonanie, pri neporušení kán. 1328.

§ 2. Sudca, ktorý vyniesol rozsudok, a ak bolo podané odvolanie, aj odvolací sudca, môžu z úradu alebo na žiadosť stránky prikázať predbežné vykonanie rozsudku, ktorý sa ešte nestal rozsúdenou vecou, v prípade potreby po poskytnutí dostatočných záruk, ak ide o príspevky, čiže dávky určené na nevyhnutné materiálne zabezpečenie, alebo ak súri iný oprávnený dôvod.

§ 3. Ak však je napadnutý rozsudok, ktorý sa ešte nestal rozsúdenou vecou, sudca, ktorý musí napadnutie rozsúdiť, ak vidí, že napadnutie je pravdepodobne opodstatnené a z vykonania rozsudku môže vzniknúť nenahraditeľná škoda, môže buď samo vykonanie pozastaviť, alebo ho viazať na záruku.

Kán. 1338 - Vykonanie rozsudku nie je možné skôr, kým nejestvuje vykonávací dekrét sudcu, ktorým sa vyhlasuje, že rozsudok musí byť odovzdaný na vykonanie; tento dekrét sa podľa povahy rozličných káuz má buď zahrnúť do samého znenia rozsudku, alebo vydať osobitne.

Kán. 1339 - Ak vykonanie rozsudku vyžaduje predbežné vyúčtovanie, vzniká vedľajšia otázka, o ktorej má rozhodnúť ten istý sudca, ktorý vyniesol rozsudok, určený na vykonanie.

Kán. 1340 - § 1. Ak partikulárnym právom vlastnej cirkvi sui iuris nie je stanovené iné, rozsudok musí vykonať sám alebo cez iného biskup eparchie, v ktorej bol vynesený rozsudok prvého stupňa.

§ 2. Ak to však ten odmietne alebo zanedbá, vykonanie na žiadosť stránky, ktorej sa to týka, alebo aj z úradu, prislúcha autorite, ktorej podlieha odvolací tribunál.

§ 3. V kontroverziách, o ktorých sa hovorí v kán. 1069, § 1, vykonanie rozsudku prislúcha predstavenému označeného v typiku alebo štatútoch.

Kán. 1341 - § 1. Vykonávateľ musí rozsudok vykonať sám podľa bežného významu slov, ak sa v samom znení rozsudku niečo neponecháva na jeho uváženie.

§ 2. Je mu dovolené rozhodovať o námietkach, týkajúcich sa spôsobu a účinnosti vykonania, nie však o merite kauzy; ak sa však odinakiaľ dozvie, že rozsudok je podľa normy kán. 1303, 1304 a 1326, § 2, neplatný alebo zjavne nespravodlivý, má sa zdržať vykonania a po upovedomení stránok vec vrátiť tribunálu, ktorý rozsudok vyniesol.

Kán. 1342 - § 1. Vždy, keď žalobcovi bola prisúdená nejaká vec, treba mu ju odovzdať ihneď, ako sa stala rozsúdenou vecou.

§ 2. Ak stránka bola odsúdená na odovzdanie hnutelnej veci alebo aby vyplatila peniaze, alebo aby niečo iné dala, či urobila, sudca v samom znení rozsudku, alebo vykonávateľ, má podľa svojho múdreho uváženia určiť lehotu na splnenie povinnosti, ktorá však nemá byť kratšia než pätnásť dní a dlhšia než šesť mesiacov.

Kapitola II

Sumárny sporový proces

Kán. 1343 - § 1 Sumárnym sporovým procesom sa môžu prerokovávať všetky kauzy, ktoré právo nevyučuje, ak stránka nežiada riadny sporový proces.

§ 2. Ak sa použije sumárny sporový proces v kauzách vylúčených právom, súdne akty sú neplatné.

Kán. 1344 - § 1. V žalobnom spise, ktorým sa spor uvádza, okrem toho, čo je uvedené v kán. 1187, sa musia:

1° krátko, úplne a prehľadne vyložiť skutočnosti, o ktoré sa opierajú žiadosti žalobcu;

2° tak uviesť dôkazy, ktorými chce žalobca dokázať skutočnosti, ale ktoré súčasne nemôže predložiť, aby ich sudca mohol ihneď získať.

§ 2. K žalobnému spisu musia byť aspoň v hodnovernom odpise pripojené doklady, o ktoré sa žiadosť opiera.

Kán. 1345 - § 1. Ak pokus o zmierenie podľa normy kán. 1103, § 2 bol neúspešný, sudca, ak sa domnieva, že žalobný spis na uvedenie spolu sa opiera o nejaký základ, má do troch dní dekrétom, pripojeným na konci samého žalobného spisu, prikázať, aby sa odpis žiadosti doručil pozvanej stránke a dať jej právo, aby do pätnástich dní poslala kancelárii tribunálu písomnú odpoveď.

§ 2. Toto oznámenie má účinky súdneho predvolania, o ktorých sa hovorí v kán. 1194.

Kán. 1346 - Ak to vyžadujú námietky pozvanej stránky, sudca má žalujúcej stránke určiť čas na odpoveď, aby z takto oboma stranami prednesených materiálov mal objasnený predmet sporu.

Kán. 1347 - § 1. Po uplynutí lehôt, o ktorých sa hovorí v kán. 1345, § 1 a 1346, sudca má po prezretí aktov vymedziť znenie pochybnosti; potom má na pojednávanie, ktoré treba vykonať do tridsiatich dní, predvolať všetkých, ktorí sa musia na ňom zúčastniť, pričom stránkam pripojí znenie pochybnosti.

§ 2. V predvolaní sa má stránkam oznámiť, že najneskôr do troch dní pred pojednávaním môžu predložiť tribunálu nejaký stručný text na podporu svojich tvrdení.

Kán. 1348 - Na pojednávaní sa majú najskôr prerokovať otázky, o ktorých sa hovorí v kán. 1118, 1119, 1121 a 1122.

Kán. 1349 - § 1. Dôkazy sa zhromažďujú na pojednávaní pri neporušení predpisu kán. 1071.

§ 2. Stránka a jej advokát môžu byť prítomní pri vypočúvaní ostatných stránok, svedkov a znalcov.

Kán. 1350 - Je potrebné, aby notár písomne zaznamenal odpovede stránok, svedkov, znalcov, žiadosti a námietky advokátov, ale súhrne a z nich iba to, čo patrí k podstate kontroverznej veci a aby to odpovedajúci podpísali.

Kán. 1351 - Dôkazy, ktoré sa neuvádzajú alebo nepožadujú v žiadosti, alebo v odpovedi, môže sudca pripustiť iba podľa normy kán. 1110; ale keď bol vypočutý čo i len jeden svedok, sudca môže nariadiť nové dôkazy iba podľa normy kán. 1283.

Kán. 1352 - Ak na pojednávaní nemohli byť zhromaždené všetky dôkazy, má sa stanoviť iné pojednávanie.

Kán. 1353 - Na tom istom pojednávaní sa po zhromaždení dôkazov koná ústna diskusia.

Kán. 1354 - § 1. Ak sa v diskusii nezistí, že vo vyšetrovaní kauzy treba niečo doplniť, alebo že jestvuje niečo, čo prekáža, aby bol rozsudok vyneseneý podľa právnej normy, sudca sa má hneď po skončení pojednávania utiahnuť a rozhodnúť kauzu; výroková časť rozsudku sa má ihneď prečítať pred prítomnými stránkami.

§ 2. Tribunál však môže pre obtiažnosť veci alebo z iného oprávneného dôvodu rozhodnutie odročit' až do piateho užitočného dňa.

§ 3. Úplný text rozsudku sa má s uvedením dôvodov doručiť stránkam čím skôr, spravidla do pätnástich dní.

Kán. 1355 - Ak odvolací tribunál zistí, že na nižšom stupni súdneho konania bol použitý sumárny sporový proces, čo právo vylučuje, musí vyhlásiť neplatnosť rozsudku a kauzu vrátiť tribunálu, ktorý rozsudok vyniesol.

Kán. 1356 - V ostatných veciach, týkajúcich sa spôsobu postupu, majú sa zachovať predpisy kánonov o riadnom sporovom súdnom konaní. Tribunál však môže svojím dekrétom, obsahujúcim dôvody, pozmeniť procesné normy, ktoré nie sú stanovené pre platnosť, aby sa pri neporušení spravodlivosti prispelo k urýchleniu.

TITUL XXVI NIEKTORÉ ZVLÁŠTNE PROCESY

Kapitola I Manželské procesy

Art. I Kauzy na vyhlásenie nulity manželstva

1° Kompetentné fórum

Kán. 1357 - Každá manželská kauza pokrstených patrí na základe vlastného práva cirkevnému sudcovi.

Kán. 1358 - Mocou osobných štatútov, tam kde sú, kauzy najmä o civilných účinkoch manželstva, ak sa pojednávajú ako hlavné, patria civilnému sudcovi, ale ak sa pojednávajú ako vedľajšie a dodatočné, môžu byť na základe vlastnej autority preskúmané a rozhodnuté cirkevným sudcom.

Kán. 1359 - V kauzách o neplatnosti manželstva, ktoré nie sú vyhradené Apoštolskej stolici, je kompetentný:

1° tribunál miesta, kde bolo manželstvo uzavreté;

2° tribunál miesta, kde má pozvaná stránka trvalé alebo prechodné bydlisko;

3° tribunál miesta, kde má žalobca trvalé bydlisko, len keď sa obidve stránky nachádzajú na území toho istého národa a súdny vikár trvalého bydliska pozvanej stránky po jej vypočutí s tým súhlasí;

4° tribunál miesta, na ktorom treba v skutočnosti zhromaždiť väčšinu dôkazov, len keď dá na to súhlas súdny vikár trvalého bydliska pozvanej stránky, len keď súhlasí súdny vikár trvalého bydliska pozvanej stránky po jej vypočutí.

2° Právo napadnúť manželstvo

Kán. 1360 - Napadnúť manželstvo sú spôsobilí:

1° manželia;

2° promótor spravodlivosti, keď sa neplatnosť stala už známou a manželstvo nemožno konvalidovať alebo ak to nie je užitočné.

Kán. 1361 - § 1. Manželstvo, ktoré za života obidvoch manželov nebolo žalované, po smrti jedného z nich alebo obidvoch nemožno žalovať, ak otázka týkajúca sa platnosti nie je prejudiciálna na rozriešenie inej kontroverzie buď na kánonickom, alebo na občianskom fóre.

§ 2. Ale ak jeden z manželov zomrie, kým kauza prebieha, má sa zachovať kán. 1199.

3° Povinnosti sudcov a tribunálov

Kán. 1362 - Sudca, skôr než prijme kauzu, a vždy, keď má nádej na dobrý výsledok, má použiť pastoračné prostriedky, aby manželov podľa možnosti priviedol k prípadnému konvalidovaniu manželstva a k obnoveniu manželského spoločenstva.

Kán. 1363 - § 1. Po pripustení žalobného spisu na uvedenie sporu má predseda alebo ponens pristúpiť k oznámeniu predvolacieho dekrétu, podľa normy kán. 1191.

§ 2. Po uplynutí lehoty pätnástich dní od doručenia predseda alebo ponens, ak niektorá stránka nepožiadala o zasadanie na dosvedčenie sporu, má do desiatich dní svojím dekrétom z úradu stanoviť znenie pochybnosti alebo pochybností a oznámiť stránkam.

§ 3. V znení pochybnosti sa treba nielen pýtať na to, či sa v danom prípade preukázala neplatnosť manželstva, ale sa musí aj definovať, z akého titulu alebo z akých titulov je napadnutá platnosť manželstva.

§ 4. Predseda alebo ponens, po desiatich dňoch od doručenia dekrétu, ak stránky nič nenamietali, novým dekrétom nariadi vyšetrenie kauzy.

4° Dôkazy

Kán. 1364 - § 1. Obhajca zväzku, patróni stránok, a ak je účastníkom súdneho konania aj promótor spravodlivosti, majú právo:

1° byť prítomní pri vypočúvaní stránok, svedkov a znalcov, pri neporušení predpisu kán. 1240;
2° nahliadnúť do súdnych aktov, hoci nezverejnených, a preskúmať doklady, predložené stránkami.

§ 2. Stránky nemôžu byť prítomné pri vypočúvaní, o ktorom sa hovorí v § 1, bod 1.

Kán. 1365 - Sudca má na zhodnotenie výpovedí stránok podľa kán. 1217, § 2 okrem iných indícií a pomôcok podľa možnosti použiť svedkov o vierohodnosti samých stránok, ak nie sú plné dôkazy odinakaľ.

Kán. 1366 - Sudca má v kauzách o impotencii alebo nedostatku súhlasu pre choromyselnosť využiť pomoc jedného alebo viacerých znalcov, ak sa to z okolností zreteľne neukáže ako zbytočné; v ostatných kauzách sa má zachovať kán. 1255.

Kán. 1367 - Keď pri vyšetrowaní kauzy vznikne veľmi pravdepodobná pochybnosť o neužívaní manželstva, tribunál môže kauzu o neplatnosti so súhlasom stránok pozastaviť a vyšetrowanie doplniť na dosiahnutie rozviazania nedokonaného sviatostrného manželstva; potom má poslať akty Apoštolskej stolici spolu so žiadosťou o rozviazanie, podanou jedným alebo druhým, alebo obidvoma manželmi a s vyjadrením tribunálu a eparchiálneho biskupa.

5° Rozsudok a odvolanie sa

Kán. 1368 - § 1. Rozsudok, ktorým sa po prvý raz vyhlásila neplatnosť manželstva, sa má spolu s prípadnými odvolaniami a ostatnými súdnymi aktmi do dvadsiatich dní od jeho doručenia z úradu poslať odvolaciemu tribunálu.

§ 2. Ak bol rozsudok pre neplatnosť manželstva vyneseny na prvom stupni súdneho konania, odvolací tribunál má po zväžení pripomienok obhajcu zväzku a aj prípadných pripomienok stránok má svojím dekrétom buď rozhodnutie ihneď potvrdiť, alebo kauzu pripustiť na riadne prešetrenie na druhom stupni.

Kán. 1369 - Ak sa na odvolacom stupni predloží nový titul neplatnosti manželstva, tribunál ho môže ako na prvom stupni pripustiť a rozhodnúť o ňom.

Kán. 1370 - § 1. Keď rozsudok, ktorým sa po prvý raz vyhlásila neplatnosť manželstva, bol na odvolacom stupni potvrdený či už dekrétom, alebo druhým rozsudkom, tí, ktorých manželstvo bolo vyhlásené za neplatné, môžu sláviť nové manželstvo ihneď, len čo im bol dekrét alebo druhý rozsudok oznámený, ak im v tom nebráni zákaz, pripojený k samému rozsudku alebo dekrétu, alebo stanovený miestnym hierarchom.

§ 2. Kán. 1325 treba zachovať, hoci rozsudok, ktorým bola vyhlásená neplatnosť manželstva, bol potvrdený nie druhým rozsudkom, ale dekrétom.

Kán. 1371 - Súdny vikár musí rozsudok, hneď ako sa stal vykonateľným, oznámiť hierarchovi miesta, kde bolo manželstvo slávené; tento hierarcha sa však musí postarať, aby sa v knihách manželstiev a pokrstených čo najskôr urobil záznam o vyhlásenej neplatnosti manželstva a o prípadne stanovených zákazoch.

6° Dokladový proces

Kán. 1372 - § 1. Súdny vikár alebo ním určený sudca po pripustení žiadosti môže, po vynechaní náležitostí riadneho procesu, ale po predvolaní stránok a za účasti obhajcu zväzku, rozsudkom vyhlásiť neplatnosť manželstva, ak z dokladu, ktorý nepodlieha nijakému protirečeniu ani námietke, je s istotou preukázaná existencia zneplatňujúcej prekážky alebo nedostatok v právom predpísanej forme slávania manželstva, len keď je s rovnakou istotou zjavné, že dišpenz nebol daný, alebo že zástupca nemal platný mandát.

§ 2. Ak však ide o toho, kto mal zachovať právom predpísanú formu slávania manželstva, ale pokúsil sa o manželstvo pred občianskym úradníkom alebo nekatolíckym vysluhovateľom, stačí predmanželské zisťovanie, podľa kán. 784, na dokázanie jeho slobodného stavu.

Kán. 1373 - § 1. Ak sa obhajca zväzku rozumne domnieva, že nedostatky, o ktorých sa hovorí v kán. 1372, § 1, alebo nejestvovanie dišpenzu nie sú isté, musí sa proti tomuto vyhláseniu odvolať na sudcu tribunálu druhého stupňa, ktorému treba poslať akty a písomne ho upozorniť, že ide o dokladový proces.

§ 2. Stránke, ktorá sa domnieva, že je poškodená, zostáva nedotknuté právo sa odvolať.

Kán. 1374 - Sudca tribunálu druhého stupňa za účasti obhajcu zväzku a po vypočutí stránok tým istým spôsobom rozhodne, či rozsudok treba potvrdiť alebo skôr treba v kauze postupovať podľa riadnych právnych noriem; v tom prípade kauzu vráti tribunálu prvého stupňa.

7° Všeobecné normy

Kán. 1375 - Kauzy na vyhlásenie neplatnosti manželstva nemôžu byť prerokúvané sumárnym sporovým procesom.

Kán. 1376 - V ostatných veciach, ktoré sa týkajú spôsobu postupu, treba uplatniť, ak tomu nebráni povaha veci, kánony o súdnych konaniach vo všeobecnosti a o riadnom sporovom súdnom konaní, pri zachovaní osobitných noriem, týkajúcich sa káuz, ktoré sa vzťahujú na verejné dobro.

Kán. 1377 - V rozsudku sa stránky majú upozorniť na mravné alebo aj občianske záväzky, ktorými sú azda zaviazané jedna voči druhej a voči deťom z hľadiska ich materiálneho zabezpečenia a výchovy.

Art. II

Kauzy o odlúčení manželov

Kán. 1378 - § 1. O osobnom odlúčení manželov, ak pre partikulárne miesta nie je legitímne postarané ináč, môže sa rozhodnúť dekrétom eparchiálneho biskupa alebo rozsudkom sudcu.

§ 2. Eparchiálny biskup eparchie, v ktorej manželia majú pobyt, môže po zvážení osobitných okolností udeliť dovolenie obrátiť sa na občianske fórum tam, kde cirkevné rozhodnutie nemá občianske účinky, alebo ak sa predvída, že občiansky rozsudok nebude protirečiť Božiemu právu.

§ 3. Sudca sa má usilovať, s povolením eparchiálneho biskupa, aby sa kauza už od samého začiatku preniesla na občianske fórum, ak sa kauza vzťahuje aj na čisto občianske účinky manželstva.

Kán. 1379 - § 1. Ak niektorá stránka nežiada riadne sporové súdne konanie, má sa použiť sumárne sporové súdne konanie.

§ 2. Ak bolo použité riadne sporové súdne konanie a bolo podané odvolanie sa, tribunál druhého stupňa po vypočutí stránok svojím dekrétom alebo má ihneď potvrdiť rozhodnutie,

alebo má kauzu pripustiť na riadne zisťovanie druhého stupňa súdneho konania. § 1. Ak niektorá stránka nežiada riadny sporový proces, má sa použiť sumárny sporový proces.

§ 2. Ak bol použitý riadny sporový proces a bolo podané odvolanie, tribunál druhého stupňa po vypočutí má svojím dekrétom buď rozhodnutie ihneď potvrdiť, alebo kauzu pripustiť na riadne prešetrenie na druhom stupni.

Kán. 1380 - Čo sa týka kompetencie tribunálu, má sa zachovať kán. 1359, bod 2 a 3.

Kán. 1381 - Sudca, skôr než prijme kauzu, a vždy, keď vidí nádej na úspech, má použiť pastoračné prostriedky, aby sa manželia zmierili a aby ich priviedol k obnoveniu spoločného manželského života.

Kán. 1382 - V kauzách o odlúčení manželov musí vždy vystupovať promótor spravodlivosti, podľa normy kán. 1097.

Art. III

Proces na vyhlásenie predpokladanej smrti jedného z manželov

Kán. 1383 - § 1. Kedykoľvek smrť jedného z manželov nemožno dokázať hodnoverným cirkevným alebo občianskym dokladom, druhá manželská stránka môže byť pokladaná za oslobodenú od manželského zväzku, až keď eparchiálny biskup vydá vyhlásenie o predpokladanej smrti.

§ 2. Toto vyhlásenie môže eparchiálny biskup vydať iba vtedy, ak po vykonaní potrebných zisťovaní z výpovedí svedkov, z verejnej mienky alebo z indícií nadobudol morálnu istotu o smrti jedného z manželov; sama neprítomnosť jedného z manželov, hoci dlhotrvajúca, nestačí.

§ 3. V neistých a zložitých prípadoch eparchiálny biskup vykonávajúci svoju moc v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi sa má poradiť s patriarchom; ostatní eparchiálni biskupi sa však majú poradiť s Apoštolskou stolicou.

§ 4. V procese, ktorý sa týka predpokladanej smrti manžela, sa vyžaduje účasť promótora spravodlivosti, nie však obhajcu zväzku.

Art. IV

Proces na dosiahnutie dišpenzu od platne uzavretého a neužívaného manželstva alebo rozviazania manželstva v prospech viery

Kán. 1384 - Na obdržanie rozviazania nedokonaného manželstva alebo rozviazania manželstva v prospech viery sa majú presne zachovávať osobitné normy vydané Apoštolskou stolicou.

Kapitola II

Kauzy na vyhlásenie neplatnosti posvätnej vysviacky

Kán. 1385 - Právo napadnutia platnosť posvätnej vysviacky majú buď sám klerik alebo hierarcha, ktorému klerik podlieha, alebo v ktorého eparchii bol vysvätený.

Kán. 1386 - § 1. Žalobný spis napadnutia platnosti posvätnej vysviacky musí byť odoslaný kompetentnému dikastériu Rímskej kúrie, ktoré rozhodne, či kauza má rokovať ním samotným alebo ním určeným tribunálom.

§ 2. Ak dikastérium zverilo kauzu tribunálu, majú sa zachovať, keď tomu nebráni povaha veci, kánony o súdnych konaniach vo všeobecnosti a o riadnom sporovom súdnom konaní, nie však kánony o sumárnom sporovom súdnom procese.

§ 3. Po odoslaní žalobného spisu má klerik samým právom zakázané vykonávať prijaté svätenia.

Kán. 1387 - Klerik po druhom rozsudku, ktorý potvrdil neplatnosť posvätnej vysviacky, stráca všetky práva vlastné klerickému stavu a je oslobodený od všetkých záväzkov tohto stavu.

Kapitola III

Spôsob postupu pri odvolaní alebo prekladaní farárov

Kán. 1388 - Pri odvolaní alebo prekladaní farárov treba zachovávať kán. 1389 - 1400, ak v partikulárnom práve, schváleným Apoštolskou stolicou, nie je stanovené ináč.

Art. I

Spôsob postupu pri odvolaní farárov

Kán. 1389 - Keď sa služba niektorého farára z nejakého dôvodu, aj bez jeho ťažkej viny, stane škodlivou alebo aspoň neúčinnou, eparchiálny biskup ho môže z farnosti odvolať.

Kán. 1390 - Dôvody, pre ktoré možno farára z jeho farnosti legitímne odvolať, sú najmä tieto:

1° spôsob konania, ktorý prináša cirkevnému spoločenstvu veľkú škodu alebo vyvoláva znepokojenie;

2° neskúsenosť alebo trvalá duševná či telesná choroba, ktorá robí farára neschopným, aby s osohom plnil svoje úlohy;

3° strata dobrého mena u počestných a vážených farníkov alebo odpor voči farárovi, o ktorom sa predvída, že v krátkom čase neustane;

4° vážna nedbanlivosť alebo porušovanie povinností farára, ktoré pretrvávajú aj po napomenutí;

5° zlé spravovanie časných majetkov na veľkú škodu Cirkvi, keď sa proti tomuto zlu nemôže použiť iný liek.

Kán. 1391 - § 1. Ak sa z vykonaného skúmania preukáže, že existuje dôvod odvolania, eparchiálny biskup má vec prerokovať s dvoma farármi, vybratými zo skupiny, ktorú na to natrvalo utvorila presbyterská rada na návrh eparchiálneho biskupa; ak aj potom usúdi, že treba prikročiť k odvolaniu, po uvedení dôvodu a dôkazov, a to kvôli platnosti, má farárovi otcovsky poradiť, aby sa do pätnástich dní zriekol.

§ 2. Keď ide o farára, ktorý je členom rehoľného inštitútu alebo spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov, môže byť odvolaný buď rozhodnutím eparchiálneho biskupa, po upovedomení vyššieho predstaveného, ako aj vyšším predstaveným, po oboznámení eparchiálneho biskupa, nevyžadujúc iného súhlasu.

Kán. 1392 - Farár sa môže zrieknuť aj s podmienkou, len keď to eparchiálny biskup môže legitímne prijať a naozaj to aj prijme.

Kán. 1393 - § 1. Ak farár počas určených dní neodpovie, eparchiálny biskup má výzvu zopakovať, predĺžiac užitočný čas na odpoveď.

§ 2. Ak eparchiálny biskup zistil, že farár druhú výzvu prijal a neodpovedal, hoci mu nebránila nijaká prekážka, alebo ak farár bez udania akýchkoľvek dôvodov zrieknutie odmieta, eparchiálny biskup má vydať odvolací dekrét.

Kán. 1394 - Ale ak farár uvedený dôvod a jeho opodstatnenie napadne a pripojí také dôvody, ktoré sa eparchiálnemu biskupovi zdajú nedostačujúce, eparchiálny biskup, aby platne konal:

1° má vyzvať farára, aby po nahliadnutí do aktov zhrnul svoje námietky do písomnej správy, ba aby predložil protidôkazy, ak nejaké má;

2° potom po doplnení skúmania, ak je to potrebné, má vec zvážiť spolu s tými dvomi farármi, o ktorých sa hovorí v kán. 1391, § 1, ak títo nemôžu, je potrebné určiť iných;

3° napokon má stanoviť, či farára treba odvolať alebo nie, a hneď má vydať o tom dekrét.

Kán. 1395 - Eparchiálny biskup sa má o odvolaného farára postarať buď tak, že mu zverí iný úrad, ak je naň súci, alebo ho dá do dôchodku, podľa toho, ako si to prípad vyžaduje a okolnosti dovoľujú.

Kán. 1396 - § 1. Odvolaný farár sa musí zdržať vykonávania úlohy farára, čo najskôr uvoľniť farskú budovu a všetko, čo patrí farnosti, odovzdať tomu, komu biskup farnosť zveril.

§ 2. Ak ide o chorého, ktorý sa z farskej budovy nemôže bez ťažkosti odst'ahovať inam, eparchiálny biskup mu ju má ponechať na užívanie, a to aj výlučné, kým táto potreba trvá.

§ 3. Biskup nemôže vymenovať nového farára, kým trvá rekurz proti odvolaciemu dekrétu, ale má sa o farnosť dočasne postarať cez administrátora farnosti.

Art. II

Spôsob postupu pri prekladaní farárov

Kán. 1397 - Ak spása duší alebo potreba či prospech Cirkvi vyžaduje, aby farár bol zo svojej farnosti, ktorú s osohom riadi, preložený do inej farnosti alebo do iného úradu, eparchiálny biskup mu má preloženie navrhnúť písomne a odporučiť, aby z lásky k Bohu a k duším súhlasil.

Kán. 1398 - Ak farár rade a odporúčaniu eparchiálneho biskupa nemieni vyhovieť, má písomne vyložiť dôvody.

Kán. 1399 - § 1. Ak eparchiálny biskup napriek predloženým dôvodom usudzuje, že nie je potrebné odstúpiť od zámeru, má s dvoma farármi, vybranými zo skupiny, podľa kán. 1391, § 1, zvážiť dôvody, ktoré sú za preloženie alebo proti nemu; ale ak sa aj potom domnieva, že preloženie treba vykonať, má farárovi zopakovať otcovskú výzvu.

§ 2. Keď sa toto uskutočnilo a farár sa aj naďalej vzpiera, a eparchiálny biskup sa domnieva, že preloženie treba uskutočniť, má vydať dekrét o preložení, stanoviac, že farnosť po uplynutí určeného času bude uprázdnená.

§ 3. Po nevyužitom uplynutí času má farnosť vyhlásiť za uprázdnenú.

Kán. 1400 - V kauzách prekladania sa majú uplatniť predpisy kán. 1396, so zachovaním nadobudnutých práv a miernosti.

TITUL XXVII TRESTNÉ SANKCIE V CIRKVI

Kapitola I

Delikty a tresty vo všeobecnosti

Kán. 1401 - Keďže Boh využíva každý prostriedok, aby navrátil zatúlanú ovcu, tí, ktorí od neho dostali moc zväzovania a rozväzovania, majú podať primeraný liek v chorobe tým, ktorí spáchali delikt, majú ich napomenúť, pokarhať, povzbudiť so všetkou trpezlivosťou a poučením a čo viac, majú tresty ukladať tak, aby rany spôsobené deliktom vyliečili, a aby nevedli k priepasti beznádeje, ani nepovolili brzdy k rozpusteniu života a opovrhnutiu zákonom.

Kán. 1402 - § 1. Kánonický trest musí byť uložený trestným procesom predpísaným kán. 1468 – 1482, pri zachovaní trestnej moci sudcu v prípadoch stanovených právom a pri zamietnutí opačného zvyku.

§ 2. Ak však úsudkom autority podľa § 3 vážne dôvody prekážajú, aby sa trestný súdny proces konal a dôkazy o delikte sú isté, delikt môže byť potrestaný mimosúdnym dekrétom, podľa normy kán. 1486 a 1487, len keď nejde o odňatie úradu, titulu, insígnií alebo o suspendovanie nad jeden rok, o preradenie na nižší stupeň, o depozíciu alebo o väčšiu exkomunikáciu.

§ 3. Takýto dekrét okrem Apoštolskej stolice môžu vydať v hraniciach svojej kompetencie patriarcha, väčší arcibiskup, eparchiálny biskup a tiež vyšší predstavený inštitútu zasväteného života, ktorý má riadnu riadiacu moc, s vylúčením všetkých ostatných.

Kán. 1403 - § 1. Hoci šlo o delikty, ktoré prinášajú so sebou právne záväzný trest, hierarcha sa po vypočutí promotora spravodlivosti môže úplne zdržať trestnej procedúry, ba úplne ustúpiť

od uloženia trestu, keď podľa úsudku toho istého hierarchu súčasne nastanú všetky tieto okolnosti: páchatel ešte nepredvolaný pred súd svoj delikt úprimnou ľútosťou vyzná na vonkajšom fóre hierarchu, a tiež že bolo primerane postarané o nápravu pohoršenia a náhradu škôd.

§ 2. Avšak hierarcha takto nemôže postupovať, ak ide o delikt, ktorý prináša so sebou trest, ktorého odpustenie je rezervované vyššej autorite, až kým nedostane dovoľenie od tejto autority.

Kán. 1404 - § 1. Pri trestoch treba použiť miernejší výklad.

§ 2. Nie je dovolené prenášať trest z osoby na osobu alebo z prípadu na prípad, hoci jestvuje rovnaký, ba vážnejší dôvod.

Kán. 1405 - § 1. Kto má zákonodarnú moc, môže vždy, keď je to skutočne nevyhnutné pre účinnejšiu starostlivosť o zachovávanie cirkevnej disciplíny, vydávať aj trestné zákony, a tiež môže svojimi zákonmi prostredníctvom primeraného trestu chrániť aj Boží zákon alebo cirkevný zákon, vnesený vyššou autoritou, pri zachovaní hraníc svojej kompetencie vzhľadom na územie alebo osoby.

§ 2. Partikulárny zákon môže k trestom, ktoré za nejaký delikt stanovil univerzálny zákon, pridať aj ďalšie tresty; nemá sa to však robiť, ak to nie je z veľmi vážnej príčiny; ak však zo spoločného práva hrozí iba nevymedzený alebo fakultatívny trest, partikulárnym právom môže byť namiesto neho stanovený vymedzený alebo záväzný trest.

§ 3. Patriarchovia a eparchiálni biskupi sa majú postarať, aby trestné zákony partikulárneho práva na tom istom území, vždy keď je možné, boli rovnaké.

Kán. 1406 - § 1. Do akej miery niekto môže vydávať príkazy, do takej miery môže po zrelom zvážení veci a s najväčšou pozornosťou príkazom pohroziť vymedzenými trestami, s výnimkou tých, ktoré sú uvedené v kán. 1402, § 2; patriarcha však, so súhlasom Stálej synody, môže príkazom pohroziť aj týmito trestami.

§ 2. Napomenutie s pohrozením trestami, ktorým hierarcha urguje v jednotlivých prípadoch zachovávanie nie trestných zákonov, sa pripodobňuje trestnému príkazu.

Kán. 1407 - § 1. Ak podľa úsudku hierarchu, ktorý môže uložiť trest, povaha deliktu to pripúšťa, trest nemôže byť uložený, ak páchatel predtým aspoň raz nebol napomenutý, aby upustil od deliktu a nedal sa mu primeraný čas na spamätanie sa.

§ 2. Za takého, ktorý upustil od deliktu, treba považovať toho, kto delikt naozaj oľutoval a okrem toho primerane napravil škody, a odstránil pohoršenie alebo to aspoň vážne prisľúbil.

§ 3. Trestné napomenutie však, o ktorom hovorí kán. 1406, § 2, je dostačujúce, aby trest mohol byť uložený.

Kán. 1408 - Trest nezaväzuje vinníka, jedine potom, ako je uložený rozsudkom alebo dekrétom, pri neporušení práva rímskeho veľkňaza alebo ekumenického koncilu k inému ustanoveniu.

Kán. 1409 - § 1. V uplatnení trestného zákona, hoci zákon používa prikazujúce slová, sudca podľa svojho svedomia a uváženia môže:

1° odložiť uloženie trestu na vhodnejší čas, ak sa predvída, že z unáhleného potrestania vinníka môže vzniknúť väčšie zlo;

2° upustiť od uloženia trestu alebo uložiť miernejší trest, ak sa vinník polepšil a pohoršenie odstránil, alebo ho občianska autorita dostatočne potrestala, alebo sa dá predvídať, že ho potrestá;

3° zmiernovať tresty v spravodlivých medziach, ak vinník spáchal viaceré delikty a súhrn trestov sa zdá príliš vysoký;

4° pozastaviť povinnosť zachovávanía trestu v prospech toho, kto až dovtedy žil pri všetkej počestnosti a delikt spáchal prvýkrát, len keď tomu neodporuje napravenie pohoršenia; pozastavený trest úplne zanikne, ak do času vymedzeného sudcom vinník delikt znova nespáchal, ináč ako dlžník jedného aj druhého deliktu má byť potrestaný ťažšie, ak medzitým nezanikla trestná žaloba za predchádzajúci delikt.

§ 2. Ak je trest nevymedzený a zákon neurčuje ináč, sudca nemôže uložiť tresty uvedené v kán. 1402, § 2.

Kán. 1410 - Pri ukladaní trestov klerikovi mu musí byť ponechané to, čo je nevyhnutné na primerané materiálne zabezpečenie, ak nejde o prepustenie, v tom prípade sa hierarcha má postarať, aby sa prepustenému, ktorý je pre trest skutočne v núdzi, pomohlo čo najlepším spôsobom, zachovávajúc vždy ostatné práva ohľadom starostlivosti, sociálneho zabezpečenia a tiež zdravotnej pomoci v prospech jeho, a ak je ženatý, aj jeho rodiny.

Kán. 1411 - Nijaký trest nemôže byť uložený potom, ako zanikla trestná žaloba.

Kán. 1412 - § 1. Kto podlieha zákonu alebo trestnému príkazu, podlieha aj trestu, ktorý je s nimi spojený.

§ 2. Ak potom, čo bol spáchaný delikt, sa zmení zákon, treba uplatniť zákon priaznivejší pre vinníka.

§ 3. Ak však neskorší zákon zrušuje zákon alebo aspoň trest, ten akýmkoľvek spôsobom bol uložený, ihneď zaniká.

§ 4. Trest zaväzuje vinníka všade aj zánikom práva toho, kto uložil trest, ak nie je spoločným právom výslovne nariadené ináč.

Kán. 1413 - § 1. Nižakému trestu nepodlieha ten, kto nedovíšil štrnásty rok života.

§ 2. Kto však spáchal delikt medzi štrnástym a osemdástym rokom života, môže byť potrestaný len trestami, ktoré nezahrňujú pozbavenie akéhokoľvek dobra, ak eparchiálny biskup alebo sudca v osobitných prípadoch neusúdi, že môže byť ináč lepšie postarané o jeho nápravu.

Kán. 1414 - § 1. Trestom podlieha len ten, kto porušil trestný zákon alebo trestný príkaz, alebo úmyselne, alebo z vážne nedbanlivého zanedbania náležitej starostlivosti, alebo z vážne nedbanlivej neznalosti zákona, alebo príkazu.

§ 2. Keď nastalo vonkajšie porušenie trestného zákona alebo trestného príkazu, predpokladá sa, že toto bolo vykonané úmyselne, kým sa nedokáže opak; pri ostatných zákonoch, alebo príkazoch sa to predpokladá len vtedy, ak bol zákon, alebo príkaz znova porušený po trestnom napomenutí.

Kán. 1415 - Ak podľa spoločnej praxe a kánonickej náuky existuje poľahčujúca okolnosť, avšak len keď delikt ešte stále trvá, sudca trest stanovený zákonom alebo príkazom musí zmierniť; ba podľa svojho uváženia, ak usúdi, že ináč môže lepšie byť postarané o nápravu vinníka a tiež nápravu pohoršenia a škôd, môže sa od uloženia trestu aj zdržať.

Kán. 1416 - Ak bol delikt spáchaný recidivistom alebo ak podľa spoločnej praxe a kánonickej náuky existuje iná priťažujúca okolnosť, sudca môže vinníka potrestať ťažšie, ako stanovuje zákon alebo príkaz, nevylučujúc tresty nachádzajúce sa v kán. 1402, § 2.

Kán. 1417 - Tí, ktorí na základe spoločného úmyslu spolupracujú na spáchaní deliktu a v zákone alebo príkaze sa výslovne nespomínajú, môžu byť potrestaní tými istými trestami

ako hlavný páchatel', alebo podľa uváženia sudcu inými trestami tej istej, alebo menšej veľkosti.

Kán. 1418 - § 1. Kto na spáchanie deliktu niečo vykonal alebo zanedbal, a predsa nezávisle od svojej vôle delikt nedokonal, nie je viazaný trestom, stanoveným za dokonaný delikt, ak zákon alebo príkaz neurčuje ináč.

§ 2. Ak však úkony alebo zanedbania svojou povahou vedú k vykonaniu deliktu, páchatel' má byť potrestaný primeraným trestom, najmä ak vzniklo pohoršenie alebo iná vážna škoda, ale ľahším, než aký je stanovený za dokonaný delikt.

§ 3. Od každého trestu je oslobodený ten, kto z vlastnej vôle upustil od začatého páchania deliktu, ak z pokusu nevznikla žiadna škoda alebo pohoršenie.

Kán. 1419 - § 1. Kto môže dišpenzovať od trestného zákona alebo uvoľniť spod trestného príkazu, môže uložený trest aj odpustiť mocou toho istého zákona alebo príkazu.

§ 2. Okrem toho zákon alebo trestný príkaz môže dať moc odpúšťať trest aj iným.

Kán. 1420 - § 1. Trest uložený mocou spoločného práva môže odpustiť:

1° hierarcha, ktorý ustanovil trestný tribunál alebo dekrétom uložil trest;

2° hierarcha miesta, kde sa vinník skutočne zdržiava, avšak po porade s hierarchom, o ktorom sa hovorí v č.1.

§ 2. Tieto normy platia aj ohľadom trestov uložených silou partikulárneho práva alebo trestného príkazu, ak partikulárnym právom cirkvi sui iuris nie je nariadené ináč.

§ 3. Tresty, ktoré uložila Apoštolská stolica, môže odpustiť jedine Apoštolská stolica, ak odpustenie nebolo delegované patriarchovi alebo niekomu inému.

Kán. 1421 - Odpustenie trestu vynútené násilím alebo veľkým strachom, alebo podvodom je samým právom neplatné.

Kán. 1422 - § 1. Odpustenie trestu môže byť dané vinníkovi aj bez jeho vedomia alebo pod podmienkou.

§ 2. Odpustenie trestu musí byť dané písomne, ak vážny dôvod neodporúča iné.

§ 3. Treba dbať na to, aby sa žiadosť o odpustenie alebo samo odpustenie nezverejňovali, ak to nie je do istej miery buď užitočné na ochranu dobrej povesti vinníka, alebo nevyhnutné na odstránenie pohoršenia.

Kán. 1423 - § 1. Pri neporušení práva rímskeho veľkňaza odpustiť akýkoľvek trest rezervovaný sebe alebo iným Synoda biskupov patriarchálnej alebo väčšej arcibiskupskej cirkvi môže, zákonom vynesným pre vážne okolnosti, rezervovať odpustenie trestov patriarchovi alebo arcibiskupovi väčšiemu pre podriadených, ktorí majú trvalé bydlisko alebo prechodné bydlisko v hraniciach územia cirkvi, ktorej predsedajú; nikto iný nemôže platne sebe alebo iným rezervovať odpustenie trestov stanovených spoločným právom, ak to nie je so súhlasom Apoštolskej stolice.

§ 2. Každé rezervovanie treba vykladať striktné.

Kán. 1424 - § 1. Odpustenie trestu nemôže byť dané, ak vinník za spáchaný delikt úprimne neoľutoval a tiež nebolo primerane postarané o náhradu pohoršenia a škôd.

§ 2. Ak však podľa úsudku toho, komu prislúcha odpustenie trestu, boli splnené tieto podmienky, odpustenie nemá byť odopreté, ak je to možné so zreteľom na povahu trestu.

Kán. 1425 - Ak je niekto postihnutý viacerými trestami, odpustenie platí len pre tresty, ktoré sú v ňom výslovne uvedené; všeobecné odpustenie však ruší všetky tresty s výnimkou tých, ktoré v žiadosti vinník zlomyseľne zamlčal.

Kán. 1426 - § 1. Ak nie je právom vymedzený iný trest, podľa starobylých tradícií východných cirkví môžu byť uložené tresty, ktorými sa ukladá nejaké veľké dielo náboženstva, nábožnosti alebo lásky, napríklad vykonanie vymedzených modlitieb, nábožná púť, zvláštny pôst, milodary, duchovné cvičenia.

§ 2. Tomu, kto tieto tresty nie je disponovaný prijať, sa majú uložiť iné tresty.

Kán. 1427 - § 1. Pri neporušení partikulárneho práva verejné pokarhanie sa udeľuje pred notárom alebo dvomi svedkami, alebo listom, avšak tak, aby bolo prijatie obsahu listu zrejmé z nejakého dokumentu.

§ 2. Treba sa vystríhať, aby toto verejné pokarhanie nebolo príčinou zväčšenia zlej povesti vinníka, než je to proporcionálne k skutku.

Kán. 1428 - Ak to závažnosť kauzy vyžaduje a predovšetkým ak ide o recidívu, hierarcha môže vinníka, okrem trestov uložených rozsudkom podľa normy práva, podrobiť aj dozoru spôsobom vymedzeným v administratívnom dekréte.

Kán. 1429 - § 1. Zákaz pobytu na určitom mieste alebo území môže postihnúť len klerikov alebo rehoľníkov, alebo členov spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov; avšak príkaz pobytu na určitom mieste alebo území len klerikov zapísaných do eparchie, pri neporušení práva inštitútov zasväteného života.

§ 2. Aby mohol byť uložený príkaz pobytu na určitom mieste alebo území, vyžaduje sa súhlas miestneho hierarchu, ak nejde o dom určený inštitútu zasväteného života pápežského alebo patriarchálneho práva, v tomto prípade sa vyžaduje súhlas kompetentného predstaveného, alebo o dom klerikov viacerých eparchií, ktorí robia pokánie alebo sa potrebujú polepšiť.

Kán. 1430 - § 1. Trestné pozbavenia môžu postihnúť len tie moci, úrady, služby, úlohy, práva, privilégia, splnomocnenia, milosti, tituly, insígnie, ktoré podliehajú moci predstaveného, stanovujúceho trest alebo hierarchu, ktorý dal podnet na trestný proces, alebo ich uložil dekrétom; to isté platí pre preloženie na iný úrad z trestu.

§ 2. Nemožno pozbaviť moci posvätného stupňa, ale iba zakázať vykonávať všetky alebo niektoré jej akty podľa noriem spoločného práva; takisto nemožno pozbaviť akademických stupňov.

Kán. 1431 - § 1. Potrestaní menšou exkomunikáciou sú zbavení práva prijímať Božskú Eucharistiu; navyše môžu byť vylúčení z účasti na Božskej liturgii, ba aj od vstupu do chrámu, ak sa v ňom slávi verejný Boží kult.

§ 2. Tým istým rozsudkom alebo dekrétom, ktorým sa ukladá tento trest, musí byť rozhodnuté rozšírenie toho istého trestu a ak prípad vyžaduje, dĺžka jeho trvania.

Kán. 1432 - § 1. Suspenzia sa môže týkať alebo všetkých, alebo niektorých úkonov moci posvätného stupňa, alebo riadiacej moci, všetkých, alebo niektorých aktov, alebo práv spojených s úradom, službou, alebo úlohou; jej rozsah sa však má rozhodnúť tým istým rozsudkom, alebo dekrétom, ktorým sa ukladá trest, ak už nie je vymedzený právom.

§ 2. Nikto nemôže byť suspendovaný, ak to nie je od aktov, ktoré sú pod mocou autority ustanovujúcej trest, alebo hierarchu, ktorý dal podnet na trestný proces, alebo vydal suspenzačný dekrét.

§ 3. Suspenzia nikdy nepostihuje platnosť aktov, ani právo na bývanie, ak nejaké vinník má na základe úradu, služby alebo úlohy; avšak suspenzia zakazuje poberanie pôžitkov, remunerácií, dôchodkov alebo iných, prináša so sebou záväzok vrátiť všetko, čo nie je legitímne, hoci aj dobromyseľne prijaté.

Kán. 1433 - § 1. Klerik preradený na nižší stupeň má zakázané vykonávať tie akty moci posvätného stupňa a riadenia, ktoré nezodpovedajú tomuto stupňu.

§ 2. Klerik však prepustený z klerického stavu je zbavený všetkých úradov, služieb alebo iných úloh, cirkevných dôchodkov a akejkolvek delegovanej moci; stáva sa na ich plnenie nespôsobilý; nemôže vykonávať moc posvätného stupňa; nemôže byť povýšený do vyšších posvätných stupňov, a keď ide o kánonické účinky, je zrovnaný s laikmi, pri zachovaní kán. 396 a 725.

Kán. 1434 - § 1. Väčšia exkomunikácia okrem toho všetkého, o čom hovorí kán. 1431, § 1, zakazuje prijímať ostatné sviatosti, udeľovať sviatosti a sväteniny, vykonávať akékoľvek úrady, služby alebo úlohy, vykonávať akty riadenia, ktoré ak sa predsa vykonajú, sú samým právom neplatné.

§ 2. Potrestaný väčšou exkomunikáciou má zakázanú účasť na Božskej liturgii a na akýchkoľvek iných verejných sláveniach Božieho kultu.

§ 3. Potrestaný väčšou exkomunikáciou má zakázané užívať privilégia predtým mu udelené; nemôže platne nadobudnúť hodnosť, úrad, službu alebo inú úlohu v Cirkvi alebo dôchodok, ani si nemôže prisvojiť s nimi spojené pôžitky; je pozbavený aktívneho i pasívneho hlasovacieho práva.

Kán. 1435 - § 1. Ak trest zakazuje prijímať sviatosti alebo sväteniny, zákaz sa pozastavuje, kým sa vinník nachádza v nebezpečenstve smrti.

§ 2. Ak trest zakazuje vysluhovať sviatosti alebo sväteniny, alebo vykonať akt riadenia, zákaz sa pozastavuje vždy, keď to je nevyhnutné na pomoc veriacim v Krista, nachádzajúcim sa v nebezpečenstve smrti.

Kapitola II

Tresty za jednotlivé delikty

Kán. 1436 - § 1. Kto tvrdošijne zapiera niektorú pravdu, ktorú treba veriť vierou božskou a katolíckou alebo ju kladie do pochybnosti, alebo kresťanskú vieru úplne odmieta a zákonne napomenutý sa nespamätá, má byť potrestaný ako heretik, alebo apostata väčšou exkomunikáciou, klerik okrem toho môže byť potrestaný inými trestami, nevyklučujúc prepustenie.

§ 2. Okrem týchto prípadov ten, kto tvrdošijne odmieta pravdu, ktorá bola rímskym biskupom alebo kolégiom biskupov uznaná za definitívne zaväzujúcu mocou autentického Učiteľského úradu, alebo kto podporuje náuku, ktorá bola nimi odsúdená ako mylná a zákonne napomenutý ju neodvolá, má byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1437 - Kto odmieta zvrchovanosť najvyššej autority Cirkvi alebo spoločenstvo s veriacimi v Krista, ktorí sú jej podriadení a zákonne napomenutý neprejaví poslušnosť, má byť potrestaný ako schizmatik väčšou exkomunikáciou.

Kán. 1438 - Kto úmyselne zanechal právom predpísanú spomienku hierarchu v Božskej liturgii a v Božských chválach, ak zákonne napomenutý sa nespamätá, má byť potrestaný primeraným trestom, nevyklučujúc väčšiu exkomunikáciu.

Kán. 1439 - Rodičia alebo ich zástupcovia, ktorí dávajú deti pokrstiť alebo vychovávať v nekatolíckom náboženstve, majú byť potrestaní primeraným trestom.

Kán. 1440 - Kto poruší normy práva o spoluúčasti na posvätných veciach, môže byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1441 - Kto použije posvätné veci na profánne užívanie alebo na zlý cieľ, má byť suspendovaný alebo mu má byť zakázané prijímanie Božskej Eucharistie.

Kán. 1442 - Kto Božskú Eucharistiu zahodí alebo ju so svätokrádežným cieľom odnesie, alebo prechováva, má byť potrestaný väčšou exkomunikáciou; a ak je klerik, aj inými trestami, nevyklučujúc prepustenie.

Kán. 1443 - Kto predstieral slávenie Božskej liturgie alebo iných sviatostí, má byť potrestaný primeraným trestom, nevyklučujúc väčšiu exkomunikáciu.

Kán. 1444 - Kto sa dopustil krivej prísahy pred cirkevnou autoritou alebo kto hoci bez prísahy zákonne sa pýtajúcemu sudcovi vedome potvrdil lož, alebo zatajil pravdu, alebo kto k týmto deliktom navádzal, má byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1445 - § 1. Kto použil fyzické násilie voči biskupovi alebo mu spôsobil inú veľkú nespravodlivosť, má byť potrestaný primeraným trestom, nevyučujúc ak je klerik, prepustenie; ak však ten istý delikt bol spáchaný proti metropolitovi, patriarchovi alebo dokonca rímskemu veľkňazovi, vinník má byť potrestaný väčšou exkomunikáciou, ktorej odpustenie v poslednom prípade je rezervované samému rímskemu veľkňazovi.

§ 2. Kto to vykonal proti inému klerikovi, rehoľníkovi, členovi spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov alebo proti laikovi, ktorý aktuálne vykonáva cirkevnú úlohu, má byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1446 - Kto neposlúchne vlastného hierarchu zákonne prikazujúceho alebo zakazujúceho a po napomenutí zotrúva v neposlušnosti, má byť ako vinník potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1447 - Kto podnecuje rozbroj alebo nenávisť proti ktorémukoľvek hierarchovi alebo vyzýva podriadených k neposlušnosti proti nemu, má byť potrestaný primeraným trestom, nevyučujúc väčšiu exkomunikáciu, najmä ak spáchal tento delikt proti patriarchovi alebo dokonca proti rímskemu veľkňazovi.

§ 2. Kto prekáža slobode služby alebo voľby, alebo cirkevnej moci, alebo legitímnemu užívaniu majetkov Cirkvi, alebo zastráňa voliča, alebo toho, kto vykonáva moc alebo službu, má byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1448 - § 1. Kto na verejnom zhromaždení alebo vo verejnom prejave, vo verejne rozširovanom spise, alebo ináč použivúc spoločenské komunikačné prostriedky vysloví rúhanie, alebo ťažko poškodí dobré mravy, alebo sa dopustí krivdy proti náboženstvu či Cirkvi, alebo vyvoláva voči nej nenávisť, alebo opovrhovanie, má byť potrestaný primeraným trestom.

§ 2. Kto vstúpi do združenia, ktoré strojí úklady proti Cirkvi, má byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1449 - Kto bez predpísaného súhlasu alebo dovolenia scudzuje cirkevné majetky, má byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1450 - § 1. Kto vraždí človeka, má byť potrestaný väčšou exkomunikáciou; klerik má byť okrem toho potrestaný inými trestami, nevyklučujúc prepustenie.

§ 2. Tým istým spôsobom má byť potrestaný ten, kto zariadi potrat, ktorý skutočne nastal, pri dodržaní kán. 728, § 2.

Kán. 1451 - Kto uniesol človeka alebo nespravodlivo zadržoval, ťažko poranil, alebo zmrzačil, fyzicky, alebo duševne mučil, má byť potrestaný primeraným trestom, nevyklučujúc väčšiu exkomunikáciu.

Kán. 1452 - Kto spôsobil niekomu veľkú nespravodlivosť alebo vážne poškodil jeho dobrú povest' ohováraním, je povinný k poskytnutiu primeraného zadost'učinenia; ak však odmietol, má byť potrestaný menšou exkomunikáciou alebo suspenziou.

Kán. 1453 - § 1. Klerik žijúci v konkubinate alebo zotrúvajúci na pohoršenie v inom vonkajšom hriechu proti čistote, má byť potrestaný suspenziou, ku ktorej, ak zotrúva v delikte, môžu byť pripojené postupne iné tresty až po prepustenie.

§ 2. Klerik, ktorý sa pokúsil o zakázané manželstvo, má byť prepustený.

§ 3. Rehoľník, ktorý zložil verejný doživotný sľub čistoty a nie je ustanovený v posvätnom stupni, a ktorý spáchal tieto delikty, má byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1454 - Kto niekoho falošne obvinil z akéhokoľvek deliktu, má byť potrestaný primeraným trestom, nevyklučujúc väčšiu exkomunikáciu; najmä ak je obvinený svedník, hierarcha, klerik, rehoľník, člen spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov alebo laik ustanovený v cirkevnej úlohe, pri zachovaní kán. 731.

Kán. 1455 - Kto vyhotovil falošný cirkevný dokument alebo v ňom tvrdil nepravdu, alebo kto akýkoľvek falošný, alebo zmenený dokument vedome použil v cirkevnej veci, alebo pravý dokument zmenil, zničil, alebo zatajil, má byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1456 - § 1. Svedník, ktorý priamo porušil sviatosťné tajomstvo, má byť potrestaný väčšou exkomunikáciou, pri zachovaní kán. 728, § 1, č. 1; ak však toto tajomstvo narušil iným spôsobom, má byť potrestaný primeraným trestom.

§ 2. Kto sa akýmkoľvek spôsobom pokúsil získať poznatky zo spovede alebo ich získal a iným odovzdal, má byť potrestaný menšou exkomunikáciou alebo suspenziou.

Kán. 1457 - Kňaz, ktorý rozhrešil spolupáchateľa v hriechu proti čistote, má byť potrestaný väčšou exkomunikáciou pri zachovaní kán. 728, § 1, č. 2.

Kán. 1458 - Kňaz, ktorý počas spovede alebo pri jej príležitosti, alebo pod jej zámenkou navádza kajúcnika na hriech proti čistote, má byť potrestaný primeraným trestom, nevylučujúc prepustenie.

Kán. 1459 - § 1. Biskupi, ktorí niekomu bez mandátu kompetentnej autority udelili biskupskú konsekráciu, a ten, ktorý od nich týmto spôsobom konsekráciu prijal, majú byť potrestaní väčšou exkomunikáciou.

§ 2. Biskup, ktorý niekomu udelil diakonské alebo presbyterské svätenia proti predpisom kánonov, má byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1460 - Kto sa obrátil priamo alebo nepriamo na občiansku autoritu, aby s jej naliehaním obdržal posvätné svätenie, úrad, službu alebo inú úlohu v Cirkvi, má byť potrestaný primeraným trestom, nevylučujúc väčšiu exkomunikáciu, a ak ide o klerika, aj prepustenie.

Kán. 1461 - Kto na základe simonie udelil alebo prijal posvätné svätenie, má byť prepustený; kto však na základe simonie udelil alebo prijal iné sviatosti, má byť potrestaný primeraným trestom, nevylučujúc väčšiu exkomunikáciu.

Kán. 1462 - Kto na základe simonie obdržal úrad, službu alebo inú úlohu v Cirkvi, udelil, alebo akýmkoľvek spôsobom si uzurpoval, alebo nezákonne si podržiaval, alebo iným odovzdal, alebo vykonával, má byť potrestaný primeraným trestom, nevylučujúc väčšiu exkomunikáciu.

Kán. 1463 - Kto čokoľvek daruje alebo sľubuje, aby niekto, kto vykonáva úrad, službu alebo úlohu v Cirkvi nezákonne niečo vykonal, alebo zanedbal, má byť potrestaný primeraným trestom; tak isto, kto také dary alebo sľuby prijal.

Kán. 1464 - § 1. Kto okrem prípadov už predvídaných právom zneužil moc, úrad, službu alebo inú úlohu v Cirkvi prostredníctvom aktu alebo zanedbania, má byť potrestaný primeraným

trestom, nevylučujúc ich odňatie, ak za toto zneužitie nie je zákonom alebo príkazom stanovený iný trest.

§ 2. Kto však zo zavinennej nedbanlivosti nelegitímne vykonal alebo opomenul akt moci, úradu, služby alebo inej úlohy v Cirkvi, má byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1465 - Kto zapísaný do ktorejkoľvek cirkvi sui iuris, tiež latinskej Cirkvi, pri vykonávaní služby alebo inej úlohy v Cirkvi, akéhokoľvek veriaceho v Krista, akýmkoľvek spôsobom sa snaží priviesť proti kán. 31 k prestúpeniu do inej cirkvi sui iuris, má byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1466 - Klerik, rehoľník alebo člen spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov vykonávajúci podnikanie alebo obchodovanie proti predpisom kánonov, má byť potrestaný primeraným trestom.

Kán. 1467 - Kto porušuje záväzky, ktoré mu boli uložené z trestu, môže byť potrestaný ťažším trestom.

TITUL XXVIII POSTUP PRI UKLADANÍ TRESTOV

Kapitola I Trestný proces

Art. I Predbežné zisťovanie

Kán. 1468 - § 1. Kedykoľvek má hierarcha aspoň pravdepodobnú správu o delikte, má sám alebo cez inú súcu osobu opatrne skúmať skutočnosti a okolnosti, ak sa toto skúmanie nezdá úplne zbytočné.

§ 2. Treba sa chrániť toho, aby sa týmto prešetrovaním neohrozilo dobro kohokoľvek.

§ 3. Kto vykonáva prešetrovanie, má tie isté moci a povinnosti ako audítor v procese; ak sa potom začne súdny proces, nemôže v ňom byť sudcom.

Kán. 1469 - § 1. Pri zachovaní kán. 1403 a 1411, ak sa zdá, že zisťovanie je dostatočne vykonané, hierarcha má rozhodnúť, či sa má začať procedúra na uloženie trestu a ak rozhodne kladne, či sa má vykonať trestným procesom alebo mimosúdny dekrétom.

§ 2. Hierarcha má svoje rozhodnutie odvolať alebo zmeniť vždy, keď sa mu na základe nových skutočností zdá, že treba rozhodnúť ináč.

§ 3. Skôr, ako v nejakej veci rozhodne, hierarcha má vypočúť obvineného z deliktu a promotora spravodlivosti a tiež, ak sám rozumne usúdi, dvoch sudcov alebo iných znalcov práva; hierarcha má zároveň uvážiť, či kvôli tomu, aby sa vyhlo neužitočným súdnym konaniam, nebude osožné, aby so súhlasom stránok on sám alebo vyšetrovateľ rozriešil otázku o škodách podľa spravodlivosti a slušnosti.

Kán. 1470 - Akty zisťovania a dekréty hierarchu, ktorými sa zisťovanie začína alebo končí, ako aj všetko, čo predchádzalo zisťovaniu, ak nie je potrebné pre trestný proces, má sa uchovávať v tajnom archíve kúrie.

Art. II

Priebeh trestného procesu

Kán. 1471 - § 1. V trestnom súdnom konaní treba pri neporušení kánonov tohto titulu uplatniť kánony o súdnych konaniach vo všeobecnosti a o riadnom sporovom súdnom konaní, so zachovaním zvláštnych noriem o kauzách, týkajúcich sa verejného dobra, nie však kánony o sumárnom sporovom súdnom konaní.

§ 2. Obžalovaný nie je povinný priznať sa k deliktu a ani mu nemožno uložiť prísahu.

Kán. 1472 - § 1. Ak hierarcha rozhodol, že treba začať trestný súdny proces, akty zisťovania má odovzdať promotorovi spravodlivosti, ktorý podľa normy kán. 1185 a 1187 má sudcovi odovzdať žalobný spis.

§ 2. Pred vyšším tribunálom úlohu žalobcu vykonáva promotor spravodlivosti, ustanovený pri tomto tribunáli.

Kán. 1473 - Hierarcha po vypočutí promotora spravodlivosti a po predvolaní obžalovaného môže v ktoromkoľvek štádiu a stupni trestného procesu zabrániť obžalovanému vykonávať posvätný stav, úrad, službu alebo inú úlohu, uložiť mu alebo zakázať pobyt na istom mieste, alebo území, alebo mu aj zakázať verejné prijímanie Božskej Eucharistie, aby sa predišlo

pohoršeniam, chránila sa sloboda svedkov a zabezpečilo sa uplatnenie spravodlivosti; toto všetko treba po zaniknutí dôvodu odvolať a po zaniknutí trestného procesu sa toto končí samým právom.

Kán. 1474 - Keď sudca vinníka predvoláva, musí ho vyzvať, aby si ustanovil advokáta v lehote, ktorú určil sám sudca; po neužitočnom uplynutí lehoty ten istý sudca má z úradu ustanoviť obvinenému advokáta, ktorý bude úlohu plniť dovedy, kým si vinník neustanoví advokáta.

Kán. 1475 - § 1. Promótor spravodlivosti sa môže na ktoromkoľvek stupni súdneho konania zrieknuť pojednávania na pokyn alebo so súhlasom hierarchu, z rozhodnutia ktorého sa proces začal.

§ 2. Zrieknutie sa, aby bolo platné, musí byť prijaté obvineným, ak tento nebol vyhlásený za neprítomného na súdnom konaní.

Kán. 1476 - Okrem obhajob a úvah daných písomne ak nejaké boli, diskusia kauzy musí byť vykonaná ústne.

Kán. 1477 - § 1. Pri diskusii asistujú promótor spravodlivosti, obvinený a jeho advokát, poškodená stránka, o ktorej hovorí kán. 1483, § 1 a jej advokát.

§ 2. Tribunál má na diskusiu prizvať tiež znalcov, ktorí sa v kauze zúčastnili, aby mohli predstaviť svoje znalecké posudky.

Kán. 1478 - V diskusii kauzy obžalovaný má mať vždy právo, aby sám alebo jeho advokát, alebo zástupca hovoril ako posledný.

Kán. 1479 - § 1. Po skončení diskusie má tribunál vyniesť rozsudok.

§ 2. Ak z diskusie vznikne nevyhnutnosť zhromaždenia nových dôkazov, tribunál po odročení rozhodnutia kauzy má zhromaždiť nové dôkazy.

Kán. 1480 - Výroková časť rozsudku sa má zverejniť ihneď, ak tribunál z vážneho dôvodu nerozhodne, že rozhodnutie treba zachovávať v tajnosti až do formálneho doručenia rozsudku, ktoré nemôže byť odročené nikdy viac ako mesiac počítaný odo dňa, v ktorom bola trestná kauza rozhodnutá.

Kán. 1481 - § 1. Vinník môže podať odvolanie aj vtedy, keď bol sudcom len preto oslobodený, že trest bol fakultatívny, alebo preto, že sudca použil moc, o ktorej sa hovorí v kán. 1409, § 1 a 1415.

§ 2. Promótor spravodlivosti sa môže odvolať vždy, keď usúdi, že nie je dostatočne postarané o nápravu pohoršenia alebo o obnovenie spravodlivosti.

Kán. 1482 - Ak je na ktoromkoľvek stupni a štádiu trestného súdneho konania jasne zistené, že vinník delikt nespáchal, sudca to musí rozsudkom vyhlásiť a vinníka oslobodiť, hoci by sa súčasne preukázalo, že trestná žaloba zanikla.

Art. III

Žaloba o náhradu škôd

Kán. 1483 - § 1. Poškodená stránka môže v samom trestnom súdnom konaní predložiť podľa normy kán. 1276 sporovú žalobu o náhradu škôd, ktoré jej boli spôsobené deliktom.

§ 2. Ak sa zákrok poškodenej stránky nevykonal na prvom stupni trestného súdneho konania, viac sa nedovoľuje.

§ 3. Odvolanie v kauze o škodách sa koná podľa normy kán. 1309 - 1321, aj keby sa odvolanie v trestnom súdnom konaní nemohlo uskutočniť; ale ak sa predložia obidve odvolania, hoci od rozličných stránok, má byť iba jedno odvolacie súdne konanie, pri neporušení kán. 1484.

Kán. 1484 - § 1. Sudca môže súdne konanie o škodách odročiť, až kým nevynesie definitívny rozsudok v trestnom súdnom konaní, aby sa tak vyhlo prílišnému preťahovaniu trestného súdneho konania.

§ 2. Sudca, ktorý takto konal, musí po vynesení rozsudku v trestnom súdnom konaní rozsudzovať o škodách, hoci trestné súdne konanie pre podané napadnutie ešte prebieha alebo vinník bol oslobodený z dôvodu, ktorý ho nezbavuje povinnosti nahradiť škodu.

Kán. 1485 -Rozsudok vynesý v trestnom súdnom konaní, hoci sa stal rozsúdenou vecou, poškodenej stránke nedáva žiadne právo, ak nezakročila podľa normy kán. 1483.

Kapitola II

Ukladanie trestov mimosúdny m dekrétom

Kán. 1486 - § 1. Pre platnosť dekrétu, ktorým sa ukladá trest, sa vyžaduje, aby:

1° obvinený bol oboznámený so žalobou a dôkazmi potom, čo mu bola odovzdaná možnosť plného využívania práva na svoju obhajobu, ak to po predvolaní, podľa normy práva, nezľahkovážnil;

2° prebehla ústna diskusia medzi hierarchom alebo jeho delegátom a obvineným v prítomnosti promotora spravodlivosti a notára;

3° v samotnom dekréte boli uvedené faktické a právne dôvody trestu.

§ 2. Avšak tresty, podľa kán. 1426, § 1, môžu byť uložené bez tejto procedúry len vtedy, keď je ich prijatie zo strany vinníka zrejmé písomne.

Kán. 1487 - § 1. Rekurz proti dekrétu, ktorým sa ukladá trest, môže byť podaný vyššej kompetentnej autorite do desiatich užitočných dní od doručenia.

§ 2. Tento rekurz pozastavuje účinnosť dekrétu.

§ 3. Proti rozhodnutiu vyššej vrchnosti sa nepodáva ďalší rekurz.

TITUL XXIX

ZÁKON, ZVYK A ADMINISTRATÍVNE AKTY

Kapitola I

Cirkevné zákony

Kán. 1488 - Zákony sa ustanovujú vyhlásením.

Kán. 1489 - § 1. Zákony vydané Apoštolskou stolicou sa vyhlasujú uverejnením v úradnom vestníku Acta Apostolicae Sedis, ak v niektorých osobitných prípadoch nie je predpísaný iný spôsob vyhlásenia. Právnu účinnosť nadobúdajú výlučne po uplynutí troch mesiacov odo dňa,

uvedeného v príslušnom čísle Aktov, ak z povahy veci nezaväzujú ihneď alebo ak sa v samom zákone zvlášť a výslovne nestanovuje kratšia, alebo dlhšia vakancia.

§ 2. Zákony vydané inými zákonodarcami sú vyhlasované spôsobom určeným týmito zákonodarcami a začínajú zaväzovať odo dňa nimi ustanoveného.

Kán. 1490 - Čisto cirkevné zákony zaväzujú pokrstených v Katolíckej cirkvi alebo do nej prijatých, ktorí dostatočne používajú rozum, a ak právo výslovne neurčuje niečo iné, zavíšili siedmy rok života.

Kán. 1491 - § 1. Zákony vydané najvyššou autoritou Cirkvi zaväzujú všetkých, pre ktorých boli vynesené, všade vo svete, ak neboli vydané pre vymedzené územie; ostatné zákony majú účinnosť len na území, na ktorom autorita, ktorá zákony vyhlásila, vykonáva riadiacu moc, ak právom nie je nariadené ináč alebo niečo iné vyplýva z povahy veci.

§ 2. Zákonom vydaným pre vymedzené územie podliehajú tí, pre ktorých boli vynesené a ktorí tam majú trvalé alebo prechodné bydlisko a súčasne sa tam skutočne zdržiavajú, pri zachovaní § 3, č. 1.

§ 3. Cudzinci:

1° nie sú viazaní zákonmi partikulárneho práva svojho územia, dokiaľ nie sú na ňom prítomní, ak ich prestúpenie nespôsobuje škodu na ich vlastnom území alebo ak zákony nie sú osobné;

2° ani nie sú viazaní zákonmi partikulárneho práva územia, na ktorom sa nachádzajú, okrem tých, ktoré chránia verejný poriadok alebo vymedzujú formálne náležitosti aktov, alebo sa vzťahujú na nehnuteľnosti, nachádzajúce sa na území;

3° ale sú viazaní zákonmi spoločného práva a zákonmi partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris, hoci zákony toho istého partikulárneho práva neplatia na ich území, nie však ak nezaväzujú na mieste, kde sa nachádzajú.

§ 4. Potulných viažu všetky zákony, platné na mieste, kde sa nachádzajú.

Kán. 1492 - Zákony vydané najvyššou autoritou Cirkvi, v ktorých sa pasívny subjekt výslovne neuvádza, sa vzťahujú na veriacich v Krista východných cirkví jedine vtedy, keď ide o veci viery alebo mravov, alebo o vyhlásenie Božieho zákona, alebo sa v týchto zákonoch výslovne hovorí o tých istých veriacich v Krista, alebo ide o pre ne užitočné veci a neobsahujú nič protikladného východným obradom.

Kán. 1493 - § 1. Termín spoločné právo v tomto Kódexe v sebe zahŕňa okrem zákonov a zákonných zvykov celej Cirkvi aj zákony a legitímne zvyky spoločné všetkým východným cirkvám.

§ 2. Termín partikulárne právo sa zasa dotýka všetkých zákonov, legitímnych zvykov, štatútov a iných právnych noriem, ktoré nie sú spoločné ani celej Cirkvi, ani všetkým východným cirkvám.

Kán. 1494 - Zákony sa vzťahujú na budúce veci, nie na minulé, ak sa v nich neurčuje niečo o minulých veciach.

Kán. 1495 - Len tie zákony treba považovať za zneplatňujúce alebo zapríčiňujúce nespôsobilosť, ktoré výslovne stanovujú, že akt je neplatný alebo že osoba je nespôsobilá.

Kán. 1496 - Zákony, aj zneplatňujúce aj zapríčiňujúce nespôsobilosť, v pochybnosti o práve nezavádzajú; avšak v pochybnosti o skutku hierarchovia môžu od nich dišpenzovať, len keď dišpenz, ak ide o vyhradený, autorita, ktorej je vyhradený, zvyčajne udeľuje.

Kán. 1497 - § 1. Neznalosť alebo omyl, ktoré sa týkajú zákonov zneplatňujúcich alebo zapríčiňujúcich nespôsobilosť, neprekážajú ich účinku, ak sa výslovne nestanovuje niečo iné.

§ 2. Neznalosť alebo omyl, ktoré sa týkajú zákona alebo trestu, alebo vlastného skutku, alebo cudzieho skutku všeobecne známeho, sa nepredpokladajú; keď ide o cudzí skutok, ktorý nie je všeobecne známy, sa predpokladajú, kým sa nedokáže opak.

Kán. 1498 - § 1. Zákony hodnoverne vykladá zákonodarca a ten, komu on zveril moc hodnoverného výkladu.

§ 2. Hodnoverný výklad, daný na spôsob zákona, má tú istú účinnosť ako sám zákon a musí byť vyhlásený; ak slová zákona, isté samy osebe, iba objasňuje, má spätnú platnosť; ak zužuje alebo rozširuje zákon, alebo pochybný vysvetľuje, nemá spätnú platnosť.

§ 3. Avšak výklad na spôsob súdneho rozsudku alebo administratívneho aktu v osobitnom prípade nemá účinnosť zákona a viaže iba osoby, a vzťahuje sa na veci, pre ktoré bol daný.

Kán. 1499 - Zákony treba chápať podľa vlastného významu slov, aký majú v texte a v kontexte; ak význam zostal pochybný a nejasný, treba prihliadať na paralelné miesta, ak také sú, na cieľ a okolnosti zákona a na úmysel zákonodarcu.

Kán. 1500 - Zákony, ktoré stanovujú tresty alebo zužujú slobodné vykonávanie práv, alebo obsahujú výnimku zo zákona, podliehajú striktnému výkladu.

Kán. 1501 - Ak o nejakej veci chýba výslovný predpis zákona, kauzu, ak nie je trestná, treba rozriešiť podľa kánonov synod a svätých otcov, zákonných zvykov, všeobecných zásad kánonického práva uplatňovaných s kánonickou miernosťou, cirkevnej právnej vedy, spoločnej a stálej kánonickej náuky.

Kán. 1502 - § 1. Neskorší zákon ruší alebo pozmeňuje predchádzajúci zákon, ak to výslovne vyhlasuje alebo je s ním v priamom rozpore, alebo ak znova usporadúva celú materiu predchádzajúceho zákona.

§ 2. Avšak zákon spoločného práva, ak v tom istom zákone výslovne nie je nariadené ináč, neruší zákon partikulárneho práva, ani zákon partikulárneho práva vydaný pre niektorú cirkev sui iuris nemení partikulárnejšie právo platné v tej istej cirkvi.

Kán. 1503 - V pochybnosti sa odvolanie predchádzajúceho zákona nepredpokladá, ale neskoršie zákony treba porovnať s predchádzajúcimi a podľa možnosti dať ich s nimi do súladu.

Kán. 1504 - Civilné právo, na ktoré právo Cirkvi odkazuje, sa má v kánonickom práve zachovávať s tými istými účinkami, pokiaľ nie je v rozpore s Božím právom a ak kánonické právo neurčuje niečo iné.

Kán. 1505 - Mužský rod užívaný v predpisoch sa vzťahuje aj na ženský rod, ak z práva alebo z povahy veci nevlýva niečo iné.

Kapitola II

Zvyk

Kán. 1506 - § 1. Zvyk kresťanského spoločenstva, vždy keď zodpovedá pôsobeniu Svätého Ducha v tele Cirkvi, môže nadobudnúť moc práva.

§ 2. Nijaký zvyk nemôže nijakým spôsobom odporovať Božiemu právu.

Kán. 1507 - § 1. Iba ten zvyk môže mať právnu účinnosť, ktorý je rozumný a zavedený spoločenstvom schopným prijať zákon prinajmenšom súvislou a pokojnou praxou a tiež časom ustanoveným predpismi práva.

§ 2. Zvyk, ktorý sa v práve výslovne zavrhuje, nie je rozumný.

§ 3. Zvyk, ktorý odporuje platnému kánonickému právu alebo je mimo kánonického zákona, účinnosť zákona nadobúda len vtedy, keď bol legitímne zachovávaný súvislých a plných tridsať rokov. Avšak nad kánonickým zákonom, ktorý obsahuje doložku, zakazujúcu budúce zvyky, môže prevážiť iba storočný alebo od nepamäti jestvujúci zvyk.

§ 4. Kompetentný zákonodarca môže aj pred týmto časom schváliť zvyk ako zákonný aspoň svojím tichým súhlasom

Kán. 1508 - Zvyk je najlepším výkladom zákonov.

Kán. 1509 - Zvyk proti zákonu alebo mimo zákona sa odvoláva protikladným zvykom, alebo zákonom; avšak ak sa o nich výslovne nezmieňuje, zákon neodvoláva storočné alebo od nepamäti jestvujúce zvyky; čo sa týka ostatných zvykov, platí kán. 1502 § 2.

Kapitola III

Administratívne akty

Kán. 1510 - § 1. Administratívne akty môžu byť vydané tými, ktorí majú výkonnú riadiacu moc v medziach ich kompetencie a tiež tými, ktorým táto moc výslovne alebo implicitne prislúcha buď samotným právom, alebo na základe zákonnej delegácie.

§ 2. Administratívne akty sú najmä:

1° dekréty, ktorými sa v osobitnom prípade dáva rozhodnutie alebo vykonáva kánonické obsadenie;

2° jednotlivé príkazy, ktorými sa osobe alebo určitým osobám priamo a legitímne nariaďuje niečo vykonať, alebo od niečoho upustiť, najmä na vymáhanie zachovávanía zákona;

3° reskripty, ktorými sa udeľuje privilegium, dišpenz, dovoľenie alebo iná milosť.

Kán. 1511 - Administratívny akt má účinok od chvíle doručenia, alebo ak ide o reskripty, od chvíle, keď listiny boli vydané; ak však uplatnenie administratívneho úkonu je zverené vykonávateľovi, má účinok od chvíle vykonania.

Kán. 1512 - § 1. Administratívny akt treba chápať podľa vlastného významu slov a podľa bežného rečového úzu a nemôže byť rozšírený na iné prípady mimo výslovne spomenutých.

§ 2. V pochybnosti tie administratívne akty, ktoré sa vzťahujú na spory alebo v ktorých sa hrozí trestami, alebo sa nimi tresty ukladajú, alebo sa zužujú práva osoby, alebo sa narúšajú nadobudnuté práva iných, alebo sú v rozpore so zákonom v prospech súkromných osôb, podliehajú striktnému výkladu; ináč širokému.

§ 3. V privilégiách treba použiť vždy ten výklad, aby ním tí, ktorým privilégium bolo udelené, naozaj dosiahli nejakú milosť.

§ 4. Nielen dišpenz, ale aj sama moc dišpenzovať, udelená pre istý prípad, podlieha striktnému výkladu.

Kán. 1513 - § 1. Opačným zákonom nemôže byť odvolaný žiaden administratívny akt, ak nie je nariadené ináč v tom istom zákone alebo zákon nebol vyneseny autoritou vyššou ako tá, ktorá administratívny akt vydala.

§ 2. Administratívny akt nezaniká ukončením práva toho, kto ho vydal, ak právo výslovne neurčuje niečo iné.

§ 3. Odvolanie administratívneho aktu iným administratívnym aktom kompetentnej autority nadobúda účinok iba od chvíle, keď sa doručí osobe, pre ktorú bol akt vydaný.

§ 4. Dišpenz, ktorý má postupné použitie, zaniká istým a úplným zánikom motivujúceho dôvodu.

§ 5. Jednotlivý dekrét alebo príkaz stráca účinnosť aj zaniknutím zákona, na vykonávanie ktorého bol vydaný; jednotlivý príkaz, ak nebol uložený legitímnym dokumentom, zaniká ukončením práva prikazujúceho.

Kán. 1514 - Administratívny akt, ktorý sa vzťahuje na vonkajšie fórum, pri zachovaní kánonov. 1520, § 2 a 1527, treba zaznamenať písomne; rovnako aj akt jeho vykonania, ak je daný v poverovacej forme.

Kán. 1515 - Administratívny akt, aj keď ide o reskript vydaný z vlastného podnetu, nemá účinok, pokiaľ porušuje nadobudnuté práva iného alebo je v rozpore so zákonom, alebo so schváleným zvykom, ak kompetentná autorita výslovne nepripojila pozmeňovaciu doložku.

Kaň. 1516 - Podmienky uvedené v administratívnom akte sa iba vtedy považujú za podmienky spojené s platnosťou, keď sú vyjadrené spojkami ak, ak nie, len keď, alebo v národnom jazyku iným výrazom toho istého významu.

Art. I

Postup pri vydávaní mimosúdnych dekrétov

Kaň. 1517 - § 1. Pred vydaním mimosúdneho dekrétu si má autorita zadovážiť potrebné poznatky a dôkazy; tých, ktorí majú byť podľa práva vypočutí alebo s ktorými sa má poradiť, má vypočuť, alebo sa má poradiť; vypočuť má tých, ktorých sa dekrét priamo dotýka a predovšetkým tých, ktorých práva môžu byť porušené.

§ 2. Žiadateľovi a aj zákonne odporujúcemu autorita má na požiadanie ukázať poznatky a dôkazy, ktoré môžu poznať bez nebezpečenstva verejnej alebo súkromnej škody, a má predložiť azda opačné dôvody, dajúc im možnosť odpovede aj prostredníctvom patróna, do lehoty stanovenej tou istou autoritou.

Kán. 1518 - Autorita má vydať dekrét do šesťdesiatich dní počítaných od prijatia žiadosti o vydanie dekrétu, ak partikulárne právo vlastnej cirkvi sui iuris nestanovuje iné lehoty; ak to však nebolo vykonané a žiadateľ znova písomne žiada o vydanie dekrétu, po uplynutí neužitočného času tridsiatich dní počítaných od prijatia tejto žiadosti, žiadosť sa považuje za zamietnutú takým spôsobom, že keby v ten deň odmietnutie nastalo vo forme dekrétu, nemôže byť proti nemu vznesený rekurz.

Kán. 1519 - § 1. Kto vydáva dekrét, má mať pred očami a viesť sa tým, čo sa zdá, že najviac vedie k spáse duší a verejnému dobru, pri zachovávaní zákonov a zákonných zvykov, spravodlivosti a miernosti.

§ 2. V dekréte má byť vyjadrený aspoň obsah motívov; ak však uvedeniu motívov prekáža nebezpečenstvo verejnej alebo súkromnej škody, majú byť uvedené v tajnej knihe a tiež sa majú predložiť tomu, kto rozhoduje o rekurze, ak je proti dekrétu podaný a ak sám o to žiada.

Kán. 1520 - § 1. Dekrét má právnu účinnosť potom, ako tomu, komu je určený, bol doručený spôsobom, ktorý podľa zákonov miest a podmienok je najistejší.

§ 2. Ak prekáža nebezpečenstvo verejnej alebo súkromnej škody, aby text dekrétu mohol byť odovzdaný písomne, cirkevná autorita môže prikázať, aby bol dekrét tomu, komu je určený,

prečítaný pred dvomi svedkami alebo pred notárom, následne to treba písomne zredigovať a podpísať všetkými prítomnými; po vykonaní týchto aktov sa dekrét považuje za doručený.

§ 3. Ak však ten, komu je dekrét určený, odmietol jeho prijatie alebo podľa normy práva pozvaný k prevzatiu, alebo vypočutiu dekrétu, sa bez oprávneného dôvodu, ktorý za taký uznal autor dekrétu, nedostavil, alebo odmietol podpísať písomnú redakciu o ústnom prečítaní, dekrét sa považuje za doručený.

Art. II

Vykonávanie administratívnych aktov

Kán. 1521 - Vykonávateľ nejakého administratívneho aktu neplatne plní svoju úlohu pred písomným prijatím mandátu a preskúmaním jej hodnovernosti, a neporušenosti, ak autorita, ktorá tento akt vykonala, ho už pred tým s mandátom neoboznámila.

Kán. 1522 - § 1. Vykonávateľ administratívneho aktu, ktorému sa zveruje iba služba vykonania, nemôže odoprieť vykonanie tohto aktu, ak nie je zrejmé, že tento akt je neplatný alebo že z iného vážneho dôvodu je neprípustný, alebo nie sú splnené podmienky, uvedené v samom administratívnom akte; ak sa však vykonanie administratívneho aktu vzhľadom na okolnosti osoby alebo miesta zdá nevhodné, vykonávateľ má vykonanie odložiť; v takýchto prípadoch má hneď upovedomiť autorita, ktorá akt vydala.

§ 2. Ak sa v reskripte samo udelenie zveruje vykonávateľovi, je vecou jeho samého, či na základe svojho rozumného uváženia a svedomia milosť udelí alebo odoprie.

Kán. 1523 - Vykonávateľ administratívneho aktu musí postupovať podľa normy mandátu; ale ak podstatné podmienky uvedené v liste pre platnosť aktu nespĺnil alebo nezachoval podstatnú formu postupovania, vykonanie je neplatné.

Kán. 1524 - Vykonávateľ administratívneho aktu sa podľa svojho rozumného uváženia môže dať zastúpiť iným, ak zastupovanie nebolo zakázané alebo vykonávateľ nebol zvolený so zreteľom na osobu, alebo osoba zástupcu nebola vopred určená; v týchto prípadoch je však vykonávateľovi dovolené zveriť prípravné akty inému.

Kán. 1525 - Administratívny akt môže vykonať aj nástupca vykonávateľa v úrade, ak vykonávateľ nebol zvolený so zreteľom na osobu.

Kán. 1526 - Vykonávateľovi je dovolené administratívny akt znova vykonať, ak sa akýmkoľvek spôsobom vo vykonaní toho istého úkonu zmýlil.

Art. III

Reskripty

Kán. 1527 - § 1. To, čo sa v kánonoch stanovuje o reskriptoch, platí aj pre ústne udeľovanie milostí, ak nie je zistené niečo iné.

§ 2. Ústne udelená milosť má byť dokázaná vždy, kedykoľvek sa to legitímne žiada.

Kán. 1528 - Reskript možno vyžiadať pre iného aj bez jeho súhlasu a platí pred jeho prijatím, ak z pripojených doložiek nevyplýva niečo iné.

Kán. 1529 - § 1. Zatajenie pravdy v žiadosti, účinnosti reskriptu neprekáža, len aby bolo vyjadrené to, čo treba uviesť pre platnosť podľa štýlu kúrie hierarchu, ktorý reskript udeľuje.

§ 2. Ani neprekáža predostretie nepravdy, len keď aspoň jeden navrhnutý dôvod z motivujúcich je pravdivý.

Kán. 1530 - § 1. Milosť odoprená vyššou autoritou nemôže byť platne udelená nižšou autoritou, ak vyššia autorita výslovne nesúhlasila.

§ 2. Milosť odoprená nejakou autoritou nemôže byť udelená platne inou autoritou rovnako kompetentnou alebo vyššou bez uvedenia odoprenia v žiadosti.

1° Privilégia

Kán. 1531 - § 1. Privilégium, čiže milosť danú osobitným aktom v prospech určitých osôb tak fyzických ako aj právnických, môže udeliť zákonodarca, ako aj ten, komu zákonodarca túto moc udelil.

§ 2. Storočné alebo od nepamäti trvajúce vlastníctvo utvára predpoklad, že privilégium bolo udelené.

Kán. 1532 - § 1. O privilégiu sa predpokladá, že je trvalé.

§ 2. Privilégium zaniká:

- 1° ak je osobné, zánikom osoby, ktorej bolo udelené;
- 2° ak je vecné alebo miestne, úplným zánikom veci alebo miesta;
- 3° uplynutím času alebo vyčerpaním počtu prípadov, pre ktoré bolo udelené;
- 4° keď sa postupom času okolnosti podľa úsudku kompetentnej autority natolko zmenili, že sa stalo škodlivým alebo jeho užívanie nedovoleným.

§ 3. Miestne privilégium oživne, ak sa miesto počas päťdesiatich rokov obnoví.

Kán. 1533 - § 1. Žiadne privilégium nezaniká zrieknutím, ak ho neprijala kompetentná autorita.

§ 2. Každá fyzická osoba sa môže zriecť privilégia, ktoré bolo udelené len v jej prospech.

§ 3. Fyzické osoby sa nemôžu zriecť privilégia, ktoré bolo udelené nejakej právnickej osobe alebo ktoré bolo udelené z dôvodu dôstojnosti miesta, alebo veci; ani sama právnická osoba nemá právo sa zriecť privilégia, ktoré jej bolo udelené, ak zrieknutie prináša ujmu Cirkvi alebo iným.

Kán. 1534 - Privilégium, ktoré nie je na ťarchu iným, nezaniká jeho neužívaním alebo protikladným užívaním; to však, ktoré je na ťarchu iným, stráca sa, ak nastane legitímne premĺčanie alebo tiché zrieknutie sa.

Kán. 1535 - Kto zneužíva moc, ktorá mu bola daná privilégium, má byť napomenutý hierarchom; ten, kto ho hrubo zneužíva, po márnom napomenutí má byť hierarchom zbavený privilégia, ktoré on sám udelil; keď však privilégium bolo udelené vyššou autoritou, hierarcha je povinný ju o tom upovedomiť.

2° Dišpenzy

Kán. 1536 - § 1. Dišpenz, čiže uvoľnenie čisto cirkevného zákona v osobitnom prípade, môže byť udelený len z oprávneného a rozumného dôvodu, pričom treba mať na zreteli okolnosti prípadu a závažnosť zákona, od ktorého sa dišpenzuje; ináč je dišpenz nedovolený, a ak ho nedal sám zákonodarca alebo jeho nadriadený, je aj neplatný.

§ 2. Duchovné dobro veriacich v Krista je spravodlivý a rozumný dôvod.

§ 3. V pochybnosti o dostatočnosti dôvodu sa dišpenz udeľuje platne a dovolene.

Kán. 1537 - Dišpenzu nepodliehajú zákony pokiaľ vymedzujú podstatné ustanovujúce prvky inštitúcií alebo právnych aktov a procesné, a trestné zákony.

Kán. 1538 - § 1. Eparchiálny biskup môže v osobitnom prípade dišpenzovať tak od zákonov spoločného práva ako aj od zákonov partikulárneho práva vlastnej cirkvi sui iuris veriacich v Krista, nad ktorými právoplatne vykonáva svoju moc, vždy keď to vyžaduje ich duchovné dobro a ak dišpenzovanie nebolo rezervované autoritou, ktorá zákon vyniesla.

§ 2. Ak je ťažké obrátiť sa na autoritu, ktorej je rezervovaný dišpenz a súčasne z oneskorenia hrozí nebezpečenstvo ťažkej škody, každý hierarcha môže v osobitnom prípade veriacich v Krista, nad ktorými právoplatne vykonáva svoju moc, dišpenzovať od týchto zákonov, len keď ide o dišpenz, ktorý ona v tých istých okolnostiach zvyčajne udeľuje, pri zachovaní predpisu kán. 396.

Kán. 1539 - Kto má moc dišpenzovať, môže ju vykonávať aj v prípade, že sa nachádza mimo svojho územia voči podriadeným, hoci aj vzdialeným z územia, a takisto, ak nie je výslovne stanovený opak, aj voči cudzincom, ktorí sa skutočne nachádzajú na jeho území, ako aj voči sebe samému.

TITUL XXX

O premlčaní a o počítaní času

Kapitola I

O premlčaní

Kán. 1540 - Premlčanie ako spôsob nadobudnutia alebo straty subjektívneho práva a tiež oslobodenia sa od záväzkov Cirkev prijíma tak, ako je to v civilnom práve, ak spoločným právom nie je stanovené iné.

Kán. 1541 - Nijaké premlčanie neplatí, ak sa nezakladá na dobromyseľnosti, a to nielen na začiatku, ale aj po celý čas vyžadovaný na premlčanie, pri neporušení predpisu kán. 1152.

Kán. 1542 - Premlčaniu nepodliehajú:

- 1° práva a povinnosti, ktoré vyplývajú z Božieho zákona;
- 2° práva, ktoré možno získať iba z apoštolského privilégia;

- 3° práva a záväzky, ktoré sa priamo vzťahujú na duchovný život veriacich v Krista;
- 4° presné a nepochybné hranice územných cirkevných jednotiek;
- 5° povinnosti a bremená týkajúce sa slávenia Božskej liturgie;
- 6° kánonické vlastníctvo úradu, ktorého vykonávanie podľa normy práva vyžaduje posvätné svätenia;
- 7° právo vizitácie a povinnosť poslušnosti, tak aby osoby v Cirkvi nemohli vizitovať nijakú cirkevnú autoritu a nijakej autorite už nepodliehali.

Kapitola II

O počítaní času

Kán. 1543 - Ak právo výslovne neurčuje niečo iné, čas sa má počítať podľa normy nasledujúcich kánonov.

Kán. 1544 - § 1. Pod súvislým časom sa rozumie čas, ktorý nepripúšťa nijaké prerušenie.

§ 2. Pod užitočným časom sa rozumie čas, ktorý tomu, kto vykonáva alebo uplatňuje svoje práva, tak prislúcha, že ak o ňom nevie alebo nemôže konať, mu neplynie.

Kán. 1545 - § 1. V práve sa pod dňom rozumie doba 24 hodín, počítaných súvisle a začína sa o polnoci, ak sa výslovne neurčuje niečo iné; pod týždňom doba 7 dní; pod mesiacom doba 30 dní a pod rokom doba 365 dní, ak sa nehovorí, že mesiac a rok treba brať tak, ako sú v kalendári.

§ 2. Ak je čas súvislý, mesiac a rok treba brať vždy tak, ako sú v kalendári.

Kán. 1546 - § 1. Deň, *od ktorého* sa nezapočítava do lehoty, ak sa jej začiatok nekryje so začiatkom dňa alebo ak sa v práve výslovne neurčuje niečo iné.

§ 2. Ak nie je stanovený opak, deň *po ktorý* sa započítava do lehoty, ktorá, ak čas pozostáva z jedného alebo viacerých mesiacov alebo rokov, z jedného alebo viacerých týždňov, sa končí uplynutím posledného dňa toho istého čísla, alebo ak mesiac nemá ten istý počet dní, po uplynutí posledného dňa mesiaca.

Vysvetlivky

Arcibiskup väčší (*lat. archiepiscopus maior*) – hierarcha, ktorý je hlavou východnej cirkvi na úrovni arcibiskupstva väčšieho. Jeho práva sú tie isté ako práva patriarchu, s tým rozdielom, že jeho voľba vykonaná Synodou biskupov patriarchálnej cirkvi vyžaduje potvrdenie rímskym veľkňazom.

Božská liturgia (*lat. Divina Liturgia, Divina Eucharistia*) – východné označenie pre eucharistickú obetu.

Cirkev sui iuris (*lat. Ecclesia sui iuris*) - skupina veriacich v Krista, spojená hierarchiou podľa noriem práva, ktorú ako sui iuris výslovne alebo mlčky uznala najvyššia autorita Cirkvi. V súčasnosti je podľa *Annuario Pontificio* v Katolíckej cirkvi dvadsaťdva cirkví sui iuris: dvadsaťjeden východných, ktoré pochádzajú z piatich tradícií (alexandrijskej, antiochijskej, chaldejskej, konštantínopolskej, čiže byzantskej a arménskej) a latinská cirkev, v ktorej je latinská tradícia zároveň obradom latinskej cirkvi (kán.27).

Degradácia, preradenie na nižší stupeň (lat. *degradatio*) – trest, ktorý spočíva na preradení pozície klerika, ktorý prijal určitý stupeň svätenia, na pozíciu klerika, ktorý prijal svätenia na nižšom stupni. Napríklad presbyter zredukovaný na stupeň diakona (kán.1433 §1).

Depozícia (lat. *depositio*) - v práve východných cirkví trest spočívajúci na vylúčení z klerického stavu (kán.1433 §2).

Eparchia (lat. *eparchia*) – v práve východných cirkví je podielom Božieho ľudu, ktorý sa zveruje biskupovi, aby ho za spolupráce presbytéria duchovne pásol a v ktorej je skutočne prítomná a účinkuje jedna, svätá, katolícka a apoštolská Cirkev Kristova (kán.177) (ekvivalentom v latinskej cirkvi je diecéza).

Eparchiálny biskup (lat. *episcopus eparchialis*) – v práve východných cirkví biskup, ktorý predsedá eparchii ako jej vlastný pastier (v práve latinskej cirkvi – diecézny biskup) (kán.178).

Exarcha (lat. *exarcha*) - v práve východných cirkví hierarcha, ktorý stojí na čele exarchátu, ktorý riadi buď vo vlastnom mene, alebo v mene hierarchu, ktorý ho do úradu menoval.

Exarchát (lat. *exarchia*) – v práve východných cirkví podiel Božieho ľudu, ktorý pre osobitné okolnosti nebol zriadený ako eparchia; exarcháty môžu byť apoštolské, ak ich erigovala Apoštolská stolica, patriarchálne, ak ich erigoval patriarcha alebo arcibiskupské väčšie, ak ich erigoval väčší arcibiskup (kán.311).

Hierarcha, miestny hierarcha – kódex označuje za hierarchu rímskeho veľkňaza, patriarchu, väčšieho arcibiskupa, metropolitu, ktorý predsedá metropolitnej cirkvi *sui iuris*, tiež eparchiálneho biskupa a tiež tých, ktorí ich podľa normy práva v riadení dočasne zastupujú. Za miestneho hierarchu kódex okrem rímskeho veľkňaza označuje eparchiálneho biskupa, exarchu, apoštolského administrátora, tých, ktorí sú počas ich neprítomnosti dočasne legitímne zástupcami v riadení a takisto protosyncela a syncela; patriarcha však, väčší arcibiskup, metropolita, ktorý predsedá metropolitnej cirkvi *sui iuris* a tiež tí, ktorí sú podľa normy práva dočasne ich zástupcami v riadení, sú miestnymi hierarchami len voči eparchii,

ktorú riadia. Medzi hierarchov, ale nie miestnych patria aj všetci predstavení inštitútov zasväteného života (kán.984) (v latinskej cirkvi ordinár, miestny ordinár).

Menšia exkomunikácia (lat. *excommunicatio minor*) – v práve východných cirkví cirkevný trest, ktorý predovšetkým spočíva v zákaze prijímania Božskej Eucharistie (kán. 1431).

Monastier (lat. *monasterium*) – kláštor východných mníchov (kán. 433).

Myro (lat. *myron*) – olej, posvätený biskupom na Veľký štvrtok, ktorý je materiálou myropomazania. Zložený je z olivového oleja a prímiesi množstva vzácnych voňavých balzamov a aromatických látok (kán.693).

Myropomazanie (lat. *chrismatio sancti myri*) – vo východnej tradícii sviatosť, ktorá sa v latinskej cirkvi nazýva birmovanie; vo východných cirkvách sa udeľuje spolu s krstom, olejom, ktorý sa nazýva myro (kán.692).

Obrad (lat. *ritus*) – v práve Katolíckej cirkvi – obrad v svojom právnom význame je osobitným spôsobom vyjadrovania katolíckej viery cirkevného spoločenstva, prostredníctvom liturgického, teologického, duchovného a disciplinárneho dedičstva, vytvoreného konkrétnymi kultúrnymi a historickými podmienkami, v ktorých toto spoločenstvo žije.

Partikulárne právo, vlastné právo (lat. *ius particulare, ius proprium*) – obsahom týchto práv sú v prvom prípade normy, ktoré zaväzujú v partikulárnej cirkvi, v druhom prípade sú to normy, ktoré sú záväzné v celej cirkvi *sui iuris* (kán. 1493).

Právo spoločné (lat. *ius commune*) – jeho obsahom sú normy, spoločné pre všetky východné katolícke cirkvi (kán. 1493).

Patriarcha (lat. *patriarcha*) – hierarcha (biskup), ktorý je otcom a hlavou patriarchálnej cirkvi; jeho autorita sa dotýka všetkých biskupov (tiež metropolitov), celého duchovenstva svojej cirkvi; svoj úrad získava voľbou biskupmi svojej cirkvi; jeho voľba nevyžaduje potvrdenie rímskeho biskupa, jedine znak spoločenstva (*communio*) zo strany rímskeho biskupa; vo svojej metropolii vykonáva službu metropolitu a eparchiálneho biskupa (kán.55).

Presbyter (lat. *presbyter*) – klerik, ktorý má svätenia na ďalšom stupni po diakonáte.

Protopresbyter (lat. *protopresbyter*) – dekan, oblastný vikár, presbyter, ktorý vykonáva starostlivosť nad viacerými okolitými farnosťami.

Protosyncel, syncel (*protosyncellus, syncellus*) – sú v práve latinskej cirkvi generálny vikár a vikár. V práve východných cirkví sú to hierarchovia, ktorí z poverenia eparchiálneho biskupa a v jeho mene uplatňujú výkonnú moc. Protosyncel svoju autoritu uplatňuje spravidla na území celej eparchie, syncel zas spravuje tie záležitosti, ktorými ho poverí eparchiálny biskup(kán. 245).

Synaxa (lat. *synaxis*) – v práve latinskej cirkvi kapitula. V práve východných cirkví je synaxa kolegiálny orgán, ktorý je najvyššou autoritou vo východných inštitútoch zasväteného života (kán. 357).

Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi alebo cirkvi arcibiskupstva väčšieho (lat. *Synodus Episcoporum Ecclesiae patriarchalis vel archiepiscopalis maioris*) – najvyšší kolegiálny riadiaci orgán v patriarchálnej cirkvi a cirkvi arcibiskupstva väčšieho. Tvoria ju všetci biskupi, ktorí boli vysvätení pre túto cirkev *sui iuris* (kán. 102).

Typik (lat. *typicum*) – vo východných cirkvách je to zbierka vlastného práva inštitútov zasväteného života alebo liturgického práva.

Väčší arcibiskup (lat. *archiepiscopus maior*) – hierarcha (biskup), ktorý je hlavou východnej cirkvi na stupni väčšieho arcibiskupstva. Jeho právomoci sú identické s právomocami patriarchu, s tým, že jeho voľba vyžaduje potvrdenie rímskeho biskupa (kán.151).

Väčšia exkomunikácia (lat. *excommunicatio maior*) – v práve východných cirkví najprísnejší cirkevný trest. Potrestaní väčšou exkomunikáciou sú zbavení práva prijímať Božskú Eucharistiu; navyše môžu byť vylúčení z účasti na Božskej liturgii, ba aj od vstupu do chrámu, ak sa v ňom slávi verejný Boží kult, zakazuje im prijímať ostatné sviatosti; ak sú klerikmi, je im zakázané udeľovať sviatosti a sväteniny, ktoré vyplývajú z ich svätenia, tiež je im zakázané vykonávať akékoľvek úrady, služby alebo úlohy, vykonávať akty riadenia, ktoré ak sa predsa vykonávajú, sú samým právom neplatné (kán.1434).

Zapísanie klerikov (lat. *ascriptio*) – v práve východných cirkví znamená, že každý klerik musí byť zapísaný buď do nejakej partikulárnej cirkvi, alebo do inštitútu zasväteného života. Vylučuje sa inštitúcia potulného klerika (*clericus vagabundus*).

Zhromaždenie patriarchálne, zhromaždenie metropolitnej cirkvi sui iuris, zhromaždenie eparchiálne (lat. *conventus patriarchalis, conventus ecclesiae metropolitanae sui iuris, conventus eparchialis*) – zhromaždenie klerikov, rehoľníkov a svetských veriacich v Krista, ktoré má pastoračný a poradný charakter. V latinskej cirkvi im zodpovedajú partikulárne a diecézne synody (kán. 140, 172, 253).

CODEX CANONUM ECCLESiarUM ORIENTALIUM

KÓDEX KÁNONOV VÝCHODNÝCH CIRKVI

PROMULGOVANÝ

PÁPEŽOM JÁNOM PAVLOM II.

Lublin

2011

Preklad

doc. JCDr. František Čitbaj, PhD.

Gramatická úprava

PhDr. Jana Tirpáková

Autor originálneho projektu

ks. dr hab. Leszek Adamowicz, prof. KUL

Sklad, druk i oprava

Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium“

20-075 Lublin, ul.Ogrodowa 12

Tel. (0-prefiks-81) 532 27 60; fax 743 73 16

e-mail: wydawnictwo@gaudium. pl; www.gaudium.pl

ISBN -